

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ ФОНД ЗА
РЕГИОНАЛНО РАЗВИТИЕ

www.eufunds.bg

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
РЕГИОНИ В РАСТЕЖ

www.bgregio.eu

ДОКЛАД

ЗА ЕКОЛОГИЧНА ОЦЕНКА НА ПРОГРАМА „РАЗВИТИЕ НА РЕГИОНИТЕ” 2021 – 2027 г.

СОФИЯ, 2020 г.

Този документ е създаден в рамките на бюджетна линия BG16RFOP001-8.002-0002 “Бюджетна линия на отдел „Оценка, информация и публичност“, финансирана по Приоритетна ос 8 „Техническа помощ“ на Оперативна програма „Региони в растеж“ 2014-2020, съфинансиран от Европейския съюз чрез Европейския фонд за регионално развитие

СЪДЪРЖАНИЕ

I. ВЪВЕДЕНИЕ	13
1. ОПИСАНИЕ НА СЪДЪРЖАНИЕТО НА ОСНОВНИТЕ ЦЕЛИ НА ПРОГРАМАТА И ВРЪЗКА С ДРУГИ СЪОТНОСИМИ ПЛАНОВЕ И ПРОГРАМИ	13
1.1. ОСНОВАНИЕ ЗА ИЗГОТВЯНЕ НА ПРОГРАМАТА	13
1.2. ОСНОВНИ ЦЕЛИ НА ПРР 2021 – 2027 Г.	21
1.2.1. ПРИОРИТЕТНА ОС 1: ИНТЕГРИРАНО ГРАДСКО РАЗВИТИЕ	25
1.2.2. ПРИОРИТЕТНА ОС 2: ИНТЕГРИРАНО ТЕРИТОРИАЛНО РАЗВИТИЕ НА РЕГИОНИТЕ.	31
1.2.3. ПРИОРИТЕТНА ОС 3: ТЕХНИЧЕСКА ПОМОЩ	36
1.3. ВРЪЗКА НА ПРОГРАМА „РАЗВИТИЕ НА РЕГИОНИТЕ“ ЗА ПЕРИОДА 2021 – 2027 Г. С ДРУГИ СЪОТНОСИМИ ПЛАНОВЕ И ПРОГРАМИ	38
2. ТЕКУЩО СЪСТОЯНИЕ НА КОМПОНЕНТИТЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА	56
2.1. КЛИМАТИЧНИ ФАКТОРИ И ИЗМЕНЕНИЕ НА КЛИМАТА	56
2.1.1. КЛИМАТ И КЛИМАТИЧНИ УСЛОВИЯ В БЪЛГАРИЯ	56
2.1.2. КЛИМАТИЧНИ ИЗМЕНЕНИЯ В БЪЛГАРИЯ	60
2.1.3. КАЧЕСТВО НА АТМОСФЕРНИЯ ВЪЗДУХ. КЛИМАТИЧНИ ФАКТОРИ ЗА ЗАМЪРСЯВАНЕ/ САМООЧИСТВАНЕ НА АТМОСФЕРАТА	69
2.1.4. КАЧЕСТВО НА АТМОСФЕРНИЯ ВЪЗДУХ ПО РОУКАВ	70
2.1.5. КАЧЕСТВО НА АТМОСФЕРНИЯ ВЪЗДУХ В ГОРСКИТЕ ЕКОСИСТЕМИ	88
2.2. СЪСТОЯНИЕ НА ВОДИТЕ	92
2.2.1. СЪСТОЯНИЕ НА ПОВЪРХНОСТНИ ВОДИТЕ, ВЪЗМОЖНОСТИ ЗА ВЪЗДЕЙСТВИЕ НА ПРОГРАМАТА ВЪРХУ СЪСТОЯНИЕТО ИМ И ЗА ПРЕДВИЖДАНЕ НА МЕРКИ ЗА ОПАЗВАНЕТО ИМ	92
2.2.2. СЪСТОЯНИЕ НА КРАЙБРЕЖНИ МОРСКИ ВОДИ. ЧЕРНО МОРЕ	122
2.2.3. ЗОНИ ЗА ЗАЩИТА НА ВОДИТЕ	127
2.2.3. КАЧЕСТВО НА ПИТЕЙНИТЕ ВОДИ	137
2.2.4. СЪСТОЯНИЕ НА ВИК ИНФРАСТРУКТУРА	138
2.2.5. ОТВЕЖДАНЕ И ПРЕЧИСТВАНЕ НА ОТПАДЪЧНИ ВОДИ	147
2.2.6. РАЙОНИ СЪС ЗНАЧИТЕЛЕН ПОТЕНЦИАЛЕН РИСК ОТ НАВОДНЕНИЯ	148
2.2.7. СЪСТОЯНИЕ НА ПОДЗЕМНИ ВОДИ, ВЪЗМОЖНОСТИ ЗА ВЪЗДЕЙСТВИЕ НА ПРОГРАМАТА ВЪРХУ СЪСТОЯНИЕТО ИМ И ЗА ПРЕДВИЖДАНЕ НА МЕРКИ ЗА ОПАЗВАНЕТО ИМ	150
2.2.8. ХИМИЧНО СЪСТОЯНИЕ НА ПОДЗЕМНИТЕ ВОДИ	151
2.2.9. КОЛИЧЕСТВЕНО СЪСТОЯНИЕ НА ПОДЗЕМНИТЕ ВОДИ	157
2.3. ЗЕМНИ НЕДРА	162

2.3.1.СВЛАЧИЩНИ ПРОСЕЦИ	166
2.4.СЪСТОЯНИЕ НА ПОЧВИТЕ И ЗЕМЕПОЛЗВАНЕТО	168
2.4.1. ЗАПАСЕНОСТ НА ПОЧВИТЕ С БИОГЕННИ ЕЛЕМЕНТИ	168
2.4.2. СЪДЪРЖАНИЕ НА ВОДА В ПОЧВИТЕ	169
2.4.3. ВКИСЛЯВАНЕ НА ПОЧВИТЕ	171
2.4.4. ЗАСОЛЯВАНЕ НА ПОЧВИТЕ	172
2.4.5. ЗАМЪРСЯВАНЕ НА ПОЧВИТЕ С ТЕЖКИ МЕТАЛИ, МЕТАЛОИДИ И УСТОЙЧИВИ ОРГАНИЧНИ ЗАМЪРСИТЕЛИ (УОЗ)	173
2.4.6. ЕРОЗИЯ НА ПОЧВИТЕ	174
2.4.7.ЗЕМЕПОЛЗВАНЕ	176
2.5.СЪСТОЯНИЕ НА ЛАНДШАФТА В БЪЛГАРИЯ.....	177
2.6.БИОЛОГИЧНО РАЗНООБРАЗИЕ – ФЛОРА И ФАУНА, ЗАЩИТЕНИ ЗОНИ И ЗАЩИТЕНИ ТЕРИТОРИИ	180
2.6.1.ФЛОРА.....	180
2.6.1.1. РЕДКИ И ЗАЩИТЕНИ ВИДОВЕ РАСТЕНИЯ	182
2.6.1.2. ИНВАЗИВНИ И НЕМЕСТНИ ЧУЖДИ РАСТИТЕЛНИ ВИДОВЕ	183
2.6.2. ФАУНА	184
2.6.2.1. ИНВАЗИВНИ И НЕМЕСТНИ ЧУЖДИ ЖИВОТИНСКИ ВИДОВЕ	192
2.6.3.ЗАЩИТЕНИ ТЕРИТОРИИ.....	194
2.6.4.ЗАЩИТЕНИ ЗОНИ В БЪЛГАРИЯ	196
2.6.5.КОРИНЕ МЕСТА, РАМСАРСКИ МЕСТА, ОРНИТОЛОГИЧНО ВАЖНИ МЕСТА И ВАЖНИ МЕСТА ЗА РАСТЕНИЯТА.....	197
2.7.КУЛТУРНО-ИСТОРИЧЕСКО НАСЛЕДСТВО	202
2.7.1.НАЦИОНАЛНА СИСТЕМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА КУЛТУРНОТО НАСЛЕДСТВО	203
2.7.2.КУЛТУРНО НАСЛЕДСТВО СЪГЛАСНО ЗНК.....	204
2.7.3.ОБЕКТИ НА СВЕТОВНОТО НАСЛЕДСТВО В БЪЛГАРИЯ.....	206
2.8.ОТПАДЪЦИ.....	210
2.8.1.РЕГИОНАЛНИ СДРУЖЕНИЯ ЗА УПРАВЛЕНИЕ НА ОТПАДЪЦИТЕ (РСУО), ДЕПА ЗА БИТОВИ ОТПАДЪЦИ И ПРЕТОВАРНИ СТАНЦИИ.....	210
2.8.2.СЪДОВЕ ЗА СЪБИРАНЕ НА БИТОВИ ОТПАДЪЦИ	214
2.8.3 ТРАНСПОРТНА ТЕХНИКА ЗА СЪБИРАНЕ НА БИТОВИ ОТПАДЪЦИ	215
2.9.ВРЕДНИ ФИЗИЧНИ ФАКТОРИ.....	215
2.9.1.ШУМОВА ХАРАКТЕРИСТИКА НА СРЕДАТА	215
2.9.2.РАДИАЦИОННО СЪСТОЯНИЕ НА ОКОЛНАТА СРЕД.....	224
2.10.ПРЕДПРИЯТИЯ С ВИСОК И НИСЪК РИСКОВ ПОТЕНЦИАЛ.....	225

2.11.МАТЕРИАЛНИ АКТИВИ И КОМПОНЕНТИ НА ОКОЛНАТА СРЕДА, КОИТО ПОТЕНЦИАЛНО ЩЕ БЪДАТ ПОВЛИЯНИ.....	226
2.12.НАСЕЛЕНИЕ И ЧОВЕШКО ЗДРАВЕ.....	232
2.12.1.НАСТОЯЩАТА ДЕМОГРАФСКА СИТУАЦИЯ.....	233
2.11.2. ЗАБОЛЕВАЕМОСТ И БОЛЕСТИ.....	246
3.РАЗВИТИЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА ПРИ ПРИЛАГАНЕТО НА ПРР 2021-2027 Г.....	255
3.1.РАЗВИТИЕ НА АСПЕКТИТЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА ПРИ ПРИЛАГАНЕТО НА АЛТЕРНАТИВА 1 НА ПРР 2021-2027 Г.....	256
3.2.РАЗВИТИЕ НА АСПЕКТИТЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА ПРИ ПРИЛАГАНЕТО НА АЛТЕРНАТИВА 2 НА ПРОЕКТА НА ПРР 2021-2027 Г.....	260
4.ХАРАКТЕРИСТИКИ НА ОКОЛНАТА СРЕДА ЗА ТЕРИТОРИИ, КОИТО ВЕРОЯТНО ЩЕ БЪДАТ ЗНАЧИТЕЛНО ЗАСЕГНАТИ	265
4.1. ТЕРИТОРИИ, СВЪРЗАНИ С ОПАЗВАНЕ НА ВОДИТЕ	266
4.3.ТЕРИТОРИИ, СВЪРЗАНИ С ОПАЗВАНЕ НА КУЛТУРНОТО НАСЛЕДСТВО	269
4.4. ОБЕКТИ ПОДЛЕЖАЩИ НА ЗДРАВНА ЗАЩИТА	270
5.СЪЩЕСТВУВАЩИ ЕКОЛОГИЧНИ ПРОБЛЕМИ, ИМАЩИ ОТНОШЕНИЕ КЪМ ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА "РАЗВИТИЕ НА РЕГИОНИТЕ " 2021-2027 Г.....	271
5.1. КЛИМАТ И АТМОСФЕРЕН ВЪЗДУХ.....	271
5.2.ВОДИ.....	272
5.3.ПОЧВИ.....	278
5.4.ЛАНДШАФТ.....	278
5.5.БИОЛОГИЧНОТО РАЗНООБРАЗИЕ, ФЛОРА, ФАУНА.....	280
5.6.КУЛТУРНО НАСЛЕДСТВО	281
5.7.ОТПАДЪЦИ.....	282
5.8.РИСКОВИ ЕНЕРГИЙНИ ИЗТОЧНИЦИ.....	282
5.9.МАТЕРИАЛНИ АКТИВИ.....	284
5.10.НАСЕЛЕНИЕ И ЧОВЕШКО ЗДРАВЕ.....	284
6.ЦЕЛИТЕ НА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА НА НАЦИОНАЛНО И МЕЖДУНАРОДНО РАВНИЩЕ, ИМАЩИ ОТНОШЕНИЕ КЪМ ПРР 2021-2027 Г., И НАЧИНЪТ, ПО КОЙТО ТЕЗИ ЦЕЛИ И ВСИЧКИ ЕКОЛОГИЧНИ СЪОБРАЖЕНИЯ СА ВЗЕТИ ПОД ВНИМАНИЕ ПО ВРЕМЕ НА ИЗГОТВЯНЕТО НА ПРОГРАМАТА.....	285
6.1. ЦЕЛИ НА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА НА НАЦИОНАЛНО РАВНИЩЕ	285
6.2.ЦЕЛИ НА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ЕВРОПЕЙСКО РАВНИЩЕ	291
7.ВЕРОЯТНИ ЗНАЧИТЕЛНИ ОТРИЦАТЕЛНИ ВЪЗДЕЙСТВИЯ ВЪРХУ ОКОЛНАТА СРЕДА И ЧОВЕШКОТО ЗДРАВЕ ПРИ РЕАЛИЗИРАНЕ НА ПРЕДВИЖДАНИЯТА НА ПРР 2021 - 2027 Г.294	
7.1.ВЪЗДЕЙСТВИЕ НА ПРОЕКТА НА ПРР НА НИВО ПРИОРИТЕТНИ ОСИ, ИНВЕСТИЦИОННИ ПРИОРИТЕТИ И СПЕЦИФИЧНИ ЦЕЛИ	294

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ ФОНД ЗА
РЕГИОНАЛНО РАЗВИТИЕ

www.eufunds.bg

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
РЕГИОНИ В РАСТЕЖ

www.bgregion.eu

7.2. ПРЕДПОЛАГАЕМИ ТРАНСГРАНИЧНИ ВЪЗДЕЙСТВИЯ.....	361
7.3.ИЗВОДИ ЗА ВЪЗДЕЙСТВИЕТО НА ПРР 2021-2027 Г. ВЪРХУ ОКОЛНАТА СРЕДА И ЧОВЕШКОТО ЗДРАВЕ.....	362
8.МЕРКИ ЗА ПРЕДОТВРАТЯВАНЕ, НАМАЛЯВАНЕ И ВЪЗМОЖНО НАЙ-ПЪЛНО КОМПЕНСИРАНЕ НА НЕБЛАГОПРИЯТНИТЕ ПОСЛЕДСТВИЯ ОТ ОСЪЩЕСТВЯВАНЕТО НА ОПРР ВЪРХУ ОКОЛНАТА СРЕДА.....	363
8.1.МЕРКИ ЗА ПРЕДОТВРАТЯВАНЕ, НАМАЛЯВАНЕ И ВЪЗМОЖНО НАЙ-ПЪЛНО КОМПЕНСИРАНЕ НА НЕБЛАГОПРИЯТНИТЕ ПОСЛЕДСТВИЯ ЗА ОТРАЗЯВАНЕ В ОКОНЧАТЕЛНИЯ ВАРИАНТ НА ПРР	363
8.2.МЕРКИ ЗА ПРЕДОТВРАТЯВАНЕ, НАМАЛЯВАНЕ И ВЪЗМОЖНО НАЙ-ПЪЛНО КОМПЕНСИРАНЕ НА НЕБЛАГОПРИЯТНИТЕ ПОСЛЕДСТВИЯ ПРИ ПРИЛАГАНЕТО НА ОПРР	364
9.МОТИВИ ЗА ИЗБОР НА РАЗГЛЕДАНИТЕ АЛТЕРНАТИВИ	367
9.1.МОТИВИ ЗА ИЗБОР НА РАЗГЛЕЖДАНИТЕ АЛТЕРНАТИВИ.....	367
9.2.МЕТОДИ ЗА ИЗВЪРШВАНЕ НА ЕКОЛОГИЧНА ОЦЕНКА	373
10.МЕРКИ ВЪВ ВРЪЗКА С НАБЛЮДЕНИЕ И КОНТРОЛ ПО ВРЕМЕ НА ПРИЛАГАНЕТО НА ПРР 2021-2027 Г.....	375
11.ЗАКЛЮЧЕНИЕ НА ДОКЛАДА ЗА ЕКОЛОГИЧНА ОЦЕНКА	375

Списък съкращения

АИС	Автоматична измервателна станция
БДДР	Басейнова дирекция Дунавски район
БДЗБР	Басейнова дирекция Западноромански район
БДИБР	Басейнова дирекция Източноромански район
БДЧР	Басейнова дирекция Черноморски район
ВТ	Водно тяло
ГОП	Горен оценъчен праг
ДЕО	Доклад за екологична оценка
ДОАС	Диференциална оптична атомноабсорбционна спектроскопия
ЕО	Екологична оценка
РЗИ	Регионална здравна инспекция
ЗБР	Закон за биологично разнообразие
ЗКН	Закон за културно наследство
ЗКЛ	Закон за лечебни растения
ЗРР	Закон за регионално развитие
ЗЧАВ	Закон за чистотата на атмосферния въздух
ИАОС	Изпълнителна агенция по околна среда
ИВТ	Изкуствени водни тела
ИИЗ	Изключителна икономическа зона
ИТИ	Интегрирани териториални инвестиции
ИТСР	Интегрирани териториални стратегии за развитие
КАВ	Качество на атмосферния въздух
КФС	Комплексна фонова станция
КЦН	Краткосрочна целева норма
МАС	Мобилна автоматична станция
МКОРД	Международен комитет за опазване на р. Дунав
НАСККАВ	Национална система за контрол на качеството на атмосферния въздух
НИМХ	Национален институт за метеорология и хидрология
НКПР	Национална концепция за пространствено развитие
НСМСБР	Националната система за мониторинг на биологичното разнообразие
НСРР	Национална стратегия за регионално развитие
ОВОС	Оценка на въздействието върху околната среда
ООН	Организация на обединените нации
ПОС	Програма „Околна среда“
ПИК	Програма „Иновации и конкурентоспособност“
ПМП	Подземни местообитания на прилепи
ППВ	Пределна полска влагоемност
ПРР	Програма „Развитие на регионите“
ПРСР	Програма за развитие на селските региони
ПРЧР	Програма за развитие на човешките ресурси
ПТС	Програма „Транспортна свързаност“
ПАВ	Полиароматни въглеводороди
ПС на СДН	Прагова стойност на средноденонощна норма

Този документ е създаден в рамките на бюджетна линия BG16RFOP001-8.002-0002 “Бюджетна линия на отдел „Оценка, информация и публичност“/ Координация и оценка, финансирана по Приоритетна ос 8 „Техническа помощ“ на Оперативна програма „Региони в растеж“ 2014-2020, съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейския фонд за регионално развитие

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ ФОНД ЗА
РЕГИОНАЛНО РАЗВИТИЕ

www.eufunds.bg

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
РЕГИОНИ В РАСТЕЖ

www.bgregion.eu

ПСОВ	<i>Пречиствателна станция за отпадъчни води</i>
РИОСВ	<i>Регионална инспекция по околна среда и водите</i>
РОР	<i>Регламент за общо приложими разпоредби</i>
РОУКАВ	<i>Район за оценка и управление качеството на атмосферния въздух</i>
РП	<i>Ръчен пункт за мониторинг</i>
РСУО	<i>Регионално сдружение за управление на отпадъците</i>
СГС	<i>Средногодишна стойност</i>
СЗР	<i>Северозападен район</i>
СИР	<i>Североизточен район</i>
СМВТ	<i>Силномодифицирани водни тела</i>
СНМП	<i>Стандартен набор от метеорологични параметри</i>
СЦР	<i>Северен централен район</i>
СЧН	<i>Средночасова норма</i>
ФПЧ	<i>Фини прахови частици</i>
ЮИР	<i>Югоизточен район</i>
ЮЗР	<i>Югозападен район</i>
ЮЦР	<i>Южен централен район</i>

Този документ е създаден в рамките на бюджетна линия BG16RFOP001-8.002-0002 "Бюджетна линия на отдел „Оценка, информация и публичност“/ Координация и оценка, финансирана по Приоритетна ос 8 „Техническа помощ“ на Оперативна програма „Региони в растеж“ 2014-2020, съфинансиран от Европейския съюз чрез Европейския фонд за регионално развитие

СПИСЪК НА ТАБЛИЦИТЕ

Таблица № 1 Пунктове за мониторинг на КАВ.....	72
Таблица 2 Пунктове за мониторинг на КАВ в Агломерация – Столична.....	74
Таблица 3 Пунктове за мониторинг на КАВ в Агломерация – Пловдив.....	77
Таблица 4 Пунктове за мониторинг на КАВ в Агломерация – Варна.....	79
Таблица 5 Пунктове за мониторинг на КАВ в Агломерация Северен/Дунавски район.....	81
Таблица 6 Пунктове за мониторинг на КАВ в Агломерация "Югозападен район".....	84
Таблица 7 Пунктове за мониторинг на КАВ в Агломерация "Югоизточен район".....	86
Таблица 8 Повърхностни водни тела, определени в лошо или много лошо екологично състояние, съгласно БДДР, 2019 г.....	95
Таблица 9 Повърхностни водни тела, определени в лошо химично състояние, съгласно междинна оценка на БДДР за периода 2016-2019 г.....	97
Таблица 10 Оценка на химично и екологично състояние на повърхностни водни тела, категория „реки“ на територията на Басейнова дирекция „Дунавски район“, съгласно ПУРБ 2016-2021 г.....	98
Таблица 11 Повърхностни водни тела, категория „реки“, определени в лошо или много лошо химично състояние към 2018 г.....	104
Таблица 12 Повърхностни водни тела, определени в „недостигащи добро“ състояние към 2018 г., на територията на БДЧР.....	106
Таблица 13 Оценка на химично и екологично състояние на повърхностни водни тела, категория "реки" в Черноморски басейнов район, съгласно ПУРБ 2016-2021 г.....	107
Таблица 14 Повърхностни водни тела, определени в лошо екологично състояние/потенциал през 2019 г.....	114
Таблица 15 Повърхностни водни тела, определени в лошо химично състояние за 2019 г.....	116
Таблица 16 Повърхностни водни тела, определени в лошо екологично състояние/потенциал през 2019 г.....	120
Таблица 17 Повърхностни водни тела, определени в лошо химично състояние за 2019 г.....	122
Таблица 18 Крайбрежни водни тела за района на Черноморски район за басейнов управление.....	125
Таблица 19 Оценка за екологичното състояние на крайбрежни води съгласно ПУРБ 2016-2021 г. и спрямо 2018 г.....	126
Таблица 20 Обобщена информация за разпределението на зоните за защита на водите в БДДР.....	128
Таблица 21 Списък на общините в ИБР, определени като уязвими зони за опазване на водите от замърсяване с нитрати от земеделски източници като извадка от Приложение 2 към Заповед № РД-660 /28.08.2019 г.....	133
Таблица 22 Разпределение на зоните за защита на водите по поречия и водосборната им площ.....	135
Таблица 23 ВиК оператори и обслужваната от тях територия.....	140
Таблица 24 Химично състояние на подземни водни тела в БДДР.....	152
Таблица 25 Химично състояние на подземни водни тела в БДЧР.....	153
Таблица 26 Химично състояние на подземни водни тела в БДИБР.....	154
Таблица 27 Химично състояние на подземни водни тела в БДЗБР.....	155
Таблица 28 Скала за оценка на съдържанието на биогеенни елементи в почвата.....	169
Таблица 29 Класификационна схема за съдържание на вредна почвена киселинност, според степента на наситеност на почвата с бази.....	172

Този документ е създаден в рамките на бюджетна линия BG16RFOP001-8.002-0002 "Бюджетна линия на отдел „Оценка, информация и публичност“/ Координация и оценка, финансирана по Приоритетна ос 8 „Техническа помощ“ на Оперативна програма „Региони в растеж“ 2014-2020, съфинансиран от Европейския съюз чрез Европейския фонд за регионално развитие

Таблица 30 Фаунистично разнообразие на гръбначни животни в България (Червена книга на Р. България, том II).....	185
Таблица 31 Фаунистично разнообразие на безгръбначни животни в България (Червена книга на Р. България, том II)	185
Таблица 32 Списък на целеви за Натура 2000 видове прилепи, установени в България	186
Таблица 33 Екологични групи на видове прилепи, целеви за Натура 2000 в България.....	188
Таблица 34 Зимувачи водолюбиви птици по географски региони през 2018 г.	190
Таблица 35 Влажните зони с международно значение (Рамсарски списък).....	200
Таблица 36 Промяна в броя на депата за отпадъци в България (2014 -2018 Г.), брой	212
Таблица 37 Регистрирани шумови нива общо за страната, брой;	217
Таблица 38 Регистрираните шумови нива за 2018 г. по области и градове.....	218
Таблица 39 Брой социални услуги (специализирани институции и социални услуги в общността) за възрастни хора с увреждания към 31 октомври 2013 г.	228
Таблица 40 Численост на населението на страната за периода 2017-2019 г.	234
Таблица 41 Развитие на аспектите на околната среда при прилагането на Алтернатива №1 от април 2020 г. на ПРР 2021 -2027г.	256
Таблица 42 Развитие на аспектите на околната среда при прилагането на Алтернатива 2 от септември 2020 г. на ПРР 2021-2027 г.....	260
Таблица 43 Общините в обхвата на ПРР 2021-2027 г., територията на която е определена като уязвима зони, съгласно Заповед №РД-660/28.08.2019 г.	267
Таблица 44 Анализ на съответствието на ПРР 2021 - 2027 г. с целите по опазване на околната среда, заложен в Националната орограма за развитие: България 2030.....	285
Таблица 45 Анализ на съответствието на ПРР 2021 - 2027 г. с целите по опазване на околната среда, заложен в Националната стратегия за адаптация към изменение на климата и план за действие до 2030 г.....	286
Таблица 46 Анализ на съответствието на ПРР 2021 - 2027 г. с целите по опазване на околната среда, заложен в Националната стратегия за намаляване на риска от бедствия.....	287
Таблица 47 Анализ на съответствието на ПРР 2021 - 2027 г. с целите по опазване на околната среда, заложен в Националната програма за контрол на замърсяването на въздуха (2020-2030 г.).....	288
Таблица 48 Анализ на съответствието на ПРР 2021 - 2027 г. с целите по опазване на околната среда, заложен в ПУРБ 2016-2021 г.....	290
Таблица 49 Въздействия върху климата и атмосферния въздух	295
Таблица 50 Въздействия върху водите - повърхностни и подземни.....	302
Таблица 51 Въздействие върху почвите	310
Таблица 52 Въздействия върху ландшафта	318
Таблица 53 Въздействия върху растителността	323
Таблица 54 Въздействия върху животинския свят.....	328
Таблица 55 Въздействия върху защитени зони и територии	333
Таблица 56 Въздействия върху културното наследство.....	337
Таблица 57 Въздействия от фактор отпадъци	342
Таблица 58 Въздействия от рискови енергийни източници	346
Таблица 59 Въздействия върху материални активи	351
Таблица 60 Въздействия върху населението и човешкото здраве.....	355
Таблица 61 Критерии за преценка от предполагаемо трансгранично въздействие.....	361
Таблица 62 Мерки за предотвратяване, намаляване и възможно най-пълно компенсиране на неблагоприятните последици от прилагането на ПРР 2021 - 2027 г.....	364
Таблица 63 Сравнение между разглежданите алтернативи	371
Таблица 64 Мерки за наблюдение и контрол при прилагането на ПРР 2021-2027 г.....	375

СПИСЪК НА ФИГУРИТЕ

Фигура 1. Общини с центрове под 2000 и под 15000 жители, Национална концепция за пространствено развитие 2013-2025г., Актуализация 2019 г.....	24
Фигура 2 Климатично райониране в България.....	58
Фигура 3 Средна годишна температура през 1961 -1990 г. (А); Песимистичен климатичен сценарии за средна годишна температура за 2080 (Б)	61
Фигура 4 Колебания на средната годишна температура на въздуха (° C) през периода 1988 - 2018 г.	62
Фигура 5 Средна годишна сума на валежите за периода 1961 – 1990 г. (А); Очаквана сума към 2080 г., съгласно песимистичния сценарии.....	62
Фигура 6 Отклонения на годишния валеж в % през 2018 г.....	63
Фигура 7 Колебания на максималния 24-часов валеж (mm).....	64
Фигура 8 Териториално разпределение на РОУКАВ в България	71
Фигура 9 Брой регистрирани превишения на ПС на СДК на ФПЧ ₁₀ в пунктовете за мониторинг от "Агломерация Столична" за периода 2017 - 2019 г.....	75
Фигура 10 Динамика на регистрираните в пунктовете за мониторинг на КАВ от "Агломерация Столична" брой превишения на ПС на СДНОЧЗ за ФПЧ ₁₀ в топлото и студено полугодие за периода 2017 - 2019 г.....	75
Фигура 11 Динамика на регистрираните нива на СКГ на ФПЧ ₁₀ за периода 2017-2019 г. и линията на тренда (спрямо 2019 г.).....	76
Фигура 12 Брой регистрирани превишения на СДК на ФПЧ ₁₀ в пунктовете от "Агломерация	78
Фигура 13 Динамика на регистрираните в пунктовете за мониторинг от "Агломерация Пловдив" SGK на ФПЧ ₁₀ за периода 2017-2019 г. и линията на тренда за 2019 г.	78
Фигура 14 Динамика на регистрираните превишения на ПС на СДНОЧЗ на ФПЧ ₁₀ в пунктовете от "Агломерация Пловдив" за топлото и студено полугодие за периода 2017 -2019 г.....	79
Фигура 15 Брой регистрирани СДК на ФПЧ ₁₀ в пунктовете за мониторинг от "Агломерация Варна" за периода 2017 - 2019 г.....	80
Фигура 16 Динамика на регистрираните в пунктовете за мониторинг от "Агломерация Варна" SGK на ФПЧ ₁₀ за периода 2017-2019 г. и линията на тренда за 2019 г.	80
Фигура 17 Брой регистрирани СДК на ФПЧ ₁₀ в пунктовете за мониторинг от "Агломерация Северен/ Дунавски район" с нива превишаващи ПС на СДНОЗЧ за периода 2017 - 2019 г.....	82
Фигура 18 Динамика на регистрираните в пунктовете за мониторинг от "Агломерация Северен/Дунавски район" SGK на ФПЧ ₁₀ за периода 2017-2019 г. и линията на тренда за 2019 г.	82
Фигура 19 Динамика на регистрираните в пунктовете за мониторинг на КАВ от "Агломерация Северен/Дунавски район" брой превишения на ПС на СДНОЧЗ на ФПЧ ₁₀ за периода 2017 - 2019 г.....	83
Фигура 20 Брой регистрирани СДК на ФПЧ ₁₀ в пунктовете за мониторинг от "Агломерация Югозападен район" с нива превишаващи ПС на СДНОЗЧ за ФПЧ ₁₀ за периода 2017 - 2019 г..	85
Фигура 21 Динамика на регистрираните в пунктовете за мониторинг от "Агломерация Югозападен район" SGK на ФПЧ ₁₀ за периода 2017-2019 г. и линията на тренда за 2019 г.	85
Фигура 22 Брой регистрирани СДК на ФПЧ ₁₀ в пунктовете за мониторинг от "Агломерация Югоизточен район" с нива превишаващи ПС на СДНОЗЧ за ФПЧ ₁₀ за периода 2017 - 2019 г.	87

Фигура 23 Динамика на регистрираните в пунктовете за мониторинг от "Агломерация Югоизточен район" СГК на ФПЧ10 за периода 2017-2019 г. и линията на тренда за 2019 г. ..87	
Фигура 24 Стойности на индикатора АОТ40 (май-юли) $\mu\text{g}/\text{m}^3.\text{h}$ в Република България за 2018 г.90	90
Фигура 25 Критично ниво на озон за защита на растителността АОТ40 (май- юли)..... 91	91
Фигура 26 Критично ниво на озон за защита на растителността АОТ40(ppb.h) май - юли в Европа, 2017 г.91	91
Фигура 27 Териториално разпределение на Басейновите дирекции в България..... 93	93
Фигура 28 Екологично състояние на повърхностни водни тела на територията на Басейнова дирекция "Дунавски район" 94	94
Фигура 29 Химично състояние на повърхностни водни тела на територията на Басейнова дирекция "Дунавски район" 97	97
Фигура 30 Екологично състояние на повърхностни водни тела на територията на Басейнова дирекция „ Черноморски район“ 103	103
Фигура 31 Химично състояние на повърхностните водни тела на територията на Басейнова дирекция "Черноморски район"..... 105	105
Фигура 32 Екологично състояние на повърхностни водни тела на територията на Басейнова дирекция "Източнобеломорски район"..... 113	113
Фигура 33 Химично състояние на повърхностни водни тела на територията на Басейнова дирекция "Източнобеломорски район" 116	116
Фигура 34 Екологично състояние на повърхностни водни тела на територията на Басейнова дирекция "Западнобеломорски район" 119	119
Фигура 35 Химично състояние на повърхностни водни тела на територията на Басейнова дирекция "Западнобеломорски район"121	121
Фигура 36 Райони за първоначална оценка в бентала на Българската акватория на Черно море123	123
Фигура 37 Структура на подадената вода от общественото водоснабдяване през 2018 г..... 144	144
Фигура 38 Относителен дял на населението с канализация и пречистване на отпадъчни води в България147	147
Фигура 39 Екологично състояние на подземни водни тела на територията на БДДР..... 158	158
Фигура 40 Количествено състояние на подземни водни тела на територията на БДЧР..... 159	159
Фигура 41 Количествено състояние на подземни водни тела на територията на БДИБР..... 160	160
Фигура 42 Количествено състояние на подземни води на територията на БДЗБР..... 161	161
Фигура 43 Тектонска схема на България..... 163	163
Фигура 44 Разпределение на площите засегнати от свлачищни процеси, ha167	167
Фигура 45 А) - Пространствено разпределение на водните запаси в почвите на 07.03.2017 г. в еднометровия почвен слой (% от ППВ)*; Б.) Пространствено разпределение на водните запаси в почвите на 07.03.2018 г. в еднометровия почвен слой (% от ППВ)*170	170
Фигура 46 Пространствено разпределение на водните запаси в почвите на 27.10.2017 г. в еднометровия почвен слой (% от ППВ)* Б) - Пространствено разпределение на водните запаси в почвите на 27.10.2018 г. в еднометровия почвен слой (% от ППВ)*170	170
Фигура 47 Пространствено разпределение на пунктове от Националната мрежа 174	174
Фигура 48 Действителен риск от плоскостна водна ерозия на почвата 2018 г.176	176
Фигура 49 Ландшафтно райониране в България178	178
Фигура 50 Места за мониторинг на кафява мечка (<i>Ursus arctos</i>), съгласно методиката за мониторинг към Националната система за мониторинг на състоянието на биологичното разнообразие..... 192	192
Фигура 51 Карта на защитените зони в България197	197
Фигура 52 Географско местоположение на Рамсарските места в България..... 201	201

Фигура 53 Инфраструктура в експлоатация към 2020 г.....	211
Фигура 54 Статус на регионалните депата и остатъчния капацитет на изградената инфраструктура	213
Фигура 55 Примерна шумова карта за шум в гр. Пловдив.....	221
Фигура 56 Проверени промишлени източници на шум през 2017 г.....	223
Фигура 57 Относителен дял на населението на 65 и повече навършени години към	235
Фигура 58 Средна възраст на населението	236
Фигура 59 Население под, във и над трудоспособна възраст към 31.12.	237
Фигура 60 Градове с население над 100 000 жители към 31.12.2019 година	238
Фигура 61 Живородени деца през периода 1920 - 2019 година	239
Фигура 62 Умрели през периода 1920 - 2019 година	241
Фигура 63 Коефициент на смъртност по области през 2019 година.....	242
Фигура 64 Коефициент на обща и детска смъртност	243
Фигура 65 Направления на вътрешната миграция през 2019 година	244
Фигура 66 Естествен прираст на населението през 2019 г. по области	245

I. ВЪВЕДЕНИЕ

Екологичната оценка на планове и програми е превантивен инструмент за оценяване на евентуалните значителни въздействия върху околната среда в резултат от прилагането на планове и програми от интернационално, национално, регионално и местно равнище.

Програма за „Развитие на регионите“ (ПРР) 2021-2027 г. подлежи на задължителна екологична оценка по реда на глава шеста от Закона за опазване на околната среда (ЗООС), съгласно писмо с изх. № ЕО-28/06.10.2020 г. на министъра на околната среда и водите. Възлагането на изготвянето на ЕО на ПРР 2021 – 2027 г. е в изпълнение на изискванията на чл. 83, ал. 1 от ЗООС, като условията и реда за това са регламентирани в *Наредбата за условията и реда за извършване на планове и програми* (Наредба за ЕО).

Съгласно чл. 19, ал. 1, ал. 3 и ал. 4 от Наредбата за условията и реда за извършване на екологична оценка на планове и програми (Наредбата за ЕО), през различните фази на подготовка на проекта на ПРР 2021-2027 г. и ЕО, Възложителят провежда консултации с обществеността, заинтересованите органи и трети лица, които могат да бъдат засегнати от реализирането на програмата, с цел получаване и съобразяване на техните становища и бележки, по разработена за целта схема.

Съгласно чл.19а от Наредбата за ЕО е изготвено Задание за определяне на обхвата и съдържанието на ДЕО. Заданието е предоставено за консултации съгласно чл. 19а от Наредбата за ЕО на всички заинтересовани страни, определени в посочената по-горе схема. Получените в резултат на консултациите по Заданието становища са съобразени при изготвяне на настоящият доклад за екологична оценка на ПРР 2021-2027 г. Копия от становища, получени в резултат на консултациите по заданието за обхват и съдържание на доклада за ЕО са представени като приложение.

1. ОПИСАНИЕ НА СЪДЪРЖАНИЕТО НА ОСНОВНИТЕ ЦЕЛИ НА ПРОГРАМАТА И ВРЪЗКА С ДРУГИ СЪОТНОСИМИ ПЛАНОВЕ И ПРОГРАМИ

1.1. Основание за изготвяне на Програмата

Основната цел на политиката за регионално развитие в България е да създаде жизнени, икономически силни и устойчиви региони като отговор на неблагоприятните демографски тенденции и задълбочаване на между- и вътрешнорегионалните различия.

Специфичните цели, които се поставят в Програмата включват:

- *Справяне с негативните демографски тенденции и намаляване на регионалните различия по отношение на населението;*
- *Увеличаване на икономическия растеж на българските региони;*
- *Насърчаване на балансирано териториално развитие чрез полицентрична мрежа от градове, подкрепена от интегрирани инвестиции.*

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ ФОНД ЗА
РЕГИОНАЛНО РАЗВИТИЕ

www.eufunds.bg

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
РЕГИОНИ В РАСТЕЖ

www.bgregio.eu

Горепосочените цели се предвиждат да бъдат постигнати чрез значителна промяна в отношението, възгледите и перспективите към регионалното развитие, което ще се реализира чрез прилагането на интегриран териториален подход. Във фокусът на интегрирания териториален подход е ефективното използване на потенциала на всяка територия в тесен диалог и сътрудничество между институции, работещи на различни нива на управление, както и други заинтересовани страни, действащи на съответната територия.

Необходимостта от засилване на политиките, базирани на местни специфики, които да съответстват на местните нужди и специфичните потенциали на всяка територия, се основава също така и на опита от последните два програмни периода в България. Подходът, използван досега за определяне на финансирането от ЕС въз основа на секторните приоритети и за разделянето на градските и селските райони, доведе до нездравословна конкуренция между общините и до задълбочаване на междурегионалните, вътрешнорегионалните и дори общинските неравенства и дисбаланси.

По отношение на **вътрешнорегионалните и междурегионалните различия**, особено в сравнение с развитието на районите от същите нива в Европейския съюз, по-задълбоченото изследване на показателите и разликите в постигнатите нива показва, че в някои страни на ЕС различията са по-големи, отколкото тези в България. Паралелно с постигнатия напредък в някои области, предимно в Югозападен район, във всички останали райони от ниво NUTS 2 не са постигнати средните стойности на важни показатели за демографско и социално-икономическо развитие. Страната ни е в групата на последните 10 държави по БВП, продължителност на живота, обща и детска смъртност, изследвания, технологии и иновации и регионална конкурентоспособност. Областите, в които страната отчита напредък – намаляването на емисиите на парникови газове, използването на ВЕИ, намаляването на младежката безработица и развитието на телекомуникационната инфраструктура, изискват продължаващо внимание за решаване на съпътстващите ги и нерешени проблеми.

Все още развитието на регионите се дължи предимно на силните урбанистични центрове – големите и средни градове. Остават подценени потенциалите на селските територии, на селското стопанство и на малките населени места. Автоматичното разделяне на градски и селски общини, без да се отчита тяхното разположение, близостта до големи градове и първокласна инфраструктура и услуги, вместо да се прилага аналогична полицентрична мрежа и на по-ниските териториални нива, представлява риск за стабилността в развитието, особено в малките общини.

Що се отнася до селските райони и територии, те, заедно с планинските и граничните райони, обикновено се определят като част от териториите с така наречените „специфични характеристики“. Те се характеризират с висока степен на припокриване и

Този документ е създаден в рамките на бюджетна линия BG16RFOP001-8.002-0002 “Бюджетна линия на отдел „Оценка, информация и публичност“/ Координация и оценка, финансирана по Приоритетна ос 8 „Техническа помощ“ на Оперативна програма „Региони в растеж“ 2014-2020, съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейския фонд за регионално развитие

наличие на подобни проблеми, което обяснява факта защо те се поставят в категория "проблемни области". Общата им характеристика е ниската гъстота на населението. Географската изолация, лошата транспортна достъпност, отдалечеността от местата на заетост и услугите е първата група пречки. Втората включва демографските проблеми - младите емигрират, населението застарява, раждаемостта е ниска. В резултат на това икономическата активност е ограничена - заетостта е съсредоточена в сектора производство или в публичните услуги (администрация, образование, социални услуги, здравеопазване). В резултат на това, жизненият стандарт е нисък с доходи под средните за страната и с преобладаващи нива на крайна бедност. По този начин обезлюдяването в „проблемните територии“ става неразделна част от икономическия и социален упадък - икономическата активност намалява, работната сила емигрира, липсата на млади предприемачи пречи на развитието на нови бизнеси, а населението е под критичната маса за осигуряване адекватни услуги. Всичко това се отразява в намаляващата привлекателност на районите като място за живеене, работа и развитие на туризма.

Приоритетни направления, чрез които би могло да се въздейства върху намаляване на вътрешнорегионалните различия и подобряване на местните потенциали, са следните:

- Преодоляване на сериозните демографски проблеми, които изискват специални политики и продължителен период от време. В България демографските предизвикателства се появяват в акумулирани форми. Непрекъснатото намаляване на населението през последните десетилетия има определяща роля в националните демографски процеси. Високият коефициент на смъртност и по-ниската продължителност на живота и значителната емиграция на млади контингенти население се допълва с относително високите нива на неактивност и пространственото изключване на определени социални слоеве. Посочените проблеми имат национални и регионални особености, което предизвиква сериозни предизвикателства в определени региони, в които са необходими целенасочени действия.
- Необходимост от промяна на фокуса от подкрепа на населените места към подкрепа на територии и от секторно ориентирани инвестиции към интегрирани териториални инвестиции. Целите на секторните политики като част от интегрирания териториален подход включват:
- Икономически мерки за изграждане на силна и конкурентна икономика на българските региони с акцент върху инвестициите, генериращи приходи;
- Инвестиции в образование. Образованието трябва да бъде водещ и постоянен национален приоритет. Съществуващите регионални различия и потребности от квалифицирана работна сила следва да се решават чрез подкрепа за повишаване на гъвкавостта на образователната и обучителната система. Стимулирането на професионалното обучение по търсените на пазара на труда професии и степен на

квалификациите, съобразно степента на развитие на регионалната икономика и заявените инвестиционни намерения, ще повиши ефективността на образованието и възможностите за реализация на младите хора. Професионалните училища с регионална насоченост, организирането на обучение чрез работа (като нова възможност за повторно включване на рано напусналите образователната система), курсове за обучение за безработни, които отговарят на потребностите на местния бизнес, както и други мерки с конкретна местна насоченост, следва да бъдат задействани бързо. В тази връзка местните власти следва да бъдат инициатори или активно да участват в изпълнението на необходимите мерки и решения. Необходима е известна децентрализация на образованието, която да позволява новите програми да се въвеждат в кратки срокове;

- За по-доброто функциониране на пазара на труда и подобряване на достъпа до работни места на населението с по-ниска квалификация, живеещо в селски и периферни райони, от което донякъде зависи и цялостното икономическо развитие, са необходими допълнителни мерки в сферата на образованието, преквалификацията и социалната защита;
- Подкрепа за здравеопазване, което да създаде предпоставки за повишаване на продължителността на живота в добро здраве чрез развита здравна система, която функционира задоволително и осигурява равен достъп до здравеопазване;
- Подкрепа за социално приобщаване с цел намаляване на социалните неравенства, включително инвестиции в развитието на ранното детско развитие;
- Продължаване на структурните промени, обусловени от местните потенциали и тяхното развитие, както и подкрепа за ново индустриално развитие. Това предполага ускоряване на НИРД, иновациите, цифровизация, икономическа промяна и подкрепа за малките и средните предприятия и изисква системна и последователна подкрепа и увеличаване на финансирането чрез разнообразяване на прилаганите схеми и инструменти. Такава политика трябва да е съобразена и с редица други икономически обстоятелства, но тези две предпоставки – наличие на сравнителни регионални предимства и възможност за развитие на отрасли, при които са застъпени по-високи технологии, би трябвало да са определящи при формирането ѝ;
- За повишаването на конкурентоспособността на регионалната икономика и положителните структурни промени, изграждане на стратегическите транспортни и цифрови мрежи и инфраструктурата на технологичните изследвания и иновациите са наложителни;
- Развитие на базовата инфраструктура и осигуряване на достъп до адекватни жилища, което да допринася за повишаване на стандарта на живот на населението във всички региони и подкрепа на регионалния икономически растеж.

Инвестициите в регионалното развитие трябва да бъдат концентрирани чрез един по-индивидуализиран подход, отчитащ постигнатото равнище на развитие и благосъстояние. Те следва да бъдат по-добре обвързани с местния контекст, потенциал и проблеми, да подпомагат както развитите, така и периферните и изоставашите в развитието си райони, с цел създаване на по-добри връзки между селищата и градовете. За постигане на горния приоритет, териториалният подход и териториалната координация са необходими в работата на почти всички държавни органи, за да се постигне управление, ефективно подкрепящо териториалното сближаване. В същото време е важно всяка секторна политика да се запознае с териториалната структура и проблеми на своята област на въздействие, да вземе под внимание териториалните си ефекти, както и да определи собствените си териториални приоритети и връзки с други сектори и региони. Създаването на национален набор от цели за териториално развитие, които формулират национални приоритети във връзка с различните райони и видове области, към които секторите могат да се приспособят, е основен аспект на териториалната координация.

Обобщените изводи относно междурегионалните различия са следните:

- Целите на регионалната политика във всеки от районите от ниво 2 ще се определят от необходимото въздействие за подобряване на техните потенциали, ускоряване на социално-икономическия растеж и елиминиране на острите регионални различия. Ефективността на политиката за регионално развитие и намаляване на междурегионалните различия може да се постигне чрез териториален подход и по-добра териториална координация на политиките на секторните министерства.
- Динамиката на междурегионалните различия в демографското и социално-икономическото развитие на районите от ниво NUTS 2 показва, че за анализирания период те се запазват или увеличават. Тяхната амплитуда в преобладаващите случаи се формира от стойностите на показателите в Северозападен и Югозападен район, които формират минималните и максимални равнища на стойностите им. Разликата между северозападните и югозападните райони във формирането на БВП е 593%.
- Като положителна тенденция следва да се определи, че показателите, свързани с НИРД и иновациите, в т.ч. делът на малките и средните иновативни предприятия - % от всички МСП и делът на МСП, реализирали нови или усъвършенствани продукти, нови за пазара - % от всички МСП, в Северозападен район показват нарастване (средният на региона е 6,2%), докато в останалите райони от ниво 2 се отбелязва негативна тенденция на намаление на техните стойности.
- Тенденция на междурегионално сближаване се наблюдава по отношение на достъпа и използването на интернет от населението, но при значително

изоставане от средноевропейските показатели, особено по отношение на лицата, които имат основни цифрови умения.

- Основното различие, което се задълбочава в годините след прехода към пазарна икономика, е диференциацията в демографското и социално-икономическото развитие на районите в Северна и Южна България.
- Северозападен район е най-слаборазвитият район в България. Оценка показват изчерпване/деструктуриране на неговите вътрешни потенциали за развитие и необходимостта от значителни външни въздействия, които в по-дългосрочен план да допринесат за ускореното му развитие и повишаване на неговата конкурентоспособност.
- Подкрепата на по-слаборазвитите райони изискват системна и интегрирана насоченост чрез създаване на подходящи схеми и инструменти в демографската, образователната, икономическата, иновационната политика, политиката в областта на цифровите технологии, социалната и жилищна политика. В същото време, обект на регионалната политика следва да бъдат всички райони на страната съобразно техните потенциали и възможности за растеж и развитие.

Изводите от анализа на междурегионалните различия и сравненията с развитието на районите от ниво 2 в ЕС показват, че всички райони от ниво 2, с изключение на Югозападен, не достигат/догонват средните показатели, характеризиращи демографското и социално-икономическо развитие. Това заключение се основава на анализ на статистическите данни, а ето и някои от тях:

- Продължителността на живота в ЕС е 81 години, а в България е 74,9 години, 73,3 г. за Северозападния район.
- Смъртността в ЕС е 10.0 ‰, докато в България достига 15.1 ‰, а в Северозападния район достига 20 ‰.
- Детската смъртност в ЕС е 3,6 ‰, а в България е 6,5 ‰, достигайки 9,3 ‰ в Северозападния район.
- Делът на ранно напусналите образование на възраст 18-24 години в ЕС е 10,7%, докато в Северозападния район е 27,7%.
- Българските региони имат един от най-високите проценти на младежи (15-24), незаети в трудова дейност, образование или обучение в ЕС. Средната стойност за ЕС е 10,9%, докато в Югоизточния район е 23,8%.
- Делът на населението на възраст 30-34 години с по-ниско от основно и средно образование в ЕС е 16,9%, докато в Северозападния район достига 25,3%.
- Делът на населението на възраст 30-34 години с висше образование в ЕС е 39,9%, докато в Северозападния район е 18,9%.
- Коефициентът на заетост в ЕС е 67.6%, докато в Северозападния район е 57.9%.

- Нивото на безработица в ЕС е 7,6%, докато в Северозападния район достига 11,3%.
- БВП на глава от населението в Северозападния район е 31% от средния за ЕС.
- Производителността на труда в България е 45,2% от средната за ЕС.
- Разходите за НИРД на човек в ЕС е 594 евро, докато в Югоизточния район е 17,6 евро.
- Разходите за НИРД като % от БВП в ЕС са 2,13%, докато в Югоизточен район са 0,28%.
- Използването на интернет от физически лица в ЕС е 84%, докато в Северозападния район е 57%.
- Населението в риск от бедност или социално изключване в ЕС е 22,4%, докато в България е 38,9%, а в Северозападния район е 46,7%.

Българските райони, с изключение на Югозападен, по показателя БВП на глава от населението (определящ равнището на развитие), остават в десетката на най-слаборазвитите райони в ЕС за целия период на членство на страната. България е с най-ниски стойности на индекса за регионална конкурентоспособност и единствено Югозападният район има по-добри показатели- стойността в Северозападния район е - 1,44. Пет от регионите на ниво NUTS 2 попадат в последната, осма група от райони на ЕС. Най-слаборазвятия български район (Северозападен) попада в последните десет от регионите на ЕС. Една от основните причини за това изоставане е по-слабото развитие на изследователската дейност, технологиите и иновациите.

Единствено по-добри резултати се отчитат в равнището на безработицата и по-специално равнището на младежката безработица. По всички останали наблюдавани показатели има напредък, но той не е достатъчен и не допринася за намаляване на регионалните неравенства.

Що се отнася до отражението на основните социални аспекти върху развитието на българските райони, социално-икономическият анализ на регионите в Република България показва, че един от най-сериозните проблеми, пред които е изправена страната е демографският с неговите многостранни измерения. Застаряването на населението, което е характерно за много други европейски държави, в България се проявява особено силно, защото е свързано и с намаляването на населението и обезлюдяването на периферните територии, където са разположени малки населени места с уязвимо възрастно население, с ограничен достъп до услуги и без потенциал за развитие.

Тези проблеми със своите социални измерения, заедно с неравномерното разпределение на населението на територията на страната, изправят пред сериозни предизвикателства регионалната политика. Съпроводена с бавния напредък в системите за здравеопазване, образование и социална грижа, при ниска раждаемост, голяма смъртност и неовладяни емигрантски процеси, тази демографска ситуация става още по-

тежка. За да се ограничат негативните тенденции и да се постигне целта за смекчаване на неблагоприятните демографски тенденции и дори тяхното обръщане в по-дългосрочен план, демографската политика се превръща в един от основните приоритети на страната през последните години.

Друг идентифициран сериозен проблем е необходимостта от по-ефективни интервенции и разширяване на мерките във връзка с промотиране на здравето и превенцията на болести, особено в отдалечените и труднодостъпни райони. В момента има 21 мобилни кабинета, но техният брой далеч не е достатъчен за покриване на нуждите, финансирането е недостатъчно, а медицинското оборудване е остаряло, което прави изключително трудно постигането на целта за подобряване на достъпа до профилактични дейности, особено за най-уязвимите групи на обществото.

От друга страна, психиатричните здравни услуги в България и сградите на държавните психиатрични болници са в незадоволително състояние и е налице спешна нужда от реформа. В България има дългогодишен недостиг на инвестиции и недофинансиране на услугите за психично здраве. Някои от основните проблеми включват неравномерното разпределение на тези услуги на територията на страната, липсата на персонал, незадоволително състояние на сградите, увеличаването на броя на хората с психиатрични проблеми в нужда, списъци от чакащи пациенти за ползване на услуги, постоянното пребиваване на пациенти в психиатрични болници поради невъзможността да бъдат изписани.

Като се има предвид настоящата ситуация с разпространението на пандемията на вируса COVID-19 и очакваното въздействие върху националната система на здравеопазване, в отговор на това ще бъдат необходими действия за преодоляване на негативните ефекти и подготовка за бъдещето.

Кризата с COVID-19 ще има значително социално въздействие и вече сериозно се отразява на икономиките и бизнеса във всички сфери. Прекъсванията на веригите за доставка, шоковете на потребителското търсене и негативното въздействие върху сектора на услугите изискват координирани действия за смекчаване на въздействието върху населението и бизнеса.

Настоящата ситуация изисква мобилизиране на всички налични ресурси, за да се осигури възможност за навременна доставка на основни стоки, лекарства и оборудване във всички части на страната, дори най-отдалечените и в това отношение добрата транспортна инфраструктура е от голямо значение.

В заключение на представения по-горе анализ може да се обобщи, че е необходимо да се осигури по-добро развитие на икономически потенциали, мобилност и привлекателна среда за живот с възможности за достъп до адекватно жилищно настаняване, образование, забавления, спорт, работа и отдих, за да се повиши стандартът на живот и да се помогне на справяне с проблема, свързан с

демографските дисбаланси. Всичко това е залегнало в основата на програмната стратегия на ПРР 2021-2027.

1.2. Основни цели на ПРР 2021 – 2027 г.

Програма за развитие на регионите е фокусирана върху териториалната цел на политиката „Европа по-близо до гражданите“, но тъй като интервенциите в рамките на тази цел могат да включват мерки, адресиращи всички останали цели на политиката, програмата ще допринесе и за тяхното осъществяване, особено по отношение на предвидените мерки, свързани с индустриалните зони, енергийната ефективност и устойчивата мобилност, инфраструктурата за секторните политики, свързани с цел на политиката 4 и т.н

Цел на политиката	Специфична цел или специален приоритет *	Обосновка (резюме)
<p>5 „Европа, по-близо до гражданите“</p>	<p>Насърчаване на интегрираното социално, икономическо и екологично развитие, културното наследство и сигурността в градските райони</p>	<p>В подкрепа на избрания полицентричен модел за развитие и в съответствие с чл. 9 от проекторегламента за ЕФРР, ПРР ще подкрепя устойчивото и интегрирано градско развитие. По отношение на тази специфична цел в Приложение Г от Доклада за България в рамките на Европейския семестър за 2019 г. са набелязани нужди от инвестиции с висок приоритет с цел насърчаване на интегрираното социално-икономическо развитие в големите градски райони на градовете, които показват потенциал да бъдат местните двигатели за икономическо развитие. В тази връзка градските общини за подкрепа са определени на базата на АНКПР, която определя основните полюси на растеж и съответните балансори на тези полюси.</p> <p>Предвижда се да продължи подкрепата за столицата София като метрополен град в съчетание с развитието на ограничен брой центрове от II-ро йерархично ниво с национално значение. Това са Варна, Пловдив, Бургас, Русе, Стара Загора и Плевен. Това са основните полюси на растеж и балансори на столицата, съгласно АНКПР.</p> <p>Същевременно група средни градове показват потенциали да се присъединят към второ йерархично ниво и да изпълняват ролята на балансори.</p> <p>Предвид факта, че София доминира над всички останали градове и в цяла Западна България няма изявен балансир от второ или трето ниво, се предвижда целенасочена подкрепа за развитието на две от градските общини с потенциал да преминават в по-горно ниво, а именно – Видин и Благоевград. Те са избрани във връзка със стратегическото им положение и конкретните потенциали на територията им, а според АНКПР заслужават специално стимулиране, за да могат да организират по-успешно територията на най-отдалечените северна и южна части на Западна България.</p>

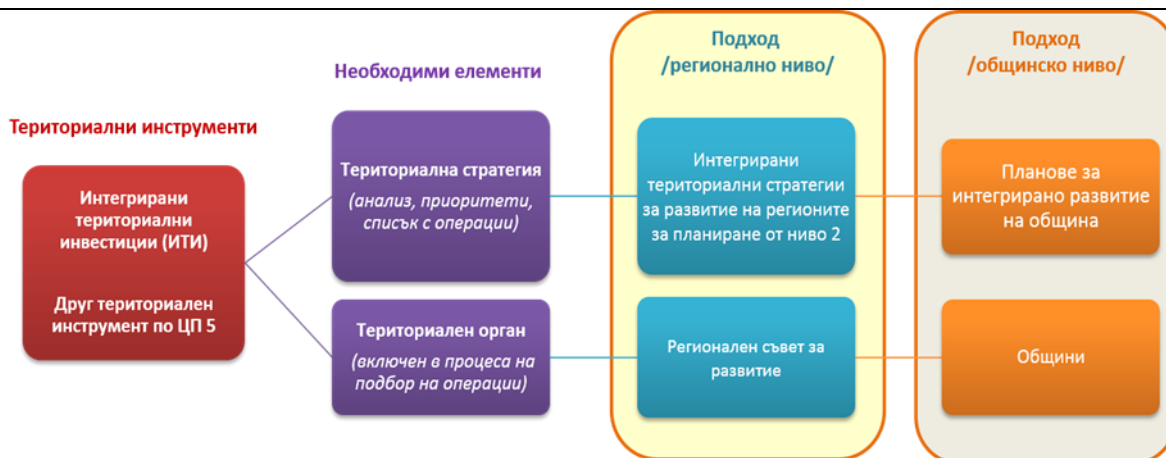
		<p>В Северна България, съгласно АНКПР, ще доминират двата големи града от 2-ро ниво Русе и Плевен, но като техен равностоен партньор ще се развива Велико Търново, който показва възможности и тенденции да премине от 3-то към 2-ро йерархично ниво.</p> <p>За да се насърчи балансираното развитие на националната територия в съответствие с препоръчания в АНКПР модел, се предвижда в рамките на тази специфична цел ПРР да подкрепя и споменатите три града – Благоевград, Видин и Велико Търново, които имат съществена роля за предоставяне на основни услуги за населението, за привличане на инвеститори и създаване на възможности за работа.</p> <p>В основата на всички действия, които трябва да бъдат подкрепени в рамките на най-големите градски общини в България през програмния период 2021 - 2027 г., стои необходимостта от адекватно справяне с най-големите предизвикателства пред устойчивото градско развитие, а именно:</p> <ul style="list-style-type: none"> • замърсяване на околната среда и лошо качество на въздуха • затруднен достъп до обществени услуги, незадоволително състояние на жилищата и социални неравенства • интензивен градски трафик • липса на подходяща техническа инфраструктура
<p>5 „Европа, по-близо до гражданите“</p>	<p>Насърчаване на интегрираното социално, икономическо и екологично развитие, културното наследство и сигурността в различни от градските райони</p>	<p>Опитът от двата програмни периода показва, че подходът, използван за определяне на финансирането от ЕС въз основа на секторни приоритети и за разграничаване на градските и селските райони, доведе до нездравословна конкуренция между общините и до задълбочаване на междурегионалните, вътрешно-регионалните и дори общинските различия и дисбаланси. Следователно, цялостното отношение, възгледи и перспективи за регионалното развитие трябва да бъдат преразгледани, както по отношение на синергиите между интервенциите на различните програми, така и на нивото, на което ще бъдат реализирани инвестициите (община, област, регион). Необходими са повече политики, базирани на конкретните територии, съответстващи на местните нужди и специфични потенциали на всяка територия.</p> <p>Както е посочено в доклада за Европейския семестър за 2019 г., по-малките градове и околните територии са изправени пред предизвикателства, подобни на тези в селските райони и способността им да задържат или привличат хора много зависи от връзките между тях и големите центрове.</p> <p>В тази връзка, за да се насърчи балансираното развитие на територията и в съответствие с препоръките на доклада, ще се подкрепят по-малките икономически центрове и техните връзки с големите центрове на икономическа дейност въз основа на интегрирани териториални стратегии за развитие на територията на шестте региона от ниво NUTS 2 (Враца, Ловеч, Лом, Монтана, Троян, Габрово, Горна Оряховица, Севлиево, Разград, Свищов, Силистра, Добрич-град, Търговище, Шумен, Сливен, Ямбол, Нова Загора, Айтос, Карнобат, Казанлък, Свиленград, Харманли, Димитровград, Кърджали, Хасково, Асеновград, Велинград, Смолян, Пазарджик, Пещера, Панагюрище, Карлово, Ботевград, Гоце Делчев, Дупница,</p>

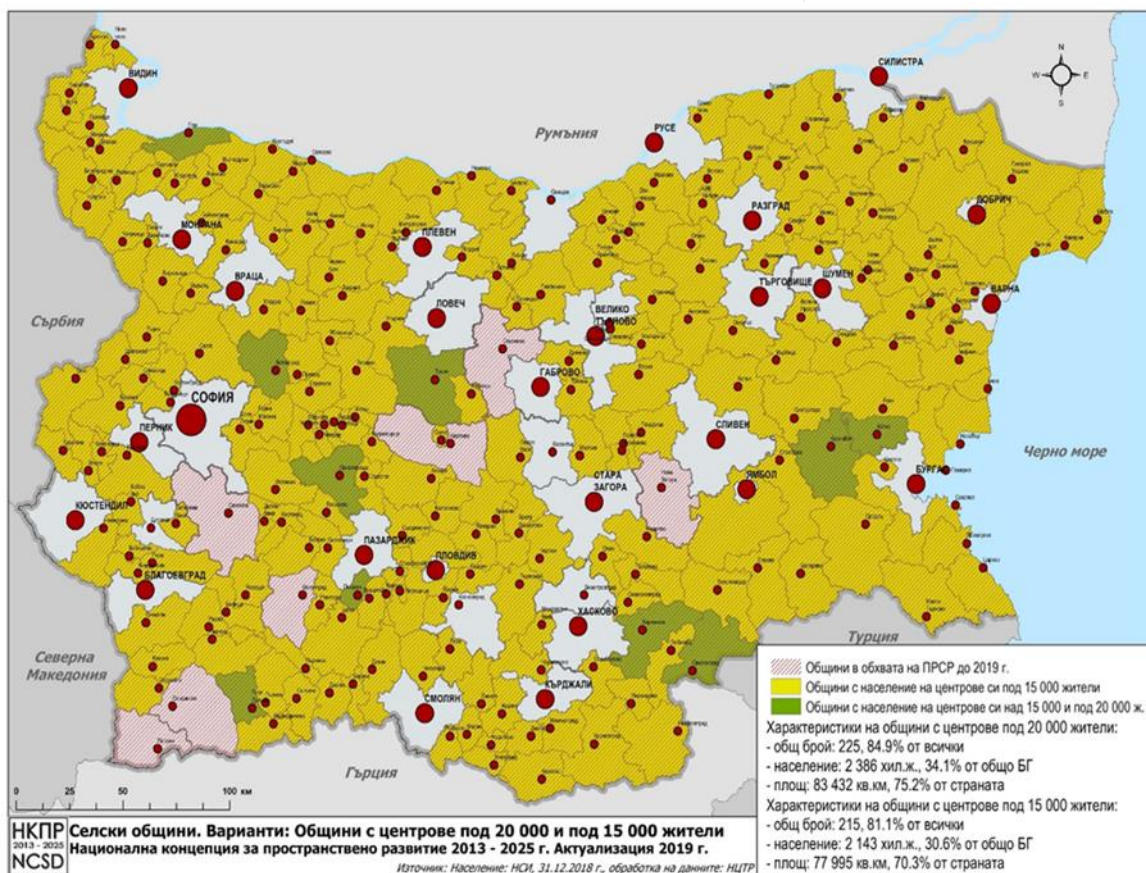
		<p>Кюстендил, Перник, Петрич, Самоков и Сандански). Това ще насърчи развитието на функционални зони и мрежи на градовете, както и тяхната по-добра свързаност, за да се намали разделението между градските и селските райони. Фокусът ще бъде насочен към засилване на икономическото развитие на българските региони с цел увеличаване на техния икономически потенциал и използване на местните ресурси и възможности по интегриран начин.</p> <p>Способността на регионите да задържат населението и да привличат хора зависи от тяхната свързаност, но също така зависи от стандарта на живот и предоставянето на основни услуги. Следователно ще бъдат насърчавани мерки за развиване на икономически потенциал, мобилност и привлекателна жизнена среда с възможности за образование, забавление, спорт, работа и свободно време, за да се повиши жизненият стандарт и да се помогне за справяне с проблема на демографския дисбаланс. Освен това, и в съответствие с препоръките на доклада на Европейския семестър, ще се предприемат действия за подобряване на достъпа до образование, заетост, здравеопазване и социална уязвимост в най-нуждаещите се и в най-уязвимите региони.</p>
--	--	---

В съответствие с член 22 от проекта на Регламента за общоприложимите разпоредби (РОР), ПРР ще се изпълнява чрез прилагането на инструменти за интегрирано териториално развитие, включително ИТИ, с цел постигане на по-добър инвестиционен фокус, по-ефективни и ефикасни интервенции, засилен междусекторен диалог между различни заинтересовани страни и подхода за интегрирано териториално развитие. Програмата ще включва 2 специфични приоритети - един за интегрирано градско развитие и друг за интегрирано териториално развитие на регионите на ниво NUTS 2. Предвиден е и приоритет за техническа помощ, за да се улесни прилагането на новия териториален подход. Интегрираният териториален подход в България ще бъде изпълнен на базата на интегрирани териториални стратегии, съгласно член 23 от РОР и националното законодателство, свързано с политиката за регионално развитие:

- ✚ За градско развитие: планове за интегрирано развитие на община за целевите градски общини. Планираният период на действието им е 2021-2027 г. Подкрепените операции ще бъдат избирани от съответните отговорни териториални органи.
- ✚ За териториалното развитие на регионите от NUTS 2: интегрирани териториални стратегии за развитие на регионите за планиране от ниво NUTS 2. Планираният период на действието им е 2021-2027 г. Регионалните съвети за развитие ще функционират като териториални органи, отговорни за прилагането на тези стратегии и за предварителния подбор на проекти и мерки, които да бъдат финансирани.

В обхвата на ПРР 2021-2027 попадат всички градски общини на територията на България. Десетте най-големи градски общини ще бъдат подпомагани по Приоритет 1 за интегрирано градско развитие, а всички останали 40 градски общини ще бъдат подпомагани по Приоритет 2 за интегрирано териториално развитие на регионите.

Фигура 1. Общини с центрове под 2000 и под 15000 жители, Национална концепция за пространствено развитие 2013-2025г., Актуализация 2019 г.

Този документ е създаден в рамките на бюджетна линия BG16RFOP001-8.002-0002 "Бюджетна линия на отдел „Оценка, информация и публичност“/ Координация и оценка, финансирана по Приоритетна ос 8 „Техническа помощ“ на Оперативна програма „Региони в растеж“ 2014-2020, съфинансиран от Европейския съюз чрез Европейския фонд за регионално развитие

В рамките на интегрирания териториален подход на регионално ниво (6-те региона от NUTS 2) ще се подкрепят концепции за ИТИ, финансирани от различни източници. Всяка концепция ще включва набор от взаимосвързани и допълващи се (интегрирани) проекти/проектни идеи, насочени към територии с общи характеристики и/или потенциал за развитие, включващи най-подходящата комбинация от ресурси и мерки, които да бъдат използвани за постигане на конкретна цел или приоритет на интегрирана териториална стратегия. Видът на проектите може да се различава в зависимост от типа инвестиции, бенефициентите или източниците на финансиране. Поне един от проектите трябва да бъде икономически ориентиран или реализиран от икономически оператор(и) и да доведе до икономически ползи и резултати за целевата област. Изключения от това правило ще се правят в случай на важни секторни инфраструктурни проекти със социално измерение. Предвижда се повечето от секторните програми да допринесат с най-малко 10% от своите бюджети за прилагането на този подход. В тази връзка, ще бъде осигурена съгласуваност и допълняемост между различните видове инвестиции.

1.2.1. Приоритетна ос 1: Интегрирано градско развитие

***Специфична цел („Работни места и растеж“) или пространство за подкрепа (ЕФМДР)
СЦ 1: Насърчаване на интегрираното социално, икономическо и екологично развитие,
културното наследство и сигурността в градските райони***

В рамките на Приоритет 1 ще бъдат подкрепени 10 градски общини в България, основните центрове на растеж, съгласно с актуализираната НКПР. Това са следните градски общини: Видин, Плевен, Русе, Велико Търново, Варна, Бургас, Стара Загора, Пловдив, София и Благоевград. Всички 10 градски общини образуват общо 4 градски клъстера, разпределени по региони за планиране от ниво NUTS 2. Всеки градски клъстер разполага с отделен бюджет, в рамките на който включените градски общини изпълняват съвместни проекти и се кооперират, за да постигнат по-големи резултати и ефект на съответната територия.

В зависимост от обхвата на Фонда за справедлив преход, може да се наложи евентуална промяна в обхвата на възможностите за финансиране и допустимите дейности за някои от общините по Приоритет 1 на ПРР.

Мерките, които ще бъдат финансирани по Приоритет 1, трябва да отговарят на следните две основни изисквания:

1. Видовете дейности, които ще се подкрепят, трябва да бъдат предварително идентифицирани в плановете за интегрирано развитие на общините, разработени от местните общински власти (подход „отдолу-нагоре“).
2. Мерките, свързани със секторните политики, трябва да се основават на предварително картиране на нуждите на национално ниво от държавните институции и агенции, отговорни за разработването на тези политики и надлежно

отразени в плановете за интегрирано развитие на общините (подход „отгоре-надолу“).

Основните видове интервенции представляват подходяща синергийна комбинация между изброените по-долу области. Трябва да се има предвид, че посоченият списък от действия е ориентиран и неизчерпателен, имайки предвид възможните мерки, които могат да бъдат определени посредством подхода „отдолу-нагоре“:

- **Инфраструктурни мерки за насърчаване на икономическата активност:**

- техническа инфраструктура за бизнес и предприемачество;
- инфраструктура (включително сгради) за развитие на бизнес и индустриални зони.

- **Енергийна ефективност и обновяване на жилищни и обществени сгради:**

Обновяването на жилищните и обществени сгради ще бъде изпълнявано в съответствие с Дългосрочната стратегия за саниране на сградния фонд в Република България с хоризонт до 2050 г., като ще се финансират всички видове мерки за енергийна ефективност в сградите, включително:

- Изпълнение на мерки за енергийна ефективност, които са предписани като задължителни за сградата в обследването за енергийна ефективност на сградите, в т.ч.:
 - ✓ По външните сградни ограждащи елементи: подмяна на дограма (прозорци, врати, витрини и др.), топлинно изолиране на външните ограждащи елементи (външни стени, покриви, подове и др.);
 - ✓ По системите за поддържане на микроклимата: основен ремонт, модернизация или подмяна на локални източници на топлина/котелни стопанства или прилежащите им съоръжения; изграждане на системи за оползотворяване на енергията от възобновяеми източници за енергийните потребности на сградата, ако това е технически възможно и икономически целесъобразно; ремонт или подмяна на системите за отопление, охлаждане и вентилация на сградата за повишаване на енергийната ефективност; реконструкция на вертикалната система за отопление; ремонт или подмяна на електрическата инсталация и изпълнение на енергоспестяващо осветление; инсталиране на система за автоматично централизирано управление на топлоподаването при локални източници; инсталиране на система за автоматизирано централизирано управление на осветлението; газифициране на сгради; мерки за повишаване на енергийната ефективност на асансьорите.
- Дейности по конструктивно възстановяване/усилване, които са предписани като задължителни в техническото обследване на сградите.
- СМР по сградите, които обхващат: ремонт на покрив; подмяна на асансьори; ремонт на стълбищна клетка, площадки, коридори, асансьори и др.;

- Съпътстващи строителни и монтажни работи, свързани с изпълнението на мерките за енергийна ефективност и възстановяване на първоначалното състояние, нарушено в резултат на обновяването.
- Обследвания за енергийна ефективност и технически обследвания на съществуващи сгради.
- Подобряване достъпа за лица с увреждания до гореспоменатите сгради.
- **Устойчива градска мобилност:**
 - Разработване на планове за управление на движението и въвеждане на Интелигентни транспортни системи (ИТС), включващи автоматизирани системи за управление и контрол на движението, за откриване на МПС и за локализация и осигуряване на предимство на МПС от обществения градски транспорт, системи за информация на пътниците в реално време, автоматизирани системи за продажба на билети, подсистеми за връзка, системи за видеонаблюдение за централите за градска мобилност и др.
 - Подобряване на достъпността на спирките на обществения градски транспорт и довеждащата до тях инфраструктура (подлези и надлези);
 - Обновяване на транспортната инфраструктура, включително инфраструктура за алтернативни горива за нуждите на обществения градски транспорт, като например гнездовата и контактна мрежа, подобряване на спирки, депа, бази за ремонт, поддръжка и оборудване, зарядни станции;
 - Развитие на инфраструктурна маршрутна мрежа с нови дестинации до отдалечени жилищни райони и населени места, попадащи в обхвата на градската община;
 - Осигуряване на системи за защита от шума;
 - Разработване и подобряване на системи за обществен градски транспорт, в това число закупуване на нов, екологосъобразен подвижен състав за нуждите на градския транспорт, който отговаря на европейската нормативна уредба за вредни емисии от двигателите и използване на възобновяеми/алтернативни енергийни източници в градския транспорт.
 - Изграждане/обновяване/реконструкция на улични мрежи и транспортна инфраструктура и съоръженията към нея (мостове, тунели, надлези, подлези и др.) като елементи на техническата инфраструктура съгласно чл. 64 (1) от ЗУТ във връзка с развитието на интегрирана система за обществен транспорт;
 - Инфраструктура за развитие на велосипеден транспорт – велосипедни алеи, паркинги за велосипеди, специализирани пътни знаци, сигнализация и др.
 - Изграждане/обновяване/реконструкция на пешеходни алеи и тротоари, пешеходни зони, подлези, надлези, транспортна инфраструктура, включително

свързани дейности, като поставяне на пътни знаци, информационни табели, маркировка и др., като част от интегрираната система за градски транспорт;

- Подобряване на връзките между интегрирания градски транспорт, междуградския автобусен, железопътен, въздушен, вътрешноводен и морски транспорт, като част от реализиране на интермодални превози — обновяване на общински автогари и съответните предгарови пространства общинска собственост, автобусни спирки на градския транспорт, осигуряващи лесен трансфер към следващия по вид транспорт и логични връзки между елементите на инфраструктурата и други;
- Изграждане/обновяване/реконструкция на зони за паркиране и други мерки по организация на паркирането в близост до ключови възли на обществения градски транспорт извън градския център.

• **Пътна инфраструктура, функционални връзки и пътна безопасност:**

- пътища от I, II и III клас от републиканската пътна мрежа на територията на 10-те градски общини извън TEN-T мрежата;
- пътища IV клас на територията на 10-те градските общини (при солидна обосновка и при доказана нужда за постигане целите на социално включване и икономическо развитие);
- всички видове мерки за пътна безопасност, включително интелигентни транспортни системи, превенция и повишаване на осведомеността.

• **Зелена градска инфраструктура и сигурност в обществени пространства, вкл. :**

- изграждане на обществени зони за отдих и зелени площи, включително физически елементи на градската среда и зелена инфраструктура за сгради;
- мерки за повишаване на сигурността в градските обществени пространства, включително пътна безопасност и подобряването на готовността на институциите да реагират в случай на инциденти;
- обновяване на квартали/специфични територии от градовете с неблагоприятни социално-икономически характеристики;
- създаване на достъпна архитектурна среда.

• **Образователна инфраструктура:**

- инфраструктура за предучилищно, училищно и висше образование, включително детски градини;
- доставка и монтаж на специфични и иновативни инструменти и оборудване за подкрепената инфраструктура.

• **Общинско жилищно настаняване:**

- подкрепа за осигуряването на модерни и достъпни общински жилища за настаняване на уязвими групи от население и други групи в неравностойно положение, включително роми, чрез изграждане, реконструкция, ремонт и разширяването на достъпни жилища за настаняване на представители на целевите групи и рехабилитация на прилежащите пространства;
- подкрепа за прилагане на иновативни подходи за финансиране на жилищната политика в общините, включително експериментирание и връзки с устойчивото градско развитие;
- насърчаване на архитектурния дизайн и изграждането на жилища, прилагащи принципи за устойчивост на околната среда, със специално внимание към смекчаването и адаптирането на изменението на климата.

• Здравна и социална инфраструктура:

- развитие на здравна и социална инфраструктура и оборудване за предоставяне на интегрирани здравно-социални и социални услуги в общността за уязвими групи, възрастни хора, хора с увреждания или деца, включително детски ясли;

• Култура и спорт:

- инфраструктура и оборудване за масов спорт;
- инфраструктура и оборудване за културни организации и сгради.

• Туризм:

- мерки, свързани с развитието, подобряването, разширяването и социализацията на туристическите зони и свързаната с тях инфраструктура.

Хоризонтална и задължителна мярка за всички изброени по-горе видове интервенции ще бъде осигуряване на достъпна физическа среда за хората с увреждания в съответствие с изискванията на националното законодателство. В допълнение, в случай на ново строителство или обновяване на сграда, изпълнението на всички необходими мерки за енергийна ефективност също ще бъде задължително изискване.

Градските общини, попадащи в обхвата на Приоритет 1 (или заинтересовани страни на тяхната територия) могат да си партнират помежду си или с други общини от същия или друг регион (или заинтересовани страни на тяхната територия) за изпълнението на концепции за ИТИ в съответствие със съответната интегрираната териториална стратегия на съответния регион за планиране от ниво 2. Една от възможностите е включването им като партньор по проект, отговорен за изпълнението на "меки" мерки, свързани с обмен на опит, добри практики, трансфер на знания и други. Другите възможности са да участват в концепция за ИТИ с проект, финансиран със собствен принос, с финансови инструменти или със средства от бюджета на градския

кълъстер по Приоритет 1 в рамките на 30 % от общата му стойност, специално заделени за участие на потенциални бенефициенти, попадащи в обхвата на Приоритет 1 в концепции за ИТИ на ниво регион за планиране. Така например, инвестициите за здравеопазване и пътища могат да бъдат осъществявани със средства от този заделен бюджет, предвид че те обикновено са с надобщинско значение и принос към развитието на целия регион. В рамките на Приоритет 2 ПРР няма да предоставя безвъзмездни финансови средства за инвестиции в инфраструктура в тези 10 градски общини.

10-те градски общини, подпомогнати по Приоритет 1, формират 4 градски кълъстера в районите от ниво 2, са:

1. Северозападен район - Видин и Плевен;
2. Северен централен и Североизточен район - Русе, Велико Търново, Варна;
3. Югоизточен и Южен централни район - Бургас, Стара Загора и Пловдив;
4. Югозападен район - София и Благоевград.

Всеки градски кълъстер получава отделен индикативен бюджет, изчислен въз основа на гореописаните четири показателя.

Индикативно разпределение на ресурсите за интегрирано градско развитие на градските кълъстери (в %):

<i>Регион за планиране</i>	<i>Градски кълъстер</i>	<i>Дял на ресурса (%)</i>
СЗР	Видин и Плевен	21.82%
СЦР и СИР	Русе, В. Търново, Варна	23.53%
ОБЩО СЕВЕРНА БЪЛГАРИЯ		45.35%
ЮИР и ЮЦР	Бургас, Ст. Загора и Пловдив	21.62%
ЮЗР	София и Благоевград	33.02%
ОБЩО ЮЖНА БЪЛГАРИЯ		54.65%

В рамките на определения бюджет потенциалните бенефициенти от включените в кълъстера градски общини могат да кандидатстват с проекти в изпълнение на съответните стратегиите за развитие както самостоятелно в рамките на територията на една община, така и в партньорство – отново в рамките на територията на една община или в рамките на територията на градския кълъстер. За изпълнението на посочените типове проекти, потенциалните бенефициенти по Приоритет 1 ще могат да разходват до 70% от средствата на градския кълъстер.

С оглед на необходимостта от създаване на условия за взаимодействие и постигане на по-голяма добавена стойност от инвестициите, ще се изисква от развитите големи градски агломерации да осъществяват подкрепа и съвместни проекти с други (съседни) територии извън общинските административни граници. В тази връзка,

останалите 30% от средствата във всеки клъстер са заделени за участие на потенциалните бенефициенти от градските общини в концепции за ИТИ на ниво регион за планиране в рамките на изпълнение на Приоритет 2 на ПРР.

1.2.2. Приоритетна ос 2: Интегрирано териториално развитие на регионите
Специфична цел („Работни места и растеж“) или пространство за подкрепа (ЕФМДР)
СЦ 2: Насърчаване на интегрираното социално, икономическо и екологично развитие, културното наследство и сигурността в различни от градските райони.

Всички градски общини на територията на България, с изключение на 10-те градски общини по Приоритет 1, ще имат възможност да получат подкрепа по ПРР 2021 – 2027 г. това са: Враца, Ловеч, Лом, Монтана, Троян, Габрово, Горна Оряховица, Севлиево, Разград, Свишов, Силистра, Добрич-град, Търговище, Шумен, Сливен, Ямбол, Нова Загора, Айтос, Карнобат, Казанлък, Свиленград, Харманли, Димитровград, Кърджали, Хасково, Асеновград, Велинград, Смолян, Пазарджик, Пещера, Панагюрище, Карлово, Ботевград, Гоце Делчев, Дупница, Кюстендил, Перник, Петрич, Самоков и Сандански

В зависимост от обхвата на Фонда за справедлив преход, може да има нужда от евентуална промяна в обхвата на възможностите за финансиране и допустимите дейности за някои общини по Приоритет 2 от ПРР.

Мерките, които ще бъдат финансирани по Приоритет 2, трябва да отговарят на следните две основни изисквания:

1. Видовете дейности, които ще се подкрепят, трябва да бъдат предварително идентифицирани в интегрираните териториални стратегии за развитие на регионите от ниво NUTS 2 (подход „отдолу-нагоре“).
2. Мерките, свързани с прилагането на някои секторни политики, които ще да бъдат подкрепени, трябва да се основават на предварително картиране на нуждите на национално и регионално ниво, изготвено от държавните институции и агенции, отговорни за тези политики, и надлежно отразени и включени в интегрираните териториални стратегии за развитие от регионите от ниво NUTS 2 (подход „отгоре-надолу“).

В рамките на интегрирания подход за териториално развитие, инвестициите за интегрирано териториално развитие на регионите от ниво 2 в България в периода 2021 - 2027 г. ще бъдат подпомагани чрез прилагане на концепции на ИТИ с комбинираното финансиране на различни програми, Стратегическият план за развитие на земеделието и селските райони и други източници на финансиране, включително рециклирани средства от прилагането на финансовите инструменти от предишните програмни периоди (където е приложимо). ПРР ще подкрепя всички мерки, допустими за финансиране от ЕФРР, в съответствие със специфичните нужди и потенциали на територията и които не могат да бъдат финансирани по секторните програми. Видовете мерки, които могат да бъдат подкрепени по линия на ПРР, са в следните области:

Този документ е създаден в рамките на бюджетна линия BG16RFOP001-8.002-0002 “Бюджетна линия на отдел „Оценка, информация и публичност“/ Координация и оценка, финансирана по Приоритетна ос 8 „Техническа помощ“ на Оперативна програма „Региони в растеж“ 2014-2020, съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейския фонд за регионално развитие

- **Здравна и социална инфраструктура, включително детски ясли;**
- **Образователна инфраструктура за предучилищно, училищно и висше образование, включително детски градини и професионално обучение**
- **Културна инфраструктура**
- **Спортна инфраструктура**
- **Жилищно настаняване, включително обновяване на квартали/специфични територии от градовете с неблагоприятни социално-икономически характеристики;**
- **Енергийна ефективност и кръгова икономика, в т.ч.:**

Обновяването на жилищните и обществени сгради ще бъде изпълнявано в съответствие с Дългосрочната стратегия за саниране на сградния фонд в Република България с хоризонт до 2050 г., като ще се финансират всички видове мерки за енергийна ефективност в сградите, включително:

- Изпълнение на мерки за енергийна ефективност, които са предписани като задължителни за сградата в обследването за енергийна ефективност на сградите, в т.ч.:

- По външните сградни ограждащи елементи: подмяна на дограма (прозорци, врати, витрини и др.), топлинно изолиране на външните ограждащи елементи (външни стени, покриви, подове и др.);
- По системите за поддържане на микроклимата: основен ремонт, модернизация или подмяна на локални източници на топлина/котелни стопанства или прилежащите им съоръжения; изграждане на системи за оползотворяване на енергията от възобновяеми източници за енергийните потребности на сградата, ако това е технически възможно и икономически целесъобразно; ремонт или подмяна на системите за отопление, охлаждане и вентилация на сградата за повишаване на енергийната ефективност; реконструкция на вертикалната система за отопление; ремонт или подмяна на електрическата инсталация и изпълнение на енергоспестяващо осветление; инсталиране на система за автоматично централизирано управление на топлоподаването при локални източници; инсталиране на система за автоматизирано централизирано управление на осветлението; газифициране на сгради; мерки за повишаване на енергийната ефективност на асансьорите.
- Дейности по конструктивно възстановяване/усилване, които са предписани като задължителни в техническото обследване на сградите.
- СМР по сградите, които обхващат: ремонт на покрив; подмяна на асансьори; ремонт на стълбищна клетка, площадки, коридори, асансьори и др.;

- Съпътстващи строителни и монтажни работи, свързани с изпълнението на мерките за енергийна ефективност и възстановяване на първоначалното състояние, нарушено в резултат на обновяването.
- Обследвания за енергийна ефективност и технически обследвания на съществуващи сгради.
- Подобряване достъпа за лица с увреждания до гореспоменатите сгради.

• **Инвестиции за устойчива градска мобилност:**

- Разработване на планове за управление на движението и въвеждане на Интелигентни транспортни системи (ИТС), включващи автоматизирани системи за управление и контрол на движението, за откриване на МПС и за локализация и осигуряване на предимство на МПС от обществения градски транспорт, системи за информация на пътниците в реално време, автоматизирани системи за продажба на билети, подсистеми за връзка, системи за видеонаблюдение за централите за градска мобилност и др.
- Подобряване на достъпността на спирките на обществения градски транспорт и довеждащата до тях инфраструктура (подлези и надлези);
- Обновяване на транспортната инфраструктура, включително инфраструктура за алтернативни горива за нуждите на обществения градски транспорт, като например гнездовата и контактна мрежа, подобряване на спирки, депа, бази за ремонт, поддръжка и оборудване, зарядни станции;
- Развитие на инфраструктурна маршрутна мрежа с нови дестинации до отдалечени жилищни райони и населени места, попадащи в обхвата на градската община;
- Осигуряване на системи за защита от шума;
- Разработване и подобряване на системи за обществен градски транспорт, в това число закупуване на нов, екологосъобразен подвижен състав за нуждите на градския транспорт, който отговаря на европейската нормативна уредба за вредни емисии от двигателите и използване на възобновяеми/алтернативни енергийни източници в градския транспорт.
- Изграждане/обновяване/реконструкция на улични мрежи и транспортна инфраструктура и съоръженията към нея (мостове, тунели, надлези, подлези и др.) като елементи на техническата инфраструктура съгласно чл. 64 (1) от ЗУТ във връзка с развитието на интегрирана система за обществен транспорт;
- Инфраструктура за развитие на велосипеден транспорт – велосипедни алеи, паркинги за велосипеди, специализирани пътни знаци, сигнализация и др.
- Изграждане/обновяване/реконструкция на пешеходни алеи и тротоари, пешеходни зони, подлези, надлези, транспортна инфраструктура, включително

свързани дейности, като поставяне на пътни знаци, информационни табели, маркировка и др., като част от интегрираната система за градски транспорт;

- Подобряване на връзките между интегрирания градски транспорт, междуградския автобусен, железопътен, въздушен, вътрешноводен и морски транспорт, като част от реализиране на интермодални превози — обновяване на общински автогари и съответните предгарови пространства общинска собственост, автобусни спирки на градския транспорт, осигуряващи лесен трансфер към следващия по вид транспорт и логични връзки между елементите на инфраструктурата и други;
- Изграждане/обновяване/реконструкция на зони за паркиране и други мерки по организация на паркирането в близост до ключови възли на обществения градски транспорт извън градския център.

• **Пътна инфраструктура, функционални връзки и пътна безопасност:**

- пътища от I, II и III клас от републиканската пътна мрежа извън TEN-T мрежата на територията на цялата страна;
- пътища IV клас на територията на градските общини (при покриване на определени критерии и обосновка за необходимост);
- всички видове мерки за пътна безопасност, включително интелигентни транспортни системи, превенция и повишаване на осведомеността и др.

• **Качествена и безопасна среда, включително зелена инфраструктура**

• **Мерки за насърчаване на икономическата активност** (включително инвестиции в индустриални зони или друга инфраструктура за развитие на икономически дейности и подкрепа за иновации и развитие на МСП)

• **Туризм**

• **Културно-историческо наследство**

• **Други действия**, допустими по ЕФРР и идентифицирани въз основа на подхода „отдолу-нагоре“, при спазване на ясна процедура за демаркация с други програми.

Хоризонтална и задължителна мярка за всички изброени по-горе видове интервенции ще бъде осигуряване на достъпна физическа среда за хората с увреждания в съответствие с изискванията на националното законодателство. В допълнение, в случай на ново строителство или обновяване на сграда, изпълнението на всички необходими мерки за енергийна ефективност също ще бъде задължително изискване.

Подходящата демаркация и допълняемост между програмите и липсата на двойно финансиране ще бъде подсилено на нивото на предварителен подбор на концепциите за ИТИ в регионалните съвети за развитие и допълнително по време на процеса на подбор на проекти, изпълняван от всеки един УО преди подписване на договорите за безвъзмездна финансова помощ с бенефициентите.

За всеки от регионите от ниво NUTS 2 се предвижда отделен индикативен бюджетен пакет. Всички програми, участващи в интегрирания териториален подход, ще допринесат за отделните пакети и в тази връзка ще бъде приложена специфична методология за разпределение на наличните средства между регионите. Методиката включва 4 индикатори - 3 общи и 1 конкретен индикатор, който отчита естеството на подкрепата по съответната програма. Трите общи показателя са: 1. Население - тежест 15%; 2. Територия - тежест 15% и 3. Брутна добавена стойност - тежест 20%. Използваните специфични индикатори (индикатор 4) с тежест 50% за различните програми са:

- „инфраструктура“ (компонент на Европейския индекс на регионална конкурентоспособност);
- „иновации“ (компонент на Европейския индекс на регионална конкурентоспособност);
- „висше образование и обучение през целия живот“ (компонент на Европейския индекс на регионална конкурентоспособност);
- „ефективност на пазара на труда“ (компонент на Европейския индекс на регионална конкурентоспособност);
- „институции“ (компонент на Европейския индекс на регионална конкурентоспособност);
- „дял на населението (%), свързано със системите за събиране и пречистване на отпадни води“ (Евростат).

Дяловете от индикативните регионални пакети въз основа на гореописаната методология за всеки от региони ниво NUTS 2 като процент от общия ресурс (ППР + други програми) са както следва:

Регион ниво NUTS 2	Дял от общия ресурс (%)
СЗР	19%
СЦР	17%
СИР	16%
ОБЩО СЕВЕРНА БЪЛГАРИЯ	52%
ЮИР	17%
ЮЦР	17%
ЮЗР (без град София)	14%
ОБЩО ЮЖНА БЪЛГАРИЯ	48%

Методиката осигурява сравнително балансирано разпределение на финансовите ресурси на национална територия, като отчитайки социално-икономическото развитие на всеки регион, се осигурява по-висок относителен дял на финансирането за северните райони на България.

1.2.3. *Приоритетна ос 3: Техническа помощ*

В съответствие с член 30 на проекта за РОР за програмния период 2021-2027 г., България планира да използва техническа помощ за ефективно управление и администриране на подкрепата за регионално развитие по ЕФРР.

УО на ПРР предвижда да подкрепя мерки във всяка една област на интервенция, съгласно Приложение I към проекта на РОР, като предвижда следния индикативен списък от дейности за подкрепа:

- **Информация и комуникация:** подобряване на обмена на информация, включително чрез иновативни инструменти и уеб-базирана платформа с цел достигане до по-широк кръг хора и до по-голям брой целеви групи; организиране на информационни събития (конференции, информационни дни, и т.н.), посветени на възможности за финансиране, постигнати резултати от програмата, предстоящи събития и процедури за кандидатстване; прилагане на мерки за подобряване на видимостта на подкрепата от ЕСИФ, в т.ч. мерки за публичност, изпълнявани от регионалните съвети за развитие.
- **Подготовка, изпълнение, мониторинг и контрол** – дейности, насочени към подобряване на контрола, одита и юридическите и представителните услуги; дейности по оценка на административния процес.
- **Оценка и проучвания, събиране на данни** - оценки на ефективността и ефикасността на изпълнение на програмата, включително събиране на данни; извършване на проучвания, анализи, включително за нуждите на подготовката за програмния период след 2027 г.; въпросници за получаване на обратна връзка от бенефициентите.
- **Укрепване на капацитета на органите на държавите членки, бенефициентите и съответните партньори:** дейности, насочени към обезпечаване на ефективен работен процес за прилагане на регионалната политика; разработване на практически насоки и семинари за бенефициенти, членове на РСР, партньори; семинари и обучения за служителите на УО, РСР, градските власти, участващи в изпълнението на програмата, други бенефициенти, членове на Комитета за наблюдение; участие в обучения и форуми, ръководени от ЕС; организиране и участие в съвместни семинари от други УО; стимулиране на служителите; техническо оборудване.

Управляващият орган планира да заделни по-голямата част от средствата за дейностите, свързани с укрепване на капацитета на органите на държавата-членка, бенефициентите и съответните партньори. Мотивите за това решение се основават на факта, че е необходимо достатъчно финансиране за успешната реализация на подхода „отдолу-нагоре“, който ще бъде приложен в програмния период 2021-2027 г.

УО на ПРР възнамерява да използва възможността, предвидена в чл. 32 от проекта за РОР и да допълни техническата помощ с целеви мерки за изграждане на административен капацитет чрез финансиране, което не е свързано с разходи с цел укрепване капацитета и ефективността на публичните власти и органи.

Предвидените мерки ще се базират на резултатите от пилотен проект за укрепване на административния капацитет на УО на ПРР за подготовка за програмния период след 2020 г., който се изпълнява с подкрепата на ЕК и ОИСР. Изготвена е Пътна карта, включваща поредица от действия, които са взаимно свързани и целят цялостно въздействие и промяна. Пътната карта е структурирана около три области – 1. Управление на хората и организацията, 2. Укрепване на интегрираното стратегическо планиране на ОП и изпълнение на подхода „отдолу-нагоре“; и 3. Яснота и устойчивост на нормативната рамка. Всяка зона за подобрение включва набор от цели, общо 7 цели за трите зони, придружени от препоръчани действия или дейности, които УО може да предприеме:

1. Повишаване на ангажираността и мотивацията на служителите на УО - периодични проучвания на удовлетвореността сред служителите, изготвяне на пилотна схема за вътрешна мобилност за улесняване на кратковременни командировки в рамките на УО.
2. Разгръщане на организационна култура на учене и развитие, в т.ч. и на териториалните органи за селекция на проекти чрез анализиране на нуждите от обучения; подобряване на координация с други УО за обмен на успешни практики и решения на общи проблеми, разработване на практически наръчници, организиране на семинари за бенефициенти, териториални органи за селекция на проекти и регионални отдели.
3. Подобряване на синхронизацията на работния процес и организационната структура, придружено от ефективна вътрешна комуникация, изготвяне на план за действие, насочен към компетенциите и пропуските на служителите на база на преглед на нуждите, укрепване на комуникационния капацитет в УО.
4. Осигуряване на регионална и местна перспектива в дизайна на стратегията на ОП: поредица от семинари/срещи за РСР и регионалните отдели за представяне на концепцията за прилагане на интегриран регионален подход за периода 2021 – 2027; поредица от образователни или практически семинари за бенефициенти и други заинтересовани страни за стратегическото планиране и избор на приоритетите за следващата ОП, механизми за финансиране от ЕС, инвестиционно бюджетиране, дизайн на проекти и изисквания за кандидатстване и други.
5. Актуализиране на отговорностите и ролите на УО и териториалните органи за селекция на проекти и подобряване на обмена на информация за по-ефективно управление и изпълнение на ОП: разработване и инициране на вътрешен и

външен консултативен процес със заинтересовани страни (напр. фокус групи, допълнени от въпросници) за идентифициране на потребностите от подобряване на капацитета на териториалните органи за селекция на проекти; създаване на редовни възможности за двустранна комуникация с бенефициентите, с териториалните органи за селекция на проекти и с регионалните отдели; създаване на вътрешна работна група/мрежа на РСР, и други.

6. Развиване на стратегическо проектиране и оптимизиране на процесите на мониторинг и контрол – въвеждане на подходяща система от индикатори за измерване на изпълнението на програмата за градския и териториален приоритети на ПРР 2021-2027, което да допринесе за събирането на данни, необходима за структуриране на подробния дизайн на ОП; разработване на възможности за информационно и статистическо докладване на показатели на общинско и регионално ниво, обучения на членовете на КН с цел повишаване на техния капацитет.
7. Намаляване на несигурността и сложността на регламентите и регулираните процеси - провеждане на редовни и достъпни обучения, изграждане на механизъм за обмен на знания за служители на УО – експерти и технически персонал, за разбирането и прилагането на новите правила и наредби.

1.3. Връзка на програма „Развитие на регионите“ за периода 2021 – 2027 г. с други съотносими планове и програми

В настоящият раздел на ДЕО е анализирана връзката на Програмата с други планове и програми, с цел установяване дали ПРР влиза в противоречие с някой от описаните по-долу стратегически документи. Анализ ще помогне за по-добро разбиране на екологичните, социални и икономически проблеми на страната, както и на начините по които съществуващите стратегии, програми и планове целят да разрешават тези проблеми.

Проекта на ПРР 2021–2027 г. е в съответствие и е съобразен със следните стратегически и планови документи:

- **Оперативна програма „Региони в растеж“ за периода 2014 – 2020 г.**

Оперативна програма „Региони в растеж“ 2014-2020 г. е основният програмен документ, който е в тясна връзка с програма „Развитие на регионите“ за програмния период 2021-2027 г. Към момента ПРР 2021-2027 г., представлява продължение на ОП „Региони в растеж“ 2014-2020 г., която пък е продължение на предходната оперативна програма ОП „Регионално развитие“ 2007 – 2013 г. При изготвянето на новия програмен период са взети предвид резултатите от изпълнението на ОПРР 2014 – 2020 г. до момента, в т.ч. добрите практики, установените проблеми и допуснати пропуски, което

е извършено с цел следващият програмен период на ПРР (2021-2027 г.) да е с по-висока ефективност и подобро изпълнение.

Стратегията на оперативната програма „Региони в растеж“ за периода 2014 – 2020 г. залага на повишаване качеството на живот с оглед преодоляване на отрицателните демографски тенденции и използване потенциала на градовете за балансирано развитие на цялата територия на страната. Близко 1/3 от ресурсите по оперативната програма са насочени към прилагане на мерки за енергийна ефективност в административни и жилищни сгради, а 9% са инвестирани в развитието на интегриран градски транспорт.

Целите на програмата се изпълняват чрез подпомагане на операции включени в 8 приоритетни оси, както следва:

- Приоритетна ос 1: „Устойчиво и интегрирано градско развитие“
- Приоритетна ос 2: „Регионална образователна инфраструктура“
- Приоритетна ос 3: „Регионална здравна инфраструктура“
- Приоритетна ос 4: „Регионална социална инфраструктура“
- Приоритетна ос 5: „Регионален туризъм“
- Приоритетна ос 6: „Регионална пътна инфраструктура“
- Приоритетна ос 7: „Превенция на риска“
- Приоритетна ос 8: „Техническа помощ“

За ОПРР 2014-2020 г. е проведена процедура по екологична оценка, с която програмата е съгласуван със Становище по екологична оценка № 7-4/2013 г. от Министъра на околната среда и водите.

Изпълнението на ПРР 2014-2020 г. е оценено и по отношение на Оценка на въздействието на Оперативна програма „Региони в растеж“ 2014 – 2020 г., чиято основна цел е оценка на въздействието от инвестициите в социално-икономически план и на приноса на подкрепата на Европейските структурни и инвестиционни фондове за постигането на специфичните цели по всеки инвестиционен приоритет, по всяка приоритетна ос на програмата.

В обхвата на оценка на въздействието, попада и тематична оценка 7 „Изготвяне на доклади по наблюдение и контрол на въздействието върху околната среда при прилагането на ОПРР 2014-2020 г., вкл. на мерките за предотвратяване, намаляване или възможно най-пълно отстраняване на предполагаемите неблагоприятни последствия от осъществяването на програмата“. В оценката се включва изготвянето на първи тригодишен екологичен доклад по ОПРР 2014–2020 г. за периода 2015 – 2018 г. и на втори тригодишен екологичен доклад по ОПРР 2014-2020 г. за периода 2019 – 2019 г.

- *Други програми за програмния период 2021 – 2027 г.*

Към настоящия момент страната ни е в процес на подготовка за следващия програмен период 2021-2027г. на политиката на Европейския съюз. С приемането на Постановление № 142 на Министерски съвет от 2019 г. за разработване на стратегическите и програмните документи на Република България за управление на средствата от фондовете на Европейския съюз за програмния период 2021 – 2027 г. се установява правната рамка за подготовка на програмните документи за новия програмен период.

Приоритетните оси на програма „Развитие на регионите“ (ПРР) 2021-2027 г. и дейностите, заложи в тях, са съгласувани и синхронизирани с приоритетните оси и дейности, заложи в останалите програми на България за програмен период 2021-2027, а именно:

- Програма „Транспортна свързаност“ (ПТС) с период 2021-2027 г.
- Програма „Околна среда“ (ПОС) с период 2021-2027 г.
- Програма „Развитие на човешките ресурси“ (ПРЧР) за периода 2021-2027 г.
- Програма „Иновации и конкурентноспособност“ (ПИК) за периода 2021-2027 г.
- Програма „Наука и образование за интелигентен растеж“ (ПНОИР) за периода 2021-2027 г.
- „Програма за електронно управление и техническа помощ (ПЕУТП) за периода 2021-2027 г.

В хода на изпълнение на ПРР 2021-2027 г. е постигната демаркация с другите програми, разработени за новия програмен период 2021-2027г. в т.ч. и с Програма за морско дело и рибарство, включително с Многогодишен национален стратегически план за аквакултурите в Р. България (2020-2027 г.) и Програма за развитие на селските райони (ПРСР).

- ***Национална програма за развитие: България 2030 г. одобрена с Решение №33 на Министерски съвет от 20 януари 2020 г.***

Националната програма за развитие на БЪЛГАРИЯ 2030 е рамков стратегически документ от най-висок порядък в йерархията на националните програмни документи, детерминиращ визията и общите цели на политиките за развитие във всеки сектор на държавното управление, включително техните териториални измерения. Документът определя три стратегически цели, за чието изпълнение групира правителствените намерения в пет области (оси) на развитие и издига 13 национални приоритета.

Ангажиментът за разработване на национален стратегически документ за развитие на страната в средно- и дългосрочен период е залегнал в програмата за управление на правителството на Република България за периода 2017 – 2021 г., приета с Решение №447 на Министерски съвет от 2017 г. При изготвянето на Националната програма за развитие БЪЛГАРИЯ 2030 е отделено специално внимание на Програмата за устойчиво развитие за периода до 2030 г. на Организацията на обединените нации

(ООН) „Да преобразим света“ и на включените в нея 17 глобални цели за устойчиво развитие. Програмата и Целите са разгледани като рамка на националните политики за развитие, а самата Национална програма за развитие България 2030 – като отговора на правителството за изпълнението им.

Националната програма за развитие БЪЛГАРИЯ 2030 стъпва на нарочен Анализ на социално-икономическото развитие на страната след присъединяването ѝ към Европейския съюз, целящ да идентифицира ключовите проблемни области и пропуски в политиките за развитие на страна, обсъден със социално-икономическите партньори в рамките на Икономическия и социален съвет и Националния съвет за тристранно сътрудничество.

Визите, целите и приоритети на Националната програма за развитие: България 2030 са одобрени с Решение №33 на Министерски съвет от 20 януари 2020 г.

Проекта на ПРР 2021-2027 г. е съобразен с целите и приоритетните оси на Националната програма за развитие на България: 2030 г. и не влиза в противоречие с нея. Целите на Националната програма за развитие на България: 2030 г. са съобразени в проекта на ПРР, като анализа е представен в т. 6 от ДЕО.

- ***Национална стратегия за регионално развитие на Република България (НСРР) за периода 2012 – 2022 г. и нейната междинна оценка, приета с Решение №696 на Министерски съвет от 24.08.2012 г.***

Националната стратегия за регионално развитие (НСРР) за периода 2012-2022 г. е основният документ, който определя стратегическата рамка на държавната политика за постигане на балансирано и устойчиво развитие на районите от страната и за преодоляване на вътрешнорегионалните и междурегионалните различия/неравенства в контекста на обобщевропейската политика за сближава и постигане на интелигентен, устойчив и приобщаващ растеж.

НСРР определя дългосрочните цели и приоритети на политиката за регионално развитие, която има интегрален характер, дава възможност за координация на секторните политики на територията и съдейства за тяхното синхронизиране.

НСРР играе важна роля за постигане на съответствие и взаимно допълване между целите и приоритетите на политиката за регионално развитие и секторните политики и стратегии, които спомагат за балансирано развитие на районите.

НСРР е разработена в съответствие с изискванията на Закона за регионално развитие (ЗРР) и Правилника за прилагането му като документите, които определят дългосрочните цели и приоритети на държавната политика за регионално развитие на страната и съответствието с други структуроопределящи политики.

Междинна оценка за изпълнение на НСРР е изготвена във връзка с разпоредбите на чл.33, ал. 1 от Закона за регионално развитие и включва:

- Оценка на първоначалните резултати от изпълнението;

- Оценка на степента на постигане на съответните цели;
- Оценка на ефективността и ефикасността на използваните ресурси;
- Изводи и препоръки за изпълнението на НСРР за периода до 2020 г.

Проекта на ПРР 2021-2027 г. е изготвен в съответствие с целите и приоритети на НСРР и междинния доклад за нейното изпълнение, подкрепяйки една и съща цел на политиката за регионално развитие в България - да създаде жизнени, икономически силни и устойчиви региони като отговор на неблагоприятните демографски тенденции и задълбочаване на между- и вътрешнорегионалните различия.

- ***Национална концепция за пространствено развитие (НКПР) за периода 2013-2025 г. и нейната актуализация 2019 г.***

Националната концепция за пространствено развитие за периода 2013 – 2025 г. (НКПР) се актуализира в рамките на Бюджетна линия на сектор „Стратегическо планиране и програмиране“, Приоритетна ос 8 „Техническа помощ“ на ОП „Региони в растеж“ 2014-2020 г., съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейския кохезионен фонд за регионално развитие и от държавния бюджет на Република България. Актуализацията ѝ е нормативно определена в чл. 13, ал. 1 от Наредбата за условията, реда и сроковете за изготвяне, съгласуване, приемане, актуализация и изпълнение на национална концепция за пространствено развитие, регионалните схеми за пространствено развитие на районите от ниво 2 и регионалните схеми за пространствено развитие от ниво 3 (области). Тя се осъществява в контекста на подготовката и изпълнението на нов подход в прилагането на политиката за регионално развитие, което предполага запазване на нормативната и методическа рамка.

Актуализация на действащата Национална концепция за пространствено развитие е пряко свързан с ПРР 2021-2027 и предлага териториалната основа за определяне на нейните приоритети и мерки. Във връзка с програмирането на ПРР, ключови елементи на концепцията са: а) резюме на заключения и препоръки, насочени към ПРР, включително идентифициране на ключовите градски общини, които да получат подкрепа по приоритета за интегрираното градско развитие (Приоритет 1) от ПРР 2021-2027; б) насоки за разработване на интегрираните териториални стратегии за развитие на 6-те региона от ниво NUTS 2.

- ***Национална програма за реформи на България, актуализация 2020 г.***

Актуализацията на НПР за 2020 г. се изготвя в рамките на засиленото наблюдение на икономическите политики в ЕС. Документът отчита констатациите в Националният доклад за България за 2020 г., Годишната стратегия за устойчив растеж за 2019 г. и Доклада по механизма за ранно предупреждение, с които се поставя началото на Европейски семестър за 2020 г. и се засилва фокуса върху новата инициатива на ЕС –

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ ФОНД ЗА
РЕГИОНАЛНО РАЗВИТИЕ

www.eufunds.bg

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
РЕГИОНИ В РАСТЕЖ

www.bgregio.eu

„Зелената сделка“ за превръщане на ЕС в устойчива и неутрална по отношение на климата икономика до 2030 г. България се фокусира върху изпълнението на мерките, адресиращи СП на Съвета относно идентифицираните от ЕК макроикономически дисбаланси, като през 2020 г. страната за първи път от въвеждането на процедурата по наблюдение на макроикономически дисбаланси през 2012 г. е поставена в категория „без дисбаланси“.

Акцентът в ННР е поставен върху областите от Националния доклад, в които се констатира ограничен или известен напредък, както и там, където напредъкът е съществен, но все още няма пълно изпълнение на препоръките. Актуализацията на ННР за 2020 г. е разработена в съответствие с приоритетите за управление на правителството (2017–2021 г.) и с Конвергентната програма на Република България (2020–2023 г.), която от своя страна е съобразена със заложените в Закона за държавния бюджет на Република България за 2020 г. и неговата актуализация фискални параметри. Следва да се отбележи също, че в изпълнение на § 8, ал. 2 от заключителните разпоредби към ЗИД на Закона за държавния бюджет на Република България за 2020 г. (ДВ, бр. 34 от 2020 г., в сила от 9.04.2020 г.) с одобряването на Конвергентната програма се считат за одобрени и макроикономическата прогноза и средносрочната бюджетна прогноза съгласно изискванията на § 34 от преходните и заключителните разпоредби на Закона за мерките и действията по време на извънредното положение, обявено с решение на Народното събрание от 13 март 2020 г., съответно във всички свързани документи са отразени последните развития около избухването на пандемията COVID-19 и отговорът на институциите – предприети мерки и ревизирани оценки за макроикономическата среда и за фискалната рамка. Заложените в програмата ангажименти и мерки са съобразени и с изпълнението на принципите и правата от ЕССП. При планирането на дългосрочното нисковъглеродно развитие в контекста на новата инициатива на ЕК, България ще следва политики за запазване на конкурентоспособността и растежа на икономиката, разходо-ефективността, технологичната неутралност и социалното благополучие.

Националната програма за реформи включва четири раздела. Първият съдържа кратък преглед на макроикономическите очаквания. Вторият раздел е разделен на две части и включва мерки в отговор на препоръките и на констатираните пропуски в Националния доклад за България за 2020 г., както и политики за повишаване на конкурентоспособността на икономиката. В третия раздел се прави преглед на напредъка в изпълнението на Целта по Стратегия „Европа 2020“ и за първи път през настоящата година се прави опит за разглеждане на напредъка по Целите за устойчиво развитие на ООН. За всяка СП, област на политика и Цел, в табличен вид е представена конкретна информация за мерките, чрез които ще се реализират ангажиментите и целите на политиките в рамките на настоящия семестър. Връзката между приоритетите във финансирането на ЕСИФ за периода 2014–2020 г. с идентифицираните предизвикателства в Националния

доклад за България за 2020 г., СП за 2019 г. и изпълнението на НЦ по Стратегия „Европа 2020“ е представена накратко в последния раздел.

Мерки в отговор на специфични препоръки, имащи отношение към ПРР 2021-2027 г. са следните:

- **Специфична препоръка 4:** *Да подобри пригодността за заетост чрез засилване на уменията, включително на цифровите умения. Да повиши качеството, приложимостта на пазара на труда и приобщаващия характер на образованието и обучението, по-специално за ромите и другите групи в не-равностойно положение. Да предприеме мерки за социално приобщаване чрез подобряване на достъпа до интегрирани социални услуги и услуги по заетостта и по-ефективно подпомагане на минималните доходи. Да подобри достъпа до здравни услуги, включително чрез намаляване на преките плащания от страна на пациентите и справяне с недостига на медицински специалисти.*

Към специфична препоръка 4 са описани инвестициите в изпълнение на ОПРР 2014-2020 г. до специализирана медицинска помощ. За подобряване на достъпа до специализирана медицинска помощ на пациенти в спешни състояния, се изпълнява инвестиционен проект, финансиран по ОП „Региони в растеж“ 2014–2020 г., чрез който се модернизират и обновят спешните отделения, центровете за спешна медицинска помощ и техните филиали. С изпълнението на проекта за 98 % от населението ще бъде осигурен до 30 минутен достъп до спешна медицинска помощ за 24 часово лечение и наблюдение.

- **Проекти на Интегрирани териториални стратегии за шестте региона за планиране на ниво NUTS 2 за периода 2021-2027 г. (ИТСП)** (Северен централен регион, Североизточен регион, Северозападен регион, Южен централен регион, Югозападен регион, Югоизточен регион)

ИТСП задават рамка за интегрирано пространствено развитие при отчитане на местния териториален потенциал и принципите за балансирано устойчиво развитие и отразяват съвременните тенденции в регионалната политика на Европейския съюз и на страната. Тези документи, изготвени по единна методология за шестте региона, ще се използват за определяне на приоритетите и зоните за интервенции и за прилагане на интегрирани териториални инвестиции през новия програмен период 2021-2027 г. Шестте стратегически документа се разработват успоредно с ПРР 2021-2027 г. и са основа за изпълнение на интегрираните териториални инвестиции по Приоритет 2 на ПРР 2021-2027.

- **Дългосрочна национална стратегия за помагане обновяването на националния сграден фонд от жилищни и нежилищни сгради до 2050 г.**

До 2050 г. трябва да бъдат обновени до 60 % от жилищния фонд в страната и близо 17 % от нежилищния. Това ще доведе до спестяване на 7329 GWh енергия годишно. Това е предвидено директно в проекта на дългосрочната национална стратегия за подпомагане обновяването на сградния фонд до 2050 г., разработен от Министерство на енергетиката, съвместно с Министерство на регионалното развитие и благоустройство, Агенция за устойчиво енергийно развитие, Фонд мениджър на финансови инструменти в България, с подкрепата на Европейската банка за възстановяване и развитие.

Стратегията съдържа преглед на националния сграден фонд от жилищни и нежилищни сгради въз основа на статистически извадки. Определени са разходно ефективни подходи за обновяване, съобразени с вида сгради и климатичната зона. Разработена е пътна карта с индикатори за измерване на постигнатите резултати за следните периоди: 2021 – 2030; 2031 -2040 и 2041 – 2050 г., които отразяват етапните целеви стойности на процеса на обновяване на сградния фонд на България. Формулирани са политики и мерки за насърчаване на икономически ефективното основно подобряване на енергийните характеристики на сградите, определени са стратегически цели и приоритети, предвидени са индикатори за измерване на резултати за периода 2021 – 2030 г.

Обновяването на жилищните и обществени сгради в обхвата на дейностите на ПРР 2021 – 2027 г. ще бъде изпълнявано в съответствие с Дългосрочната стратегия за саниране на сградния фонд в Република България с хоризонт до 2050 г.

- ***Националната стратегия за намаляване на риска от бедствия 2018-2030 г.***

Националната стратегия за намаляване на риска от бедствия определя визията за намаляване на риска от бедствия на територията на Република България, като очертава съгласувана рамка за адекватно намаляване на съществуващите рискове и недопускане възникването на нови, повишаване на готовността и способностите за реагиране и бързото възстановяване след бедствия, при спазване на принципа „да изградим отново, но по-добре“.

ПРР 2021-2027 г. предвижда инвестиции по приоритет 1 и 2, „Пътна инфраструктура, функционални връзки и пътна безопасност“, което в съответствие със стратегията – например чрез укрепване на свлачища при изграждане на пътища I, II и III клас. Съгласно стратегията, през 2014 г., вследствие на проливни валежи придружени с гръмотевични бури и градушки, наводнения и свлачища през месеците юни и юли са причинени щети, възлизащи на 390 млн. евро, а финансовата помощ от фонд „Солидарност“ е 12,5 млн. евро.

- ***Националната стратегия за адаптация към изменението на климата и План за действие до 2030 г.***

Този документ е създаден в рамките на бюджетна линия BG16RFOP001-8.002-0002 “Бюджетна линия на отдел „Оценка, информация и публичност“/ Координация и оценка, финансирана по Приоритетна ос 8 „Техническа помощ“ на Оперативна програма „Региони в растеж“ 2014-2020, съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейския фонд за регионално развитие

Националната стратегия и План за действие за адаптиране към изменението на климата на Република България има за цел да служи като референтен документ, определящ рамка за действия за адаптиране към изменението на климата и приоритетни направления до 2030 г., като идентифицира и потвърждава необходимостта от действия за адаптиране към климата както за цялата икономика, така и на ниво сектори, като същевременно подчертава и последиците от липсата на действие.

Глава 4 от документа разработва стратегическите цели, възможностите и приоритетите за адаптиране, представя основните констатации от анализа на разходите и ползите от прилагането на мерки за адаптиране и разглежда междусекторните въпроси и финансови ресурси. Националната Програма и Планът за действие са разработени в Глава 5, включително оперативните цели и конкретните действия.

В ПРР 2021-2027 са заложили мерки за внедряване на енергийна ефективност в жилищните сгради и административни сгради на държавната и общинска администрация, включващи локални инсталации и/или връзки към системите за топлоснабдяване, вкл. подобряване на енергийните характеристики на сградите и насърчаване децентрализираното производство на енергия, в това число на енергия от ВЕИ. В сектор транспорт от проекта на ПРР 2021 – 2027 г. се предвижда стимулиране на велосипедното движение и въвеждане на екологичен градски транспорт.

- ***Национална стратегия за управление и развитие на водния сектор в Република България и План за действия към нея в краткосрочна (2013-2015 г.), средносрочна (2016- 2021 г.) и дългосрочна (2022-2037 г.) перспектива***

Национална стратегия за управление и развитие на водния сектор се разработва във връзка с изискванията на чл. 151 от Закона за водите.

Дългосрочната цел в областта на водния сектор, съгласно стратегията е ***Устойчиво ползване на водните ресурси, осигуряващо в оптимална степен сегашните и бъдещите нужди на населението и икономиката на страната, както и на водните екосистеми.***

Формулирани са 4 цели и съответните подцели към тях. Отношение към ПРР имат:

Цел 1: Гарантирано осигуряване на вода за населението и бизнеса в условията на промени на климата, водещи до засушаване.

1.1. Осигуряване на непрекъснато водоподаване чрез рехабилитация на съществуващите и изграждане на нови язовири и резервоари, рехабилитация на водопроводната мрежа и водоизточниците.

1.2. Намаляване на общите количества използвана вода чрез инвестиции във водностопанската инфраструктура и мерки за подобряване на ефективността при използването на водните ресурси.

Цел 4. Намаляване на риска от щети при наводнения.

4.1. Идентифициране на рисковите зони.

Този документ е създаден в рамките на бюджетна линия BG16RFOP001-8.002-0002 "Бюджетна линия на отдел „Оценка, информация и публичност“/ Координация и оценка, финансирана по Приоритетна ос 8 „Техническа помощ“ на Оперативна програма „Региони в растеж“ 2014-2020, съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейския фонд за регионално развитие

Връзката на ПРР 2021-2027 с националната стратегия за управление и развитие е индиректна. ПРР 2021-2027 ще има индиректно положително влияние върху качеството на водите, посредством изпълнение на проекти към приоритетните оси на програмата.

- ***Национална програма за действие за устойчиво управление на земите и борба с опустиняването в Република България (актуализация за програмен период 2014-2020 г.);***

Програмата включва 5 стратегически направления с програми към тях:

I. Усъвършенстване на националното законодателство и политики за устойчиво управление на земите и борба с опустиняването.

II. Съхраняване и подобряване на потенциала на земните ресурси и тяхното устойчиво използване – отношение към ПРР 2021-2027 г. имат:

II.1 Програма "Ограничаване на ерозионните процеси" - Специализираната програма включва превантивни, смекчаващи и възстановителни мерки (в т.ч. **почвозащитни и оттокорегулиращи мерки**, съобразени със спецификата на почвено-климатичните и топографските условия), които трябва да се приложат върху площи, повлияни от минали и текущи ерозионни процеси. ПРР 2021 -2027 г. ще има отношение към мярката: Възстановяване, създаване на нови и поддържане на противоерозионната инженерно-техническа инфраструктурата вкл. и за укрепване на хидрографската мрежа“

III. Наука и образование в подкрепа на политиките за устойчиво управление на земите и борба с опустиняването.

IV. Интегриране и прилагане на политики за устойчиво управление на земите на местно ниво.

V. Усъвършенстване на информационния обмен и участие на обществеността в процесите на вземане на решения за устойчиво управление на земите и борба с опустиняването.

- ***Стратегия за опазване на околната среда в морските води на Черно море на Република България 2016-2021 г. (Морска стратегия);***

Основна цел на Рамкова Директива за Морска стратегия 2008/56/ЕС (РДМС) е поддържането или постигането на добро състояние на морската околна среда (ДСМОС) до 2020 г.

Стратегията се отнася за крайбрежните морски води, териториалните морски води и изключителната икономическа зона на Република България, като в крайбрежните морски води допълва Плана за управление на речните басейни в Черноморски район.

Морската стратегия е насочена към опазване и подобряване на състоянието на морската околна среда и на съществуващите, или очаквани неблагоприятни въздействия. Целите на стратегията са следните:

- ✓ Постигане и поддържане на „добро състояние“ на морската околна среда;

- ✓ Защита и съхраняване на морската околна среда, предотвратяване на нейното влошаване или, когато е практически невъзможно, възстановяване на морските екосистеми в територии, които са били неблагоприятно засегнати;
- ✓ Предотвратяване и намаляване на въвеждането и освобождаването на вещества от антропогенен произход в околната среда с цел поетапно премахване на замърсяването и гарантиране липсата на съществено въздействие или опасност за човешкото здраве, биологичното разнообразие на морските екосистеми и законосъобразното използване на морето.

Програмата от мерки за поддържане и постигане на добро състояние на морската околна среда включва:

Съществуващи мерки – приети в рамките на други политики. Такива, които са изцяло или частично от значение за постигането на екологичните цели набелязани през 2012 г. Те включват, предприетите мерки в рамките на Директивата за местообитания, на Директивата за птиците, Рамковата директива за водите, Директивата за наводненията и Директивата за градските отпадъчни води или на някои „секторни политики“;

- ✓ „Нови мерки“ (национални и трансгранични) – мерки, идентифицирани в ПоМ, които са необходими за поддържане или постигане на добро състояние на морската околна среда до 2020 г., когато съществуващите мерки не са достатъчни. Те са мерки за допълване на съществуващите такива (за укрепване, оптимизиране или разширяване на географския обхват) или изцяло нови. Съдържат препоръки за действия, които да се осъществяват на национално и трансгранично ниво.

Отношение към Морската стратегия имат дейности с ПРР 2021 – 2027 г. насочени към Приоритет 1 и Приоритет 2, по изграждане и обновяване на канализационни мрежи, в общински и жилищни сгради. Съгласно Морската стратегия, основните дейности, които оказват негативен ефект върху състоянието на морската околна среда се отнасят към икономически сектори:

- Градски и промишлени ПСОВ и канализационни мрежи
- Земеделие
- Индустрия
- Корабоплаване
- Пристанища
- Рибарство и аквакултури
- Туризм / рекреационни спортове
- Други.

- ***Морски пространствен план на Република България за периода 2021-2035 г. (проект);***

Морския пространствен план на Р. България, обхваща вътрешните морски води, териториално море, прилежащата зона в т.ч. крайбрежни морски води. МППРБ отчита: интегрираното на екологичните, икономическите и социалните аспекти; оптимизиране на взаимодействия суша-море; съгласуване на МППРБ с пространствено планиране на територията на страната и на Черноморското крайбрежие; осигуряване на широко участие на заинтересованата общественост, осигуряване на трансгранично сътрудничество между държавите членки и трети страни.

Планът ще включва: системата за движение в морските пространства на Р. България скоридори за корабоплаване, в т.ч. транспортни пристанища, зоните на полигони за военни обучения в т.ч. военни пристанища, зоните за проучване, разработване и използване на природни биологични, минерални и енергийни ресурси – нефт, природен газ и други; зони за риболов и за отглеждане на аквакултури, в т.ч. рибарски пристанища, зоните за туристически и рекреационни дейности и водни спортове в т.ч. явтени пристанища, защитени зони и защитени територии, зони за опазване на културното наследство, вкл. обекти на подводната археология, трасетата на подводни линейни обекти на техническата инфраструктура, инсталации и съоръжения свързани с корабоплаването, трансгранични морски води. Проекта на ПРР 2021-2027 г. е изготвен в съответствие с целите и приоритети на Морския пространствен план на Р. България.

- ***Стратегия за биологичното разнообразие в Република България.***

Националната стратегия за биологичното разнообразие в Република България представя рамката на дългосрочната национална политика по отношение на биологичното разнообразие, като зададе основните параметри по опазване и устойчиво ползване на биологичното разнообразие и генетичните ресурси, основаващи се на анализ на сектора и добрите международни практики, както и националната, европейската и глобална визия за развитието им в бъдеще.

Стратегия е разработена в съответствие с изискването за национално планиране на природозащитните дейности, залегнало в Конвенцията за биологичното разнообразие от 1992 г., която България е подписала. Стратегията отразява и препоръките на проведеното през 1992 г. от Световната банка *Проучване за стратегия за околната среда В България*. НСОБР е първият стратегически план на национално ниво за опазване на биологичното разнообразие, изготвян в страна от Централна и Източна Европа.

Проекта на ПРР 2021-2027 г. е изготвен в съответствие с целите и приоритети на Стратегията за биологично разнообразие Р. България. ПРР 2021-2027 има индиректно положително влияние върху качеството на атмосферния въздух, чрез изпълнение на

проекти по приоритет 1 и 2, което е в синергия с целите и предвижданията на Стратегията за биологично разнообразие.

- **Национална програма за контрол на замърсяването на въздуха (2020-2030 г.), приета с Решение №541 на Министерски съвет от 13.09.2019 г.**

Програмата е изготвена от екип на Световната банка за оказване на консултантска помощ на Министерство на околната среда и водите в България. В програмата са разгледани възможни политики за спазване на ангажиментите за намаляване на емисиите на България, които са насочени към отраслите: битово отопление, сухопътен транспорт и селско стопанство. Националната програма за контрол на замърсяването на въздуха включва всички обсъждани политики, които биха спомогнали за спазване на ангажимента за намаляване на емисиите. Избраните политики и мерки изцяло съответстват на установените планове и програми в други области, като настоящата Национална енергийна стратегия, прогнози на емисиите на България за парниковите газове, Програма за климатичните промени и Закона за енергийна ефективност.

Основната цел на Националната програма за контрол на замърсяването на въздуха е да изпълни задълженията за намаляване на емисиите спрямо 2005 г., според разпоредбите на Директива (ЕС) 2016/2284, което да доведе до постепенно постигане на нива на КАВ, които не водят до значителни отрицателни въздействия и рискове за човешкото здраве и за околната среда.

Връзката на ПРР 2021-2027 с опазване чистотата на атмосферния въздух е индиректна. ПРР 2021-2027 ще има индиректно положително влияние върху качеството на атмосферния въздух, посредством изпълнение на проекти, насочени към енергийна ефективност и кръговата икономика залегнали към приоритетните оси на програмата.

- **Национална програма за подобряване качеството на атмосферния въздух (2018-2024г.), приета с Решение №334 на Министерски съвет на 07.06.2019г.**

Разработването на програмата е извършено посредством договор за консултантски услуги между Световната банка и Министерство на околната среда и водите (МОСВ). Поради неспазване на нормите за качество на въздуха, правителството на България понастоящем е обект на процедура по нарушение пред Съда на ЕС. По-специално, това се отнася до двадесет и осем общини, в които се наблюдава неспазване на изискванията на директивата за по-чист въздух за Европа (директива SAFE) по отношение на ФПЧ₁₀. В програмата е направен преглед на резултатите от мониторинга на качеството на въздуха на общините, които не са отговаряли на директива SAFE в някакъв момент в периода 2011-2016г. Прегледа показва, че основния проблем за българските общини е броят на дните, в които средноденонощната норма от 50 µg/m³ е превишена. Поради тази причина, в програмата са заложили мерки, които да бъдат

изпълнени до края на 2024г., за да се постигне съответствие с изискванията на директивата за по-чист въздух за Европа по отношение на нивата на ФПЧ₁₀.

Предложени са четири мерки за намаляване на емисиите на ФПЧ₁₀ от битовото отопление: те се отнасят до вида гориво, качествата на горивата и технологиите, които се използват за преобразуване на енергия от горивата в полезна топлина. В областта на транспорта са предложени две мерки за намаляване на емисиите на ФПЧ₁₀: подобряване на качеството на периодичните технически прегледи, както при първоначална регистрация на автомобила, така и по време на нормалната му употреба, комбинирани със санкции.

ПРР 2021-2027 не влиза в противоречие с Националната програма за подобряване качеството на атмосферния въздух (НППКАВ) и ще има индиректно положително влияние върху КАВ, както беше посочено по-горе. ПРР 2021 -2027 г. подкрепя мерките, разгледани с (НППКАВ) и по-конкретно чрез изпълнение на проекти за устойчива градска мобилност в т.ч. обновяване на транспортната инфраструктура и закупуване на нов, екологосъобразен градския транспорт, който отговаря на европейската нормативна уредба за вредни емисии.

- Планове за управление на речните басейни в Дунавския, Черноморския, Източнороманския и Западнороманския район (ПУРБ 2016-2021 г.) и тяхната актуализация (2022-2027 г.)

Плановете за управление на речните басейни са разработени за четирите района на басейново управление и определят рамката на интегрираното управление на водите на басейново ниво. Периода на действие на ПРР 2021-2027 г., съвпада с Плановете за управление на речните басейни на 4те Басейнови дирекции (2016-2021 г.), както и с актуализиране, изготвянето и прилагането на третия план за управление на речните басейни ПУРБ 2022-2027 г. Всеки от четирите ПУРБ включва програма от мерки за постигане на целите за опазване на околната среда (раздел 7). В ПУРБ на четирите басейнови дирекции са залегнали принципите за опазване на повърхностните и подземните води от изтощаване, замърсяване и увреждане с цел поддържане на необходимото количество и качество на водите и здравословна околна среда,

съхраняване на екосистемите, запазване на ландшафта и предотвратяване на стопански щети.

ПРР 2021-2027 не влиза в противоречие с ПУРБ и ще допринесе за постигане на цели, свързани с подобряване на ВИК инфраструктурата в жилищни, административни и индустриални сгради.

- ***Планове за управление на риска от наводнения в Дунавския, Черноморския, Източнороманския и Западнороманския район (ПУРН 2016-2021 г.) и тяхната актуализация (ПУРН 2022-2027 г.)***

Целта на ПУРН е да създаде условия за намаляване неблагоприятното въздействие върху човешкото здраве, околната среда, културното наследство и стопанската дейност на наводненията в четирите басейнови дирекции за управление на водите и по-конкретно - в определените райони със значителен потенциален риск от наводнения. Времевия период на ПРР 2021-2027 г., съвпада с времевия период на ПУРН (2016-2021 г.), както и с актуализацията на втория план за управление на риска от наводнения (2022-2027 г.)

Четирите плана за управление на риска от наводнения обхващат цялата територия на четирите района за басейново управление. В ПУРН на четирите басейнови дирекции са предвидените мерки основно към определените и утвърдени от Министъра на околната среда и водите, райони със значителен потенциален риск от наводнения (РЗПРН). В ПУРН са включени и мерки, които са приложими за целия Район за басейново управление. ПУРН поставят екологични цели по отношение на превенция на риска от наводнения на ниво басейнови райони за управление. ПРР 2021-2027 не влиза в противоречие с ПУРН.

- ***Предварителни оценки на риска от наводнения за Дунавски район, Черноморски район, Източноромански район и Западноромански район за басейново управление във връзка с разработване на втори цикъл Планове за управление на риска от наводнения***

Предварителните оценки на риска от наводнения (ПОРН) са изготвени съгласно изискванията на Директива 2007/60/ЕО, която е транспонирана в Закона за водите през 2010 г. /ДВ, брой 61 от 2010г. / в глава IX, Раздел II „Предварителна оценка на риска от наводнения“. Съгласно изискванията на чл.146а от Закона за водите, ПОРН се извършват за всеки един от 4 –те района за басейново управление, по единна методика, утвърдена от Министъра на околната среда и водите на основание чл.187, ал.2, т.6 от същия закон.

Основната цел на ПОРН е да осигури оценка на евентуалните рискове от бъдещи наводнения, на базата на налична или лесно достъпна информация и да послужи като основа за определяне на Районите със значителен потенциален риск от наводнения, съгласно чл.5 от Директива 2007/60/ЕО и чл.146г от ЗВ. Изпълнението на тази цел включва в себе си следните дейности:

Този документ е създаден в рамките на бюджетна линия BG16RFOP001-8.002-0002 “Бюджетна линия на отдел „Оценка, информация и публичност“/ Координация и оценка, финансирана по Приоритетна ос 8 „Техническа помощ“ на Оперативна програма „Региони в растеж“ 2014-2020, съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейския фонд за регионално развитие

- Анализ и обработка в GIS – среда на наличните данни за минали наводнения;
- Създаване на карта с отразени миналите наводнения;
- Определяне на значимите минали наводнения въз основа на причинените неблагоприятни последици върху човешкото здраве, околната среда, културното наследство и стопанската дейност;
- Определяне на риска от наводнения за потенциално застрашени от наводнения райони включително трансгранични, включващ: оценка на евентуалните неблагоприятни последици от бъдещи наводнения за човешкото здраве, околната среда, културното наследство и стопанската дейност, като се отчетат топографията, разположението на водните течения и техните общи и хидроложки и геоморфологични характеристики, включително заливните равнини като естествени водозадържащи повърхности, ефективността на създадените от човека инфраструктури за защита от наводнения, разположението на населените места, районите на стопанска дейност и дългосрочно благоустройство, включително влиянието на промяната на климата върху появата на наводнения;
- Определяне и прилагане на критерии за значимост по отделно за всеки от отделните типове последици върху човешкото здраве, околната среда, културното наследство, стопанската дейност, комбинацията между тях и изготвяне на оценка на риска от наводнения, включващ описание и обосновка на използваните методи:
 - ✚ За определени от исторически данни заливаеми площи и
 - ✚ За потенциално застрашени от заливане площи;

Изготвяне на списък на определените участъци с потенциален значителен риск от наводнения по речни басейни, съдържащ описание на местоположението /включително географски координати на центроида/, типа наводнение, типа на очакваните последици, обозначаване на трансгранични области, нанасяне в ГИС и изготвяне на карти на речните участъци, определени със значителен риск от бъдещи наводнения.

Предварителната оценка на риска от наводнения към настоящия етап е в процес на актуализация за следващ период на действие на ПУРН.

- **Актуализация на енергийната стратегия на Република България до 2020 г.**

След 1-ви януари 2020 г. се очаква значителна промяна в маршрутите на доставка на природен газ през територията на България от Север-Юг на Юг-Север, както и потенциално намаляване на транзитираните през страната количества. Предстои изграждане на ключови инфраструктурни проекти в региона, които ще променят основната посока и маршрути на потоците природен газ. Такива са "Турски поток", проектите от "Южния газов коридор", Транс-анадолският газопровод, Транс-адриатическият газопровод, междусистемната връзка Гърция-България, както и проектът за нов терминал за втечен газ в гр. Александруполис. Във връзка с

необходимостта от предприемане на действия от ключово значение за развитието на газопреносната инфраструктура на България, Министерският съвет прие решение за изменение и допълнение на Енергийната стратегия на Република България до 2020 г. С актуализиране на стратегията и предприемане на необходимите стъпки за изграждане на газова инфраструктура ще се гарантира сигурността и диверсификацията на доставките на природен газ, както за България, така и в региона.

Чрез предвидените в приоритетни оси на ПРР 2021-2027 г. мерки за енергийна ефективност за обществени административни и жилищни сгради, както и за сградния фонд, свързан с образованието, здравеопазването и социалните услуги, ПРР 2021-2027 директно ще допринесе за постигане на целите, заложи в енергийната стратегия.

Изпълнението на ПРР 2021 - 2027 ще бъде в пълно съответствие и ще отразява всички действия на европейско и национално ниво по отношение на ключовите мерки и срокове, предвидени в пътната карта за прилагането на Европейската зелена сделка и по-специално създаването на Фонда за справедлив преход, както и с новата Инвестиционна инициатива за реагиране срещу коронавируса.

- Областни стратегии за развитие

Областната стратегия за развитие (ОСР) е важна част от системата за стратегическо планиране на устойчиво интегрирано регионално и местно развитие и се разработва в контекста на актуалното социално-икономическо състояние на областта и в съответствие със стратегическата ориентация на регионалната политика в Европейския съюз и националните цели и приоритети за регионално развитие при съобразяване с нормативната и институционалната среда за нейното прилагане, наблюдение и оценка. Документът се разработва в съответствие с регионалния план за развитие и с перспективите за пространствено развитие, определени от регионалната схема за пространствено развитие на областта.

Ключовите моменти при разработването на областната стратегия за развитие обхващат:

- съобразяване с новите цели и приоритети, както и с финансовите условия на политиката за сближаване на ЕС през периода 2021-2027 г. и предвижданията на оперативните програми, които ще бъдат изпълнявани в тази стратегическа рамка;
- постигане на по-добро съответствие и взаимодействие с регионалния план за развитие на съответния район от ниво 2 и очертаване на стратегически перспективи за реализация на общинските планове за развитие на общините на територията на областта;

- формулиране на цели и приоритети на развитието с ясни териториални измерения и въздействие, както и съответстващи на потенциала и перспективите за развитие на територията;
- ефективна координация и допълване на секторните цели и приоритети за развитие на областта;
- съответствие с условията и реда, включително сроковете за изготвяне, съгласуване, приемане, актуализиране и изпълнение на стратегията съгласно нормативните изисквания;
- стратегическо наблюдение и оценка на постигнатите резултати и въздействие върху регионалното развитие, основани на система от индикатори и използване на данни от надеждни източници на информация;
- ✓ развитие на териториалното сътрудничество за осъществяване на съвместни дейности за постигане целите на регионалното развитие, включително с трансграничен, междурегионален и транснационален характер;
- ✓ включване на всички заинтересовани страни и партньори в плановия процес и осигуряване на публичност, прозрачност и информация при изпълнението на стратегията;
- ✓ развитие на административния капацитет за стратегическо планиране, програмиране и управление на проекти, включително прилагане на иновативни управленски практики и стратегии за ефективна координация на политики и инструменти за развитие на областта;
- ✓ идентифициране на подходящи механизми и стимули за насърчаване на балансирано и устойчиво местно развитие и концентрация на ресурсите в най-необлагодетелстваните територии.

Областните стратегии за развитие се разработват в съответствие с целите на кохезионната политика на ЕС за периода 2021-2027 г. Постигането на взаимодействие между различните документи за стратегическо планиране се осъществява и като се отчитат йерархичните нива и логическата обвързаност между тях, определени с националното законодателство за регионалното развитие.

- *Общински програми за опазване на околната среда и други стратегически документи на местно ниво*

По своята същността общинската програма за опазване на околната среда е стратегически документ, който цели целенасочено планиране на дейности в областта на околната среда за определен времеви период. Общинските програми за околна среда са средство за постигане целите на Закона за опазване на околната среда и се разработват в съответствие с принципите за опазване на околната среда по чл. 3 от ЗООС, а именно:

1. Устойчиво развитие;
2. Предотвратяване и намаляване на риска за човешкото здраве;

Този документ е създаден в рамките на бюджетна линия BG16RFOP001-8.002-0002 "Бюджетна линия на отдел „Оценка, информация и публичност“/ Координация и оценка, финансирана по Приоритетна ос 8 „Техническа помощ“ на Оперативна програма „Региони в растеж“ 2014-2020, съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейския фонд за регионално развитие

3. Предимство на предотвратяването на замърсяване пред последващо отстраняване на вредите, причинени от него;
4. Участие на обществеността и прозрачност в процеса на вземане на решения в областта на околната среда;
5. Информираност на гражданите за състоянието на околната среда;
6. Замърсителят плаща за причинените вреди;
7. Съхраняване, развитие и опазване на екосистемите и присъщото им биологично разнообразие;
8. Възстановяване и подобряване на качеството на околната среда в замърсените и увредените райони;
9. Предотвратяване замърсяването и увреждането на чистите райони и на други неблагоприятни въздействия върху тях;
10. Интегриране на политиката по опазване на околната среда в секторните и регионалните политики за развитие на икономиката и обществените отношения;
11. Достъп до правосъдие по въпроси, отнасящи се до околната среда.

Основната цел на Програмата за опазване на околната среда е да се постигне устойчиво решаване на екологичните проблеми и подобряване на общото състояние на околната среда в дадена община, чрез което да се осигури добро качество на живот за жителите на общината и намаляване до минимум на риска за човешкото здраве. ПРР 2021-2027 г. има връзка с общинските програми за опазване на околната среда и по-конкретно чрез финансиране на мерките в областта на ВиК инфраструктурата, зелената градска среда и др.

2. ТЕКУЩО СЪСТОЯНИЕ НА КОМПОНЕНТИТЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА

2.1. Климатични фактори и изменение на климата

2.1.1. Климат и климатични условия в България

България като част от Европа, разположена в нейната югоизточна част и в източната част на Балканския полуостров, попада в сферата на проявление на два климатични пояса - европейски-континентален, (и то в неговата континентална разновидност), и континентално-средиземноморски, както и на прехода между тези два климатични пояса.

Силно влияние върху климата в страната има характера на подсилващата повърхност. Тъй като различните повърхности (суша и вода) оказват различно влияние върху климата, поради географското си положение, територията на България е подложена на два основни типа влияние: океанско (морско) и континентално влияние.

Влиянието на водните басейни се проявява чрез общата атмосферна циркулация и местната циркулация покрай водните басейни. Макар, България да бъде отдалечена от Атлантическия океан, тя попада под неговото климатично влияние, поради западния пренос на въздушни маси в умерения пояс на Северното полукълбо. Образованите над

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ ФОНД ЗА
РЕГИОНАЛНО РАЗВИТИЕ

www.eufunds.bg

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
РЕГИОНИ В РАСТЕЖ

www.bgregion.eu

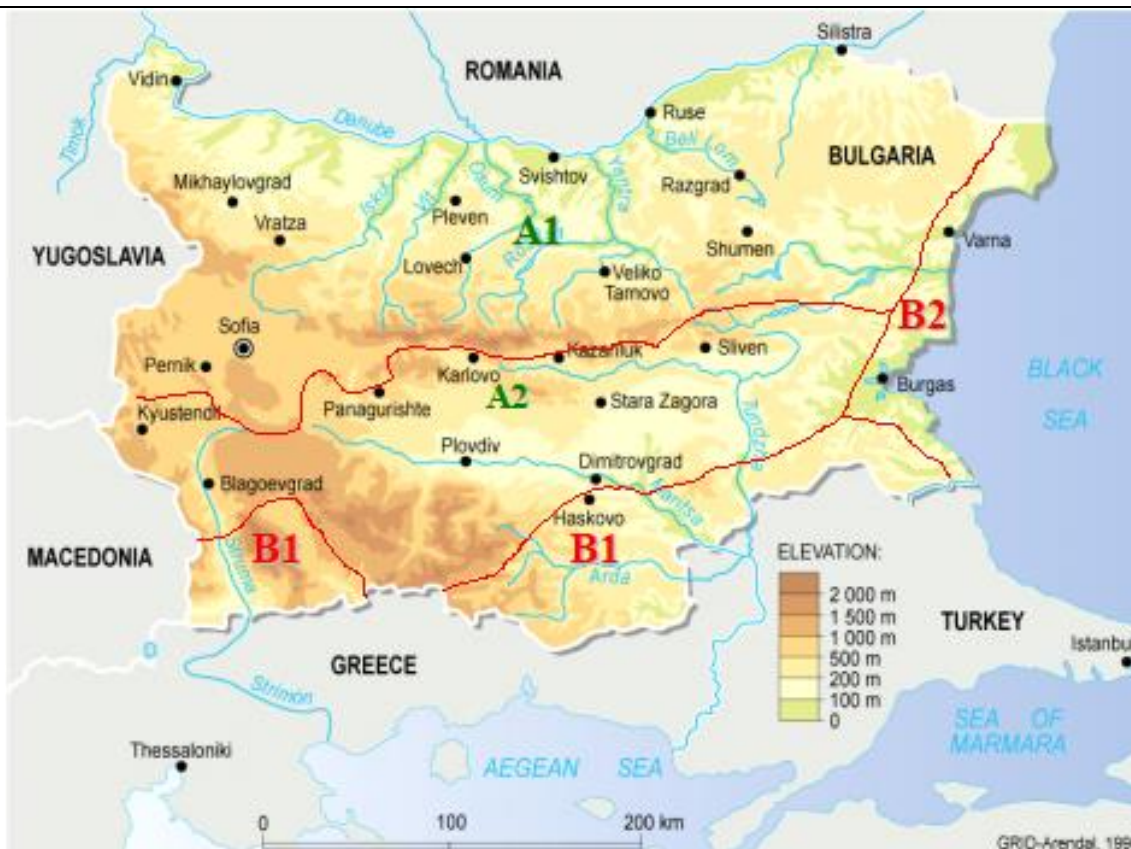
Атлантика и придвижващи се на изток въздушни маси със своите свойства и главно с повисокото съдържание на влага оказват пряко въздействие върху климата на страната.

Влиянието на Средиземно море, макар и по-близко разположено, е по-слабо, и се проявява по-значително, предимно в южните части на страната. То се чувства най-вече през зимното полугодие. Влиянието на Средиземно море върху климата на България е възпрепятствано от голямата надморска височина на Рило-Родопския масив. Въздушни маси от Средиземно и Егейско море достигат нашата територия предимно по долините на реките Марица, Места и Струма.

Влиянието на Черно море върху климата на България е незначително поради разположението му на изток и доминиращият въздушен пренос от запад на изток. Неговото влияние се чувства само в тясната крайбрежна ивица, т.е. до мястото до което достига черноморския бриз. Черноморското влияние е по-силно през топлото полугодие, когато бризовата циркулация на въздуха е по-силно изразена.

Незначително влияние върху климата имат река Дунав, по-големите езера и язовири в България. Край тях, в тясна ивица от сушата, се наблюдава повишаване на влажността на въздуха, по-често проявление на мъглите, намаляване на температурните амплитуди и др.

На фигура № 2 е представено климатичното райониране на България (*по Л. Събев, Св. Станев, Климатични райони на България и техният климат*).

Фигура 2 Климатично райониране в България

Легенда:

- A - Европейско континентална климатична област:*
- A1 - Умерено континентална климатична подобласт*
- A2 - Преходно-континентална климатична подобласт*
- B - Континентално-средиземноморска климатична област*
- B1 - Южнобългарска климатична подобласт*
- B2 - Черноморска климатична подобласт*

A. Европейско - континентална климатична област

A1 Умерено континентална климатична подобласт – В тази подобласт континенталният характер на климата е най-добре изразен. Откритостта и към североизток осигурява преобладаването на континентални въздушни маси през зимата. Поради това, зимата в тази климатична област е студена в сравнение с всички останали низини в страната. Средната температура през месец януари е от 1.5 °C до 3 °C под нулата, като при отделни по-редки застудявания минималните температури падат средно до 18 -20 oC под нулата. При преминаване на средиземноморски циклон откъм Генуезкия залив през Унгария към Украйна тук се проявява фьон, който причинява резки зимни затопляния. Лятото е горещо поради преминаването на субтропични въздушни маси от по-южните широчини или пък формираните тук под действието на силното лятно слънчево греене в условията на малко подвижен

антициклон. По-интензивни захлаждания през лятото се получават при нахлуването на свеж атлантически въздух от по-големите географски широчини. Тук средната температура на юли е предимно около 22-24 °С, като максималните температури понякога достигат 38-40 °С.

A2 Преходно - континентална климатична подобласт – В тази климатична подобласт, която изцяло лежи южно от Стара планина, зимата е чувствително по-мека. В това отношение основна роля играе Стара планина, която в средната си част, където е най-висока, представлява преграда за студените континентални маси. При слаби нахлувания те се задържат северно от планината, а при по-силни, преминаването им на юг се забавя. За това в тази климатична подобласт средната температура на януари е между минус 1.5 °С и +1 °С, а броят на дните със снежна покривка е почти два пъти по-малък в сравнение със Северна България. Средната температура на юли е около 22-24 °С, като при силни горещи максимални температури достигат до около 40 °С. Средната годишна амплитуда на температурата е около 22-24 °С.

Режимът на валежите в Преходно-континенталната климатична подобласт има също континентален характер - с летен максимум и зимен минимум.

В Континентално-средиземноморска климатична област

В1 Южнобългарска климатична подобласт – Най-характерната особеност в климата на Южно-българската подобласт, с която тя се отличава от климата на Европейско - континенталната област и се приближава до климата на субтропична Европа, е подчертаното увеличение на валежите през зимата и тяхното чувствително намаление през лятото. В посезонното разпределение на валежите, най-голям дял се пада на зимата, а най-малкия - на лятото, като зимните валежи в извън планинските части превишават летните с 5 до 15 % от годишната валежна сума.

През зимата най-малко валежи получава южният край на долината на Струма, средно към 150 мм, но и те са чувствително по-големи от валежите в по-ниските части на Европейско-континенталната област. Най-големите валежи, вероятно над 350 мм, падат в най-високите и с южно изложение планински части на областта.

В2 Черноморска климатична подобласт – Главните особености на Черноморската подобласт са формирани както под влияние на особеностите в атмосферната циркулация, която я засяга, така и под влиянието на непосредственото съседство с водната маса на Черноморския басейн. Най-валежната част от годината по цялото крайбрежие е краят на есента – началото на зимата. Общо за цялото Черноморие може да се каже, че сумата от есенните и зимните валежи е по-голяма от тези на пролетните и летните. Януарската температура в северната част на Черноморската подобласт е от 0 до 1.5 °С, а в южната около – 3 °С. Силните зимни застудявания в нея се проявяват сравнително слабо, но все пак ѝ части, при изключителни застудявания, са възможни понижения до -17 -18 °С. Лятото в Черноморската подобласт е доста топло. Средната юлска температура е от 22 до 23.5 оС. Поради влиянието на морския бриз, дневното повишаване на температурите в района е до известна степен ограничено и за това летните горещини са сравнително по-слаби, отколкото във вътрешността на страната.

2.1.2. Климатични изменения в България

България е разположена в един от регионите, който е особено уязвим към изменението на климата (главно чрез повишаване на температурата и интензивни валежи) и към нарастващата честота на екстремни събития, свързани с изменението на климата, като суши и наводнения. Най-често срещаните хидрометеорологични природни бедствия са екстремни валежи и температури, бури, наводнения, горски пожари, свлачища и суша.

Анализите на многогодишните климатични данни показват следните факти:

- повишението на средногодишните температури на въздуха през 20-ти век е най-голямо спрямо предишните векове за последните 1000 години;
- средната глобална приземна температура на въздуха се е увеличила от 0.74 °C през периода 1906-2005 година;
- над 10 от последните 15 години са измежду най-топлите от началото на регулярните инструментални метеорологични наблюдения, започнали около 1850 година;
- максималната продължителност на периода, през който земята е замръзвала е намаляла с около 7% през втората половина на 20 век;
- годишната температура на въздуха, осреднена за Европа се е повишила с 0.8 - 1.0 °C, а изминалите последни две десетилетия са били най-топлите на континента за периода на инструментални измервания;

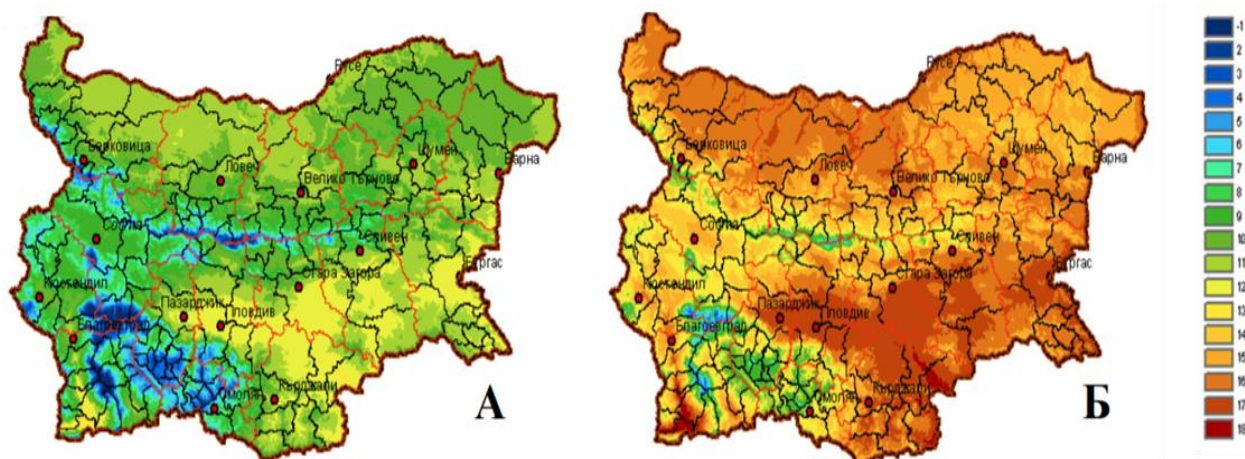
В България по отношение на промените на климата се наблюдава следното:

- налице е тенденция към затопляне – последното десетилетие е по-топло от предходното, което от своя страна е по-топло от десет годишният период преди него.
- увеличават се случаите на проливни валежи;
- увеличава се броя на дните с гръмотевични бури и градушки в по-хладните десетдневия през април и септември;
- намалява годишната амплитуда между максималната и минималната температура на въздуха, като минималната температура се повишава по-бързо от максималната;
- намалява дебелината на снежната покривка;

Научните прогнози сочат, че средната температура ще се повиши между 1,8°C и 4°C до 2100 г., като покачването в Европа се очаква да бъде дори по-високо от прогнозната глобална средна стойност. Изследванията, проведени от департамента по

метеорология на Националния институт по метеорология и хидрология към Българска академия на науките (НИМХ), предвиждат повишение на годишната температура на въздуха в България от 0,7 °C до 1,8 °C до 2020 г. Още по-високи температури се очакват до 2050 и 2080 г., като прогнозираните повишения са съответно от 1.6°C до 3.1°C и от 2.9 °C до 4.1 °C (фигура №3). Като цяло, повишаването на температурата се очаква да бъде по-голямо през летния сезон (от юли до септември).

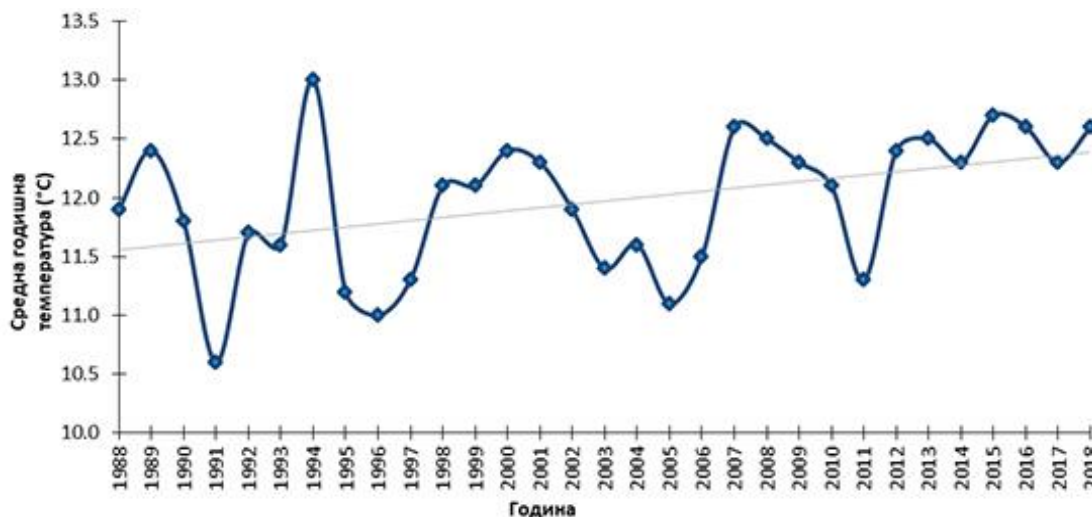
Източник: НИМХ

Фигура 3 Средна годишна температура през 1961 -1990 г. (А); Песимистичен климатичен сценарий за средна годишна температура за 2080 (Б)

В периода 1988-2018 г. средната годишна температура на въздуха за ниската част от страната (за районите с н.в. до 800 m) е нараснала средно с 0.87 °C спрямо нормата за референтния климатичен период 1961-1990 г., като се изменя в границите от 10.6 °C до 13.0°C (Фиг.4). Запазва се нарастващата тенденция на колебанията на средната годишна температура на въздуха, а температурните аномалии за всички години след 2007 г. (с изключение на 2011г.) са над +1°C.

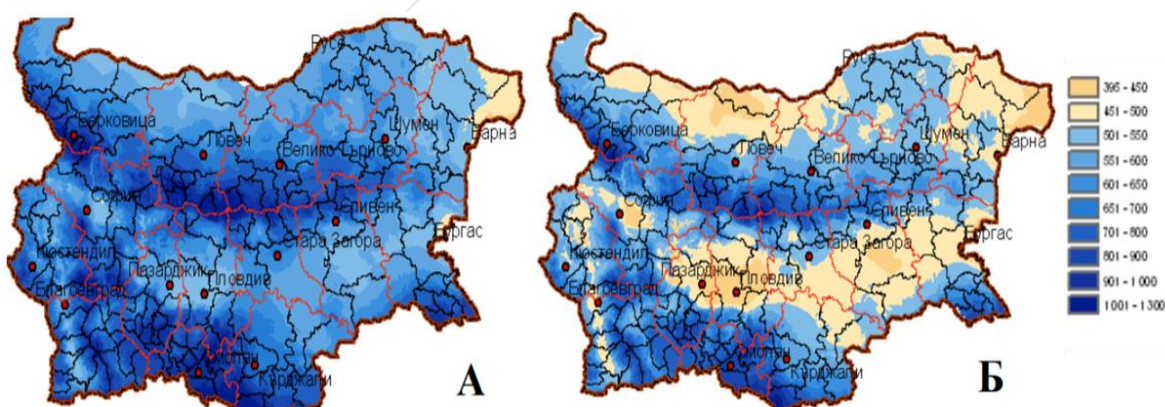

Фигура 4 Колебания на средната годишна температура на въздуха (°C) през периода 1988 - 2018 г.

Източник: ИАОС

От гледна точка на очакваните промени в режима на валежите, вероятно е да има намаляване на валежите, което ще доведе до значително намаляване на общите водни запаси в страната. В това отношение прогнозите сочат намаляване на валежите с приблизително 10% до 2020 г., 15 % до 2050 г. и от 30 % до 40 % до 2080 г. (фигура № 5). При повечето сценарии за изменението на климата валежите през зимните месеци вероятно ще се увеличат до края на века, но се очаква значителното намаляване на валежите през летните месеци да компенсира това увеличение.

Източник: НИХМ

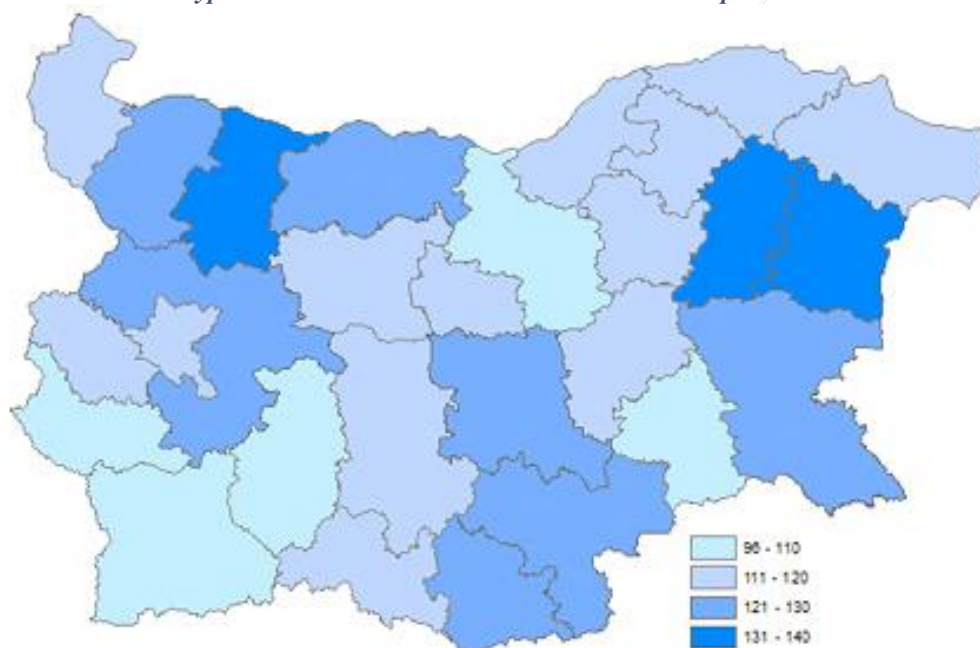
Фигура 5 Средна годишна сума на валежите за периода 1961 – 1990 г. (А); Очаквана сума към 2080 г., съгласно песимистичния сценарий

През 2018 г. най-голямо отклонение от нормата има в област Варна – 137% (с максимум в Дългопол – 148%), а най-малко е количеството на валежите спрямо нормата в областите Пазарджик – 96% и Благоевград – 102%, с минимум във Велинград – 51% (Фиг. 6). Най-валежните месеци са февруари, март и юли, с валежи средно над два пъти повече от месечната норма (до 438% в с. Бъзовец, обл. Монтана през юли). Най-сух е август, когато валежите за равнинните и полупланински части от страната са около 41% от нормата за месеца.

На 02.10.2018 г. в гр. Ахтопол, обл. Бургас е измерен най-големият 24-часов валеж за годината– 133.6 mm (153% от месечната норма). Като цяло в периода 1988-2018 г. се наблюдава нарастваща тенденция в колебанията на максималния 24-часов валеж в районите с надморска височина до 800 m. (фигура №7).

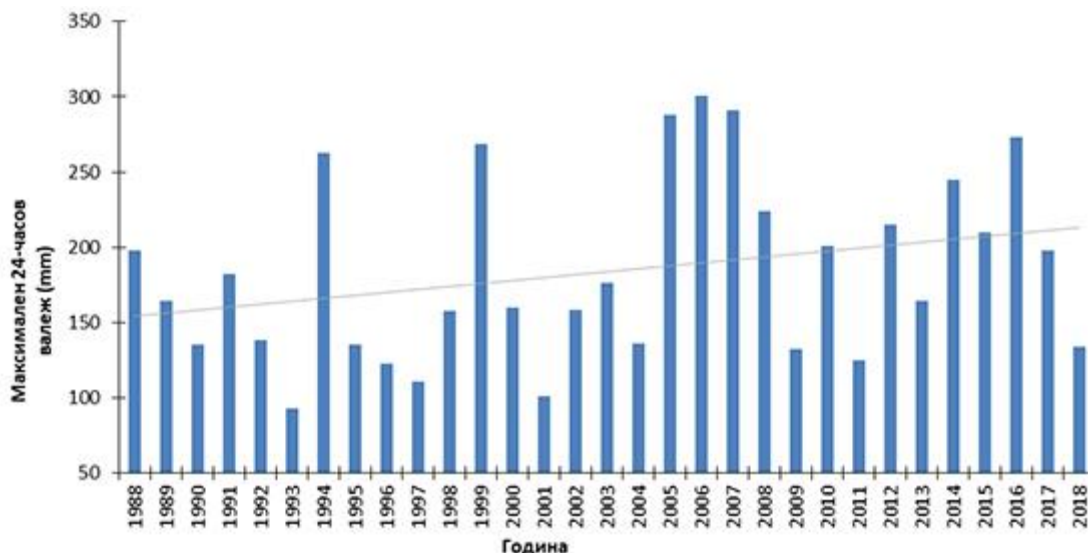
Фигура 6 Отклонения на годишния валеж в % през 2018 г.

Източник: ИАОС

Фигура 7 Колебания на максималния 24-часов валеж (mm)

Източник: ИАОС

Климатичните и метеорологичните условия влияят на природните и антропогенни процеси, които въздействат върху състоянието на околната среда. Високите температури засягат отводняването, увеличават еутрофикацията на стоящите води, и могат да доведат до пожари. Метеорологичните условия също влияят на икономиката и по този начин увеличават натиска върху околната среда от тези сектори. Валежите оказват значителен ефект върху селското стопанство, чрез употребата на вода за напояване, торене, агрохимикали, разпространение на вредители и количеството на добивите. Други засегнати сектори включват горското стопанство и в малка степен - услугите. Екстремни метеорологични условия, като наводнения, дългосрочни периоди на суша и силни ветрове, могат да причинят големи щети в някои от следните сектори на икономиката:

Сектор „Селско стопанство“

Специфичните рискове от изменението на климата и уязвимостите в селскостопанския сектор в България ще бъдат, както следва:

- **Промени в продължителността на вегетационния сезон:** По-дългият вегетационен период би позволил по-добро разпространение на отделните видове и ще подобри възможностите за отглеждане на нови, по-термофилни видове или вторични култури.
- **Агро-фенология.** В България се очаква по-ранно цъфтене на дърветата, по-дълъг сезон за лозята и промени в другите естествени цикли на културите, което оказва влияние върху крайните добиви.

- **Добиви от реколтата** - Прогнозират се промени в обема на добивите от основните култури (зимна пшеница, царевица и слънчоглед) поради предвижданото покачване на температурата и намалените валежи. Увеличаването на концентрацията на въглероден диоксид (CO₂) в бъдеще може обаче да създаде условия за подобряване на добивите от някои култури.
- **Повишен риск от разпространение на вредители, болести и плевели:** Промените в температурата, влагата и концентрацията на атмосферни газове не само стимулират растежа и генерирането на растения, гъбички и насекоми, но също така променят взаимодействията между вредителите и техните естествени врагове и приемници. Вредителите и болестите често водят до загуба на реколтата и увеличена употреба на пестициди и ветеринарни лекарства. По-дългият вегетационен период също би засегнал разпространението на редица плевели, болести и вредители;
- **Увеличен риск от засушаване, ерозия, опустиняване и засоляване на почвите:** По-честите и интензивни суши вероятно ще увеличат сухотата на почвата, което в комбинация с горещите ветрове ще увеличи риска от вятърна ерозия и деградация на почвата;
- **Риск от недостиг на вода:** Комбинация от фактори може да доведе до недостиг на вода в някои региони на страната, което да доведе до увеличаване на изискванията за напояване. Намалените нива на валежите може да причинят намаляване на водните запаси и по-малко събрана вода в напоителните резервоари. Засилващата се суша и растящите нужди от вода на потребителите на промишлени и битови води могат да доведат до засилена конкуренция със селското стопанство за водните ресурси;
- **Неблагоприятно въздействие върху рибарството и аквакултурите:** Сушата може да доведе до понижени водни нива, които представляват сериозна заплаха за системите за отглеждане на риба и може също така да понижат нивата на по-малките планински реки и водни потоци, което може да доведе до загуба на видове

Сектор „Гори“

Изменението на климата е потенциален причинител на значителни промени в горите на България и докато техните взаимодействия и комбинирани ефекти са сложни, основните уязвимости ще включват следното:

- **Специфични за видовете физиологични реакции към променения режим на температурата и валежите и невъзможност за реагиране на променящите се климатични условия.** Някои видове може да не притежават адаптивност, за да се справят с новите климатични условия и по този начин да изчезнат на локално

или глобално ниво, или да страдат от сериозни проблеми с растежа и физиологичното здраве.

- **Големи площи с излолистни насаждения на твърде малки надморски височини и свързания с това потенциален риск за намаляване на растежа им и различни здравни проблеми.** Тази уязвимост е последица от мащабните залесявания през 20-ти век. Докато насажденията обикновено са изпълнявали основната си цел да подпомогнат контрола на ерозионните процеси, през последните десетилетия се наблюдават многобройни вълни на смъртност, дължащи се на комбинирания отрицателни ефекти от суша, стареене и липса на възможности за редовно отглеждане.
- **Повишена вероятност от големи пожари и други нарушения като повреди от силен вятър, поражения от мокър сняг и лед, атаки от насекоми.** Това е потенциално най-важният фактор за горите, предвид факта, че природните нарушения често водят до значителни промени в структурата им и в околната среда. Същевременно новите климатични условия могат да доведат до съвсем различен видов състав и съответно нови екосистеми за относително кратък период от време.
- **Подобрени условия за инвазивни видове с висок потенциал за значителни увреждания на горите.** Бъдещите климатични промени могат да предоставят по-добри възможности за мигрирането и разпространението на инвазивни видове, като по този начин навредят на местните видове. Това е потенциално много висок риск за местообитания, които са редки и се намират в гранични местоположения.

Сектор „Транспорт“

В средносрочен и дългосрочен план основните рискове за българската транспортна система, очаквани в резултат на прогнозираните климатични промени могат да бъдат:

- **Наводнения:** очаква се честотата и въздействието на наводненията да се увеличат при всички сценарии за изменението на климата. Наводненията причиняват значителни щети на пътната и железопътната инфраструктура, като увреждат подосновните пластове на пътните или железопътните съоръжения. Водата може да подкопае основите, което може да причини катастрофални повреди на инженерните съоръжения.
- **Свлачища:** Валежите са основен фактор за възникването на свлачища и въпреки че се очаква общият средногодишен обем на валежите да намалее, свлачищата ще продължават да бъдат сериозен проблем поради очакваната по-висока честота на екстремни валежи. Свлачищата причиняват сериозни щети на пътната и железопътната инфраструктура и на речните брегове. Те могат да станат причина за дългосрочно прекъсване на експлоатацията и/или ограничен достъп на

определени групи от населението и в определени икономически райони до определени населени места и/или икономически райони.

- **Виелици и снеговалежи:** В дългосрочен план се очаква годишният обем на снеговалежите да намалее, но в краткосрочна и средносрочна перспектива виелиците и силните снеговалежи ще продължат да бъдат основен източник на смущения в услугите на всички видове транспорт. Северните и североизточните части на страната са особено податливи на прекъсване на движението през зимата, поради силни ветрове и снеговалежи.
- **Екстремни горещини:** Те увреждат пътищата с асфалтобетонена настилка като размекват свързващия компонент - битума. Това намалява товароспособността на настилката и, в комбинация с натоварването от автомобилното движение, води до деформацията ѝ и образуване на коловози, което увеличава рисковете от пътнотранспортни произшествия. Освен това, комбинацията от висока температура и силно слънчево греене причинява повърхностни пукнатини и съкращава живота на пътните настилки. Що се отнася до железопътната инфраструктура, екстремните температури могат да предизвикат огъване на релсите, което на свой ред води до необходимост от намаляване на максимално допустимата скорост или дори до прекъсване на движението и съкращава живота на железния път. Екстремните температури, съчетани с очакваните по-големи засушавания, ще нарушат допълнително плавателността на река Дунав, която и понастоящем е сериозно затруднена.

Сектор „Енергетика“

Рисковете и уязвимостта към изменението на климата за всеки от елементите на енергийната система в България са посочени по-долу както следва:

- **Повреда на инфраструктурата и оборудването:** Силните валежи представляват риск за функционирането и може да повредят инфраструктурата и оборудването, което води до прекъсване на производството. Състоянието на минните обекти може да бъде засегнато от повишен риск от наводняване, потъване, свлачища, ерозия на почвата и променящи се нива на подпочвените води.
- **Намалено качество на въглищата:** Увеличаването на валежите и наводненията може да доведе до понижаване качеството на въглищата, поради по-високо съдържание на влага в добива на открито;
- **Намалена ефективност на електрическите централи:** Електрическите централи ще претърпят известно намаление на мощността, тъй като по-високите температури на въздуха и водата влияят на ефективността на охладителните им системи. Увеличаването на температурата на външната среда води до намаляване

на разликата между температурата на външната среда и температурата на изгаряне, намаляване на ефективността на генераторите, котлите и турбините.

- **Наличие на вода за охлаждане:** Поради увеличения риск от суша и по-голямата конкуренция за водни ресурси, някои електрически централи може да се изправят пред намалена способност да извличат и изхвърлят охлаждаща вода.
- **Повреди в инфраструктурата:** Повишените температури могат да създадат благоприятни условия за някои инвазивни видове, които да увредят енергийната инфраструктура. Язовирите “Розов кладенец” и “Овчарица” (охлаждащите басейни на трите най-големи ТЕЦ-а в България) предлагат подходящи условия за еутрофикация и развитие на инвазивни видове, а изменението на климата може да задълбочи тези проблеми.
- **Несигурност при производството на електрическа енергия:** Производството на енергия от водноелектрически централи (ВЕЦ) вероятно ще пострада от намаляване на валежите. Речните течения ще се променят поради промените в режима на валежите и намалената снежна и ледена покривка в планинските райони;
- **Намаляване ефективността на производството на слънчева и вятърна енергия:** По принцип, производството на слънчева енергия може да бъде уязвимо при увеличаване на облачното покритие, свързано с нарастване на валежите. За вятърните електрически централи промените в поведението на вятъра и интензивността му, дължащи се на изменението на климата, могат да повлияят на производителността на съществуващите вятърни паркове. В допълнение, екстремните бури може да повредят вятърните турбини и потенциално да доведат до изключването им.
- **Намалена необходимост от отопление:** Увеличаването на температурите вследствие изменението на климата може постепенно да намали нуждата от отопление.

Сектор „Градска среда“ - основните рисковете от изменението на климата, в сектора ще бъдат както следва:

- **По-високите температури, водещи до формирането на топлинни острови,** които ще се появяват по-често и ще траят по-дълго, ще имат най-голямо въздействие върху големите градове с повишена плътност и интензивност на застрояването.
- **Изключително ниски температури и студени вълни** не се очакват често, но могат да продължат няколко последователни дни и да повлияят на живота както в големите, така и в малките планински градове. Когато се комбинират с обилен снеговалеж, те могат да застрашат жизненоважни услуги, включително доставки на храна.

- **Наводненията** ще се увеличават по честота и ще засегнат всички населени места като нанесат щети както в големите, така и в малките градове. Най-уязвими ще бъдат кварталите, разположени в близост до водни течения и тези на големите градове, построени незаконно в периферията им в райони, податливи на наводнения.
- **Градуишките**, които често се комбинират с интензивни валежи, също ще причинят наводнения в градовете и ще повредят сгради, автомобили, обществен транспорт и инфраструктура.
- **Продължителните валежи**, съчетани с повишаване нивата на подпочвените води или проникване на отпадъчни води и някои допълнителни антропогенни фактори, ще предизвикат свлачища, особено тези в най-чувствителните райони на Черно море и Дунавските градове. Допълнително утежняващи фактори в това отношение са абразията и ерозията.
- **Високите температури**, съчетани със сушата, ще увеличат напрежението в населените места, където има недостиг на вода и остарели мрежи, в които се губят големи количества вода.

В обобщение: на база на проведените дългогодишни инструментални наблюдения в страната върху средната годишна температура на въздуха и върху валежите, може да се направи изводът, че в България през следващите десетилетия се очаква затопляне, както и редуциране на валежите, особено през топлото полугодие. Намалването на валежните количества ще доведе до промяна на водните ресурси. При най-песимистичните се очаква понижаване на речния отток в страната до 40-50%. Високите температури на въздуха в съчетание с валежния дефицит през летния сезон ще доведат до по-високи стойности на транспирацията и евапотранспирацията през този период от годината. Всичко това ще увеличи риска от засушаване.

2.1.3. Качество на атмосферния въздух. Климатични фактори за замърсяване/самоочистване на атмосферата

Климатът има важно значение за степента на замърсяване на атмосферата, респ. за нейното самоочистване. В зависимост от местните климатични условия, при постъпването в атмосферата на вредни вещества с еднакви свойства и в еднакви количества, замърсяването, ѝ над райони с различни климатични характеристики или в един и същи район, но в различни периоди, може съществено да се различава.

Параметрите на климата определят степента на устойчивост на атмосферата на антропогенни въздействия, като показват каква е потенциалната възможност тя да бъде замърсяване и способността ѝ да се самоочиства. За оценка на възможното замърсяване/самоочистване на въздушния басейн, при определени параметри на вредните вещества

Този документ е създаден в рамките на бюджетна линия BG16RFOP001-8.002-0002 "Бюджетна линия на отдел „Оценка, информация и публичност“/ Координация и оценка, финансирана по Приоритетна ос 8 „Техническа помощ“ на Оперативна програма „Региони в растеж“ 2014-2020, съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейския фонд за регионално развитие

се използва показателя климатичен потенциал на замърсяване/самоочистване на атмосферата. Той представлява съвкупност от климатични параметри, определящи бързината и ефективността на разсейване на примесите в атмосферата. Стойностите му трябва да се вземат под внимание при планиране на строителството на промишлени мощности и експлоатация на промишлени обекти, при проектиране на населените места, на рекреационно-туристическите зони и селскостопанските масиви, при прогнозиране замърсяването на атмосферата и т.н.

Основните метеорологични фактори, от които зависи потенциалът на замърсяване/самоочистване на атмосферата са нейният ветрови режим, вертикална стратификация и валежно-влажностен режим.

За оценка на климатичният потенциал за атмосферното замърсяване/самоочистване може да се използва методиката за балово оценяване устойчивостта на геосистеми, като се приложат следните две групи климатични показатели:

- 1.) За характеризирание на климата като фактор на самоочистване на атмосферата:
 - Брой на дни с вятъра над 14 m/sec
 - Брой на дните с валежи над 10 mm;
 - Отношение на броя на дните с валеж през студеното полугодие към броя на дните с валеж през топлото полугодие;
 - Годишна сума на валежите;
- 2.) За характеризирание на климата като пречка за очистване на атмосферата:
 - Брой на случаите с тихо време;
 - Брой на дните с инверсии;

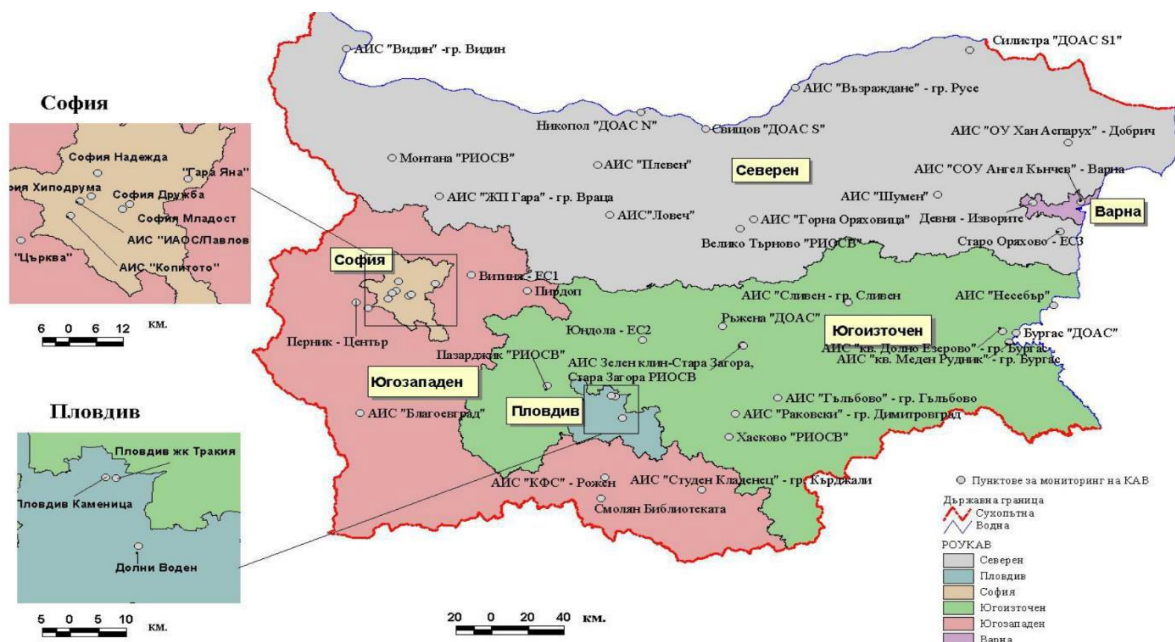
Параметрите на всеки един от тези показатели се оценяват базово по три-степенна скала – благоприятни (бал 3), средно благоприятни (бал 2) и неблагоприятни (бал 1). Наред с това е необходимо да се има в предвид и преобладаващата посока на ветровете, както и разположението на замърсяващите източници спрямо тях.

2.1.4. Качество на атмосферния въздух по РОУКАВ

Съгласно изискванията на националното и европейско законодателство територията на България е разделена на шест Района за оценка и управление на качеството на атмосферния въздух (РОУКАВ) – Агломерация Столична, Агломерация Пловдив, Агломерация Варна, Северен/Дунавски район, Югозападен район и Югоизточен район. Анализът на данните за качеството на атмосферния въздух (КАВ) се извършва по райони, като се отчита спецификата на всяко населено място, в което се извършва контрола (фигура №8).

Фигура 8 Териториално разпределение на РОУКАВ в България

Източник: ИАОС

През 2019 г. в Националната Автоматизирана Система за Контрол Качеството на Атмосферния Въздух (НАСККАВ) са функционирали 48 стационарни пункта за мониторинг на КАВ, от които – 29 автоматични измервателни станции (АИС) в градските райони, 4 автоматични измервателни станции (АИС) в горските екосистеми, 10 пункта с ръчно пробонабиране (РП) и последващ лабораторен анализ и 5 ДОАС системи (на принципна на диференциална оптична атомноабсорбционна спектрофотометрия), разположени в градовете Свищов, Никопол, Силистра, Бургас и Стара Загора (с. Ръжена) (Таблица №1).

В Националната система за мониторинг на КАВ ежедневно се контролират концентрациите на основните показатели, съгласно закона за чистотата на атмосферния въздух (ЗЧАВ): фини прахови частици (ФПЧ₁₀, ФПЧ_{2.5}), серен диоксид, азотен диоксид/азотни оксиди, въглероден оксид, озон, бензен, олово, кадмий, никел, арсен, полициклични ароматни въглеводороди (ПАВ). Допълнително, според характера и източниците на емисии в отделни райони от територията на страната се контролират специфичните показатели като: амоняк, аерозоли на сярна киселина, толуен, ксилен, стирен, серовъглерод, сероводород.

Всички автоматични станции (АИС и ДОАС) работят в непрекъснат режим на работа (24 часа), като данните за КАВ от тях постъпват в реално време в съответните регионални диспечерски пунктове (регионални бази данни в РИОСВ) и в централния диспечерски пункт в ИАОС София - Националната база данни за КАВ. Ръчните пунктове за мониторинг на въздуха работят само в светлата част на денонощието - 4

пробовземания на ден, 5 дни в седмицата. Системата за качеството на атмосферния въздух разполага и с 6 броя мобилни автоматични станции (МАС), включени към регионалните лаборатории в София, Пловдив, Плевен, Стара Загора, Варна и Русе. Станциите са разпределени пропорционално по територията на страната като дават възможност за обслужване на територията на цялата страна. МАС се използват за извършване на допълнителни измервания в райони, в които липсват или е ограничен броят на стационарните пунктове, както и при аварийни ситуации, поръчки от държавни и общински организации, за проследяване ефекта от изпълнението на общинските програми за намаляване нивото на атмосферните замърсители и др.

Таблица № 1 Пунктове за мониторинг на КАВ

РОУКАВ	Населени места	Метод за анализ	Контролирани замърсители
Агломерация Столична	Гара Яна	РП	ФПЧ ₁₀ (Cd, ПАВ, Pb)
	София – „Надежда“	АИС	ФПЧ ₁₀ , SO ₂ , NO ₂ /NO и O ₃ ; СНМП
	София – „Дружба“	АИС	ФПЧ ₁₀ , SO ₂ , NO ₂ /NO, O ₃ и C ₆ H ₆ , СНМП
	София – „Хиподрума“	АИС	ФПЧ ₁₀ , SO ₂ , NO ₂ /NO, CO, C ₆ H ₆ , O ₃ , ФПЧ _{2.5} , СНМП
	София – „Младост“	АИС	ФПЧ ₁₀ , ФПЧ _{2.5} , SO ₂ , NO ₂ /NO
	София - Павлово	АИС	ФПЧ ₁₀ (Pb, ПАВ), SO ₂ , NO ₂ /NO, C ₆ H ₆ , CO, O ₃ , прекурсори на O ₃ , ксилен, толуен; СНМП
	София област- „Копитото“	АИС	ФПЧ ₁₀ (Pb, ПАВ), SO ₂ , NO ₂ /NO, C ₆ H ₆ , CO, CO ₂ , O ₃ , прекурсори на O ₃ , ксилен, толуен; СНМП
	Витиня ¹	ЕС1	ФПЧ ₁₀ , ФПЧ _{2.5} , SO ₂ , NO ₂ /NO и O ₃ , СНМП
Агломерация Пловдив	Асеновград – „Долни Воден“	РП	ФПЧ ₁₀ , Cd, Pb
	Пловдив – „Каменица“	АИС	ФПЧ ₁₀ , SO ₂ , NO ₂ , CO, C ₆ H ₆ , ФПЧ _{2.5} , NO, O ₃
	Пловдив – „Тракия“	АИС	ФПЧ ₁₀ , SO ₂ , NO ₂ , CO, C ₆ H ₆ , ПАВ, Cd, NO
Агломерация Варна	Варна - „СОУ Ангел Кънчев“	АИС	ФПЧ ₁₀ , ФПЧ _{2.5} , SO ₂ , NO ₂ / NO, CO, O ₃ и бензен;
	Варна -Чайка	АИС	Pb, SO ₂ , NO ₂ , CO, Бензен, ПАВ, As, Cd, Ni, NO
	Добрич - „ОУ Хан Аспарух“	АИС	ФПЧ ₁₀
	„Изворите“, гр. Девня	АИС	ФПЧ ₁₀ , SO ₂ , NO ₂ / NO, CO, O ₃ и NH ₃ ;
	„Старо Оряхово“	ЕС3	ФПЧ ₁₀ , SO ₂ , NO ₂ , CO, NO, O ₃
	Враца – „ЖП Гара“	АИС	ФПЧ ₁₀ , SO ₂ , NO ₂ , CO, NO, O ₃
	Монтана - РИОСВ	РП	ФПЧ ₁₀ , SO ₂ , NO ₂ , Ni, ПАВ
	Видин	АИС	ФПЧ ₁₀ , SO ₂ , СНМП

Този документ е създаден в рамките на бюджетна линия BG16RFOP001-8.002-0002 “Бюджетна линия на отдел „Оценка, информация и публичност“/ Координация и оценка, финансирана по Приоритетна ос 8 „Техническа помощ“ на Оперативна програма „Региони в растеж“ 2014-2020, съфинансиран от Европейския съюз чрез Европейския фонд за регионално развитие

РОУКАВ	Населени места	Метод за анализ	Контролирани замърсители
Северен/Дунавски	Русе – „Възраждане“	АИС	ФПЧ ₁₀ , ФПЧ _{2.5} , О ₃ , NO/NO ₂ , CO, SO ₂ , C ₆ H ₆ , СНМП
	Силистра – „Пункт Профсъюзи“	ДОАС	ФПЧ ₁₀ , NO/NO ₂ , О ₃ , SO ₂ ,
	Плевен	АИС	ФПЧ ₁₀ , SO ₂ , NO ₂ , CO, C ₆ H ₆ , ПАВ, NO толуен, параксилен
	Никопол	ДОАС	ФПЧ ₁₀ , SO ₂ , NO ₂ , CO, NH ₃ , NO, О ₃
	Ловеч	АИС	ФПЧ ₁₀ , СНМП
	Шумен	АИС	ФПЧ ₁₀ , SO ₂ , NO/NO ₂ , О ₃ , СНМП
	Велико Търново-РИОСВ	РП	ФПЧ ₁₀ , C ₆ H ₆ , ФПЧ _{2.5}
	Горна Оряховица	АИС	ФПЧ ₁₀ , SO ₂ , NO ₂ , NO, О ₃
Югозападен	Свищов	ДОАС	ФПЧ ₁₀ , SO ₂ , NO ₂ , H ₂ S, CS ₂ , NO, О ₃
	Пирдоп	РП	ФПЧ ₁₀ (Cd и Pb), NO ₂ , SO ₂ и H ₂ SO ₄
	Благоевград	АИС	ФПЧ ₁₀ , SO ₂ , NO ₂ , бензен, ПАВ, NO, О ₃
	Перник - център	АИС	ФПЧ ₁₀ , SO ₂ , NO ₂ ,
	Перник - църква	РП	ФПЧ ₁₀ , ПАВ, Cd, Pb
	Кърджали – „Студен кладенец“	АИС	ФПЧ ₁₀ , Pb, SO ₂ , ПАВ, As, Cd, О ₃
	Смолян	АИС	ФПЧ ₁₀ , СНМП
Рожен	КФС	ФПЧ ₁₀ , Pb, SO ₂ , NO ₂ , бензен, ПАВ, As, Cd, Ni, ФПЧ _{2.5} , NO, О ₃	
Югоизточен	Бургас – „кв. Долно Езерово“	АИС	ФПЧ ₁₀ , SO ₂ , NO ₂ , CO, H ₂ S, бензен, NO, О ₃
	Бургас – „кв. Меден Рудник“	АИС	ФПЧ ₁₀ , SO ₂ , NO ₂ , CO, H ₂ S, бензен, NO, О ₃
	Несебър	АИС	ФПЧ ₁₀ , Pb, SO ₂ , NO ₂ , бензен, ПАВ, As, Cd, Ni, NO, О ₃
	Бургас – ДОАС - РИОСВ	ДОАС	ФПЧ ₁₀ , SO ₂ , NO ₂ , бензен, ПАВ, Ni, О ₃
	Димитровград – „Раковски“	АИС	ФПЧ ₁₀ , SO ₂ , NO ₂ , CO, H ₂ S, NH ₃ , О ₃
	Хасково – „РИОСВ“	РП	ФПЧ ₁₀ , SO ₂ , NO ₂ , ПАВ, Cd
	Стара Загора – „Зеления клин“	АИС	ФПЧ ₁₀ , SO ₂ , NO ₂ , CO, О ₃ , NO, CH ₄ , неметанови въглеводороди, СНМП
	Стара Загора, с. Ръжена – „ДОАС – Ръжена“	ДОАС	ФПЧ ₁₀ , SO ₂ , NO ₂ , NO, тежки метали, хлороводород, хлор, циановодород, фосген
	Сливен	АИС	ФПЧ ₁₀ , SO ₂
	Гълъбово	РП	ФПЧ ₁₀
	Пазарджик - РИОСВ	РП	ФПЧ ₁₀ , SO ₂ , NO ₂
	Юндола	ЕС2	ФПЧ ₁₀ , SO ₂ , NO ₂ /NO и О ₃ , СНМП
Стара Загора	РП	ФПЧ _{2.5} , бензен	

Източник: РИОСВ

Този документ е създаден в рамките на бюджетна линия BG16RFOP001-8.002-0002 “Бюджетна линия на отдел „Оценка, информация и публичност“/ Координация и оценка, финансирана по Приоритетна ос 8 „Техническа помощ“ на Оперативна програма „Региони в растеж“ 2014-2020, съфинансиран от Европейския съюз чрез Европейския фонд за регионално развитие

Забележка:

¹ЕС – АИС за мониторинг на КАВ в горските екосистемите;

През 2019 г. са функционирали и някои промишлено-ориентирани пункта, оценяващи приноса към замърсяването на атмосферния въздух в следствие на производствената дейност на „КЦМ “АД – гр. Куклен, „Лукойл Нефтохим - Бургас“ АД – гр. Бургас, „Кроношпан България“ АД – гр. Бургас и „ТЕЦ – Марица изток“ – гр. Гълъбово, Стара Загора.

В следващите страници е представен анализ за качеството на атмосферния въздух, извършен на база обобщена информация от тримесечните бюлетини на ИАОС и национални и регионални доклади за състоянието на околната среда на ИАОС и РИОСВ.

Агломерация „Столична“ - Столична община е един от шестте Района за оценка и управление на качеството на атмосферния въздух (РОУКАВ) – „Агломерация – Столична“, утвърдени със Заповед №969/21.12.2013 г. на министъра на околната среда и водите във връзка с извършеното през 2013 г. райониране на страната.

На национално ниво, КАВ на територията на Столична община се контролира в 7 автоматични пункта („Гара Яна“, „Надежда“, „Дружба“, „Хиподрума“, „Павлово“, „Копитото“ и „Младост“) и една АИС за опазване на КАВ в горки екосистемите („ЕС1 Витиня“), включени в Националната система за мониторинг на околната среда на МОСВ, чийто данни се изпращат в Европейската агенция по околна среда.

През 2019 г., в пунктовете за мониторинг на КАВ в „Агломерация – Столична“ е установено високо ниво на замърсяване с фини прахови частици под 10 микрона (ФПЧ₁₀) над пределно допустимата средна денонощна концентрация от **50 µg/m³** (ПС за СДН). През отоплителния период – първо и четвърто тримесечие на 2019 г. в пунктове за наблюдение са регистрирани нарушения на КАВ по показател ФПЧ₁₀. През второто и третото тримесечие, нивата на ФПЧ₁₀ значително спадат, но като цяло във всички разглеждани пунктове е нарушено закононото изискване ПС за СДН да не бъде превишавана повече от 35 пъти в рамките на една календарна година. (*таблица №2 и фигура №9*).

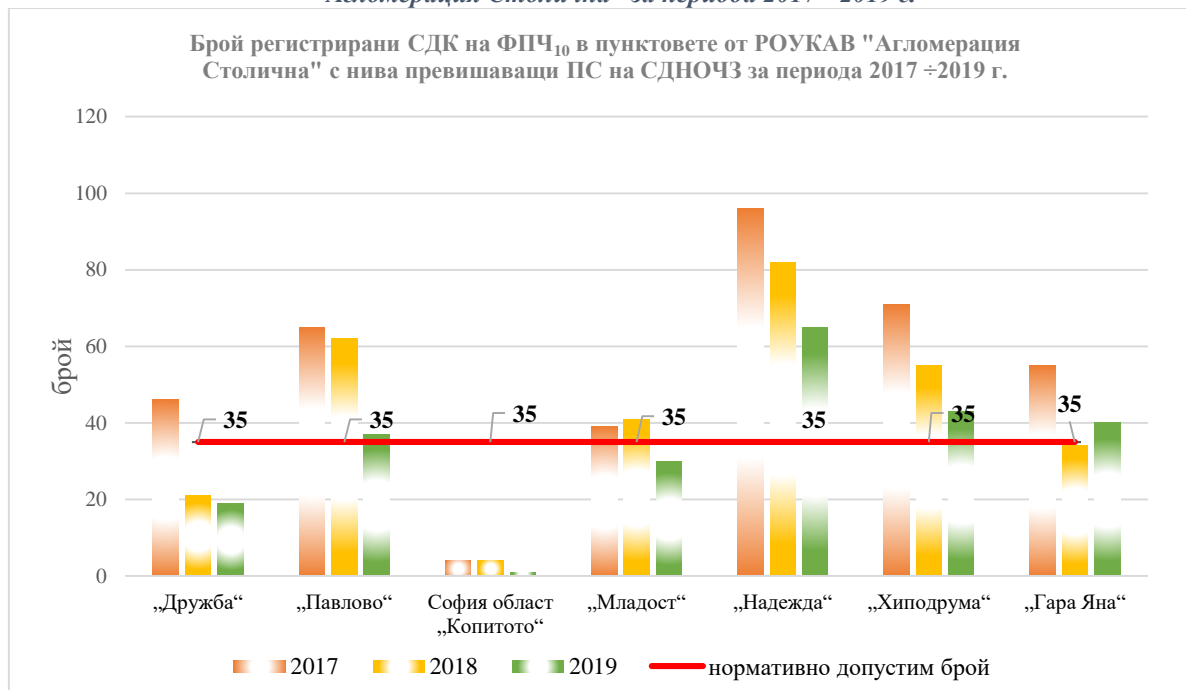
Таблица 2 Пунктове за мониторинг на КАВ в Агломерация - Столична

Пункт	Брой регистрирани превишения на ПС над СДНОЧЗ на ФПЧ ₁₀				Общ бр. ПС над СДНОЧЗ за 2019 г.
	I-во тримесечие	II-ро тримесечие	III-то тримесечие	IV-то тримесечие	
„Дружба“	6	0	0	13	19
„Павлово“	14	2	0	21	37
„Копитото“	0	2	0	1	1
„Младост“	12	2	0	16	30
„Надежда“	25	4	0	36	65
„Хиподрума“	15	2	0	26	43
„Гара Яна“	24	4	2	10	40

Източник: ИАОС

Фигура 9 Брой регистрирани превишения на ПС на СДК на ФПЧ₁₀ в пунктовете за мониторинг от "Агломерация Столична" за периода 2017 - 2019 г.

От представената фигура ясно се вижда, че за периода 2017 ÷ 2019 г. броя на превишенията на ПС на СДНОЧЗ за ФПЧ₁₀ се наблюдава във всички пунктове за мониторинг на КАВ на територията на РОУКАВ от „Агломерация Столична“, с изключение на АИС „Копитото“. За отчетния период най-голям брой превишения са регистрирани в АИС „Надежда“. По всяка вероятност тези данни са резултат от неблагоприятна метеорологична обстановка по отношение на дисперсията на замърсители в атмосферата, което е в комбинация с използването на тежки горива в бита и автотранспорта.

На следващата фигура, нагледно е представена сезонната флукуация за броя на превишения на ПС на СДНОЧЗ за ФПЧ₁₀, регистрирани в топлото и студеното полугодие в периода 2017÷2019 г. (фигура №10). На фигура №11 са представени стойностите на средногодишната концентрация в пунктовете за мониторинг на КАВ в РОУКАВ „Агломерация Столична“ за периода 2017 ÷ 2019 г.

Фигура 10 Динамика на регистрираните в пунктовете за мониторинг на КАВ от "Агломерация Столична" брой превишения на ПС на СДНОЧЗ за ФПЧ₁₀ в топлото и студеното полугодие за периода 2017 - 2019 г.

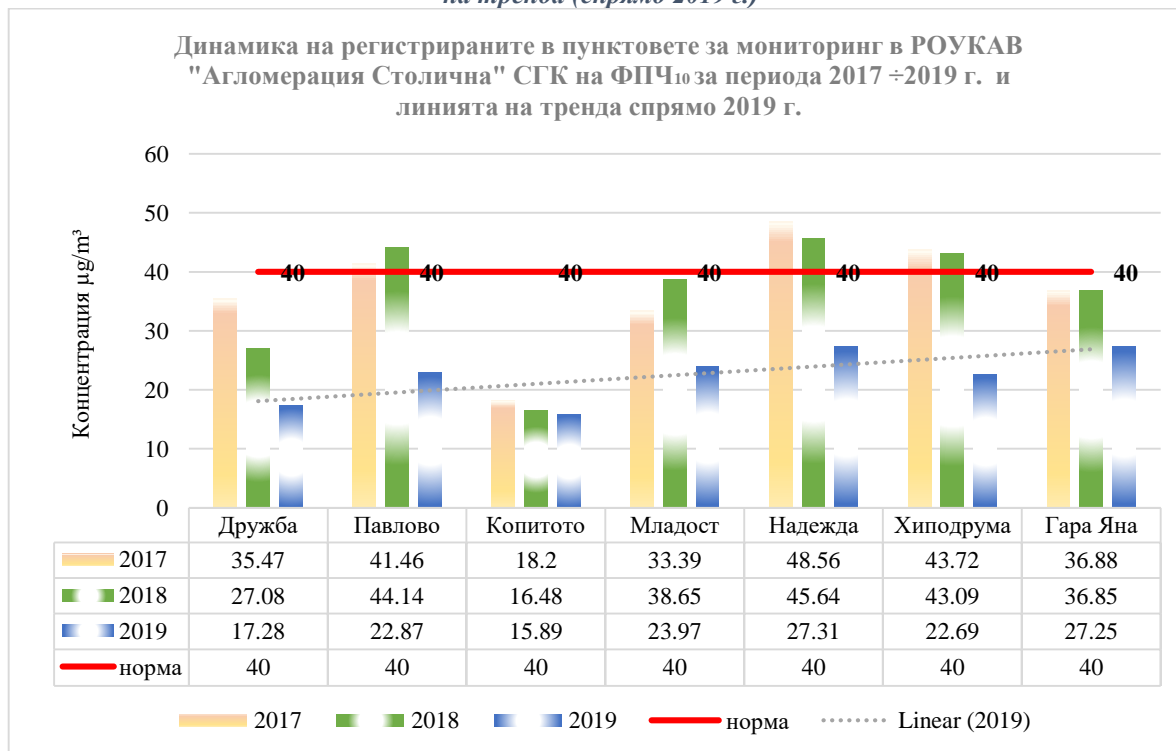
Динамика на регистрираните превишения на ПС на СДНОЧЗ на ФПЧ₁₀ в пунктовете от РОУКАВ "Агломерация Столична" за топлото и студено полугодие за периода 2017 ÷ 2019 г.

*топло полугодие: април, май, юни, юли, август, септември

**студено полугодие: януари, февруари, март, октомври, ноември, декември

Фигура 11 Динамика на регистрираните нива на СКГ на ФПЧ₁₀ за периода 2017-2019 г. и линията на тренда (спрямо 2019 г.)

Този документ е създаден в рамките на бюджетна линия BG16RFOP001-8.002-0002 "Бюджетна линия на отдел „Оценка, информация и публичност“/ Координация и оценка, финансирана по Приоритетна ос 8 „Техническа помощ“ на Оперативна програма „Региони в растеж“ 2014-2020, съфинансиран от Европейския съюз чрез Европейския фонд за регионално развитие

По отношение на останалите контролирани замърсители, в третото тримесечие на 2019 г., в пунктовете „Дружба“, „Павлово“ и „Копитото“ са регистрирани превишения на краткосрочната целева норма (КЦН) за нивата на озон. Не са регистрирани наднормени концентрации по отношение на останалите контролирани замърсители.

„Агломерация – Пловдив“ – в обхвата на разглеждания район са включени общините Пловдив, Асеновград и Родопи, съгласно Заповед №РД-969/21.12.2013г., за които се следят нивата на общ прах, ФПЧ₁₀, серен диоксид, азотен диоксид, кадмий и озон. На територията на област Пловдив се контролират 3 автоматични измервателни пункта (гр. Асеновград – кв. „Долни Воден“, гр. Пловдив – кв. „Каменица“ и кв. „Тракия“) и един промишлено – ориентиран пункт, оценяващ приноса към замърсяването на атмосферния въздух в следствие производствената дейност на „КЦМ“ АД в гр. Куклен.

Във всички пунктове за мониторинг се наблюдава тенденция за високо ниво на съдържанието на фини прахови частици до 10 микрона в атмосфера, което води до превишаване на нормативно установения брой. (фигура №12). Високи нива на ФПЧ₁₀ са регистрирани през студеното полугодие (отоплителен сезон) – месеците от октомври до март. (фигура №13).

Таблица 3 Пунктове за мониторинг на КАВ в Агломерация - Пловдив

Пункт	Брой регистрирани превишения на ПС над СДНОЧЗ на ФПЧ ₁₀				Общ бр. ПС над СДНОЧЗ за 2019 г.
	I-во тримесечие	II-ро тримесечие	III-то тримесечие	IV-то тримесечие	
гр. Асеновград „Долни Воден“	33	2	0	27	62
гр. Пловдив – кв. „Каменица“	25	0	0	44	69
гр. Пловдив – кв. „Тракия“	34	2	3	50	89

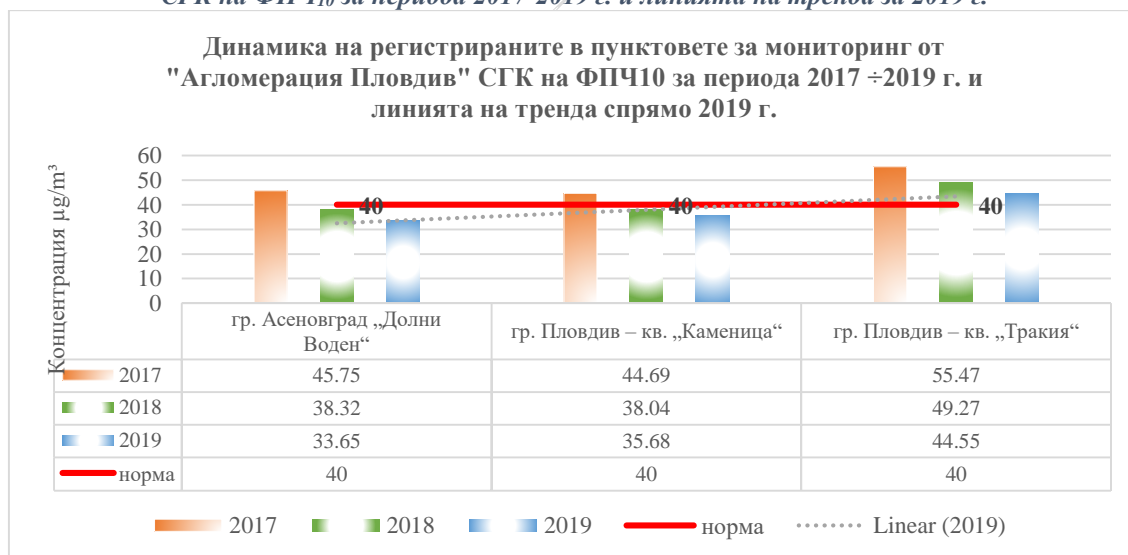
Източник: ИАОС

Фигура 12 Брой регистрирани превишения на СДК на ФПЧ 10 в пунктовете от "Агломерация Пловдив" за периода 2017 - 2019 г.

Фигура 13 Динамика на регистрираните в пунктовете за мониторинг от "Агломерация Пловдив" СГК на ФПЧ₁₀ за периода 2017-2019 г. и линията на тренда за 2019 г.

Не са регистрирани наднормени концентрации по отношение на останалите контролирани замърсители.

Фигура 14 Динамика на регистрираните превишения на ПС на СДНОЧЗ на ФПЧ₁₀ в пунктовете от "Агломерация Пловдив" за топлото и студенто полугодие за периода 2017 -2019 г.

„Агломерация - Варна“ - през 2019 г. в Националната автоматизирана система за контрол на качеството на атмосферния въздух в “Агломерация – Варна”, постъпват данни за качеството на атмосферния въздух в териториалния обхват на общините Варна, Девня и Белослав от четири стационарни пункта за мониторинг и една автоматична измервателна станция за мониторинг на КАВ в горски екосистеми (ЕС3 „Старо Оряхово“). На територията на район „Варна“ пунктовете за мониторинг са разположени в градовете Варна, Добрич, Девня и с. Старо Оряхово (горски екосистеми) и следят нивата на следните атмосферни замърсители: ФПЧ₁₀, ФПЧ_{2.5}, SO₂, NO₂ / NO, CO, O₃, C₆H₆ и NH₃.

Данни относно КАВ, регистрирани в РОУКАВ „Агломерация Варна“ са представени по долу в табличен и графичен вид - таблица №4 и фигури № 15÷16

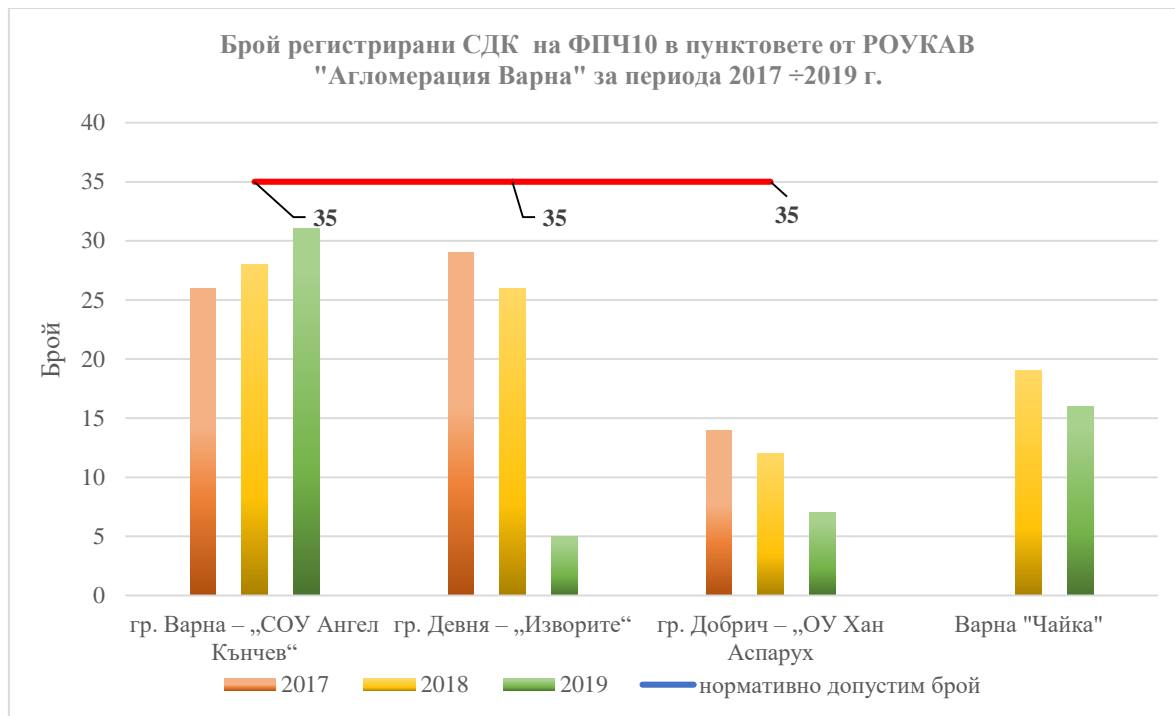
Таблица 4 Пунктове за мониторинг на КАВ в Агломерация – Варна

Пункт	Брой регистрирани превишения на ПС над СДНОЧЗ на ФПЧ ₁₀				Общ бр. ПС над СДНОЧЗ за 2019 г.
	I-во тримесечие	II-ро тримесечие	III-то тримесечие	IV-то тримесечие	
гр. Варна – „СОУ Ангел Кънчев“	17	2	0	13	32
гр. Девня – „Изворите“	1	1	0	3	5
Старо Оряхово	0	1	0	0	1
гр. Варна – „Чайка“	8	1	0	7	16
гр. Добрич – „ОУ Хан Аспарух“	5	1	1	0	7

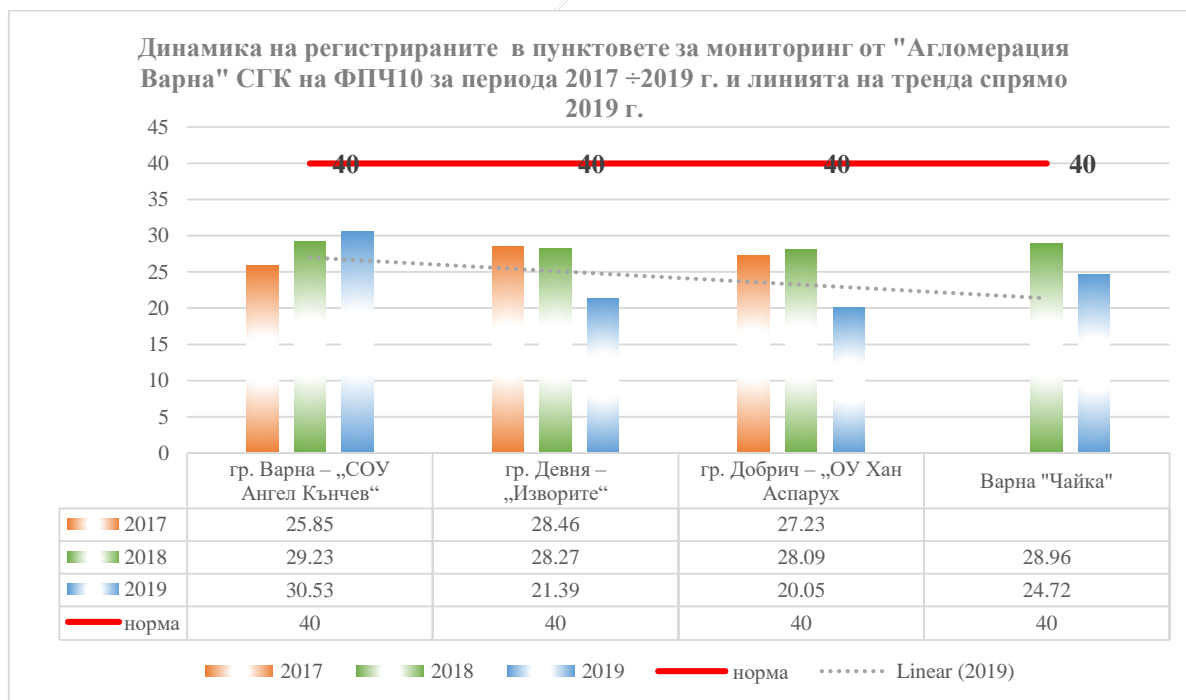
Източник: ИАОС

Фигура 15 Брой регистрирани СДК на ФПЧ₁₀ в пунктовете за мониторинг от "Агломерация Варна" за периода 2017 - 2019 г.

Фигура 16 Динамика на регистрираните в пунктовете за мониторинг от "Агломерация Варна" СГК на ФПЧ₁₀ за периода 2017-2019 г. и линията на тренда за 2019 г.

Този документ е създаден в рамките на бюджетна линия BG16RFOP001-8.002-0002 "Бюджетна линия на отдел „Оценка, информация и публичност“/ Координация и оценка, финансирана по Приоритетна ос 8 „Техническа помощ“ на Оперативна програма „Региони в растеж“ 2014-2020, съфинансиран от Европейския съюз чрез Европейския фонд за регионално развитие

Данните от горните графики показват, че във всички пунктовете за мониторинг на КАВ в РОУКАВ „Агломерация Варна“ нормативните изисквания за СГК са спазени. Броя на превишенията на СДНОЧЗ на ФПЧ₁₀ е по-малък от нормативно допустимия, съгласно нормативните изисквания.

През първото тримесечие на 2019 г. в пункт за мониторинг в гр. Варна “СОУ Ангел Кънчев“ са регистрирани 2 броя превишения на праговата стойност на средночасовата норма (ПС за СЧН) от **200 µg/m³** на азотен диоксид и 5 броя превишения на ГОП по същият показател. За останалите контролирани замърсители няма отчетени превишения.

Северен/ Дунавски район – в северния териториален район, част от НАСККАВ пунктовете за контрол и наблюдение на КАВ са разположени в градовете Враца, Видин, Монтана, Русе, Силистра, Плевен, Никопол, Ловеч, Шумен, Велико Търново, Горна Оряховица и Свищов. На територията на Северен/Дунавски район са разположени 7 автоматични измервателни станции (АИС), 2 ръчни пункта за пробовземане и последващ лабораторен анализ и 3 ДОАС, работещи на принципа на диференциална оптична атомноабсорбционна спектрофотометрия.

Във всички градове от този район, в които се провежда контрол на замърсяването на въздуха се поддържа високо ниво на замърсяване с фини прахови частици под 10 микрона през първото и четвъртото тримесечие на годината, като за 2019 г. навсякъде се нарушава нормативно допустимия брой – СДНОЧЗ да не бъде превишавана повече от 35 пъти в рамките на една календарна година, изключение правят общините Ловеч, Свищов и Силистра.

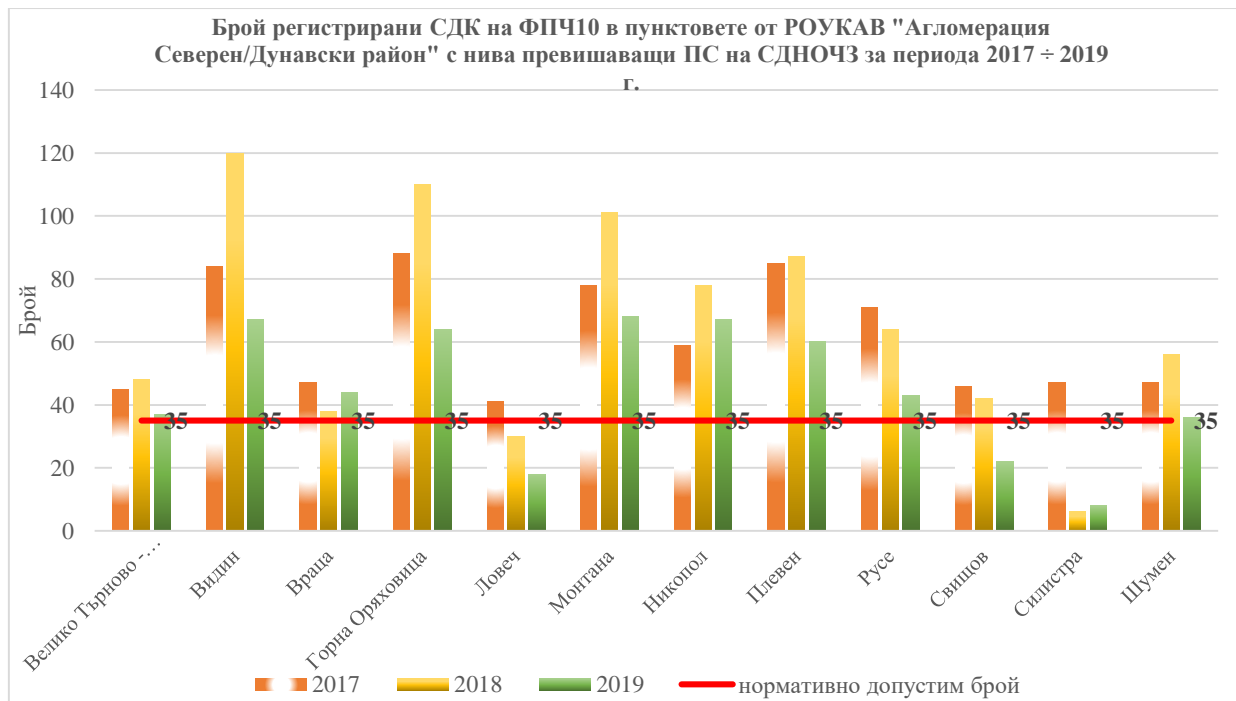
Таблица 5 Пунктове за мониторинг на КАВ в Агломерация Северен/Дунавски район

Пункт	Брой регистрирани превишения на ПС над СДНОЧЗ на ФПЧ ₁₀				Общ бр. ПС над СДНОЧЗ за 2019 г.
	I-во тримесечие	II-ро тримесечие	III-то тримесечие	IV-то тримесечие	
Велико Търново - РИОСВ	18	1	3	15	37
Видин	9	8	9	41	67
Враца	16	4	1	23	44
Горна Оряховица	35	0	3	26	64
Ловеч	10	1	0	7	18
Монтана	38	0	0	30	68
Никопол	38	0	0	29	67
Плевен	22	3	6	29	60
Русе	18	1	5	19	43
Свищов	15	1	0	7	22
Силистра	5	0	0	3	8
Шумен	19	1	1	15	36

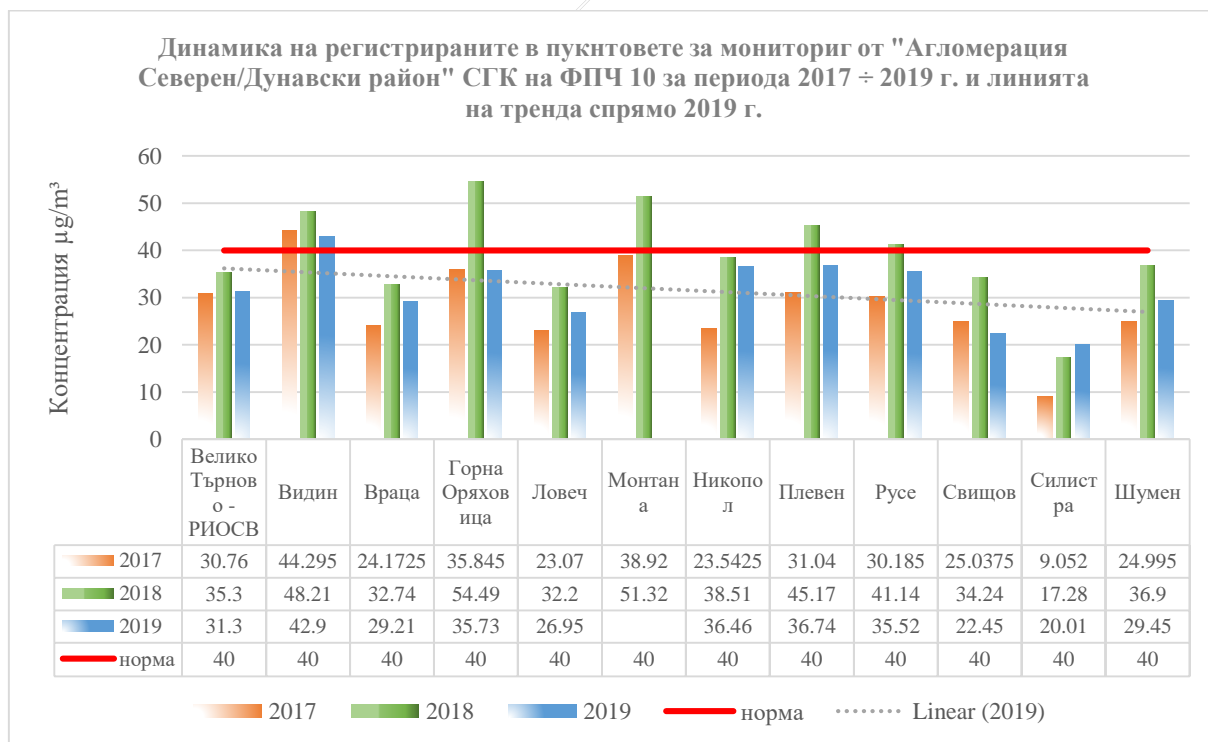
Източник: ИАОС

Фигура 17 Брой регистрирани СДК на ФПЧ₁₀ в пунктовете за мониторинг от "Агломерация Северен/Дунавски район" с нива превишаващи ПС на СДНОЗЧ за периода 2017 - 2019 г.

Фигура 18 Динамика на регистрираните в пунктовете за мониторинг от "Агломерация Северен/Дунавски район" СГК на ФПЧ₁₀ за периода 2017-2019 г. и линията на тренда за 2019 г.

Този документ е създаден в рамките на бюджетна линия BG16RFOP001-8.002-0002 "Бюджетна линия на отдел „Оценка, информация и публичност“/ Координация и оценка, финансирана по Приоритетна ос 8 „Техническа помощ“ на Оперативна програма „Региони в растеж“ 2014-2020, съфинансиран от Европейския съюз чрез Европейския фонд за регионално развитие

През пролетните месеци, едновременно с увеличаването на естествената циркулация в атмосферата (резултат от промяната на количеството постъпваща слънчева радиация по астрономични причини и съответната промяна във въздействието на системата земя-атмосфера), по-честите валежи, както и намаляването на използването на горива за отопление, концентрациите на ФПЧ₁₀ намаляват. Характерно за летните месеци е намаляването на превишенията на нормите за качеството на въздуха, а получените такива са в резултат най-вече в резултат от разпрашаването и автомобилното движение. В топлото полугодие и особено през най-интензивната част на най-горещия сезон – месеците юли и август, въздействието на автомобилния транспорт и движението на МПС по уличната мрежа на големите градове, част от Агломерация Северен/Дунавски район също оказва влияние, водейки до сравнително високи нива на ФПЧ₁₀ (фигура №19).

Фигура 19 Динамика на регистрираните в пунктовете за мониторинг на КАВ от "Агломерация Северен/Дунавски район" брой превишения на ПС на СДНОЗЧ на ФПЧ₁₀ за периода 2017 - 2019 г.

През 2019 г. в пункт за мониторинг „Силистра - профсъюзи“ са регистрирани общо 13 бр. превишения на КЦН от 120 $\mu\text{g}/\text{m}^3$ за озон. По отношение на останалите показатели няма регистрирани превишения.

Югозападен район – в териториалния обхват на югозападния район за оценка и управление на КАВ са включени 7 стационарни пункта за мониторинг – 4 автоматични измервателни станции (АИС), 2 ръчни пункта за мониторинг и една АИС в горските

екосистеми (КФС – Рожен). Пунктовете за мониторинг са разположени на територията на градовете Пирдоп, Перник, Благоевград, Кърджали и Смолян.

През 2019 г. са констатирани 9 нарушения на пределно допустимата концентрация за средночасовите концентрации на серен диоксид ($350 \mu\text{g}/\text{m}^3$) в град Перник през четвъртото тримесечие на годината. По всяка вероятност тези данни са в резултат от неблагоприятни метеорологични условия (мъгли, температурни инверсии и др.) по отношение на дисперсия на замърсителите, както и по поради използването на твърди горива в бита.

По отношение на ФПЧ₁₀ във всички пунктове за наблюдение на КАВ, част от РОУКАВ „Югозападен район“ е установено високо ниво на замърсяване. Най-голям брой превишения на ПС на СДНОЧЗ през 2019 г. са регистрирани в АИС Смолян (56 пъти), следван от пунктовете за мониторинг - АИС Перник – център и РП Перник – Църква.

В тези градове високото ниво на фини прахови частици се наблюдава не само през отоплителния период, който се характеризира с неблагоприятни метеорологични условия, но и в останалата част на годината. Картината за замърсяване с ФПЧ₁₀ по отношение на СГК и СДК в пунктовете за КАВ в обхвата на РОУКАВ „Югозападен район“ са представени графично на фигури №20 - №21.

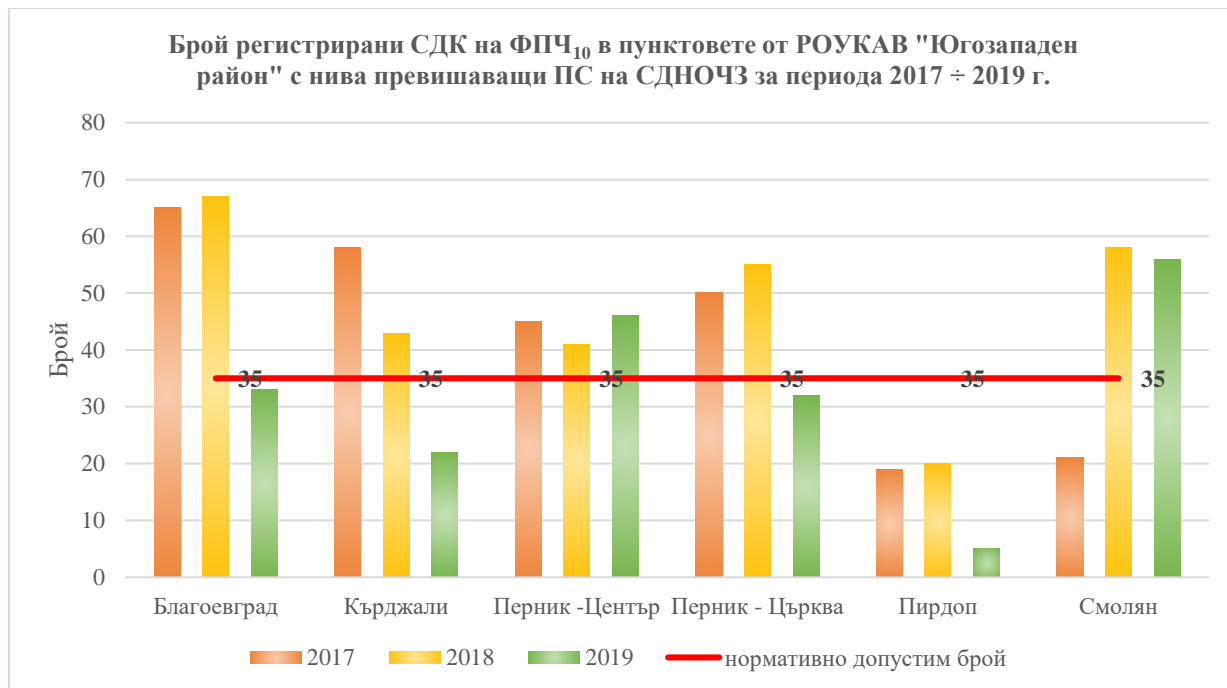
Таблица 6 Пунктове за мониторинг на КАВ в Агломерация "Югозападен район"

Пункт	Брой регистрирани превишения на ПС над СДНОЧЗ на ФПЧ ₁₀				Общ бр. ПС над СДНОЧЗ за 2019 г.
	I-во тримесечие	II-ро тримесечие	III-то тримесечие	IV-то тримесечие	
Благоевград	16	2	0	15	33
Кърджали	10	2	0	10	22
КФС Рожен	0	3	0	11	14
Перник -Център	17	3	0	26	46
Перник - Църква	26	1	0	5	32
Пирдоп	4	1	0	0	5
Смолян	36	4	0	16	56

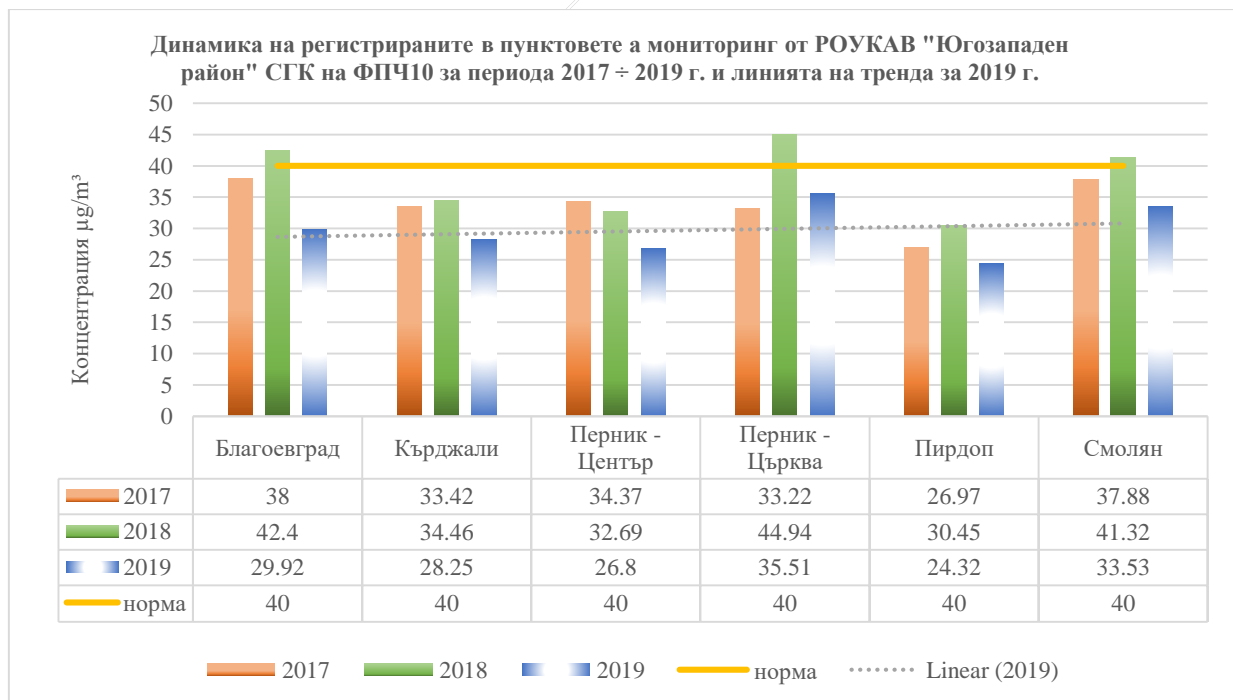
Източник: ИАОС

Фигура 20 Брой регистрирани СДК на ФПЧ₁₀ в пунктовете за мониторинг от "Агломерация Югозападен район" с нива превишаващи ПС на СДНОЗЧ за ФПЧ₁₀ за периода 2017 - 2019 г.

Фигура 21 Динамика на регистрираните в пунктовете за мониторинг от "Агломерация Югозападен район" СГК на ФПЧ₁₀ за периода 2017-2019 г. и линията на тренда за 2019 г.

„Югоизточен район“ – в югоизточен район за оценка и управление на КАВ, пунктовете за мониторинг част от Националната система за мониторинг са разположени в градовете: Бургас, Несебър, Димитровград, Хасково, Стара Загора, Сливен и Пазарджик.

В по-голяма част от градове в този район, се поддържа високо ниво на замърсяване с фини прахови частици под 10 микрона през първото и четвъртото тримесечие, което е аналогично и с останалите разглеждани големи градове в България. Най-голям брой превишения на ПС на СДНОЧЗ за ФПЧ10 за целия анализиран период (2017 -2019 г.) са регистрирани в пунктовете – Бургас – кв. Долно езеро, Димитровград – Раковски, Несебър, Пазарджик и Хасково. (фигура №22). За същият периода най-високата регистрирана СГК е отчетена в градовете – Бургас, Пазарджик и Хасково. (фигура №23).

В гр. Гълъбово се наблюдава тенденция за замърсяване на атмосферния въздух със серен диоксид, регистрирани през всички тримесечия на годината. По отношение на средната часова пределно допустимата концентрация, в РП пункт „Гълъбово“ през 2019 г. са регистрирани общо **95** броя превишения на ПС за СЧН от $350 \mu\text{g}/\text{m}^3$. Максималната измерена средночасова концентрация е $1415.51 \mu\text{g}/\text{m}^3$, с което е превишен 3 пъти алармения праг (АП) от $500 \mu\text{g}/\text{m}^3$, измерен в три последователни часа.

Праговата стойност на средноденоношната концентрация от $125 \mu\text{g}/\text{m}^3$ за същият показател, за същият район през 2019 г. е надвишена 3 пъти.

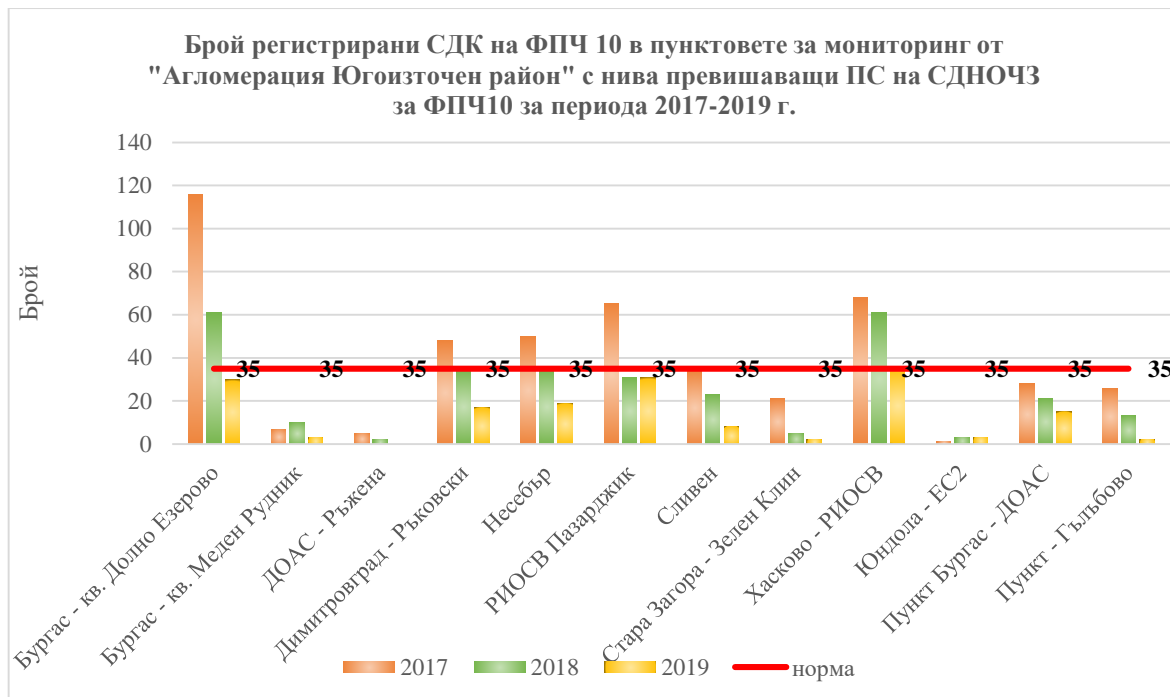
Таблица 7 Пунктове за мониторинг на КАВ в Агломерация "Югоизточен район"

Пункт	Брой регистрирани превишения на ПС над СДНОЧЗ на ФПЧ10				Общ бр. ПС над СДНОЧЗ за 2019 г.
	I-во тримесечие	II-ро тримесечие	III-то тримесечие	IV-то тримесечие	
Бургас - кв. Долно Езерово	9	1	1	19	30
Бургас - кв. Меден Рудник	2	0	0	1	3
ДАОС - Ръжена	0	0	0	0	0
Димитровград - Ръковски	16	0	1	0	17
Несебър	13	1	0	5	19
РИОСВ Пазарджик		1	0	30	31
Сливен	6	0	0	2	8
Стара Загора - Зелен Клин	0	0	0	2	2
Хасково - РИОСВ	13	0	0	23	36
Юндола - ЕС2	0	2	0	1	3
Пункт Бургас - ДАОС	8	0	3	4	15
Пункт - Гълъбово	1	0	1	0	2

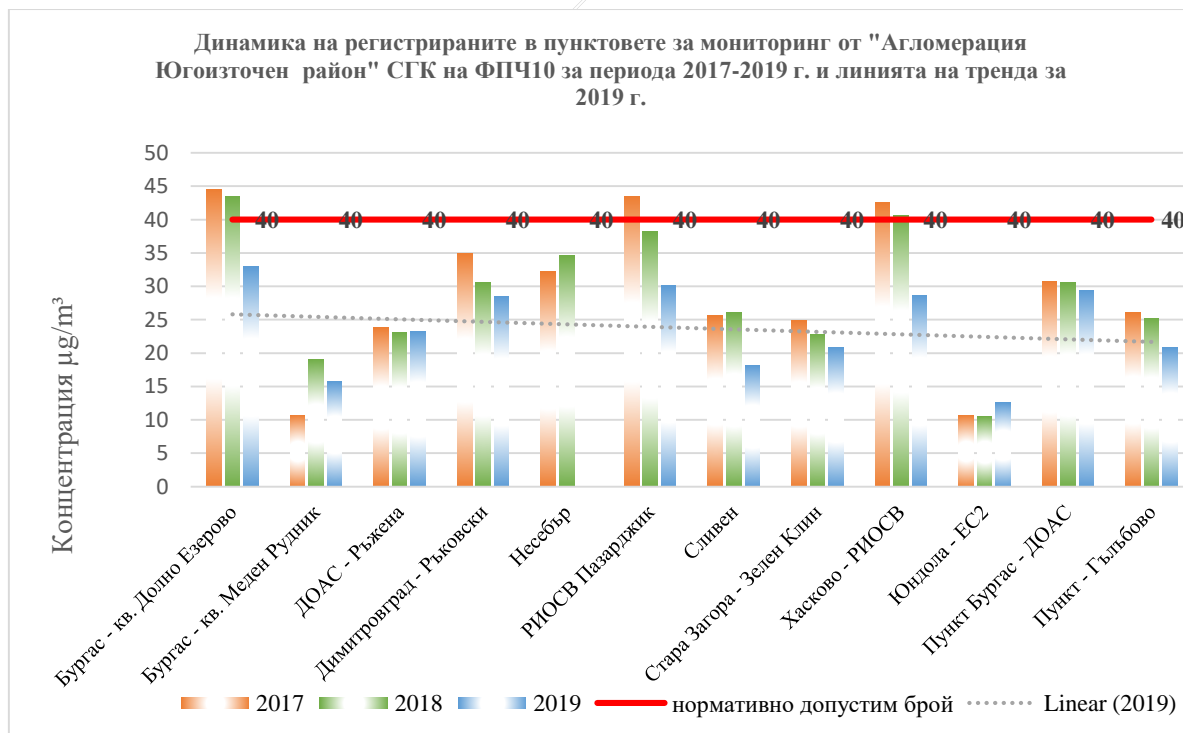
Източник: ИАОС

Фигура 22 Брой регистрирани СДК на ФПЧ 10 в пунктовете за мониторинг от "Агломерация Югоизточен район" с нива превишаващи ПС на СДНОЗЧ за ФПЧ10 за периода 2017 - 2019 г.

Фигура 23 Динамика на регистрираните в пунктовете за мониторинг от "Агломерация Югоизточен район" СГК на ФПЧ10 за периода 2017-2019 г. и линията на тренда за 2019 г.

Този документ е създаден в рамките на бюджетна линия BG16RFOP001-8.002-0002 "Бюджетна линия на отдел „Оценка, информация и публичност“/ Координация и оценка, финансирана по Приоритетна ос 8 „Техническа помощ“ на Оперативна програма „Региони в растеж“ 2014-2020, съфинансиран от Европейския съюз чрез Европейския фонд за регионално развитие

В пункт „Юндола“ за 2019 г. е превишена 36 пъти краткосрочната целева норма за озон, а в пункт „Стара Загора“ – 30 пъти. По останалите контролирани показатели няма регистрирани превишения.

През 2019 г. замърсяването на атмосферния въздух с ФПЧ₁₀ продължава да бъде основен проблем за качеството на атмосферния въздух на национално ниво. Източник на регистрираните наднормени замърсявания са битовите, транспортните и промишлените дейности на територията на съответните общини, както и замърсените и лошо поддържани пътни настилки. Допълнителен принос към замърсяването на атмосферния въздух с прахови частици оказва и влиянието на неблагоприятните метеорологични условия в страната като продължителното време с ниска скорост на вятъра и продължителни засушавания.

2.1.5. Качество на атмосферния въздух в горските екосистеми

Изграждането и развитието на Националната система за мониторинг на горските екосистеми е в рамките на Международната кооперативна програма за оценка и мониторинг на въздействието на атмосферното замърсяване върху горските екосистеми – МКП Гори (ICP Forests). Програмата е една от шесте международни кооперативни програми на Работната група по ефектите (WGE) към Конвенцията за трансгранично замърсяване на въздуха на далечни разстояния (CLRTAP) и е създадена през 1985 г., с цел да се осигури необходимата информация за горите, която да даде отговор за влиянието на атмосферното замърсяване върху здравословното състояние на горите. Фокусът на Програмата в наши дни се насочва и към други фактори, оказващи влияние върху горите, като климатичните промени, загубата на биологично разнообразие, продължителните засушавания и др.

Националната програма за мониторинг на горските екосистеми се изпълнява на две нива – широкомащабен (I ниво) и интензивен (II ниво) мониторинг. Изпълнението на дейностите по двете нива горски мониторинг се извършва, съгласно препоръките на Методичното ръководство на Програмата, включващо методите и критериите за хармонизирано вземане на проби, оценка, мониторинг и анализи на показателите и съответната периодичност на извършване (ICP Forests Manual).

Програмата за интензивен горски мониторинг (ниво II) е внедрена в България през 2003г., с проект “Мониторинг на ефектите от замърсяването на въздуха върху горските екосистеми в България”, финансиран от Швейцарската агенция за развитие и сътрудничество, като част от цялостната подкрепа на Швейцария за РБългария в рамките на Споразумението за техническо сътрудничество в горскостопанския сектор между Конфедерация Швейцария и Република България от 18.07.1994 г. В рамките на проекта бяха изградени 3 стационарни пункта за интензивен горски мониторинг – Витиня, Старо Оряхово и Юндола.

От 2016 г. към мрежата от ниво II е включена и Фонова станция „Рожен“, в която през 2015 г. беше заложена постоянна пробна площ за оценка на здравословното състояние в насаждение от смърч и бяха инсталирани колектори за събиране на смесени атмосферни отлагания под склопа и на открито, както и апаратура за събиране само на мокрите атмосферни отлагания.

Тропосферният озон е една от основните съставки на атмосферния смог. Поради силното си окислително въздействие той нанася сериозни поражения върху екосистемите. Озонът влияе на растежа на посевите, дърветата, храстите и тревната растителност. Ето защо концентрации над определени стойности водят до значително намаление на зърнената реколта, забавят растежа на горите и имат токсично въздействие върху хората и животните.

Най-силно засегнати от въздействието на високите концентрации на озон са гъсто населените крайбрежни зони и по-високите планини. За нашата страна най-сериозна е заплахата, свързана с увреждане на горите във високопланинските райони.

През 2019 г. краткосрочната целева норма ($120 \mu\text{g}/\text{m}^3$) е превишена в пунктовете за мониторинг – Витиня, Старо Оряхово, Юндола и Рожен.

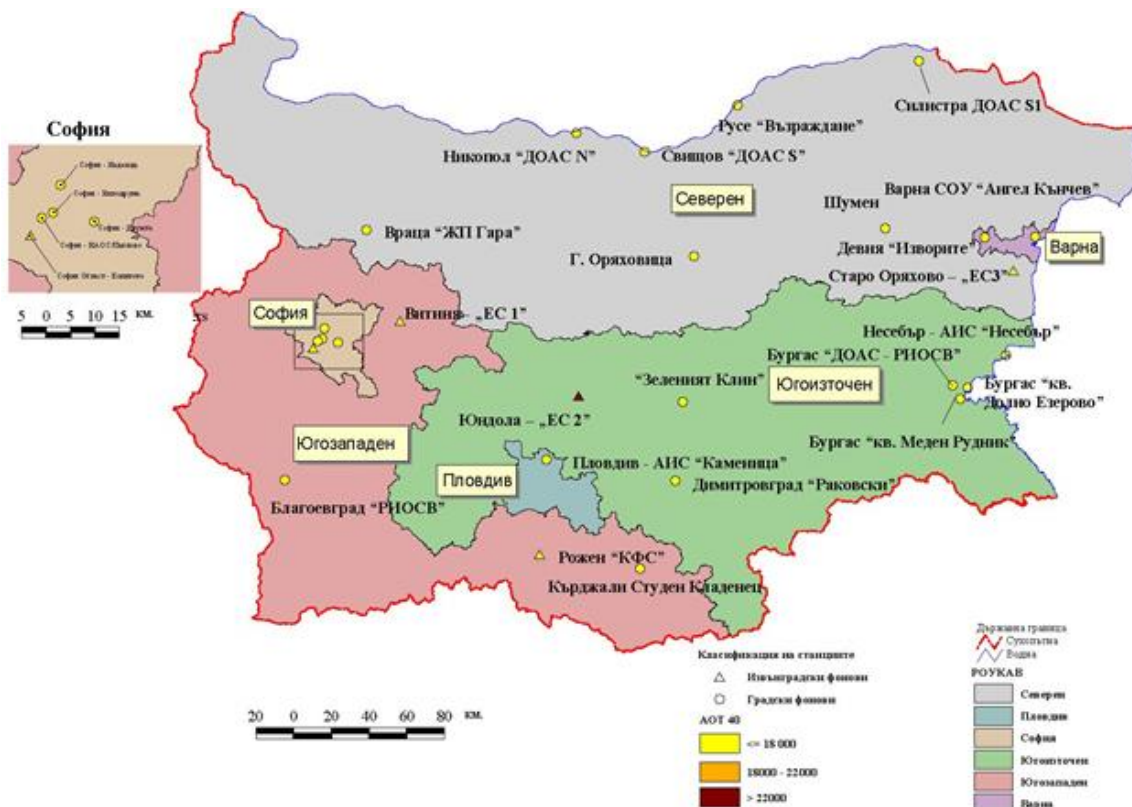
През 2018 г. краткосрочната целева норма за приземния озон за опазване на растителността, представена като АОТ40, е превишена само в един от 27-те пункта за мониторинг, а именно в АИС „Юндола – ЕС2“ (извънградска фонова станция).

Индикаторът АОТ40 представлява число, което се определя като сума от разликите между стойностите на средночасовите концентрации на озон над $80 \mu\text{g}/\text{m}^3$ (=40 ppb) и $80 \mu\text{g}/\text{m}^3$ за определен период (от май до юли), при използване само на стойностите, измерени за дадено денонощие на всеки час между 8:00 и 20:00 централно европейско време. Единицата за измерване на АОТ40 се изразява в микрограм на кубичен метър за час ($\mu\text{g}/\text{m}^3 \cdot \text{h}$).

На фиг.24 са показани всички станции, измерващи озон, класифицирани като градски фонове и извънградски фонове за 2018 г., ориентирани за опазване на човешкото здраве и растителността. Стойностите на индикатора АОТ40 (май–юли), осреднени за 5 години, са в граници от $<18\,000$ до $>22\,000 \mu\text{g}/\text{m}^3 \cdot \text{h}$. За Република България единствено в АИС „Юндола – ЕС2“ стойността на АОТ40 е над определената краткосрочна целева норма за защита на растителността от $18\,000 \mu\text{g}/\text{m}^3 \cdot \text{h}$. Трябва да се отбележи, че АИС „Юндола – ЕС2“ е ориентирана към горските екосистеми и изчислената концентрация за озон е неблагоприятна за растителността. В останалите 26 станции стойностите на АОТ40 (май–юли) са под краткосрочна целевата норма.

Фигура 24 Стойности на индикатора АОТ40 (май–юли) $\mu\text{g}/\text{m}^3.\text{h}$ в Република България за 2018 г.

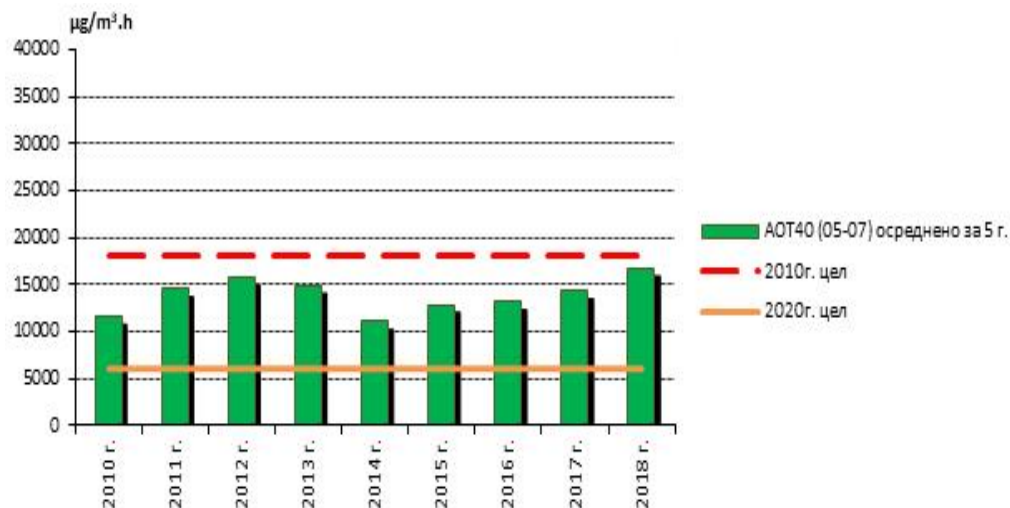

Източник: ИАОС

На фиг.25 са представени, осреднените за 5-годишен период, стойности на индикатора АОТ40, изчислен от средночасовите концентрации на озон за месец май, юни и юли, регистрирани във фонова станция „Рожен” в периода 2010 г. – 2018 година. През 2018 г. стойността на АОТ40 (май–юли), осреднена за 5-годишен период, е под определената краткосрочна целева норма за защита на растителността от 18000 $\mu\text{g}/\text{m}^3.\text{h}$. Съответствието с краткосрочната целева норма за защита на растителността се оценява от 01.01.2010 г., т.е. 2010 г. е първата календарна година, данните за която се използват за изчисляване на съответствието за следващите 5 календарни години. Дългосрочната целева норма от 6000 $\mu\text{g}/\text{m}^3.\text{h}$ следва да се постигне към 2020 г. и да се поддържа впоследствие.

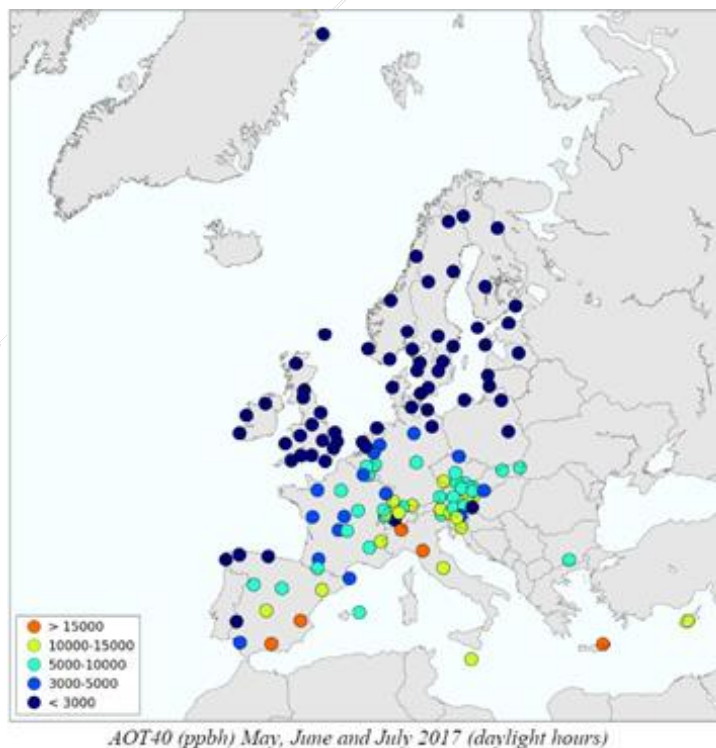
Фигура 25 Критично ниво на озон за защита на растителността АОТ40 (май- юли)

Източник: ИАОС

За сравнение представяме данни за АОТ40 в периода от май до юли, публикувани в годишния доклад *EMEP/CCC-Report 2/2019* на Химическия координационен център от 2017 г. на програмата ЕМЕР за всичките европейски страни, участващи в програмата.

Фигура 26 Критично ниво на озон за защита на растителността АОТ40(ppbh) май - юли в Европа, 2017 г.

Този документ е създаден в рамките на бюджетна линия BG16RFOP001-8.002-0002 "Бюджетна линия на отдел „Оценка, информация и публичност“/ Координация и оценка, финансирана по Приоритетна ос 8 „Техническа помощ“ на Оперативна програма „Региони в растеж“ 2014-2020, съфинансиран от Европейския съюз чрез Европейския фонд за регионално развитие

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ ФОНД ЗА
РЕГИОНАЛНО РАЗВИТИЕ

www.eufunds.bg

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
РЕГИОНИ В РАСТЕЖ

www.bgregio.eu

На фиг.26 са отбелязани цветово фоновите станции на страните в зависимост от изчислената стойност на индикатора АОТ40 в периода от май до юли в граници от <3000 ppb.h до >15000 ppb.h. Показано е движението на общия ход на АОТ40 (май-юли) от запад на изток и от север на юг. Най-ниските стойности на АОТ40 (май-юли) са измерени в Северна Европа, докато най - високите стойности са регистрирани главно в Централна Европа. В 5 станции в Европа (Испания, Италия и о-в Крит) стойностите на АОТ40 (май-юли) са над 15000 ppb.h.

2.2. Състояние на водите

2.2.1. Състояние на повърхностни водите, възможности за въздействие на програмата върху състоянието им и за предвиждане на мерки за опазването им

Управлението на водите в България се осъществява на национално и басейново ниво. Със закона за водите и в съответствие с Директива 2000/60/ЕО, у нас са определени 4 района за басейново управление: Дунавски, Черноморски, Източноромански и Западноромански, за които отговарят едноименните басейнови дирекции. (фигура № 27). Определените със закона за водите речни басейни не следват административно-териториалното деление, а поречията на реките на територията на България. Управлението на водостопанските системи се извършва на технологичен и басейнов принцип в съответствие с условията на разрешителните за водоползване и ползване на водните обекти за различни стопански дейности и за заустване на отпадни води в тях.

Водните ресурси са използваемата част от природните води и се формират предимно от валежите и се проявяват като повърхностни и подземни води. Съгласно §1, т.23 от ЗВ „повърхностни води“ са водите на сушата, с изключение на подземните води, както и преходните води и крайбрежните морски води, освен по отношение на химичното състояние, в които случай се включват и вътрешните морски води и водите на териториално море. Според Закона за водите, Националният институт по метеорология и хидрология (НИМХ) има ангажменти за оценката на водните ресурси, в това число и на валежите, както и за развитието на системите за ранно предупреждение от високи води. НИМХ предава оперативни данни за валежите, дебелината на снежната покривка, реките и подпочвените води, като прави дневни, седмични и месечни анализи на данните, подадени от оперативните станции в страната.

Министерство на околната среда и водите (МОСВ) е основният орган на национално ниво, осъществяващ държавната политика по управление на водните ресурси. Всеки месец, МОСВ прави график за ползване на водите от комплексните и значими язовири. Пълният месечен график се публикува на сайта на Министерство на околната среда и водите (<https://www.moew.government.bg/bg/vodi/kontrolna-dejnost/otcheti-i-registri/>.)

Дейността на басейновите дирекции се координират от дирекция “Управление на водите” към МОСВ.

Този документ е създаден в рамките на бюджетна линия BG16RFOP001-8.002-0002 “Бюджетна линия на отдел „Оценка, информация и публичност“/ Координация и оценка, финансирана по Приоритетна ос 8 „Техническа помощ“ на Оперативна програма „Региони в растеж“ 2014-2020, съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейския фонд за регионално развитие

Фигура 27 Териториално разпределение на Басейновите дирекции в България

Басейнова дирекция за управление на водите - „Дунавски район“ с център гр. Плевен

Дунавския район за басейново управление (ДРБУ) обхваща обща площ от 47 225 м² (42.5% от територията на страната) и включва над 700 реки, обединени в 11 водосборни басейна: Дунав, Огоста, Реки западно от Огоста, Искър, Вит, Осъм. Янтра, Русенски Лом, Дунавски добруджански реки, Ерма и Нишава.

Като административно териториален обхват, Дунавския район за басейново управление на водите /ДРБУ/ покрива изцяло или частично 18 области на България, 126 общини и 2278 населени места. На територията на басейновата дирекция са

Поради съществено изменение на характеристиките на повърхностните водни тела (ПВТ) от категория „реки“ в резултат на физични промени от човешка дейност (построени язовири във водосбора им), 25 от тях са определени като силномодифицирани водни тела (СМВТ), въз основа на което са приравнени към категория „езеро“. Силномодифицираните водни тела (СМВТ) са силно изменени спрямо естественото им състояние водни обекти или части от тях в резултат на човешка дейност с цел защита от наводнения, водоползване, отводняване на земи или друга икономически или социално значима дейност и чието възстановяване в естествено състояние е необосновано, защото е непропорционално скъпо или би повлияло на икономическите дейности и околната среда.

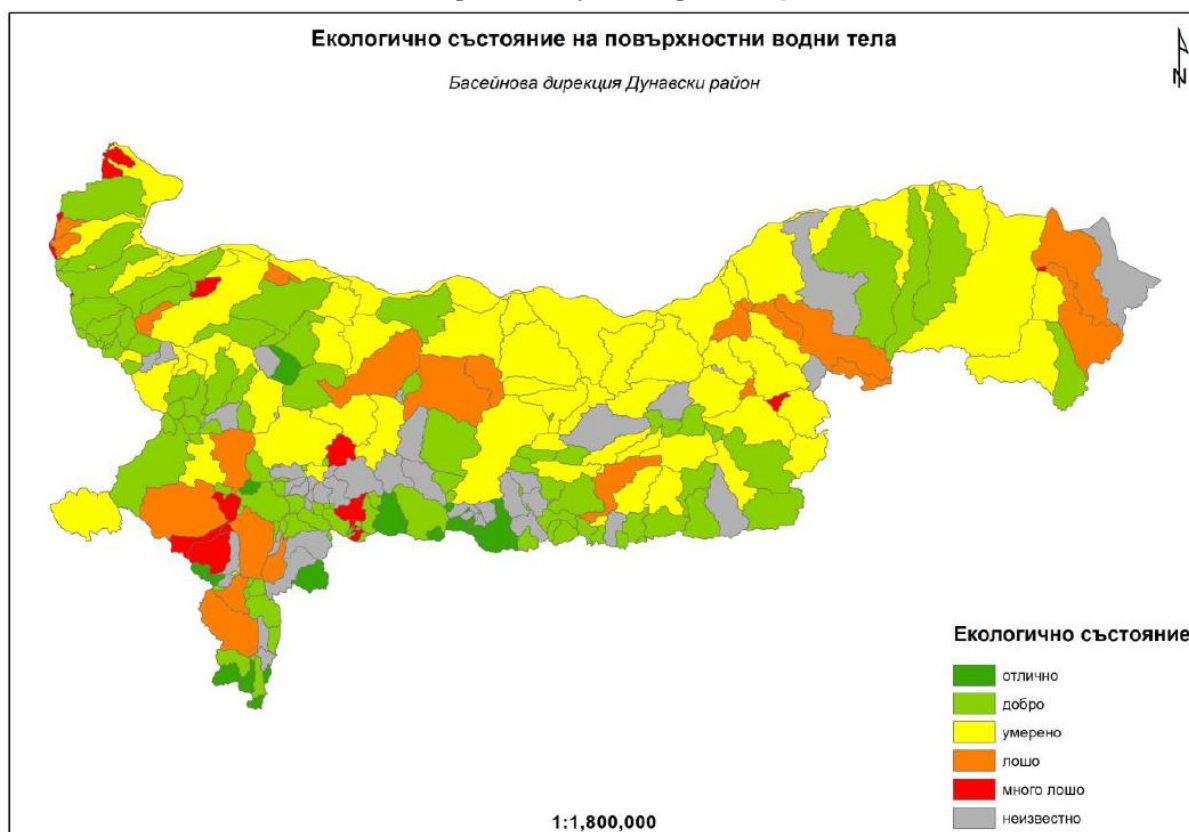

Екологично състояние/ потенциал на повърхностни водни тела в БДДР

Екологичното състояние/ потенциал на водните тела в БДДР се извършва на база на годишна оценка на данните от мониторинг, което позволява да се проследи тенденцията в състоянието на водното тяло. Оценката се извършва по следните елементи за качество: биологични, физикохимични (общи показатели и специфични замърсители) и хидроморфологични в съответствие с изискванията в Приложение V на Рамковата директива за водите (РДВ).

От всичките 256 повърхностни водни тела, съгласно ПУРБ в БДДР, оценка на екологичното състояние е направена на 215 от тях. 41 нови водни тела не са оценени, поради липса на данни от мониторинг. Анализът на резултатите от оценката на екологичното състояние показва, че от всички 256 общо 17 водни тела (6,64%) са в отлично състояние; 109 са в добро състояние, 57 ВТ или 22 % са в умерено състояние и другите 32 водни тела (12,50%) - в лошо и много лошо състояние/потенциал. (фигура №28).

Фигура 28 Екологично състояние на повърхностни водни тела на територията на Басейнова дирекция "Дунавски район"

Източник: БДДР

От анализа на резултатите от оценката на екологичното състояние е видно, че най-голям е броят на водните тела - 126 в добро и отлично екологично състояние (49%). В този брой са включени новообразуваните малки водни тела, които са разположени в изворите на големите реки и притоци. Те не са натоварени антропогенно, липсва натиск, а в голямата си част, водите им се ползват за питейно-битово водоснабдяване (ПБВ), чрез изградени открити речни водохващания.

Водните тела, които са оценени в умерено екологично състояние са разположени в чувствителната и/или в нитратно уязвимата зона. Изключително висок е процента на водните тела, които имат високо съдържание на нитратни и фосфатни съединения. Статистиката показва, че в 59 от тях са измерени високи стойности на нитрати, а в 48 - високи стойности на фосфати.

Към настоящият момент на интернет страницата на БДДР – гр. Плевен е публикувана Междинна оценка на екологичното и химично състояние на повърхностните водни тела в Дунавски район за басейново управление (ДРБУ) за периода 2016 - 2019 г. по отделни БЕК, физикохимични елементи за качество, специфични замърсители и приоритетни вещества към март 2020 г. В таблица №8 са представени повърхностните водни тела, определени в лошо или много лошо екологично състояние/потенциал, съгласно публикуваната междинна оценка.

Таблица 8 Повърхностни водни тела, определени в лошо или много лошо екологично състояние, съгласно БДДР, 2019 г.

№	поречие	Код на ВТ	Географско описание на ВТ	Екологично състояние/потенциал
1	Дунавски Добруджански реки	BG1DJ109R1017	пониращи реки от село Климент до Ветрен	лошо
2	Дунавски Добруджански реки	BG1DJ149R1002	р. Царацар с притоци р. Лудня и р. Чаирлек от извор до вливане в р. Дунав при Тутракан	Много лошо
3	Дунавски Добруджански реки	BG1DJ200R013	р. Добричка от извор до вливане в р. Суха	Много лошо
4	Дунавски Добруджански реки	BG1DJ900R1015	р. Парън дере	Много лошо
5	Искър	BG1IS135R1426	р. Искър от вливане на р. Владайска до вливане на р. Батулийска при Реброво	лошо
6	Искър	BG1IS200R1023	р. Малък Искър от вливане на р. Бебреш при Своде до устие при Роман, вкл. притока р. Батулска без зона питейни РВ "Говежди дол"; Своде	лошо
7	Искър	BG1IS200R1043	р. Малък Искър от вливане на приток при с. Малък Искър до вливане на приток при Калугерово	Много лошо
8	Искър	BG1IS200R1443	р. Малък Искър до вливане на р. Суха при Етрополе без 6 бр зони питейни обхващащи речни водохващания: Кози дол; Кози дол 1 и 2; Влайковица; Стайков дол; Данчов дол; Черешовица; Драгостин	Много лошо

Този документ е създаден в рамките на бюджетна линия BG16RFOP001-8.002-0002 "Бюджетна линия на отдел „Оценка, информация и публичност“/ Координация и оценка, финансирана по Приоритетна ос 8 „Техническа помощ“ на Оперативна програма „Региони в растеж“ 2014-2020, съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейския фонд за регионално развитие

9	Искър	BG1IS200R1742	приток на р. Бебреш след РВ "Бистрица";	лошо
10	Искър	BG1IS400R012	р. Блато от извор до вливане в р. Искър при Нови Искър, вкл. притоците - Сливнишка и Костинбродска	лошо
11	Искър	BG1IS500R011	р. Банкенска от извор до вливане в р. Искър при Нови Искър	Много лошо
12	Искър	BG1IS600R1016	р. Стари Искър/Лесновска/ от вливане на р. Елешница при Елин Пелин до вливане в р. Искър при Световрачене	лошо
13	Огоста	BG1OG100R014	р. Огоста от вливане на р. Скът при Сараево до устие	лошо
14	Русенски Лом	BG1RL200R1007	р. Черни Лом от вливане на р. Ялма (Сеяческа) до вливане на р. Баниски Лом при Широково, вкл. приток р. Поповски Лом	лошо
15	Вит	BG1VT789R1105	р. Калник от яз. Сопот до вливане в р. Вит	лошо
16	Западно от Огоста	BG1WO100R001	р. Тимок от Брегово до устие	Много лошо
17	Западно от Огоста	BG1WO600R1112	р. Лом от вливане на р. Краставичка при Горни Лом до вливането на р. Стакевска	лошо

Източник: БДДР

Химично състояние/ потенциал на повърхностни водни тела в БДДР

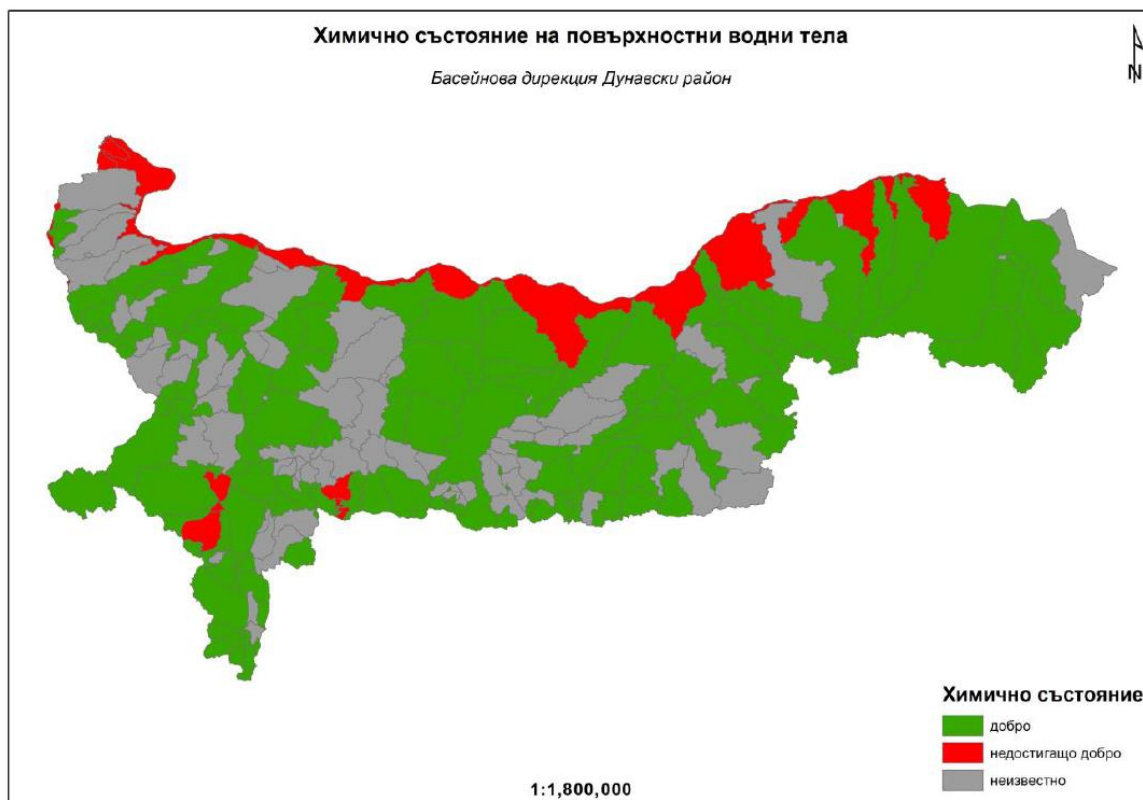
Оценката на химичното състояние на повърхностните води се извършва по установените концентрации на приоритетни вещества в съответствие със списъка и стандартите в Директива 2008/105/ЕО за СКОС на приоритетни вещества и някои други замърсители.

Химичното състояние на повърхностните водни тела се оценява в два класа – добро и лошо, които се изобразяват съответно със син и червен цвят.

Оценката на химичното състояние на повърхностните води, направена в ПУРБ на БДДР показва, че от общо 256 ПВТ на територията на Дунавския район, 165 водни тела (64.45%) са в добро химично състояние, 6 водни тела (33.2%) не са оценени и са определени в неизвестно химично състояние (фигура №.29). Причините за липсата на оценка на химичното състояние на значителен процент от водните тела и определянето им в неизвестно химично състояние, е факта, че за 90% от тези водни тела липсват данни за мониторинг на приоритетни вещества, а останалите 10% са в процес на определяне на състоянието, поради очакване на резултати от мониторинга на биота и седимент.

Фигура 29 Химично състояние на повърхностни водни тела на територията на Басейнова дирекция "Дунавски район"

Източник: БДДР

Таблица 9 Повърхностни водни тела, определени в лошо химично състояние, съгласно междинна оценка на БДДР за периода 2016-2019 г.

№	поречие	Код на ВТ	Географско описание на ВТ	Химично състояние
1	Дунав	BG1DU000R001	р. Дунав от границата при Ново село до границата при Силистра	лошо
2	Искър	BG1IS135R1426	р. Искър от вливане на р. Владайска до вливане на р. Батулийска при Реброво	лошо
3	Искър	BG1IS200R1443	р. Малък Искър до вливане на р. Суха при Етрополе без 6 бр зони питейни обхващащи речни водохващания: Кози дол; Кози дол 1 и 2; Влайковица; Стайков дол; Данчов дол; Черешовица; Драгостин	лошо
4	Искър	BG1IS600R1016	р. Стари Искър/Лесновска/ от вливане на р.Елешница при Елин Пелин до вливане в р. Искър при Световрачен	лошо
5	Западно от Огоста	BG1WO100R001	р. Тимок от Брегово до устие	лошо
6	Янтра	BG1YN400R1003	р. Росица от вливане на р. Видима до язовир Александър Стамболийски, вкл. приток р. Чупарата	лошо

Източник: БДДР

Съгласно, изготвената междинна оценка към 2019 г. на територията на БДДР се намират 6 повърхностните водни тела, определени в лошо химично състояние. (таблица №10)

Този документ е създаден в рамките на бюджетна линия BG16RFOP001-8.002-0002 "Бюджетна линия на отдел „Оценка, информация и публичност“/ Координация и оценка, финансирана по Приоритетна ос 8 „Техническа помощ“ на Оперативна програма „Региони в растеж“ 2014-2020, съфинансиран от Европейския съюз чрез Европейския фонд за регионално развитие

Таблица 10 Оценка на химично и екологично състояние на повърхностни водни тела, категория „реки“ на територията на Басейнова дирекция „Дунавски район“, съгласно ПУРБ 2016-2021 г.

№	Код на водното тяло	Географско описание	Екологично състояние/потенциал	Химично състояние
ДУНАВ				
1	BG1DU000R001	р. Дунав от границата при Ново село до границата при Силистра	умерено	не достигашо добро
ПОРЕЧИЕ ОГОСТА /основни поречия/				
1	BG1OG100R014	р. Огоста от вливане на р. Скът при Сараево до устие	умерено	добро
2	BG1OG307R1013	р. Огоста от вливане на р. Рибене при Бели брод до вливане на р. Скът при Сараево	добро	не достигашо добро
3	BG1OG307R1213	р. Огоста след язовир Огоста до вливане на р. Ботуня при Бойчиновци	умерено	добро
4	BG1OG307R1313	р. Огоста от вливане на р. Ботуня при Бойчиновци до вливане на р. Рибене при Бели брод	добро	добро
5	BG1OG789R1001	р. Огоста от вливане на р. Дългоделска при Гаврил Геново до язовир Огоста при Горно Церовене	умерено	добро
6	BG1OG789R1401	р. Огоста от вливане на р. Превалска Огоста при Белимел до вливане на р. Дългоделска при Гаврил Геново	неизвестно	не достигашо добро
7	BG1OG789R1501	р. Огоста от Чипровци до вливане на р. Превалска Огоста при Белимел	неизвестно	не достигашо добро
РЕКИ, ЗАПАДНО ОТ ОГОСТА				
8	BG1WO100R001	р. Тимок от Брегово до устие	много лошо	не достигашо добро
9	BG1WO200R004	р. Тополовец след язовир Кула до устие, вкл. притоци - р. Делейнска и р. Рабровска с Полянска	добро	не достигашо добро
10	BG1WO300R1007	р. Войнишка след язовир Полетковци до устие, вкл. притоци - Короманица и Смръдла	умерено	не достигашо добро
11	BG1WO300R1008	р. Видбол от зоната за защита: BG1DSWWO01 - РВ "Бяла вода" при Раковица до устие, вкл. приток - р. Граматска	добро	неизвестно
12	BG1WO300R1108	РВ "Бяла вода" на р. Видбол	добро	добро
13	BG1WO400R1009	р. Арчар от извор до устие, вкл. притоци - Салашка и Градска река	добро	неизвестно
14	BG1WO500R011	р. Скомля от извор до устие	умерено	неизвестно
15	BG1WO600R015	р. Лом от вливане на р. Нечинска бара до устие	добро	добро
16	BG1WO600R1013	р. Лом от вливане на р. Стакевска до вливане на р. Нечинска бара	добро	добро
17	BG1WO600R1112	р. Лом от вливане на р. Краставичка при Горни Лом до вливане на р. Стакевска	добро	неизвестно
18	BG1WO600R1612	р. Лом от РВ "р. Горни Лом" до вливане на р. Краставичка при Горни Лом	добро	добро
19	BG1WO600R1712	р. Краставичка от РВ "Голяма река" до вливане в р. Лом при Горни Лом	добро	добро
20	BG1WO600R1812	р. Чупренска от РВ "Голяма река" до вливане в р. Стакевска	добро	добро
21	BG1WO600R1912	р. Стакевска от РВ "Стакевска река" до вливане в р. Лом	добро	добро
22	BG1WO600R1014	р. Нечинска бара след язовир Христо Смирненски	добро	добро
23	BG1WO800R1016	р. Цибрица от извор до устие, вкл. приток - р. Цибър	умерено	добро
ПОРЕЧИЕ ИСКЪР /основно течение на р. Искър/				
24	BG1IS100R1027	р. Искър от вливане на р. Гостиля при Ставерци до устие	отлично/добро	добро
25	BG1IS135R1026	р. Искър от вливане на р. Златна Панега при Червен бряг до вливане на р. Гостиля при Ставерци	лошо	неизвестно
26	BG1IS135R1126	р. Искър от вливане на р. Малък Искър при Роман до вливане на р. Златна Панега при Червен бряг	умерено	неизвестно

Този документ е създаден в рамките на бюджетна линия BG16RFOP001-8.002-0002 "Бюджетна линия на отдел „Оценка, информация и публичност“, финансирана по Приоритетна ос 8 „Техническа помощ“ на Оперативна програма „Региони в растеж“ 2014-2020, съфинансиран от Европейския съюз чрез Европейския фонд за регионално развитие

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ ФОНД ЗА
РЕГИОНАЛНО РАЗВИТИЕ

www.eufunds.bg

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
РЕГИОНИ В РАСТЕЖ

www.bgregio.eu

27	BG1IS135R1226	р. Искър от вливане на р. Габровница при Елисейна до вливане на р. Малък Искър при Роман	умерено	добро
28	BG1IS135R1326	р. Искър от вливане на р. Батулийска при Реброво до вливане на р. Габровница при Елисейна, вкл. притока р. Трескавец	лошо	неизвестно
29	BG1IS135R1426	р. Искър от вливане на р. Владайска до вливане на р. Батулийска при Реброво	много лошо	не достигащо добро
30	BG1IS135R1726	р. Искър след язовир Панчарево, до вливане на р. Владайска	умерено	добро
ПОРЕЧИЕ ЕРМА				
31	BG1ER100R001	р. Ерма с притоци Лишковица и Ябланица до държавна граница	умерено	добро
ПОРЕЧИЕ НИШАВА				
32	BG1NV200R1001	р. Нишава (Гинска) от извор до държавна граница, р. Височка (Сребърна) без зона питейни РВ СД "Сребърна-Гински" и р. Габерска от извор до държавна граница	добро	добро
33	BG1NV200R1101	РВ - СД "Сребърна-Гински" 12 бр. и РВ "Черна" (Църна) на р. Височка (Сребърна), Камарска, Средна и Куратска	добро	добро
34	BG1NV200R1102	РВ "Перачката бара"; землище Браковци	добро	добро
ВИТ (основни поречия)				
35	BG1VT307R1007	р. Вит от вливане на р. Каменка при Бежаново до вливане на р. Тученица при Опанец, вкл. приток р. Бара след язовир Горни Дъбник	лошо	добро
36	BG1VT307R1107	р. Вит от вливане на р. Калник при Пещерна до вливане на р. Каменка при Бежаново	неизвестно	добро
37	BG1VT789R1005	р. Вит от вливане на реките Черни Вит и Бели Вит при Тетевен до вливане на р. Калник при Пещерна	неизвестно	неизвестно
ОСЪМ (основно поречие)				
38	BG1OS130R1015	р. Осъм от вливане на р. Мечка при Дебово до устие	умерено	добро
39	BG1OS130R1115	р. Осъм от вливане на р. Ломя при Левски до вливане на р. Мечка при Дебово; вкл. приток - р. Мечка	умерено	добро
40	BG1OS700R1001	р. Осъм от вливане на реките Черни Осъм и Бели Осъм при Троян до вливане на р. Берница при Александрово, вкл. притоците - Команска, Суха, Дрипля и Берница	умерено	добро
41	BG1OS700R1011	р. Осъм от вливане на р. Берница при Александрово до вливане на р. Ломя, вкл. приток р. Градежница	умерено	добро
ЯНТРА				
42	BG1YN130R1029	р. Янтра от вливане на р. Елийска при Полски Тръмбеш до устие	умерено	добро
43	BG1YN307R1027	р. Янтра от вливане на р. Росица при Крушето до вливане на р. Елийска при Полски Тръмбеш	неизвестно	добро
44	BG1YN307R1127	р. Янтра от вливане на р. Лефеджа при Горски долен Тръмбеш до вливане на р. Росица при Крушето	отлично/добро	добро
44	BG1YN700R1017	р. Янтра от вливане на р. Белица при Велико Търново до вливане на р. Лефеджа при Горски долен Тръмбеш	умерено	добро
45	BG1YN900R1015	р. Янтра от вливане на р. Козлята при Габрово до вливане на р. Белица при Велико Търново	лошо	добро
46	BG1YN900R1215	РВ "Янтра"; ОВ "Сапатовец" на р. Янтра	добро	добро
47	BG1YN900R1415	р. Янтра от зоната за защита: РВ "Янтра"; ОВ "Сапатовец" до вливане на р. Козлята при Габрово	неизвестно	неизвестно
РУСЕНСКИ ЛОМ (основни поречия)				
48	BG1RL120R1013	р. Русенски Лом от вливане на реките Черни Лом и Бели Лом до устие	умерено	добро
ПОРЕЧИЕ НА ДУНАВСКИ ДОБРУДЖАНСКИ РЕКИ				
49	BG1DJ109R001	р. Сенкьовица от извор до вливане в р. Дунав при Попина	добро	добро

Този документ е създаден в рамките на бюджетна линия BG16RFOP001-8.002-0002 "Бюджетна линия на отдел „Оценка, информация и публичност“/ Координация и оценка, финансирана по Приоритетна ос 8 „Техническа помощ“ на Оперативна програма „Региони в растеж“ 2014-2020, съфинансиран от Европейския съюз чрез Европейския фонд за регионално развитие

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ ФОНД ЗА
РЕГИОНАЛНО РАЗВИТИЕ

www.eufunds.bg

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
РЕГИОНИ В РАСТЕЖ

www.bgregio.eu

50	BG1DJ149R1002	р. Царацар с притоци р. Лудня и р. Чаирлек от извор до вливане в р. Дунав при Тутракан	добро	добро
51	BG1DJ345R1010	р. Караман	умерено	добро
52	BG1DJ900R1008	р. Хърсовска и р. Ружичка	умерено	добро
53	BG1DJ900R1011	р. Суха от извор до вливане на р. Караман	умерено	добро
54	BG1DJ200R013	р. Добричка от извор до вливане в р. Суха	отлично/добро	добро
55	BG1DJ900R1015	р. Парън дере	неизвестно	неизвестно
56	BG1DJ109R1017	пониращи реки от село Климент до Ветрен	добро	добро
57	BG1DJ345R1009	р. Суха от вливане на р. Караман до вливане на р. Добричка	умерено	добро
58	BG1DJ900R1016	р. Топчийска от извор до вливане в р. Дунав	неизвестно	неизвестно

Източник: ПУРБ 2016-2021 г. на БДДР

Този документ е създаден в рамките на бюджетна линия BG16RFOP001-8.002-0002 "Бюджетна линия на отдел „Оценка, информация и публичност“/ Координация и оценка, финансирана по Приоритетна ос 8 „Техническа помощ“ на Оперативна програма „Региони в растеж“ 2014-2020, съфинансиран от Европейския съюз чрез Европейския фонд за регионално развитие

Оценка на екологичния потенциал и химичното състояние на река Дунав

Река Дунав е най-голямата река, която протича по северната граница на Р. България и е естествена граница между България и Румъния.

Приема се, че р. Дунав води своето начало от сливането на двата притока Бреге и Бригах на източните склонове на планината Шварцвалд (Германия). Дължината и е 2850 km с площ на водосборния басейн 817 000 km², което я прави втора по големина в Европа. Днес тя протича през териториите на 16 Европейски държави и е “най-интернационална” река в света. В географско отношение реката тече от запад на изток, като формата на водосборният ѝ басейн е асиметрична. Площта на водосборите на левите притоци е 56 %, а на десните 44 %. Независимо от тази асиметричност десните притоци формират около 66 % от речния отток, а левите – 34 %. Водосборният басейн на реката е част от водосборния басейн на Черно море. В него са разположени територии от общо 16 европейски държави (Германия, Австрия, Италия, Швейцария, Словакия, Чехия, Унгария, Черна гора, Хърватия, Сърбия, Македония, Албания, България, Румъния, Молдова и Украйна).

Река Дунав, в българския участък, поради отличителните ѝ характеристики е отделена в едно единствено, самостоятелно водно тяло. Водното тяло на река Дунав е определено в тип R6 - големи реки, долен Дунав. Към момента водното тяло на река Дунав е предварително определено като силно модифицирано на база споразумението от 2004 г. и наличната информация, вкл. предвид румънската оценка при актуализация на ПУРБ. В изпълнение на международната програма за контрол на качеството на водите на р. Дунав, в Транснационална мониторингова мрежа (TNMN) са включени общо 8 пункта. Пробовземането и анализа по показатели и честота са съгласувани в рамките на програмата, която се изпълнява от Дунавските страни. В два от пунктовете (при с. Ново село и гр. Силистра) се пробовземат едновременно 3 проби: от двата бряга на реката (ляв и десен) и от талвега. Три от пунктовете са на самата река - при с. Байкал, при гр. Свищов и преди гр. Русе, а другите три са на устията на големите притоци – р. Искър, р. Янтра и р. Русенски Лом.

При извършения анализ на резултатите от мониторинга на повърхностните води на река Дунав в периода 2017-2018 г. не се установяват превишени концентрации на приоритетни вещества над изискванията на СКОС. Към момента на основание анализа на резултатите може да се направи заключение, че река Дунав е в добро състояние по отношение на физикохимичните елементи за качество и специфични замърсители и добро химично състояние.

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ ФОНД ЗА
РЕГИОНАЛНО РАЗВИТИЕ

www.eufunds.bg

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
РЕГИОНИ В РАСТЕЖ

www.bgregio.eu

Басейнова дирекция за управление на водите „Черноморски район“ с център гр. Варна

Повърхностните води в Черноморския район за басейново управление включва оттока формиран от 9 речни басейна. Основните течения в тях са реките Шабленска, Батова, Провадийска, Камчия, Фандъклийска, Панаир дере, Двойница, Вая, Дращела, Хаджийска, Ахелой, Курбандере, Айтоска, Чукарска, Русокастренска, Средецка, Факийска, Изворска, Маринка, Ропотамо, Дяволска, Караагач, Велика, Силистар, Резовска и други по-малки реки. Общата водосборна площ, от която се формира повърхностния отток възлиза на 16 568 м². Най-голяма е водосборната област на р. Камчия, следвана от тази на р. Провадийска, Северно-Бургаски реки и р. Мандренска.

На територията на Басейнова дирекция „Черноморски район“ се намират девет значими езера, разположени по Черноморското крайбрежие. Те са класифицирани в два типа – лиманни и лагунни. Повечето от езерата са съсредоточени около двата най-големи залива – Варненски и Бургаски. Няколко малки езера са разположени по Добруджанския бряг и на юг от Созопол – по Странджанското крайбрежие. Към групата на лиманните езера спадат: Дуранкулашкото, Езерецкоти, Шабленско, Варненско, Белославско, Бургаско и Мандренско езеро (Узунгерен). Лагунните езера включват Атанасовското и Поморийското езеро, езерата-блата - Алепу, Аркутино, Стомонплу, Шабленска тузла, Наневска, Балчишка тузка.

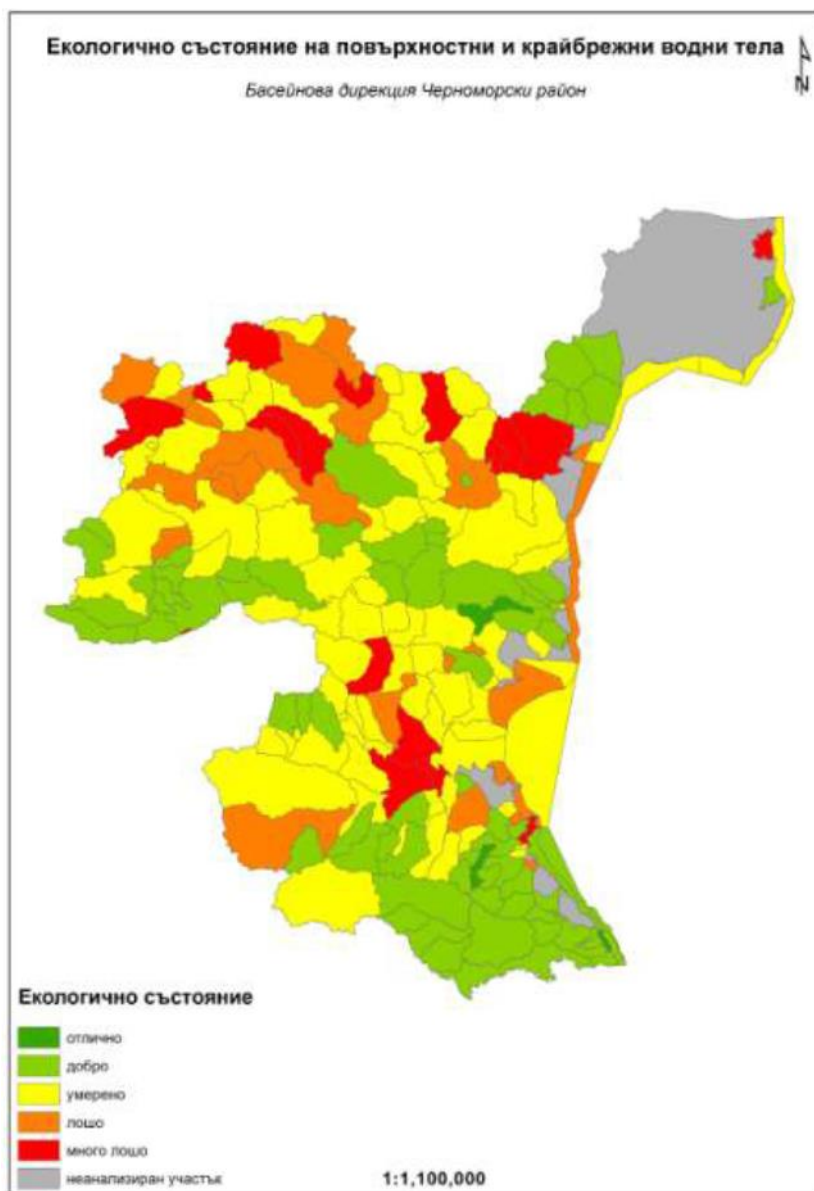
За територията на БДЧР са определени 8 типа водни категории „реки“, 4 типа от категория „езера“, 5 типа от категория „преходни води“ и 9 типа „крайбрежни води“. В ПУРБ на БДЧР 2016-2021 г. са идентифицирани общо 205 броя водни тела, от които 43 броя СМВТ и 4 изкуствени водни тела (ИВТ). 21% от всички 205 броя повърхностни водни тела или 14.04% от територията на басейновата дирекция са СМВТ, а 1.95% или по-малко от 1% от територията на басейновата дирекция за ИВТ.

Екологично състояние/ потенциал на повърхностни водни тела в БДЧР

Съгласно ПУРБ на БДЧР (2016-2021 г.) в отлично екологично състояние се намират общо 5 водни тела (3 бр. ВТ категория „реки“ и 2 бр. ВТ категория „преходни води - реки“), в добро екологично състояние/потенциал се намират 72 бр. водни тела, 83 бр. водни тела се намират в умерено състояние/потенциал, 25 водни тела се намират в лошо състояние, а в много лошо – 20. (фигура №30)

Фигура 30 Екологично състояние на повърхностни водни тела на територията на Басейнова дирекция „Черноморски район“

Източник: БДЧР

Съгласно годишния доклад за състоянието на водите в Басейнова Дирекция „Черноморски район“ към 2018 г. повърхностните водни тела, категория „реки“, определени в добро екологично състояние са 60, в отлично – 3, в умерено – 46, в лошо – 8 и в много лошо -6.

Таблица 11 Повърхностни водни тела, категория „реки“, определени в лошо или много лошо химично състояние към 2018 г.

№	Речен басейн	Код на ВТ	Географско описание на ВТ	Екологично състояние
1	Р. Провадийска	BG2PR900R015	р.Провадийска - от преди с.Каменяк до гр.Каспичан	лошо
2	река Провадийска	BG2PR600R1013	р.Крива - от след с. Лиси връх до гр. Нови Пазар	лошо
3	река Провадийска	BG2PR345R1207	I участък: р. Провадийска - от вливане на р. Главница до вливане на шламоотвал Падина II участък: р.Манастирска - от извора до вливане в р.Провадийска	лошо
4	река Камчия	BG2KA900R1039	р. Герила от преди гр. Върбица до вливане в яз. "Тича"	лошо
5	река Камчия	BG2KA900R035	р. Драгановска от извор до вливане в яз. "Тича"	лошо
6	река Камчия	BG2KA800R030	р. Керизбунар (Андере) от извор до язовир "Съединение"	лошо
7	Мандренски реки	BG2MA900R1020	р. Средецка от извор до град Средец	лошо
8	Южнобургаски реки	BG2IU200R004	р.Мехмедженска - от извор до вливане в р.Ропотамо	лошо
9	река Провадийска	BG2PR900R017	р. Провадийска - от извора до преди с. Каменяк	Много лошо
10	река Провадийска	BG2PR500R004	р. Язтепенска - от извора до вливане в р.Провадийска	Много лошо
11	река Камчия	BG2KA800R1131	I участък: р. Врана от гр. Търговище до вливане на р. Керизбунар (Андере) II участък: р. Сива (Лиляк) до вливане в р. Врана III участък: р. Кьошка (Башбунар) до вливане в р. Врана	Много лошо
12	река Камчия	BG2KA578R1103	р. Поройна от извор до вливане в р. Камчия	Много лошо
13	река Камчия	BG2KA700R016	р. Стара река (Текедере) - от извор до вливане в р. Камчия	Много лошо
14	Севернобургаски реки	BG2SE900R1030	I участък: р.Айтоска - от вливане на р.Славеева до вливане на р.Съдиевска II участък: р.Славеева - от извора до вливане в р.Айтоска	Много лошо

Източник: БДЧР

Лошото или много лошото състояние на повърхностните води от категории реки, езера и преходни води за територията на БДЧР е обусловено предимно от факторите:

- замърсяване с органични вещества, азот и фосфор от населените места;
- непостоянен речен отток, съчетан със замърсяване от населените места под 2000 е.ж. без ПСОВ;
- замърсяване с азот, фосфор, желязо, манган, алуминий и хром от индустриалните източници;
- замърсяване с минерални форми на азот и фосфор от дифузни източници (земеделски практики);
- еутрофикационни процеси, съпроводени с ежегодно цъфтене на фитопланктона (Варненско и Белославско езеро) и др.

Този документ е създаден в рамките на бюджетна линия BG16RFOP001-8.002-0002 "Бюджетна линия на отдел „Оценка, информация и публичност“/ Координация и оценка, финансирана по Приоритетна ос 8 „Техническа помощ“ на Оперативна програма „Региони в растеж“ 2014-2020, съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейския фонд за регионално развитие

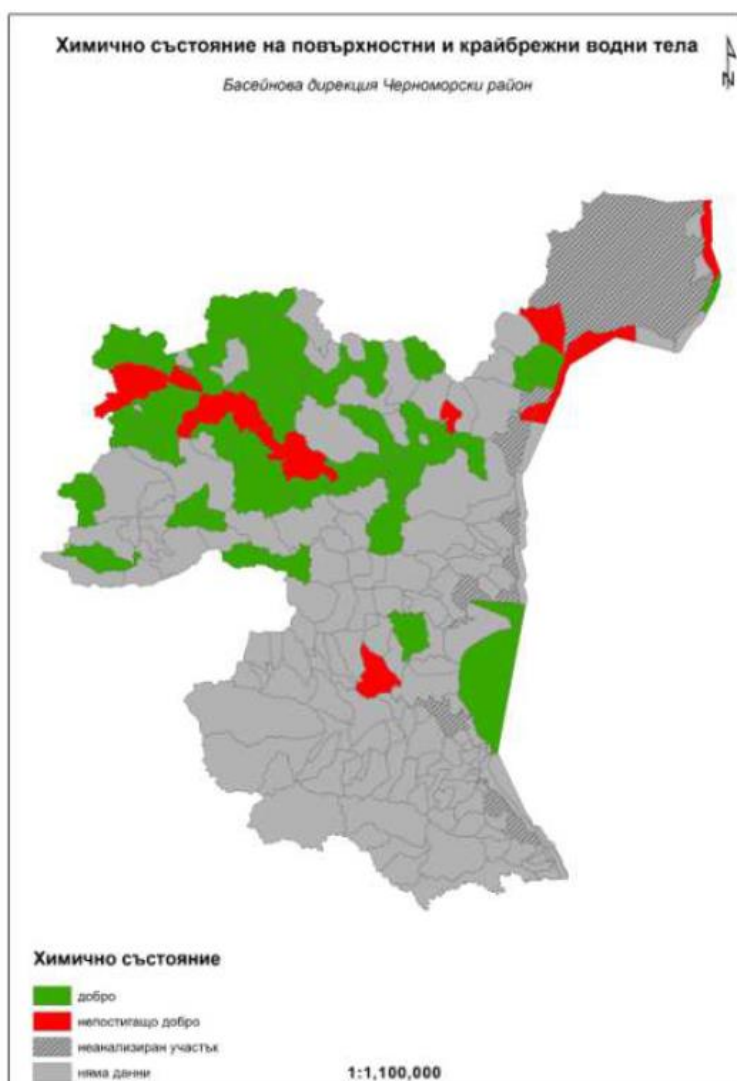

Химично състояние/ потенциал на повърхностни водни тела в БДЧР

Съгласно ПУРБ 2016-2021 г. на територията на Басейнова дирекция Черноморски район се намират 45 бр. водни тела в добро химично състояние, 9 в недостигащо добро състояние и 151 бр. водни тела в неопределено състояние. (фигура №31)

Резултатите от проведените химични анализи показват, че превишения на стандартите за качество за околната среда е живак и неговите съединения в голяма част от пробите в различните пунктове.

Фигура 31 Химично състояние на повърхностните водни тела на територията на Басейнова дирекция "Черноморски район"

Източник: ПУРБ БДЧР 2016-2021 г.

От извършената оценка на химичното състояние към 2018 г. на повърхностните води, категория „реки“, показват следното: 32 повърхностни водни тела се намират в добро

химично състояние, 2 в недостигащо добро и 89 в неизвестно химично състояние. (таблица №12)

Таблица 12 Повърхностни водни тела, определени в „недостигащи добро“ състояние към 2018 г., на територията на БДЧР

№	Речен басейн	Код на ВТ	Географско описание на ВТ	Химично състояние
1	Черноморски Добруджански реки	BG2DO800R001	р. Батова - от с.Батово до вливане в Черно море	Недостигащо добро
2	река Камчия	BG2KA800R1131	I участък: р. Врана от гр. Търговище до вливане на р. Керизбунар (Андере) II участък: р. Сива (Лиляк) до вливане в р. Врана III участък: р. Кьошка (Башбунар) до вливане в р. Врана	Недостигащо добро

Източник: БДЧР

Оценка на екологичното и химичното състояние на повърхностните водни тела, категория „реки“, съгласно ПУРБ 2016-2021 г., разположени на територията на Басейнова дирекция „Черноморски район са представени в таблица №13.

Таблица 13 Оценка на химично и екологично състояние на повърхностни водни тела, категория "реки" в Черноморски басейнов район, съгласно ПУРБ 2016-2021

2.

№	Код на водното тяло	Географско описание	Екологично състояние/потенциал	Химично състояние
ЧЕРНОМОРСКИ ДОБРУДЖАНСКИ РЕКИ				
1	BG2DO800R001	р. Батова - от с.Батово до вливане в Черно море	добро	недостигащо добро
2	BG2DO800R002	р.Екренска - от извора до понирането й след с.Кранево	добро	добро
3	BG2DO800R004	р.Батова - след с. Долище до с.Батово	добро	няма данни
4	BG2DO800R005	р. Батова - от извора до с.Долище	добро	добро
5	BG2DO800R006	р. Изворска - от извора до вливане в р.Батова	добро	няма данни
РЕКА ПРОВАДИЙСКА				
6	BG2PR900R017	р. Провадийска - от извора до преди с. Каменяк	много лошо	добро
7	BG2PR900R015	р.Провадийска - от преди с.Каменяк до гр.Каспичан	лошо	добро
8	BG2PR800R018	р.Мадара - от извора до кв. Макак, гр.Шумен	умерено	няма данни
9	BG2PR800R016	р.Мадара - от кв. Макак, гр.Шумен до вливане в р.Провадийска	умерено	добро
10	BG2PR600R014	р.Крива - от извора до след с.Лиси връх	умерено	добро
11	BG2PR600R1013	р.Крива - от след с. Лиси връх до гр. Нови Пазар	лошо	няма данни
12	BG2PR500R010	р.Златина - от извора до 2,6 км. след с. Белоградец	умерено	няма данни
13	BG2PR500R008	р.Златина - от 2,6 км. след с. Белоградец до вливане в р. Провадийска	умерено	добро
14	BG2PR500R004	р. Язтепенска - от извора до вливане в р.Провадийска	много лошо	няма данни
15	BG2PR345R1207	I участък: р. Провадийска - от вливане на р. Главница до вливане на шлагоотвал Падина, II участък: р.Манастирска - от извора до вливане в р.Провадийска	лошо	добро
16	BG2PR345R1007	р. Главница - от извора до вливане на р. Аннадере	добро	Няма данни
17	BG2PR200R1004	р. Девненска - от извора до с.Чернево	умерено	добро
18	BG2PR210R1005	р. Девненска - след с.Чернево до вливането в р.Провадийска	умерено	Няма данни
РЕКА КАМЧИЯ				
19	BG2KA900R1037	р. Голяма Камчия - от извор до след с. Тича	добро	добро
20	BG2KA900R1137	р. Камчия - след с. Тича до яз. "Тича"	умерено	Няма данни
21	BG2KA900R038	р. Черна от извор до вливане в р. Камчия	добро	добро
22	BG2KA900R1039	р. Герила от преди гр. Върбица до вливане в яз. "Тича"	лошо	Няма данни
23	BG2KA900R1139	р. Герила от извор до преди гр. Върбица	добро	Няма данни
24	BG2KA900R035	р. Драгановска от извор до вливане в яз. "Тича"	лошо	добро
25	BG2KA900R022	р. Елешница от извор до вливане в яз. "Тича"	умерено	добро
26	BG2KA800R1031	р. Врана от извор до гр. Търговище	умерено	добро
27	BG2KA800R1131	I участък: р. Врана от гр. Търговище до вливане на р. Керизбунар (Андере), II участък: р. Сива (Лиляк) до вливане в р. Врана, III участък: р. Къшка (Башбунар) до вливане в р. Врана	Много лошо	Недостигащо добро

Този документ е създаден в рамките на бюджетна линия BG16RFOP001-8.002-0002 "Бюджетна линия на отдел „Оценка, информация и публичност“, финансирана по Приоритетна ос 8 „Техническа помощ“ на Оперативна програма „Региони в растеж“ 2014-2020, съфинансиран от Европейския съюз чрез Европейския фонд за регионално развитие

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ ФОНД ЗА
РЕГИОНАЛНО РАЗВИТИЕ

www.eufunds.bg

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
РЕГИОНИ В РАСТЕЖ

www.bgregio.eu

28	BG2KA800R030	р. Керизбунар (Андере) от извор до язовир "Съединение"	лошо	добро
29	BG2KA800R025	р. Чираджи (Пакоша) от извор до яз. Фисек	умерено	добро
30	BG2KA800R026	р. Чираджи (Пакоша) от яз. "Фисек" до вливане в р. Врана	умерено	добро
31	BG2KA800R033	I участък: р. Калайдждере - от извор до след пътя Търговище-Преслав, до вливане в р. Кралевска, II участък: р. Кралевска от извор до вливане на р. Отекидере, III участък: р. Отекидере от извор до вливане в р. Кралевска, IV участък: - р. Кралевска от вливане на р. Отекидере до в р.Врана	умерено	добро
32	BG2KA578R1103	р. Поройна от извор до вливане в р. Камчия	много лошо	добро
33	BG2KA700R016	р. Стара река (Текедере) - от извор до вливане в р. Камчия	много лошо	добро
34	BG2KA700R017	р. Златарска от извор до вливане в р. Камчия	умерено	добро
35	BG2KA600R018	р. Брестова и притоци	умерено	добро
36	BG2KA500R010	р. Токат дере от извор до вливане в р. Камчия	добро	добро
37	BG2KA130R1002	р. Камчия от вливане на р. Луда Камчия до с. Дъбравино (шосеен мост)	умерено	добро
38	BG2KA400R1043	р. Луда Камчия - от извор до след с. Ичера	добро	Няма данни
39	BG2KA400R1143	р. Луда Камчия - от след с. Ичера до преди с Дъбовица	добро	Няма данни
40	BG2KA400R1042	р. Котленска до вливане на р. Нейковска	умерено	Няма данни
41	BG2KA400R1142	I участък: р. Котленска - от вливане на р. Нейковска до вливане в р. Луда Камчия, II участък: р. Нейковска - от извор до вливане в р. Котленска	добро	добро
42	BG2KA400R1243	р. Луда Камчия - от преди с. Дъбовица до язовир Камчия	добро	Няма данни
43	BG2KA400R1041	р. Медвенска до преди с. Медвен	добро	Няма данни
44	BG2KA400R1141	р. Медвенска от с. Медвен до вливане в р. Луда Камчия	добро	Няма данни
45	BG2KA400R1040	р. Садовска до с. Садово	добро	Няма данни
46	BG2KA400R1140	р. Садовска от с. Садово до вливане в р. Луда Камчия	добро	Няма данни
47	BG2KA400R023	р. Папаздере до вливане в яз. "Камчия"	добро	добро
48	BG2KA400R1011	р. Луда Камчия - от яз. Камчия до с. Люляково	добро	Няма данни
49	BG2KA400R015	р.Потамишка(Ведровска) до вливане в р.Луда Камчия	умерено	добро
50	BG2KA400R1111	р. Луда Камчия - от с. Люляково до яз. Цонево	умерено	Няма данни
51	BG2KA400R014	р. Бяла река до вливане в р. Луда Камчия	умерено	добро
52	BG2KA400R013	р. Голяма река до вливане в р. Луда Камчия	умерено	Няма данни
53	BG2KA400R012	р. Казандере (Каменяшка) от извор до вливане в р. Луда Камчия	умерено	Няма данни
54	BG2KA400R009	р. Балабандере от извор до вливане в яз. Цонево	добро	Няма данни
55	BG2KA200R007	р. Елешница от извор до вливане в яз. "Елешница"	добро	добро
56	BG2KA200R005	р. Елешница - от яз. "Елешница" до вливане в р. Камчия	добро	добро
57	BG2KA100R001	р. Комлудере от извор до вливане в р. Камчия	умерено	добро
СЕВЕРНОБУРГАСКИ РЕКИ				
58	BG2SE200R1001	р.Фъндъклийска - от извора до граница на преходни води	умерено	Няма данни

Този документ е създаден в рамките на бюджетна линия BG16RFOP001-8.002-0002 "Бюджетна линия на отдел „Оценка, информация и публичност“/ Координация и оценка, финансирана по Приоритетна ос 8 „Техническа помощ“ на Оперативна програма „Региони в растеж“ 2014-2020, съфинансиран от Европейския съюз чрез Европейския фонд за регионално развитие

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ ФОНД ЗА
РЕГИОНАЛНО РАЗВИТИЕ

www.eufunds.bg

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
РЕГИОНИ В РАСТЕЖ

www.bgregion.eu

59	BG2SE300R1003	р.Панаир дере - от извора до граница на преходни води	добро	Няма данни
60	BG2SE400R004	I участък - р.Двойница - от извора до след с.Дюлино, II участък- р.Еркешка - от извора до вливане в р.Двойница	добро	Няма данни
61	BG2SE400R1006	р.Двойница - 2 км след с.Дюлино до граница на преходни води	добро	Няма данни
62	BG2SE400R1007	р.Великовска до вливане на р.Карагьолгенска	отлично	Няма данни
63	BG2SE400R1107	р.Великовска от извора до вливане в р.Двойница	добро	Няма данни
64	BG2SE400R005	р.Комлудере - от извора до вливане в р.Двойница	добро	Няма данни
65	BG2SE500R1013	р.Вая - от извора до граница на преходни води	добро	Няма данни
66	BG2SE500R012	р. Драшела - от извора до вливане в Черно море при ВС "Елените"	умерено	Няма данни
67	BG2SE600R1023	р.Хаджийска - от извора до преди с. Ръжица	умерено	Няма данни
68	BG2SE600R1123	р.Хаджийска - от преди с. Ръжица до 3 км след с. Ръжица	умерено	Няма данни
69	BG2SE600R015	р.Хаджийска - от 3 км след с. Ръжица до яз."Порой"	умерено	Няма данни
70	BG2SE600R1009	р.Бяла река - от извора до след с. Гюльовца	Отлично	Няма данни
71	BG2SE800R017	р. Ахелой - от извора до яз.Ахелой	умерено	Няма данни
72	BG2SE800R019	р. Ахелой - от яз.Ахелой до преди с.Ахелой	добро	Няма данни
73	BG2SE900R026	I участък: р.Азмак - от извора до вливане в Атанасовско езеро, II участък: р.Дермендере - от извора до вливане в р. Азмак	умерено	добро
74	BG2SE900R025	р.Курбар дере - от извора до вливане в Атанасовско езеро	умерено	Няма данни
75	BG2SE900R1030	I участък: р.Айтоска - от вливане на р.Славеева до вливане на р.Съдиевска, II участък: р.Славеева - от извора до вливане в р.Айтоска	Мн. лошо	Няма данни
76	BG2SE900R1130	р.Айтоска - от извора до вливане на р.Славеева,	умерено	Няма данни
77	BG2SE900R024	р.Съдиевска - от извора до вливане в р.Айтоска	умерено	Няма данни
78	BG2SE900R031	р.Чукарска - от извор до яз.Трояново	умерено	Няма данни
79	BG2SE900R033	р.Чукарска - от яз."Трояново" до с. Равнец	умерено	Няма данни
80	BG2SE900R035	р.Сънър дере - от извора до вливане в р. Чукарска	умерено	Няма данни
МАНДРЕНСКИ РЕКИ				
81	BG2MA600R015	р. Русокастренска – от извор до язовир “Крушово”	добро	Няма данни
82	BG2MA600R012	I участък: р. Русокастренска – от яз. “Крушово” до с. Русокастро, Пучастък: р. Папазлъшка от яз. “Картелка ” до вливане в р.Русокастренска	умерено	Няма данни
83	BG2MA600R005	р. Русокастренска – с.Русокастро до устие	умерено	Няма данни
84	BG2MA600R014	р.Барганска – от извора до вливане в р.Русокастренска	добро	Няма данни
85	BG2MA600R018	р. Папазлъшка /Черковска/ – от извор до яз. “Картелка”	умерено	Няма данни
86	BG2MA600R013	р. Хаджиларска – от извор до вливане в р. Русокастренска	добро	Няма данни
87	BG2MA900R1020	р. Средецка от извор до град Средец	лошо	Няма данни
88	BG2MA900R1120	р. Тагаревска – от извор до вливане в р. Средецка	добро	Няма данни

Този документ е създаден в рамките на бюджетна линия BG16RFOP001-8.002-0002 “Бюджетна линия на отдел „Оценка, информация и публичност“/ Координация и оценка, финансирана по Приоритетна ос 8 „Техническа помощ“ на Оперативна програма „Региони в растеж“ 2014-2020, съфинансиран от Европейския съюз чрез Европейския фонд за регионално развитие

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ ФОНД ЗА
РЕГИОНАЛНО РАЗВИТИЕ

www.eufunds.bg

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
РЕГИОНИ В РАСТЕЖ

www.bgregio.eu

89	BG2MA800R019	I участък: р. Господаревска – от извор до вливане в р. Средецка, II участък: Малката река – от извор до вливане в р. Господаревска, III участък: р. Селска (Драковска) – от извор до вливане в р. Господаревска	умерено	Няма данни
90	BG2MA700R007	р. Каракютючка (Пънчевска) – от извор до вливане в р. Средецка	добро	Няма данни
91	BG2MA400R1021	р. Факийска – от извор до вливане на р. Малката река	умерено	Няма данни
92	BG2MA400R1008	р. Факийска- от вливане на р. Сарпасан до вливане на р. Малката река	добро	Няма данни
93	BG2MA400R1108	р. Малката река – от извор до вливане в р. Факийска	добро	Няма данни
94	BG2MA400R004	р. Факийска – с. Габър до устие	добро	Няма данни
95	BG2MA400R009	р. Кондачка (Габърска) – от извор до вливане в р. Факийска	умерено	Няма данни
96	BG2MA400R010	р. Даръдере – от извор до вливане в р. Факийска	добро	Няма данни
97	BG2MA200R011	р. Изворска – от извор до с. Извор	умерено	Няма данни
ЮЖНОБУРГАСКИ РЕКИ				
98	BG2IU100R003	р.Маринка - от извор до вливане в Черно море	умерено	Няма данни
99	BG2IU100R002	р. Отманли - от извор до вливане в Черно море	добро	Няма данни
100	BG2IU200R1006	р. Ропотамо - от вливане на р. Староселска река до вливане на р. Мехмедженска	умерено	Няма данни
101	BG2IU200R1106	р. Ропотамо - от извор до вливане на р. Староселска река	умерено	Няма данни
102	BG2IU200R1105	р. Ропотамо- от вливане на р.Мехмедженска до граница на преходни води	добро	Няма данни
103	BG2IU200R004	р.Мехмедженска - от извор до вливане в р.Ропотамо	лошо	Няма данни
104	BG2IU400R010	р.Дяволска - от извор до вливане в яз.Ясна поляна	добро	Няма данни
105	BG2IU400R1008	р. Дяволска след яз.Ясна поляна до граница на преходни води	добро	Няма данни
106	BG2IU400R012	р. Зеленковска - от извор до вливане в р.Дяволска	отлично	Няма данни
107	BG2IU600R1213	р. Караагач - от вливане на р. Илиева река до границата на преходните води	добро	Няма данни
108	BG2IU600R1413	р. Узунчаирска - от извор до вливане на р. Дряновица	добро	Няма данни
109	BG2IU600R1513	р. Караагач - от извор до вливане на р. Илиева река	добро	Няма данни
110	BG2IU600R1313	р. Трионска от извор до вливане на р. Тисовица	добро	Няма данни
111	BG2IU600R1113	р. Узунчаирска - от вливане на р. Дряновица до границата на преходните води	добро	Няма данни
112	BG2IU800R1015	р. Лисово дере - от извор до границата на преходните води	добро	Няма данни
РЕКА ВЕЛЕКА				
113	BG2VE106R1001	р. Велека - от граница с Р. Турция до река Чурка	добро	няма данни
114	BG2VE106R1101	р. Велека - от вливане на река Чурка до вливане на река Айдере (Мечи дол)	добро	няма данни
115	BG2VE400R1501	р. Младежка - от извор до вливане в р.Велека	добро	няма данни
116	BG2VE700R1601	р. Айдере – от извор до вливане в р. Велека	добро	Няма данни
117	BG2VE106R1201	I Участък: р. Велека – от вливане на р. Айдере до с. Кости, II Участък: р. Дяволски дол – от извор до вливане в р. Велека, III Участък: р. Трашка – от извор до вливане в р. Велека	добро	Няма данни
118	BG2VE106R1301	р. Велека – от Мост на с. Кости до 7 km след с. Бродилово	добро	Няма данни
119	BG2VE106R1701	р.Еленица - от извор до вливане в р. Велека	добро	Няма данни

Този документ е създаден в рамките на бюджетна линия BG16RFOP001-8.002-0002 “Бюджетна линия на отдел „Оценка, информация и публичност“/ Координация и оценка, финансирана по Приоритетна ос 8 „Техническа помощ“ на Оперативна програма „Региони в растеж“ 2014-2020, съфинансиран от Европейския съюз чрез Европейския фонд за регионално развитие

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ ФОНД ЗА
РЕГИОНАЛНО РАЗВИТИЕ

www.eufunds.bg

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
РЕГИОНИ В РАСТЕЖ

www.bgregio.eu

120	BG2VE106R1401	р. Велека – от 7 km след с. Бродилово до границата на преходните води	добро	Няма данни
121	BG2RE200R1301	р.Силистар - от извор до границата на преходните води	добро	Няма данни
122	BG2RE200R1001	р. Бутамята - извор до границата на преходните води	добро	Няма данни

Източник: ПУРБ БДЧР 2016-2021 г.

Басейнова дирекция за управление на водите „Източнобелморски район“ с център гр. Пловдив

Източнобелморски район заема централните части на Южна България и обхваща водосборите на реките Марица, Тунджа, Арда и Бяла река. Те формират началото си на българска територия, след което напускат самостоятелно границите на страната и преминават в Република Гърция и Република Турция. Всичките основни реки в ИБР са част от международния речен басейн на р. Марица, която се влива в Егейско море.

Източнобелморски район е с площ 35 227 км², която представлява около 32% от територията на страната. В Източнобелморски район са идентифицирани две категории повърхностни води – „река“ и „езеро“. Към категория „река“ се отнасят речните водни тела и язовирите, образувани чрез преграждане на река, която над язовира формира самостоятелно водно тяло. Към категория „езеро“ се отнасят естествените езера и язовирите (водоемите), които са изкуствено създадени извън съществуващ водосбор на река (изкуствени водни тела – ИВТ) или са разположени в началото на реките и над тях не е обособено самостоятелно речно водно тяло.

На територията на БДИБР са идентифицирани 5 типа повърхностни води от категория „река“ и 7 типа от категория „езеро“. За два от типовете езера (L1 Алпийски глациални езера и L6 Крайречни влажни зони в ЕР 7) не са определени водни тела поради незначителния размер на водните обекти (много по-малки 0,5 км²), които са единично представени на територията на ИБР. На територията на басейновата дирекция са определени 77 на брой СМВТ (25%), а ИВТ са 9 на брой (3%).

Екологично състояние/ потенциал на повърхностни водни тела в БДИБР

На територията на басейновата дирекция в отлично и добро екологично състояние, съгласно ПУРБ 2016-2021 г. са съответно 6% и 34% от общия брой водни тела. Водните тела в умерено състояние са 112 или 36%, в лошо- 26 водни тела или 8%, а в много лошо състояние - 12 водни тела или 4%.

Общият брой на водните тела, при които се наблюдава положителна тенденция в екологичното състояние, съгласно първия ПУРБ е 112, което е повече от 30% от всички водни тела на територията на ИБР.

При телата в “лошо” и “много лошо” състояние основните причини са свързани със:

- замърсяване от стари съоръжения, използвани в миналото за рудодобив и преработка на метали р. Медетска и р. Тополница от вливането на р.Медетска до яз.Тополница, р. Елшишка и др.;
- заустване на отпадъчни води от големи населени места във водни тела с нисък капацитет за самопречистване – р. Бедечка след гр. Стара Загора, р. Текирска от гр. Чирпан и яз. Чирпан, яз. Синята река след гр. Хисар, р. Хасковска и долното течение на р. Харманлийска. Въпреки изградените ГПСОВ на част от посочените

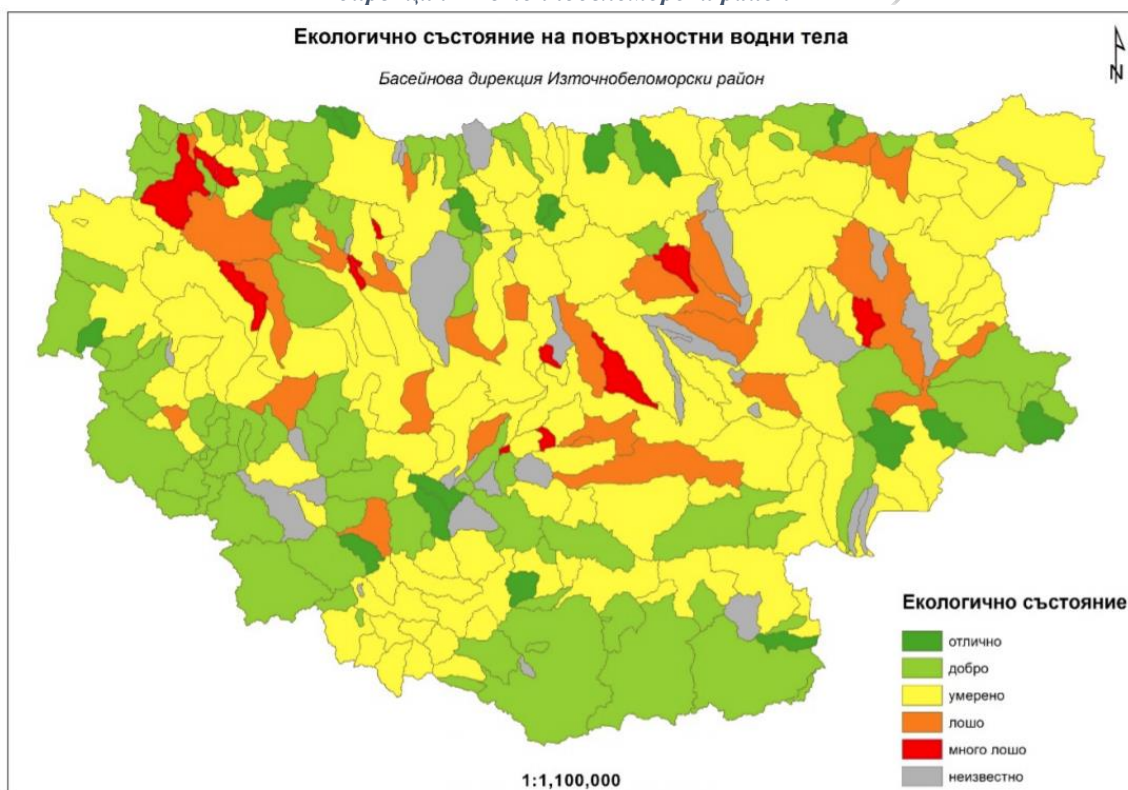

населени места състоянието на водните тела, в които се заустват отпадъчните води не може да се промени, поради големия товар от биогени;

В 7 повърхностни водни тела, съгласно ПУРБ 2016-2021 г. се наблюдава по-лоша оценка на БЕК, а за 1 ВТ – на физиохимични елементи за качество. Основните причини за тези негативни тенденции, съгласно ПУРБ са:

- вероятно нерегламентирано замърсяване от малки населени места (животновъдство и отпадъчни води) – 4 ВТ;
- неправилно функциониране на производствени обекти – 2 ВТ;
- засилен натиск от други ВТ от горната част на водосбора – 1 ВТ;
- оптимизиране на местоположението на пункт за оперативен мониторинг – 1

Фигура 32 Екологично състояние на повърхностни водни тела на територията на Басейнова дирекция "Източнореломорски район"

Източник: ПУРБ БДИБР 2016 -2021 г.

Анализът на резултатите от мониторинга на водите в ИБР, проведен през 2019 г. показва, че водните тела в добро екологично състояние/ потенциал са 110, в умерено – 152, в неизвестно едно водно тяло, поради невъзможност за провеждане на мониторинг (водно тяло с код BG3MA300R064 - Река Керска за ПБВ на с. Чехларе).

В лошо и много лошо състояние са определени 48 водни тела, които са представени в таблица №14

Таблица 14 Повърхностни водни тела, определени в лошо екологично състояние/потенциал през 2019 г.

№	Речен басейн	Код на водно тяло	Име на водно тяло	Екологично състояние/потенциал
1	Марица	BG3MA100R233	Река Харманлийска до вливане на р.Хасковска	лошо
2	Марица	BG3MA100R234	Река Харманлийска от вливане на р. Хасковска и р. Хасковска до устие	лошо
3	Марица	BG3MA200L015	Язовир Троян	лошо
4	Марица	BG3MA200L021	Язовир Пъстрен	лошо
5	Марица	BG3MA200L031	Язовир Раднево	лошо
6	Марица	BG3MA200L032	Язовир Даскал Атанасово	лошо
7	Марица	BG3MA200R016	Река Мусачка	лошо
8	Марица	BG3MA200R022	Река Овчарица от язовир Овчарица до вливането ѝ в река Сазлийка	лошо
9	Марица	BG3MA200R028	Река Сазлийка и притоци от р.Блатница до р.Овчарица	лошо
10	Марица	BG3MA200R029	Река Блатница и притоци до вливането в река Сазлийка	лошо
11	Марица	BG3MA200R030	Река Сазлийка от р.Азмака до р.Блатница и р. Азмака	лошо
12	Марица	BG3MA200R033	Река Кумруджа до яз. Раднево	лошо
13	Марица	BG3MA200R035	Река Бедечка от гр. Стара Загора до устие	много лошо
14	Марица	BG3MA300L041	Язовир Бяло поле	много лошо
15	Марица	BG3MA300L049	Язовир Езерово	много лошо
16	Марица	BG3MA300L054	Язовир Чирпан	много лошо
17	Марица	BG3MA300L068	Язовир Генерал Николаево	лошо
18	Марица	BG3MA300R043	Река Меричлерска	много лошо
19	Марица	BG3MA300R232	Река Банска от вливане на Терез дере до устие и Горскоизворска река	лошо
20	Марица	BG3MA300R047	Старата река	лошо
21	Марица	BG3MA300R055	Река Текирска до язовир Чирпан 1	много лошо
22	Марица	BG3MA300R057	Река Чинардере от язовир Леново до вливане в р.Мечка	лошо
23	Марица	BG3MA300R066	Река Сребра долно течение	лошо
24	Марица	BG3MA300R075	ГОК Азмака и ГОК Карадере	лошо
25	Марица	BG3MA400L081	Язовир Ново Железаре	много лошо
26	Марица	BG3MA400L084	Язовир Чернозем	лошо
27	Марица	BG3MA400L086	Язовир Синята река	много лошо
28	Марица	BG3MA400L092	Язовир Свежен	лошо
29	Марица	BG3MA400R095	Карловска река от град Карлово до устие	лошо
30	Марица	BG3MA500L125	Язовир Кавака	много лошо
31	Марица	BG3MA500R103	Река Чепеларска от гр.Асеновград до устие и Крумовски колектор	лошо
32	Марица	BG3MA500R128	Река Потока от град Съединение до устие	лошо
33	Марица	BG3MA800L180	Язовир Душанци	лошо
34	Марица	BG3MA800R224	Река Елшишка	много лошо

Този документ е създаден в рамките на бюджетна линия BG16RFOP001-8.002-0002 "Бюджетна линия на отдел „Оценка, информация и публичност“/ Координация и оценка, финансирана по Приоритетна ос 8 „Техническа помощ“ на Оперативна програма „Региони в растеж“ 2014-2020, съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейския фонд за регионално развитие

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ ФОНД ЗА
РЕГИОНАЛНО РАЗВИТИЕ

www.eufunds.bg

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
РЕГИОНИ В РАСТЕЖ

www.bgregion.eu

35	Марица	BG3MA800R162	Река Мътвир и притоци	лошо
36	Марица	BG3MA800R226	Река Пирдопска и р.Златишка- долно течение	много лошо
37	Марица	BG3MA800R223	Река Тополница и притоци от хвостохранилище Медет до яз.Тополница	много лошо
38	Марица	BG3MA800R174	Река Медетска	много лошо
39	Марица	BG3MA900R228	Река Мътница от вливане на Стара река до устие и р. Малка Мътница	лошо
40	Марица	BG3MA900R189	Стара река от ПБВ до вливане в река Мътница	лошо
41	Тунджа	BG3TU900R058	Река Саплама	лошо
42	Тунджа	BG3TU900L043	Рибарници Николаево	много лошо
43	Тунджа	BG3TU700R025	Ляв приток на р. Тунджа минаващ през с. Блатец	лошо
44	Тунджа	BG3TU570R066	Река Тунджа от вливане на река Мочурица до вливане на р. Симеоновска	лошо
45	Тунджа	BG3TU500L017	Язовир Кирилово	лошо
46	Тунджа	BG3TU200R007	Река Калница	лошо
47	Тунджа	BG3TU200L010	Язовир Роза 3	много лошо
48	Тунджа	BG3TU200L009	Язовир Малазмак	лошо

Източник: БДИБР, 2019 г.

Химично състояние/ потенциал на повърхностни водни тела в БДИБР

При оценката на химичното състояние на повърхностните водни тела, съгласно ПУРБ 2016-2021 г. са използвани данни от проведен мониторинг на приоритетни вещества в 56 водни тела на територията на ИБР, като за 7 е определено лошо състояние, а за 49 – добро състояние. За останалите 255 водни тела е определено “неизвестно състояние”.

Фигура 33 Химично състояние на повърхностни водни тела на територията на Басейнова дирекция "Източнобеломорски район"

Източник: ПУРБ БДИБР 2016-2021 г.

При оценката на химичното състояние на повърхностните водни тела, съгласно проведения мониторинг в периода 2019- 2020 г. на територията на ИБР, 17 водни тела са определено лошо състояние, а за 244 добро химично състояние. От водните тела в добро химично състояние 44 са определени в добро химично състояние с ниска степен на достоверност, поради намалената честота на пробовземане на приоритетни вещества.

През 2019 г. 50 повърхностни водни тела са в неизвестно химично състояние, тъй като не е извършен мониторинг на приоритетни вещества, поради липсата на идентифициран натиск. Водните тела, определени в лошо химично състояние са представени в таблица №15.

Таблица 15 Повърхностни водни тела, определени в лошо химично състояние за 2019 г.

№	Речен басейн	Код на водно тяло	Име на водно тяло	Химично състояние за 2019 г.
1	Марица	BG3MA200R017	Река Соколица средно течение до язовир Розов кладенец	лошо
2	Марица	BG3MA300R043	Река Меричлерска	лошо
3	Марица	BG3MA300R055	Река Текирска до язовир Чирпан 1	лошо
4	Марица	BG3MA400R095	Карловска река от град Карлово до устие	лошо
5	Марица	BG3MA500R103	Река Чепеларска от гр.Асеновград до устие и Крумовски колектор	лошо

6	Марица	BG3MA500R105	Река Юговска от река Белишка до устие, хвостохранилище на Горубсо-Лъки	лошо
7	Марица	BG3MA500R108	Река Манастирска и река Джурковска до р.Белишка	лошо
8	Марица	BG3MA700R149	Река Луда Яна от вливане на Стрелчанска Луда Яна до устие	лошо
9	Марица	BG3MA700R156	Река Селска и притоци и ГОК Чакъша	лошо
10	Марица	BG3MA800R224	Река Елшишка	лошо
11	Марица	BG3MA800R225	Река Тополница от яз. Тополница до устие	лошо
12	Марица	BG3MA800R162	Река Мътвир и притоци	лошо
13	Марица	BG3MA800R226	Река Пирдопска и р.Златишка- долно течение	лошо
14	Марица	BG3MA800R223	Река Тополница и притоци от хвостохранилище Медет до яз.Тополница	лошо
15	Марица	BG3MA800R174	Река Медетска	лошо
16	Арда	BG3AR900R034	Река Маданска	лошо
17	Арда	BG3AR400R017	Извор на р. Върбица до гр.Златоград	лошо

Източник: БДИБР, 2019 г.

Басейнова дирекция за управление на водите „Западнобеломорски район“ с център гр. Благоевград

Западнобеломорски район обхваща водосборните области на реките Струма, Места и Доспат, които са трансгранични. Реките Струма (извират от планина Витоша – 2246 m н.в.) и Места (извират от Рила планина - 2240 m н.в.) пресичат държавната граница и се вливат в Егейско море на територията на Република Гърция. Река Доспат (извират от Западните Родопи - 1643 m н.в) пресича държавната граница и устието ѝ е на територията на Република Гърция.

В териториалния обхват на Западнобеломорски район са разположени голям брой естествени езера, основно в алпийския пояс на планините Рила и Пирин. Голяма част от тях дават началото на реките в двете най-големи поречия, а други са безотточни. Повърхностните водни тела в ЗБР са определени в две категории – реки и езера. В териториалния обхват на ЗБР са определени общо 183 бр. повърхностни водни тела. От тях 168 бр. ВТ са определени в категория „река” и 15 бр. ВТ са определени в категория „езеро”.

Екологично състояние/ потенциал на повърхностни водни тела в БДЗБР

Анализът на резултатите от оценката на екологичното състояние/потенциал на повърхностните водни тела, съгласно ПУРБ 2016-2021 г., показва, че 11 водни тела - 6% са в отлично състояние/максимален потенциал, 103 тела - 56 % са в добро състояние/потенциал, 51 водни тела - 28% са в умерено състояние/потенциал, 8 водни тела - 4 % са в лошо състояние/потенциал и 5 водни тела - 3 % са в много лошо състояние/потенциал.

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ ФОНД ЗА
РЕГИОНАЛНО РАЗВИТИЕ

www.eufunds.bg

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
РЕГИОНИ В РАСТЕЖ

www.bgregio.eu

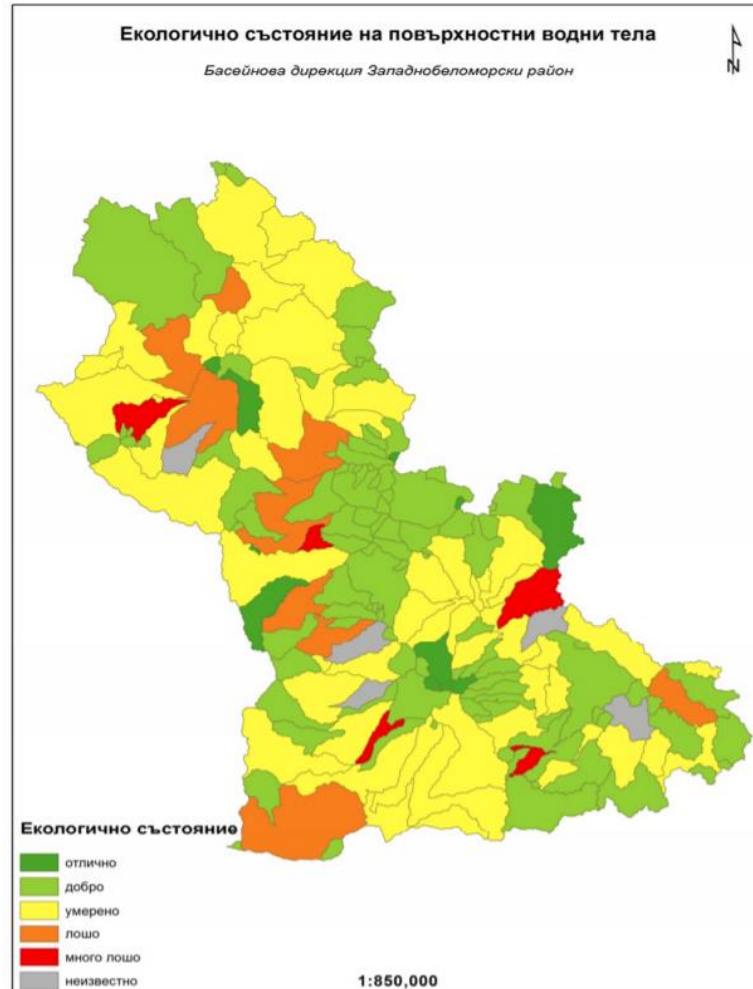
Най-честите причини за влошено екологично състояние на повърхностните водни тела в ЗБР са следните:

- превишенията на нормите за добро екологично състояние по показателите, свързани с кислороден режим – разтворен кислород, наситеност с кислород, БПК5 – свързани с органично замърсяване от непречистени битови и промишлени отпадъчни води;
- превишения на нормите за добро екологично състояние по отношение на биогенни вещества – амониев азот, нитратен азот, нитритен азот, общ; азот ортофосфати и общ фосфор - свързани с биогенно замърсяване от непречистени битови отпадъчни води и дифузно замърсяване от селскостопански дейности – земеделие и животновъдство;
- установени превишения на СКОС за следните специфични замърсители – мед, цинк, цианиди, по-рядко желязо и манган – свързани с нерегламентирани зауствания на непречистени битови и промишлени отпадъчни води;
- влошени стойности на индикативните БЕК

Оновните характеристики на повърхностните водни тела на територията на ЗБР са описани и представени в Приложение 1.2.4. на Раздел 1 на ПУРБ на ЗБР.

Фигура 34 Екологично състояние на повърхностни водни тела на територията на Басейнова дирекция "Западнобеломорски район"

Източник: ПУРБ БДЗБР 2016-2021 г.

Обобщената оценка за екологичното състояние на повърхностните водни тела категория „река“ през 2019 г. в басейна на река Струма показва следните резултати: в отлично екологично състояние се намира 24 водни тела, в добро -36, в умерено-26 водни тела, в лошо 6 и в много лошо 6.

В поречието на р. Места през 2019 г. се намира 14 повърхностни водни тела в отлично екологично състояние/потенциал, 10 водни тела в добро състояние/потенциал, 16 -умерено и по 1 водно тяло в лошо и много лошо екологично състояние/потенциал. За река Доспат, екологичното състояние на повърхностните водни тела от категория „река“ за 2019 г. показва следните резултати: няма водни тела, намиращи се в отлично екологично състояние, в добро състояние се намират 3 водни тела, в умерено 3 и в много лошо 1.

Водните тела определени в лошо или много лошо екологично състояние/потенциал са както следва:

Таблица 16 Повърхностни водни тела, определени в лошо екологично състояние/потенциал през 2019 г.

№	Речен басейн	Код на водно тяло	Име на водно тяло	екологично състояние за 2019 г.
1	Струма	BG4ST500R068	р. Санданска Бистрица от кота 590 м. с притока си р. Бобов дол до вливане в р. Струма	Много лош ЕП
2		BG4ST600R039	р. Разметаница от изворите до вливане в р. Джерман	Много лошо ЕС
3		BG4ST700R1022	р. Глогошка (Банщица) от кота 1160 м. до вливане в р. Струма	Много лошо ЕС
4		BG4ST900R006	р. Струма от вливане на р. Конска до яз. Пчелин	Много лошо ЕС
5		BG4ST900R012	р. Струма от яз. Пчелина до вливане то на р. Треклянска	Много лошо ЕС
6		BG4ST900R1009	р. Арката от яз. Долна Диканя до вливане в р. Струма	Много лош ЕП
7		BG4ST500R047	р. Благоев градска Бистрица от вливане на р. Хърсовска до вливане в р. Струма	Лошо ЕС
8		BG4ST500R063	р. Струма от вливане на р. Белишка (Шашка) до вливане на р. Санданска Бистрица	Лош ЕП
9		BG4ST500R070	р. Лешнишка (Бождовска) от изворите до вливане в р. Струма	Лошо ЕС
10		BG4ST700R017	р. Струма от вливане на р. Треклянска до вливане на р. Соголянска Бистрица	Лошо ЕС
11		BG4ST900R003	р. Струма от яз. Студена до вливане на р. Конска	Лошо ЕС
12		BG4ST900R011	р. Светля от изворите до яз. Пчелина	Лошо ЕС
13	Места	BG4ME500R1109	р. Неврокопска (Тупувишка) от вливане на р. Добротинска до вливане в р. Места	Много лошо ЕС
14		BG4ME700R092	р. Златарица от изворите до вливане в р. Места	Лошо ЕС
15	Доспат	BG4DO135R1118	р. Доспат от язовир Доспат до българогръцката граница	Много лошо ЕС

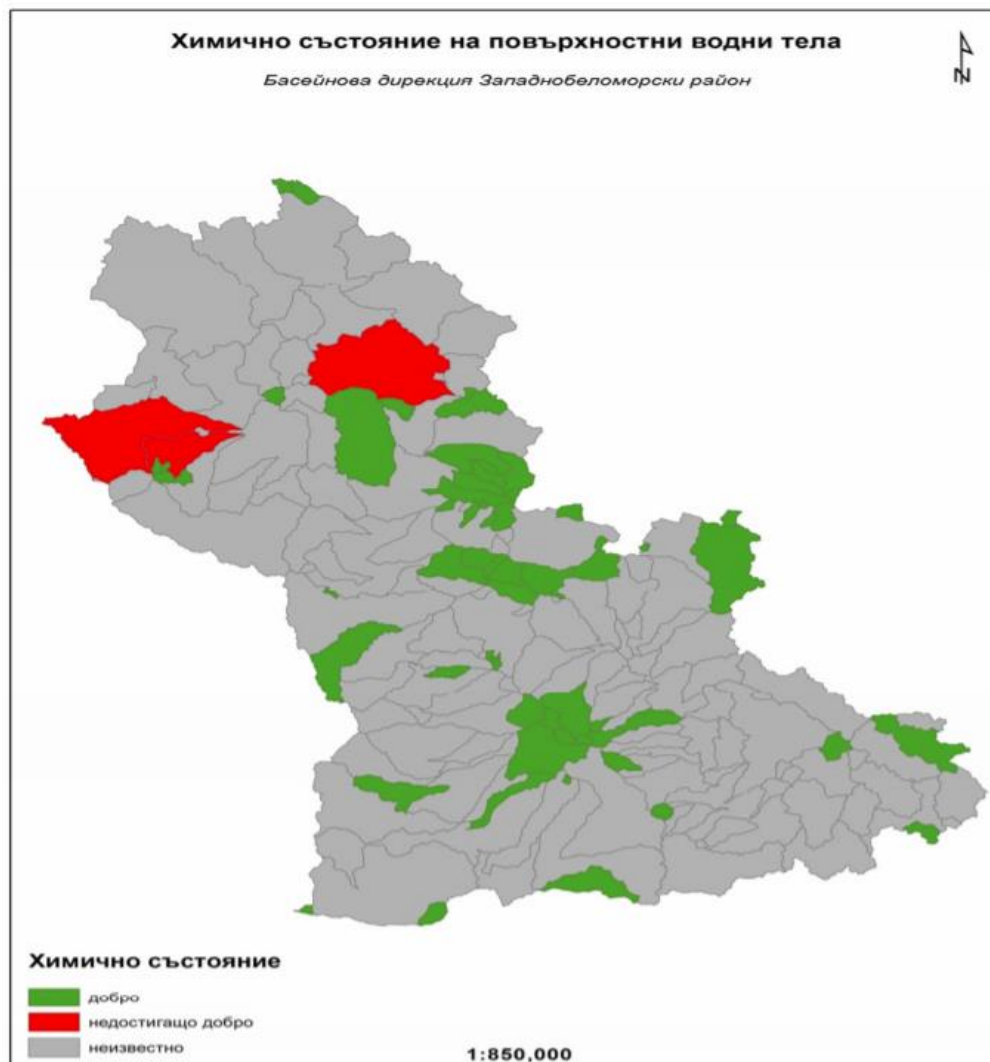
Източник: БДЗБР

Химично състояние/ потенциал на повърхностни водни тела в БДЗБР

От общо 183 повърхностни водни тела в териториалния обхват на Западноромански район, съгласно ПУРБ - 63 водни тела – 34,4 % са в добро химично състояние, 3 водни тела – 1,6 % са оценени в недостигащи добро химично състояние и 117 водни тела – 64 % не са оценени и са определени в неизвестно химично състояние. Делът на повърхностните водни тела, оценени в неизвестно химично състояние е 64 %.

Фигура 35 Химично състояние на повърхностни водни тела на територията на Басейнова дирекция "Западнобеломорски район"

Източник: ПУРБ БДЗБР 2016-2021 г.

Обобщената оценка за химичното състояние на повърхностните водни тела категория „река” в басейна на река Струма за 2019 г., съгласно БДЗБР показва следните резултати: в добро химично състояние се намира 61 повърхностни водни тела, в недостигащо добро-3, тела за които няма данни от мониторинга – 42.

За басейна на р. Места, повърхностните водни тела, определени в добро химично състояние са 24, телата за които няма данни от мониторинга са 54. За басейна на р. Места няма повърхностни водни тела в недостигащо добро състояние.

По поречието на р. Доспат има 5 повърхностни водни тела в добро химично състояние, за 3 ВТ няма данни от мониторинга. Няма водни тела в недостигащо добро химично състояние.

Водните тела в недостигащо добро състояние за района на Басейнова дирекция „Западнобеломорски район“ са както следва:

Таблица 17 Повърхностни водни тела, определени в лошо химично състояние за 2019 г

№	Речен басейн	Код на водно тяло	Име на водно тяло	Химично състояние за 2019 г.
1	Струма	BG4ST700R1022	р. Глогошка (Банщица) от кота 1160 м. до вливане в р. Струма	Лошо ХС
2	Струма	BG4ST900R006	р. Струма от вливане на р. Конска до яз. Пчелина	Лошо ХС
3	Струма	BG4ST900R012	р. Струма от яз. Пчелина до вливане то на р. Треклянска	Лошо ХС

Източник: БДЗБР

За територията на БДЗБР предстои актуализиране на повърхностните и подземните водни тела, което ще бъде изготвено в рамките на междинния преглед на установените проблеми.

Съгласно Националния доклад за състоянието на околната среда, през 2018 г. се наблюдава запазване на тенденцията за подобряване качеството на повърхностните води в Република България по отношение на основните физико-химични показатели, както в краткосрочен, така и в дългосрочен план. През 2018 г. направената оценка на индикативните основни физико-химични показатели, поддържащи биологичните елементи за качество, показва, че голяма част от обследваните пунктове попадат в категорията отлично-добро състояние. По отношение на биологичните индикатори за повърхностни води от категория „реки“ при 51% от наблюдаваните пунктове не се постигат целите за добро състояние и за категория „езеро“ при 53 % от наблюдаваните пунктове не се постигат целите за добро състояние.

2.2.2. Състояние на крайбрежни морски води. Черно море

Първоначалната оценка на състоянието на морската околна среда, дефинициите за добро състояние на морската околна среда (ДСМОС) и набелязването на екологични цели и свързаните с тях индикатори представляват първата част от Морската стратегия. В съответствие с РДМС 2008/56/ЕО целият Черноморски басейн се разглежда като един регион. На ниво държава членка РДМС се отнася задължително до обхвата на териториалните води и изключителната икономическа зона (ИИЗ). По дефиниция, ИИЗ е морското пространство до 200 морски мили извън площта, прилежаща към териториалното море, в което крайбрежната държава упражнява своите права и суверенитет за целите на проучване и експлоатация, опазване и управление на природните ресурси, независимо дали живи или неживи, морското дъно, както и покриващите го води. ИИЗ е с ширина 200 морски мили от правите линии, от които се

Този документ е създаден в рамките на бюджетна линия BG16RFOP001-8.002-0002 “Бюджетна линия на отдел „Оценка, информация и публичност“/ Координация и оценка, финансирана по Приоритетна ос 8 „Техническа помощ“ на Оперативна програма „Региони в растеж“ 2014-2020, съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейския фонд за регионално развитие

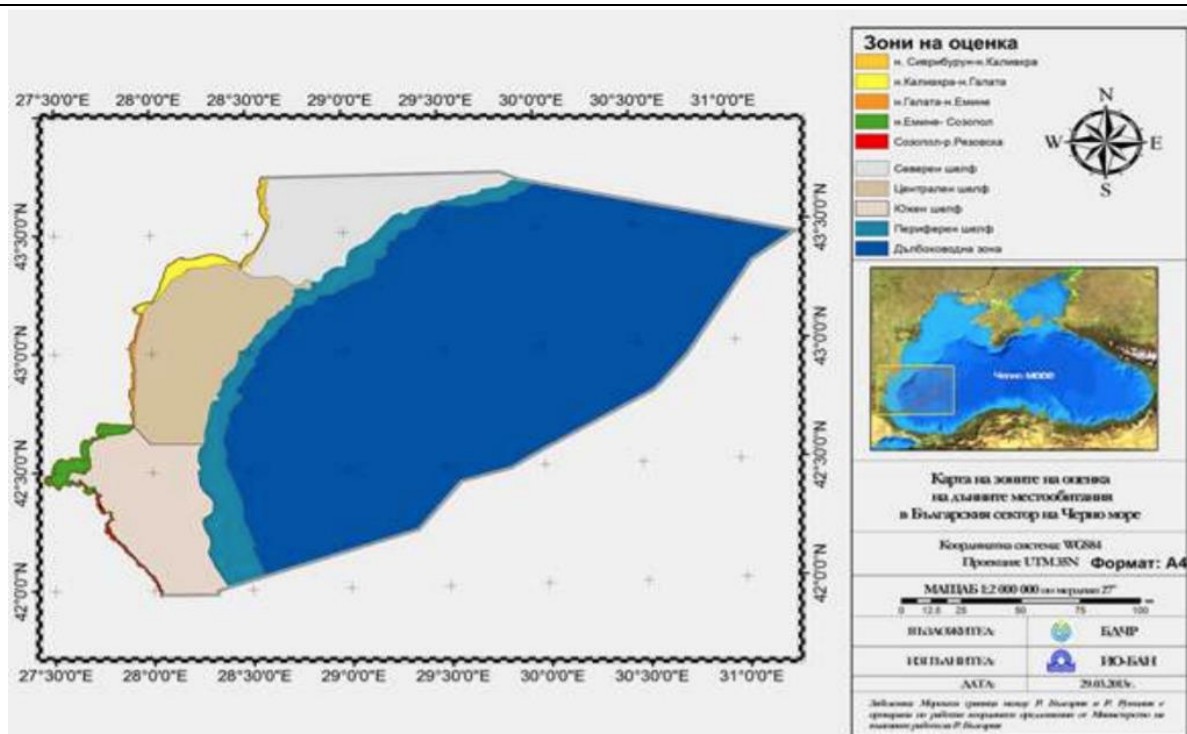

измерва териториалното море, съгласно членове 55, 56 и 57 на Конвенция на ООН по морско право (UNCLOS). През 2000 г. е приет Закон за морските пространства, вътрешните водни пътища и пристанищата на Република България, с който се урежда правния режим на морските пространства, вътрешните водни пътища и пристанищата на страната и кои пространства обхващат вътрешните морски води, териториалното море, прилежащата зона, континенталния шелф и изключителната икономическа зона. Българската ИИЗ възлиза на 29 052 km², т.е. 6.8% от общата площ (421 638 km²), а дължината на бреговата ивица – 414 km, т.е. 8.5% от общата дължина на бреговата ивица на Черно море (4 869 km Stanchev et al, 2011).

На фона на глобалните изменения, значителният натиск от човешката дейност на страните от Черноморския регион допринася за влошаването на условията за живот на морските обитатели и екосистеми, което се проявява най-силно в крайбрежните морски води. В същото време, естествената циркулация на водите в Черно море и относителната близост на реките, които имат основен дял във водния баланс, както и замърсяването на Черно море са предпоставка за значителната уязвимост на морските екосистеми, което определя важността на регионалното сътрудничество при решаването на екологичните проблеми.

В рамките на българския континентален шелф, паралелно на бреговата линия се различават три основни геоморфоложки области: прибрежна, централна и периферна. За целите на първоначалната оценка прибрежната плитководна зона е разделена на 5 основни района (Фигура №36). Районирането е извършено по два основни показателя – морфохидрографски и морфометричен. На база на особеностите в морфологията на релефа, съвременните седиментационни обстановки, литостратиграфията на дънните седименти и хидродинамичните характеристики, централната зона на шелфа е разделена на три района за оценка: Северен, Централен и Южен райони. Периферната шелфова зона, поради специфичния, граничен хидродинамичен режим и геолого-геоморфоложка характеристика, е обособена като самостоятелна зона на оценка.

Фигура 36 Райони за първоначална оценка в бентала на Българската акватория на Черно море

Източник: Морска стратегия Р. България 2016-2021 г.

В обхвата на първоначалната оценка са определени характеристиките и особеностите на Българското Черноморие, по отношение на физикохимичните характеристики, функционалните групи (риби и бозайници), видовете, указани в различни ЕС Директиви и международни споразумения, както и стопански ценните видове. Направена е инвентаризация на неместните видове. Идентифицирани са човешките дейности, упражняващи натиск и въздействие върху морската среда и съответните физически загуби и щети. Направен е анализ на характеристиките, посочени в Анекс III на РДМС. За българските черноморски води е посочена стратификацията, определяща образуването на два слоя – повърхностен аеробен (0-100 / 150 m) и дълбочинен анаеробен, с присъствие на сероводород.

Основните дейности, които оказват негативен ефект върху състоянието на морската околна среда се отнасят към следните икономически сектори:

- Градски и промишлени ПСОВ и канализационни мрежи
- Земеделие
- Индустрия
- Корабоплаване
- Пристанища
- Рибарство и аквакултури
- Туризъм / рекреационни спортове
- Други.

Този документ е създаден в рамките на бюджетна линия BG16RFOP001-8.002-0002 “Бюджетна линия на отдел „Оценка, информация и публичност“/ Координация и оценка, финансирана по Приоритетна ос 8 „Техническа помощ“ на Оперативна програма „Региони в растеж“ 2014-2020, съфинансиран от Европейския съюз чрез Европейския фонд за регионално развитие

Влиянието на тези сектори върху морската среда се отразява в загуба на местообитания, намаляване на биоразнообразието, обогатяване с хранителни вещества, въвеждане на химични замърсители, физическо увреждане на морското дъно, внасяне на отпадъци и шум, и т.н.

Управлението на крайбрежните води със цел постигане на добро екологично и химично състояние се извършва в рамките на ПУРБ (2016-2021 г.), а управлението на териториалните води и изключителната икономическата зона на Р. България и постигането на добро състояние на морската околна среда по 11 дескриптора (характеристики) се извършва чрез разработена Морска стратегия. Крайбрежните морски води обхващат акваторията от Черно море, която попада в границите на една морска миля от брега. При разработването на втория План за управление на речните басейни на Черноморски басейнов район (ПУРБ на ЧРБУ) за периода 2016 – 2021 г., в крайбрежните морски води са обособени 9 типа водни тела, в съответствие със система “Б” на РДВ. Към типове CW3 и CW5 има определени и подтипове. На база на актуализираната типология и резултатите от анализа на антропогенното въздействие са актуализирани границите на водните тела и от 13 в първия ПУРБ, във втория План са идентифицирани 17 крайбрежни водни тела. В следващата таблица е представена информация за типовете водни тела в крайбрежните морски води на Черноморския басейнов район, съгласно оценка на актуалното състояние на водите за 2018 г.

Таблица 18 Крайбрежни водни тела за района на Черноморски район за басейново управление

№	Водно тяло	Код на ВТ	Код на типа	Характеристика на типа
1	от Дуранкулак до н. Шабла	BG2BS000C001	CW3	силно изложен; плитък; смесен (скала, пясък)
2	от н. Шабла до Камен бряг	BG2BS000C002	CW1N	силно изложен, плитък; пясък
3	от Камен бряг до н. Калиакра	BG2BS000C1003	CW1N	силно изложен, плитък; пясък
4	от н. Калиакра до Каварна	BG2BS000C1004	CW8	защитен; плитък; тиня
5	от Каварна до н. Галата	BG2BS000C1013	CW2N	умерено изложен; плитък; тиня
6	Варненски залив	BG2BS000C005	CW5	умерено изложен; плитък; смесен (скала, пясък, тиня)
7	от н. Галата до к.к. Камчия	BG2BS000C1113	CW3	силно изложен; плитък; смесен (скала, пясък, тиня)
8	от к.к. Камчия до Шкорпиловци	BG2BS000C1006	CW3	силно изложен; плитък; смесен (скала, пясък)
9	от Шкорпиловци до н. Емине	BG2BS000C1007	CW3	силно изложен; плитък; смесен (скала, пясък)
10	от н. Емине до Свети Влас	BG2BS000C1008	CW4N	защитен; плитък; пясък

11	от Св. Влас до Поморие	BG2BS000C1108	CW5	умерено изложен; плитък; смесен (скала, пясък, тиня)
12	от Поморие до Сарафово	BG2BS000C1208	CW9	защитен; плитък; смесен (скала, пясък)
13	Южен Бургаски залив <30м	BG2BS000C1308	CW2N	умерено изложен; плитък; тиня
14	Бургаски залив > 30м	BG2BS000C1010	CW6N	силно изложен; междинен; тиня
15	от н. Акин до н. Маслен нос	BG2BS000C1011	CW5	умерено изложен; плитък; смесен (скала, пясък, твърди седименти)
16	от н. Маслен нос до устието на р. Резовска < 30 m	BG2BS000C1012	CW3	силно изложен; плитък; смесен (скала, пясък, твърди седименти)
17	от н. Маслен нос до устието на р. Резовска > 30 m	BG2BS000C1112	CW7	силно изложен; междинен; смесен (скала, пясък, твърди седименти)

Източник: БДЧР

2.2.2.1. Екологично състояние на крайбрежните водни тела

Мониторингът, на крайбрежните морски води през 2018 г. е извършен от Институт по океанология – БАН (ИО-БАН), съгласно Споразумение № Д-33-36/28.05.2018 г. между МОСВ и ИО-БАН в изпълнение на чл. 171, ал. 2, т. 3 от Закона за водите, а оценката на екологичното състояние на крайбрежните морски води от БДЧР.

По - долу е представена оценката на екологичното състояние за крайбрежните водни тела, съгласно ПУРБ 2016-2021 г. и оценката на актуалното състояние на водите за 2018 г.,

Таблица 19 Оценка за екологичното състояние на крайбрежни води съгласно ПУРБ 2016-2021 г. и спрямо 2018 г.

№	Водно тяло	Код на водното тяло	Оценка на екологичното състояние съгласно ПУРБ 2016-2021 г.	Екологично състояние за 2018 г.
1	от Дуранкулак до н. Шабла	BG2BS000C001	умерено	добро
2	от н. Шабла до Камен бряг	BG2BS000C002	умерено	добро
3	от Камен бряг до н. Калиакра	BG2BS000C1003	умерено	-
4	от н. Калиакра до Каварна	BG2BS000C1004	умерено	умерено
5	от Каварна до н. Галата	BG2BS000C1013	умерено	-
6	Варненски залив	BG2BS000C005	лошо	умерено

Този документ е създаден в рамките на бюджетна линия BG16RFOP001-8.002-0002 "Бюджетна линия на отдел „Оценка, информация и публичност“/ Координация и оценка, финансирана по Приоритетна ос 8 „Техническа помощ“ на Оперативна програма „Региони в растеж“ 2014-2020, съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейския фонд за регионално развитие

7	от н. Галата до к.к. Камчия	BG2BS000C1113	лошо	умерено
8	от к.к. Камчия до Шкорпиловци	BG2BS000C1006	лошо	умерено
9	от Шкорпиловци до н. Емине	BG2BS000C1007	умерено	-
10	от н. Емине до Свети Влас	BG2BS000C1008	умерено	добро
11	от Св. Влас до Поморие	BG2BS000C1108	лошо	добро
12	от Поморие до Сарафово	BG2BS000C1208	умерено	добро
13	Южен Бургаски залив <30м	BG2BS000C1308	умерено	лошо
14	Бургаски залив > 30м	BG2BS000C1010	умерено	добро
15	от н. Акин до н. Маслен нос	BG2BS000C1011	лошо	добро
16	от н. Маслен нос до устието на р. Резовска < 30 m	BG2BS000C1012	добро	-
17	от н. Маслен нос до устието на р. Резовска > 30 m	BG2BS000C1112	добро	-

Източник: БДЧР

Едно крайбрежно водно тяло е категоризирано в лошо състояние - BG2BS000C1308 (Южен Бургаски залив < 30 м). Тенденцията показва подобрение от лошо през 2016 г. в умерено през 2017 г., но отново е категоризирано в лошо през 2018 г. За водно тяло BG2BS000C005 (Варненски залив), категоризирано в лошо състояние по БЕК макрофитобентос през 2017г., се отбелязва подобряване на състоянието през 2018 г. - отчетено е умерено по БЕК Макрозообентос и Макрофитобентос.

2.2.3. Зони за защита на водите

Съгласно Закона за водите, чл. 119а, зоните за защита на водите са:

1. територията на водосбора на повърхностните водни тела и земната повърхност над подземните водни тела по чл. 119, ал. 1, т. 1 и 2;
2. водните тела, определени като води за отдих и водни спортове, включително определените зони с води за къпане, съгласно наредбата по чл. 135, ал. 1, т. 7;
3. зоните, в които водите са чувствителни към биогенни елементи, включително:
 - а) уязвими зони;
 - б) чувствителни зони;
4. зоните за опазване на стопански ценни видове риби и други водни организми;

Този документ е създаден в рамките на бюджетна линия BG16RFOP001-8.002-0002 "Бюджетна линия на отдел „Оценка, информация и публичност“/ Координация и оценка, финансирана по Приоритетна ос 8 „Техническа помощ“ на Оперативна програма „Региони в растеж“ 2014-2020, съфинансиран от Европейския съюз чрез Европейския фонд за регионално развитие

5. защитените територии и зони, определени или обявени за опазване на местообитанията и биологични видове, в които поддържането или подобряването на състоянието на водите е важен фактор за тяхното опазване.

На територията на Република България са обособени зони за защита на водите, чиито мониторинг се извършва по райони за басейново управление (Дунавски, Черноморски, Източнобеломорски и Западнбеломорски район за басейново управление), както следва:

Басейнова дирекция „Дунавски район“

Зони за защита на повърхностни води, предназначени за питейно-битово водоснабдяване – повърхностни води

В следствие на така извършената актуализация на регистъра на зоните за защита на повърхностни води, предназначени за ПБВ, от 66 броя в първия план за управление на речните басейни в Дунавския район за басейново управление са определени 72 броя зони за защита на водите, предназначени за питейно-битово водоснабдяване. Тези зони представляват повърхностни водни тела категория „река“ или „езеро“. Обобщена информация за разпределение на зоните по поречия е представена в таблица №8.

Таблица 20 Обобщена информация за разпределението на зоните за защита на водите в БДДР

Поречие	Зони за защита на повърхностни води, предназначени за ПБВ, брой	Обща водосборна площ, km ²
Искър	37	985,098
Янтра	12	745,466
Огоста	7	346,803
Осъм	7	341,789
Западно от Огоста	5	67,547
Вит	2	38,111
Нишава	2	63,631
Общо	72	2588,445

Източник: ПУРБ БДДР 2016-2021 г.

Зони за защита на подземни води, предназначени за питейнобитово водоснабдяване – подземни води

При актуализацията на регистъра на зоните за защита на подземни води, предназначени за ПБВ, всичките 50 на брой подземни водни тела в Басейнова дирекция „Дунавски района“ са определени като зони за защита на водите, в изпълнение на чл. 119 от ЗВ. Регистърът на тези зони се увеличава с една - BG1DGW00000NQ032, която е определена

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ ФОНД ЗА
РЕГИОНАЛНО РАЗВИТИЕ

www.eufunds.bg

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
РЕГИОНИ В РАСТЕЖ

www.bgregio.eu

от ПВТ с код BG1G00000NQ032 и име Порови води в Неоген-Кватернера - Знеполска долина.

- Зони за отдих, водни спортове и/или за къпане

На територията на ДРБУ има определена една зона за къпане с име „Язовир Пчелина 2” и код BG3242661710017001, която се запазва и при актуализацията на регистъра на тези зони. Зоната попада в контролираната от РЗИ – Разград територия и е разположена в почивна зона „Пчелина“ югозападно от гр. Разград. Към настоящият момент от актуализация на плана в ДРБУ не са определяни други зони за отдих и/или водни спортове. Зоната с води за къпане „Язовир Пчелина 2” с код BG3242661710017001 е определена в съответствие с действащата Наредба № 5 от 30.05.2008 г. за управление качеството на водите за къпане.

- Уязвими зони

Уязвимите зони се определят съгласно изискванията на Наредба № 2 от 13 септември 2007г. за опазване на водите от замърсяване с нитрати от земеделски източници. Актуализацията на регистъра на тези зони в БДДР е извършена въз основа на действащата към момента Заповед № РД 660/28.08.2019 г. на министъра на околната среда и водите за определяне на нитратно уязвимите зони. В приложения към заповедта са определени водните тела, които са замърсени или са застрашени от замърсяване с нитрати от земеделски източници, териториите на общините или части от тях в обхвата на уязвимата. Като приложение е представена Заповед № РД 660/28.08.2019 г.

- Чувствителни зони

Понятието "чувствителни зони" е термин, характеризиращ даден водоприемник, който се намира в, или има риск да достигне до състояние на евтрофикация. Определянето на чувствителни зони е регламентирано в изискванията на Наредба № 6 от 9 ноември 2000г. за емисионни норми за допустимото съдържание на вредни и опасни вещества в отпадъчните води, зауствани във водни обекти.

Съгласно действащата към момента Заповед № РД 970/28.07.2003г. чувствителните зони в повърхностните водни обекти в ДРБУ са: с начало „р. Дунав, от границата при с. Ново село“ и край „р. Дунав, до границата при гр. Силистра“, както и „Всички водни обекти във водосбора на р. Дунав на територията на Р България“. Според така определените чувствителни зони в ДРБУ, само водоприемниците в поречие Дунавски Добруджански реки попадат в нормална зона, а всички останали водоприемници са определени като чувствителни зони.

- Зони за опазване на стопански ценни видове риби и други водни организми

Определянето на този вид зони се извършва съгласно изискванията на Закона за рибарството и аквакултурите (ЗРА), Наредба № 4 от 20.10.2000г. за качеството на водите

Този документ е създаден в рамките на бюджетна линия BG16RFOP001-8.002-0002 “Бюджетна линия на отдел „Оценка, информация и публичност“/ Координация и оценка, финансирана по Приоритетна ос 8 „Техническа помощ“ на Оперативна програма „Региони в растеж“ 2014-2020, съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейския фонд за регионално развитие

за рибовъдство и за развъждане на черупкови организми и утвърдения от министъра на околната среда и водите, списък на стопански ценни видове риби и други водни организми. В ДРБУ в ПУРБ 2016-2021 г. са определени 39 броя зони за опазване на стопански ценни видове риби и други водни организми. В тези определени зони, предмет на опазване са видовете, включени в списъка на стопански ценни видове риби и други водни организми

- ***Защитени зони, обявени за опазване на местообитания и биологични видове, в които поддържането или подобряването на състоянието на водите е важен фактор за тяхното опазване***

При актуализацията на регистъра на тези зони в ПУРБ на БДДР 2016-2021 г. са извършени следните промени:

- *Защитените зони от Националната екологична мрежа Натура 2000 за опазване на типовете природни местообитания и местообитания на видовете растения и животни (без птици) – от 110 броя в първия план на 98 броя при актуализацията (в ПУРБ 2016-2021 г. отпадат 15 от зоните, а 3 зони за първи път се включват);*
- *Защитените зони от Националната екологична мрежа Натура 2000 за опазване на местообитания на птици и на територии, в които по време на размножаване, линеене, зимуване или миграция се струват значителни количества птици – от 47 броя в първия план на 50 броя при актуализацията на ПУРБ 2016-2021 г. (3 зони за първи път се включват).*

- ***Защитени територии, обявени за опазване на местообитания и биологични видове, в които поддържането или подобряването на състоянието на водите е важен фактор за тяхното опазване***

В ДРБУ са определени 190 броя защитени територии (ЗТ) обявени по ЗТТ, в които поддържането или подобряването на състоянието на водите е важен фактор за тяхното опазване. Те включват национални паркове, природни паркове, резервати, поддържани резервати, природни забележителности и защитени местности.

Басейнова дирекция „Черноморски район“

- ***Зони за защита на водите предназначени за питейно – битово водоснабдяване – повърхностни води***

В Черноморски район за басейново управление са определени 3 броя самостоятелни питейни повърхностни водни тела. Съгласно Заповед № РД-415/28.04.2004 г. на Министъра на околната среда и водите, на основание Наредба №12/18.06.2002 г. за качествените изисквания към повърхностни води, предназначени за питейно - битово

водоснабдяване, в Черноморски район за басейново управление, това са трите язовира за питейно-битово водоснабдяване: “Камчия”, “Ясна поляна” и “Тича”.

- Зони за защита на водите предназначени за питейно – битово водоснабдяване – подземни води

Съгласно чл. 119а, ал.2 от Закона за водите за територията на БДЧР е извършена актуализация на регистъра на питейните подземни водни тела, като са идентифицирани 31 бр. подземни тела, които отговарят на критериите, съгласно Закона за водите и са определени като води, предназначени за човешка консумация.

- Зони с води за къпане

В обхвата на Черноморски район за басейново управление, към 2014г. са определени 90 бр. зони за къпане, попадащи в крайбрежните води. На територията на ЧРБУ от 90 зони за къпане, разположени по Черноморското крайбрежие, 65 са категоризирани с отлично качество на водите, 17 от зоните са с добро качество, със задоволително качество са водите в 5 зони, а с лошо качество - в 3 зони за защита.

- Нитратно уязвими зони

Със Заповед № РД 660/28.08.2019 г. на Министъра на околната среда и водите са определени нитратно уязвимите зони на територията. Регистър на нитратно уязвими зони на подземни и повърхностни водни тела определени като замърсени и такива, които са застрашени от замърсяване с нитратни на територията на БДЧР са представени в раздел 3, №3.3.2.1 на ПУРБ 2016-2021 г.

- Чувствителни зони

За територията на Черноморския район за басейново управление като чувствителни зони са определени: Черно море, от границата при с. Дуранкулак до границата при с. Резово, както и всички водни обекти във водосбора на Черно море.

- Зони за опазване на стопански ценни видове риби и други водни организми

При определяне на зоните в крайбрежни морски води, осигуряващи или имащи възможност да осигурят условия за живот и възпроизводство на черупкови организми, са изключени зоните за къпане, зоните на заустване на непречистени отпадъчни води, местата на вливане на по-големите реки, районите с пристанищни съоръжения, защитените акватории, фарватерите и морските полигони. Като приложение № 3.4.1.1 на ПУРБ 2016-2021 г. е представен Регистър на зони за опазване на стопански ценни видове риби и други водни организми в повърхностни води и Регистър на Зони за развъждане на черупкови организми в крайбрежните морски води в БДЧР.

- **Защитени зони, обявени за опазване на местообитания и биологични видове, в които поддържането или подобряването на състоянието на водите е важен фактор за тяхното опазване**

За територията на Черноморски район за басейново управление, екосистемите, в които водата е основният фактор, от който зависят екологичните условия и свързаните с тях животни и растения - влажни зони остават 7 бр. Това са Дуранкулашко езеро, Шабленско езеро, Комплекс Поморие (Поморийското езеро и устието на р. Ахелой), Атанасовско езеро, Езеро Вая, Пода (Защитена местност Пода и залива Форос), Комплекс Ропотамо.

- **Зони за защита на водите, в които водата е основния фактор, от който зависят**

В първи ПУРБ на Черноморски район за басейново управление, регистъра на защитените територии включва 195 защитени територии. При актуализацията на ПУРБ (2016-2021 г.) на ЧРБУ, регистъра на защитените територии включва 216 защитени територии.

Басейнова дирекция „Източноевропейски район“

- **Зони за защита на повърхностни води, предназначени за питейно-битово водоснабдяване – повърхностни води**

За територията на Басейнова дирекция Източноевропейски район, в регистъра на зоните за защита на повърхностни води, предназначени за ПБВ са включени 63 зони, които съвпадат с границите и броя на водните тела, в които има водоизточници за ПБВ, обхващащи поречията Арда, Марица и Тунджа.

- **Зони за защита на подземни води, предназначени за питейно водоснабдяване – подземни води**

В регистъра на зоните за защита на подземни води, предназначени за ПБВ са включени всички 41 подземни водни тела на територията на ИБР, поради използването им за водоснабдяване с питейна цел.

- **Зони за къпане**

На територията на Източноевропейски район има определени 3 такива зони за къпане, разположени на два язовира – повърхностни водни тела от категория “езеро”, както следва:

№	Код на зоната	Име на зоната	Населено място	Код на водното тяло	Име на водното тяло
1	BG4251606567009001	яз. Кърджали Плаж 1	с. Брош	BG3AR570L021	яз.Кърджали
2	BG4251615000009002	яз. Кърджали Плаж 2	с. Главатарци	BG3AR570L021	яз.Кърджали

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ ФОНД ЗА
РЕГИОНАЛНО РАЗВИТИЕ

www.eufunds.bg

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
РЕГИОНИ В РАСТЕЖ

www.bgregio.eu

3	BG4251615268009003	яз. Студен кладенец"	с. Гняздово	BG3AR350L010	яз.Студен кладенец
---	--------------------	----------------------	-------------	--------------	--------------------

Източник: БДИБР

- Нитратно уязвими зони

За Източнобеломорски район в ПУРБ 2016-2021 г. тази зона е една, но заема 16 620 км², което представлява 47% от площта на района за басейново управление. Съгласно последната заповед на министъра на околната среда и водите № 660/28.08.2019 г за територията на БДИБР са определени общо 38 уязвими зони, представени в следващата таблица:

Таблица 21 Списък на общините в ИБР, определени като уязвими зони за опазване на водите от замърсяване с нитрати от земеделски източници като извадка от Приложение 2 към Заповед № РД-660 /28.08.2019 г.

№	Община	Обхват на уязвимата зона по надморска височина, метри
1	Болярово	до 250
2	Братя Даскалови	до 250
3	Брезово	до 300
4	Гурково	до 450
5	Гълъбово	пълнен обхват
6	Димитровград	пълнен обхват
7	Елхово	до 250
8	Карнобат	пълнен обхват
9	Любимец	до 100
10	Марица	пълнен обхват
11	Минерални бани	до 300
12	Нова Загора	пълнен обхват
13	Опан	пълнен обхват
14	Пазарджик	до 450
15	Пещера	до 450
16	Пловдив	пълнен обхват
17	Първомай	до 300
18	Раднево	пълнен обхват
19	Раковски	пълнен обхват
20	Родопи	до 300
21	Садово	пълнен обхват
22	Свиленград	до 100

Този документ е създаден в рамките на бюджетна линия BG16RFOP001-8.002-0002 "Бюджетна линия на отдел „Оценка, информация и публичност“/ Координация и оценка, финансирана по Приоритетна ос 8 „Техническа помощ“ на Оперативна програма „Региони в растеж“ 2014-2020, съфинансиран от Европейския съюз чрез Европейския фонд за регионално развитие

23	Симеоновград	пълнен обхват
24	Сливен	до 350
25	Стамболийски	пълнен обхват
26	Стара Загора	до 250
27	Стралджа	пълнен обхват
28	Стрелча	до 450
29	Сунгурларе	до 350
30	Съединение	пълнен обхват
31	Твърдица	до 400
32	Тополовград	до 350
33	Тунджа	пълнен обхват
34	Харманли	до 100
35	Хасково	до 250
36	Хисаря	до 400
37	Чирпан	до 250
38	Ямбол	пълнен обхват

- Чувствителни зони

В Източнобеломорски район са определени 6 зони за защита на водите - чувствителни зони. Във водосбор на чувствителна зона попада целият басейн на р. Марица и р. Тунджа и басейна на р. Арда от извори до вливане на р. Крумовица. Водосборите на чувствителните зони заемат 33 116 км², което представлява 94% от площта на ИБР.

- Зони за опазване на стопански ценни видове риби и други водни организми

На територията на ИБР посочените видове са обект на изкуствено отглеждане (пъстърва, шаран, толстолоб, бял амур, европейски сом, щука, бяла риба), както и на любителски риболов в техните естествени местообитания. на територията на ИБР са определени 49 бр. ЗЗВ за опазване на стопански ценни видове риби съгласно чл. 119а, ал. 1, т. 4 от ЗВ.

Засилен интерес предизвиква опазването на местната популация от балканска пъстърва, която е балкански ендемит и е подложена на силен натиск от унищожаване на естествените местообитания за размножаване, замърсяване на водите в тях, както и от любителски риболов. Затова върху този вид е поставен сериозен акцент при планирането на мерки за опазване и са определени зони за защита, които да осигурят възпроизводството на съществуващите популации.

- **Зони за защита на водите от „Натура 2000“ съгласно Директива 92/43/ЕИО за запазване на природните местообитания и на дивата флора и фауна, в които поддържането или подобряването на състоянието на водите е важен фактор за тяхното опазване**

За Източнореломорски район са определени 63 такива зони, като те заемат 34,1% от площта на района за басейново управление.

- **Зони за защита на водите от „Натура 2000“ съгласно Директива 79/409/ЕИО за съхранението на дивите птици, в които поддържането или подобряването на състоянието на водите е важен фактор за тяхното опазване**

В Източнореломорски район са определени 36 зони за защита, които заемат 20,7% от площта на района за басейново управление.

Басейнова дирекция „Западнобеломорски район“

- **Зони за защита на повърхностните води, предназначени за питейно-битово водоснабдяване – повърхностни води**

В Западнобеломорски район за басейново управление са определени 63 броя повърхностни питейни тела, представляващи зони за защита. От тях 60 бр. са повърхностни водни тела категория „река“ и 3 бр. са повърхностни водни тела категория „езеро“.

Обобщена информация за разпределение на зоните по поречия и водосборната им площ е представена в следващата таблица:

Таблица 22 Разпределение на зоните за защита на водите по поречия и водосборната им площ

Поречие	Зони за защита на повърхностни води, предназначени за ПБВ, брой	Водосборна площ на Зони за защита на повърхностни води предназначени за ПБВ, км²
Струма	44	741,04
Места	16	175,50
Доспат	3	102,53
Общо	63	1 019,08

Източник: БДЗБР

- **Зони за защита на подземни води, предназначени за питейно - битово водоснабдяване – подземни води**

При актуализацията на регистъра на зоните за защита на подземни води в ПУРБ 2016-2021 г. на БДЗБР, предназначени за питейно-битово водоснабдяване, от всичките 38 на

брой актуализирани подземни водни тела, 34 броя отговарят на критериите на чл. 119, ал.1, т. 1 и т. 2 от ЗВ и са определени като води за водочерпене за човешка консумация.

- Нитратно уязвими зони

Със Заповед №РД-146/25.02.2015 г. на Министъра на околната среда и водите са определени нитратно уязвимите зони на територията на БДЗБР. Регистър на нитратно уязвими зони определени като замърсени и такива, които са застрашени от замърсяване с нитратни на територията на БДЗБР са представени в Заповед № РД-660/28.08.2019 г, като и в приложения към Раздел 3 на ПУРБ 2016-2021 г.

- Уязвими зони

В териториалния обхват на Западнобеломорски район за басейново управление за чувствителни зони са определени 9 участъка от повърхностни водни тела, всичките в поречието на р. Струма.

- Зоните, определени или обявени за опазване на местообитания и биологични видове, в които поддържането или подобряването на състоянието на водите е важен фактор за тяхното опазване

При актуализация на регистъра за защитените зони, обявени за опазване на местообитания и биологични видове, в които поддържането или подобряването на състоянието на водите е важен фактор за тяхното опазване е извършена следната промяна: от общо 42 броя при определянето им в ПУРБ 2010 – 2015 г. на 44 броя за втория планов период.

Защитените зони от Националната екологична мрежа Натура 2000 за опазване на типовете природни местообитания и местообитания на видовете растения и животни (без птици) – при актуализацията се запазва първоначално определения брой от 25 зони за местообитания, определени в първия ПУРБ. Защитените зони от Националната екологична мрежа Натура 2000 за опазване на местообитания на птици и на територии, в които по време на размножаване, линеене, зимуване или миграция се струпват значителни количества птици – при актуализацията на регистъра са идентифицирани 19 зони за птици в ПУРБ (2016- 2021) при определени 17 броя в ПУРБ (2010-2015). Същото произтича от обстоятелството, че в периода на действие на първия план са определени две нови зони за опазване на дивите птици – 33 „Пирин буфер”, обявена със Заповед №РД352/11.04.2013г. и 33 „Рилски манастир”, обявена със Заповед №РД-886/25.11.2013г., които са включени в регистъра.

Към настоящия момент в териториалния обхват на Басейнова Дирекция „Западнобеломорски район“ по смисъла на Закона за защитените територии (ЗЗТ) попадат 96 броя защитени територии. От тях 83 броя са зони за защита, в които поддържането или подобряването на състоянието на водите е важен фактор за тяхното

опазване, разпределени както следва: 2 национални парка, 3 природни парка, 12 резервата, 4 поддържани резервата, 21 природни забележителности и 41 защитени местности.

2.2.3. *Качество на питейните води*

От основно значение за общественото здраве и качеството на живот на населението е осигуряването на непрекъснато водоснабдяване с безопасна и съответстваща на нормативните изисквания питейна вода, предпоставка за което е централизираната водоснабдителна система. Подаването на съответстваща на нормативните изисквания питейна вода и провеждането на мониторинга в пълен обхват е отговорност на ВиК операторите в България. Регионалните здравни инспекции (РЗИ) извършват контролен мониторинг на качеството на питейната вода при потребителя с цел защита на общественото здраве. В страната са обособени около 2570 зони на водоснабдяване. От тях близо 7% са категоризирани като големи, (зони, в които се подават над 1000 куб. м. вода в денонощие и/или се водоснабдяват над 5000 жители). Прегледът на обобщените данни от провеждания от РЗИ контролен мониторинг на качеството на водата за питейно-битови цели през 2018 г. показва, че общото съответствие с изискванията се запазва на сравнително високо ниво – 98,4% и е сравнимо с това през предходните няколко години. Като цяло за страната съответствието по *микробиологични* показатели, вкл. ешерихия коли и ентерококи, имащи по-голяма тежест при оценката на безопасността на питейната вода, е от порядъка на съобщаваното през последните години над 98-99% в големите зони на водоснабдяване и около 95-98% в малките зони на водоснабдяване.

Видно е, че установените и през 2018 г. несъответствия по проследяваните микробиологични параметри са сравнително по-чести в по-малки зони на водоснабдяване – индикация за недобра водоснабдителна практика, респ. неефективен и непостоянен режим на дезинфекция на водата, включително и в зони с амортизирана водоразпределителна мрежа и чести аварии. Обобщено, и през 2018 г. съответствието по контролираните *органолептични и химични показатели* остава сравнително високо – за по-голямата част от показателите съответствието е между 99 и 100% и е съпоставимо с констатираното през предишни години.

В редица области на страната продължават да се регистрират отклонения по някои *химични* показатели със здравно значение, което налага разработването, периодичното актуализиране и предписване от страна на здравните институции на съответни препоръки за ограничаване на здравния риск. Такива проблеми са свързани с:

- **нитрати** - Общо за страната процента на съответствие е 93%. Отклонение се регистрират в сравнително голям брой - 318, предимно малки зони на водоснабдяване, преобладаващо в райони с развито земеделие и животновъдство. Проблемът е с дългогодишна давност, като най-засегнати са водоснабдителни зони в областите В. Търново, Бургас, Ямбол, Плевен, Шумен, Варна, Русе,

Хасково, Ст. Загора, Ловеч, Разград, Добрич, Търговище, Пловдив, Пазарджик, Враца и Сливен; несъответствие се отбелязва и в някои зони на територията на областите Силистра, Благоевград, Габрово и Монтана. В около 60% от засегнатите зони отклоненията имат сравнително постоянен характер. Преобладаващо са до два пъти над допустимата максимална стойност, в отделни зони и по-значителни. В една част от зоните се прилагат и ефективни мерки, докато за друга отсъстват реални алтернативни решения и/или се планират действия в дългосрочен план.

- **хром** - устойчивите отклонения по този показател са с по-малък териториален обхват и са установени в 22 малки зони в областите Плевен (17 зони) и Монтана (5 зони). Дължат се на естествено обусловено по-високо съдържание на хром във водоизточниците и отсъствие на коригиращи мерки. Най-често отклоненията не са по-големи от два пъти над нормата.
- **манган** - в 51 предимно малки зони на водоснабдяване, в област Хасково и в по-малка степен в областите Габрово, Пловдив, Стара Загора, Плевен. Особено остър, с наложени ограничения за употреба на питейната вода, остава този проблем в зони на водоснабдяване Брягово, Николово, Симеоновград, Българин, Широка поляна, Сталево в обл. Хасково и е свързан с естествените условия, при които се формират водите.
- **желязо** – в 24 зони на водоснабдяване, най-често в зони с несъответствия по манган, като в област Хасково или преходно във водоснабдителни зони в други области, като София-град, Варна, Добрич, Смолян, Габрово, В. Търново, Стара Загора и др.
- **органолептични показатели** (най-често мътност, по-рядко - цвят, мирис, вкус). В някои случаи отклоненията са свързани с наднормени количества на желязо и манган в подаваната вода, а в други с липса на пречистване на водата от повърхностни водоизточници или често аварирани водоснабдителни мрежи на населените места и др.

При констатиране на отклонения в качеството на питейната вода, създаващи риск за здравето на населението регионалните здравни органи издават предписания (до ВиК оператори, общинска и областна управа и др.) със задължителни за изпълнение мерки и срокове; предписания и заповеди за ограничаване или преустановяване ползването или подаването на питейна вода, както и съответни препоръки към общинските и областните власти при възникване на аварийни бедствени ситуации, водещи до спиране или ограничаване на водоподаването и ползването на водата.

2.2.4. Състояние на ВиК инфраструктура

ВиК инфраструктурата в страната включва водоизточниците – каптажи, речни водохващания, пречиствателни станции, водопроводна мрежа, включително съоръжения

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ ФОНД ЗА
РЕГИОНАЛНО РАЗВИТИЕ

www.eufunds.bg

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
РЕГИОНИ В РАСТЕЖ

www.bgregio.eu

по нея – помпени и хлораторни станции и други специфични съоръжения, канализационни мрежи (главни и второстепенни колектори в населеното място и извън него), дъждоприемници, канализационни помпени станции, електрически съоръжения, измервателна апаратура и оборудване, както и сградите, които се използват от ВиК дружествата. Текущите параметри на подземната ВиК инфраструктура в България е над 90 хил. километра, която оценка е направена по проект „Подпомагане регионалното инвестиционно планиране на отрасъл ВиК“, финансиран по Оперативна програма „Околна среда“ 2014-2020 г. и на база унифицирани инструкции за оценка на публичните ВиК активи. Те са разработени от Световната банка през 2015 г., отново с финансиране по ОПОС, но от предишния програмен период 2007-2013 г.

Предоставяне на услугите по водоснабдяване, канализация, пречистване на питейни и отпадъчни води и поддържане на ВиК инфраструктурата се поддържа и се осъществява от 51 ВиК оператора, както следва:

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ ФОНД ЗА
РЕГИОНАЛНО РАЗВИТИЕ

www.eufunds.bg

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
РЕГИОНИ В РАСТЕЖ

www.bgregio.eu

Таблица 23 ВиК оператори и обслужваната от тях територия

№	ВиК Оператор	Обособена територия
1	ВиК – Батак“ – ЕООД, гр. Батак	Община Батак
2	„ВиК – Берковица“ – ЕООД, Берковица	Община Берковица
3	„Водоснабдяване и канализация“ – ЕООД, Благоевград	Община Благоевград, Община Симитли, Община Разлог, Община Белица, Община Якоруда, Община Струмьани, Община Банско., Община Гоце Делчев, Община Гърмен, Община Сатовча, Община Хаджидимово
4	„ВиК – Бебреш“ – ЕООД, Ботевград	Община Ботевград
5	„Инфрастрой“ – ЕООД, Брацигово	Община Брацигово
6	„Водоснабдяване и канализация“ – ЕАД, Бургас	Община Бургас, Община Айтос, Община Камено, Община Карнобат, Община Малко Търново, Община Несебър, Община Поморие, Община Приморско, Община Руен, Община Созопол, Община Средец, Община Сунгурларе, Община Царево
7	„Водоснабдяване и канализация – Варна“ – ООД, Варна	Община Варна, Община Аврен, Община Аксаково, Община Белослав, Община Бяла, Община Ветрино, Община Вълчи дол, Община Девня, Община Долни Чифлик, Община Дългопол, Община Провадия, Община Суворово
8	„Водоснабдяване и канализация Йовковци“ – ООД, Велико Търново	Община Велико Търново, Община Горна Оряховица, Община Елена, Община Златарица, Община Лясковец, Община Павликени, Община Полски Тръмбеш, Община Стражица, Община Сухиндол
9	„ВКТВ“ – ЕООД, Велинград	Община Велинград
10	„Водоснабдяване и канализация“ – ЕООД, Видин	Община Видин, Община Белоградчик, Община Бойница, Община Брегово, Община Грамада, Община Димово, Община Кула, Община Макреш, Община Ново село, Община Ружинци, Община Чупрене
11	„Водоснабдяване и канализация“ – ООД, Враца	Община Враца, Община Борован, Община Бяла Слатина, Община Козлудуй, Община Криводол

Този документ е създаден в рамките на бюджетна линия BG16RFOP001-8.002-0002 “Бюджетна линия на отдел „Оценка, информация и публичност“, финансирана по Приоритетна ос 8 „Техническа помощ“ на Оперативна програма „Региони в растеж“ 2014-2020, съфинансиран от Европейския съюз чрез Европейския фонд за регионално развитие

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ ФОНД ЗА
РЕГИОНАЛНО РАЗВИТИЕ

www.eufunds.bg

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
РЕГИОНИ В РАСТЕЖ

www.bgregio.eu

		Община Мездра, Община Мизия Община Оряхово, Община Роман Община Хайредин
12	„В и К“ – ООД, Габрово	Община Габрово, Община Дряново Община Грявна
13	„В и К“ – ООД, Димитровград	Община Димитровград
14	„Водоснабдяване и канализация“ – ЕООД, Добрич	Община Добрич-град, Община Балчик, Община Генерал Тошево Община Добричка, Община Каварна Община Крушари, Община Тервел Община Шабла
15	„В и К – Дупница“ – ЕООД, гр. Дупница	Община Дупница
16	„Водоснабдяване и канализация“ – ООД, гр. Исперих	Община Исперих, Община Самуил Община Завет
17	„Аспарухов вал“ – ЕООД, Кнежа	Община Кнежа
18	„В и К – Кресна“ – ЕООД, Кресна	Община Кресна
19	„Меден кладенец“ – ЕООД, гр. Кубрат	Община Кубрат
20	„В и К“ – ООД, Кърджали	Община Кърджали, Община Ардино Община Джебел, Община Кирково Община Крумовград, Община Момчилград, Община Черноочене
21	„Кюстендилска вода“ – ЕООД, Кюстендил	Община Кюстендил, Община Бобов дол, Община Бобошево, Община Кочериново, Община Невестино, Община Рила, Община Трекляно
22	„В и К“ – АД, Ловеч	Община Ловеч, Община Априлци Община Летница, Община Луковит Община Тетевен, Община Угърчин, Община Ябланица
23	„Водоснабдяване и канализация“ – ООД, Монтана	Община Монтана, Община Бойчиновци, Община Брусарци Община Вълчедръм, Община Вършец Община Георги Дамяново, Община Лом, Община Медковец, Община Чипровци, Община Якимово
24	„Водоснабдяване и канализация“ – ЕООД, Пазарджик	Община Пазарджик, Община Лесичово, Община Септември
25	„В и К – ПГ“ – ЕООД, Панагюрище	Община Панагюрище
26	„В и К“ – ООД, Перник	Община Перник, Община Брезник Община Земен, Община Радомир, Община Трън
27	„В и К“ – ЕООД, Петрич	Община Петрич
28	„ВКС“ – ЕООД, гр. Пещера	Община Пещера

Този документ е създаден в рамките на бюджетна линия BG16RFOP001-8.002-0002 “Бюджетна линия на отдел „Оценка, информация и публичност“/ Координация и оценка, финансирана по Приоритетна ос 8 „Техническа помощ“ на Оперативна програма „Региони в растеж“ 2014-2020, съфинансиран от Европейския съюз чрез Европейския фонд за регионално развитие

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ ФОНД ЗА
РЕГИОНАЛНО РАЗВИТИЕ

www.eufunds.bg

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
РЕГИОНИ В РАСТЕЖ

www.bgregio.eu

29	„Водоснабдяване и канализация“ – ЕООД, Плевен	Община Плевен, Община Белене Община Гулянци, Община Долна Митрополия, Община Долни Дъбник Община Искър, Община Левски Община Никопол, Община Пордим Община Червен бряг
30	„Водоснабдяване и канализация“ – ЕООД, Пловдив	Община Пловдив, Община Асеновград, Община Брезово, Община Калояново, Община Карлово Община Кричим, Община Куклен Община Лъки, Община Марица Община Перушица, Община Първомай, Община Раковски, Община Родопи, Община Садово, Община Стамболийски, Община Съединение, Община Хисаря
31	„Водоснабдяване – Дунав“ – ЕООД, Разград	Община Разград, Община Лозница, Община Цар Калоян, Община Попово – 36 208 ж. (от област Търговище), Община Опака (от област Търговище)
32	„ВКТВ“ – ЕООД, гр. Ракиново	Община Ракиново
33	„Водоснабдяване и канализация“ – ООД, Русе.	Община Русе, Община Борово, Община Бяла, Община Ветово, Община Две могили, Община Иваново, Община Сливо поле, Община Ценово
34	„Увекс“ – ЕООД, гр. Сандански	Община Сандански
35	„В и К – Паничище“, Сапарева баня.	Община Сапарева баня
36	„В и К – Свищов“ – ЕАД, Свищов	Община Свищов
37	„Бяла“ – ЕООД, Севлиево	Община Севлиево
38	„Водоснабдяване и канализация“ – ООД, Силистра	Община Силистра, Община Алфатар, Община Главиница, Община Дулово, Община Кайнарджа Община Ситово, Община Тутракан
39	„В и К“ – ООД, Сливен	Община Сливен, Община Котел, Община Нова Загора, Община Твърдица
40	„Водоснабдяване и канализация“ – ЕООД, Смолян	Община Смолян, Община Баните, Община Борино, Община Девин, Община Доспат, Община Златоград, Община Мадан, Община Неделино, Община Рудозем, Община Чепеларе.
41	„Водоснабдяване и канализация“ – ЕООД, София.	Община Антон, Община Божурище, Община Годеч, Община Горна Малина, Община Долна баня, Община Драгоман, Община Елин Пелин, Община Етрополе, Община Златица, Община Ихтиман, Община Копривщица, Община Костенец, Община Костинброд, Община Мирково, Община Пирдоп, Община Правец, Община Самоков, Община Своге, Община Сливница – 10 Община Чавдар, Община Челопеч
42	Обособена територия на „Софийска вода“ – АД, София.	Община София-град
43	„В и К“ – ЕООД, с. Стамболово	Община Стамболово
44	„В и К – Стенето“, Троян	Община Троян

Този документ е създаден в рамките на бюджетна линия BG16RFOP001-8.002-0002 “Бюджетна линия на отдел „Оценка, информация и публичност“/ Координация и оценка, финансирана по Приоритетна ос 8 „Техническа помощ“ на Оперативна програма „Региони в растеж“ 2014-2020, съфинансиран от Европейския съюз чрез Европейския фонд за регионално развитие

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ ФОНД ЗА
РЕГИОНАЛНО РАЗВИТИЕ

www.eufunds.bg

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
РЕГИОНИ В РАСТЕЖ

www.bgregio.eu

В и К – ООД, Търговище	Община Търговище, Община Антоново, Община Омуртаг
„Водоснабдяване и канализация“ – ЕООД, Хасково	Община Хасково, Община Ивайловград, Община Любимец, Община Маджарево, Община Минерални бани, Община Свиленград, Община Симеоновград, Община Харманли
„Водоснабдяване и канализация – Шумен“ – ООД, Шумен	Община Шумен, Община Велики Преслав, Община Венец, Община Върбица, Община Гара Хитрино, Община Каолиново, Община Каспичан, Община Никола Козлево, Община Нови пазар, Община Смядово
„Водоснабдяване и канализация“ – ЕООД, Стара Загора	Община Стара Загора, Община Братя Даскалови, Община Гурково, Община Гълъбово, Община Казанлък, Община Мъглиж, Община Николаево, Община Опан, Община Павел баня, Община Тополовград, Община Раднево, Община Чирпан
„Водоснабдяване и канализация“ – ЕООД, Ямбол	Община Ямбол, Община Болярово, Община Елхово, Община Тунджа, Община Стралджа
„В и К – Белово“, Белово	Община Белово
„В и К“ – ЕООД, Стрелча	Община Стелча

Източник: МРРБ

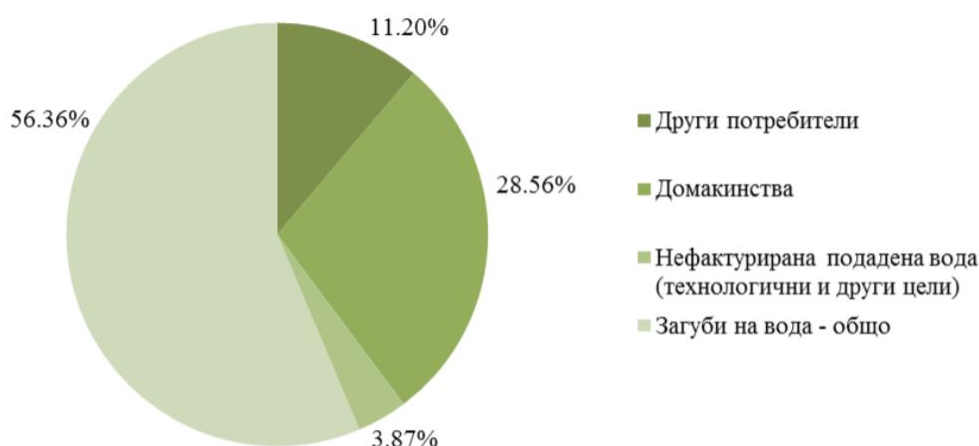
Този документ е създаден в рамките на бюджетна линия BG16RFOP001-8.002-0002 “Бюджетна линия на отдел „Оценка, информация и публичност“/ Координация и оценка, финансирана по Приоритетна ос 8 „Техническа помощ“ на Оперативна програма „Региони в растеж“ 2014-2020, съфинансиран от Европейския съюз чрез Европейския фонд за регионално развитие

Областта с най-голям брой ВиК дружества е Пазарджик. Тя се обслужва от 1 регионално и 8 общински дружества. Следващата област с най-много на брой дружества е Благоевград с 1 регионално и 4 общински дружества.

Общественото водоснабдяване (ВиК) осигурява около 8.3% от необходимата вода. Подадената вода от ВиК през 2018 г. е 885 млн. м³, което е с 3.6% по-малко спрямо 2017 година. Доставената вода на крайните потребители (фактурирана) през 2018 г. съставлява 39.8% от подадената вода, а тази за технологични, противопожарни и други цели вода (нефактурирана) е 3.9%. Общите загуби на вода през 2018 г. се оценяват на 499.0 млн. м³, или 56.4% от подадената вода (56.8% за 2017 г.). Преобладаващата част са загубите при транспорта на водата (реални загуби), като през 2018 г. те се оценяват на 425.6 млн. куб. метра.

Фигура 37 Структура на подадената вода от общественото водоснабдяване през 2018 г.

С обществено водоснабдяване е свързано 99.5% от населението в страната. Среднодневното потребление на питейна вода от домакинствата през 2018 г. се оценява на 99 л на човек, което е на равнището на 2017 година. Над средното за страната е потреблението на вода от домакинствата в Югозападния район (118 л/чов./ден.), а най-ниско - в Североизточния район (85 л/чов./ден.). Разпределението по области показва, че през 2018 г. водещо място по потребление заемат София (столица) (126 л/чов./ден.) и Благоевград (117 л/чов./ден.), а на последно място са Търговище (69 л/чов./ден.) и Сливен (70 л/чов./ден.).

През 2018 г. 1.1% от населението в страната е било на режим на водоснабдяване поради недостиг на вода, предимно сезонен. Най-засегнати от режим на водоснабдяване са областите Габрово (28.2%), Търговище (13.1%) и Сливен (7.8%). Общата дължина на водопроводната мрежа (експлоатирана от ВиК) през 2018 г. е 74 731 км, от която новоизградена 115 км, и реконструирана/подменена 411 километра.

Основната част от водопроводната мрежа в страната е изградена преди 1980 г., т.е. технически обоснованият експлоатационен период на водопроводите, изградени през този период главно от етернитови, стоманени и поцинковани тръби, отдавна е изтекъл. Аргумент в подкрепа на твърдението за лошото състояние на водопроводната мрежа е броят на аварията. Анализът на този индикатор, направен на базата на информацията, залегнала в бизнес планове на ВиК операторите показва, че около 20% от аварията са по довеждащите водопроводи и около 80% - по разпределителната мрежа.

Загубите на вода по водопроводната мрежа също дават функционална характеристика на нейното състояние. Загубите се формират основно във водоснабдителните сектори (ВиК и напоителни системи), като техният абсолютен обем не се отчита чрез пряко измерване, а е резултат от изчисления. Общите загуби се разпределят на загуби при транспорта на водата (реални загуби – от течове и изпарения) и търговски загуби. Статистическите данни сочат, че в абсолютен обем сумарните загуби във водоснабдителния сектор намаляват като през 2018 г. спадат до 780 млн. м³. В периода 2010-2018 г. най-значими загуби са отчетени през 2012 г. и през относително сухата 2011 г. (над 1 млрд.м³). Колебанията в годишните равнища се определят основно при преноса на вода чрез откритите канали на хидромелиоративните системи.

Подадената вода от ВиК сектора се осигурява чрез самостоятелното водовземане от повърхностни и подземни води и прехвърлянето на води между водоснабдителните дружества, включително от напоителни системи. По този начин се компенсира неравномерното разпределение на водните ресурси в страната. Измерването на водните количества е все по-прецизно през годините. Историческите статистически данни сочат тенденция на намаление на подадената вода от ВиК сектора – от 1200 млн.м³ (2000 г.) до 885 млн.м³ (2018 г.). Делът на общите загуби от подадената вода във ВиК сектора бавно намалява – от 61.0% (2000 г.) до 56.4% (2018 г.), като преобладаващи са загубите при транспорта на водата (85%).

Основните загуби на питейна вода, съгласно Генералните планове на ВиК операторите в страната могат да бъдат обобщени както следва:

- Наличие на неравномерно налягане, високо или ниско, като:
 - Причини за високо налягане:
 - ✓ голяма денивелация между резервоарите и охраняваната територия;
 - ✓ директни свързвания /водоподаване/ към високонапорни транзитни тръбопроводи;
 - ✓ липса на регулатори за намаляване на налягането;
 - ✓ преоразмерени помпени станции, хидрофори и респективно водопроводната мрежа;
 - Причини за ниско налягане:

- ✓ по-малки диаметри или преоразмерени мрежи, захранващи много потребители, което води до големи загуби на налягането, особено в крайградските вилни зони;
- ✓ незаконно строителство в близост до резервоарите, където поради липса на денивелация не може да се осигури нужния статичен напор;
- ✓ многобройни течове по водопроводната мрежа;
- Поради недобре конструирана и/или преоразмерена водопроводна мрежа и недостатъчно добре работещи гранични кранове между хидравличните зони, при повреди (аварии) се губят големи обеми вода за изпразване и пълнене;
- Действащите водоснабдителни активи (водопроводна мрежа, помпи, хидрофори, водомери и др.) са били дълго време в експлоатация, с преобладаващо етернитови и стоманени тръби с лошо качество и изтекъл амортизационен срок;
- В допълнение на течовете от водопроводната мрежа има и течове по кранове, връзки и в различните шахти;
- Има загуби на голям обем вода, както от видимите (пасивни) течове, така и от скритите невидими течове;
- Има наличие на преливания от резервоари без регулиращи вентили;
- В много водопроводни тръби има корозия или натрупвания на отлагания, които водят до рискове за качеството на водата.

Канализационната мрежа в страната също е изградена преди 1980 г., тоест технически обосновааният експлоатационен период на канализационните тръби, изградени през този период главно от бетон, стоманобетон с различни профили, на практика е изтекъл.

В подкрепа на твърдението за лошото състояние на канализационната мрежа, освен изтеклия експлоатационен период на изграждане и с материали, които не отговарят на съвременните изисквания, са и фактите, свързани с частичната или цялостно нарушена нормална работа на канализацията, констатирани в Генерални планове за големи градове в страната, което се изразява в:

- Периодични преливания и затлачване на канализационната мрежа поради големи нарушения в материала и лошо проектиране;
- Изключително висок процент на инфилтрирана вода, довеждана до градските пречиствателни станции, достигащ до 100% спрямо подадената вода на населението и бизнеса в съответното населено място.

Почти навсякъде в страната канализационната система е от смесен тип, което също води до създаването на проблеми, особено при обилни валежи.

2.2.5. Отвеждане и пречистване на отпадъчни води

През 2018 г. от икономиката и домакинствата са образувани около 427 млн. м³ отпадъчни води и 3 618 млн. м³ отработени води от охлаждащи процеси - общо те съставляват 87.1% от използваните води. С най-голям дял са отпадъчните води, образувани от битовия сектор - 63.9% от общото количество (без преработените води от охлаждане). Преобладаващата част от тях се отвеждат в обществената канализация и селищните пречиствателни станции за отпадъчни води (СПСОВ). От сектор индустрия през 2018 г. са образувани около 110 млн. м³ отпадъчни води, като 82.8% от тях са отведени във водни обекти. Делът на пречистените води съставлява 64.9% от отведените във водни обекти индустриални отпадъчни води. Общият обем на отведените през 2018 г. отпадъчни води във водни обекти от икономическите дейности, домакинствата и обществената канализация (вкл. дъждовни и др.) се оценява на 767 млн. м³ (без охлаждащите), от които 76.5% са третираны в селищни и производствени пречиствателни станции (75.8% за 2017 г.).

През 2018 г. в страната са регистрирани 170 действащи селищни пречиствателни станции за отпадъчни води, от които 108 бр. с капацитет над 2 000 еквивалент жители. Преобладаващата част от станциите са с вторични методи на третиране и допречистване с азот и фосфор. Относителният дял на населението с услуги по отвеждане на отпадъчните води в обществената канализация през 2018 г. се оценява на 76.2%. Със селищни пречиствателни станции е свързано 63.9% от населението на страната. Най-висок е делът на свързаното население в Югозападния (78.0%) и Североизточния район (72.6%), а най-нисък - в Северозападния район (44.2%). На национално равнище се регистрира известно нарастване на дела на населението, свързано със СПСОВ с вторични методи и методи за допречистване - от 63.2% (2017 г.) на 63.7% (2018 г.).

Фигура 38 Относителен дял на населението с канализация и пречистване на отпадъчни води в България

Източник: НСИ

Емисионния контрол на отпадъчните води се извършва посредством информационна система за разрешителни и мониторинг при управление на водите (ИСПМУВ). Системата е изградена и функционира на основание чл.171, ал.1 от Закона за водите, Глава пета от Наредба № 1/11.04.2011 г. за мониторинг на водите. Организирането на дейността е регламентирано в Заповед № РД 821/30.10.2012 г. на министъра на околната среда и водите. В съответствие с тази заповед от 01.11.2012 г. Регионалните инспекции по околната среда и водите въвеждат данните от контролната дейност, включително и протоколите от изпитване за физико-химичен анализ на отпадъчни води по влезли в сила разрешителни за ползване на воден обект за заустване на отпадъчни води, издадени по ЗВ и на комплексни разрешителни, издадени по ЗООС.

Броят на обектите по утвърдения от министъра на околната среда и водите списък за контрол, съгласно Заповед №РД-788/20.12.2018г., за 2019г. е 566. Пробовземанията се извършват 2 пъти годишно (през I и II полугодие) за всяко заустване от даден обект-емитер, като за селищните канализации без пречиствателни станции и за обекти със сезонен режим на работа, пробовземанията се извършват един път годишно. Анализът на взетите водни проби се извършва задължително за всички показатели, за които са определени индивидуални емисионни ограничения в разрешителните за ползване на воден обект за заустване на отпадъчни води. Броят на пробите за всеки обект е в зависимост от броя на заустванията.

Част от обектите подлежат на контрол един път в годината, при което се пробонабра във второто шестмесечие. За някои обекти, при извършените проверки не е установено изтичане на отпадъчни води поради преустановена трудова дейност, включване в градската канализация, намален работен капацитет и др.

2.2.6. Райони със значителен потенциален риск от наводнения

Наводненията са едни от най-често срещаните природни бедствия, които регистрират през последните години най-унищожителните си проявления. Наводненията най-често са предизвикани от проливни дъждове и градушки, които освен, че стават причина за икономически проблеми, водят и до проблеми свързани със здравословното състояние на населението в бедстващите райони. Наводненията са причина за огромни щети на заливните зони, засягайки обширни територии с жилищни и промишлени обекти, земеделски земи и горски масиви.

Районите със значителен потенциален риск от наводнения са определени в изпълнение на чл. 146г от ЗВ, които се утвърждават и от Министъра на околната среда и водите. Около половината застрашени от наводнения участъци са разположени на територията на Басейнова дирекция Черноморски район, където са идентифицирани както участъци, застрашени от наводнения от реки, така и от морето. Общия брой регистрирани райони със значителен потенциален риск от наводнения (висок и среден риск) за Черноморски район за басейново управление са 45 бр. Обзорна карта на

районите със значителен потенциален риск от наводнения и пълен списък на РЗНПРН са представени като приложение към ПУРН 2016 – 2021 г. на БДЧР.

На територията на Басейнова дирекция - Дунавски район са идентифицирани 26 (двадесет и шест) РЗНПРН (вкл. р. Дунав) представляващи райони с "висока" и "средна" степен на риск, намиращи се по следните основни поречия:

- Реки западно от река Огоста - 1бр.
- Река Огоста - 4 бр.;
- Река Искър – 4 бр
- Река Вит - 1 бр
- Река Осъм – 4 бр. ;
- Река Янтра – 8 бр. ;
- Река Русенски Лом – 3 бр. ;
- Река Дунав – 1 бр.

В Басейнова дирекция Източнобеломорски район са идентифицирани 31 района със значителен потенциален риск от наводнения, по основните поречия на:

- Река Марица -18 бр.
- Река Тунджа – 5 бр;
- Река Арда – 8 бр.

На територия Басейнова дирекция - Западнобеломорски район са регистрирани следните райони със значителен потенциален риск.

С висок риск от наводнения са поречията:

- Река Струма - 11 бр.
- Река Места и Доспат – 3 бр.

С висок и среден риск от наводнения са поречията:

- Поречие Струма – 14 бр.
- Поречия Места и Доспат – 4 бр.

За предпазване от наводнения в голяма степен са изградени защитни съоръжения, както в рамките на населените места, така и извън регулация по коритата на реките. Съгласно Директивата за управление на риска от наводнения (2007/60/ЕО) четирите Басейнови дирекции за управление на водите са разработили Предварителни оценки на риска от наводнения (ПОРН), в които е направена оценка на миналите наводнения, оценка на бъдещия риск от наводнения и са определени районите с потенциален риск. Основната цел на ПОРН е да осигури оценка на евентуалните рискове от бъдещи наводнения, въз основа на налична или лесно достъпна информация и да послужи като основа за определяне на Райони със значителен потенциален риск от наводнения. Изготвянето на

ПОРН е първи етап от изготвянето на Плана за управление на риска от наводнения (ПУРН).

2.2.7. Състояние на подземни води, възможности за въздействие на програмата върху състоянието им и за предвиждане на мерки за опазването им

Подземните води са ценен природен ресурс и източник за задоволяване на различни потребности от вода. Специфичните изисквания за проучването, ползването и опазването им от замърсяване и влошаване са регламентирани в Закона за водите и "Наредба № 1/10.10.2007 г за проучване, ползване и опазване на подземните води" (Издадена от министъра на околната среда, и водите, министъра на регионалното развитие и благоустройството, министъра на здравеопазването и министъра на икономиката и енергетиката, обн., ДВ, бр. 87 от 30.10.2007 г, в сила от 30.10.2007 г, изм. И доп., бр. 2 от 08.01.2010 г, бр. 15 от 21.02.2012 г, в сила от 21.02.2012 г.).

По произход и качествени показатели подземните води са *пресни студени и минерални*, а в зависимост от водовместващите геоложки структури, литоложкия състав, напукаността и окарстяването на изграждащите ги скали се определят като:

- *порови води* в несвързаните и слабо свързани кватернерни образувания и различни по възраст седиментни и вулканогенни скали;
- *карстови води* в окарстени и неравномерно напукани карбонатни скали;
- *пукнатинни води* в неравномерно напуканата приповърхностна част на магмени, метаморфни и седиментни скали.

Пресните подземни води са основен източник за питейно-битово водоснабдяване и за задоволяване на промишлени, земеделски и други нужди. Подхранването им е главно от инфилтрация на валежни, речни и поливни води, в това число и на замърсяващи ги отпадъчни води от бита и промишлеността.

Минералните води, представляващи важен фактор за развитието на здравеопазването, курортното дело и туризма, се използват за различни цели – главно за лечебни, профилактични и хигиенни нужди, както и за питейно-битово водоснабдяване на селища, отопление на сгради, оранжерии и пр.

Състоянието на подземните води се следи чрез мрежите за мониторинг на подземните води, които са част от националната система за мониторинг на околната среда (НСМОС). Те са регламентирани със Заповед на министъра на околната среда и водите № РД - 715/02.08.2010 г. Състоят се от пунктове за контролен и оперативен мониторинг на химичното състояние на подземните води, пунктове за мониторинг на зони за защита на

водите, както и пунктове за мониторинг на количественото състояние на подземните води – измерване на водно ниво в кладенци и на дебита на извори.

В земните недра на България са обособени 170 подземни водни тела, представляващи самостоятелни и значими части от пресни подземни води. От тях 50 тела са в Дунавския район, 40 тела - в Черноморския район, 41 тела - в Източнороманския район и 38 тела - в Западнороманския район за басейново управление на подземните води. Всички подземни водни тела, на територията на Басейновите дирекции са определени като зони за защита на водите, от които се извлича вода за консумация от човека със средно денонощен дебит над 10 m³ или служат за водоснабдяване на повече от 50 човека.

2.2.8. Химично състояние на подземните води

Химичното (качественото) състояние на подземните води в България се следи чрез индикатори, представляващи средногодишните стойности на концентрациите на замърсителите, определени с Наредба №1 от 10.10.2007 г. за проучване, ползване и опазване на подземните води: активна реакция (рН), Електропроводимост, обща твърдост, перманганатна окисляемост, амониумови йони, нитрати, нитрити, сулфати, хлориди, фосфати, натрий, магнезий, цинк, живак, кадмий, мед, никел, олово, хром, желязо, манган, арсен, тетрафторетилен и трифторетилен и пестициди.

- Химично състояние на подземните водни тела, съгласно ПУРБ Дунавски район 2016 – 2021 г.:

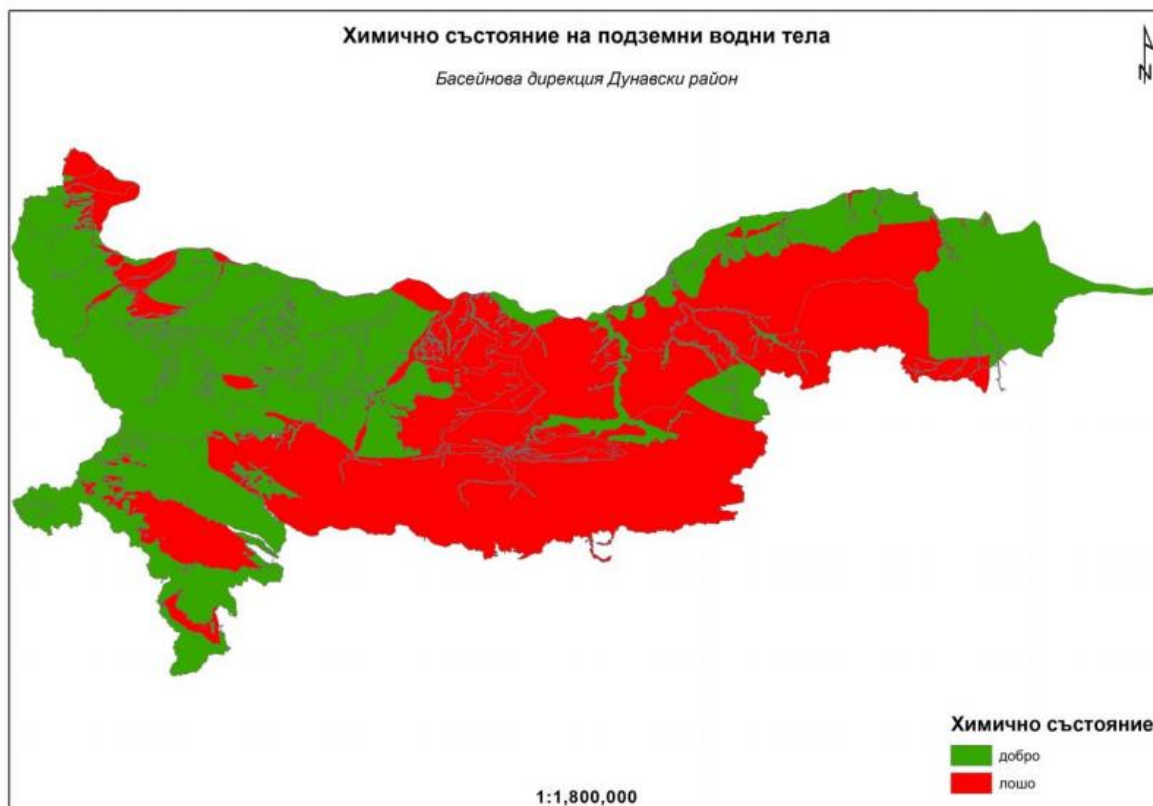
Съгласно информация в ПУРБ 2016-2021 г., от 50 подземни водни тела (ПВТ), попадащи на територията на ДР - 22 тела са оценени в „лошо“ химично състояние и 28 тела са „добро“ химично състояние.

Идентифицираните замърсители, с установени концентрации над стандартите за качество, са: нитрати, фосфати, амоний, хром, желязо и манган, които са причина за непостигане на добро състояние на ПВТ както следва:

- нитрати, фосфати и амоний – за 14 бр. ПВТ;
- специфични замърсители (хром, желязо и манган) – 8 бр. ПВТ.

Таблица 24 Химично състояние на подземни водни тела в БДДР

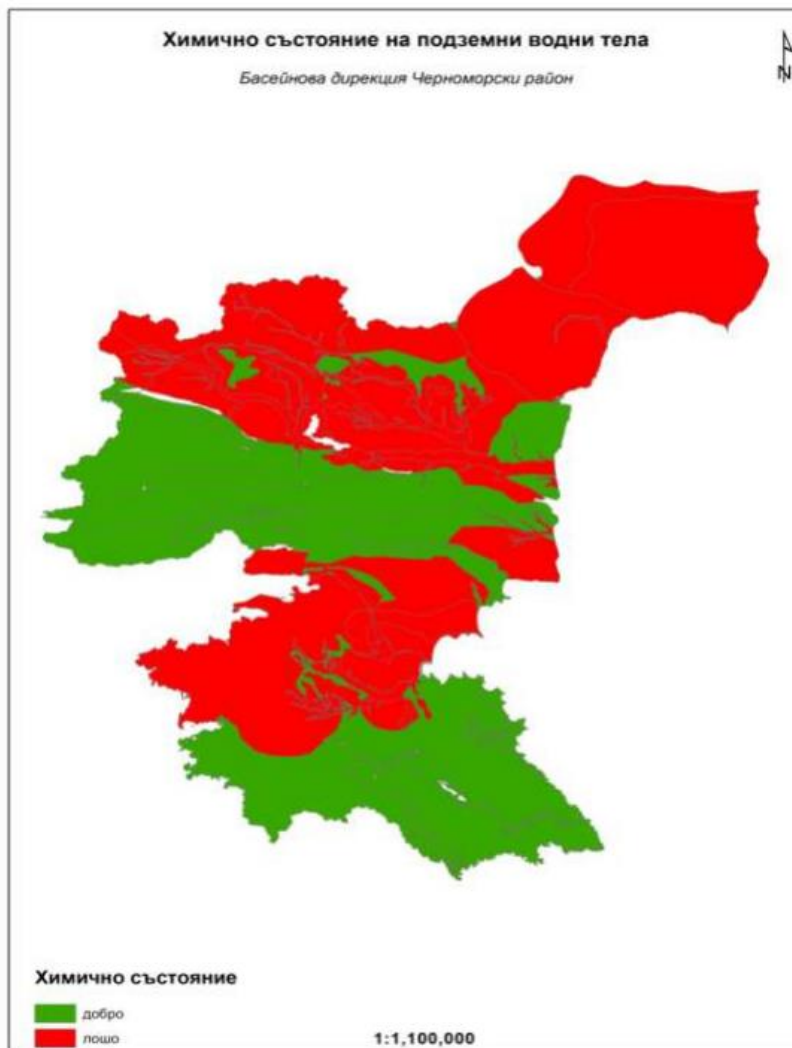
Източник: ПУРБ БДДР 2016-2021 г.

- **Химично състояние на подземните водни тела, съгласно ПУРБ Черноморски район 2016 – 2021 г.:**

При направената оценка на химичното състояние на ПВТ са установени 17 ПВТ в лошо химично състояние, за които са приложени тестове. Във всички подземни водни тела в които са установени замърсени участъци, площите им не надвишават 20%.

Таблица 25 Химично състояние на подземни водни тела в БДЧР

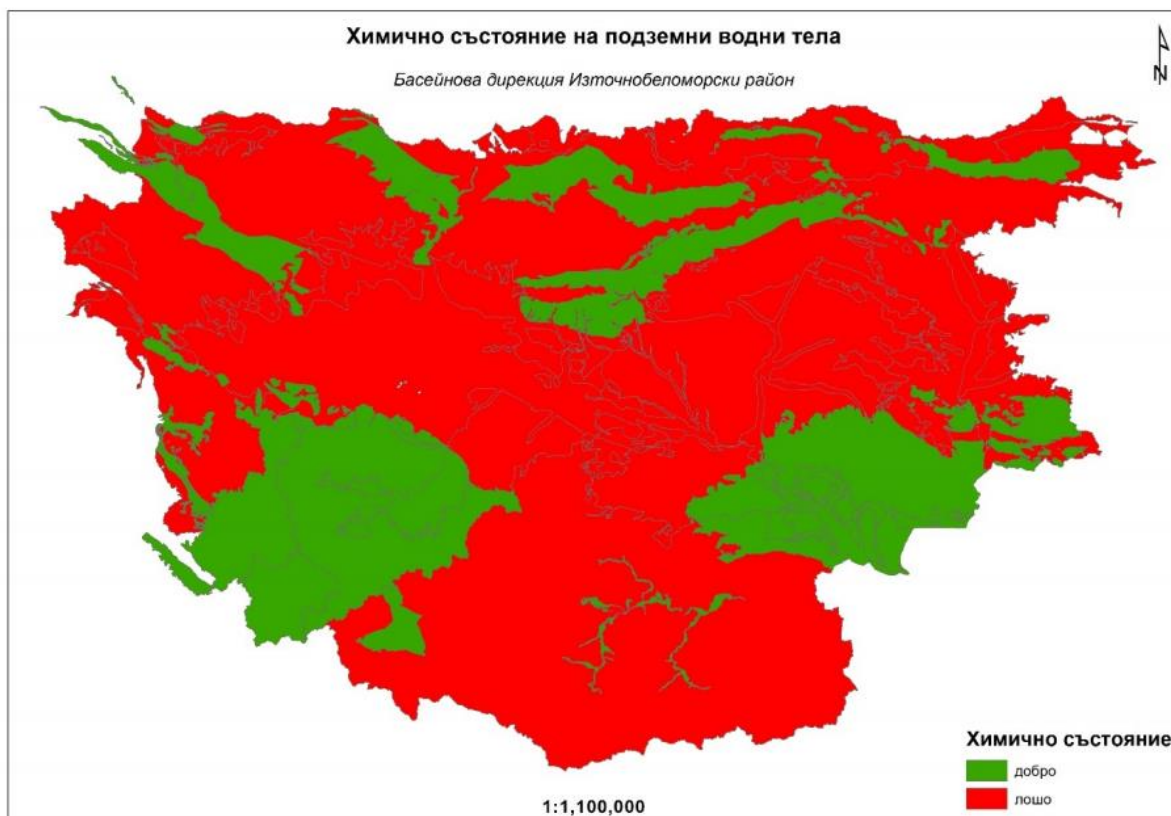
Източник: ПУРБ БДЧР 2016-2021 г.

- **Химично състояние на подземните водни тела, съгласно ПУРБ Източнорломорски район 2016 – 2021 г.:**

В лошо химично състояние са 18 броя ПВТ в ИБР, като основните замърсители са следните: желязо, нитрати, фосфати, магнезий, хлориди, манган, амониеви йони, калций, твърдост (обща), сулфати, натрий, перманганатна окисляемост.

Таблица 26 Химично състояние на подземни водни тела в БДИБР

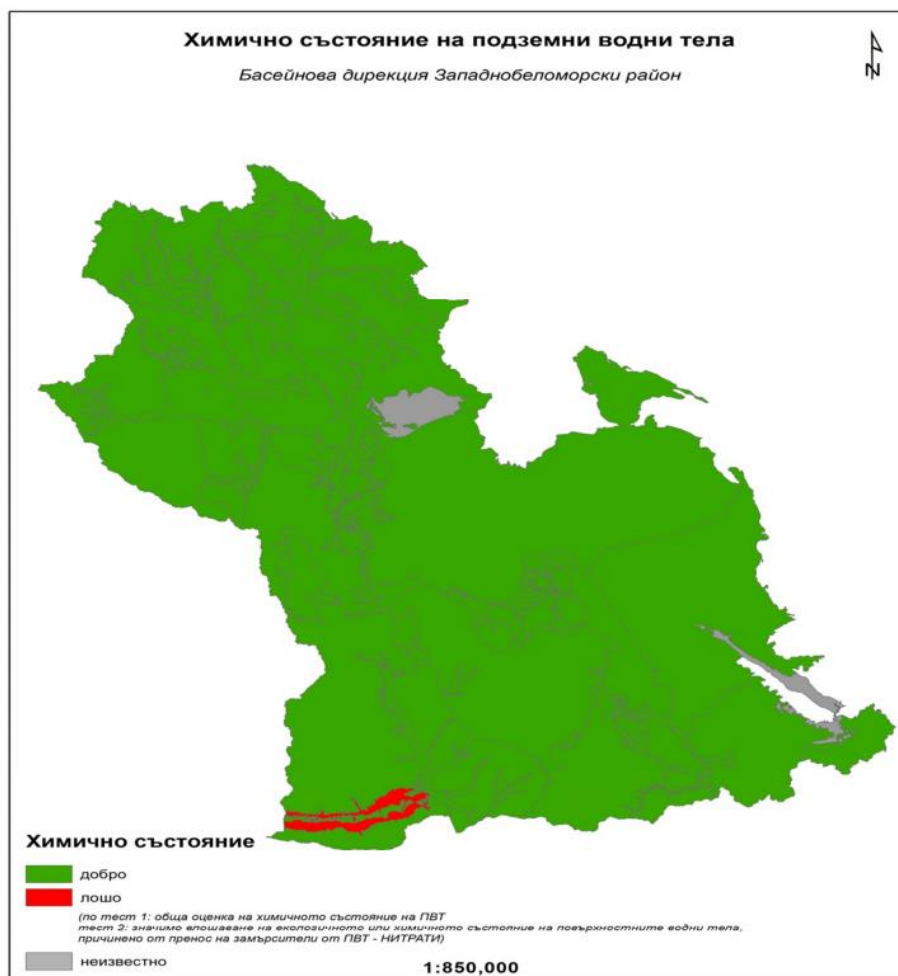

Източник: ПУРБ БДИБР 2016-2021 г.

Химично състояние на подземните водни тела, съгласно ПУРБ Западнореломорски район 2016 – 2021 г.: Оценката на състоянието на подземните водни тела в ЗБР показва, че от общо 38 подземни водни тела в Западнореломорски район само „Порови води в кватернер – Струмешница” с код BG4G00000Q001 е определено в лошо химично състояние. Всички останали ПВТ (37 бр.) са оценени в добро химично състояние.

Таблица 27 Химично състояние на подземни водни тела в БДЗБР

Източник: ПУРБ БДЗБР 2016-2021 г.

През 2018 г. от дванадесетте крайдунавските низини – замърсяване с нитрати е установено в четири от тях: Брегово-Новоселска низина, където от 3 мониторингови пункта – два са показали средногодишни стойности над стандарта за качество (СК 50 mg/l); Карабоазка низина – със превишение над СК за средногодишната стойност за нитратни йони в един от трите от налични мониторингови пункта; Порови води в Кватернера - Островска низина – от наблюдаваните два мониторингови пункта е замърсен 1 и в ПВТ - Порови води в Кватернера - Попинско-Гарванска низина – средногодишната стойност в единствения мониторингов пункт е превишавала 50 mg/l.

През 2018 г. са установени отдени замърсени мониторингови пунктове в кватернерните алувиални отложения на някои реки (в 5 от 26-те подземни водни тела в кватернерни отложения на реки), а именно: - р. Струмешница (превишения са установени в два от петте мониторингови пунктове), р. Осъм (замърсен е бил един от наличните 3 пункта) ,

Този документ е създаден в рамките на бюджетна линия BG16RFOP001-8.002-0002 “Бюджетна линия на отдел „Оценка, информация и публичност“/ Координация и оценка, финансирана по Приоритетна ос 8 „Техническа помощ“ на Оперативна програма „Региони в растеж“ 2014-2020, съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейския фонд за регионално развитие

р. Русенски Лом и притоците му (превишения са установени във водни проби на единия то двата пробовземни пункта), за реките Камчия и Айтоска – съответно са били замърсени по един пункт, от наличните - по четири мониторингови пункта.

В ПВТ в междуречите масиви на Северна България са установени замърсявания с нитрати в следните подземни водни тела: Порови води в Кватернера - между реките Вит и Осъм – замърсени са били и трите подлежащи на мониторингпунктове, Порови води в Кватернера - между реките Лом и Искър – превишения са установени в един от четирите мониторингови пункта и в Порови води в Кватернера - между реките Осъм и Янтра – също са установени превишения в един от наличните четири пункта.

Във водните тела в грабеновидни депресии са регистрирани превишения на СК за нитрати в следните ПВТ: Порови води в Кватернер - Горнотракийска низина (замърсени са били 2 от общо 8 мониторингови пункта); Порови води в Кватернер - Марица Изток (замърсен е един наличните 5 мониторингови пункта) и в Порови води в Кватернер - Твърдишка котловина (установена е превишаваща средногодишна стойност в един от 3-те мониторингови пункта).

В подлежащите на мониторинг подземни водни тела в неогенски и кватернер-неогенски отложения са установени замърсявания в 9 ПВТ, а именно:

- Порови води в неоген – Бургас – със замърсен 1 пункт от общо 5 мониторингови пункта;
- Порови води в Неоген - Кватернер - котловина Долна баня – Костенец - замърсен 1 пункт от общо 2 мониторингови пункта;
- Порови води в Неоген - Кватернер - Сливенско- Стралджанска област - замърсени 3 пункта от общо 7 мониторингови пункта;
- Порови води в Неоген - Кватернер - Сунгурларско - Карнобатска котловина - с установено превишение в-1 пункт от общо 5 мониторингови пункта ;
- Порови води в Неоген - Кватернер - Ямбол – Елхово – с установени превишения на СК 50 mg/l в 7 пункт а от общо 13 мониторингови пункта;
- Порови води в Неоген - Свиленград-Стамболово - замърсен 1 пункт от общо 4 мониторингови пункта;
- Порови води в неоген – Струмешница - - замърсени 2 пункта от общо 3;
- Порови води в Неогена - Ломско-Плевенска депресия - замърсен 1 пункт от общо 2 мониторингови пункта;
- Порови води в неоген-сармат Североизточна и Средна Добруджа- замърсени 3 пункт от общо - 12.

В отделни мониторингови пунктове на 9 от карстовите подземни водни тела (общо 41 ПВТ) са установени наднормени нитрати – в по един пункт от ПВТ: Карстови води - Св. Илийски комплекс, Карстови води в Горна креда турон - мастрихт- Провадийска синклинала, Карстови води в Ловеч-Търновския масив, Карстови води в Малм-Валанжския басейн, Карстови води в Мраморенския масив, Карстови води в Разградската формация и Карстови води в Русенската формация. Установени по 2 превишаващи пункта в ПВТ: Карстови води - Чирпан – Димитровград и Карстови води - Тополовградски масив.

В единични пунктове на 5 от пукнатинните подземни водни тела (общо 27) са установени наднормени средногодишни стойности на нитратни йони – а, именно: Пукнатинни води - Западно- и централнобалкански масив, Пукнатинни води - масив Шипка – Сливен, Пукнатинни води в Бургаска вулканична група северно и западно от Бургас, Пукнатинни води в хотрив-барем-апт Каспичан, Тервел, Крушари и Пукнатинни води в хотрив-барем-апт Шумен Търговище.

2.2.9. Количествено състояние на подземните води

Оценката на количественото състояние на ПВТ се извършва като се използват налични данни за мониторинга на количественото състояние на ПВТ и данни за собствения мониторинг на водните нива във водоземните съоръжения за черпене на подземни води. Основните критерии за оценка на доброто количествено състояние са разполагаеми ресурси на ПВТ и нивото на подземните води.

ПВТ е определено в добро количествено състояние, когато са изпълнени всички посочени по-долу критерии:

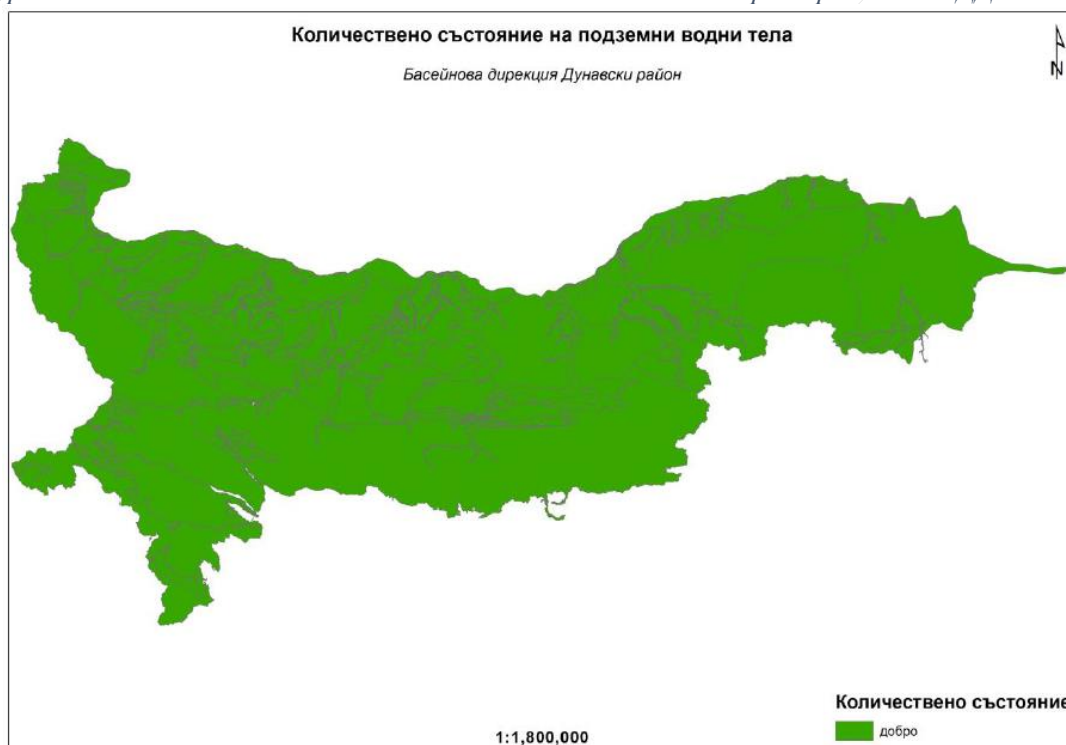
- Нивото на подземните води в ПВТ е такова, че разполагаемите ресурси не са превишени от общото средно многогодишно черпене, включващо черпенето на базата на издадени разрешителни за водоземане и черпенето от кладенците за задоволяване на собствените потребности на гражданите;
- Промените в нивото на подземните води, в резултат от черпенето, не е предизвикало временна или постоянна промяна в посоката на потока, включително на ограничени територии, които могат да доведат до:
 - Непостигане на целите за свързаните повърхностни водни тела;
 - Значимо влошаване на състоянието на повърхностните водни тела;
 - Значително увреждане на сухоземните екосистеми, зависещи пряко от ПВТ.
 - Привличане (интрузия) на солени води или замърсени води;
 - Непрекъсната и ясно определена антропогенна тенденция за промяна в посоката на потока, която може да доведе до интрузия.

- **Количествено състояние на подземните водни тела, съгласно ПУРБ Дунавския район 2016 – 2021 г.:**

Оценка на количественото състояние е извършена само за ПВТ, определени в риск, като са използвани данни от мониторинга на количественото състояние и данни от собствения мониторинг на водните нива във водоземни съоръжения за черпене на подземни води. Оценката е извършена на база одобрен подход. Определянето на количественото състояние е извършено въз основа на 4-ри теста, подробно описани в ПУРБ 2016-2021. В актуализирания ПУРБ всички ПВТ (100 %) са оценени е добро количествено състояние, докато в ПУРБ 2010-2015 г. 14% от ПВТ са оценени в лошо количествено състояние.

Фигура 39 Екологично състояние на подземни водни тела на територията на БДДР

Източник: ПУРБ БДДР 2016-2021 г.

- **Количествено състояние на подземните водни тела, съгласно ПУРБ Черноморски район 2016 – 2021 г.:**

За определяне на натиска върху количественото състояние на подземното водно тяло се използват данни за разположението на съоръженията, от които се черпи вода повече от 10 m³/д или са предназначени за черпене на 10 m³/д, както и за водоснабдяване на повече от 50 човека или са предвидени в бъдеще за водоснабдяване на повече от 50 човека. От значение са и данни от съоръжения, предназначени за изкуствено подхранване на

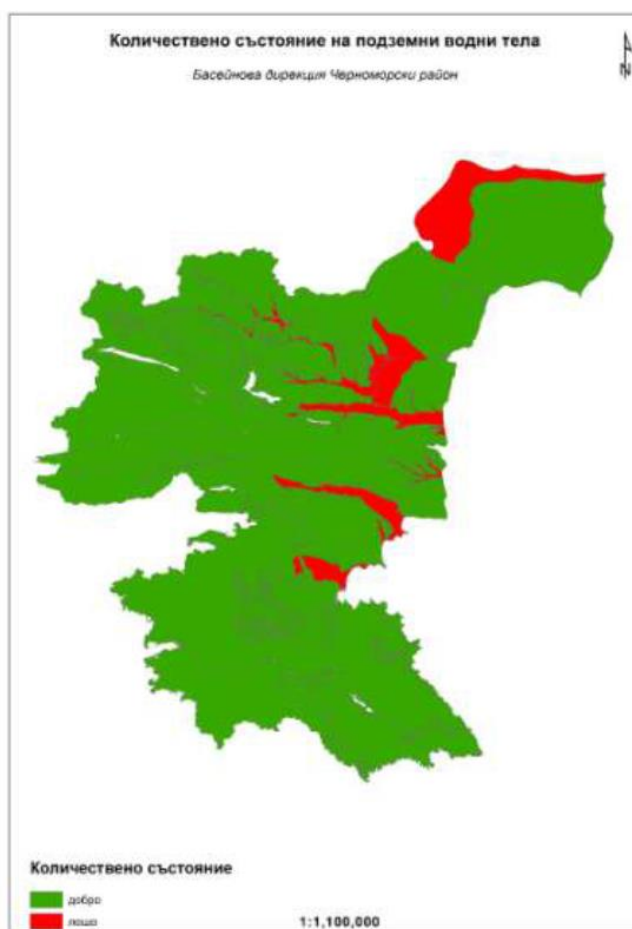

водоносния хоризонт, като на територията на ЧРБУ няма установен такъв вид подхранване на водоносните хоризонти.

Оценката на натиска върху количественото състояние на подземните води е пряко свързано с основните параметри от баланса на подземните води: естествени ресурси, разполагаеми ресурси и свободни водни количества.

На територията на ЧРБУ са определени шест ПВТ, които са със значим натиск от водовземане, с експлоатационен индекс >40%.

Фигура 40 Количествено състояние на подземни водни тела на територията на БДЧР

Източник: ПУРБ БДЧР 2016-2021 г.

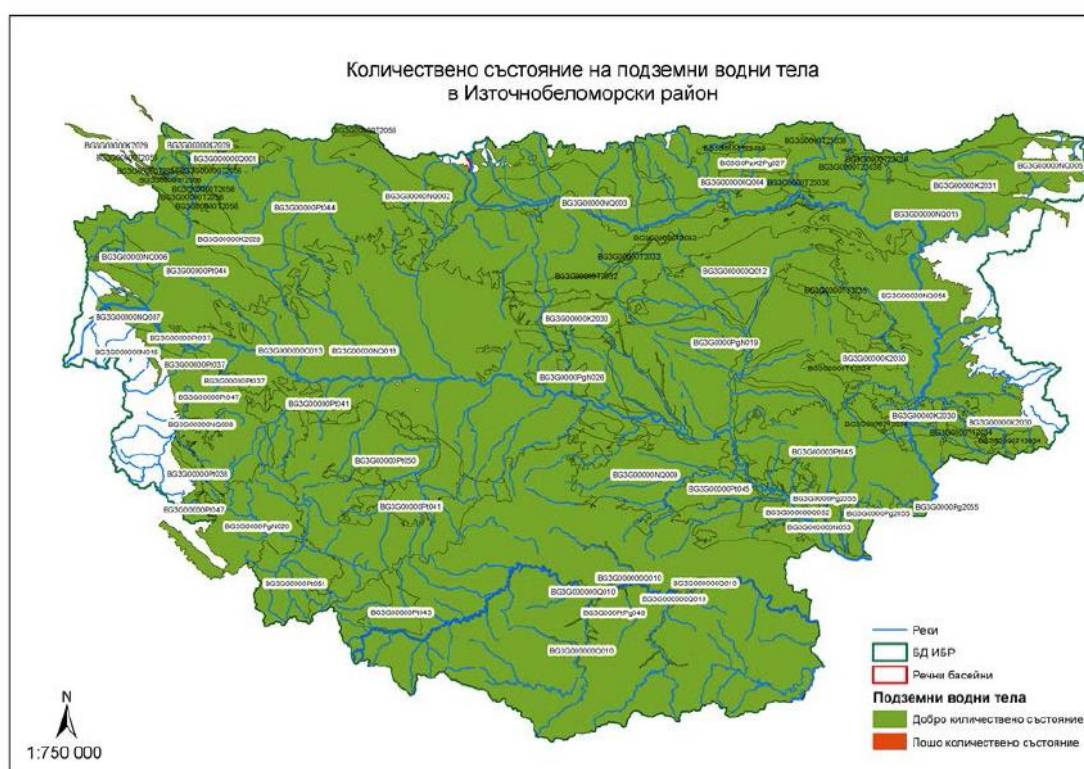
- **Количествено състояние на подземните водни тела, съгласно ПУРБ Източнеломорски район 2016 – 2021 г.:**

Оценка на количественото състояние на подземните води е извършена само за ПВТ, определени в риск. Съгласно приетия подход водните тела, за които не е идентифициран риск от водочерпене, са определени в добро състояние.

Като значим натиск за подземните води е определено всяко черпене или група черпения в определен район, при които експлоатационният индекс (съотношение между общото черпене от подземното водно тяло или част от подземното водно тяло и разполагаемите ресурси) е над 40%. За 3 от общо 41-те подземни водни тела в ИБР експлоатационният индекс надвишава 40%, т. е. те са подложени на значим натиск. За 4 броя ПВТ е определен експлоатационен индекс от 20% до 40% (т.е. тела във воден стрес), на територията на които има райони със значим натиск.

Фигура 41 Количествено състояние на подземни водни тела на територията на БДИБР

Източник: ПУРБ БДИБР 2016-2021 г.

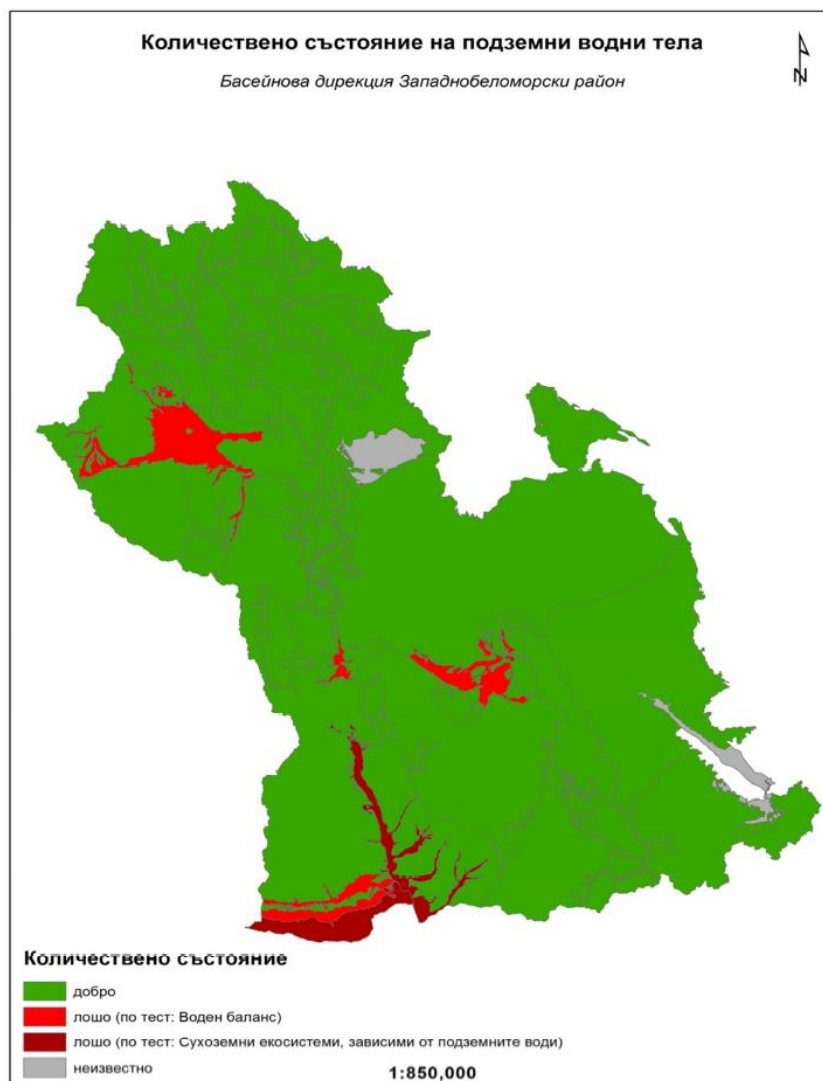
- Количествено състояние на подземните водни тела, съгласно ПУРБ Западнoбеломорски район 2016 – 2021 г.:

Оценка на количественото състояние на подземните води е извършена само за ПВТ, определени в риск. Съгласно приетия подход водните тела, за които не е идентифициран риск от водочерпене, са определени в добро състояние.

От общо 38 подземни водни тела в Западнoбеломорски район, 6 бр. са оценени в лошо количествено състояние, останалите 32 ПВТ са в добро количествено състояние.

Фигура 42 Количествено състояние на подземни води на територията на БДЗБР

Източник: ПУРБ БДЗБР 2016-2021 г.

В изменението на дебитите на изворите през периода 2009 – 2018 години са установени по-добре изразени тенденции на покачване в около 54% от наблюдаваните басейни с подземни води. Положителните тенденции на дебитите са най-добре изразени в басейните на северното бедро на Белоградчишка антиклинала, платото “Пъстрината”, Златна Панега, в Градешнишко-Владимировски, Разложки, част от Настан-Триградски и Куклен-Добростански карстови басейни, както и в басейните на сарматски водоносен хоризонт, барем-аптски и малм-валанжски водоносени комплекси на Североизточна Република България и на Стойловска синклинала

За същия годишен период в 37% от наблюдаваните басейни с подземни води са установени добре изразени тенденции на спадане на дебитите. Отрицателните тенденции на дебитите бяха най-добре изразени в част от Бистрец-Мътнишки, Искрецки, Милановски,

Този документ е създаден в рамките на бюджетна линия BG16RFOP001-8.002-0002 “Бюджетна линия на отдел „Оценка, информация и публичност“/ Координация и оценка, финансирана по Приоритетна ос 8 „Техническа помощ“ на Оперативна програма „Региони в растеж“ 2014-2020, съфинансиран от Европейския съюз чрез Европейския фонд за регионално развитие

Етрополски, Бобошемо-Мърводолски и Гоцеделчевски карстови басейни, както и в басейните на Тетевенска и Преславска антиклинали и Башдерменска синклинала.

В изменението на нивата на подземните води в периода 2009 – 2018 години са установени добре изразени тенденции на покачване в 48% от наблюдаваните случаи. Най-добре изразени са положителните тенденции на водните нива, установени на места в терасите на реките Дунав (Видинска низина), Огоста, Скът, Искър и Янтра, в части от Софийска, Карловска и Казанлъшка котловини, от Горнотракийска низина, както и на места в сарматски водоносен хоризонт и барем-аптски водоносен комплекс на Североизточна Република България. В малм-валанжски водоносен комплекс на същия район от страната, както и в Средногорска и приабонска водонапорни системи тенденциите на водните нива са предимно положителни.

За същия годишен период в 38% от наблюдаваните случаи бяха установени добре изразени тенденции на спадане на водните нива. Най-добре изразени са отрицателните тенденции на нивата установени на места в терасите на реките Дунав (Козлодуйска и Карабоазка низини), Лом, Струма, Места и Марица, на места в Дупнишка, Казанлъшка и Сливенска котловини, в части от Хасковски басейн, както и от барем-аптски водоносен комплекс и от сарматски водоносен хоризонт на Севироизточна Република България. Без добре изразени тенденции и с относителна устойчивост, в периода 2009 – 2018 години, са нивата на подземните води в около 14% от наблюдаваните случаи, установени на места в терасите на реките Дунав (Арчар-Орсойска низина), Марица, Тунджа и Средецка, а също в части от Горнотракийска низина, от барем-аптски водоносен комплекс и от сарматски водоносен хоризонт на Севироизточна Република България.

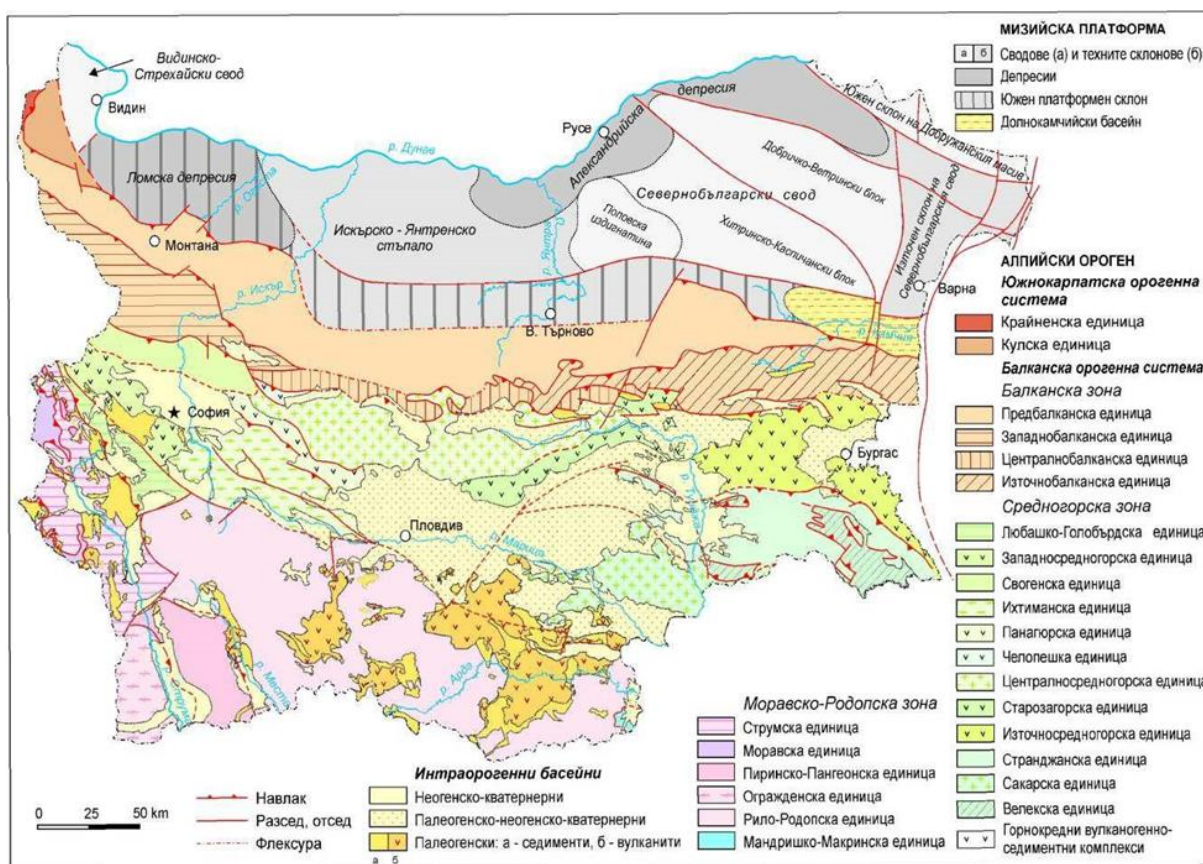
2.3. Земни недра

Съвременният облик на територията на България е резултат на продължително и сложно развитие. Основният фактор в това развитие е морфотектонският, т.е. движенията на земната кора и свързаната с тях морфогенеза. В зоните, подложени на орогенни движения, в различно време са възникнали планински системи със силно разчленен строеж, а в районите с негативни движения на земната кора се е образувал плосък релеф, зает от водни басейни, в които са се натрупали различни по тип и състав утайки.

В геоложката история на България се отделят следните етапи с различна специфика: предпалеозойски (докамбрийски), каледоно-херцински, алпийски и неотектонски. Те обхващат сравнително дълги периоди от време, в течение на които природните условия са се изменяли. Особеностите на геотектонската обстановка през тези етапи са се отразили върху характера и разпространението на изключително разнообразни по възраст скални комплекси и структури. Възрастта на скалните комплекси е от Докамбрия до съвременни наслаги. По вид разкриващите се скали са седиментни, магмени и метаморфни. Това многообразие от

различни по състав и възраст скали и разнообразни палеогединамични обстановки е предпоставка за наличието на разнообразни по вид и произход минерални суровини, проявата на многообразни негативни геодинамични процеси, както и определят различна сеизмична характеристика на различните части от територията на страната. Геоложият строеж и тектонските особености на територията на България са резултат от процесите, предизвикали образуването на Алпо-Хималайската геотектонска структура. На фигура № 43 е представена тектонска схема на България.

Фигура 43 Тектонска схема на България

Тектонска схема на България (по Георгиев, Дабовски, 1997 и Dabovski et al., 2002, с изменения)

В строежа на страната са обособени няколко главни структурни области, които се различават не само по тектонския си стил, но и по разнообразието на скалите, които ги изграждат.

Мизийска плоча (платформа).

Тя обхваща Севернобългарската равнина и Влашката низина. На север и на запад граничи с Южните Карпати, а на юг — с предпланините на Стара планина.

Мизийската плоча е само западната част на голямата геоструктура на земната кора - Понтийската плоча. Основата на плочата е изградена от силно нагънати палеозойски скали. Тя представлява консолидирана земна кора (фундамент) с дълбочина от 12 km (за Ломската депресия) до 3 km (за Севернобългарското подуване). Надстройката се състои от почти хоризонтални пластове (мезозойски и терциерни скали), които в североизточната ѝ част са наклонени под 7—10° към Черно море. Независимо от високата степен на консолидация в Мизийската платформа протичат съвременни неотектонски процеси. Североизточна България (Севернобългарското подуване) е в процес на издигане, свързан с образуването на разломи. Северозападната част (Ломската депресия) потъва продължително със средна скорост 2 mm годишно. Ломската депресия е област с найниска собствена сеизмичност.

Балканиди (Балканска орогенна система).

Те са линейно ориентирана тектонска структура, разположена по югозападния и южния ръб на Мизийската плоча. В миналото това пространство е било разкъсано от множество надлъжни разломи (линеаментен сноп), по които през палеозоя и долния триас е проникнала магма. Балканидите обединяват три тектонски зони: Предбалкан, Старопланинска ивица и Средногорие.

Предбалканът е най-външната ивица на Балканидите — от Тимок до Черно море. Тектонският стил на Предбалкана е един преход от стила на Мизийската плоча към този на Стара планина. Предбалканът се състои от антиклинали и синклинали, които са разположени почти успоредно една на друга в посока изток — запад. По форма те са нормални или слабо наклонени на север. Изградени са предимно от мезозойски (варовици, доломити, мергели, пясъчници) и неозойски скали (пясъчници, глини и др.). Най-голямата гънкова структура на Предбалкана е Белоградчишката антиклинала.

Старопланинската структурна ивица се покрива с географското понятие Балкан. Образува се е едновременно с Предбалкана, но тектонските процеси тук са протекли поинтензивно. Освен това западната, средната и източната част имат свои специфични особености. Западна Стара планина има две големи антиклинали: Берковска и Свогенска, които се разделят от Издремецката синклинала. Берковската антиклинала е най-голямата на територията на България. Тя се разпростира между реките Тимок и Искър. Средна Стара планина е разположена между Етрополско и Сливен. Тази част от Старопланинската структурна ивица има навлачен строеж. Алохтонът се състои от гранити и гнайси, които са навлечени на север върху мезозойски и други по-млади скали. В източната част на Стара планина се срещат и двата вида структури: силно нагънати и навлечени на север мезозойски и терциерни скали и плитки гънки в южната ивица.

Средногорието се образува след нагъването на Балканидите, продължило до средата на кредния период. Тогава активният тектонски процес се измества на юг и се оформя нов пояс от надлъжни разломи. Върху тях се образуват специфични дълбоко пропаднали

„корита“, впоследствие запълнени със седиментни и вулканогенни скали. Средногорието съчетава разнообразни тектонски структури: гънки, навличания, разсеци и др. Скалите, които ги изграждат, са също разнообразни както по възраст, така и по генетични и петрографски особености. В зависимост от ориентираността на гънковите структури Средногорската тектонска система се разделя на три части: Софийско Средногорие, Централно Средногорие и Странджанско Средногорие. Тектонското разкъсване на Средногорието е незатихващ сложен процес.

Родопска област (част от Моравско-Родопска зона).

Тя е неконсолидирана структура, изградена от докамбрийски скали. В нея освен Родопите се включват още Рила, Пирин и по-голямата част от Източна Тракия. Главните тектонски структури в Родопската област са навлаците. Заедно с всички други докамбрийски масиви на Балканския полуостров тя е подложена на дълбока тектонска дезинтеграция. През стария палеозой процесът засяга областта западно от Рила и Пирин (горното течение на р. Струма), където се образува една дълбока разкъсана ивица. Тектонската ѝ активност продължава до днес. Това е зона с висока сеизмичност. На северозапад тази ивица продължава през Скопие, Баня Лука, Загреб до областта Фриули.

Краищидна зона (част от Моравско-Родопска зона).

Това е тектонска ивица на дълбоко разкъсване. Процесът е започнал в началото на палеозоя и по-късно се активизира през мезозоя и неозоя. Последното разкъсване е свързано с Трансбалканската ивица. При пресичането ѝ с Краищидната зона в областта Струма—Места се образува важен тектонски възел, който обуславя високия сеизмичен потенциал на областта. Главните тектонски структури са: продължението на Моравския навлак, Пенкьовският и Коньовският навлак. Сред тях са разположени многобройни гънки със североизточна ориентация. Най-голямата е Трънската антиклинала.

Тектонските процеси и движения на територията на България са оказали силно въздействие върху физико-механичните свойства на скалите и върху общата устойчивост на скалните масиви. Сравнително еднообразни и благоприятни са условията за строителство в Мизийската тектонска област, тъй като пластове са запазили почти хоризонталното си положение. В нагънатите планински системи на Балканидите, Родопския масив и Краищидите деформирането на пластове е довело и до усложняване на релефа. Интензивните тектонски движения са предизвикали разкъсване, напукване, раздробяване на скалите и като резултат от всичко това — намаляване на якостта им. Особено неблагоприятни са инженерно-геоложките условия в разломните и навлачните зони, където скалите са разрушени, дори стрити на прах. При строителство в такива зони често се наблюдават свличания, обрушвания, голям скален натиск и голям воден приток. Неотектонските движения също оказват влияние върху инженерно-геоложките условия, особено в районите с повишена сеизмичност.

Различните геоложки структури и геоложкия риск, следващ от естествените физикогеоложки и/или техногенни процеси са основен фактор при взимането на проектантските решения, в т.ч. по отношение на изграждането на съоръжения на екологичната инфраструктура.

От физико-геоложките явления решаващо значение за нашата страна имат речната и овражна ерозия, свлачищата, срутищата, пропадането и сеизмичността.

По отношение на влиянието върху инвестиционните проекти като по-важни негативни последици се явява усложняване на фундирането и изграждането на съоръжения; заемаването на земеделски и горски площи и т.н.

2.3.1. Свлачищни процеси

Свлачищата са един от основните елементи, формиращи геоложката опасност. Те са широко, но неравномерно проявени на територията на страната. Обособени са райони с повишена концентрация на тези геодинамични процеси. Един от тях е високият Дунавски бряг. Почти непрекъснатата свлачищна ивица се проследява между Дунавци и устието на р. Искър. В източна посока по-значителни свлачищни райони са развити около Никопол, Свищов и Тутракан. Голямо разпространение имат и свлачищата по северното Черноморско крайбрежие. Почти непрекъснатата свлачищна ивица с дължина около 30 км и широчина, достигаща 2-3 km се разполага северно от гр. Варна до гр. Каварна. Множество свлачища са развити в долнокредните седименти на Предбалкана: по поречието на р. Янтра – северно от В. Търново, в Ловешко, Севлиево, Врачанско. С по – значителни размери във вътрешността на страната са свлачищата в Тракийската низина, Софийската и Пернишката котловина, свлачищата при Смолян. Значителни свлачища са проявени по разломни зони и структури, окултуряващи и пресичащи Рило-Ропския регион, по струмската разломна зона в Симитлийската котловина, по Местенските разломи.

През 2018 г. се наблюдава тенденция за увеличаване броя на свлачищата и засегнатите територии (ha) спрямо 2017 г. Нововъзникналите/активизирани свлачища през 2018 г. са 32 бр. с обща площ около 415,1 ha. Регистрираните към 31.12.2018 г. свлачища на територията на страната са 2 170 бр. с обща площ около 21 758,2 ha, като от тях:

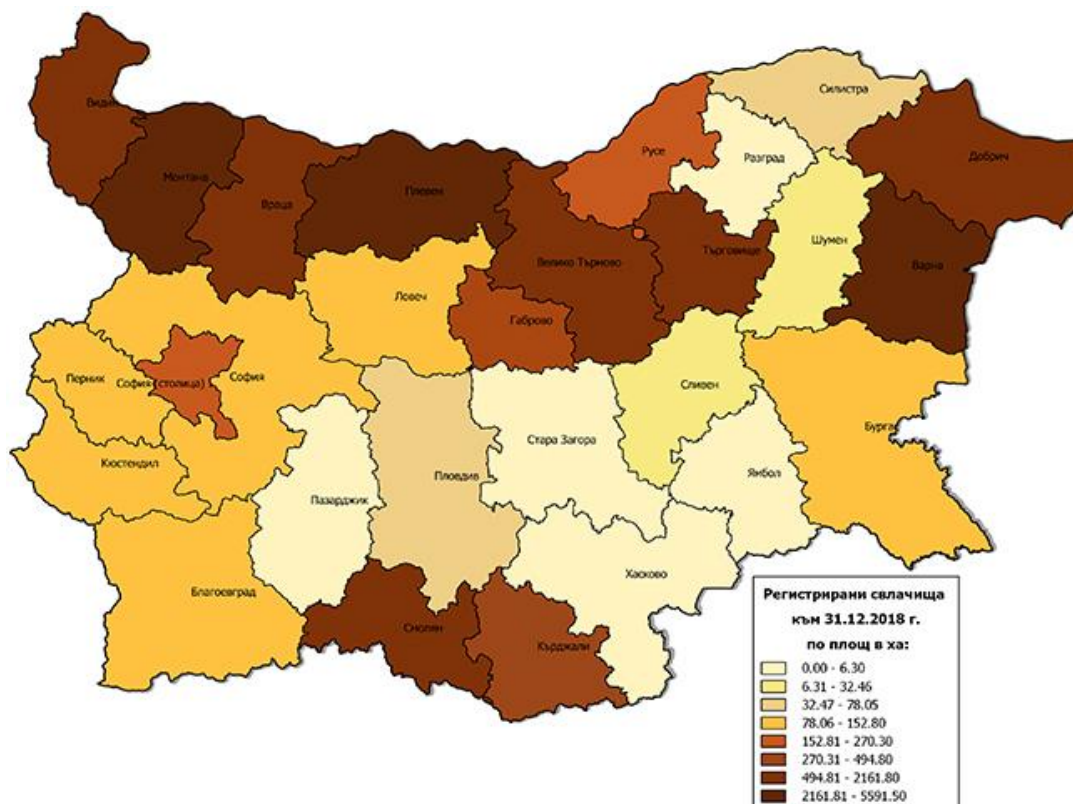
- Активни/периодично активни свлачища на територията на страната са 851 бр. със засегната площ около 6 242,6 ha;
- Потенциалните/временно стабилизираните свлачища са 875 бр. със засегната площ около 10 152,4 ha;
- Затихнали/стабилизираните свлачища – 444 свлачища със засегната площ около 5 363,2 ha.

От регистрираните 2 170 бр. свлачища – 1 279 бр. свлачища с площ около 16 021,5 ха са в урбанизирани територии. Останалите 891 бр. свлачища са с площ около 5 736,7 ха разпространени по републикански и общински пътища, и частично в земеделски и горски територии. На фиг. 44 е показано разпределението на площите засегнати от свлачищните процеси по области. Свлачищата са разпределени както следва:

- **384 бр.** свлачища са проявени в областите Добрич, Шумен, Варна, Бургас и Сливен (регистрирани и наблюдавани от „Геозащита“ ЕООД - Варна);
- **1125 бр.** свлачища са проявени в областите Видин, Монтана, Враца, Плевен, Ловеч, Габрово, Велико Търново, Русе, Силистра, Търговище и Разград (регистрирани и наблюдавани от „Геозащита“ ЕООД - Плевен);
- **661 бр.** свлачища са проявени в областите София-град, София-област, Перник, Кюстендил, Благоевград, Пазарджик, Пловдив, Смолян, Стара Загора, Хасково и Кърджали (регистрирани и наблюдавани от „Геозащита“ ЕООД - Перник).

Фигура 44 Разпределение на площите засегнати от свлачищни процеси, ха

Източник: ИАОС

*Забележка: Картата е изработена в ИАОС по данни на МРРБ - „Геозащита“ ЕООД – Варна, Плевен и Перник

Този документ е създаден в рамките на бюджетна линия BG16RFOP001-8.002-0002 “Бюджетна линия на отдел „Оценка, информация и публичност“/ Координация и оценка, финансирана по Приоритетна ос 8 „Техническа помощ“ на Оперативна програма „Региони в растеж“ 2014-2020, съфинансиран от Европейския съюз чрез Европейския фонд за регионално развитие

2.4. Състояние на почвите и земеползването

Почвите в територията на страната се отнасят към две европейски почвеногеографски области (съществени части от Суббореалния и Субтропичния почвен сектор на Европа) (Н. Нинов, 1997 г. География на България) - Карпатско-Дунавска почвена област (Северна България) и Средиземноморска почвена област (простира се на юг от Стара планина).

Почвата като компонент на околната среда е незаменим, ограничен и практически невъзстановим природен ресурс, което налага опазването му от вредни въздействия и унищожаване, както и неговото устойчиво ползване. Най- разпространените форми на увреждане на почвите са химическото замърсяване, различните форми на деградационни процеси /ерозия, вкисляване, засоляване/, почвено запечатване.

2.4.1. Запасеност на почвите с биогенни елементи

Запасеността на почвите с биогенни елементи се определя чрез концентрациите на общ азот, органичен въглерод и общ фосфор, както и съотношението между органичен въглерод и общ азот. Запасеността на почвите с биогенни елементи е ключов въпрос за осигуряване на тяхното плодородие.

В периода 2005 – 2018 г. почвите в страната са в добро екологично състояние по отношение на запасеност с биогенни елементи/органично вещество. Оценката за запасеността им с биогенни елементи се извършва в рамките на Националната мрежа за почвен мониторинг, въз основа на равномерна мрежа 16x16 km, в която се извършват проучвания в 397 пункта чрез анализ и оценка за съдържанието на трите биогенни елемента: азот, органичен въглерод и фосфор.

Пунктовете са разположени в земеделски земи. При избора на точното им местоположение се спазват следните изисквания: отстояние от пресечна точка на не повече от 2 км; почвеното различие и начинът на ползване да съответства на съответната пропорция на национално ниво.

Съгласно чл.10 (1) от Наредба № 4 за мониторинг на почвите са разработени схеми за мониторинг, включващи параметри на наблюдение. Всяка година се пробонабират 25 % от пунктовете на мрежата. През 2018 г. са взети 636 почвени проби от 106 пункта. Оценката на данните за биогенните елементи е извършена чрез статистическа обработка на резултатите в две дълбочини. Оценката на запасеността на почвите се прави в пет степенна скала според съдържанието на орг. С, общ N, P и съотношението между органичния въглерод и общия азот в почвите (C/N), което е регламентирано в Наредба № 4 за мониторинг на почвите (таблица № 28).

Таблица 28 Скала за оценка на съдържанието на биогенни елементи в почвата

Параметри	орг. С g/kg	общ N g/kg	общ P mg/kg	C/ N (g/kg)
Много ниско	<5	<0,98	<398	<8
Ниско	5-10	0,98-1,33	398-553	8 -10
средно	10-15	1,33-1,95	553-924	10-12
Високо	15-25	1,95-2,86	924-1599	>12
Много високо	>25	>2,86	>1599	Няма стойност

През 2018 г., обработваемите земи и постоянно затревените площи се характеризират с високо съдържание на органичен въглерод, азот и средна запасеност с фосфор в двете дълбочини: съответно 0-20cm/20-40cm за обработваеми земи и 0-10cm/10-40cm за постоянно затревени площи.

Съгласно Националния доклад за състоянието на околната среда на ИАОС за 2018 г. се наблюдава сравнително добра запасеност с биогенни елементи. Стойностите при наблюдаваните показатели са в рамките на средните за страната стойности, а съотношението C/N показва благоприятни условия за разграждане/минерализиране на органичното вещество.

Съотношението C/N е индикация за благоприятните условия за съществуване и развитие на почвеното биоразнообразие и за стабилност на структурата на почвите. Това отношение варира в широки граници. През 2018 г. преобладават пунктовете (35,85 % за дълбочина 0-10cm/0-20cm и 37,74 % за дълбочина 10-40cm/20-40cm), в които съотношението органичен въглерод/азот се характеризира със ниски до средни стойности, движещи се в границите от 8 до 10 mg/kg. Тези резултати показват сравнително добри възможности за възпрепятстване на мобилността на замърсителите, попаднали в почвите.

2.4.2. Съдържание на вода в почвите

За оценка състоянието на почвите, освен съдържанието на биогенни елементи в тях е необходимо да бъде определен и водния запас в тях. Съдържанието на вода в Почвите се определя в слоя от 0-100 cm в проценти от пределната полска влагоемност (ППВ)¹ в началото и края на вегетационния период. Усвояването на биогенните елементи е възможно само при наличие на вода, т.е. нивото на овлажнение на почвите има определяща роля за усвояването на биогенните елементи. При недостиг, биогенните елементи могат да се внесат като торове, но отново степента на усвояването им е в непосредствена зависимост от наличието на вода в коренообитаемия почвен слой.

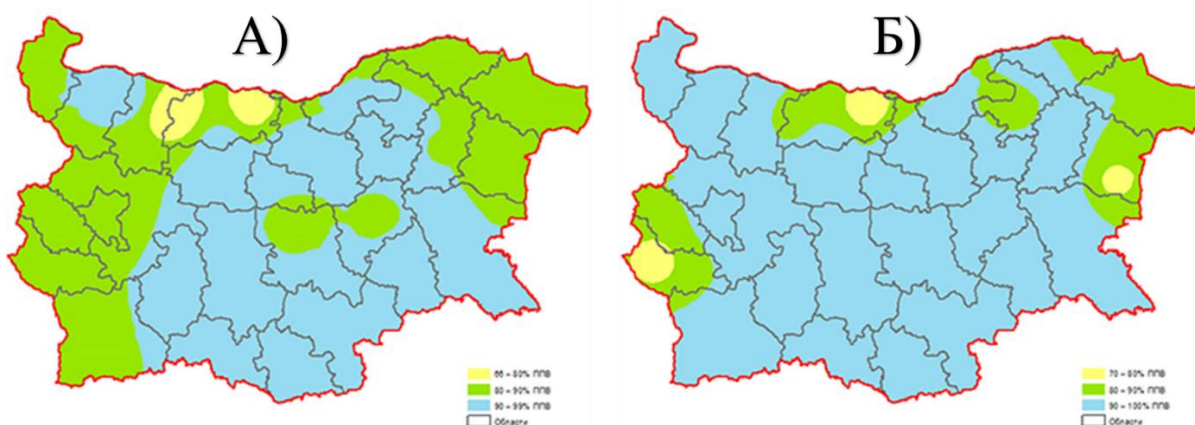
¹ Пределна полска влагоемност (ППВ) - максималното количество вода, което почвата може да поеме при запълване на всички пори, преди да настъпи оттичане. Оптималното овлажняване на почвата за развитие на културите е от 100 до 75% от ППВ

Този документ е създаден в рамките на бюджетна линия BG16RFOP001-8.002-0002 "Бюджетна линия на отдел „Оценка, информация и публичност“/ Координация и оценка, финансирана по Приоритетна ос 8 „Техническа помощ“ на Оперативна програма „Региони в растеж“ 2014-2020, съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейския фонд за регионално развитие

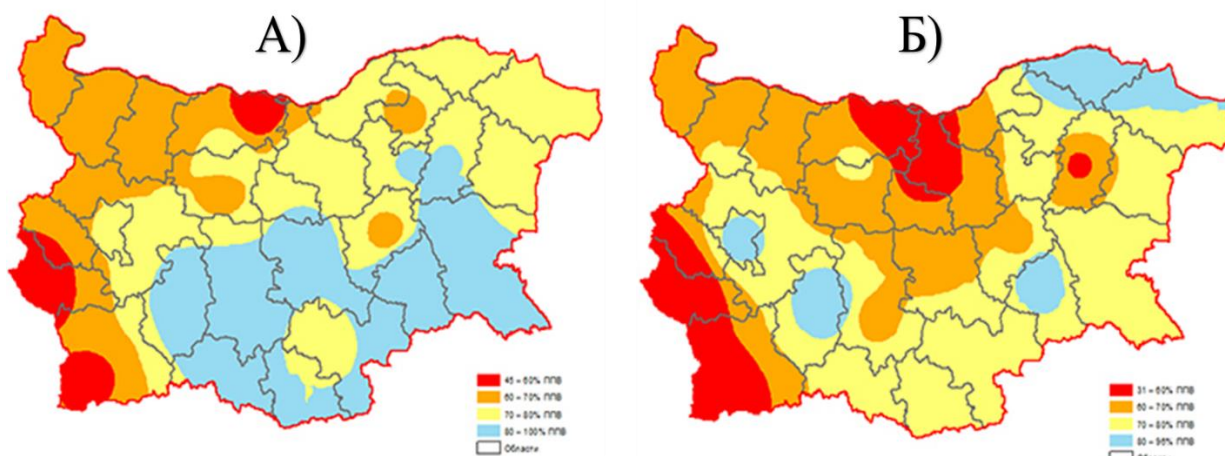
На фиг. № 45- 46 по-долу е показано пространственото разпределение на съдържанието на вода в слоя 0-100 cm в проценти от ППВ в началото и края на вегетационния период, съответно за 2017 г. и 2018 г.

Фигура 45 А) - Пространствено разпределение на водните запаси в почвите на 07.03.2017 г. в еднометровия почвен слой (% от ППВ)*; Б.) Пространствено разпределение на водните запаси в почвите на 07.03.2018 г. в еднометровия почвен слой (% от ППВ)*

Източник: ИАОС

Фигура 46 Пространствено разпределение на водните запаси в почвите на 27.10.2017 г. в еднометровия почвен слой (% от ППВ)* Б) - Пространствено разпределение на водните запаси в почвите на 27.10.2018 г. в еднометровия почвен слой (% от ППВ)*

Водните запаси в почвата, изразени в проценти от ППВ или оценени чрез индекса на почвено засушаване (SMI) през различните сезони се различават. По-малки различия се наблюдават при запасите на вода в еднометровия почвен слой в началото на вегетационния сезон. През 2018 г. в по-голямата част от територията на страната

влагозапасите са между 90 и 100% от ППВ. Само в крайните Североизточни и Западни райони и част от централната Дунавска равнина те са между 70 и 90% от ППВ. През 2017 г. много по-голяма част от същите райони, са били с влагозапаси значително под максималния запас при ППВ.

В края на вегетационния период състоянието на почвеното овлажнение през 2018 г. се различава от това през 2017 г. През 2017 г. в Тракийската низина и Югоизточна Република България влагозапасите са близки до максималните, а под критичните 70% от ППВ са в Западна Република България. През 2018 г. в много ограничени райони влагозапасите са близки до максималните, а в Дунавската равнина, част от Тракийската низина и Югозападна Република България те са под критичните, достигащи изчерпване до 31% от ППВ. В крайдунавските райони на области Плевен, В. Търново и Русе, както и в Кюстендилска и Благоевградска области водните запаси в еднометровия почвен слой са изцяло изчерпани. Така преди старта на периода на есенно-зимното влагонатрупване, в голяма част от обработваемите земи, дефицитът на вода в почвата е значителен и компенсирането му зависи от количествата на валежите през зимния сезон.

Предвид високия риск от възникване на атмосферно и почвено засушаване на територията на Република България е необходимо да бъдат предприети мерки за подобряване на условията за поддържане оптимална влажността на почвата по-продължително време през вегетационния период чрез прилагане на съобразени с резултатите от научните изследвания у нас, решения за преодоляване на последствията от промените на климата.

2.4.3. Вкисляване на почвите

Вкисляването на почвите се дължи на отлагания в резултат от емисии от промишлени процеси, природни биохимични цикли, а за обработваемите почви - и от едностранчивото (без фосфор и калий) торене с азотни торове.

Основен фактор за вкисляването на почвите в Република България е едностранчивото торене с азотни торове. Успоредно с процеса на вкисляване се променя подвижността и достъпността на редица почвени елементи. Оценката на почвеното вкисляване се прави въз основа на измерената киселинност на почвите и изчислената степен на наситеност с бази по пунктове.

За оценка на киселинността на почвите през 2018 г. са взети 456 почвени проби, направени са 3192 анализи, набрани от 57 пункта от мониторинговата мрежа. Получените данни са оценени съгласно следната скала за оценка (таблица №29).

Таблица 29 Класификационна схема за съдържание на вредна почвена киселинност, според степента на наситеност на почвата с бази

<i>Степен на вредно вкисляване</i>	<i>Степен на наситеност на почва с бази</i>
Няма	100 -93
Слаба	92 -87
Средна	86-77
силна	под 77

През 2018 г. степента на вкисляване в пунктовете за мониторинг се запазва. Очертава се тенденция към намаляване на степента на вредно вкисляване и на съдържанието на обменен алуминий, както и леко увеличаване на степента на наситеност с бази (V3%). Извършваният мониторинг по вкисляване на почвите в България показва, че в преобладаващата част от киселите почви на предпланинската област в страната с кисела и силно кисела реакция усвоените от земеделието площи са наситени с подвижни обменни Ca и Mg във висока степен, поради което не е необходимо варуване с цел предпазване на глинестите минерали от бързо протичаща деструкция, стабилизиране на хумуса и др.

При вкисляване от минерално торене на киселите почви на предпланинската област в много силна степен, при намаляване на наситеността им с Ca и Mg (V3%) и при новоусвоени и неокултурени силно кисели почви с малка степен на наситеност с бази в планинската област (вкл. полупланинската подобласт) е необходимо варуване не само за бързо блокиране на токсичните елементи, но и за опазване и подобряване състава на почвата и на нейната агрегация. Варуването с посоченият мелиоративен ефект е в по-слаба степен необходимо за обработваемите глеевидни кисели почви в котловините, тъй като преобладаващата част от почвената покривка има немалка степен на наситеност и значителна част от нея е окултурена.

За ограничаване на развитието на процеса на вкисляване при обработваемите почви е необходимо прилагане на подходящи модели на торене. При изоставените терени се налага ограничаване на процесите на ерозия, прилагане на стопански решения за увеличаване на почвеното плодородие и извършване на варуване съобразно конкретните условия на засегнатите площи.

2.4.4. Засоляване на почвите

Засоляването на почвите е процес, при който се увеличава съдържанието на водноразтворимите соли и/или обменен натрий в почвите в количества, влияещи негативно на техните свойства, респективно на продуктивния им потенциал. Процесите засягат главно областите Бургас, Варна, Велико Търново, Плевен, Пловдив, Сливен, Стара Загора и Ямбол. Оценката се прави въз основа на измерената електропроводимост и обменен Na по пунктове.

За оценка на засолеността на почвите през 2018 г. са взети 288 почвени проби, направени са 2304 анализи, набрани от 12 пункта от мониторинговата мрежа. Проявяването на естественото засоляване на почвите в неговия хидроморфен стадий е свързано преди всичко с високо ниво на подпочвените води /минерализирани в различна степен/, с влошени условия за естествен дренаж, с периодични летни засушавания в повечето от равнинните райони на страната, с особеностите на мезо- и микрорелефа и с някои други фактори с локално значение.

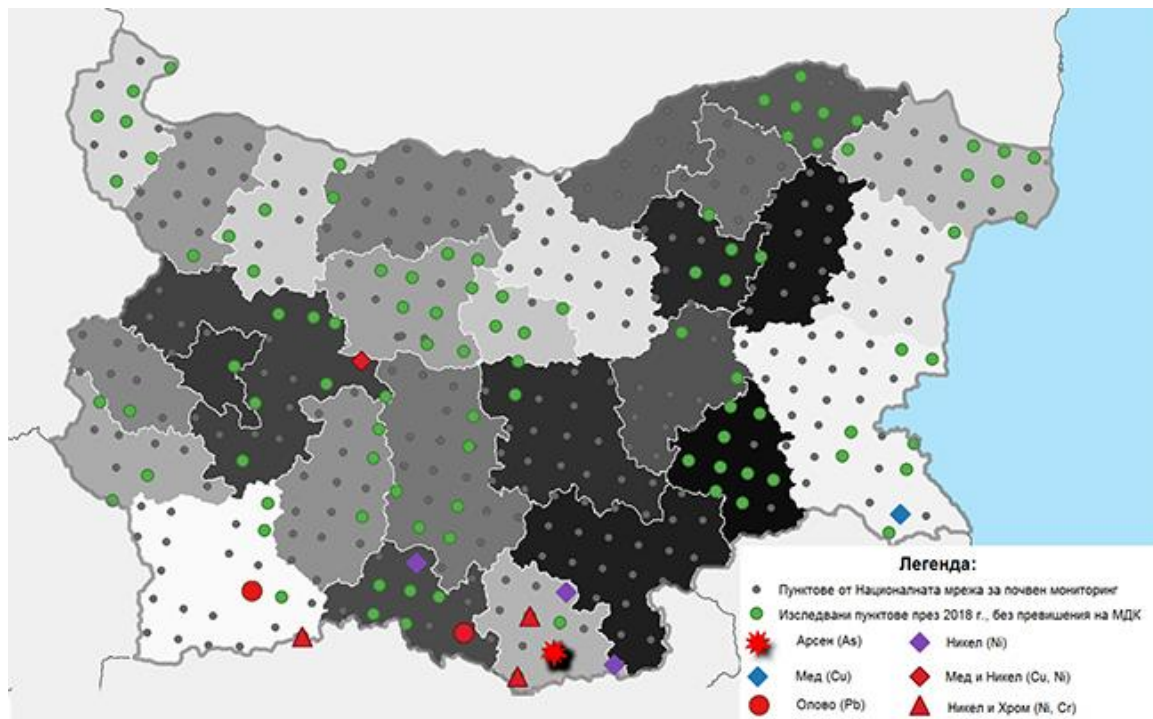
Най- силно е засоляването във Пловдивска област /с. Белозем, с. Костиево и с. Бенковски/ и Варненска област /с. Тръстиково/. Последното е повлияно от процеса на вторично засоляване от индустриален тип. Почвите са разположени главно около солниците, солната мина по протежение на солопровода Провадия- Девня и в долното течение на р. Провадийска до устието ѝ.

2.4.5. Замърсяване на почвите с тежки метали, металоиди и устойчиви органични замърсители (УОЗ)

Замърсяването на почвите с тежки метали се определя като Дифузното замърсяване вследствие на атмосферни отлагания и неустойчиви земеделски практики. Дифузното замърсяване се оценява чрез определяне на концентрациите на тежки метали и металоиди - Zn, Cu, Pb, Cd, Ni, Co, Cr, Hg, As, и устойчиви органични замърсители – РАН (16 съединения), РСВ (6 съединения) и хлорорганични пестициди (22 съединения) в почвени проби. През периода 2005 – 2018 г. почвите в страната са в добро екологично състояние по отношение на замърсяване с тежки метали, металоиди и устойчиви органични замърсители: Полиароматни въглеводороди (РАН), Полихлорирани бифенили (РСВ) и Хлорорганични пестициди. За оценка на замърсяването на почвите с тежки метали през 2018 г. са взети 636 почвени проби, направени са 5406 анализи, набрани от 106 пункта от базовата мрежа (фигура №47).

Фигура 47 Пространствено разпределение на пунктове от Националната мрежа

Източник: ИАОС

На Фиг. №47 е показано разпределението на пунктовете от Националната мрежа за почвен мониторинг с установени превишения на МДК на тежки метали през 2018 г. Пунктовете, в които има отчетени по-високи стойности на тежки метали и металоиди от максимално допустимите концентрации представляват 10,38 % от общият брой пробонабрани пунктовете за 2018 г. (106 пункта) от Националната мрежа за почвен мониторинг. Те попадат в административните граници на областите София, Кърджали, Смолян, Бургас, Благоевград.

За оценка на замърсяването на почвите с УОЗ през 2018 г. са взети 318 почвени проби, направени са 13 674 броя анализи, набрани от 106 пункта от базовата мрежа. Отчетено е замърсяване с *полихлорираните бифенили (PCB)* в област Пазарджик - с. Дюлево, област Враца - с. Девене, област София - с. Чавдар, област Ловеч - с. Драгана, с. Добродан, област Смолян - с. Триград, с. Настан, област Пазарджик - с. Говедаре. Отчетено е замърсяване с *пестицида Бета – хексахлорциклохексан* има област Видин - с. Вълчек и с. Буковец област Кюстендил - с. Ветрен и с. Вуково, област Враца - с. Челопек и с. Девене, област София - с. Бели и с. Скравена, област Смолян - област - с. Триград и с. Настан, област Ловеч - с. Балканец, с. Добродан, с. Дойренци.

2.4.6. Ерозия на почвите

Ерозия на почвата е процес на механично разрушаване и отнасяне на почвената маса от действието на водата и вятъра. Под нейното влияние постепенно намалява количеството на хранителните вещества и хумусът в нея.

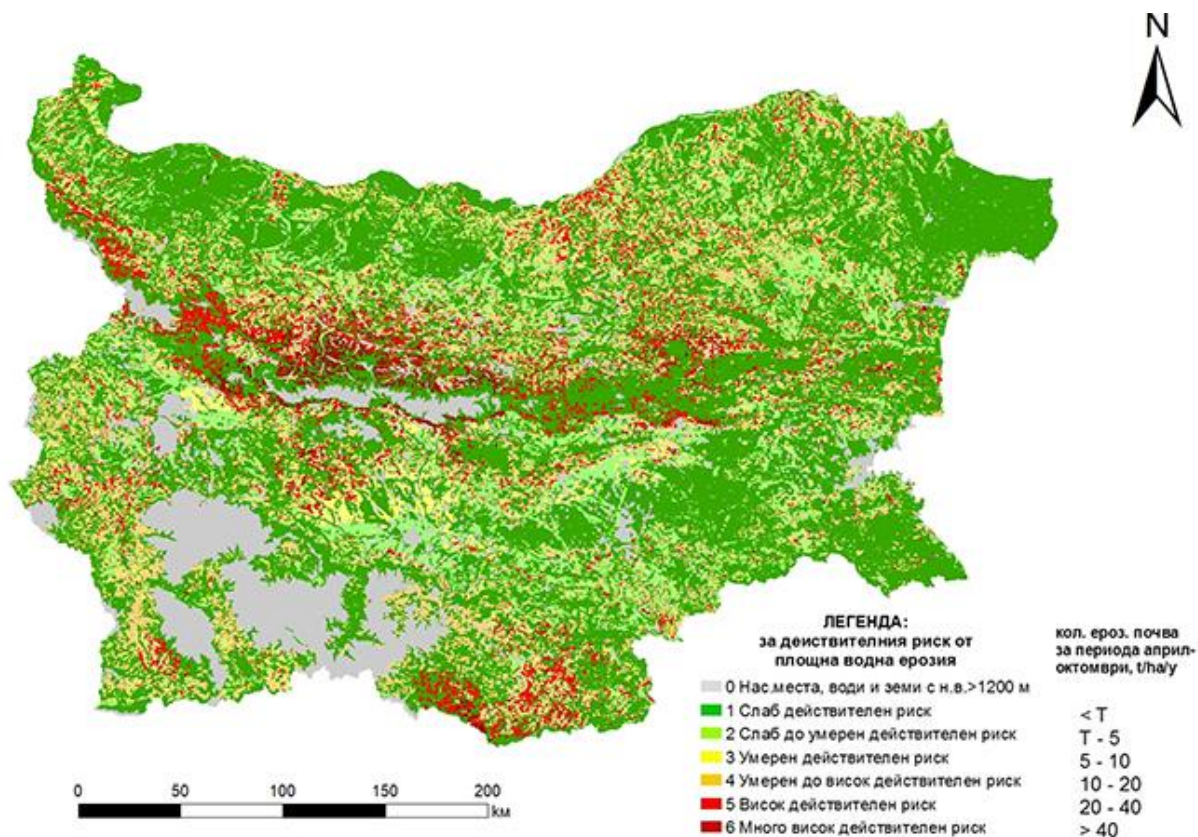
През 2018 г. се наблюдава слаба промяна в средногодишния интензитет на плоскостната водна ерозия. Оценката за средногодишните загуби на почва от ерозия през годината възлиза на 59 млн. тона, която се проявява в различна степен и интензитет в зависимост от начина на земеползване. През 2018 г. териториите със земеделски земи, които имат слаб ерозионен риск са 3 650 449 ha, тези с умерен и висок риск са съответно 1 729 017 ha и 564 758 ha. В това число само в нивите площите със слаб ерозионен риск са 2 622 685 ha, със среден 1 020 606 ha, а с висок 283 389 ha.

През 2018 г. най-висок е интензитетът на ерозионните процеси в земеделските земи на областите Смолян, София област, Габрово и Благоевград – съответно 28,6; 20,9; 12,6 и 12,3 t/ha/y, а най-нисък – в областите Търговище, Разград, Русе и Пловдив - съответно 5,3; 5,6 и 5,7 t/ha/y. Най-много площи с висок ерозионен риск – степен 7 „силна до много силна“, има в областите Ловеч, София област, Габрово, Търговище и Кърджали (съответно 55 447, 29 608, 11 833 и 11 139 ha), а най-малко – в областите Добрич и Ямбол (съответно 142,7 и 92,0 ha).

На фигура №48 е представена карта на действителният риск от плоскостна водна ерозия за 2018 г. за територията на Република България. Представени са териториите с различна степен на риск. Измененията в действителния риск от плоскостна водна ерозия се дължат на ерозионността на интензивните валежи и промените в растителната покривка (определени от сателитни снимки на земното покритие – проект CORINE 2018).

Фигура 48 Действителен риск от плоскостна водна ерозия на почвата 2018 г.

Източник: ИАОС

2.4.7. Земеползване

Земеползването представя увеличаването или намаляването на площите, заети със земеделски, горски, естествени и полу-естествени, градски и други изкуствено-създадени земи и тенденциите в промените на земеползването (по вид и площ) - за определен период от време.

В периода 2009 – 2018 г. се наблюдава трайна тенденция към увеличаване площите, заети с обработваеми земи и намаляване на необработваемите земи. В сравнение с предходната година обработваемите земи намаляват незначително с 0,3 %.

През 2018 г. използваната земеделска площ (ИЗП)² е 5 030 276 ha и заема 45% от територията на страната. Не се наблюдава съществена промяна спрямо предходната година (2017 г.).

Най-висок процент от ИЗП на страната имат областите: Добрич - 7,3% (367 904 ha), Плевен - 6,6% (332 567 ha), Пловдив - 5,9% (296 690 ha) и Бургас – 5,6% (282 819 ha), следват Стара Загора - 5,5% (274 271 ha) и Враца – 4,8% (240 112 ha).

² ИЗП включва: обработваеми земи, трайни насаждения, постоянно затревени, оранжерийни площи и семейните градини

Необработваемите земи през 2018 г. са 195 918 ha и заемат 3,7% от площите със селскостопанско предназначение и 1,8% от площта на страната. Най-висок е процентът на необработваемите земи – в областите Плевен – 4,5% (15 598 ha), Враца – 7,1% (18 247 ha), Благоевград – 11,2% (17 262 ha) и Видин – 10,7% (15 874 ha).

2.5. Състояние на ландшафта в България

Дейностите по отношение опазване, планиране и управление на ландшафта са ключови при устройване на всяка територия и още повече при планиране и проектиране на обекти, свързани с Европейската конвенция за ландшафта. “Ландшафт” означава територия, специфичният облик и елементите на която са възникнали като резултат на действия и взаимодействия между природни и /или човешки фактори. Ландшафтът има важна роля в културната, екологичната и социалната сфера, и представлява благоприятстващ икономическата дейност ресурс, който може да допринесе за устойчиво развитие на обществото, осигуряване на по-добро качество на живот на населението чрез опазване, поддържане и устойчивото му развитие. Трябва също да се следва необходимостта от устойчиво използване на природните ресурси чрез планиране степента на човешката намеса, както във вече изградените селищни образувания и инфраструктура, така и в незасегнатите от човека територии.

Типологията на ландшафтите в страната е направена съобразно природните условия и спецификата на ландшафтните компоненти. Един от основните фактори за диференциране на ландшафтните типове е релефа. За да се характеризира неговата роля може да се даде следната качествена структура на територията на България.

- Низинен релеф (0-200 м.н.в.) – обхваща части от Дунавската равнина, Горнотракийската низина, Бургаската низина, крайбрежната черноморска ивица и др.
- Равнинно - хълмист релеф (200 -600 м.н.в.) – заема най-голямата част от територията на страната (41%) и обхваща части от Дунавската равнина, Задбалканските полета (Карловско, Казанлъшко, Твърдишко и др.), части от

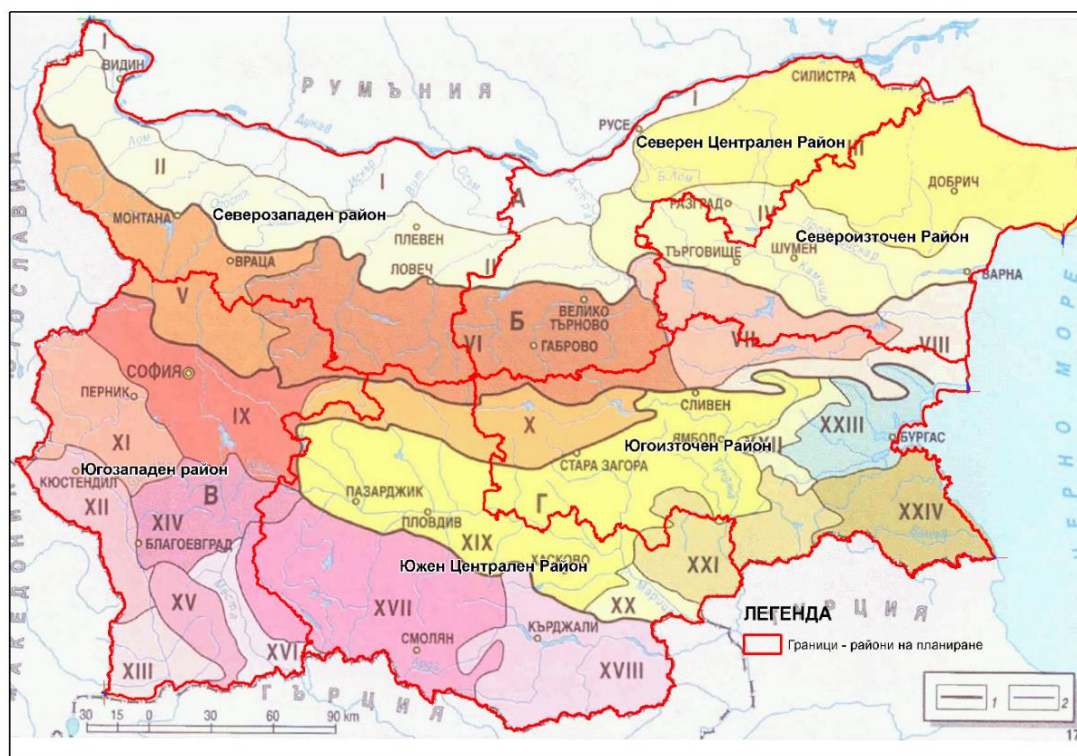

котловинните полета на р. Струма (Благоевградско и Симитлийско), части от Източното Средногорие, средното поречие на р. Тунджа и др.

- Нископланински релеф (600 – 1000 м.н.в.) – в него са включени сравнително високите части на Предбалкана, значителна част от Стара планина, Средногорието, планините в Крайщето, Рила, Пирин и др.
- Среднопланински релеф (1000 – 1600 м.н.в.) – в него се включват части от нависоката част на Предбалкана, значителна част от Стара планина, среднопланинския релеф на Средногорието и др.
- Високопланински (над 1600 м.н.в.) - най-високите части;

Съгласно класификационната схема на ландшафтите в България (Петров. П, География на България, 1997 г.), изготвена съгласно класифицирането на природно-териториалните комплекси в България, ландшафтната система включва 4 класа (равнинни, междупланински равнинно-низинни, котловинни и планински ландшафти), 13 типа, 30 подтипа и 77 групи ландшафти, а съгласно схемата на ландшафтното регионално райониране (Петров. П, География на България, 1997 г.) страната се разделя на 4 области (Севернобългарска зонална област на Дунавската равнина, Старопланинска област, Южнобългарска планинско-котловинна област, Междупланинска зонална област на южнобългарските низини и ниски планини), 24 подобласти и 127 райони. Ландшафтното райониране на България е представено на Фигура №49

Фигура 49 Ландшафтно райониране в България

Източник: Доклад за екологична оценка на ОПРР 2014-2020 г.

Този документ е създаден в рамките на бюджетна линия BG16RFOP001-8.002-0002 “Бюджетна линия на отдел „Оценка, информация и публичност“/ Координация и оценка, финансирана по Приоритетна ос 8 „Техническа помощ“ на Оперативна програма „Региони в растеж“ 2014-2020, съфинансиран от Европейския съюз чрез Европейския фонд за регионално развитие

Легенда:

1 – граница на област; 2 – граница на подобласт

А – Севернобългарска зонална област на Дунавската равнина; I – Северна Дунавска подобласт; II – Южна Дунавскоравнинна подобласт; III – Южнодобруджанска подобласт; IV – Поповско-Шуменско –Фрагенска подобласт;

Б – Старопланинска област; V – Западностаропланинска подобласт; VI – Централностаропланинска подобласт; VII – Източностаропланинска подобласт; VIII – Приморско – старопланинска подобласт;

В – Южнобългарска планинско-котловинна област; IX – Витошко-Ихтиманска подобласт; X – Средногорско-Западнобалканска подобласт;

XI – Крайщенска област; XII – Осоговско-Струмска подобласт; XIII – Южнострумска подобласт; XV – Пиринска подобласт; XVI – Средноместенска подобласт; XVII – Западнородопска подобласт; XVIII – Източнородопска подобласт;

Г – Междупланинска зонална област на южнобългарските низини и ниски планини; XIX – Горнотракийска подобласт; XX – Долнотракийска подобласт; XXI – Сакаро-Дервентска подобласт; XXII – Бакаджишко – Хисарска подобласт; XXIII – Бургаско-Айтоска подобласт; XXIV – Странджанска подобласт

Като чувствителни ландшафти могат да бъдат разгледани ландшафтите на природни забележителности, които са под законова защита.

- В Северозападен район (СЗР) доминират пещерите и скалните образувания – Белоградчишките скали; Искърското дефиле – Лакатник, Ритлите и др.; пещерите по Искърското дефиле, както и известните пещери, придобили туристическа популярност като Леденика, Магура и Съева дупка.
- В северен централен район (СЦР) е известен с много интересните си скални образувания – например ПП „Русенски Лом” и пещери, които са характерни за този тип карстов терен. В този регион има много добри възможности за интегрирано опазване на културния пейзаж (ландшафт) – съчетание от културни недвижими ценности – с. Червен, манастирите край с. Иваново и характерен природен ландшафт – каньоните на реките Русенски Лом, Бели Лом, Черни Лом, както и хълмовете Царевец и Трапезица и поречието на р. Янтра.
- Североизточен район (СИР) се характеризира с уникални лонгозни типове гори с охранителен режим и природни резервати - езерото „Сребърна” (паметник на ЮНЕСКО), както и скални образувания – „Дикилиташ” край Варна. В района на р. Камчия се намира и най-дългият плаж на България.
- Югозападен район (ЮЗР) предлага много добро съчетание на гори и скални образувания, интересни ландшафтни и водопади, както и находища на редки видове птици.
- Южен-централен район (ЮЦР) се характеризира с особения ландшафт на Източните Родопи, съчетаващ скални образувания, вкаменелости и др., както и находищата на редки за Югоизточна Европа видове птици.
- Югоизточен район (ЮИР) съчетава изключително многообразие от природни забележителности. Районът предлага уникално съчетание на няколко вида природни забележителности и много добри условия за туризъм, особено в района на ПП

„Странджа” поради съхранеността на ландшафтите. В ПП „Странджа” с характерните за него вековни дъбови гори и дълбоководни реки, ендемични растителни видове - странджанска зеленика и др. В района попадат и редица скални образувания като напр. Сините скали край Сливен, по крайбрежието край р. Ропотамо и др., както и находища на редки птици.

2.6. Биологично разнообразие – флора и фауна, защитени зони и защитени територии

Биологичното разнообразие на България се определя от множество фактори, основните от които са географското разположение, релеф, климат, скален състав, почви, наличие на естествени водни тела, характерът на антропогенното въздействие върху природната среда и др. Съчетанието на тези фактори определя до голяма степен структурата на биологичното разнообразие, изразена главно чрез богатството на биологични видове. Макар и една от малките по територия страни в Европа, България е на едно от първите места по богатство и разнообразие на своята флора и фауна. Нейното географско положение в югоизточната част на континента, сложното палеогеографско и палеоклиматично минало, разнообразният релеф и климат, наличието на достатъчно сладководни ресурси и близостта с Черно море, значителният горски фонд и др. са основни и важни фактори, благоприятстващи съществуването на богато и оригинално флористично и фаунистично разнообразие.

В южните райони на страната и по черноморското крайбрежие се срещат топлолюбиви и сухолюбиви медитерански видове, а в северните и планинските райони съжителстват много видове, характерни за Средна и Северна Европа. Значителен е и броят на видовете, които се срещат само в България или на Балканския полуостров. Те спадат към категориите *български* и *балкански ендемити*. В много от българските пещери и южни планини са намерили убежища и са се съхранили голям брой видове животни с древен произход, предхождащ периодите на заледряване на Европа, които отнасяме днес към категорията на *реликтите*. Тези живи фосили, оцелели от минали геологични епохи, най-добре разкриват пред съвременните зоолози пътищата за формиране и еволюцията на българската фауна. България се характеризира с богата и своеобразна пещерна фауна с много ендемити. В сравнение със Средна и Западна Европа обаче, страната е все още с недостатъчно добре проучено биологично разнообразие, като цялостното и всестранно изучаване на българската флора и фауна предстои.

2.6.1. Флора

Територията на страната, въз основа на спектъра от флорни елементи, е включена в три растителногеографски области: Европейска широколистна горска област,

Евроазиатска степна и лесостепна област и Средиземноморска склерофилна горска област.

Българската водораслова флора наброява над 3060 вида, принадлежащи към 564 рода от 11 отдела. Най-много видове (над 1350) са известни от отдел *Chlorophyta*, а най-малко от отдел *Cryptophyta* – 10 вида. Папратообразните и семенните растения в България са около 3900 вида. От тях папратообразните са 45 вида, голосеменните - 17 вида, покритосеменните - около 3823. Тези видове се отнасят към 902 рода от 159 растителни семейства. Най-големи по брой на видовете в тях са сем. *Asteraceae* (Сложноцветни) с около 480 вида, *Roaceae* (Житни) с около 330 вида, *Fabaceae* (Бобови) - около 290, *Caryophyllaceae* (Карамфилови) - 260, *Rosaceae* (Розоцветни) - около 210, *Brassicaceae* (Кръстоцветни) - 183, *Scrophulariaceae* (Живеничеви) - 156.

Автохтонните видове в българската флора са около 3330. Повече от 500 вида представители на 93 семейства, главно многогодишни тревисти растения, храсти и дървета от тази група, са доминанти и субдоминанти в растителните съобщества. Това са предимно представители на семействата на житните растения, киселите треви, бобовите, сложноцветните, розоцветните и др. С малък брой видове, но с определящо участие като доминанти и едификатори в планинските екосистеми, са дървесни представители на семействата *Aceraceae* (Кленови), *Fagaceae* (Букови), *Pinaceae* (Борови) и *Tiliaceae* (Липови).

Малко повече от 500 вида дървета, храсти и тревисти растения са ограничено разпространени в българската флора. Част от тях са български или балкански ендемити, други са редки растения, остатък от древни флори или видове, чиито основни ареали са извън България. В България те имат малко на брой популации, понякога в единични находища, често в граничните флористични райони на страната или във високите планини. Много от тези видове са защитени от Закона за биологичното разнообразие в България.

Друга група растения, около 560 вида, са плевели и рудерали, повечето широко разпространени в места, променени под влияние на човешката дейност. Част от тях са в днешните си местообитания от хилядолетия, свързани с развитието на човешката култура още от ранното заселване на българските земи. Други, като *Datura stramonium* (татул), *Galinsoga parviflora* (перуанска лайка), *Xanthium spinosum* (казашки бодил) и др. навлизат по-късно, в резултат от преселването и миграциите на хора и животни, развитето на търговията и туризма, на процеси, които продължават и сега. Към последната категория се отнасят и т. нар. инвазивни видове, които се разселват бързо и заемат свободни местообитания или изместват автохтонни видове.

В българската флора са били установени 214 хибридни растения или хибридни популации на видове от 52 рода в 29 семейства. Картината на биологичното разнообразие на българската флора се допълва от групата на изчезналите от нея 13 вида, част от тях намирани еднократно, други унищожени в антропогенно силно нарушени

природни местообитания. Повечето от тези видове са влаголюбиви или водни растения, обитавали вече пресушени блата, влажни ливади, крайречни терени.

В биологичния спектър на българската флора доминират тревистите многогодишни и едногодишни растения, общо около 3540 вида. Дърветата - 88 вида, храстите - 236 вида и полухрастите - 35 вида, са най-добре представени в Стара планина и Родопите, с по 210 вида, или 58% от разнообразието на дървета и храсти в страната. В Рила те са 164 вида, във Витоша - 148 вида. В планините най-голямо е видовото богатство на дървета и храсти до около 900 - 1000 м н.в.

2.6.1.1. Редки и защитени видове растения

Категориите (степените) на застрашеност на видовете отразяват както данни, свързани с числеността им, така и информацията за състоянието на техните местообитания. Това е един по-комплексен и всеобхватен подход към опазването на видовете, които вече се разглеждат в неразривна връзка със средата си, а това е единственият начин да се гарантира вземането на ефективни и ефикасни мерки за тяхната защита, и то в дългосрочен план.

Във флористичното разнообразие на страната особено място заемат реликтните и ендемичните растения, като спецификата на българската флора до голяма степен се определя от българските и балканските ендемични растения. Това са 498 вида или 12.8% от видовото богатство на страната. Българските ендемити са 186 вида, балканските - 312. Повечето ендемити имат малки ареали, някои видове са с много ограничено разпространение, с малочислени популации и висока степен на застрашеност. Най-много български и балкански ендемити се срещат в Родопите, Пирин, Рила, Стара планина. Характерно за разпространението на ендемитите е тяхното неравномерно разпределение, с концентриране в отделни флористични райони и хабитати. Те са характерни за варовитите местообитания в алпийския и субалпийския растителен пояс на Пирин и Славянка, за силикатните била и скални комплекси на Стара планина, Рила и Беласица (Анчев 2011).

В Червена книга на Р България, том I са включени са *общо 808 вида*, разпределени по следния начин: *водорасли* – 6 вида; *мъхове* – 102 вида; *напратообразни растения* – 8 вида; *голосеменни растения* – 4 вида; *покритосеменни растения* – 539 вида; *гъби* – 149 вида (Пеев 2011). Обект на защита (включени в Приложение 3 на ЗБР) са 574 вида висши растения. Предмет на опазване в защитени зони (включени в Приложение 2 на ЗБР) са 21 вида висши растения и мъхове (Закон за биологичното разнообразие).

Законът за биологичното разнообразие е националният нормативен документ, който урежда отношенията между държавата, общините, юридическите и физическите лица по опазването и устойчивото ползване на биологичното разнообразие в Република България. В Приложение № 2 към чл. 6, ал. 1, т. 2 и 3 на ЗБР (списък на видовете, за чието опазване се изисква приоритетно съхранение на местообитанията им) са включени 24

вида растения, в Приложение № 2а към чл. 35а – 93 вида, а в Приложение № 3 към чл. 37 – 575 вида растения и гъби. Съгласно чл. 35а от ЗБР, опазването на местообитания на растителни, животински и гъбни видове от Приложение № 2а, както и на видовете от Приложение № 3, се извършва чрез обявяване на защитени територии по реда на Закона за защитените територии.

В Списъка на лечебните растения, които попадат под разпоредбите на Закона за лечебните растения (ЗЛР) (приложение към чл. 1, ал. 2 от ЗЛР) са включени 785 вида. ЗЛР урежда управлението на дейностите по опазване и устойчиво ползване на лечебните растения, включително събирането и изкупуването на получаваните от тях билки.

Българската флора и растителност се опазва и чрез Националната екологична мрежа (от защитени зони и защитени територии), в която приоритетно са включени КОРИНЕ места (12,6% от територията на България), Рамсарски места (11 влажни зони, близо 0,45 % от територията на страната), важни места за растенията (125 ВМР) и орнитологични важни места (114 ОВМ).

Утвърден инструмент за опазването и подобряването на състоянието на определен вид е плана за действие. Съгласно информация от Националния доклад за състоянието на околната среда за 2018 г. На ИАОС, до 2018 г. са в сила утвърдени от министъра на околната среда и водите 57 Плана за действие за опазване на видове (вкл. животински) в Република България.

2.6.1.2. Инвазивни и неместни чужди растителни видове

Инвазивните видове са чужди видове, които не са естествено разпространени, а са внесени в природата на страната от други държави, където те са разпространени. Появата им обикновено е резултат от човешки дейности - транспорт, туризъм, търговия, земеделие, градинарството, залесяване, дървообработване. Внасянето на чужди инвазивни видове е възможно да стане и при преодоляване на естествените бариери между страните и континентите - през водните басейни, по въздуха, с птиците и животните и др. Повечето инвазивни чужди видове (ИЧВ) имат мощни механизми за размножаване и оцеляване. Лесно се приспособяват и разпространяват и без човешка намеса.

За целите на ефективна превенция и справяне с ИЧВ, проблемът се адресира в редица международни конвенции и документи - Конвенция за опазване на дивата европейска флора и фауна и природни местообитания (Бернска конвенция, 1979) (Convention on the Conservation of European Wildlife and Natural Habitats), ратифицирана от България през 1991 г., Конвенция за биологичното разнообразие (CBD – Convention on Biological Diversity, 1992), ратифицирана от страната ни през 1996 г., Международна конвенция за защита на растенията (IPPC – International Plant Protection Convention), Директива 92/43/ЕИО (1992) на Съвета на Европа върху опазването на природните местообитания и дивата фауна и флора, Конвенция за международна търговия на

Този документ е създаден в рамките на бюджетна линия BG16RFOP001-8.002-0002 "Бюджетна линия на отдел „Оценка, информация и публичност“/ Координация и оценка, финансирана по Приоритетна ос 8 „Техническа помощ“ на Оперативна програма „Региони в растеж“ 2014-2020, съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейския фонд за регионално развитие

застрашени видове от дивата флора и фауна (CITES – Convention on International Trade in Endangered Species of Wild Fauna and Flora), Световна стратегия за инвазивните чужди видове (Global Strategy on Invasive Alien Species, McNeely & al. 2001) и редица други документи.

Европейският съюз има специална политика за предотвратяване на навлизането и управление на разпространението на ИЧВ. Водеща роля в нея има Регламент №1143/2014. Регламентът е задължителен и всички страни-членки трябва да прилагат съгласувани действия за ограничаването на ИЧВ. Към него има Списък на инвазивните чужди видове, които засягат Съюза. Редовно се разглеждат предложения за включване на нови видове в него. Първият Списък на Съюза е приет през 2016 г., а последният – през юли 2019 г.

За границите на България могат да се посочат следните растителни ИЧВ, които имат значително негативно въздействие върху местното биологично разнообразие: *Fallopia x bohémica*; *Robinia pseudoacacia*, *Ambrosia artemisiifolia*, *Laburnum anagyroides*, *Paspalum distichum*, *Catalpa ovata*, *Ailanthus altissima*, *Cuscuta campestris*, *Symphotrichum novi-belgii* agg., *Opuntia humifusa*, *Lycium barbarum* и др.

Някои ивазивни видове са и патогени като нанасят значителни щети върху екосистемите. В насажденията от черен бор (*Pinus nigra*), опасност представляват фитопатогените *Diplodia sapinea* и *Dothistroma pini*. Първият (*D. sapinea*) се смята за изключително опасен инвазивен патоген и има широко разпространение в горите от умерения пояс.

2.6.2. Фауна

В зоогеографско отношение сухоземната фауна на България се отнася към Палеарктичната зоогеографска област на Холарктичното царство. Поради това че България е разположена основно в Евросибирската зоогеографска подобласт, но граничи и с Медитеранската зоогеографска подобласт, в страната се срещат два основни зоогеографски комплекса: северен (евросибирски), формиран от студеноустойчиви видове животни, и южен (медитерански), включващ множество топлолюбиви видове. Понастоящем съществуват публикувани данни и сведения в българската и чуждестранната научна литература само за около 30 000 вида животни, което е около 50% от предполагаемото фаунистично разнообразие на страната (Червена книга на Р България, том II). Най-добре проучени в България са гръбначните животни, от които досега са познати 800 вида (източник на информация - Червена книга на Р България, том II, БАН).

Таблица 30 Фаунистично разнообразие на гръбначни животни в България (Червена книга на Р. България, том II)

Класове	Разреди (бр.)	Семейства (бр.)	Родове (бр.)	Видове (бр.)
<i>Cyclostomata</i> (Кръглоусти)	1	1	1	2
<i>Chondrichthyes</i> (Хрущялни риби)	2	3	3	4
<i>Osteichthyes</i> (Костни риби)	17	56	137	213
<i>Amphibia</i> (Земноводни)	2	6	11	19
<i>Reptilia</i> (Влечуги)	3	12	26	37
<i>Aves</i> (Птици)	19	62	192	428
<i>Mammalia</i> (Бозайници)	8	26	60	97
Общо	52	166	430	800

От огромната група на безгръбначните животни сравнително добре са проучени само някои едноклетъчни, някои паразитни червеи, прешленестите червеи, ракообразните, паякообразните, многоножките, мекотелите и отделни разреди насекоми. Броят на видовете, разредите и класовете от отделните типове безгръбначни животни, установени досега в България, наброява около 30 000.

Таблица 31 Фаунистично разнообразие на безгръбначни животни в България (Червена книга на Р. България, том II)

Типове*	Класове (бр.)	Разреди (бр.)	Видове (бр.)
<i>Sarcomastigophora</i>	8	28	~ 580
<i>Labyrinthomorpha</i>	1	1	3
<i>Sporozoa</i>	1	5	~ 270
<i>Microspora</i>	2	4	27
<i>Ascetospora</i>	1	1	2
<i>Myxozoa</i>	1	1	47
<i>Ciliophora (Infusoria)</i>	3	19	~ 680
<i>Spongia (Porifera)</i>	1	3	29
<i>Cnidaria</i>	3	5	32
<i>Ctenophora</i>	2	3	3
<i>Platyhelminthes</i>	4	21	~ 830
<i>Gastrotricha</i>	1	2	40
<i>Nematoda</i>	2	14	~ 970

Този документ е създаден в рамките на бюджетна линия BG16RFOP001-8.002-0002 "Бюджетна линия на отдел „Оценка, информация и публичност“/ Координация и оценка, финансирана по Приоритетна ос 8 „Техническа помощ“ на Оперативна програма „Региони в растеж“ 2014-2020, съфинансиран от Европейския съюз чрез Европейския фонд за регионално развитие

<i>Rotifera (Rotatoria)</i>	3	4	~ 290
<i>Nematomorpha</i>	1	1	8
<i>Acanthocephala</i>	3	6	52
<i>Kinorhyncha</i>	1	2	4
<i>Entoprocta (Kamptozoa)</i>	1	1	2
<i>Annelida</i>	5	15	~ 240
<i>Ectoprocta (Bryozoa)</i>	2	3	25
<i>Phoronida</i>	1	1	1
<i>Nemertea</i>	1	2	26
<i>Tardigrada</i>	2	4	34
<i>Arthropoda</i>	9	62	~ 24 720
<i>Mollusca</i>	3	18	445
<i>Echinodermata</i>	1	2	4
<i>Chaetognatha</i>	1	1	3
<i>Hemichordata</i>	1	1	1
Общо	65	230	~ 30 000

Общият брой на ендемичните родове, видове и подвидове животни, установени досега в България е около 1200, от които българските ендемити са около 790, а балканските – около 410. Наличието на ендемити е един от важните и основни критерии в международен и национален план за определяне на стратегията и приоритетите за опазването на биологичното разнообразие на дадена страна или регион.

По отношение на прилепната фауна до настоящия момент в България са установени 33 вида прилепи (Benda et al. 2003, Schunger et al. 2004) от общо 35 вида в континентална Европа. В Директива 92/43 са включени 13 вида прилепи и всички те са установени в България (таблица № 32).

Таблица 32 Списък на целеви за Натура 2000 видове прилепи, установени в България

№	Разред ръкокрили	CHIROPTERA
	Семейство подковоноси	<i>Rhinolophidae</i>
1	Голям подковонос!	<i>Rhinolophus ferrumequinum</i>
2	Малък подковонос!	<i>Rhinolophus hipposideros</i>
3	Южен подковонос!	<i>Rhinolophus euryale</i>
4	Подковонос на Мехели!	<i>Rhinolophus mehelyi</i>
5	Средиземноморски подковонос!	<i>Rhinolophus blasii</i>
	Семейство гладконоси	<i>Vespertilionidae</i>
6	Голям нощник!	<i>Myotis myotis</i>
7	Остроух нощник	<i>Myotis blythii</i>

Този документ е създаден в рамките на бюджетна линия BG16RFOP001-8.002-0002 “Бюджетна линия на отдел „Оценка, информация и публичност“/ Координация и оценка, финансирана по Приоритетна ос 8 „Техническа помощ“ на Оперативна програма „Региони в растеж“ 2014-2020, съфинансиран от Европейския съюз чрез Европейския фонд за регионално развитие

8	Нощник на Бехщайн	<i>Myotis bechsteinii</i>
9	Дългопръст нощник!	<i>Myotis capaccinii</i>
10	Езерен нощник	<i>Myotis dasycneme</i>
11	Трицветен нощник!	<i>Myotis emarginatus</i>
12	Широкоух нощник!	<i>Barbastella barbastellus</i>
13	Пещерен дългокрил	<i>Miniopterus schreibersii</i>

*Забележка: Знакът „!“ след името на даден вид означава, че видът е включен в приложението към Резолюция №6 (1998) на постоянния комитет на Берлинската конвенция.

За всички видове, с изключение на *Myotis dasycneme*, България попада в центъра или в основната част на ареала им. Това означава, че изброените 12 вида обитават постоянно страната и са представени с многочислени популации. Всички те се размножават и зимуват на територията на България, като извършват сезонни миграции между отделните типове убежища.

По отношение на езерния нощник (*Myotis dasycneme*), България попада в най-южната част на ареала му. За южна граница на вида на Балканския полуостров се приема поречието на Дунав. Видът е установяван на територията на България само един път с помощта на ултразвуков детектор, при вливането на река Янтра в Дунав, край с. Кривина (единичен прелитащ екземпляр) (Limpens 2001)

Местообитанията, с които е свързан жизненият цикъл на прилепите се разделят функционално на следните типове от гледна точка на съвременната консервационна биология:

- убежища (roosts) - местообитания, в които прилепите прекарват периодите на покой (почивка през деня и нощта, зимен сън) и в които се осъществяват размножаването и отглеждането на малки и копулацията;
- хранителни (ловни) местообитания (foraging habitats) – местообитания, в които ловуват;
- летателни пътища (flyways) – местообитанията, през които преминават по пътя от убежището до ловната територия (commuting flyways/flypaths) и/или по пътя от едно убежище към друго по време на сезонните миграции (migratory flyways).

По отношение на убежищата видовете прилепи в България са разделени на две основни групи :

- Пещеролюбиви: облигатно пещеролюбиви – целогодишно обитават само подземни убежища и факултативно пещеролюбиви – размножават се основно в подземни убежища, но могат да се размножават и в друг тип убежища (най-често различен тип постройки).
- Не-пещеролюбиви – характерно е, че обикновено един вид използва различен тип убежища през различните сезони: скални – през лятото обитават цепки в скалите,

данни за зимуването им почти липсват. Често и синантропни; горски – през лятото обитават хралупи/или различни части на стари дървета; зимуват най-често в подземни убежища; синантропни – през лятото обитават различен тип постройки; зимуват най-често в подземни убежища.

В Таблица №33 са представени екологичните групи на видовете прилепи целеви за Натура 2000 в България, съгласно Концепцията за опазване на прилепната фауна и местообитанията в България в рамките на Натура 2000 :

Таблица 33 Екологични групи на видове прилепи, целеви за Натура 2000 в България

ВИД	подземни убежища	хралупи	цепки в скалите	постройки
Пещеролюбиви				
облигантно				
Rhinolophus euryale	P, 3	-	-	-
Rhinolophus mehelyi	P, 3	-	-	-
Rhinolophus blasii	P, 3	-	-	-
Myotis myotis	P, 3	-	-	Л
Myotis blythii	P, 3	-	-	Л
Myotis capaccinii	P, 3	-	-	-
M. schreibersii	P, 3	-	-	-
факултативно				
Rh. Ferrumequinum	P, 3	-	-	Л, P
Rh. Hipposideros	P, 3	-	-	Л, P
Myotis emarginatus	P, 3	-	-	Л, P
Не-пещеролюбиви				
горски				
Barbastella barbastellus	З	Л	(Л)	-
Myotis bechsteinii	З	Л, P	(Л)	-

*Легенда: Л-лятно, P-размножително, З-зимно

Анализът на Таблица 33 показва, че 10 (83 %) от видовете целеви за Натура 2000 са пещеролюбиви и 2 (17 %) вида са горски. Три вида от пещеролюбивите са свързани със синантропни структури (различен тип постройки) през размножителния период - *Rhinolophus ferrumequinum*, *Rh. hipposideros*, *M. emarginatus*. Двата вида горски прилепи зимуват също в подземни убежища.

Подземни местообитания на прилепи се използват през периодите на покой и почивка, за размножаване, копулация и зимуване, което определя и огромното им природозащитно значение. Подземните убежища на прилепи (ПМП) могат да са с най-разнообразен произход и структура, но като правило те се обединяват от характеристиките на микроклимата, който се поддържа в тях. Подземният микроклимат

се характеризира най-общо с отсъствие на светлина и фотопериод, постоянна температура (отсъствие на денонощни и годишни амплитуди) и висока постоянна влажност. За целите на природозащитната практика ПМП се разделят на:

- естествени пещери, кухини и цепки - карстови, вулканични, абразионни (морски и др.); изкуствени галерии - минни галерии, военни съоръжения: бункери, тунели (транспортни - жп и др.; канализационни) и
- подземни постройки и части от тях - мазета, кладенци, вентилационни шахти и др.

Жилищните и обществени сгради, градските паркове, промишлените зони, пътната инфраструктура и други елементи на урбанистичния ландшафт предлагат много убежища, които прилепите са се научили да използват целогодишно или сезонно. Поне 5 вида прилепи (*Nyctalus noctula*, *Nyctalus savii*, *Pipistrellus pipistrellus*, *Pipistrellus nathusii*, *Eptesicus serotinus* и др.) са редовни обитатели на почти всички населени места в България. Числеността в колониите на „градските“ видове прилепи варира от 5–20 екз. до 50 до 150 екз., по изключение и до над 1000 екз. Заселват се в тавани, мазета, бункери, подземни гаражи, фуги и облицовки на сгради, шахти, комини, вентилационни съоръжения, под мостове, под капаци на прозорци и на много други места. Някои видове са консервативни и обитават само едно убежище, а други могат да използват от 40 до 70 различни укрития в течение на лятото.

В тази връзка и предвид факта, че някои от дейностите в проекта на ПРР 2021-2027 г. са свързани с реконструкция/обновяване на жилищни, административни и стопански сгради в т. 8 от ДЕО са разписани мерки с цел запазване на природозащитното състояние на прилепи, бързолети, лястовици и други защитени видове, съгласно ЗБР. Преди започване на строителни/ремонтни дейности, в най-ранен етап е необходимо да бъде направено обследване на сградите, с цел предотвратяване унищожаването на защитени синатропни видове. В честите случаи, когато се извършват ремонти и възстановително-санитарни строителства, съпроводени със запълване на фуги, цепнатини и подпокривни пространства в жилищни и стопански сгради се стига до разрушаване на жилищните местообитания на прилепи, а в много случаи и до тяхното зазидане. Най-често намирани в цепнатини и фуги са ръждивите вечерници (*Nyctalus noctula*), полунощните прилепи (*Eptesicus serotinus*), а през зимата и двуцветните прилепи (*Vespertilio murinus*).

- **Численост на зимуващи водолюбиви птици в България за 2018 г.**

В резултат от среднозимното преброяване през 2018 г. са установени 131493 индивида от зимуващите водолюбиви птици, принадлежащи към 11 разреда, което е забележимо по-малко от наблюдаваните индивиди през предходните три години (2017 г. – 670236, 2016 г. – 288128, 2015 г. – 237656 екз.). Флукуациите в числеността на водолюбивите птици, отчитани в тесен времеви интервал са в тясна зависимост от

комплекс от абиотични, биотични и антропогенни фактори. Най-многочисленият разред, традиционно, се явява Гъскоподобни (Anseriformes) – 72731 екз., следван през 2018 г. от Жеравоподобни (Gruiformes) – с лиската (*Fulica atra*) като най-многочислен представител (99.8% от общата численост на разреда) и Дъждосвирцоподобни (Charadriiformes) – с най-многочислени представители речна чайка (*Larus ridibundus*) и жълтокрака чайка (*L. michahellis*), които заедно съставляват 81% от общата численост на разреда.

Гъскоподобните са групата зимуващи водолюбиви птици с най-висока численост и брой видове през зимния сезон. В периода на среднозимното преброяване са регистрирани 72731 индивида от 25 вида гъскоподобни птици. Най-многочисленият вид се явява зеленоглавата патица (*Anas platyrhynchos*) – 27259 екз., следвана от кафявоглавата потапница (*Aythya ferina*) – 20826 екз. и фишът (*Mareca penelope*) – 7474 екз. Птиците с най-ниска численост са поселната гъска (*Anser fabalis*) – 1 екз., кадийна потапница (*Melanitta fusca*) – 3 екз. и голям нирец (*Mergus merganser*) – 4 екз.

Числеността на зимуващите водолюбиви птици по географски региони е изобразена на таблица № 34. Най-многочислени са зимуващите водолюбиви птици по Южното Черноморско крайбрежие, най-ниска численост е регистрирана по маршрутите и водоемите в Северна Република България – 7241 екз.

Таблица 34 Зимуващи водолюбиви птици по географски региони през 2018 г.

Географски район	Река Дунав	Северночерноморско крайбрежие	Северна България	Южночерноморско крайбрежие	Южна България	Общо
Численост	9537	11348	7241	59619	43748	131493

Източник: ИАОС – НСМСБР

- Численост на дивата коза (*Rupicapra rupicapra*) за 2018 г.

Мониторингът на дивите кози се изпълнява в рамките на одобрена методика към Националната система за мониторинг на биологичното разнообразие (НСМСБР). Съгласно методиката, мониторингът се провежда през пролетта и есента на всяка година в основните географски територии на разпространение на вида. Дивите кози обитават предимно скалисти местообитания по високите и алпийските части на планините в страната. На територията на Западни Родопи преобладаващите местообитания са горски територии смесени със скални местообитания. Основният параметър на наблюдение е числеността, като се събират и данни за пола и възрастова структура.

Основните географски територии на разпространение, в които се провежда мониторинг на диви кози, са териториите на националните паркове “Рила”, “Пирин” и “Централен Балкан”, природен парк “Витоша”, както и територията на Западни Родопи - в областите Пазарджик, Смолян и Пловдив.

На територията на НП „Рила“ са регистрирани най-голям среден брой диви кози (440 инд.). Увеличаване на регистрираните индивиди през 2018 г. се наблюдава на територията НП „Пирин“ – 314 индивида. Намаление спрямо данните от 2017 г. е отчетено в Западни Родопи – 238 индивида и на територията на Средна стара планина включваща НП „Централен Балкан“ и ДПП „Българка“ – 155 индивида. На територията на ДПП Витоша, наблюдаваната численост е стабилна – средно през 2018 г. са регистрирани – 11 инд.

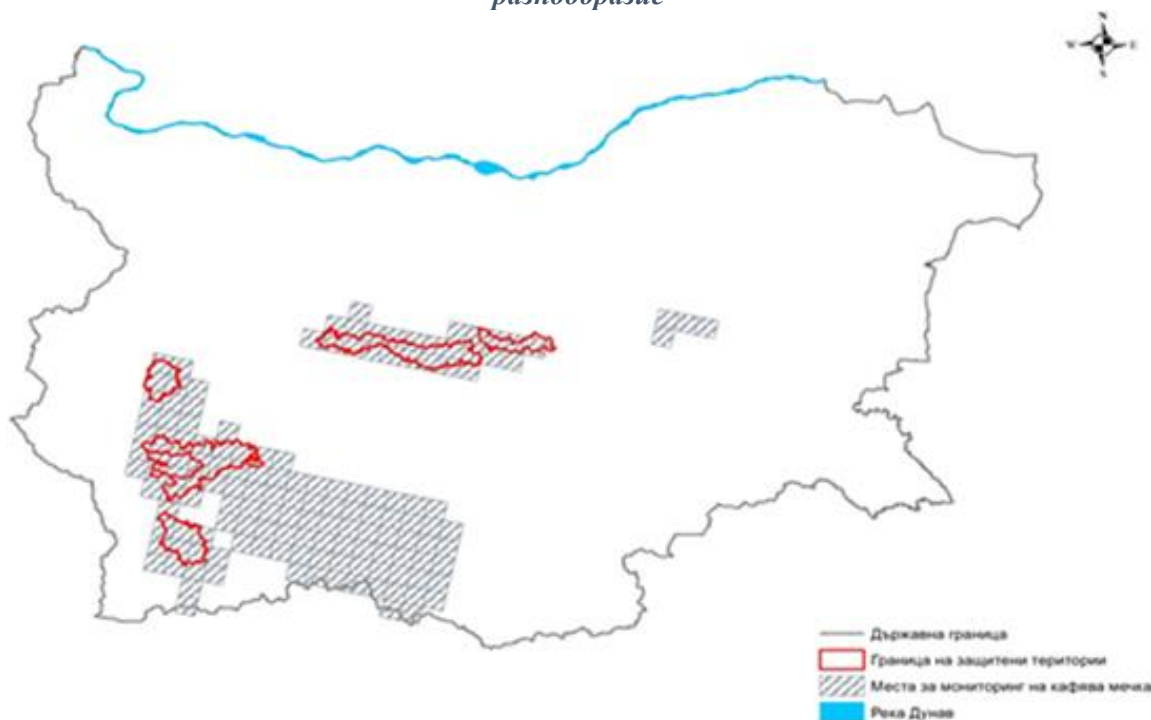
- **Численост на кафявата мечка (*Ursus arctos*) за 2018 г.**

Числеността на кафявата мечка се оценява статистически като се използва *Bootstrap метода* интегриран в софтуерен продукт, разработен по проект „Оценка на състоянието на популацията на кафява мечка в Република България на база на математически, статистически и биологични анализи на данни от мониторинги“, финансиран от ПУДООС. Този метод позволява оценката на популацията да се прави на базата на данни (основно уникални следи) от фиксирана територия и да се изчислят статистически, като се използват повторни данни от нови уникални следи при повторен мониторинг от същата територия.

Съгласно методиката за мониторинг на кафява мечка (*Ursus arctos*) към НСМСБР са определени 126 квадрата 10x10 км (ETRS grid) в местата за мониторинг, обхващащи основните географски територии на разпространение на вида в Република България – Средна Стара планина, Витоша, Верила, Плана, Рила, Пирин и Западни Родопи (фиг. №50).

*Фигура 50 Места за мониторинг на кафява мечка (*Ursus arctos*), съгласно методиката за мониторинг към Националната система за мониторинг на състоянието на биологичното разнообразие*

Източник: ИАОС

За 2018 г. изчислената численост на кафявата мечка (*Ursus arctos*) в Република България възлиза на 313 индивида. Оценката е направена въз основа на данни от проведен мониторинг в представителните географски територии на вида в Република България. В периода 2011-2018 г. се наблюдава намаляване на числеността на вида.

2.6.2.1. Инвазивни и неместни чужди животински видове

Като животински ИЧВ със значително въздействие за територията на България могат да се посочат:

- *Китайски мъхнат крив рак (*Eriocheir sinensis* H. Milne Edwards)* - В българския сектор на р. Дунав са установени 2 екземпляра. Първият екземпляр е намерен до о-в Радецки над Тутракан (436 р. км). Ракът е уловен в рибарски мрежи през септември 2005 г. Вторият екземпляр е уловен отново от рибари над с. Ботево (Видинска област) (775 р. км) в периода 2010-2011 г. Видът е характерен с това, че през различните стадии от своето развитие се среща в различни типове местообитания (солени и сладки води), както и с това, че извършва далечни миграции.

- *Американски шипобузест рак (Orconectes limosus (Rafinesque, 1817))* - За първи път шипобузестият рак е установен в България на 17.06.2015 г. в р. Тополовец (област Видин) при моста на шосето Видин–София (Дунавски водосборен басейн). При последвалите по-интензивни изследвания на р. Дунав и нейните притоци в Северна България видът е установен на още 5 места в 3 дунавски притока: р. Тополовец (при с. Рупци, с. Слана бара и устието), р. Войнишка (при с. Дунавци) и р. Арчар (под с. Арчар).
- *Китайски поспаланко (Percottus glenii Dybowski)* - Китайският поспаланко е установен за първи път в България през 2005 г. в р. Дунав. Уловени са 12 екземпляра през април 2005 г. на 5 места в 100 участъка от с. Връв до гр. Лом (840–744 р. км). Уловите са направени при необичайно високо водно ниво на реката и се предполага, че високите води са причината за навлизането на рибите от по-горните участъци на р. Дунав в Сърбия и Румъния. През следващите 10 години видът се разпространява по цялото течение на реката в българския участък като навлиза в прилежащите стоящи водоеми и образува стабилни, на места многочислени популации. Понастоящем се улавя в р. Дунав (в района на Видин), прилежащите канални системи и бивши рибарници (при Видин, Орсоя, защитена местност Калимок–Бръшлен) (наши данни), ез. Сребърна и ез. Малък Преславец.
- *Псевдоразбора (Pseudorasbora parva)* - В България видът е установен за първи път през 1975 г. в Държавно рибовъдно стопанство при с. Мечка, Русенско. През 1976 г. е установен и в блатото при с. Малък Преславец и в р. Дунав при с. Кривина, Русенско. Малко по-късно псевдоразбората се разпространява във водоеми в Ломско, Софийско и Пловдивско, като впоследствие колонизира водоеми в цялата страна. Видът е установен в р. Палакария, под с. Рельово, горното течение на р. Искър, реките Цибрица и Вит, Смолянските езера, долното течение на р. Камчия, блатото Стамополу, р. Струма и р. Места. През последните години видът е намерен и в р. Дунав, част от притоците ѝ в страната – Арчар, Лом, Огоста и Скът, и в прилежащите стоящи водоеми (наши данни). Среща се още и в басейните на реките Искър (вкл. яз. Искър и яз. Панчарево), Янтра, Русенски Лом, Марица, Хаджийска, Средецка, Ропотамо, както и в Драгоманското блато;
- *Червенобуза, жълтобуза и къмбърлендова водни костенурки (Trachemys scripta)* - За първи път сведения за разпространението на вида в България са публикувани през 2011 г., като накратко са представени основните находища на вида в страната. Разпространението на вида на Витоша е описано през 2014 г. Актуална информация за всички известни до този момент находища на национално ниво е обобщена и публикувана през 2015 г. Видът е разпространен почти в цялата страна, като основните територии на разпространение са влажни зони в близост до и в урбанизирани територии;

- *Нутрия (Myocastor coypus)* - Видът е въведен за първи път в природата в България през 1953 г., когато нутрии са разселени в Мандренското езеро и резервата „Аркутино“ [6]. Понастоящем е разпространен основно в ниските части на страната – Тракийската низина, Черноморието и р. Дунав. Най-висока плътност и срещаемост се отчита в речните системи на р. Марица и р. Тунджа, вероятно поради подходящите местообитания и климатични условия (значително мекия климат и зима).
- *Южноамериканско носато мече (коати) (Nasua nasua Linnaeus)* - Видът не е разпространен в България. У нас е отглеждан само в зоокътове и зоопаркове (София, Варна, Пазарджик, Стара Загора и др.), където се размножава успешно. Възможно е да присъства и в някои частни зооколекции.
- *Източна сива катерица (Sciurus carolinensis)* - Видът не е разпространен в България. Има едно случайно наблюдение на вероятно избягал домашен любимец в района на Борисовата градина в гр. София, но няма данни за формиране на популация.

2.6.3. Защитени територии

Съгласно публичния регистър с данни за броя и вида на защитените територии, наличен на интернет страницата на ИАОС, броя на защитените територии в Република България към 2020 г. е 1 027 с обща площ 584 861.5 ха или 5.27 % от територията на страната.

Според националното законодателство (Закон за защитените територии) защитените територии в страната са 6 категории, съответстващи на категориите на защита според Световния съюз за защита на природата (IUCN), както следва:

- Резервати
- Национален парк („Рила“, „Пирин“, „Централен Балкан“);
- Природни забележителности
- Поддържан резерват
- Природен парк („Беласица“, „Българка“, „Витоша“, „Врачански Балкан“, „Златни пясъци“, „Персин“, „Рилски манастир“, „Русенски Лом“, „Сините камъни“, „Странджа“ и „Шуменско плато“);
- Защитени територии

През 2018 г. са обявени 2 нови защитени територии от категорията „защитена местност“: „Храстовиден очибелец“ и „Стълпище“, с обща площ от 72,2913 ха; увеличена е и площта на една защитена територия с 10,8976 ха – защитена местност „Находище на блатно кокиче в местността „Блатото“; една природна забележителност - „Блатото Алепу“ е прекатегоризирана в защитена местност със същото наименование и

е актуализирана площта на 26 защитени територии, на основание чл. 42, ал. 6 от Закона за защитените територии, във връзка с извършени по-точни замервания.

Данните и цифровите граници на защитените територии се докладват ежегодно до Европейската агенция по околна среда (ЕАОС). Докладването се извършва съгласно Годишен план за управление на ЕАОС с цел поддържане на обща европейска база данни за териториите по силата на националното законодателство на съответната държава-членка.

Основен инструмент за управлението на защитените територии са плановете за управление. Планът за управление е документът, който се разработва и прилага с цел регламентиране на действията по опазване на природата, устойчиво ползване на ресурсите и формира дългосрочна визия за развитие на защитената територия.

Към момента са разработени плановете за управление за трите национални парка („Рила“, „Пирин“ и „Централен Балкан“) и за природните паркове „Витоша“, „Врачански Балкан“, „Златни пясъци“, „Шуменско плато“, „Русенски Лом“, „Рилски манастир“, „Беласица“, „Персина“.

От гореизброените плановете за управление следва да бъдат актуализирани плановете за 2 от трите Национални парка, съответно НП „Пирин“ и НП „Рила“, както и ПУ на ПП „Витоша“, „Русенски Лом“, „Рилски манастир“ и „Златни пясъци“, а в най-близко бъдеще и ПУ на ПП „Шуменско плато“ и на ПП „Врачански Балкан“.

Разработени и приети са и плановете за управление на 32 резервата и 25 поддържани резервата. Една част от плановете за управление следва да бъдат актуализирани, като остарели. Това са съответно: план за управление на Р „Камчия“, план за управление на Р „Кастракий“, план за управление на Р „Казаните“ и план за управление на Р „Сосковчето“, както и план за управление на поддържани резервати: „Острица“ (2002 г.), „Габра“ (2002 г.), „Атанасовско езеро“ (2003 г.), „Балтата“ (2004 г.), „Момчиловски дол“ (2006 г.), „Шабаница“ (2006 г.), „Тъмната гора“ (2009 г.), „Конски дол“ (2009 г.).

Влезли в сила са и плановете за управление на 17 защитени местности (ЗМ) и 6 природни забележителности (ПЗ): ЗМ „Пеликаните“; ЗМ „Колокита“; ЗМ „Пода“; ЗМ „Дуранкулашко езеро“; ЗМ „Шабленско езеро“; ЗМ „Калимок-Бръшлен“; ЗМ „Злато поле“; ЗМ „Връшка чука“; ЗМ „Кайлъка“; ЗМ „Чатъма“; ЗМ „Батлъбоаз“, ЗМ „Самодивска поляна“; ЗМ „Широка поляна“; ЗМ „Кавал тепе“, ЗМ „Слънчева поляна“, ЗМ „Студената чучурка“; ЗМ „Ломия“; ПЗ „Нос Агалина“; ПЗ „Хълм на Освободителите“ (Бунарджик); ПЗ „Данов хълм“; ПЗ „Младежки хълм“; ПЗ „Пещера Разбитица“; ПЗ „Деветашка пещера“.

Съгласно информация от интернет страницата на Министерство на околната среда и водите, в процедура са плановете за управление на: резерват „Торфено бранище“, резерват „Бистришко бранище“, проект за актуализиране на план за управление на поддържан резерват „Атанасовско езеро“, природен парк „Българка“ и защитена местност „Ботаническа градина-Балчик“.

2.6.4. Защитени зони в България

Мрежата от защитени зони „Натура 2000“ е общоевропейска мрежа, съставена от защитени зони, целяща да осигури дългосрочното оцеляване на най-ценните и застрашени видове и местообитания за Европа в съответствие с основните международни договорености в областта на опазването на околната среда и биологичното разнообразие. Тя е изградена във всички страни членки на Европейския съюз и се поставя като изискване при присъединяването на страни кандидат-членки на съюза.

Местата, попадащи в екологичната мрежа се определят в съответствие с две основни за опазването на околната среда Директиви на Европейския съюз – Директива 92/43/ЕИО за опазване на природните местообитания и на дивата флора и фауна (наричана накратко Директива за местообитанията) и Директива 2009/147/ЕО относно опазването на дивите птици (наричана накратко Директива за птиците).

Процесът по създаване на екологичната мрежа Натура 2000 в България започва през 2002 г. с приемането на Закона за биологичното разнообразие (ЗБР), който въвежда нормите на двете европейски директиви.

Съгласно него в страната се обявяват защитени зони като част от Националната екологична мрежа. Това са места от територията и акваторията на страната, които отговарят на изискванията за наличие на важни за биологичното разнообразие растителни и животински видове, и типове природни местообитания, включени в Приложенията на Директивата за местообитанията и Директивата за птиците. Списъците с природните местообитания и видовете, вкл. птици, за чиито местообитания се обявяват защитени зони са изброени в приложения 1 и 2 на ЗБР.

По процентно покритие на мрежата „Натура 2000“ спрямо националната територия Република България се нарежда на трето място в ЕС, след Словакия и Хърватия.

В Република България до края на 2018 г., са приети от Министерски съвет 339 защитени зони (352 на брой, но 13 са с обща граница по двете директиви) от мрежата „Натура 2000“, покриващи общо 34.4% от територията на страната.

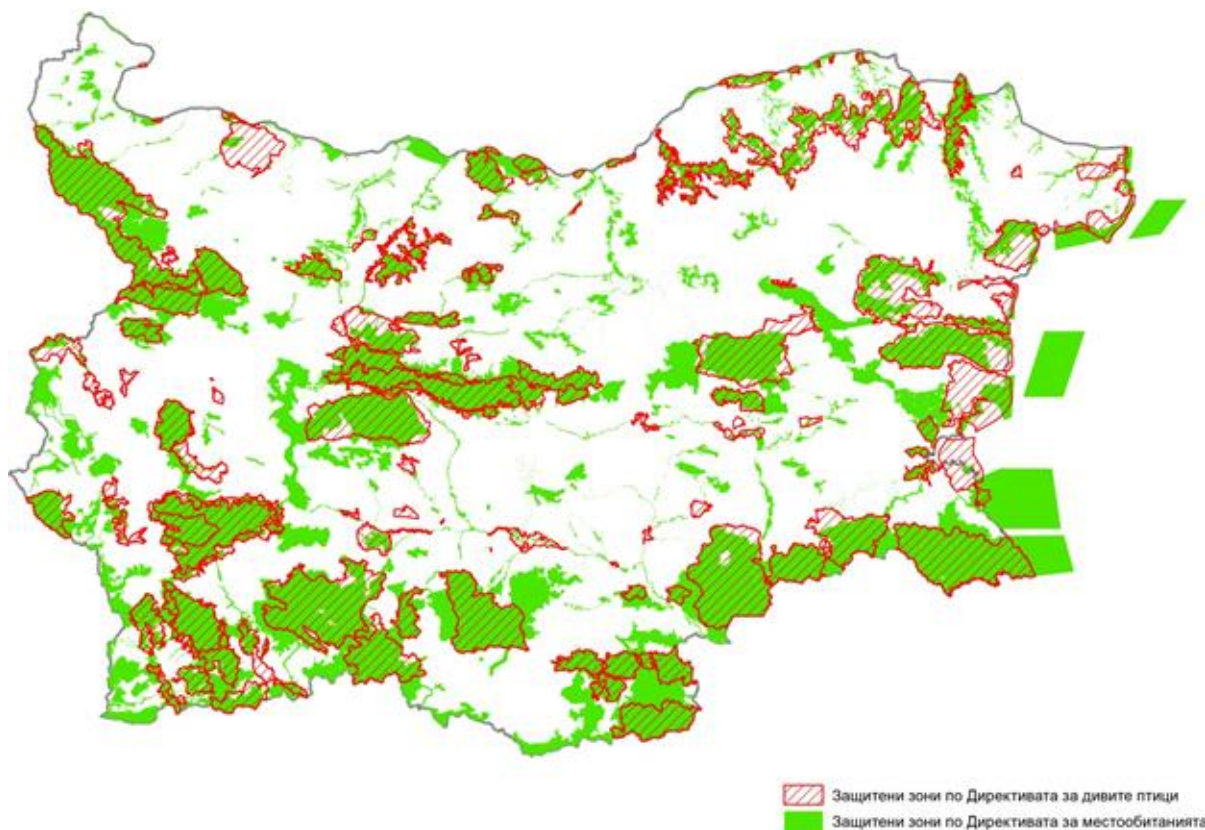
През декември 2018 г. с Решение на Националния съвет по биологично разнообразие се одобриха две нови защитени зони BG0000636 „Ниска Рила“ за опазване на природните местообитания и на дивата флора и фауна и BG0002129 „Рила буфер“ за опазване на дивите птици.

В края на 2018 г. броят на определените защитени зони, съгласно Директивата за птиците в Република България е 119 с площ 2 523 661 ha (22.7% от общата територия на страната) а броят на определените защитени зони съгласно Директивата за

местообитанията е 233 с площ 3 326 973 ha (30% от общата територия на страната). Защитените зони включват общо 282 135 ha морски пространства.

Фигура 51 Карта на защитените зони в България

Източник: ИАОС

Във връзка с ангажиментите на Република България за разработване и прилагане на мерки, с които да се гарантира дългосрочното опазване, а където е необходимо и възстановяване на най-ценните горски природни местообитания и биологичното разнообразие в тях, от м. септември 2008 г. до 31.12.2018 г. от страна на МОСВ са изготвени общо 237 оценки за съвместимост на Горскостопанските планове с режимите и условията на защитените зони, за територията на цялата страна.

2.6.5. КОРИНЕ МЕСТА, Рамсарски места, Орнитологично важни места и Важни места за растенията

Българската флора и растителност се опазва и чрез Националната екологична мрежа (от защитени зони и защитени територии), в която приоритетно са включени КОРИНЕ места (12,6% от територията на България), Рамсарски места (11 влажни зони,

близо 0,45 % от територията на страната), важни места за растенията (125 ВМР) и орнитологични важни места (114 ОВМ).

- **КОРИНЕ места**

КОРИНЕ места са географски територии, определени на базата на стандартни критерии, които включват комплекси от уязвими и застрашени местообитания от значение за опазването на биоразнообразието и ландшафта в Европа. КОРИНЕ места в България заемат площ 1 396 561 ha, което представлява 12,6 % от територията на страната.

- **Орнитологично важни места (ОВМ)**

ОВМ са изключително важни за поддържането на видовете птици, чието опазване зависи от местообитанията и екосистемите в които се срещат. В България през 2005 г. са определени 114 ОВМ, покриващи обща площ от 26 021 km² от територията на страната и 542.72 km² морска акватория. Голяма част от ОВМ напълно или частично съвпадат с КОРИНЕ места и/или със защитени територии. Общо 372 вида птици са установени в мрежата от ОВМ, което представлява 89% от българската орнитофауна и 71% от птиците в Европа.

- **Важни места за растенията (ВМР)**

Идентифицирането на ВМР създава рамка за достигане на цел 5 на Глобалната стратегия за опазване на растенията. Определянето им предоставя важна информация за Натура 2000 и Пан-европейската екологична мрежа. В България общо са определени 125 ВМР, заемащи територия от 1403770 ha. В тези 125 места се намират изцяло или основни части от приоритетни и важни хабитати, видове с различна степен на консервационна значимост от всички категории на IUCN. Значителна част (около 80%) от мрежата на ВМР попада в защитени територии. В много случаи те са обявени именно заради растителния ген фонд съдържащ се в тях. Развитие на мрежата от ВМР е сериозно допълнение към мрежата от Орнитологично важни места, НАТУРА 2000 и др., като Българо-гръцката трансгранична мрежа.

- **Рамсарски места**

Рамсарската конвенция за влажните зони (приета на 2 февруари 1971 г. в град Рамсар, Иран) е първият от съвременните глобални международни договори за опазване и устойчиво ползване на природните ресурси и все още продължава да е единственият договор, който е насочен към специфични екосистеми. Първоначално, Рамсарската конвенция е създадена като международен договор с цел опазване на влажните зони предимно като местообитание на водолюбиви птици. От тогава насам, Конвенцията разширява своя обхват и понастоящем обхваща всички аспекти на опазването и разумното ползване на влажните зони, признавайки ги като екосистеми с жизненоважна

значимост по отношение на опазването на биологичното разнообразие, управлението на водите и благосъстоянието на човешките общности.

България е сред първите страни, присъединили се към Рамсарската конвенция за влажните зони, подписана без задължение за ратификация в изпълнение на Решение на Министерски съвет № 389 от 18 ноември 1974 г., в сила за страната от 24 януари 1976 г., изменена с Протокол, подписан в Париж на 3 декември 1982 г. и влязъл в сила за България на 27 февруари 1986 г.

Съгласно изискванията на Конвенцията, съществуват три основни направления по отношение на които страните членки изразяват своята ангажираност с присъединяването си към Конвенцията:

- **Разумно ползване** – основно задължение на страните членки е да включат опазването на влажните зони като част от националното планиране, така че да стимулират разумно ползване на всички влажни зони на териториите си, независимо дали те са включени или не в списъка на влажните зони с международно значение. Съгласно конвенцията „разумното ползване на влажните зони е запазването на техния екологичен характер в контекста на устойчивото развитие, обезпечено чрез прилагането на екосистемния подход”.
- **Списък на влажните зони с международно значение (Рамсарски списък)** - всяка страна, присъединила се към Конвенцията, определя подходящи влажни зони в рамките на своята територия за включване в Списъка на Конвенцията за влажните зони с международно значение – т. нар. Рамсарски места, които се определят от страните членки съгласно, критерии за дефиниране на понятието „международно значим”.
- **Международно сътрудничество** – страните членки следва да се консултират една с друга за задълженията по прилагането, произтичащи от Конвенцията, особено в случаите, когато дадена влажна зона се разширява извън териториите на повече от една страна или когато дадена водна система се споделя от две или повече страни.

В списъка на Конвенцията за влажните зони с международно значение (Рамсарските места), България е представена с 11 влажни зони, с обща площ 49 912,43 ха, представляващи 0,45 % от територията на страната - “Атанасовско езеро”, “Комплекс Беленски острови”, “Дуранкулашко езеро”, “Остров Ибиша”, “Шабленско езеро”, “Местността Пода”, “Поморийско езеро”, “Комплекс Ропотамо”, “Езеро Сребърна”, “Езеро Вая” и „Карстов комплекс Драгоманско блато“.

Влажните зони са екосистеми, в които водата е основният фактор, от който зависят екологичните условия и свързаните с тях животни и растения. Съгласно Конвенцията, влажните зони са: „блата, торфища, мочурища или открити водни площи, естествени или

изкуствени, постоянни или временни, статични или течащи, сладки, бракични или солени, включително територии с морска вода, дълбочината на които при отлив не надхвърля шест метра”.

Списъка на влажните зони с международно значение (Рамсарски списък) е представен в таблица №35, а географското им местоположение на фигура №52

Таблица 35 Влажните зони с международно значение (Рамсарски списък)

№	Наименование	Площ, ха	Статут по ЗЗТ	Статут по ЗБР	План за управление
1.	Атанасовско езеро	1404,3	Северната част на езерото е ЗТ – поддържан резерват „Атанасовско езеро”	Защитена зона (Натура 2000 място) по двете Директиви	В процедура по утвърждаване
2.	Комплекс Беленски острови Трансгранична влажна зона с Република Румъния „Комплекс Беленски острови – Сухая”	18 330,3	Природен парк „Персина”; в комплекса попадат и два резервата – островите „Милка” и „Китка”, поддържан резерват „Персински блата” и защитена местност „Персин-изток”	Защитена зона (Натура 2000 място) по двете Директиви	Действащ
3.	Дуранкулашко езеро	350	Защитена местност „Дуранкулашко езеро”	Защитена зона (Натура 2000 място) по двете Директиви	Необходима е актуализация
4.	Остров Ибиша Трансгранична влажна зона с Република Румъния „Остров Ибиша – Бистрет”	3364,7	Част от територията на острова е поддържан резерват „Ибиша”	Защитена зона (Натура 2000 място) по двете Директиви	Действащ
5.	Местността Пода	306,63	Защитена местност „Пода”	Защитена зона (Натура 2000 място) по двете Директиви	Необходима е актуализация
6.	Поморийско езеро	921,5	Защитена местност „Поморийско езеро”	Защитена зона (Натура 2000 място) по двете Директиви	Няма, предстои разработване
7.	Комплекс „Ропотамо”	5500	Резерват „Ропотамо”, защитени местности	Защитена зона (Натура 2000 място) по двете Директиви	В процедура по утвърждаване
8.	Шабленско езеро	404	Защитена местност „Шабленско езеро”	Защитена зона (Натура 2000 място) по двете Директиви	Необходима е актуализация

2.7. Културно-историческо наследство

Културното наследство е неизменна част от околната среда и може да се определи като „антропогенна околна среда“.

Конвенцията за опазване на световното културно и природно наследство е приета от Генералната конференция на Организацията на обединените нации за образование, наука и култура - ЮНЕСКО, през 1972 г. в Париж (17 октомври – 21 ноември 1972 г.). Други Конвенции, приети под егидата на ЮНЕСКО, са Конвенция за подводното културно наследство (2001 г.), Конвенция за опазване на нематериалното културно наследство (2003 г.), както и Конвенции, приети под егидата на Съвета на Европа – Конвенция за опазване на архитектурното наследство на Европа (1985 г.), Европейската конвенция за опазване на археологическото наследство (1992 г.) и Европейската конвенция за ландшафта (2000 г.).

България приема Конвенцията за опазване на световното културно и природно наследство с Разпореждане №13 на Бюрото на Министерския съвет от 4 февруари 1974 г. Тя е в сила от 17 септември 1975 г. Първите български обекти са вписани в Листата на ЮНЕСКО през 1979 г., следва серия от обекти приети за паметници на световното културно и природно наследство, основно през 1983 г. и 1985 г. България разполага със завидно богатство от културно-исторически паметници.

Тя е на трето място в Европа, след Гърция и Италия, по брой и разнообразие на открити паметници на културата. На територията на страната регистрираните недвижими паметници на културата са около 40 000 обекта, между които около 10 000 гробници и селищни могили. От общия брой на паметниците на културата 21 000 са обявените (вписани) паметници, а 19 000 са декларираните (класирани) паметници. Най-голям е дялът на архитектурните паметници на културата – 20 000, археологическите паметници на културата са 15 500, а 4 500 са историческите, художествените и др. В България в над 220 музея има около пет и половина милиона културно-исторически експоната. България е богата на паметници на културата от всички исторически епохи, разположени по цялата територия на страната.

Всички новооткрити и неразкрити към настоящия момент археологически паметници на културата на територията на страната са декларирани за паметници на културата с предварителна категория “национално значение” – писмо № 545 на НИПК при Министерство на културата от 27.02.2001 г.;

Съгласно Разпореждане № 1711 на Министерския съвет от 22.10.1962 г. всички селищни и надгробни могили и средновековни отбранителни валове в България са обявени за паметници на културата от национално значение – т.е. те имат статут на паметници на културата с категория “национално значение”.

Всички възпоменателни знаци, издигнати по повод участието на България във войните от 1885, 1912-1913, 1915-1918, 1944-1945 години са декларирани като исторически паметници на културата – писмо № 4349 на НИПК при Министерство на

културата от 4.12.1992. В Република България Националният институт за недвижимо културно наследство (НИНКН) към Министерството на културата (приемник на Националния институт за паметниците на културата – НИПК), на основата на действащия понастоящем Закон за културното наследство (ЗКН) (приет от 40-то Народно събрание на 26.02.2009 г., обнародван в ДВ, бр. 19 от 13.03.2009 г. и влязъл в сила от 10.04.2009 г., с изключение на чл. 114, ал. 2. и чл. 126, които влязоха в сила от 10.04.2010 г.; Изм. и доп. ДВ, бр. 66 от 26.07.2013 г., и заменил действалия от 40 години (1969 г.) Закон за паметниците на културата и музеите) е “държавен културен институт с национално значение с научноизследователски и експертни функции в областта на недвижимото културно наследство.

2.7.1. Национална система за опазване на културното наследство

Защита на културното наследство се осигурява от държавата, а реда за осъществяването ѝ е регламентиран от Закона за културното наследство.

Националната система по опазване на културното наследство включва държавните и общинските органи за управление и контрол на дейностите по опазване на културното наследство, музеите, културните организации по смисъла на Закона за закрила и развитие на културата, както и Светия синод на Българската православна църква и централните ръководства на другите регистрирани вероизповедания. Те осъществяват дейността си в сътрудничество с Българската академия на науките, висшите училища, творчески съюзи, професионални сдружения и други неправителствени организации. Тези органи и организации осъществяват дейностите в съответствие с целите на този закон и национална стратегия за културното наследство, приета от Министерския съвет. В Министерството на културата се създава Инспекторат за опазване на културното наследство.

Кметовете на общини организират и координират осъществяването на политиката по опазване на културното наследство на територията на съответната община.

Националният институт за недвижимо културно наследство (НИНКН) е държавен културен институт с национално значение и извършва дейност в областта на опазване на недвижимото културно наследство, включително и научноизследователска дейност по издирване и изучаване на недвижимото културно наследство. За осъществяване на функциите си НИНКН може да създава териториални звена. Центърът за подводна археология е държавен културен институт в областта на опазване на подводното археологическо наследство на Република България. Музеят е културна и научна организация, която издирва, изучава, опазва и представя културни ценности, природни образци и антропологични останки с познавателна, образователна и естетическа цел. По форма на собственост музеите са държавни, общински, частни и със смесено участие. В Министерството на културата се създава и води регистър на музеите.

2.7.2. Културно наследство съгласно ЗНК

Съгласно ЗНК, културното наследство обхваща нематериалното и материалното недвижимо и движимо наследство като съвкупност от културни ценности, които са носители на историческа памет, национална идентичност и имат научна или културна стойност.

Културните ценности са обществено достояние и се ползват със закрила от държавни и общински органи в интерес на гражданите на Република България.

Културните ценности могат да бъдат публична и частна собственост. Те могат да са собственост на държавата, общините, на Българската православна църква и другите регистрирани вероизповедания, както и на физически и юридически лица

Културно наследство са:

- наземни, подземни и подводни археологически обекти и резервати;
- исторически обекти и комплекси;
- архитектурни обекти и комплекси;
- етнографски обекти и комплекси;
- образци на парковото изкуство и ландшафтната архитектура;
- природни ценности (образци), включително антропологични останки, открити при теренни проучвания, и останки на палеозологията и култивирани растения;
- индустриално наследство
- произведения на изящни и приложни изкуства;
- народни занаяти;
- документално наследство;
- аудио-визуално наследство;
- устна традиция и език;
- книжовни и литературни ценности;
- обичаи, обреди, празненства, ритуали и вярвания;
- музика, песни и танци;
- народна медицина;
- кулинарни и енологички традиции;
- народни игри и спортове.

Културна ценност е нематериално или материално свидетелство за човешко присъствие и дейност, природна даденост или феномен, което е от значение за индивида, общността или обществото и има научна или културна стойност. Културна ценност може да бъде и нематериално или материално свидетелство за човешко присъствие и дейност, което има научна или културна стойност и е от значение за Българската православна църква и другите регистрирани вероизповедания. Културни ценности са и фрагменти от археологически или други предмети, които са в разрушен вид, съставляват малка част от автентична цялост на предмета, обезличени са в значителна степен, не притежават

значима културна, научна или художествена стойност и могат да бъдат определени като масов материал. Те не подлежат на идентификация, но се включват в научно-спомогателния фонд на музеите при необходимост.

Нематериално културно наследство - нематериално културно наследство са:

- *устни традиции и форми на изразяване, включително и езикът като носител на нематериално културно наследство;*
- *художествено-изпълнителско изкуство;*
- *социални обичаи, обреди и празненства;*
- *знания и обичаи, които се отнасят до природата и вселената;*
- *знания и умения, свързани с традиционните занаяти.*

В Министерството на културата се води регистър на нематериалното културно наследство по ред, определен с наредба на министъра на културата. Към министъра на културата се създава Национален съвет за нематериално културно наследство.

Материално културно наследство

Класификацията на недвижимите културни ценности се извършва въз основа на:

- *тяхната принадлежност към определен исторически период*
- *научната и културната област, към която се отнасят*
- *пространствената им структура и териториален обхват*
- *степената на застрашеност*

Според принадлежността им към определен исторически период недвижимите културни ценности са:

- *Праисторически*
- *Антични*
- *Средновековни*
- *Възрожденски*
- *от ново и най-ново време.*

Според научната и културната област, към която се отнасят, недвижимите културни ценности са:

- *археологически*
- *исторически*
- *архитектурно-строителни*
- *художествени*
- *урбанистични*
- *културен ландшафт*
- *парково и градинско изкуство*
- *етнографски*
- *културен маршрути*

Според пространствената структура и териториалния обхват недвижимите културни ценности са:

- *единични;*
- *групови: ансамбъл, комплекс, историческо селище, историческа зона и археологически резерват*

Според степента си на застрашеност недвижимите културни ценности са:

- *културни ценности в риск*
- *застрашени културни ценности;*

Според културната и научната стойност и обществената значимост недвижимите културни ценности се включват в следните категории:

- *"световно значение" - вписаните в Списъка на световното наследство;*
- *"национално значение" - археологическите резервати, както и други културни ценности с изключителна стойност за културата и историята на страната;*
- *"местно значение" - свързаните с културата и историята на населени места, общини или области;*
- *"ансамболово значение" - поддържащите пространствената характеристика и архитектурната типология на груповата ценност, към която принадлежат;*
- *"за сведение" - самостоятелни обекти с ниска индивидуална стойност - носители на информация за научната и културната област, към която се отнасят.*

Археологическите НКЦ са сравнително равномерно разположени по територията на страната и в голямата си част са извън населените места. В районите те са:

- *Северозападен район – общо са 1 467 броя, от които в област Видин - 138, Монтана – 128, Враца – 91, Плевен -469 и Ловеч – 641.*
- *Северен централен район - общо са 2 557 броя, от които в област Велико Търново – 928, Габрово – 317, Русе – 552, Силистра – 436 и Разград – 344.*
- *Североизточен район - общо 1730 броя, от които в област Търговище – 468, Добрич – 834, Варна – 327 и Шумен – 101.*
- *Югозападен район - общо 2 778 броя, от които в област Софийска и София град – 876, Перник – 547, Кюстендил – 401 и Благоевград – 851.*
- *Южен централен район - общо 2 533 броя, от които в област Пловдив – 897, Пазарджик – 1 031, Смолян – 128, Хасково – 225 и Кърджали – 255.*
- *Югоизточен район - общо 2 363 броя, от които в област Стара Загора – 1 178, Сливен – 511, Ямбол – 236 и Бургас – 438.*

Следва да се отбележи, че списъкът е непълен, тъй като проучванията продължават и броят на археологическите НКЦ непрекъснато расте.

2.7.3. Обекти на Световното наследство в България

България има вписани в Листата на ЮНЕСКО за световното културно и природно наследство 16 български обекти (7 в Листата на културното наследство и 2 в Листата на природното наследство, както и 7 в листата на нематериалното културно наследство) от различни исторически епохи. Те са свидетелство за значимия принос на българското

градоустройство и архитектура, на българското монументално и изобразително изкуство, на величествената и уникална българска природа в европейското и световното културно и природно пространство. Български паметници, вписани в списъка на световното културно и природно наследство на ЮНЕСКО са:

Паметници под закрилата на ЮНЕСКО:

- *Скалният релеф “Мадарския конник”* - най-величественият и значим български паметник на монументалното изкуство от епохата на ранното Средновековие и единствен в Европа монументален каменен релеф от началото на VIII век (по времето на хан Тервел). Скалният релеф е част от историко-археологически резерват “Мадара”. Мадарският конник е обявен за археологически паметник на културата от “национално значение“. Той е обявен за паметник на световното културно наследство и е вписан в Листата на ЮНЕСКО през 1979 г.
- *Боянската църква 1259 г.* – българският шедьовър с уникални стенописи и неоспорим принос в европейската художествена култура, един от малкото паметници на българската средновековна архитектура и църковна живопис, достигнали до наши дни – изобразени са 89 сцени с 240 фигури. Църквата е средновековен християнски храм, строен и преустроен през вековете. Боянската църква е включена в Листата на ЮНЕСКО на паметниците на културата със световно значение през 1979 г.
- *Тракийската гробница край Казанлък (Казанлъшката гробница)* – IV – III в. пр. Хр. един от най-значимите и добре запазени у нас паметници на тракийското архитектурно и художествено изкуство – ансамбъл, чиито стенописи са летопис за живота на тракийската аристокрация. Казанлъшката тракийска гробница е включена в Листата на ЮНЕСКО на паметниците на културата със световно значение през 1979 г.
- *Скалните църкви при с. Иваново, област Русе (Ивановските скални манастири)* средновековни монашески обители – удивителна съкровищница на българското художествено наследство. Музейният и археологически резерват при с. Иваново е разположен на около 20 км. южно от гр. Русе. Комплексът включва църкви, параклиси и монашески килии, издълбани в скалите от двете страни на р. Русенски Лом на височина от 6 до 10 метра. Ансамбълът е създаден през XIII-XIV в. Обитаван е от монаси в продължение на няколко века – чак до XVII век. С Решение на тогавашния Комитет за култура и изкуство от 30.03.1965 г. Скалните църкви и принадлежащия им терен са обявени за музеен резерват. Стенописите в скалните църкви при с. Иваново са обявени за паметник на световното културно наследство и са вписани в Листата на ЮНЕСКО през 1983 г.
- *Старинният град (античният и възрожденският) Несебър* – една удивителна приказка, показваща пластове на хилядолетната история по българските земи, истинска енциклопедия на църковното строителство, една изключителна

симбиоза на античност и Възраждане, съхранени за бъдещето, един уникален архитектурноградоустройствен и археологически резерват. Несебър е обявен за “град-музей” през 1956 г. с Постановление на Министерския съвет № 243 (18.07.1956 г.). Включен е в Листата на ЮНЕСКО на паметниците на културата със световно значение през 1983 г. С Постановление на Министерския съвет № 174 са определени границите на резервата “Старинен Несебър”.

- *Рилският манастир* - най-големият манастирски комплекс в България и на Балканския полуостров (извън Атон), християнски, културен и просветен център на българите – всепризнат връх в църковната архитектура, градоустройство и живопис от епохата на Българското Възраждане. Рилският манастир е обявен за национален музей през 1961 г. Обявен е за паметник на световното културно наследство и е вписан в Листата на ЮНЕСКО през 1983 г.
- *Тракийската гробница в Свещари* – III в. пр. Хр. – един от върховете на живописното и скулптурното изкуство от онази далечна епоха в човешката история, най-забележителната сред откритите тракийски гробници по българските земи. Тракийската гробница в Гинина могила при село Свещари е обявена за паметник на световното културно наследство и е вписана в Листата на ЮНЕСКО през 1985 г.

Природно наследство:

- *Биосферен резерват Сребърна* - уникално съжителство на редки растения и на редки представители на националния и световен генетичен фонд – птици и земноводни. Резерватът е една от най-интересните влажни зони в Европа. Сребърна е обявен за резерват през 1948 г. Вписан е в Листата на ЮНЕСКО за природен паметник през 1983 г.
- *Национален парк Пирин* - красивата българска планина, съхраняваща уникална екосистема. Част от Рило-Родопския масив, разположен между долините на Струма и Места. Планината Пирин и е отделена от планината Рила чрез седловината Предела. Обявен е за народен парк (понастоящем, съгласно действащото законодателство, за национален парк през 1962 г. Вписан е в Листата на ЮНЕСКО за природен паметник през 1983 г.

Нематериално културно наследство:

- *Бистришки баби* - Бистришките баби са най-известните бистричанки, прочули се по целия свят с изпълненията си на архаичен фолклор от Шоплука. Бистришките баби бяха включени в списъка на ЮНЕСКО за шедьоврите на нематериалното културно наследство на човечеството през 2005 г.
- *Културни практики свързани с 1ви март* – Свързаните с 1ви март културни практики включват традиции, предавани от древни времена, които отбелязват

началото на пролетта. Основната практика се състои във връзването на червени и бели конци, тяхното подаряване и носене, както и развързването им когато се види за пръв път цъфнало дърво, лястовица или щъркел. Вписани са към Листата на ЮНЕСКО през 2017 г.

- *Българското читалище* – българските читалища са териториално разпределени из цяла България. Те са създадени от самите общности и са достъпни за всички. Първите читалища са създадени през 1856 г. и от тогава те са признати за ключова организационна единица на българското общество. Вписани са като елемент в Листата на ЮНЕСКО през 2017 г.
- *Национален събор на българското народно творчество в Копривщица: система от практики за представяне и предаване на културното наследство* - Национален събор на българското народно творчество в Копривщица е мястото, където хиляди българи от всички възрасти се срещат през месец август за да представят и споделят своите практики, свързани с нематериалното културно наследство, които включват многобройни елементи – от танци и разказвачи на истории до игри и занаяти. Вписани са като елемент в Листата на ЮНЕСКО през 2016 г.
- *Народният празник „Сурва/Сурова“* - Народният празник „Сурва/Сурова“ се провежда ежегодно на 13 и 14 януари за да отпазнува Новата година според стария календар. В основата на празнуването е популярния маскараден фестивал, който се провежда в селата от Пернишкия регион. През първата нощ маскарадните групи от сурвакари, състоящи се от мъже, жени и деца със специално изработени маски и костюми се насочват към площада на селото, където палят огньове, закачат и забавляват публиката. Някой от участници примета специални роли, такива като водач, булка, младоженес и мечка. Традицията е вписана като елемент в Листата на ЮНЕСКО през 2015 г.
- *Традиция на тъкане на килими в Чипровци* – килимите са лично тъкани от жени в гр. Чипровци, Северозападна България. В повечето къщи в града има вертикален стан, които се използва от жените за изработване на килими, които традиционно се използват за постилане на под. Традицията е вписана като елемент в Листата на ЮНЕСКО през 2014 г.
- *Нестинарството* – послание от миналото: Панагирът на Св. Св. Константин и Елена в с. Българи – нестинарският танц върху жар е кулминацията на обряда панагир – праник в честа на Св. Св. Константин и Елена, който се провежда всяка година на 3 и 4 юни в с. Българи, Странджа. Традицията е вписана като елемент в Листата на ЮНЕСКО през 2009 г.

2.8. Отпадъци

Образуваните битови отпадъци в България за 2018 г. са 2862 kt. От 2009 г. насам се наблюдава тенденция към намаляване на образуваните отпадъци, като от 2011 г. до 2016 г. количествата на образуваните битови отпадъци остава относително постоянна, с изключение на 2017 г. За 2018 г. има намаляване спрямо леко несъществено завишение 2017 г. спрямо 2016 г.

Количествата включват както образуваните битови от домакинствата, така и подобните отпадъци с произход от бита, образувани от административните сгради, търговски обекти, училища и др. обществени места. Делът на обслужваното население от системите за организирано сметосъбиране към 2018 г. достига до 99.8%, като обслужваните населени места са 4698 броя. За 2018 г. образуваните битови отпадъци на човек от населението са 407 кг/човек/година.

През 2018 г. в страната са образувани 497 хл.т. отпадъци от опаковки, което е 71 кг./жител, норма на образуване на отпадъци от опаковки (при постоянно население към 31.12.2018 г. – 7 025 037 души).

От тях:

- 131 359 т. са пластмасови отпадъци от опаковки;
- 168 840 т. - хартиени и картонени (вкл. композитни) отпадъци от опаковки;
- 37 625 т. - метални отпадъци от опаковки;
- 65 011 т. - дървените отпадъци от опаковки;
- 90 950 т. - стъклени отпадъци от опаковки;
- 3 708 т. попадат в категорията „други“.

Към 2018 г. са постигнати националните цели за рециклиране по материали за всички видове опаковки: стъклени, пластмасови, хартиени/картонени, метални и дървени.

2.8.1. Регионални сдружения за управление на отпадъците (PCYO), дена за битови отпадъци и претоварни станции

В страната към момента са обособени 53 регионални сдружения за управление на отпадъците. Към ноември 2017, PCYO Цаланица и PCYO Шишманци се обединяват и създават обща регионална система, а именно PCYO Пловдив. Към настоящия момент не всички 53 регионални сдружения са в експлоатация. В 3 регионални сдружения все още не са изградени необходимите съоръжения, а именно: PCYO Благоевград, PCYO Кюстендил и PCYO Провадия. Разпределението на общините в регионалните системи е представено на следващата фигура.

Таблица 36 Промяна в броя на депата за отпадъци в България (2014 -2018 Г.), брой

Година	2014	2015	2016	2017	2018
Депата и инсталации за третиране на битови отпадъци	147	134	125	104	72

Източник: НСИ

Таблицата показва, че броят на депата за неопасни отпадъци е намалял значително в периода 2014-2018 г. – с повече от 50%. Видима е също така тенденцията за намаляване на техния брой през 2015-2017 г., когато държавата предприе значителни мерки по закриване на общински депата за неопасни отпадъци, с оглед поетите ангажименти на страната до края на 2017 г. да не са в експлоатация, депата които не отговарят на нормативните изисквания.

В РСУО функционират 51 регионални депата за битови отпадъци, които отговарят на националните и европейските изисквания за депата за отпадъци. Проблемни остават РСУО Дупница и Провадия, които все още няма изградена собствена инфраструктура за обезвреждане на отпадъците. Към настоящия момент те имат сключени договори с други съоръжения на съоръженията на които депонират отпадъците си до изграждане на собствената им инфраструктура.

На следващата фигура е представен статуса на регионалните депата и остатъчния капацитет на изградената инфраструктура. В РСУО функционират 51 регионални депата за битови отпадъци, които отговарят на националните и европейските изисквания за депата за отпадъци. Проблемни остават РСУО Дупница и Провадия, които все още няма изградена собствена инфраструктура за обезвреждане на отпадъците. Към настоящия момент те имат сключени договори с други съоръжения на съоръженията на които депонират отпадъците си до изграждане на собствената им инфраструктура.

Фигура 54 Статус на регионалните депата и остатъчния капацитет на изградената инфраструктура

Анализът на депонираните количества отпадъци показва, че делът на отклонените спрямо депонираните количества БО варира при отделните региони за управление на отпадъците. Най-висок процент на отклонените от депониране БО се реализира в Столична община и община Пловдив, където се наблюдава стабилна тенденция от няколко години. Регионите, в които се депонират по-големи количества отпадъци са без изградена инфраструктура по предварително третиране на отпадъците и без системи за разделно събиране на отпадъците.

Въз основа на наличната информация за свободния капацитет на функциониращите регионални депа в експлоатация към 31.12.2019 г., и при отчитане на средногодишните количества битови отпадъци, депонирани от общините през 2017 г., 2018 г. и 2019 г., е определен прогнозен срок, в който се очаква капацитетът на депата да бъде изцяло запълнен.

Изчисленията показват, че през 2020 г. ще бъде изчерпан и капацитетът на регионалните депа Горна Малина, Оряхово, Търговище, Кърджали и Троян. За Троян са осигурени средства за изграждане на следваща клетка от Държавния бюджет на Р.България. Община Търговище е провела процедура за избор на изпълнител и има сключен договор за изграждане на нова клетка от депото. Строително-монтажните работи ще стартират веднага след осигуряване на необходимото финансиране.

Този документ е създаден в рамките на бюджетна линия BG16RFOP001-8.002-0002 "Бюджетна линия на отдел „Оценка, информация и публичност“/ Координация и оценка, финансирана по Приоритетна ос 8 „Техническа помощ“ на Оперативна програма „Региони в растеж“ 2014-2020, съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейския фонд за регионално развитие

В повечето случаи, на регионалните депа са осигурени с публични средства клетки, които осигуряват капацитет около 7-10 години. За да се избегнат изключително високите разходи за изграждане на допълнителни клетки на регионалните депа, предвид факта, че не се предвижда за в бъдеще безвъзмездно финансиране за такъв тип проекти, общините следва да предприемат действия за осигуряване на все повече количество разделно събирани отпадъците, които да бъдат предавани за рециклиране и оползотворяване, като по този начин ще осигурят изпълнение на целите за рециклиране и за намаляване на депонираните отпадъци.

Петнадесет регионални системи: Борово-Бяла, Бургас, Велико Търново, Габрово, Добрич, Никопол-Левски, Перник, Плевен, Пловдив, Самоков, Смолян, Стара Загора, Столична, Хасково и Варна разполагат със съоръжения в експлоатация, които покриват дейностите по депониране, сепариране/предварително третиране и оползотворяване на биоотпадъци отпадъци.

Девет регионални системи: Враца, Карлово, Малко Търново, Монтана, Рудозем, Русе, Севлиево, Харманли и Ямбол разполагат със съоръжения в експлоатация, които покриват само дейностите по депониране, сепариране/предварително третиране.

Четири регионални системи: Видин, Луковит, Панагюрище и Разлог разполагат със съоръжения в експлоатация, които покриват само дейностите по депониране и оползотворяване на биоотпадъци отпадъци.

РСУО Провадия към момента има Договор с Частна инсталация за третиране на ТБО и не изгражда собствена инфраструктура. РСУО Кюстендил и Благоевград са в процес на изпълнение

Останалите 22 регионални системи покриват само дейностите по депониране: Асеновград, Ботевград, Горна Малина, Гоце Делчев, Доспат, Елхово, Златица, Костинброд, Кърджали, Ловеч, Мадан, Омуртаг, Оряхово, Пазарджик, Петрич, Разград, Сандански, Силистра, Созопол, Троян, Търговище и Шумен.

2.8.2. Съдове за събиране на битови отпадъци

Общините в България използват голям набор от различни съдове (по вид, материал, обем) за събиране на смесени битови отпадъци, като разпределението е както следва:

- контейнери тип "Бобър" - метални и пластмасови, 1,1 м³ (около 50% от всички съдове);
- индивидуални съдове от типа "Мева", "Кука" и други - метални и пластмасови, 0,11 м³ (около 30%);
- кофи с обем 0,12 м³, 0,14 м³, 0,18 м³, 0,24 м³ (почти 20%);

- различни контейнери с обем 2,5 м³, 3 м³, 4 м³, 2,5 м³, 5 м³, 6 м³, 7 м³ (1%).

Съдовете за разделно събиране на отпадъци почти изцяло са собственост на организациите по оползотворяване и към момента липсва достатъчна за анализ информация за техния брой и обем.

2.8.3 Транспортна техника за събиране на битови отпадъци

Около 90% от описаните транспортни средства за транспортиране на битови отпадъци, са специализирани сметосъбиращи автомобили (вариопреси, ротопреси, мултилифтове, контейнеровози и др.), а останалите са помощни транспортни средства (автоматични метачки, челни товарачи, трактори с ремаркета, шасита, цистерни и др.). От данните, за които може да се постигне конкретизация на типа специализиран автомобил, прави впечатление, че процентното разпределение е

- 53 % вариопреси;
- 44% ротопреси
- 2% контейнеровози

Разпределението според вида на собствеността е както следва: общински транспортни средства -68%, транспортни средства- частна собственост са 26%, Частна и Общинска собственост-6%. За малка част от транспортните средства липсват данни за собствеността.

2.9. Вредни физични фактори

2.9.1. Шумова характеристика на средата

Шумът е свързан с много човешки дейности, но шумът от движението на пътя, железопътния и въздушния трафик е този, който има най-голямо въздействие. Това се явява проблем особено за градска среда

Около 20 % от населението на ЕС страда от нива на шум, които здравните специалисти считат за неприемливи, т.е. което може да доведе до раздразнителност, нарушаване на съня и сериозни последици за здравето. Световната здравна организация е изчислила, че около 40 % от населението на ЕС е изложено на шум от трафик с нива, надвишаващи 55 dB(A), и че повече от 30 % са изложени на нива, надминаващи 55 dB(A) през нощта.

Количественото измерение на броя болести, свързани с шума в околната среда, става все по-голямо предизвикателство. Излагането на шум не само води до нарушаване на съня, раздразнителност и увреждане на слуха, но също и до други здравни проблеми, например сърдечносъдови увреждания. Броят на заболяванията от шума в околната среда все още не е уточнен. Законът за защита от шума в околната среда (ЗЗШОС) и прилежащата към него подзаконова нормативна уредба осигуряват пълно съответствие

на българското законодателство с изискванията на Директива 2002/49/ЕО за оценка и управление на шума в околната среда.

Целта на Директивата е прилагането на общ подход от мерки и действия за избягване предотвратяване или намаляване на вредните въздействия от излагането на различните видове шум в околната среда, чрез картотекиране на шума и разработването на програми за действие на база получените резултати. Стратегическите шумови карти изработени в съответствие с условията на директивата, са предназначени за глобална оценка на нивата на шум в дадена територия, предизвикани от различни източници и за представяне на предходната, настоящата и очакваната шумова ситуация. В тях е отразен броя на населението, жилищата, детските, учебните, лечебните, научноизследователските заведения и обществените сгради, които са изложени на различни нива на шумово натоварване

В Наредба №6 от 26.06.2006 г. за показателите за шум в околната среда, отчитащи степента на дискомфорт през различните части на денонощието, граничните стойности на показателите за шум в околната среда, методите за оценка на стойностите на показателите за шум и вредните ефекти от шума върху здравето на населението, е определен основния показател за оценка на шумовото въздействие – еквивалентно ниво на шум L_{eq} , dBA за трите периода от денонощието дневен (07,00-19,00 ч.), вечерен (19.00 – 23,00 ч.) , нощен (23.00 – 07.00 ч.).

Практическото изпълнение на Директива 2002/49/ЕО от страна на Р България, е свързано на първоначален етап с изработване на Стратегическите шумови карти и планове за действие към тях за:

1. агломерациите с над 250 000 жители;
2. основните пътищата - с трафик над 6 000 000 преминавания годишно;
3. основните железопътни линии - с над 60 000 преминавания годишно;
4. основните летища с над 50 000 самолетодвижения годишно.

Агломерациите с над 250 000 жители са три – София, Пловдив и Варна, основните пътища с над 6 000 000 преминавания годишно са с обща дължина 89,260 км. В страната понастоящем няма основни железопътни линии с над 60 000 преминавания годишно и основни летища с над 50 000 самолетодвижения годишно.

В изпълнение на Директива 2002/49/ЕО за оценка и управление на шума в околната среда са разработени, одобрени и докладвани пред Европейската комисия шумови карти и планове за действие за градовете: София, Пловдив, Варна, Ресе, Бургас и Плевен. Също така са разработени Стратегическа карта за шум и План за действие за управление, предотвратяване и намаляване на шума в околната среда за 89 260 км основни пътни участъци в България. Проблемите свързани с наднормени шумови нива в България и въздействието им върху околната среда и здравето на хората са следствие от:

Този документ е създаден в рамките на бюджетна линия BG16RFOP001-8.002-0002 "Бюджетна линия на отдел „Оценка, информация и публичност“/ Координация и оценка, финансирана по Приоритетна ос 8 „Техническа помощ“ на Оперативна програма „Региони в растеж“ 2014-2020, съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейския фонд за регионално развитие

Транспортните потоци на автомобилния и релсов транспорт; Въздушен транспорт; Локални обекти – промишлени предприятия, депа за отпадъци, ПСОВ, паркинги, спортни площадки, работилници, търговски обекти, увеселителни заведения, сервиси за услуги и др. Европейската агенция за околна среда (ЕАОС) поддържа база данни NOISE (Noise Observation and Information service for Europe), в която са включени данните от шумовите карти, разработени от страните членки на ЕС. Анализът на данните показва, че за агломерациите в Европа (вкл. България) основен източник на наднормен шум е автомобилният транспорт. Техническите параметри на съществуващите пътища у нас в повечето случаи не отговаря на натоварванията на съответния клас път, липсват обходни пътища на много населени места, което вкарва тежкия транзитен трафик в тях. Лошо е състоянието на пътните настилки. Това са основни предпоставки за по-високи шумови емисии, излъчвани от автомобилния транспорт.

В сравнение с автомобилния транспорт, по отношение на шумово въздействие, по-щадящ е железопътният транспорт, тъй като то се появява само при преминаване на отделни влакови композиции. Остарелите ж.п. състави и трасета не позволяват придвижване с висока скорост, което ограничава ефективното масово използване на ж.п. транспорт.

В България за мониторинг на шума функционира *Национална система за мониторинг на шума в урбанизираните територии* към Министерството на здравеопазването, а мониторинга на шум от промишлени източници се осъществява от ИАОС.

Таблица 37 Регистрирани шумови нива общо за страната, брой;

	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Наблюдавани пунктове за регистриране на шум	696	727	726	726	710	727	725	726	746
Под 58 dBA	145	153	163	170	149	152	157	155	170
58-62 dBA	108	117	124	113	127	127	113	108	112
63-67 dBA	223	235	238	242	239	249	255	270	268
68-72 dBA	170	175	151	164	159	166	170	166	183
73-77 dBA	50	47	50	37	36	33	28	27	13
78-82 dBA	2	.	.
83 dBA и повече

Забележка: „.” – липсват данни

Източник: НСИ, Национален център за обществено здраве и анализи

В рамките на Националната система за мониторинг на шум са всички РЗИ в България. През 2018 г. те проследяват нивото на шума в населените места в 746 бр. пунктове за мониторинг в 36 града - 27 областни и градовете: Ботевград, Самоков и Своге от Софийска област, Горна Оряховица и Свищов от област Велико Търново, Дупница от

област Кюстендил, Казанлък от област Стара Загора, Попово и Омуртаг от област Търговище.

Неблагоприятно е подчертаното задържане на високите шумови нива от диапазона 68-72 dBA в градовете Пловдив, Варна, Русе, Бургас, Стара Загора, София, Велико Търново, Враца, Габрово, Сливен, Кюстендил, Дупница, Хасково. Това означава утвърждаване на утежнена акустична обстановка в урбанизираната среда, която би могла да се свърже с възникването на здравен риск. Във връзка с голямата плътност на застрояване и гъстота на обитаване София остава лидер по рисковата шумова експозиция на населението.

От таблицата №38 се вижда, че повечето стойности се увеличават за периода 2010-2018 г., с изключение на шума с диапазон 72-82 децибела.

Регистрираните шумови нива за 2018 г. по области и градове, по данни на НСИ е представено в следващата таблица:

Таблица 38 Регистрираните шумови нива за 2018 г. по области и градове

Области Градове	Наблюдавани пунктове - брой	В това число над допустим ите норми	Разпределение на наблюдаваните пунктове според регистрираните шумови нива - дБ						
			под 58	58-62	63-67	68-72	73-77	78-82	над 82
Общо	746	527	170	112	268	183	13	-	-
Област Благоевград	17	3	13	4	-	-	-	-	-
Благоевград	17	3	13	4	-	-	-	-	-
Област Бургас	37	27	9	4	5	11	8	-	-
Бургас	37	27	9	4	5	11	8	-	-
Област Варна	45	19	27	3	6	9	-	-	-
Варна	45	19	27	3	6	9	-	-	-
Област Велико Търново	48	37	1	11	28	8	-	-	-
Горна Оряховица	15	11	-	4	10	1	-	-	-
Свищов	15	11	1	5	8	1	-	-	-
Велико Търново	18	15	-	2	10	6	-	-	-
Област Видин	15	13	5	2	7	1	-	-	-
Видин	15	13	5	2	7	1	-	-	-
Област Враца	15	12	4	2	8	1	-	-	-
Враца	15	12	4	2	8	1	-	-	-
Област Габрово	20	16	1	3	11	5	-	-	-
Габрово	20	16	1	3	11	5	-	-	-
Област Добрич	15	11	1	2	5	7	-	-	-
Добрич	15	11	1	2	5	7	-	-	-
Област Кърджали	15	13	5	-	1	9	-	-	-
Кърджали	15	13	5	-	1	9	-	-	-
Област Кюстендил	36	31	6	4	18	8	-	-	-

Дупница	12	11	1	2	2	7	-	-	-
Кюстендил	24	20	5	2	16	1	-	-	-
Област Ловеч	15	13	4	4	5	2	-	-	-
Ловеч	15	13	4	4	5	2	-	-	-
Област Монтана	15	13	-	2	10	3	-	-	-
Монтана	15	13	-	2	10	3	-	-	-
Област Пазарджик	15	11	1	3	8	3	-	-	-
Пазарджик	15	11	1	3	8	3	-	-	-
Област Перник	24	16	-	7	11	6	-	-	-
Перник	24	16	-	7	11	6	-	-	-
Област Плевен	21	18	7	5	8	1	-	-	-
Плевен	21	18	7	5	8	1	-	-	-
Област Пловдив	45	33	-	1	7	36	1	-	-
Пловдив	45	33	-	1	7	36	1	-	-
Област Разград	15	14	4	1	9	1	-	-	-
Разград	15	14	4	1	9	1	-	-	-
Област Русе	30	23	4	3	13	8	2	-	-
Русе	30	23	4	3	13	8	2	-	-
Област Силистра	15	13	-	-	12	3	-	-	-
Силистра	15	13	-	-	12	3	-	-	-
Област Сливен	20	12	7	1	4	8	-	-	-
Сливен	20	12	7	1	4	8	-	-	-
Област Смолян	15	8	5	1	5	4	-	-	-
Смолян	15	8	5	1	5	4	-	-	-
Област София - столица	73	51	27	6	17	21	2	-	-
София	73	51	27	6	17	21	2	-	-
Област София	35	21	1	16	18	-	-	-	-
Ботевград	15	11	1	5	9	-	-	-	-
Самоков	15	10	-	7	8	-	-	-	-
Своге	5	-	-	4	1	-	-	-	-
Област Стара Загора	45	37	3	12	12	18	-	-	-
Казанлък	15	13	3	2	5	5	-	-	-
Стара Загора	30	24	-	10	7	13	-	-	-
Област Търговище	51	30	19	9	18	5	-	-	-
Търговище	20	13	6	5	5	4	-	-	-
Попово	16	9	5	3	7	1	-	-	-
Омуртаг	15	8	8	1	6	-	-	-	-
Област Хасково	19	14	4	3	8	4	-	-	-
Хасково	19	14	4	3	8	4	-	-	-
Област Шумен	15	9	5	-	10	-	-	-	-
Шумен	15	9	5	-	10	-	-	-	-
Област Ямбол	15	9	7	3	4	1	-	-	-
Ямбол	15	9	7	3	4	1	-	-	-

Този документ е създаден в рамките на бюджетна линия BG16RFOP001-8.002-0002 "Бюджетна линия на отдел „Оценка, информация и публичност“/ Координация и оценка, финансирана по Приоритетна ос 8 „Техническа помощ“ на Оперативна програма „Региони в растеж“ 2014-2020, съфинансиран от Европейския съюз чрез Европейския фонд за регионално развитие

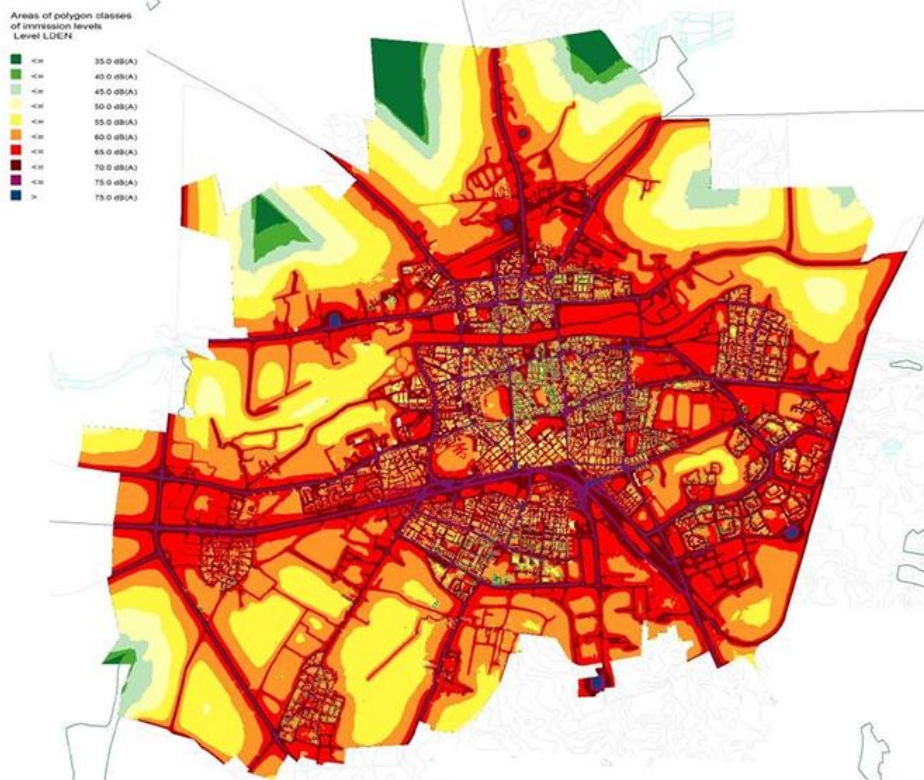

Анализът на данните за последните пет години, съгласно НСИ показва, че стойностите варират, но се задържат значително високи, особено в централните градски части. Увеличеният брой на моторни превозни средства в движение, недоброто им техническо състояние, интензивността и скоростта на движение, недобрата пропускателна способност на пътната мрежа, състоянието и вида на пътната настилка, явни градоустройствени грешки, както и вкарване на транзитен транспорт в населените места са основни фактори, влияещи в посока на увеличение на шумовото натоварване в тях.

През 2018 г. продължи изпълнението на задълженията на Р Република България, произтичащи от *Директива 2002/49/ЕО за оценка и управление на шума в околната среда* и транспонирани в българското законодателство чрез *Закона за защита от шума в околната среда (ЗЗШОС)* и подзаконовата му нормативна уредба. За периода тези задължения включват разработване и приемане на Стратегически карти за шум (СКШ) за всички обекти в Република Република България от обхвата на Директивата, а именно: агломерациите с население над 100 хил. души и основни пътни участъци с над 3 млн. преминавания на МПС годишно. Съобразно крайния срок за докладване до Европейската комисия през 2018 г. са разработени, одобрени и докладвани актуализирани СКШ на следните пет агломерации: Пловдив, Варна, Бургас, Плевен и Русе. СКШ са ценен източник на информация за населението, като ясно и нагледно представят цялостна оценка за влиянието на шума, като са обхванати всички основни източници на шум. Например шумовата карта на Пловдив за денонощно ниво на шум, за всички шумови източници изглежда по следния начин:

Фигура 55 Примерна шумова карта за шум в гр. Пловдив

Източник: ИАОС

Както и в първоначално разработените шумови карти, автомобилният трафик отново ясно се откроява като основен шумов източник, който оказва неблагоприятно влияние върху населението на големите градове. Значителен е процентът от жителите, които са изложени на нива на шум над граничните стойности от автомобилния транспорт. За петте агломерации този процент за показателя $L_{нощ}$ е, както следва:

% от населението	Пловдив	Варна	Плевен	Бургас	Русе
>50 dBA за $L_{нощ}$	73 %	44 %	38 %	37 %	21 %

Източник: ИАОС

Основните мероприятия, които се препоръчват на общините за ограничаването на шума, са свързани с подобряване организация на транспорта, пътната инфраструктура, начина на застрояване и организация на териториите, създаване и поддържане на "тихи зони" и зони, подлежащи на усилена шумова защита, прилежащи към детските, здравните и учебните заведения, жилищата и местата за отдих. Това са дейности,

зависещи от доброто управление на градската среда и които са изцяло в прерогативите на общинските ръководства.

- ***Промислен шум***

Операторите на промишлени източници на шум, излъчван в околната среда е необходимо, във връзка с изискванията на чл. 27 от Наредба № 54 за дейността на националната система за мониторинг на шума в околната среда да извършват собствени периодични измервания на показателите на шум, както следва:

1. при въвеждане в експлоатация на нов промишлен източник, както и след смяна на производствената техника и/или промяна в условията на експлоатация на производственото оборудване;

2. за действащи промишлени източници-не по-малко от един път в рамките на две последователни календарни години.

Резултатите от собствените периодични измервания се представят в РИОСВ, на чиято територия е разположен промишленият източник, под формата на доклад. 98,97 % от проверените през 2018 година различни промишлени източници на шум на територията на цялата страна, отговарят на нормативните изисквания. РИОСВ отчитат, че от проверените 389 промишлени източника по отношение на излъчвания от тях шум в околната среда, само при 4 са констатирани отклонения от нормативните изисквания, за което са им дадени съответните предписания предписания.

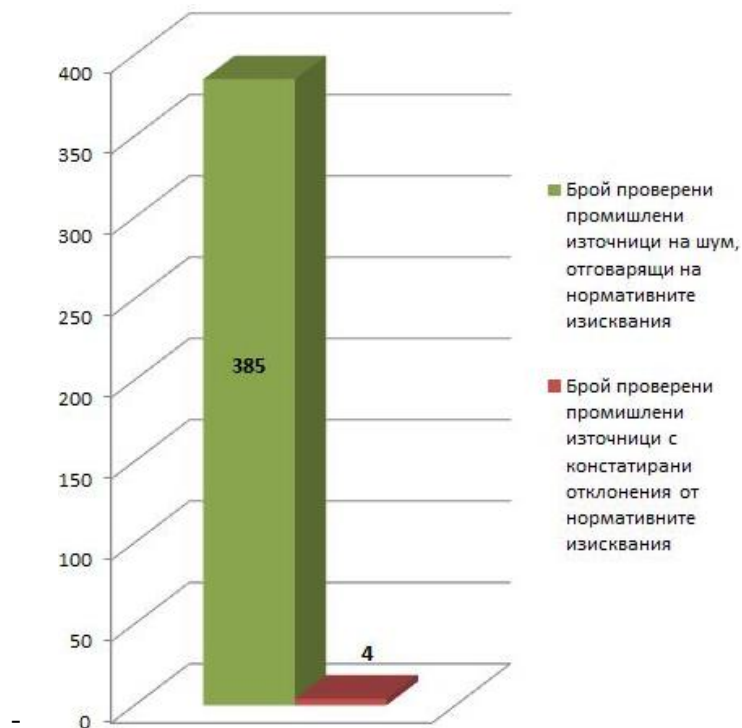
Сравнителните анализи спрямо предходните години, показват запазване на мерките по превантивния контрол, осъществяван от 15-те Регионални инспекции по околна среда и води на територията на цялата страна.

Броят на промишлените източници, отговарящи на нормативните изисквания, спрямо общия брой, подлежащи на контрол през годината, показва, че се запазва добрата екологична обстановка по отношение на фактора промишлен шум.

Запазва се високият процент (почти 99 %) на проверените промишлени източници на шум, които отговарят на нормативните изисквания, което е видно и от следната диаграма:

Фигура 56 Проверени промишлени източници на шум през 2017 г.

Източник: ИАОС

Липсват жители, изложени на нива на шум над граничните стойности от тези източници. Този факт може да бъде обяснен с тяхното локално действие и разположението им предимно в промишлените зони на градовете, както и с тяхното намаляване, предвид прекратяването на дейността на част от тях.

- **Авиационен шум**

По своята същност авиационния шум е по-дразнещ от шумовете от другите източници по две основни причини. Обичайните шумове в жилищната среда са относително постоянни (наземен транспорт, шумове от домакински електроуреди и др.), докато самолетният шум се състои от спорадични шумови събития, с определен издигащ се и спадащ модел. Друга характеристика, която определя това въздействие на самолетния шум е неговата по-висока честота и сила, към което човешкото ухо е особено чувствително.

Силата на въздействие на шума в близост до летищата се определя от шумовите емисии на отделните самолети и от отдалечеността на летището и въздушните коридори. Степента на въздействие зависи от продължителността и честотата, респективно на времето на възникване на шумовото събитие.

Влиянието на шума от въздухоплавателните средства също е ограничено и липсва население, изложено на нива на шум над граничните стойности за всички показатели на шум. За района на гр. София, районите с най-високо акустично въздействие, обхващащи квартали Подуяне, Хаджи Димитър, Сухата реда, Христо Ботев и Васил Левски. Намаленото влияние на въздействието на въздушния трафик е свързано с въведените изменения в организацията на въздушното пространство от ДП РВД в районите на летище Бургас, летище Варна и летище Пловдив. За намаляване на авиационния шум, ДП РВД са въвели следните процедури посредством дизайна на процедурите за отлитане и долитане. Основните методи са два - когато между населените места има свободни пространства, то там се прилага концентриране на траекториите на въздухоплавателни средства ВС (например при отлитане от ПИК 04 и при втори кръг на ПИК 22 на летище Бургас). Когато населените места не биха могли да бъдат заобиколени, при отлитане се прилага деконцентрация на траекториите на въздухоплавателните средства чрез изпълнение на завой при достигане на определена височина (например при отлитане от ПИК 09 на летище Варна), което води до разпределение на авиационния шум над различни части на града и неговото намаляване над определена позиция.

2.9.2. Радиационно състояние на околната среда

Министерството на околната среда и водите, чрез Изпълнителната агенция по околна среда и нейните Лаборатории за радиационни измервания във Враца, Монтана, Плевен, Варна, Бургас, Стара Загора и Пловдив осъществява системни наблюдения за радиационното състояние на околната среда в Р България по утвърдена мрежа за провеждане на радиологичен мониторинг на околната среда включваща: пунктове, наблюдавани показатели и периодичност.

Естествените радионуклиди са разделени на три групи: радиоактивни елементи, които образуват семейство; изотопи на химични елементи, които не образуват семейство (К-40 и други) и космогенни радионуклиди, които се образуват при процесите на взаимодействие на космичното лъчение с земната атмосфера и отделните компоненти на земната кора (Ве-7 и други). Радиоактивните семейства са: уран радиоево с родоначалник U-238, ториево с родоначалник Th-232 и актиниево с родоначален изотоп U-235.

Поради своите специфични физико- химични свойства те имат конкретно присъствие в състава на отделните компоненти на околната среда: литосферата (скали, почви), хидросферата (подземни, речни, езерни и морски води), атмосферния въздух, флората и фауната. Тяхната йонизираща радиация, заедно с вторичното космично лъчение образуват естествения радиационен гама-фон, на който неизбежно са подложени на въздействие всички живи организми.

Показателите, по които се извършват непрекъснати и периодични наблюдения са:

- Радиационен гама-фон – мощност на еквивалентната доза [$\mu\text{Sv/h}$]
- Специфична активност на естествени и техногенни радионуклиди в почви, седименти, скален материал и отпадни продукти [Bq/kg]
- Обща бета-активност и тритий на води [Bq/l]
- Съдържание на естествен уран и радий-226 в повърхностни, подземни и отпадни води, съответно в [mg/l] и [mBq/l]
- Обемна специфична активност на естествени и техногенни радионуклиди в аерозолни проби [mBq/m^3].

От така направения анализ относно шумовата характеристика в страната могат да се изведат следните изводи:

- Основни източници на шум в околната среда са: транспортните потоци на автомобилния и релсов транспорт, въздушния транспорт и някои локални обекти – промишлени предприятия, депа за отпадъци, ПСОВ, паркинги и др.
- Водещи по рискова шумова експозиция на населението са градовете София, Пловдив, Бургас, Стара Загора, Русе и др.
- 98.97% от проверените през 2017 г. различни промишлени източници на шум на територията на цялата страна, отговарят на нормативните изисквания. РИОСВ отчитат, че от проверените 389 промишлени източника по отношение на излъчвания от тях шум в околната среда, само при 4 са констатирани отклонения от нормативните изисквания, за което са им дадени предписания.
- През 2018 г. Националната автоматизирана система за непрекъснат контрол на радиационния гама-фон не е регистрирала повишени стойности, различни от характерните за пунктовете на мониторинговите станции

2.10. Предприятия с висок и нисък рисков потенциал

На територията на общините, включени в обхвата на ПРР 2021-2027 г. се намират предприятия, които извършват дейности с опасни вещества и смеси (включително опасни отпадъци) от приложение №3 на ЗООС – производство/употреба/съхранение, като в зависимост от тяхното количество, същите се класифицират като предприятия с висок и нисък рисков потенциал по чл. 103, ал. 2 от ЗООС. Списък на предприятията класифицирани с висок или нисък рисков потенциал на територията на всички градски общини, подкрепени по приоритет 1 и 2 на ПРР 2021-2027 г. е представен като приложения №9

2.11. Материални активи и компоненти на околната среда, които потенциално ще бъдат повлияни

Материалните активи са компонент на антропогенната среда, който силно ще бъде засегнат от ПРР 2021-2027. В рамките на ПРР се очаква да бъдат повлияни следните видове инфраструктура:

- Сграден фонд на обществената администрация;
- Сграден жилищен фонд;
- Паркове и детски площадки в градовете;
- Инфраструктура за пешеходци и за хора с увреждания;
- Инфраструктура за велосипедисти;
- Пътна инфраструктура;
- Улично осветление;
- Инфраструктура на съществуващите индустриални зони;
- Спортна инфраструктура;
- Културна инфраструктура;
- Образователна инфраструктура;
- Здравна инфраструктура;
- Социална инфраструктура;
- Инфраструктура за обществен транспорт;

От всичките тези видове инфраструктура, обществено достъпни данни за цялата страна има само за образователната, здравната, социалната и културната инфраструктура, както и за жилищния фонд. Затова само за тези видове инфраструктура в настоящата точка са представени обобщени данни за броя и състоянието им. Повечето данните са от Националния статистически институт, а когато източникът е друг, той е изрично посочен. Взети са данни и от Доклада за екологична оценка на Оперативна програма Региони в растеж 2014-2020³.

Образователна инфраструктура

Образователната инфраструктура на страната включва всички държавни и общински заведения за предучилищно, основно, средно и висше образование. Към учебната 2019/2020 г. на територията на страната функционират 1840 детски градини, 1972 общообразователни и специални училища³ от които 133 начални училища, 1163 основни, 70 обединени, 114 гимназии и 492 средни училища. Професионалните училища за учебната 2019/2020 г. са 427, както следва:

- Училища по изкуства – 21;
- Спортни училища – 25;

³ Вкл. българските училища в чужбина, финансирани от държавата
Този документ е създаден в рамките на бюджетна линия BG16RFOP001-8.002-0002 "Бюджетна линия на отдел „Оценка, информация и публичност“/ Координация и оценка, финансирана по Приоритетна ос 8 „Техническа помощ“ на Оперативна програма „Региони в растеж“ 2014-2020, съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейския фонд за регионално развитие

- Професионални гимназии – 358;
- Професионални колежи след средно образование – 23.

Центровете за професионално обучение⁴ са 360, висши училища -54, самостоятелни колежи – 4, колежи в структурата на университети и специализирани висши училища – 17 и университети и специализирани висши училища – 50.

Може да се каже обаче, че като цяло образователната инфраструктура се отличава с остарял сграден и материален фонд. Ежегодно се налага излизането на училища в „дървена“ ваканция поради невъзможност за отопляването им, което се дължи както на недостиг на средства за гориво за отопление, така и на лошата енергийна ефективност на сградите. Наблюдава се известен напредък по отношение поставянето на съвременна енергоспестяваща дограма, но не така е по отношение на външната топлоизолация.

Към настоящия момент липсват актуални, официални и обществено достъпни данни за текущото състояние на образователната инфраструктура на национално ниво. По данни от Годишен доклад за изпълнението на оперативна програма „Региони в растеж“ 2014 – 2020г. за 2019г. са били сключени следните договори със средства на оперативната програма по приоритетна ос „Регионална, образователна инфраструктура“:

- Процедура на директно предоставяне на БФП BG16RFOP001- 3.001 **„Култура и спорт в училище“** е обявена на 17.12.2015 г. с общ бюджет 7 600 000 евро. В рамките на тази процедура конкретни бенефициенти са Министерство на културата и Министерство на младежта и спорта. Общо по Процедурата са сключени 5 договора за предоставяне на БФП в размер на 6 907 230,58 евро.
- Процедура на директно предоставяне на БФП BG16RFOP001- 3.002 **„Подкрепа за професионалните училища в Република България“** е обявена на 17.12.2015 Бюджетът е в размер на 85 22 119 300 евро. В рамките на процедурата са обособени два компонента:
 - ✓ Компонент 1 **„Ветеринарна медицина, Горско стопанство и Растениевъдство и животновъдство“** (23 училища, от които 22 общински и 1 към МОН);
 - ✓ Компонент 2 **„Професионални гимназии с изключение на доминиращите направления Ветеринарна медицина, Горско стопанство и Растениевъдство и животновъдство“** (117 училища, от които 16 общински и 101 към МОН). Общо по процедурата са сключени 40 договора за предоставяне на БФП в размер на 81 449 428,03 евро.
- Процедура на директно предоставяне на BG16RFOP001-3.003 **„Подкрепа за висшите училища в Република България“** - Процедурата беше обявена на

⁴ Центрове, провеждащи обучение по програми за придобиване степен на професионална квалификация
Този документ е създаден в рамките на бюджетна линия BG16RFOP001-8.002-0002 “Бюджетна линия на отдел
„Оценка, информация и публичност“/ Координация и оценка, финансирана по Приоритетна ос 8 „Техническа
помощ“ на Оперативна програма „Региони в растеж“ 2014-2020, съфинансирана от Европейския съюз чрез
Европейския фонд за регионално развитие

26.02.2016 г. с бюджет БФП 22 177 184 евро и краен срок за кандидатстване – 17 март 2017 г. Конкретни бенефициенти по нея са 13 висши училища, съгласно приоритизиран списък в съответствие с Методиката за приоритизация на държавните висши училища за целите на изпълнението на ОПРР 2014-2020“. Общо по процедурата са сключени 13 договора за предоставяне на БФП в размер на 20 832 374,63 евро.

В обобщение, по трите процедури по Приоритетна ос 3 са сключени 58 договора на стойност на БФП 109 189 033,24 евро (95% от бюджета на приоритетната ос).

Социална инфраструктура

Социалните услуги в България са децентрализирани, като управлението им е възложено на кметовете на общините. Те се представят съобразно желанието и личният избор на лицата, които се нуждаят от тях.

Социалните услуги в България могат да бъдат финансирани чрез републиканския бюджет като държавно делегирани дейности, от общинските бюджети като местни дейности, както и в рамките на различни проекти по национални и международни програми и чрез самофинансиране, когато услугите се предоставят от регистрирани частни доставчици. Броя на социалните услуги за възрастни хора с увреждания по данни от Национална стратегия за дългосрочна грижа е представен в таблица №39.

Таблица 39 Брой социални услуги (специализирани институции и социални услуги в общността) за възрастни хора с увреждания към 31 октомври 2013 г.

№	Вид	Брой	Капацитет
Специализирани институции			
1	Домове за възрастни с умствена изостаналост	24	2137
2	Домове за възрастни с психични разстройства	13	1036
3	Домове за възрастни с физически разстройства	2101315	
4	Домове за възрастни със сетивни нарушения	4	133
5	Домове за възрастни с деменция	14	825
6	Домове за стари хора	81	5593
Общо		160	11039
Социални услуги в общността			
1	Дневни центрове за възрастни хора с увреждания	65	1740
2	Дневни центрове за стари хора	50	1304
3	Центрове за социална рехабилитация и интеграция за възрастни хора	71	2277
4	Социално учебно-професионални центрове	7	447
Общо		193	5768
Социални услуги в общността – резидентен тип			
1	Защитени жилища	119	1061
2	Наблюдавани жилища	17	104
3	Преходни жилища	11	100
4	Центрове за настаняване от семеен тип	133	625
5	Приюти за лица	2	70

Общо	219	2682
Общ брой на социалните услуги за възрастни хора и хора с увреждания:	572	19489

Източник: Национална стратегия за дългосрочна грижа, Агенция за социално подпомагане

Макар да липсват конкретни, официални и актуални данни за състоянието на материалната база в този сектор, общоизвестен факт е, че то е изключително тежко. Незначителен брой заведения са подобрени или новоизградени с помощта на различни дарителски програми.

Особено сериозно е положението по отношение на домовете за възрастни хора с психични заболявания. Наред с липсата на персонал, в по-голямата част от тях битовите условия са извън допустимите битови норми. Предвид липсата на частни институции с подобен род дейност и слабата вероятност от изграждане на такива предвид ниския материален статус на населението, особено важно е да се тази инфраструктура да бъде ремонтирана и обновена.

По данни от Годишен доклад за изпълнението на оперативна програма „Региони в растеж” 2014 – 2020г. за 2019г. са били сключени следните договори със средства на оперативната програма по приоритетна ос „Социална инфраструктура“:

- **Процедура BG16RFOP001-5.001** „Подкрепа за деинституционализация на грижите за деца“ - Процедура се реализира в рамките на ПО 5 „Регионална социална инфраструктура“ с бюджет 29 703 502 евро. Към 31.12.2019 г. по процедурата са подписани 53 договора в размер на БФП 22 848 084,84 евро.
- **Процедура BG16RFOP001-5.002** „Подкрепа за деинституционализация на социалните услуги за възрастни и 24 хора с увреждания“ - На 30 март 2018 г. е обявена процедура „Подкрепа за деинституционализация на социалните услуги за възрастни и хора с увреждания“ с конкретни бенефициенти - общини, включени в Карта на резидентните услуги и карта на услугите за подкрепа в общността, насочена към подкрепа за деинституционализация на социалните услуги за възрастни и хора с увреждания в съответствие с Националната стратегия за дългосрочна грижа и Планът за действие за изпълнението ѝ. Процедурата е с общ бюджет 21 154 180,16 евро. Към 31.12.2019 г. по процедурата са сключени 26 договора на стойност на БФП 19 126 151,57 евро. През отчетния период по процедурата бяха сключени 20 договора на стойност на БФП 14 244 098,95 евро;

Здравна инфраструктура

В България към края на 2019 година има 341 заведения за болнична помощ от които 184 многопрофилни болници с 38 245 легла, 135 специализирани болници с 13 527 легла, 3 центъра за кожно-венерически заболявания с 30 легла, 7 комплексни онкологични центрове с 1169 легла, 12 центрове за психично здраве с 1022 легла.

Този документ е създаден в рамките на бюджетна линия BG16RFOP001-8.002-0002 “Бюджетна линия на отдел „Оценка, информация и публичност“/ Координация и оценка, финансирана по Приоритетна ос 8 „Техническа помощ“ на Оперативна програма „Региони в растеж“ 2014-2020, съфинансиран от Европейския съюз чрез Европейския фонд за регионално развитие

Извън системата на болничната помощ се намират следните лечебни заведения: 111 бр. диагностично–консултативни центрове, 738 медицински центрове, 55 дентални центрове и 1128 самостоятелно медико-диагностични и медико-технически лаборатории. Други лечебни и здравни заведения са: 27 центрове за спешна медицинска помощ; 44 хосписа; 13 домове за медико-социални грижи за деца, 4 регионални центрове без легла и 28 регионални здравни инспекции.

Към настоящия момент липсват актуални, официални и обществено достъпни данни за текущото състояние на здравната инфраструктура на национално ниво и за конкретните нужди от ремонтни дейности, особено в контекста на закриване на много болници в малки общински центрове. Налице са известен брой ремонтирани сгради, но те са предимно в големите градове като не се касае за приоритетно планиране или всеобхватност на територията на тези градове, а по-скоро за единични проекти. По данни от Годишен доклад за изпълнението на оперативна програма „Региони в растеж” 2014 – 2020г. за 2019г. са били сключени следните договори със средства на оперативната програма по приоритетна ос „Регионална здравна инфраструктура“:

- **Процедура BG16RFOP001-4.001** “Подкрепа за развитие на системата за спешна медицинска помощ”- Проектът обхваща 237 обекта от системата на СМП и включва интервенции в инфраструктурата им чрез строителство 23(включително на нови сгради), реконструкция, ремонт, преустройство, подобряване на достъпа за лица с увреждания до сградите, обект на интервенция и на прилежащото им околно пространство; модернизирани помещенията чрез доставка на оборудване и обзавеждане и закупуване на 400 броя съвременни медицински превозни средства (линейки), осигурени с оборудване и медицинска апаратура за СМП.

Културна инфраструктура

Към края на 2019 година на територията на България функционират 47 библиотеки, от които 1 национална, 26 регионални, 4 читалищни и градски библиотеки, 12 към висшите училища и 4 специални. За 2019 г. са функционирали 74 кина, 74 театъра (от които 36 драматични, 7 оперни и балет, 2 оперетни, 22 куклени и 7 драматично-куклени). За същата година са функционирали 160 музея и 3321 читалища.

Извършени са ремонти на незначителен брой библиотеки, повечето от които университетски. Голяма част от библиотеките са в недобро състояние, водещо до унищожаване на уникални книги и други предмети на културното ни наследство.

В някои от областните градове е извършен ремонт на театрите, като например операта в Бургас, Варненския театър. Обновена е градинката пред Народната библиотека, а през 2020 г. се предвижда и ремонт на фасадата и покрива на Народната библиотека.

В рамките на настоящия програмен период са сключени 14 договора, включително и договор за реконструкция и благоустрояване на базиликата „Света София” в Столична община;

Жилищен фонд

Към 2019 г. в страната са преброени 3 970 719 жилищни сгради, от които 2 644 375 в градовете и 1 326 344 в селата. Въведените в експлоатация новопостроени сгради през второто тримесечие на 2020 г. са 766, от които 3 панелни, 623 стомано-бетон, 126 тухлени и 14 други.

Многофамилните жилищни сгради са под 5% от общия брой на обитаваните жилищни сгради, но полезната им площ (47,2%) е приблизително равна на полезната площ на еднофамилните къщи (47,7%). 97,6% от съществуващите жилищните сгради са частна собственост, като 96,5% са собственост на физически лица и 1,1% са собственост на юридически лица. Едва 2,4% от сградите са собственост на държавни или общински власти. Това е специфична особеност за страната, която дава съществен отпечатък в съществуващите бариери пред процеса на санирането на жилищния сграден фонд (в организационен, правен и поведенчески аспект) и има съществено значение за последващото набеязване на стратегически мерки и политики.

В съществуващия сграден жилищен фонд на Р България преобладават нискоетажните сгради. 96% от обитаваните жилищни сгради построени до 2011 г. са на един, два или три етажа и попадат в категорията ниско застрояване, като полезната площ на жилищата в тях е 54 % от общата. Сградите със средно и високо застрояване са само 4% от общия брой, но полезната площ на жилищата в тях е 46%.

Сградите с лоши енергийни характеристики (класове E, F и G) дялово представляват 91% от общия брой необновени сгради, като сградите при които разходът на енергия е най-висок (клас G – със специфичен разход на първична енергия надвишаващ 435 kWh/m² годишно), представляват 18%. След прилагане на енергоспестяващите мерки, 14% от сградите (279 бр.) достигат клас на енергопотребление B, а останалите 86% (1 704 бр.) - до минималния съответстващ на изискванията за EE клас C.

Подобряването на материалните активи в контекста на ПРР 2021-2027 г., които потенциално ще окажат положително въздействие върху компонентите на околната среда са:

- Води - материалните активи, свързани с управление на водите са ВиК инфраструктурата, която ще бъде положително повлияна от ПРР 2021-2027г. Към настоящият момент системите за централно водоснабдяване покриват 99.4% от населението при високо качество на питейната вода, но загубите на вода от водопроводната мрежа остават високи предвид силната ѝ

амортизираност. Проекта на ПРР 2021-2027 г. предвижда изграждането на нови ВиК сградни инсталации в жилищни и административни сгради.

- Климат - България е разположена в един от регионите, който е особено уязвим към изменението на климата. През последните десетилетия честотата и интензитетът на екстремните метеорологични явления се увеличава значително. ПРР ще осигури сериозен принос за намаляване на нивата на въглеродните емисии чрез реализация на мерки за енергийна ефективност в административни и жилищни сгради. Следва да се отбележи и ефектът, който ще имат инвестициите в рамките на приоритетните оси на програмата върху въглеродните емисии и целта на Европа 2020 за намаляването им с 20%. В България основен източник на парникови газове са автомобилният транспорт и жилищното отопление, което освен, че сериозно повишава потреблението на енергия, на много места се осигурява чрез въглища и дърва, а това оказва отрицателно въздействие върху околната среда и повишава нивата на въглероден двуокис.
- Въздух (източници на емисии на вредни вещества) - Основен източник на регистрираните наднормени замърсявания са изгарянето на горива за битово отопление, транспортът (включително замърсените и лошо поддържани пътни настилки) и промишлените дейности на територията на съответните общини. Допълнителен принос към замърсяването на атмосферния въздух с прахови частици оказва и влиянието на неблагоприятните климатични условия в страната като продължителното време с ниска скорост на вятъра и продължителни засушавания. ПРР 2021-2027 г. ще осигури в материални активи в електромобилността (включително инфраструктура за алтернативни горива за нуждите на обществения градски, закупуване на нов, екологосъобразен подвижен състав за нуждите на градския транспорт и др.), в зелени пояси, газифициране на жилищни и административни сгради и др.

Описание на материалните активи и компонентите на околната среда, които ще бъдат положително повлияни от изпълнението на ПРР 2021-2027 г. е направен е т. 7 от ДЕО: „Въздействия на проекта на ПРР на ниво приоритетни оси, инвестиционни приоритети и специфични цели“

2.12. Население и човешко здраве

Здравословното състояние и здравният статус на населението е интегрален показател за социално-икономическото развитие на страната, качеството на живота на населението и качеството на развитие на човешкия капитал. Едновременното въздействие на значителен брой фактори като: пол, възраст, образование, трудова заетост и условия на труд, местоживеене, здравна култура, здравни традиции и нагласи,

състояние на здравната система и степен на развитие на условия за равен достъп до здравни услуги за всички, определят характера на общия здравен статус на населението.

За разработка на настоящият доклад са ползвани данни от: Националният статистически институт (НСИ), здравен профил на страната 2019 г., издание на Европейската комисия (с актуалност на данните - 2017 г.); Здравеопазване 2019, издание на НСИ и Национален център по общественото здраве и анализи към Министерство на здравеопазването (с актуалност на данните – 2018 г.).

2.12.1. Настоящата демографска ситуация

Настоящата демографска ситуация в България е в резултат от продължаващото въздействие на множество фактори и влияния. Някои от тях са свързани с общи тенденции в демографското развитие на европейските страни, а други – със специфичните особености на историческото, икономическото и културно развитие в страна.

Към 31.12.2019 г. населението на България е 6 951 482 души, като в сравнение с предходната година, то е намаляло с 48557 души. Броят на жените е 3 581 836, а на мъжете 3 369 646. В градовете живеят 5 125 407, а в селата 1 826 075. Запазват се спрямо предходната година дяловете на живеещите в градовете и селата. Продължава трайна тенденция за обезлюдяване на населените места, предимно селата и то в пограничните северозападни и югоизточни райони. Това представлява сериозен проблем за икономическото развитие, а в бъдеще и за държавното и регионално управление и индикатор за задълбочаващите се различия между условията на работа и живот в градовете и селата.

Естественят прираст на населението през 2019 г. е -46545. Това намаление се дължи основно на негативните демографски тенденции в селата, където естественят прираст е близо 3 пъти по-голям от този в градовете. Броят на родените през 2019 е 61 882 Живородените деца са 61 535, а мъртвородените 344. Запазва се дълготрайната тенденция за намаляване на раждаемостта.

Запазва се и високото ниво на смъртност в България. Високото ниво на смъртност – обща и преждевременна е продължение на започналата преди 50 години трайна тенденция на нарастване на този показател. Броят на умрелите лица през 2019 г. 108 083. Запазва се тенденцията смъртността да бъде по-висока при мъжете -56 118, отколкото при жените – 51 696 и в селата, отколкото в градовете.

Средната продължителност на живота у нас през периода 2016-2018 г. достигнала 74.83 години. Показателя при мъжете остава по-нисък от този при жените – съответно 71.37 и 78.39. Очакваната средна продължителност на живот в България е по-ниска от тази в Европейския съюз (80.9 години);

В Таблица №40 са представени данни за населението на страната за периода 2017-2019 г.

Таблица 40 Численост на населението на страната за периода 2017-2019 г.

2017 г.				
Общо	мъже	жени	В градове	В села
7 050 034	3 422 409	3 627 625	5 181 755	1 868 279
2018 г.				
7 000 039	3 395 701	3 604 338	5 159 129	1 840 910
2019 г.				
6 951 482	3 369 646	3 581 836	5 125 407	1 826 075

Източник: НСИ

От така представения анализ относно демографската ситуация в страната могат да бъдат направени следните изводи:

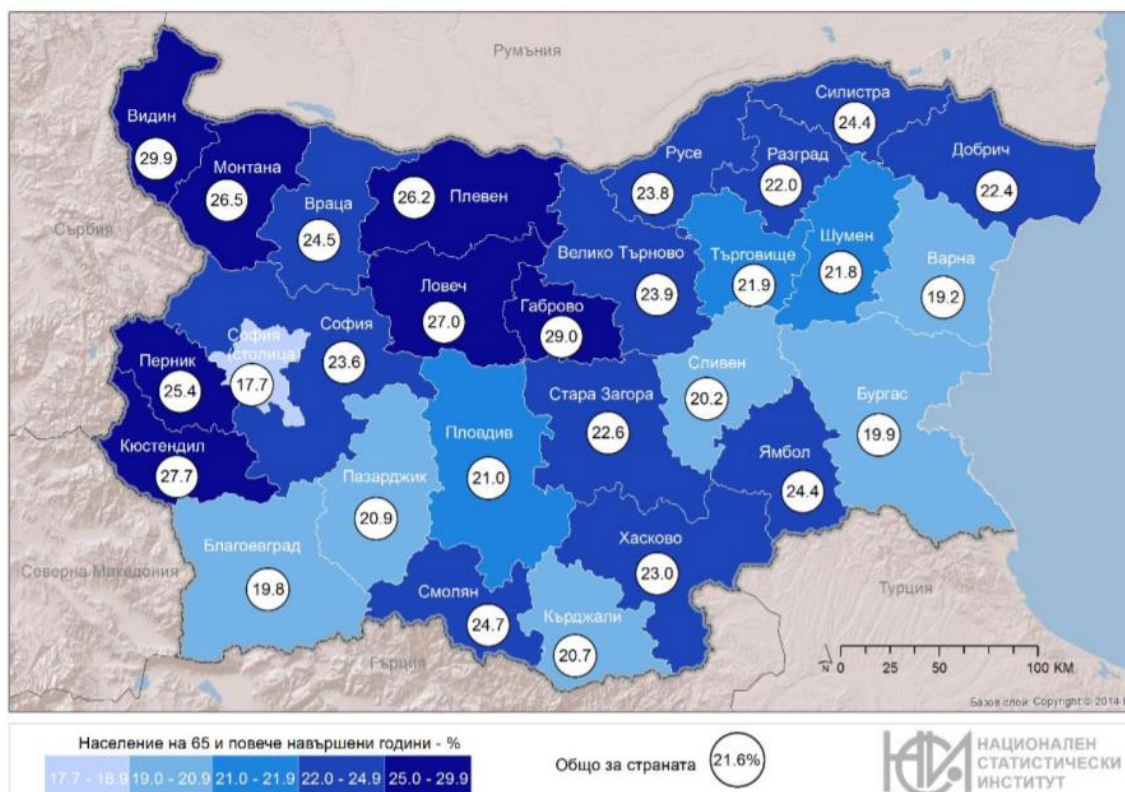
- За страната се запазва трайната тенденция за прогресивно намаляване на населението. За анализираният период населението на страната е намаляло с около 1.4%. Основна причина е засилената емиграция извън страната;
- Относителният дял на градското и селското население в областта остава постоянен пред последните години, като за 2019 г. живеещите в градовете са 73.7%, а в селата – 26.3%;
- В общия брой на населението преобладават жените – с 51.5%, а процентът на мъжете е 48.5%, или на 1 000 мъже се падат 1 061 жени.
- Както и за предходните години, увеличаване на броя на населението се наблюдава в областите - София (столица), Кърджали

Възрастова структура на населението

В края на 2019 г. лицата на 65 и повече навършени години са 1 504 088, или 21.6% от населението на страната. В сравнение с 2018 г. дялът на населението в тази възрастова група нараства с 0.3 процентни пункта. Процесът на застаряване е по-силно изразен сред жените отколкото сред мъжете. Относителният дял на жените на възраст над 65 години е 25.1%, а на мъжете - 17.9%. Тази разлика се дължи на по-високата смъртност сред мъжете и като следствие от нея - на по-ниската средна продължителност на живота при тях. В регионален аспект дялът на лицата на 65 и повече навършени години е най-висок в областите Видин (29.9%), Габрово (29.1%) и Кюстендил (27.7%). Общо в двадесет области този дял е над средния за страната. Най-нисък е дялът на възрастното население в областите София (столица) - 17.7%, и Варна - 19.2%.

Фигура 57 Относителен дял на населението на 65 и повече навършени години към

Източник: НСИ

Общо за ЕС-28 относителният дял на населението на 65 и повече навършени години е 20.0%. Най-висок е този дял в Италия (22.8%), следвана от Гърция (22.0%), Португалия и Финландия (по 21.8%). Общо в девет страни, включително и България, делът на възрастното население е над 20.0%. Към 31.12.2019 г. децата до 15 години в страната са 1 002 258, или 14.4% от общия брой на населението, като спрямо 2018 г. този дял остава непроменен.

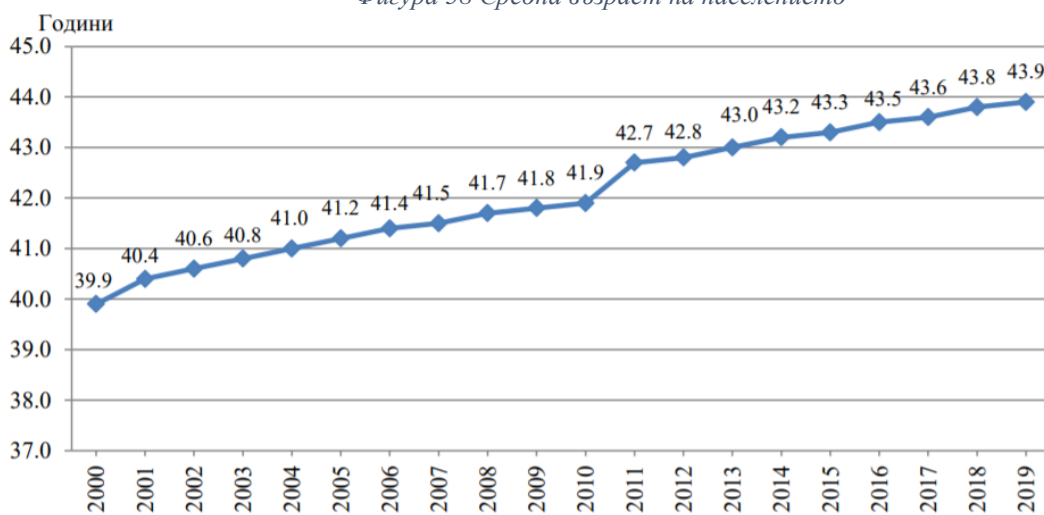
Относителният дял на населението под 15 години е най-висок в областите Сливен - 18.5%, и Бургас - 15.6% от населението на областта. Общо в седемнадесет области този дял е под общия за страната, като най-нисък е в областите Смолян - 11.5%, и Габрово - 11.7%. Делът на най-младото население в ЕС-28 в началото на 2019 г. е 15.5%, като най-нисък е в Италия (13.2%) и Германия (13.6%), а най-висок е в Ирландия (20.5%) и Франция (18.0%). Към 31.12.2019 г. общият коефициент на възрастова зависимост² в България е 56.4%, или на всяко лице в зависимите възрасти (под 15 и над 65 години) се падат по-малко от две лица в активна възраст. За сравнение, през 2018 г. този коефициент е бил 55.5%. Това съотношение е по-благоприятно в градовете - 52.8%, отколкото в селата - 67.5%. Във всички области на страната този показател е над 50.0% с изключение на София (столица) - 48.1%, като най-неблагоприятно е съотношението в областите

Този документ е създаден в рамките на бюджетна линия BG16RFOP001-8.002-0002 "Бюджетна линия на отдел „Оценка, информация и публичност“/ Координация и оценка, финансирана по Приоритетна ос 8 „Техническа помощ“ на Оперативна програма „Региони в растеж“ 2014-2020, съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейския фонд за регионално развитие

Видин - 72.4%, Габрово - 68.8%, и Ловеч - 68.1%. Застаряването на населението води до повишаване на неговата средна възраст, която от 40.4 години през 2001 г. нараства до 43.9 години в края на 2019 година. Процесът на застаряване на населението се проявява както в селата, така и в градовете, като в градовете средната възраст на населението е 43.0 години, а в селата - 46.5 години.

Фигура 58 Средна възраст на населението

Източник: НСИ

Тенденцията на застаряване на населението води до промени и в неговата основна възрастова структура - под, във и над трудоспособна възраст. Влияние върху съвкупностите на населението във и над трудоспособна възраст оказват както застаряването на населението, така и законодателните промени³ при определянето на възрастовите граници за пенсиониране.

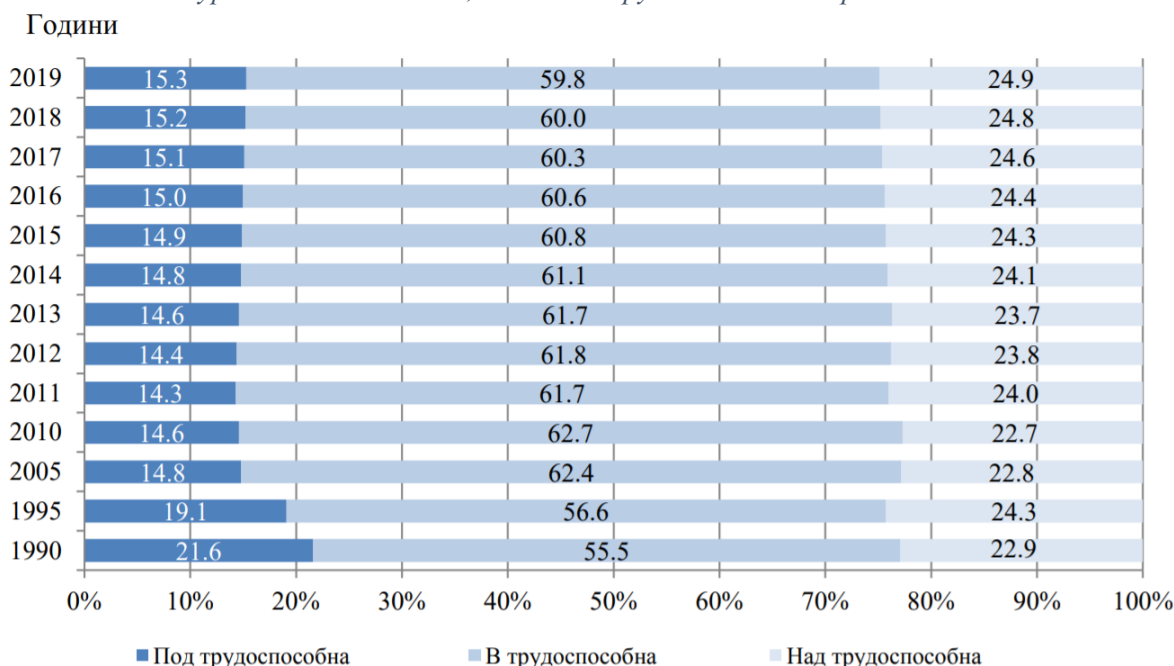
Тенденцията на застаряване на населението води до промени и в неговата основна възрастова структура - под, във и над трудоспособна възраст. Влияние върху съвкупностите на населението във и над трудоспособна възраст оказват както застаряването на населението, така и законодателните промени при определянето на възрастовите граници за пенсиониране.

За 2019 г. тези граници за населението в трудоспособна възраст са до навършването на 61 години и 4 месеца за жените и 64 години и 2 месеца за мъжете. Населението в трудоспособна възраст към 31.12.2019 г. е 4 156 хил. души, или 59.8% от населението на страната, като мъжете са 2 180 хил., а жените - 1 976 хиляди.

През 2019 г. броят на трудоспособното население намалява с почти 45 хил. души, или с 1.1%, спрямо предходната година. Към края на 2019 г. над трудоспособна възраст са 1 729 хил. души, или 24.9%, а под трудоспособна възраст - 1 067 хил. души, или 15.3% от населението на страната.

Фигура 59 Население под, във и над трудоспособна възраст към 31.12.

Източник: НСИ

Възпроизводството на трудоспособното население се характеризира чрез коефициента на демографско заместване, който показва съотношението между броя на влизащите в трудоспособна възраст (15 - 19 години) и броя на излизащите от трудоспособна възраст (60 - 64 години). Към 31.12.2019 г. това съотношение е 66 и остава непроменено спрямо 2018 година. За сравнение, през 2001 г. 100 лица, излизащи от трудоспособна възраст, са били замествани от 124 млади хора.

Най-благоприятно е съотношението в областите Сливен - 88, Варна и София (столица) - по 74 лица. Най-нисък е този показател в областите Смолян - 42, Перник - 48, и Кърджали, където 100 лица, излизащи от трудоспособна възраст, се заместват от 49 лица, влизащи в трудоспособна възраст.

Териториално разпределение на населението

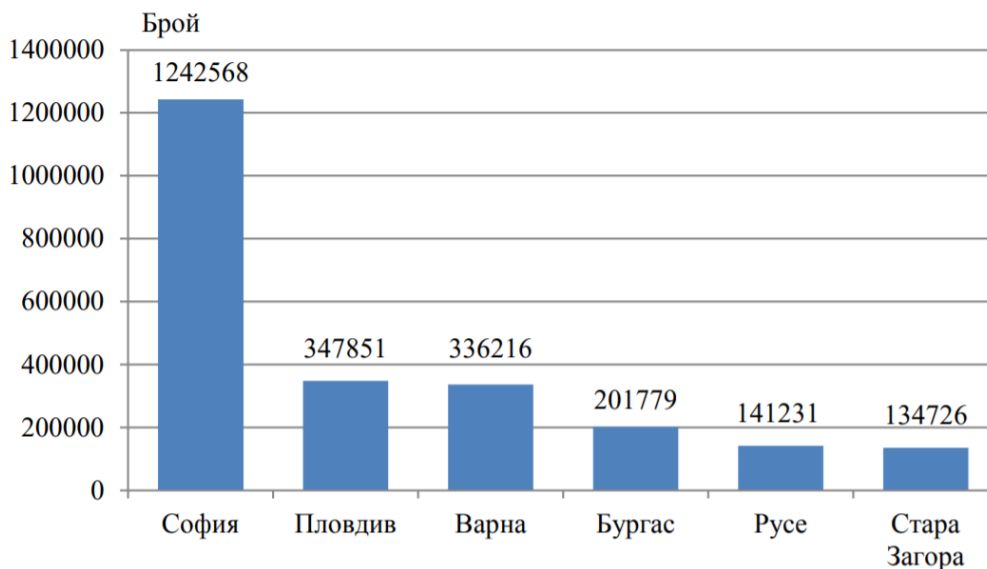
Към 31.12.2019 г. в градовете живеят 5 125 407 души, или 73.7%, а в селата - 1 826 075 души, или 26.3% от населението на страната. Към края на 2019 г. населените места в България са 5 257, от които 257 са градове и 5 000 - села.

Населените места без население са 171. Най-голям е техният брой в областите Габрово, Велико Търново и Кърджали - съответно 63, 58 и 11

В 1 192, или в 22.7% от населените места, живеят от 1 до 49 души включително. С население над 100 хил. души са шест града в страната, в които живеят 34.6% от населението на страната.

Фигура 60 Градове с население над 100 000 жители към 31.12.2019 година

Източник: НСИ

Към края на 2019 г. страната е разделена на 6 статистически района, 28 области и 265 общини. Половината от населението на страната (50.4%) живее в Югозападния и Южния централен район, а най-малък по брой на населението е Северозападният район - 728 хил. души, или 10.5% от населението на страната. През 2019 г. и в шестте статистически района населението намалява спрямо 2018 г., като най-голямо е намалението в Северозападния - с 1.9%, а най-малко - в Югозападния район - с 0.3%. Най-малка по население е област Видин, в която живеят 82 835 души, или 1.2% от населението на страната, а най-голяма е област София (столица) - 1 328 790 души (19.1%). Шест са областите с население над 300 хил. души, като в първите три от тях - София (столица), Пловдив и Варна, живее повече от една трета от населението на страната (35.5%).

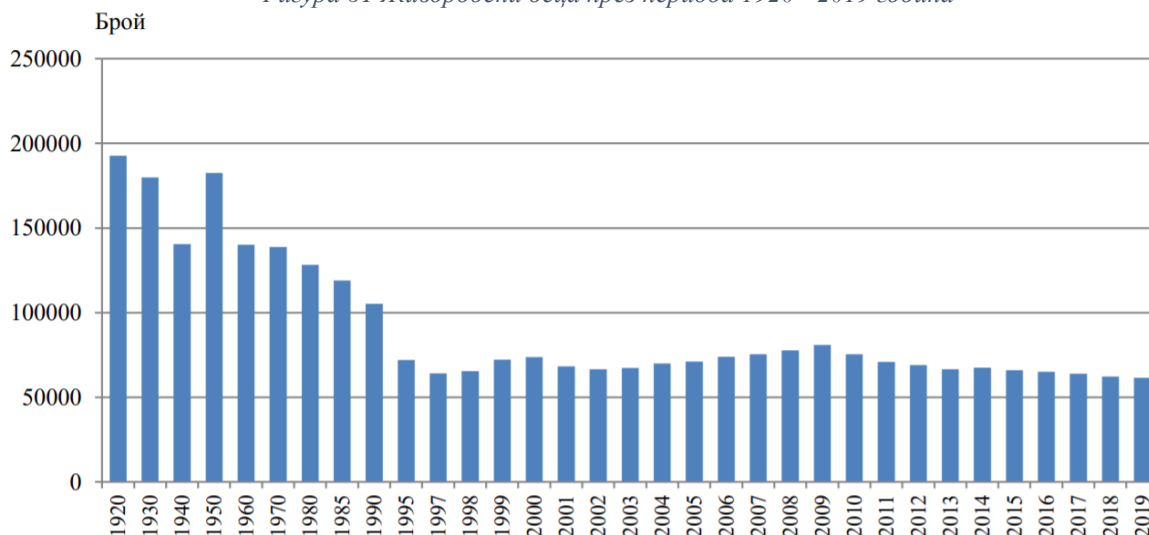
Само две области - София (столица) и Кърджали, увеличават населението си през 2019 г. спрямо 2018 г. - съответно с 0.1 и 3.5%. При всички останали области има намаление, като най-голямо е за областите Видин - с 2.4%, и Монтана - с 2.0%. Неравномерно е разпределението на населението и по общини. В 76 общини с население под 6 000 души живеят едва 4.2% от населението на страната. В същото време в деветте общини с население над 100 хил. души живеят 41.5% от населението на страната. Най-голяма по население е Столична община (1 328 790), следвана от общините Пловдив (347 851) и Варна (345 151). Най-малката община е Трекляно - 815 души.

Раждаемост

През 2019 г. в страната са регистрирани 61 882 родени деца, като от тях 61 538 (99.4%) са живородени. В сравнение с предходната година броят на живородените намалява с 659 деца, или с 1.06%.

Фигура 61 Живородени деца през периода 1920 - 2019 година

Източник: НСИ

Коефициентът на обща раждаемост⁵ през 2019 г. е 8.8‰, а през предходната 2018 г. - 8.9‰. Броят на живородените момчета (31 515) е с 1 492 по-голям от този на живородените момичета (30 023), или на 1 000 живородени момчета се падат 953 момичета. В градовете и селата живородени са съответно 45 991 и 15 547 деца, а коефициентът на раждаемост е 8.9‰ в градовете и 8.5‰ в селата. В регионален аспект най-висока е раждаемостта в областите Сливен - 12.4‰, и София (столица) - 9.8‰. В седемнадесет области раждаемостта е по-ниска от средната за страната, като най-ниски стойности се наблюдават в областите Смолян - 6.2‰, и Видин - 6.5‰

Броят на жените във фертилна възраст (15 - 49 навършени години) в страната, или размерът на родилните контингенти и тяхната плодовитост, оказва съществено влияние върху равнището на раждаемостта и определя характера на възпроизводството на населението. Към 31.12.2019 г. броят на жените във фертилна възраст е 1 464 хил., като спрямо предходната година намалява с 27 хил., а спрямо 2011 г. - със 186 хиляди. През 2019 г. броят на децата, родени от майки под 18 години, е 2 948. Запазва се тенденцията на увеличаване на броя на децата, родени от жени на възраст 40 и повече навършени години - от 2 154 през 2018 г. на 2 284 през 2019 година. Половината (50.5%) от ражданията през 2019 г. са първи за майката, 36.6% - втори, а 12.6% - трети и от по-

⁵ Брой живородени деца на 1 000 души от средногодишния брой на населението през годината.

Този документ е създаден в рамките на бюджетна линия BG16RFOP001-8.002-0002 "Бюджетна линия на отдел „Оценка, информация и публичност“/ Координация и оценка, финансирана по Приоритетна ос 8 „Техническа помощ“ на Оперативна програма „Региони в растеж“ 2014-2020, съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейския фонд за регионално развитие

висока поредност. Тоталният коефициент на плодовитост⁶ е един от основните показатели, характеризиращи плодовитостта на жените. През 2019 г. средният брой живородени деца от една жена е 1.58 и спрямо 2018 г. се увеличава с 0.02. Средната възраст на жените при раждане на първо дете се увеличава от 27.2 години през 2018 г. на 27.3 години през 2019 година. В регионален аспект средната възраст при раждане на първо дете варира от 30.3 години за област София (столица) до 22.9 години за област Сливен.

През 2019 г. са регистрирани 1 164 случая на многоплодни раждания, което е с 47 случая повече отколкото през 2018 година. При 1 153 от случаите са родени по две деца, а при 11- по три. През 2019 г. броят на извънбрачните раждания е 36 199, или 58.5% от всички раждания. Относителният дял на извънбрачните раждания в селата (64.6%) е по-висок отколкото в градовете (56.4%). За 79.8% от извънбрачните раждания има данни за бащата, което означава, че тези деца най-вероятно се отглеждат в семейна среда от родители, живеещи в съжителство без брак. В регионален аспект най-висок е относителният дял на извънбрачните раждания в областите Враца (76.6%) и Ловеч (74.8%). Този дял е над 50.0% във всички области на страната с изключение на Разград (47.8%), Благоевград (47.1%) и Кърджали (32.5%).

Смъртност

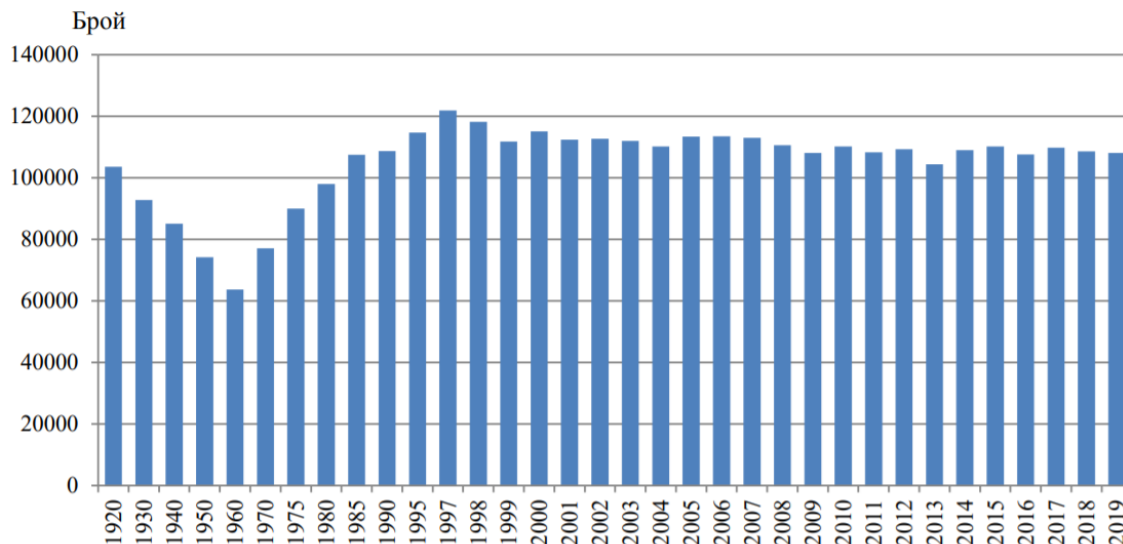
Броят на умрелите лица през 2019 г. е 108 083, а коефициентът на обща смъртност⁶ - 15.5‰. Спрямо предходната година броят на умрелите намалява с 443, или с 0.4%. Нивото на общата смъртност продължава да е твърде висок

⁶ Среден брой живородени деца, които би родила една жена през целия си фертилен период съобразно повъзрастовата плодовитост през отчетната година

Този документ е създаден в рамките на бюджетна линия BG16RFOP001-8.002-0002 "Бюджетна линия на отдел „Оценка, информация и публичност“/ Координация и оценка, финансирана по Приоритетна ос 8 „Техническа помощ“ на Оперативна програма „Региони в растеж“ 2014-2020, съфинансиран от Европейския съюз чрез Европейския фонд за регионално развитие

Фигура 62 Умрели през периода 1920 - 2019 година

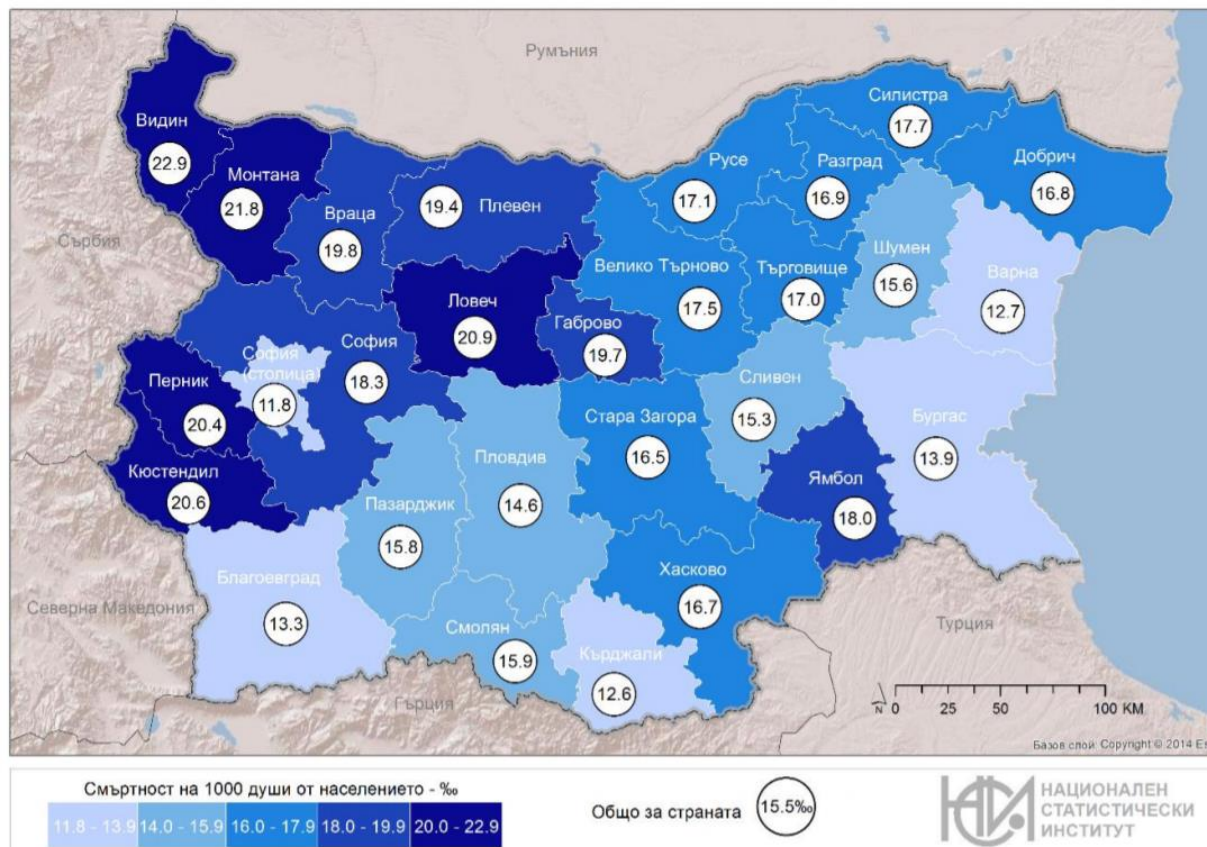

Източник: НСИ

Смъртността сред мъжете (16.6‰) е по-висока в сравнение със смъртността сред жените (14.5‰). През 2019 г. на 1 000 жени умират 1 080 мъже. Продължават и силно изразените различия в смъртността сред градското и селското население. Коефициентът на смъртност е по-висок в селата (21.6‰) отколкото в градовете (13.3‰). С най-висока смъртност в страната са областите Видин - 22.9‰, Монтана - 21.8‰, и Ловеч - 20.9‰. В седем области смъртността е по-ниска от общата за страната, като най-ниска е в София (столица) - 11.8‰.

Фигура 63 Коефициент на смъртност по области през 2019 година

Източник: НСИ

Показателят за преждевременна смъртност⁷ през 2019 г. (20.5%) намалява спрямо предходната 2018 година (21.0%). В стойностите на показателя за преждевременна смъртност има съществени разлики при мъжете и жените. Умрелите жени на възраст под 65 години са 13.1% от всички умрели жени, а стойността на този показател при мъжете е 27.4%.

През 2019 г. в страната са починали 342 деца на възраст до една година, а коефициентът на детска смъртност⁸ е 5.6‰. За сравнение, през 2001 г. коефициентът на детска смъртност е бил 14.4‰, а през 2018 г. - 5.8‰. В регионален аспект през 2019 г. в общо дванадесет области коефициентът на детска смъртност е по-нисък от средния за страната, като най-нисък е в областите Габрово – 0.0‰, и Смолян - 1.5‰. Най-висока стойност на коефициента на детска смъртност е регистрирана в областите Сливен (14.4‰) и Стара Загора (10.4‰).

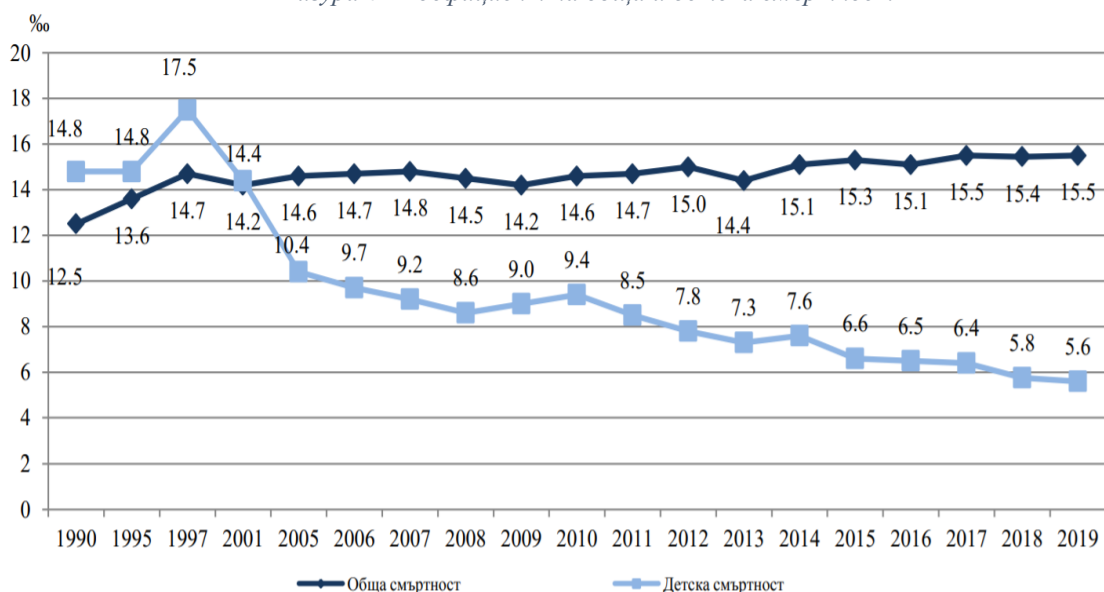
⁷ Относителен дял на умрелите лица под 65-годишна възраст от общия брой на умиралията.

⁸ Брой умрели деца на възраст под 1 година на 1 000 живородени.

Този документ е създаден в рамките на бюджетна линия BG16RFOP001-8.002-0002 "Бюджетна линия на отдел „Оценка, информация и публичност“/ Координация и оценка, финансирана по Приоритетна ос 8 „Техническа помощ“ на Оперативна програма „Региони в растеж“ 2014-2020, съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейския фонд за регионално развитие

Фигура 64 Коефициент на обща и детска смъртност

Източник: НСИ

Различните равнища на смъртност сред мъжете и жените, както и сред населението в градовете и селата, определят и разликата в очакваната средна продължителност на предстоящия живот на различните групи население. Средната продължителност на предстоящия живот⁹ общо за населението на страната, изчислена за периода 2017 - 2019 г., е 74.9 години и спрямо предходния период (2016 - 2018 г.) се увеличава с 0.1 година. Средната продължителност на живота при мъжете е 71.5 години, докато при жените е със 7.0 години по-висока - 78.5 години. Средната продължителност на предстоящия живот е с 3 години по-висока за населението в градовете (75.8 години) отколкото за населението в селата (72.8 години).

Вътрешна миграция

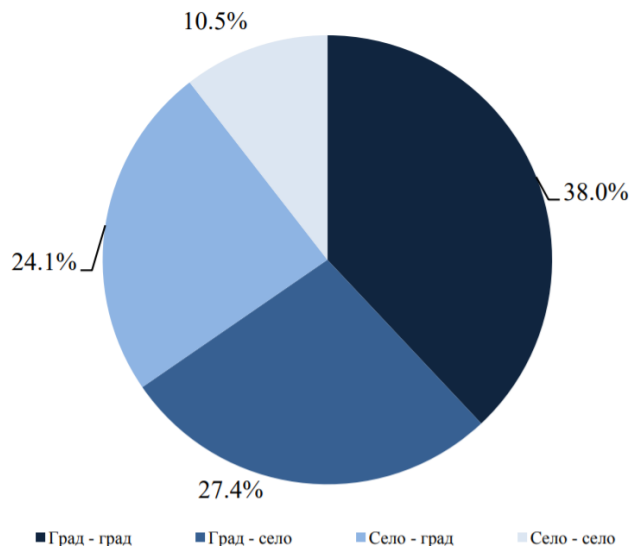
През 2019 г. в преселванията между населените места в страната са участвали 128 179 лица. От всички, които са променили своето обичайно местоживее в страната, 45.6% са мъже и 54.4% - жени. По отношение на възрастовата структура с най-голям относителен дял сред преселващите се са лицата във възрастовата група 20 - 39 години (30.9%), следвани от лицата на възраст под 20 години - 24.9%. Най-голямо териториално движение има по направлението „град - град“ (38.0%), следва направлението „град - село“ (27.4%) и „село - град“ (24.1%). Значително по-малък по брой и относителен дял е миграционният поток по направлението „село - село“ - 10.5% от мигриралите лица.

⁹ Предварителни данни на НСИ

Този документ е създаден в рамките на бюджетна линия BG16RFOP001-8.002-0002 “Бюджетна линия на отдел „Оценка, информация и публичност“/ Координация и оценка, финансирана по Приоритетна ос 8 „Техническа помощ“ на Оперативна програма „Региони в растеж“ 2014-2020, съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейския фонд за регионално развитие

Фигура 65 Направления на вътрешната миграция през 2019 година

Източник: НСИ

Най-голям брой от преселващите се в страната са избрали за ново местоживеење област София (столица) - 19 969. Областите с най-големи относителни дялове в миграционния поток към област София (столица) са София - 11.1%, Благоевград - 7.2%, и Пловдив - 5.5%. Най-малко преселили се в столицата са от областите Силистра и Разград - по 0.8%.

Външна миграция

През 2019 г. 39 941 души са променили своя настоящ адрес от страната в чужбина, като 51.4% от тях са мъже. Всеки втори емигрант (49.1%) е на възраст 20 - 39 години. Най-младите емигранти (под 20 години) са 15.9%, а тези на 60 и повече навършени години - 9.5% от всички емигранти. Най-предпочитани от емигрантите дестинации са Германия (20.3%), Обединеното кралство (17.7%) и Италия (13.5%)

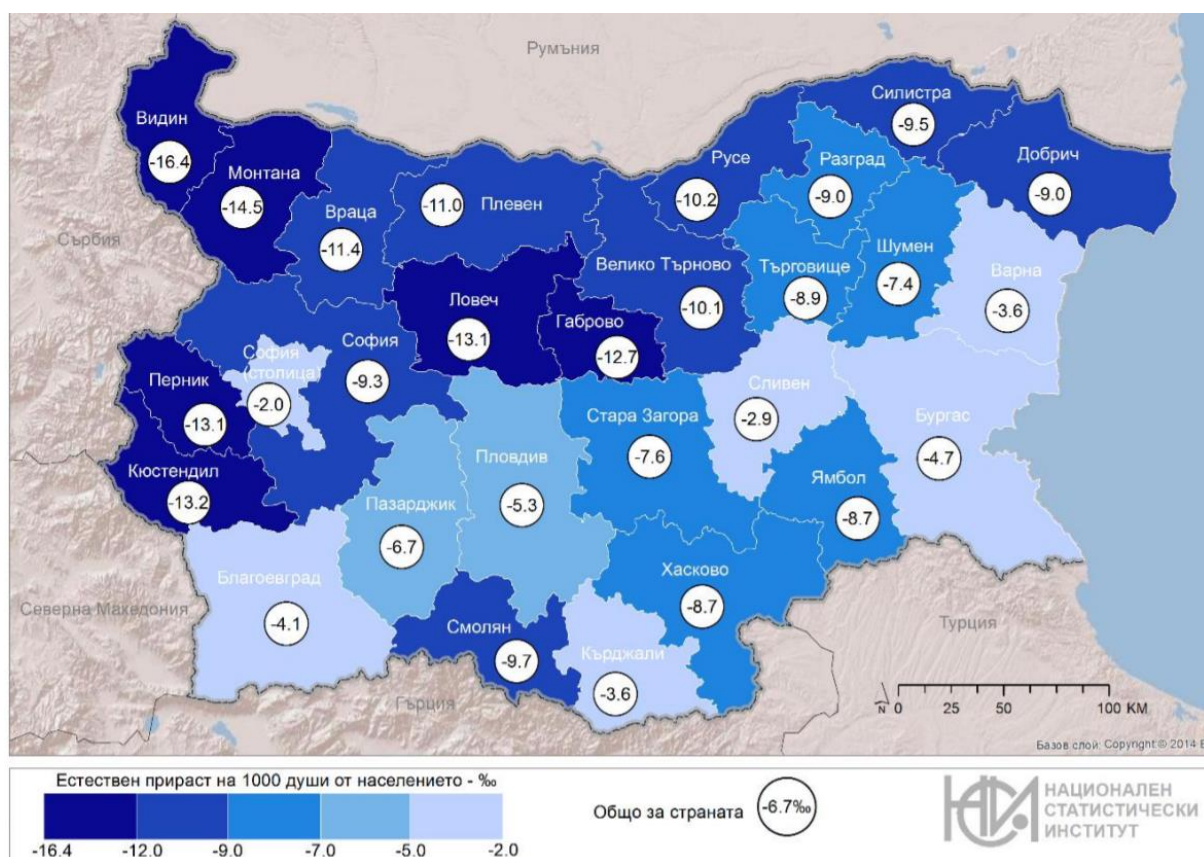
Лицата, които са сменили местоживеењето си от чужбина в България, или потокът на имигрантите, включват български граждани, завърнали се в страната, както и граждани на други държави, получили разрешение или статут за пребиваване в страната. През 2019 г. 37 929 лица са променили своето обичайно местоживеење от чужбина в България. Относителният дял на мъжете е 50.3%, а на жените - 49.7%. Сред дошлите да живеят в страната 30.0% са във възрастовата група 20 - 39 години, а 30.2% са на възраст 40 - 59 години. Най-младите имигранти (под 20 години) са 15.9%, а най-възрастните (на 60 и повече години) - 23.9%. Най-висок е дялът на имигрантите от Турция (38.6%), Руската федерация (9.1%) и Германия (6.6%).

Естествен и механичен прираст на населението

Броят и структурите на населението се определят от размерите и интензивността на неговото естествено и механично (миграционно) движение. Разликата между живородените и умрелите представлява естественият прираст на населението. След 1990 г. демографското развитие на страната се характеризира с отрицателен естествен прираст на населението. През 2019 г. в резултат на отрицателния естествен прираст населението на страната е намаляло с 46 545 души. Намалението на населението, измерено чрез коефициента на естествения прираст, е минус 6.7‰¹⁰. Коефициентът на естествения прираст в градовете е минус 4.4‰, а в селата - минус 13.1‰.

Фигура 66 Естествен прираст на населението през 2019 г. по области

Източник: НСИ

През 2019 г. всички области в страната имат отрицателен естествен прираст. С най-малки по стойности коефициенти на отрицателен естествен прираст са областите София (столица) (-2.0‰) и Сливен (-2.9‰). С най-голямо намаление на населението вследствие на високия отрицателен естествен прираст е област Видин - минус 16.4‰,

¹⁰ Разлика между броя на живородените и броя на умрелите на 1 000 души от средногодишния брой на населението. Този документ е създаден в рамките на бюджетна линия BG16RFOP001-8.002-0002 "Бюджетна линия на отдел „Оценка, информация и публичност“/ Координация и оценка, финансирана по Приоритетна ос 8 „Техническа помощ“ на Оперативна програма „Региони в растеж“ 2014-2020, съфинансиран от Европейския съюз чрез Европейския фонд за регионално развитие

следвана от областите Монтана - минус 14.5%, и Кюстендил - минус 13.2%. В десет области населението намалява с над 10 на 1 000 души през 2019 година.

През 2019 г. седем области имат положителен механичен прираст: Кърджали (37.9%), Шумен (6.9%), Пловдив (3.0%), Търговище (2.7%), София (столица) (2.4%), Бургас (2.1%) и Варна (0.7%). С най-голямо намаление на населението в резултат на отрицателния механичен прираст са областите Сливен (-9.9%), Смолян (-8.3%) и Видин (-7.8%).

2.11.2. Заболеваемост и болести

През 2018 г. в България са регистрирани общо 48 092 случая на остри заразни заболявания (без грип и ОРЗ, туберкулоза, СПИН и полово предавани инфекции) с 4 301 случая по-малко в сравнение с 2017 г., когато са регистрирани 52 393 случая. По-ниският брой заболели се дължи предимно на намаляването на заболеваемостта от варицела, от гастроентерити, ентероколити, от вирусен хепатит А и ротавирусен гастроентерит.

През 2018 г. са регистрирани общо 148 142 заболявания от грип и ОРЗ и заболеваемостта е 3 883,26 на 10 000 население. Заболеваемостта от злокачествени заболявания като цяло е най-ниска в ЮЗР и ЮИР – във всички области, включени в тези райони заболеваемостта е по-ниска от средната за страната. В СИР заболеваемостта е приблизително както средната за страната. В СЗР, СЦР и ЮЦР е налице широка диференциация по области – налице са области със значително по-висока заболеваемост от средната за страната и области с по-ниска от средната за страната. Като цяло, с най-ниски стойности за злокачествени заболявания са областите София-област (ЮЗР), Кърджали (ЮЦР), Благоевград (ЮЗР) и др.

През 2018 г. се наблюдава увеличаване на заболяванията от някои заразни болести - скарлатина, епидемичен паротит, Ку треска, Кримска-Конго хеморагична треска, лептоспироза, лаймска борелиоза, вирусни менингити и менингоенцефалити. Регистрирани са два случая на рубеола, един случай на коремен тиф/паратиф, един случай на тетанус и осем случая на малария, внесени от чужбина. Намаляват случаите на заболявания от морбили, коклюш, варицела, менингококов менингит и сепсис, дизентерия, вирусни хепатити, бактериални менингити и менингоенцефалити.

През 2018 г. честотата на новите случаи на заболявания от злокачествени новообразувания намалява спрямо предходната година и е 406.7 на сто хиляди души от населението. В нозологичната структура на тези заболявания няма съществени изменения. Висока е заболеваемостта от злокачествени новообразувания на: млечната жлеза при жените; простатата; кожата; трахеята, бронхите и белия дроб; тялото на матката; дебелото черво; шийката на матката; ректосигмоидалната област, право черво (ректум), анус и анален канал и т.н. През 2018 г. заболеваемостта от злокачествени новообразувания при децата до 17 години е 4.8 на сто хиляди, като с най-висока честота

са злокачествените заболявания на лимфната, кръвотворната и сродните им тъкани - 2.8 на сто хиляди. Следват злокачествените новообразувания на окото, главния мозък и други части на централната нервна система - 0.8 на сто хиляди; пикочната система - 0.3 на сто хиляди, женските полови органи, кости и ставни хрущяли, мезотелиална и меки тъкани, щитовидна и други ендокринни жлези, неточно определени, вторични и неуточнени локализации, мъжките полови органи - по 0.2 на сто хиляди, и т.н.

В нозологичната структура на тези заболявания няма съществени изменения. Висока е заболяемостта от злокачествени новообразувания на: млечната жлеза при жените; меланом и други злокачествени новообразувания на кожата; трахеята, бронхите и белия дроб; простатата; дебелото черво; тялото на матката; шийката на матката; ректосигмоидалната област, право черво (ректум) и т.н.

Заболеваемостта от сифилис през 2018 г. е по-ниска в сравнение с предходната година и е 6.4 на сто хиляди души от населението. Сред децата до 17-годишна възраст водещо място заемат заболяванията от микроспория и трихофития, като по-голямата част от регистрираните случаи са нови.

В края на 2018 г. броят на болните, намиращи се под наблюдение на психиатричните заведения, отделения, кабинети и амбулатории, е 120 677. Сред тях с най-голяма честота са случаите на умствена изостаналост - 377.2 на сто хиляди, следвани от случаите на шизофрения - 344.7 на сто хиляди; психични и поведенчески разстройства, дължащи се на употребата на алкохол - 119.4 на сто хиляди; рецидивиращо депресивно разстройство - 104.5 на сто хиляди, биполарно афективно разстройство - 85.8 на сто хиляди, епилепсия - 81.9 на сто хиляди, и т.н.

Хоспитализираните случаи (изписани и умрели) в стационарите на лечебните заведения през 2018 г. са 2 401 759, или 34 188.6 на сто хиляди души от населението. От тях 418 878 (17.4%) случая са по повод фактори, влияещи върху здравето състояние на населението и контакта със здравните служби.

Най-висок дял от хоспитализираната заболеваемост имат болестите на дихателната система (17,4%), следвани от болести на органите на кръвообращението - 16,8% и бременност, раждане и послеродов период, вкл. аборти - 16,7%. При децата до 17-годишна възраст най-голям сред класовете болести е относителният дял на хоспитализираните случаи поради: заболявания на дихателната система; травми, отравяния и някои други последици от въздействието на външни причини; някои състояния, възникващи през перинаталния период; болести на храносмилателната система, някои инфекциозни и паразитни болести. Сравнително високият относителен дял на хоспитализираните случаи при децата по повод фактори, влияещи върху здравето състояние на населението и контакта със здравните служби, е резултат от отчитането на здравите живородени деца към този клас. Сред лицата на възраст 18-64 години най-голям сред класовете болести е дялът на хоспитализираните случаи поради

бременност, раждане и послеродов период, болести на органите на кръвообращението, болести на храносмилателната система, болести на пикочо-половата система, новообразувания, болести на костно-мускулната система и съединителната тъкан. Водещи заболявания в структурата на хоспитализираните случаи по класове болести над 65-годишна възраст са болестите на: органите на кръвообращението, на храносмилателната система, новообразуванията и дихателната система.

През 2018 г. броят на освидетелстваните лица над 16-годишна възраст, на които е призната трайно намалена работоспособност/вид и степен на увреждане, е 53 061, или 8.9 на хиляда души от населението над 16 години. Лицата с трайно намалена работоспособност/вид и степен на увреждане от 50 до 70% са с най-голям относителен дял (34.2%), следвани от лицата със 71-90% (28.6%), лицата с над 90% (22.3%) и тези с до 50% (14.9%). От общия брой на освидетелстваните лица, на които е призната трайно намалена работоспособност/вид и степен на увреждане през 2018 г., 39.8% са със срок две и три години, а 33.0% са „пожизнено“. Най-честата причина за призната трайно намалена работоспособност/вид и степен на увреждане са болестите на органите на кръвообращението - 33.4%. Следват новообразуванията (22.7%), болестите на костно-мускулната система и съединителната тъкан (11.1%), болестите на ендокринната система, разстройствата на храненето и обмяната на веществата (6.8%) и т.н.

През последната година броят на освидетелстваните деца до 16-годишна възраст, на които са признати вид и степен на увреждане, е 3 915, или 3.7 на хиляда. Най-голям е дялът на освидетелстваните деца с вид и степен на увреждане от 50 до 70% (45.2%). Водещи причини за признати вид и степен на увреждане при освидетелстваните деца са психичните и поведенческите разстройства (23.3%), болестите на дихателната система (20.6%), вродените аномалии (пороци на развитието), деформации и хромозомни аберации (17.4%) и болестите на нервната система (11.7%). При децата също се наблюдава известна специфика в нозологичната структура на заболяванията според тежестта на признатите вид и степен на увреждане. За съвкупността с вид и степен на увреждане над 90% водещи заболявания са вродените аномалии (пороци на развитието), деформации и хромозомни аберации, болестите на нервната система, новообразуванията, психичните и поведенческите разстройства. При децата с вид и степен на увреждане 71 - 90% водещи заболявания са психичните и поведенческите разстройства, болестите на ендокринната система, разстройства на храненето и на обмяната на веществата, вродените аномалии (пороци на развитието), деформации и хромозомни аберации и болестите на нервната система. При децата с вид и степен на увреждане 50 - 70% и до 50% на първо място са болестите на дихателната система, следвани от психичните и поведенческите разстройства, от вродените аномалии (пороци на развитието), деформации и хромозомни аберации и болестите на нервната система, като при първата група деца следват болести на ендокринната система, разстройства на

храненето и на обмяната на веществата, болести на костно-мускулната система и на съединителната тъкан и т.н., а при втората група деца - болести на окото и придатъците му, болести на ухото и мастоидния израстък и т.н.

Намаляват случаите на заразни заболявания - скарлатина, коклюш, рубеола, варицела, епидемичен паротит, менингококов менингит и сепсис, ку треска, дизентерия (шигелоза), лаймска борелиоза, бактериални менингити и менингоенцефалити, вирусни менингити и менингоенцефалити.

2.11.3. Анализ на рисковите фактори, свързани с населението и човешкото здраве, в т.ч. свързани с околната среда

Рискови фактори, свързани със социално-икономическата среда

- **доходите и разходите** - За периода 2017-2018 г. са регистрирани важни изменения по отношение на източниците на доходи. Запазва се тенденцията, касаеща ръста на доходите на домакинствата, които и през последните години леко изпреварват този на разходите. Реалните доходи на домакинствата нарастват с 7,3% през 2018 г. в сравнение с предходната 2017 г. като най-висок е индексът на реалните доходи през 2018 г. спрямо 2011-138.1%. През 2018 г. годишният общ доход средно на лице от домакинство е 6013 лв. и нараства с 7,6% спрямо 2017 г.

Разходите продължават да следват тенденцията на динамичните промени в доходите. Относителният дял на потребителския разход от общите разходи на домакинствата намалява от 85.7% през 2009 г., на 81.3% през 2018 г.

По данни на НСИ през 2018 г. българските домакинства са изразходвали 5772 лв. средно на лице, което е нарастване от 10,6% спрямо 2017 г. Запазва се тенденция на нарастване, като за периода 2009 г. - 2018 г. разходите на домакинствата се увеличават 1,7 пъти.

Разходите за здравеопазване бележат постоянен ръст в структурата на разходите на домакинствата и гражданите. Наблюдава се тенденция на запазване нивото на публичните разходи за здравеопазване. По данни на Евростат здравеопазването е второто по размер перо в бюджетните разходи след разходите за социална защита. По разходи за здравеопазване като част от БВП държавата е на средно европейско равнище в общността.

- **Бедност** - борбата с бедността и социалното изключване е една от конкретните цели на ЕС и неговите държави - членки в областта на социалната политика. Бедността се запазва като фактор с многопосочно въздействие върху здравето в неговите биологични, психични и социални намерения. Все още няма универсално решение за преодоляване на бедността и социалното изключване.

Линията на бедност за България за 2018 г. е 351.11 лв. средно месечно на лице от домакинството и бележи ръст спрямо предходната 2017 г. При този размер на линията под прага на бедност са били 1 550,8 хил. лица, или 22% от населението на страната по данни на НСИ. В сравнение с предходната година размерът на линията на бедност се запазва, а относителният дял на бедното население намалява с 1.4%.

- **Безработица** - Анализирайки повечето индикатори, се наблюдава оживление в икономиката и на пазара на труда, което е в унисон и с положителното развитие в Европа като цяло. Големият проблем, обаче, остава все по-острата липса на работна ръка, което може да ограничи или възпре подема на българската икономика.

Визията за развитие на пазара на труда в периода 2013 -2020 г. се свързва с: Осигуряване на условия и възможности за подобряване на качеството на работната сила и повишаване на заетостта в икономика с интелигентен, устойчив и приобщаващ растеж с цел повишаване на стандарта на живот и насърчаване на социалното включване;

Така дефинираната визия е съобразена и с произтичащата от членството на страната в ЕС необходимост от пълно интегриране на българската икономика в европейския трудов пазар. Промените в нашия трудов пазар трябва да са в съответствие със заложените цели, с Хоризонт 2020 за постигане на растеж и по-висока производителност на труда, отразени в Европейската стратегия за заетост, Стратегия "Европа 2020" и насоките за заетост на ЕК.

По данни на НСИ през четвърто тримесечие на 2018 г. броят на безработните лица е 154,1 хил., от които 88,2 хил.(57,2%) са мъже и 65,9 хил.(42,8%) – жени. Коефициентът на безработица е 4,75, съответно 4,9% за мъжете и 4,3% за жените. В сравнение с четвърто тримесечие на 2017г. коефициентът на безработица намалява с 0,7% при мъжете, а с 1,4% при жените.

Рискови фактори, свързани с начина на живот

Такива фактори са тютюнопушенето, употребата на алкохол, ниската физическа активност, храненето и хранителния статус на населението, употребата на наркотици. Тези фактори не се разглеждат детайлно, тъй като нямат връзка с проекта на ПРР 2021-2027 г.

Рискови фактори, свързани с околната и трудовата среда

Като рискови фактори, свързани с околната среда, са възприети атмосферен въздух, питейни води, води за къпане, почви, отпадъци, шум, генетично модифицирани организми в храни, нейонизиращи лъчения, йонизиращи лъчения.

Рискови фактори по отношение на „атмосферния въздух“ – Замърсения атмосферен въздух се идентифицира като съществен, но предотвратим риск за човешкото здраве

фактор и се използва като маркер за устойчиво развитие. Системната експозиция на повишени нива на атмосферни замърсители директно или индиректно провокира диапазон от нежелани ефекти - от незначителни функционални смущения до появата на сериозни заболявания на отделни органи и системи като:

- Понижена белодробна функция;
- Повишена възприемчивост на организма към респираторни инфекции;
- Усложнено протичане на съществуващи сърдечносъдови заболявания;
- Усложнено протичане на съществуващи хронични респираторни заболявания, включително и астма;
- Намалена средна продължителност на живота.

През последните години, въпреки продължаващата тенденция към подобрене на КАВ, проблем за почти всички населени места остават фините прахови частици (ФПЧ10). Основен източник е битовото отопление, следвано от транспортния трафик и промишлеността.

В населени места със значими индустриални източници на емисии се наблюдават периодични превишения на нормите за серен диоксид – гр. Перник и гр. Гълъбово, сероводород – Свищов, Разград, Долно Езерово. В транспортноориентираните пунктове за мониторинг в Хасково, Монтана, Плевен, Стара Загора се установяват полиароматни въглеводороди в концентрации над нормата.

Рискови фактори по отношение на „качеството на питейните води“ - Според протокола „Вода и Здраве“ на UNECE и СЗО, „Питейна вода е водата, която се използва или ще бъде достъпна за употреба от човека за пиене, готвене, приготвяне на храна, лична хигиена или подобни нужди,“ питейната вода е вода с достатъчно високо качество, която може да бъде консумирана или използвана специално за пиене и готвене, с наличие на много нисък риск от незабавна или дългосрочна вреда. Следователно тя трябва да е много чиста.

Качеството на водите зависи от водния източник и промените, свързани с геоложките условия, земеползването и метеорологичните условия. Данните от провеждания от РЗИ контролен мониторинг на качеството на водата за питейно-битови цели през 2018 г. показва, че общото съответствие с изискванията се запазва на много високо ниво и е сравнимо с това през предходните няколко години. Съответствието по контролираните органолептични и химични показатели остава сравнително високо.

Ясно изразени остават някои регионални проблеми, свързани основно с дифузното замърсяване с нитрати на подземни води, използвани за питейно-битово водоснабдяване, както и добива на питейни води от природни източници с качества, несъответстващи на изискванията. В редица области продължава регистрирането на

отклонения от химичните показатели със здравно значение – нитрати, нитрити, хром, манган, желязо, органолептични показатели (най-често мътност) и др.

Основните причини за регистрираните отклонения са неефективната и непостоянна дезинфекция на водата; лоша технологична схема на водоснабдяване; отсъствие на пречиствателни станции и съоръжения за пречистване на питейните води; остаряла, амортизирана и аварийраща водопроводна мрежа; липса на СО₂/неспазване на режима на СО₂; неправилно използване на азотни торове в земеделието и др.

По отношение на водите за къпане – резултатите от мониторинга за 2018 г. показват, че с отлично качество са 52.6% от зоните, с добро – 38.9%, със задоволително – 7.4% и с лошо – 1.05%. Сравнено със средните нива за ЕС - все още процентът на зоните с отлично качество е сравнително нисък, а на зоните с добро и задоволително качество сравнително висок в сравнение със средните за ЕС.

Най-често причините са влошаване качеството на водите за къпане са свързани с недостатъчния брой и капацитет, както и недобрата поддръжка на станциите и съоръжения за пречистване на отпадъчни води при активно застрояване, а на места и презастрояване на крайбрежието. Нерегламентирани зауствания и изпускания на непречистени отпадъчни води, вкл. и от заведения, разположени на или в близост до плажовете, нерегламентирано заустване на отпадъчни води в дъждовни канализации, изливащи се в или в близост до зоните за къпане и др.

Рискови фактори по отношение на шума - обикновено този фактор не действа изолирано, а участва в изключително сложна комбинация с други рискови за здравето фактори, които могат да бъдат химични, физични, биологични, психологични и такива, свързани с начина на живот, атакуващи човешкия организъм в течение на целия му живот. Вредата от шума се превръща в една от характеристиките на модерния живот.

Шумът атакува почти всички органи и системи на човешкия организъм, като се проявява главно в четири насоки:

1. Психологично въздействие: раздразнение, влияние върху работоспособността, въздействие върху речевата разбираемост и умствените способности.

2. Физиологично въздействие:

а) Върху слуховия орган.

б) Върху функциите на отделни органи и системи:

- сърдечно съдовата система – учестяване на сърдечния ритъм, промени, които водят до повишаване на кръвното налягане
- дихателната система – изменения на респираторния ритъм

- храносмилателна система – забавяне пасажа на храната и различни по степен и вид увреждания на стомаха
- ендокринна система – изменение количеството на кръвната захар, повишаване на основната обмяна, задържане на вода в организма, вестибуларна система, процесите на обмяната

в) Върху организма като цяло и в частност върху висшата нервна дейност (нервна преумора, психични смущения и нестабилност, смущения на паметта, раздразнителност) и вегетативната нервна система (усилен тонус, който може да доведе до редица сърдечни, циркулаторни и други прояви).

3. Въздействие върху съня – смущаването на нощната почивка не дава възможност за възстановяване на работоспособността и постепенно довежда организма до състояние на преумора.

4. Загуба на слуха в резултат на продължително влияние на шум с висока интензивност.

Действието на фактора шум е най-отчетливо изразен в урбанизираните райони с население над 100 000 жители. Шумовото им натоварване зависи както от интензитета на шума, така и от продължителността на неговото въздействие.

Авиационният шум е по-дразнещ в сравнение с шумовете от други източници, тъй като се състои от спорадични шумови събития с определен издигащ се и спадащ модел и с по-висока честота и сила, към които човешкото ухо е особено чувствително.

Най-силно въздействие върху акустичната обстановка оказва транспортният шум. Неговият дял е 80-85% от общото шумово натоварване в градовете. Непрекъснатото увеличаване броя на моторните превозни средства и грешките в градоустройственото планиране са основните причини за оформянето на урбанизирана среда с утежнен, неблагоприятен за човешкото здраве акустичен режим.

Например в анализа на шума за гр. Бургас като основни причини за повишеното звуково налягане са посочени: високата интензивност на автомобилния трафик, липса на модерна инфраструктура за извеждане на основния поток на транзитно преминаващи автомобили, липса на пътни съоръжения тип „детелина”, особено към големите жилищни комплекси, амортизирани превозни средства на градския транспорт, тесни и неозеленени улици, минимално разстояние между сградите и пътните платна, липса на достатъчно места за паркиране, което затруднява трафика на моторните превозни средства в централната градска част. Тази констатация се отнася с еднаква сила за всички по-големи градове.

Рискови фактори, по отношение на йонизиращи фактори – представлява естествена и изкуствена радиация. Води до рак, мутации в поколенията и смърт. Защитата от йонизиращи лъчения включва: устройства за дистанционно управление, херметизиращи и ограждащи устройства, вентилация, защитни покрития, знаци за безопасност и сигнализация, лични предпазни средства

Рискови фактори, по отношение на нейонизиращите фактори - това са електрически, магнитни или електромагнитни лъчения с неблагоприятно въздействие върху здравето. Те предизвикват болести на органите на кръвообращението (хипертония), увреждане на очите и на централната и вегетативна нервна система. Защитата от нейонизиращи лъчения се осъществява чрез заземяване и електростатични полета.

Рискови фактори по отношение на вибрациите - вибрациите предизвикват сериозни поражения върху здравето и безопасността на работещите изложени на вибрации. Вибрациите предизвикват увреждане на опорно-двигателния апарат. Предпазните мерки включват основно технически решения за ограничаване нивото на вибрациите: монтиране на оборудването върху специален фундамент, виброгасящи ръкохватки, и др. конструктивни решения, които осигуряват спазването на нормите, свързани с експозиция на вибрации.

Рискови фактори по отношение на температурата на въздуха - при прегряващи условия на работа (металургия, рудодобив, апретурно производство, стъklarска промишленост, производство на захар и др.) може да се стигне до различни смущения и изменения в организма като промяна в: температурата на кожата и тялото; водно - солевия баланс на организма; сърдечно - съдовата; храносмилателната, отделителната; и централната нервни системи. При крайно неблагоприятни условия може да се получи топлинен удар. При ниски температури и в охлаждащи условия работят в горското и селско стопанство, строителството, транспорт, консервна промишленост и др. Неприятното студово натоварване довежда до смущения в кръвообращението, измръзване на крайниците, трайни нарушения и увреждане на вътрешните органи, забавяне на реакцията и координацията на движенията. Рискови фактори по отношение на температура на въздуха не са разглеждани подробно, тъй като нямат връзка с проекта на ПРР 2021-2027 г.

Рискови биологични фактори - "Биологични агенти" са микроорганизми, включително онези, които са генетично модифицирани, клетъчни култури и човешки ендопаразити, които могат да провокират инфекция, алергия или токсичност. Застрашени са работещите в предприятия за производство на храни, селско стопанство, работа с

животни и/или продукти от животински произход, здравни и лечебни заведения, ветеринарномедицински и диагностични лаборатории, третиране на отпадъци, пречиствателни станции за отпадни води. Част от защитните мерки са организационни и технически, за да се избегне или сведе до минимум контаминирането на работното място с биологични агенти, както и осигуряване на колективни средства за защита и/или лични предпазни средства. Рискови биологични фактори не са разглеждани подробно, тъй като нямат връзка с проекта на ПРР 2021-2027 г.

Рискови фактори свързани с градската среда - Над 50% от хората в света живеят в градове и начинът им на живот предопределя изязвата на различни заболявания, скъсяващи жизнената им перспектива. Налице са доказателства за така наречените Асоциирани с града заболявания (Urban Associated Diseases), в които са включени почти всички социално значими болести:

- Алергии и астма
- Автоимунни и възпалителни заболявания
- Затлъстяване и диабет
- Сърдечно-съдови заболявания
- Рак
- Хронична обструктивна белодробна болест
- Инфекциозни заболявания
- Психични разстройства

Много от рисковите фактори, дължащи се на градския начин на живот не са преки. Те, обаче, повлияват неблагоприятно генетично предразположените индивиди към развитие на определено състояние. Заседналият начин на живот, замърсяването на въздуха с фини прахови частици, промененият микробиом, недостигът на витамин D, шумовото и светлинно замърсяване, неприятната заобикаляща среда, струпването на много хора – това са само някои от факторите в градската среда.

В заключение и предвид предимно антропогенния характер на по-голямата част от атмосферните замърсители (производство на топлинна и електроенергия, неефективни транспортни системи, лоши градоустройствени решения, пренаселеност в съчетание със специфичен релеф) като приоритетни за общественото здраве могат да бъдат определени персистиращите високи нива на фините прахови частици, следвани от някои газообразни замърсители с предимно локално значение (серен диоксид, сероводород, летливи органични съединения).

3. Развитие на околната среда при прилагането на ПРР 2021-2027 г.

В тази част на доклада за екологична оценка се проследява развитието на околната среда при прилагането на ПРР 2021-2027 г на база разгледани в т. 9 алтернативи – алтернатива

№1 от април 2020 г. и алтернатива №2 от септември 2020 г. В Таблица №41 е представено развитието на аспектите на околната среда и човешкото здраве при прилагането на алтернатива 1, а в таблица №25 развитие на аспектите на околната среда при прилагането на алтернатива 2.

3.1. Развитие на аспектите на околната среда при прилагането на Алтернатива 1 на ПРР 2021-2027 г.

Кратко описание на Алтернатива 1: Първия вариант на проекта на ПРР 2021-2027 г. е разработен през април 2020 г., включващ 3 приоритни оси за развитие:

- Приоритетна ос 1 – „Интегрирано градско развитие“ с 9 подприоритета“;
- Приоритетна ос 2: - „Интегрирано териториално развитие на регионите “ с 13 подприоритета;
- Приоритетна ос 3: „Техническа помощ“

Варианта на програмата от април 2020 г., представлява първия работен документ на ПРР 2021-2027 г., в който общо са разписани приоритетните оси и заложените към тях подприоритети. В по-голямата част от разгледаните подприоритети липсва конкретна специфика по отношение на дейности, проекти и цели. Първия вариант на програмата очертава рамката на действие, обхващайки всички градски общини на територията на България. По приоритет 1 се финансират 10те градски големи общини (Видин, Плевен, Русе, Велико Търново, Варна, Бургас, Стара Загора, Пловдив, София, Благоевград), а по приоритет 2 - 40 градски общини от ниво NUTS 2.

Таблица 41 Развитие на аспектите на околната среда при прилагането на Алтернатива №1 от април 2020 г. на ПРР 2021 -2027г.

Компонент/Фактор на околната	Евентуално развитие при прилагане на Алтернатива 1 на ПРР 2021-2027г.
<i>Климатични фактори и изменение на климата.</i>	По данни от НИМХ и ИАОС, през последните две десетилетия се наблюдава положителна аномалия на средната годишна температура спрямо климатичната норма на периода 1961-1990. Климатът е сложна система, влияеща се от редица фактори, измежду които е и количеството на парникови газове в атмосферата. Изследванията, проведени от департамента по метеорология на Националния институт по метеорология и хидрология към Българска академия на науките (НИМХ), предвиждат повишение на годишната температура на въздуха в България от 0,7 °С до 1,8 °С до 2020 г. Алтернатива 1 на ПРР 2021-2017 г. ще доведе до положителен ефект по отношение на изменение на климата, но реално този ефект към настоящият момент не може да бъде оценен. Алтернативата не съдържа конкретни цели дейности и проекти, които биха допринесли за

Този документ е създаден в рамките на бюджетна линия BG16RFOP001-8.002-0002 “Бюджетна линия на отдел „Оценка, информация и публичност“/ Координация и оценка, финансирана по Приоритетна ос 8 „Техническа помощ“ на Оперативна програма „Региони в растеж“ 2014-2020, съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейския фонд за регионално развитие

	<p>намаляването на парниковите газове. Като цяло тенденцията за повишаване на средната годишна температура може да бъде смекчена само при драстично намаляване на емисиите на парникови газове, което е съпроводено с обхващането на всички групи източници.</p>
<i>Атмосферен въздух.</i>	<p>За периода 1990-2018 г. в страната се наблюдава трайно понижаване на основните замърсители, емитирани в атмосферния въздух с изключение на фините прахови частици (ФПЧ). През 2018 г. замърсяването на атмосферния въздух с ФПЧ10 продължава да бъде основен проблем за качеството на атмосферния въздух на национално ниво. Източник на регистрираните наднормени замърсявания са битовите, транспортните и промишлените дейности на територията на съответните общини, както и замърсените и лошо поддържани пътни настилки.</p> <p>Очаква се чрез реализацията на Алтернатива 1, качеството на атмосферния въздух за всички градските общини в обхвата на ПРР да се подобри, чрез изпълнение на дейности, описани към приоритетна ос 1 и 2 и по-конкретно в подприоритети: чрез създаване на зони за отдих и зелени площи, зелена инфраструктура и др. Пълна оценка за въздействието върху КАВ, в резултат на реализация на алтернатива 1 като цяло не може да се направи, тъй като липсват конкретни дейности и цели към останалите подприоритети на програмата.</p>
<i>Повърхностни води</i>	<p>През периода 1996-2018 г. се запазва тенденцията, наблюдавана през последните години за подобряване на качеството на водите. Въпреки тази тенденция все още има водни тела определени в риск, като за подобряване на състоянието им са изготвени програми от мерки за достигане на добро екологично състояние в ПУРБ на четирите басейнови дирекции.</p> <p>В изпълнение на Алтернатива 1, повърхностните води ще бъдат положително повлияни, но реална оценка за положителния ефект върху тях на етап Алтернатива 1 не може да бъде направена, тъй като липсва описание на конкретни дейности и проекти в рамките на разгледаните подприоритети.</p>
<i>Подземни води</i>	<p>Очаква се с изпълнението на Алтернатива 1, състоянието на подземните води да се подобри, чрез изпълнение на проекти, предвидени към разгледаните подприоритети на програмата. При прилагането на Алтернатива 1, реална</p>

	оценка не може да бъде направена, тъй като в нея не са описани, конкретни дейности и проекти, които биха оказали пряко положително влияние върху подземните води.
<i>Геоложка основа</i>	В изпълнение на Алтернатива 1 ще се запазят тенденциите, наблюдавани към момента. Програмата за развитие на регионите не оказва влияние върху земните недра.
<i>Почви</i>	В последните години се наблюдава забавяне в процесите на замърсяване и ерозия на почвите, което до голяма степен се дължи на преустановяването на дейността на някои предприятия, изградените очистни съоръжения и противоерозионните мероприятия, реализирани в дадени райони, докато в същото време процесите на засоляване и киселяване запазват нивата си. Влиянието на Алтернатива 1 на проекта на ПРП 2021-2027 г. върху компонент „почви“ не може да бъде оценено, тъй като липсва описание на конкретни дейности към разгледаните подприоритни оси на програмата.
<i>Ландшафт</i>	В изпълнение на Алтернатива 1 състоянието на ландшафта за всички градските общини в обхвата на програмата ще се подобри, чрез изпълнение на дейности по озеленяване на обществени площи и изграждане на елементи на градската инфраструктура. Изпълнението на Алтернатива 1 ще има и положителен ефект за подобряване и/или компенсация на негативните последици от урбанизацията на градската среда.
<i>Биологично разнообразие – растителност, животински свят, защитени зони и защитени територии</i>	През последните години в България се наблюдава все по-голям стремеж към поддържане и възстановяване на биологичното разнообразие, който се изразява в редица стратегически документи на национално и европейско ниво: Оперативна програма за околна среда (ОПОС), Национална програма за развитие: България 2030, Националната стратегия за биологичното разнообразие, Национален план за действие за биологичното разнообразие, Стратегия за биологичното разнообразие до 2020 на Европейския съюз и др. При осъществяване на залегналите в тях цели се очаква съществено възстановяване на екосистемите, подобряване на екологичната инфраструктура, намаляване броя на инвазивните чужди видове, все по-устойчиво ползване на рибните ресурси, поддържане на благоприятно природозащитно състояние на типовете природни

	<p>местообитания и видове на локално (ниво зона), биогеографско и на национално ниво, което ще подпомогне и предотвратяването на глобалната загуба на биологично разнообразие.</p> <p>Проекта на ПРР 2021-2027 г. няма да окаже влияние върху елементите на НЕМ, тъй като всички планирани дейности ще се изпълняват в обхвата на градските ареали.</p> <p>Въздействието върху биологичното разнообразие (растителен и животински свят), в резултат на реализация на алтернатива 1 не може да бъде направена, тъй като липсват конкретни дейности и проекти, които ще бъдат осъществявани в градската среда на бенефициентите по програмата.</p>
<i>Културно-историческо наследство</i>	<p>Програмата за развитие на регионите не оказва влияние върху културно-историческото наследство. В изпълнение на Алтернатива 1 са предвидени мерки в обхвата на приоритетна ос 1, свързани с развитието, подобряването, разширяването и социализацията на туристическите зони и свързаната с тях инфраструктура, но конкретни дейности и проекти не са разгледани.</p>
<i>Отпадъци.</i>	<p>Прилагането на Алтернатива 1 на проекта на ПРР 2021–2027 г. не би имало влияние върху количествата генерирани отпадъци и техният начин на управление, тъй като дейностите, заложи в ПРР 2021-2027 не засягат директно управлението на отпадъците.</p>
<i>Вредни физични фактори – шум.</i>	<p>С Алтернатива 1 на ПРР 2021-2027 г. са предвидените дейности за енергийна ефективност, обновяване на жилищни и обществени сгради, но липсва конкретна специфика по отношение на изпълняваните проекти, с което не може да бъде направена ясна и точна оценка за възможността за намаляване на въздействията от фактор „шум“.</p> <p>При неизпълнението на ПРР не се очаква промяна в настоящата ситуация, отнасяща се до източници на шум, емисии в околната среда и контрол съгласно изискванията на действащото законодателство.</p>
<i>Материални активи.</i>	<p>Влиянието върху компонентите на околната среда, в резултат на подобряване на материалните активи в обхвата на градски общини, с изпълнение на Алтернатива 1 като цяло ще бъде положително, но не може да бъде оценено, тъй като липсва специфика по отношение на планирани дейности и проекти.</p>

<i>Население и човешко здраве.</i>	С изпълнение на Алтернатива 1 като цяло се очаква подобряване качеството на атмосферния въздух, намаляване на нивата на шума в градската среда и подобряване на градския микроклимат, което ще има положителен ефект върху населението и човешкото здраве в обхвата на градските общини, финансирани по програмата.
------------------------------------	---

3.2. Развитие на аспектите на околната среда при прилагането на Алтернатива 2 на проекта на ПРР 2021-2027 г.

Кратко описание на Алтернатива 2: Втория вариант на ПРР 2021-2027 г. е разработен през септември 2020 г. и допълва първия вариант на програмата, разработена през април 2020 г. Работният проект е внесен за официални преговори в ЕК в началото на месец октомври 2020 г.

Втория вариант на програмата съдържа три приоритетни оси:

- Приоритетна ос 1 – „Интегрирано градско развитие“ с 10 подприоритета“;
- Приоритетна ос 2: - „Интегрирано териториално развитие на регионите “ с 13 подприоритета;
- Приоритетна ос 3: „Техническа помощ“, по който ще се финансират дейности за повишаване на административния капацитет на местно ниво.

По приоритетна ос 1 е съсредоточен 6 % от ресурса на ЕФРР на национално ниво за проекти за градско развитие на десетте големи градски общини. Втората ос е за интегрирано териториално развитие на регионите, в която попадат 40 общини, чиито градски центрове са с население над 15 000 души. Те ще изпълняват интегрирани териториални инвестиции. Допълващо ще има достъпа до финансиране от останалите оперативни програми и най-вече по Програма за развитие на селските региони, с което ще се постигне изпълнение на огледални дейности и допълняемост на мерките между градски и селски общини.

Таблица 42 Развитие на аспектите на околната среда при прилагането на Алтернатива 2 от септември 2020 г. на ПРР 2021-2027 г.

Компонент/Фактор на околната	Евентуално развитие при прилагане на Алтернатива 2 ОПРР 2021-2027г.
<i>Климатични фактори и изменение на климата.</i>	Изпълнението на Алтернатива 2 ще има положително въздействие върху климата, дължащо се на предвидените дейности в рамките на приоритетна ос 1 и 2 за енергийна ефективност (например чрез изграждане и въвеждане в експлоатация на инсталации и съоръжения за оползотворяване на ВЕИ), които ще доведат до редуциране

Този документ е създаден в рамките на бюджетна линия BG16RFOP001-8.002-0002 “Бюджетна линия на отдел „Оценка, информация и публичност“/ Координация и оценка, финансирана по Приоритетна ос 8 „Техническа помощ“ на Оперативна програма „Региони в растеж“ 2014-2020, съфинансиран от Европейския съюз чрез Европейския фонд за регионално развитие

	<p>на емисиите на парникови газове и подобряване на микроклимата в градовете.</p> <p>Алтернатива 2 ще има и положително въздействие дължащо се на изграждането на нови и рехабилитацията на зелени площи, зони за отдих и парковете (фонтани, водни площи, озеленяване и др.). Дейностите в областта на енергийната ефективност и зелена градска среда ще имат пряк положителен ефект за подобряване на негативните последици от урбанизацията, влияейки положително на микроклимата на града чрез намаляване на емисиите на парникови газове и топлинния стрес по време на горещите вълни.</p>
<i>Атмосферен въздух.</i>	<p>В рамките на Алтернатива 2 на ПРР 2021-2027 г. са предвидени дейности в областта на транспортната инфраструктура в т.ч. инфраструктура за алтернативни горива за нуждите на обществения градски транспорт, изграждане/обновяване/реконструкция на улични мрежи и транспортна инфраструктура и съоръженията към нея, както и инфраструктура за развитие на велосипеден транспорт. Предвидените дейности в обхвата и на двата приоритета ще имат положително влияние по отношение на редуциране на атмосферните замърсители.</p>
<i>Повърхностни води</i>	<p>Втория вариант на проекта на ПРР 2021-2027 г. предвижда мерки и дейности с положителен ефект върху състоянието на повърхностните води и в двете разглеждани приоритетни оси. С реализация на дейностите в обхвата на Алтернатива 2 не се очаква отрицателно въздействие върху повърхностни води, тъй като предвидените дейности засягат само вертикални технически ВиК сградни инсталации. Положително въздействие се очаква върху качеството на водите за питейно-битови цели от реабилитираните водопроводни сградни отклонения, както и предотвратяване на загубите на питейна вода.</p>
<i>Подземни води</i>	<p>В обхвата на Алтернатива 2 се предвиждат дейности, които ще засягат само вертикални технически ВиК сградни инсталации за жилищни, обществени сгради, както и на културни, здравни и спортни институции. По отношение на подземните води, реализацията на Алтернатива 2 ще има положително въздействие с изграждане на нови канализационни отклонения, с което ще бъдат предотвратени загуби и разливи на отпадъчни води в подземни води и почви.</p>

<i>Геоложка основа</i>	Ще се запазят тенденциите, наблюдавани към момента със или без реализиране на ПРР 2021-2027 г. Програмата за развитие на регионите не оказва влияние върху земните недра.
<i>Почви</i>	В Алтернатива 2 са заложени дейности, реализирането на които ще бъде свързано с отнемане на почвен слой. Основните загуби на почва се очаква при реализирането на проекти по мярката за Устойчива градска мобилност в т.ч чрез обновяване на транспортната инфраструктура, включително инфраструктура за алтернативни горива за нуждите на обществения градски транспорт. Като цяло отнемането на почвен слой ще бъде в малки количества, а като се има предвид, че е и на територията на градовете, където почвите не са с добри физико-химични характеристики, загубата на почви може да се оцени като незначителна.
<i>Ландшафт</i>	В изпълнение на Алтернатива 2 състоянието на ландшафта за всички градските общини в обхвата на програмата ще се подобри, чрез изпълнение на дейности по озеленяване на обществени площи и изграждане на елементи на градската инфраструктура. Изпълнението на алтернатива 2 ще има и положителен ефект за подобряване и/или компенсация на негативните последици от урбанизацията на градската среда.
<i>Биологично разнообразие – растителност, животински свят, защитени зони и защитени територии</i>	С изпълнението на Алтернатива 2 се очаква пряко положително въздействие върху растителните видове в резултат на изпълнението на дейностите, свързани с озеленяване и облагородяване на зелени площи и парковите територии. Изпълнението на мерки и дейности в обхвата на Алтернатива 2 няма да доведе до засягане на защитени зони и територии. Очаква се косвено положително въздействие върху най-близките защитени зони и територии, предвид ограничаване на източниците на вредности от градовете и устойчивото им интегрирано развитие. Във връзка с прилагането на проекти в областта на „Енергийна ефективност и обновяване на жилищните сгради“ по двата приоритета, при оценка на сгради за обновяване и/или реконструкция ще се прави оценка за наличие на защитени видове в тях. При изпълнение на дейности по реконструкция/обновяване на сгради ще се прилага принципа на предпазливостта с цел избягване неумишленото убиване на защитени видове.

	<p>Приоритетите на ПРР в известен смисъл допълват целите на ОПОС. Без прилагането на ПРР 2021-2027 целевото запазване и подобряване на биоразнообразието ще се постигне с по-бавни темпове, тъй като настоящата ниска енергийна ефективност, недостатъчната превенция на природни рискове и нискоефективните мерки при бедствия, които засягат биологичното разнообразие, ще продължат да бъдат проблем в следващия програмен период, наред с недостатъчно високото образование на населението по отношение на биоразнообразието и опазването на околната среда. При липса на дейности, свързани с увеличаване на замърсяването на околната среда и експанзия на урбанизацията на регионите не се очаква въздействие върху биоразнообразието.</p>
<i>Културно-историческо наследство</i>	<p>С изпълнението на Алтернатива 2 на ПРР 2021-2027 г. са предвидени дейности в областта на културно-историческото наследство, с което се очаква да се постигне положително въздействие върху административни сгради, които са паметници на културата, както и в градовете които имат исторически център. С неприлагането на ПРР 2021-2027 г. като цяло ще продължи практиката с процедурата за „промяна на предназначението на поземлените имоти“ извън строителните граници на населените места, което ще води до занижен контрол в нарастването на урбанизираните територии, до оскъпяване на мерките по съоръжаването им с необходимата техническа инфраструктура, до влошаване на санитарно-хигиенните условия, до доста негативни последствия за налична слабо проучена или неидентифицирана археология в обсега на тези поземлени имоти; до нарушаване на културния и на историческия ландшафт и пр.</p>
<i>Отпадъци.</i>	<p>Прилагането на Алтернатива 2 на проекта на ПРР 2021–2027 г. не би имало влияние върху количествата генерирани отпадъци и техния начин на управление, тъй като дейностите, заложи в ПРР 2021-2027 не засягат директно управлението на отпадъците.</p> <p>С неприлагането на ПРР 2021-2027 г. може да се очаква, че ще се запазят тенденциите за обхващане на все по-голяма част от населението от системата за сметосъбиране и системата за разделно събиране на отпадъци от опаковки, както и че ще бъдат изградени планираните регионални</p>

	депа за битови отпадъци – Благоевград, Кюстендил и Провадия.
<i>Вредни физични фактори – шум.</i>	Предвидените дейности за енергийна ефективност с Алтернатива 2– топлоизолация, смяна на дограма, ще доведат до намаляване на нивата на шум в жилищните, производствени и административни сградите на градските общини, финансирани по ПРР. Дейностите като цяло в обхвата на подприоритет „Устойчива градска мобилност“ ще доведат до намаляване на нивата на шума и вибрациите, генерирани при движението на градския транспорт. Към допустимите дейности по този подприоритет е предвидено осигуряването на система за защита от шума чрез поставяне на антивибрационни и шумозащитни елементи.
<i>Материални активи.</i>	<p>С реализацията на Алтернатива 2 се очаква положително въздействие по отношение на материалните активи – в т.ч. сгради, техническа инфраструктура, паркови площи в градовете, повишаване на достъпността на градската среда и тн.</p> <p>В контекста на продължаващата глобална икономическа криза, включително последиците причинени от пандемията COVID-19, може да се очаква, че без наличие на средства по европейските оперативни програми, общините ще имат все по-големи затруднения да покриват текущите си разходи за здравеопазване, образование, култура и социални услуги и вероятността да им останат средства за ремонтни дейности или за инвестиции в енергийна ефективност ще е незначителна. Затова, ако предвидените в ПРР 2021-2027 дейности не се реализират, може да се очаква, че състоянието на образователната, здравната, социалната и културната инфраструктура на страната ще продължи да се влошава и тяхното използване освен некомфортно, може да стане опасно или дори невъзможно.</p> <p>В контекста на постоянно увеличаващите се цени за отопление дори и при липсата на държавни субсидии за мерки за енергийна ефективност, може да се очаква, че част от собствениците на жилища ще продължат с изцяло собствени средства да сменят дограмите си и да поставят външна термоизолация. За съжаление обаче, това най-вероятно ще е възможно само за населението с доходи над средните, за които няма да е проблем да набавят необходимите средства за първоначалната инвестиция в</p>

	енергийна ефективност (от собствени спестявания или чрез заем от финансова институция).
<i>Население и човешко здраве.</i>	<p>Дейностите в обхвата на Алтернатива 2 ще доведат до подобряване на градската среда, което от своя страна ще доведе до подобряване качеството на атмосферния въздух, намаляване на нивата на шума в градската среда, подобряване на градския микроклимат, повишаване естетическата стойност на средата, възможностите за почивка и рекреация и достъпността на хората.</p> <p>Ако не се приложи ПРР, няма да се създадат условия за подобряване на социалните услуги и здравеопазването в отделните райони, за подобряване на качеството и достъпът до здравни услуги за населението, което е важен фактор за запазване на здравето на хората, за профилактика на заболяванията, за намаляване на заболеваемостта и смъртността на населението. Без прилагане на ПРР могат да се задълбочат някои негативните процеси по отношение на здравното състояние на населението, тъй като ще се създават пречки за осигуряване на по-добро качество на живот за населението и за здравословни условия на живот, което от своя страна ще бъде предпоставка за повишен здравен риск при населението.</p> <p>Разбира се, демографското развитие на даден район не би могло да се предпостави като непосредствен обект на въздействие на регионалната политика. Това развитие е резултат от влиянието на множество социално-икономически и културни фактори, които са в обсега на икономическата, социалната, образователната, здравната, културната и пр. политики.</p>

4. ХАРАКТЕРИСТИКИ НА ОКОЛНАТА СРЕДА ЗА ТЕРИТОРИИ, КОИТО ВЕРОЯТНО ЩЕ БЪДАТ ЗНАЧИТЕЛНО ЗАСЕГНАТИ

Въз основа на характеристиката на аспектите на околната среда към момента (която е направена в т.2 на ДЕО), както и на предвижданията на ПРР 2021-2027 г., в тази точка е обърнато внимание чувствителни територии като защитени зони от екологичната мрежа „Натура 2000”, населени места, зони за защита на водите, които са регламентирани чл. 119а от ЗВ: зона за питейни води, зони с води за къпане, зони в които водите са

чувствителни към биогенни елементи и други обекти, подлежащи на здравна защита, като санитарно-охранителни зони около водоизточници и др.

4.1. Територии, свързани с опазване на водите

Зоните за защита на водите, съгласно чл. 119а, т. 1÷4 от ЗВ са териториите, свързани с опазването на водите и биологичното разнообразие, както следва:

- Съгласно чл. 116, ал. 2, т. 3 от ЗВ всички води и водни обекти се опазват от изтощаване, замърсяване и увреждане с цел поддържане на необходимото количество и качество на водите и здравословна околна среда, съхраняване на екосистемите, запазване на ландшафта и предотвратяване на стопански щети, като за постигане на тези цели се определят зони за защита на водите;
- Зоните за защита на водите се регламентират и определят, съгласно чл. 119а от ЗВ;
- Зони за защита на питейните води, съгласно чл. 119а, ал. 1, т. 1 от ЗВ.
- Зони за защита на водите, съгласно чл. 119а, ал. 1, т. 2 от ЗВ - зони с води за къпане;
- Зони за защита на водите, съгласно чл. 119а, ал. 1, т. 3 от ЗВ, в която водите са чувствителни към биогенни елементи;

Чувствителни зони - понятието „чувствителни зони“ е термин от Директива 91/271/ЕЕС и характеризира водоприемник, който се намира или има риск да достигне състояние на еутрофикация – обогатяване с биогенните елементи азот и фосфор. Това състояние е свързано с ускорен растеж на водорасли и по-висши растителни видове, в резултат на което настъпва нежелано нарушаване в баланса на присъстващите във водите организми и влошаване на качеството на водите.

Със своя заповед, министърът на околната среда и водите определя водоприемниците, които са определени за чувствителни зони. Със Заповед на Министъра на околната среда и водите през 2003 г. река Дунав, Черно море и техните водосборни басейни, както и части от реките Струма, Арда, Марица и Тунджа са определени за чувствителни зони. Изцяло нечувствителна зона е единствено река Места и водосбора ѝ.

Нитратно уязвима зона, е зона в която земеделската дейност води до риск за замърсяване на водите с нитрати, съгласно последната заповед на министъра на околната среда и водите - Заповед № РД -660/28.08.2019 г. Приложение №1 към заповедта определя водите, които са замърсени и/или водите, които са застрашени от замърсяване с нитрати от земеделски източници. Териториите на общините в обхвата на ПРР 2021-

2027 г., определени като уязвими зони от замърсяване с нитрати от земеделски източници, съгласно Приложение №2 на заповедта са представени в следващата таблица:

Таблица 43 Общините в обхвата на ПРР 2021-2027 г., територията на която е определена като уязвима зона, съгласно Заповед №РД-660/28.08.2019 г.

№	Общини	Обхват на уязвимата зона (м)	№	Общини	Обхват на уязвимата зона (м)
1	Видин	до 200 м	21	Сливен	до 350 м
2	Плевен	В пълен обхват	22	Ямбол	В пълен обхват
3	Русе	В пълен обхват	23	Нова Загора	В пълен обхват
4	Велико Търново	до 200 м	24	Айтос	до 100 м
5	Бургас	В пълен обхват	25	Карнобат	В пълен обхват
6	Стара Загора	до 250 м	26	Свиленград	до 100 м
7	Пловдив	В пълен обхват	27	Харманли	до 100 м
8	Враца	До 300 м	28	Димитровград	В пълен обхват
9	Ловеч	до 300 м	29	Кърджали	до 350 м
10	Лом	В пълен обхват	30	Хасково	до 250 м
11	Монтана	до 200 м	31	Велинград	до 750 м
12	Горна Оряховица	В пълен обхват	32	Пазарджик	до 450 м
13	Севлиево	до 300 м	33	Пещера	до 450 м
14	Разград	В пълен обхват	34	Карлово	до 450 м
15	Свищов	В пълен обхват	35	Петрич	до 150 м
16	Силистра	В пълен обхват			
17	Добрич	В пълен обхват			
18	Търговище	В пълен обхват			
19	Шумен	В пълен обхват			

Състоянието и характеристиката на повърхностните и подземните води по отношение на количественото и качеството им състояние е описано в т.2.2 от настоящата Екологична оценка (ЕО). Дейностите, които са допустими и водят до реализирането на основните цели на ПРР 2021-2027, засягащи повърхностните и подземните води, могат да се идентифицират по следния начин:

Дейности към приоритетна ос 1 **“Интегрирано градско развитие“**, Специфична цел 1: *„Насърчаване на интегрираното социално, икономическо и екологично развитие, културното наследство и сигурността в градските райони“* („Пътна инфраструктура, функционални връзки и пътна безопасност“) са изброени мерки и дейности за изграждане, рехабилитация и реконструкции на улични мрежи, при които би могло да се засегнат повърхностни водни обекти – например преместване или при необходимост от корекция на речното корито;

Дейности към приоритетна ос 2 **“Интегрирано териториално развитие на регионите“**, Специфична цел 2: *„Насърчаване на интегрираното социално,*

икономическо и екологично развитие, културното наследство и сигурността в различните градските райони“ също са изброени мерки и дейности за изграждане, рехабилитация и реконструкции на улични мрежи, при които би могло да се засегнат повърхностни водни обекти – например преместване или при необходимост от корекция на речното корито;

В Приоритетна ос 1 и Приоритетна ос 2– съгласно описаните допустими дейности се включват и такива, които предвиждат внедряване на инсталации/съоръжения за оползотворяване на възобновяеми енергийни източници за задоволяване на нуждите от енергия на сгради – такъв възобновяем енергиен източник може да бъдат геотермалните води и в този смисъл, в случай на финансиране на такива съоръжения и инсталации за ползване на геотермални води за топлинна енергия ще бъдат повлияни количествени характеристики на подземни геотермални водни тела. Следва да се отбележи, че съгласно прогнозите в хода на програмирането на ПРР 2021-2027 г. такива инвестиции са малко вероятни, ще бъдат изпълнени ако е икономически и технически изгодно, поради което рискът от въздействие върху подземните води реално липсва;

Предмет на ПРР не са конкретни планове, проекти, програми или инвестиционни предложения, а общата идейна рамка на визията за развитие, което поражда невъзможност за прецизно определяне как и къде точно ще бъдат засегнати от реализирането на дейностите зоните за защита на водите, съгласно чл. 119а, т.1÷4 от Закона за водите.

4.2. Територии, свързани с опазване на биологичното разнообразие

Защитените територии са предназначени за опазване на биологичното разнообразие, екосистемите и естествените процеси, протичащи в тях, както и на характерни или забележителни обекти на неживата природа.

По-долу са разгледани влажните зони, обекти по Рамсарската конвенция, тъй като те представляват ресурси с голяма икономическа, културна, научна, екологична и рекреационна стойност. По „Приоритетна ос 1 и 2“ се предвиждат дейности за развитие на туризма с цел популяризирането на природното и културно наследство. Това от своя страна може да повлияе върху състоянието на екосистемите в тези чувствителни територии с международно значение, освен ако не бъдат изпълнени заложените в настоящата екологична оценка мерки за опазване на биологичното разнообразие.

България е представена от 11 рамсарски обекта - влажни зони по Рамсарската конвенция, която представлява единственият глобален договор, насочен към защитата на биологичното разнообразие във влажните зони с международно значение. Това са: остров “Атанасовско езеро”, “Комплекс Беленски острови”, “Дуранкулашко езеро”, “Остров Ибиша”, “Шабленско езеро”, “Местността Пода”, “Поморийско

езеро”, “Комплекс Ропотамо”, “Езеро Сребърна”, “Езеро Вая” и „Карстов комплекс Драгоманско блато“.

Влажните зони, обекти по Рамсарската конвенция, са изключително чувствителни към всяка промяна на средата. Ето защо е необходимо постигане на баланс между извършваните на територията им дейности и тяхното опазване. Проблеми, свързани със загуба на биоразнообразие и фрагментация на местообитания са: горскостопански дейности (напр. залесяване с хибридни тополи и инвазивни видове), промяна в хидрологичния режим на водните течения, прекомерна употреба на пестициди, еутрофизация, незаконен лов и риболов, паша на домашните животни, липса на пречиствателни станции за отпадъчни води, което е причина за директното заустване в речните русла, пожари, увеличаване на туристическият поток, шумово замърсяване, нерегламентирано изхвърляне на твърди битови отпадъци, липса на актуални планове за управление на защитените територии, както и засилена урбанизация на териториите.

Приоритетните оси, инвестиционните приоритети, специфичните цели и допустими дейности на ПРР 2021-2027 г. засягат преди всичко градска инфраструктура и урбанизирани територии. Допуска се финансиране на проекти по групи дейности „инфраструктурни мерки за насърчаване на икономическата активност“, „здравна и социална инфраструктура“, в рамките на 40 градски общини по приоритетна ос 2 и 10 градски големи общини по приоритетна ос 1. От допустимите дейности за финансиране в рамките на общинската територия става ясно, че те са за вече урбанизирани територии – зони за икономическо развитие, социални сгради, образователна инфраструктура.

Териториите, включени в Натура 2000, обявени съгласно Директива 92/43/ЕЕС за хабитатите и Директива 79/409/ЕЕС за птиците, са места от територията и акваторията на страната, които отговарят на изискванията за наличие на важни за биологичното разнообразие растителни и животински видове, и типове природни местообитания, включени в Приложенията на Директивите. Затова като цяло не се очаква да има местообитания и видове животни, които значително да бъдат засегнати от реализацията на програмата.

4.3. Територии, свързани с опазване на културното наследство

Инвестициите по приоритетна ос 1 и 2 в област на „Туризма“ предвиждат мерки, свързани с развитието, подобряването, разширяването и социализацията на туристическите зони и свързаната с тях инфраструктура. Териториите, които може да се очаква, че ще бъдат повлияни от ПРР са преди всичко териториите с НКЦ в неразвита качествено експозиционна среда.

- Урбанизирани територии с историческо напластяване на НКЦ от различни епохи:
- Археология в централните части на градовете;
- Археология в периферните зони на градовете

- Експозиционната среда на всички видове НКЦ, вкл. градските исторически паркове и градини;
- Линейните урбанизирани структури с КИН – поречни и крайречни зони в историческа среда, исторически булеварди и озеленени старинни улични пространства с улични декоративни каменни чешми;
- Обособени урбанистични комплекси със специфична историческа и мемориална среда – манастири, църковни комплекси, стари гробища, мемориални монументални композиции, музейни комплекси, етнографски музеи, еко-музеи и археологически музеи на открито в паркова среда.

По интегрирания метод на устройствено планиране и на инвестиционно проектиране не се очаква сериозно влияние от ПРР.

4.4. Обекти подлежащи на здравна защита

Наредбата за условията и реда за извършване на оценка на въздействието върху околната среда определя „обектите подлежащи на здравна защита като:

- Жилищни сгради;
- Лечебни заведения;
- Училища;
- Детски градини и ясли;
- Висши учебни заведения;
- Спортни обекти;
- Обекти за временно настаняване; (хотели, хотели, общежития, почивни домове, ваканционни селища, къмпинги, хижи и др.);
- Места за отдих и развлечения (плувни басейни, плажове, паркове, вилни зони, паркови, атракционни паркове, аквапаркове;
- Обекти за производство на храни;

Жилищните зони и останалите обекти, подлежащи на здравна защита попадат под прякото въздействие на програмата.

Тъй като ПРР 2021 - 2027 г. не посочва конкретни инвестиционни проекти, не може да се определи конкретна засегната територия от дейностите по програмата, в т.ч. наличието на обекти на здравна защита, отстоянията до тях и евентуалните негативни въздействия. Тези обекти като цяло ще подлежат на процедура по ОВОС (за конкретното инвестиционно предложение, например за изграждане, рехабилитация или реконструкция на път) и на процедура по екологична оценка (за парцеларните планове за пътните обекти и др) по реда на Закона за опазване на околната среда, както и на процедури по оценка за съвместимост с предмета и целите на опазване на защитените

зони по чл. 31 от Закона за биологичното разнообразие, при провеждането на които ще бъдат избрани вариантите, които са най-щадящи по отношение на околната среда.

5. СЪЩЕСТВУВАЩИ ЕКОЛОГИЧНИ ПРОБЛЕМИ, ИМАЩИ ОТНОШЕНИЕ КЪМ ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА "РАЗВИТИЕ НА РЕГИОНИТЕ" 2021-2027 Г.

В настоящия раздел са разгледани съществуващите проблеми на околната среда, установени на национално и местно ниво и представени по компоненти на околната среда, имащи отношение към дейностите, предвидени в ПРР 2021-2027, включително отнасящи се до райони с особено екологично значение като защитени зони по Закона за биологичното разнообразие.

5.1. Климат и атмосферен въздух

Климат

Климатичните изменения и причините, които представляват екологичен проблем са разгледани в т. 2 на доклада за ЕО. Отношението на ПРР 2021-2027 г. към тях се изразява в значим положителния ефект от прилагането на програмата, чрез дейностите за енергийна ефективност, екологичен градски транспорт, което води до ограничаване на емисиите на парникови газове и допринасяне за адаптация към изменящия се климат.

Атмосферен въздух

Основните причини за създаване на висока степен на замърсеност са:

- 1.) Неправилният избор на място за развитие на технологични мощности**- Най - значимо негативно въздействие върху качеството на атмосферния въздух е свързано с изграждането на големи обекти на тежката индустрия при неподходящи орографски и климатични условия, и в непосредствена близост до градски агломерации. Най-ярки примери за това в близкото минало са развитието на индустрията в Кърджали, Пирдоп, София и Бургас.
- 2.) Остарели технологии и не добра суровинна база.** Това е причина за увеличени емисии на някои вредни вещества и парникови газове вследствие използване на енергоемки технологии и ниско качествени суровини. Примери за това са използването на местни лигнитни въглища с високо сярно съдържание и ниска калоричност в ТЕЦ-овете „Марица Изток“, „Бобов дол“, „ТЕЦ Република“ и др., качеството на добиваните руди на цветни метали, характеризиращи се с висок серен модул и нисък процент на полезния(добивания) метал и др.
- 3.) Отпадъчните газове от трафика** са основна причина за замърсяването на въздуха около градските артерии и в градовете като цяло. Пример за това са

данните от националната система за мониторинг на КАВ. Голяма част от автомобилния поток преминава през населените места и се явява основен фактор, определящ деградацията на компонентите на околната среда в тях. Райони с влошени параметри в повечето случаи са големи населени места с интензивен транспорт – столицата София, Бургас, Пловдив, Варна и др.

- 4.) **Неорганизираните източници на емисии** са основно източници на значителни количества прах и ФПЧ. Такива източници са открити рудници, кариери, строителни площадки, депа за различни видове отпадъци, пътните артерии, на които настилката е нарушена или силно амортизирана и др.

Основен проблем по отношение на КАВ е високото съдържание на фини прахови частици под 10 микрона - причините са лошо състояние на пътната мрежа и лошото и поддържане; множеството деградирани територии в градовете като занемарени паркови пространства, оголени междуградски пространства, паркиране върху тревни площи и др.; интензивна строително дейност и липса на контрол на състоянието на камионите, обслужващи строителните обекти (правилно натоварване, измиване на гумите в кално време и др).

В процеса на ремонт и реконструкция на градска инфраструктура няма достатъчна връзка между отделните ведомства и се стига до проблема много често едни и същи улици да се разкопават няколкократно в една година за работа по различните инфраструктурни елементи. В резултат на това се увеличават разходите и ситуацията, водещи до повишаване нивото на ФПЧ₁₀.

Съгласно чл.27 от ЗЧАВ, общините изпълняват общинските програми, които са нормативно установеният инструмент за управлението и поддържането на КАВ на тяхна територия. В Общините, в които се изпълняват програми по чл.27 от ЗЧАВ, се извършва постоянен контрол (чрез автоматични измервателни станции) и е констатирано наднормено замърсяване по показател ФПЧ₁₀. Основните причини за наднормените нива на ФПЧ₁₀, съгласно програмите за КАВ са:

- битовото отопление през зимния сезон, в повечето случаи комбинирано с допълващото въздействие на транспорта;
- преобладаващо влияние на транспортния сектор – за най-големите градове;
- преобладаващо влияние на неорганизираните източници – за някои градове в близост до големи промишлени райони;

5.2. Води

Отчетени значими проблеми в управлението на водите по басейнови дирекции е както следва:

- **Дунавски район за управление:** Раздел 2 на ПУРБ 2016-2021 г., идентифицира следните видове натиск на повърхностните и подземните води на територията на БДДР.

Повърхностни води:

- „Точкови източници“ - заустване на непречистени/недостатъчно пречистени битови и промишлени отпадъчни води;
- „Дифузни източници“ – основно натиск от земеделски дейности;
- „Хидроморфологичен натиск“ - изменение на физичните характеристики на водните тела;

Няма данни, респ. основания, натискът от климатични изменения да се определи като самостоятелна причина за непостигане на добро състояние на повърхностните водни тела, но значимостта на този натиск се определя от кумулативния ефект, който той оказва върху състоянието на водите в комбинация с другите видове натиск и от очертаните тенденции за засилване на въздействието му. Натискът от инвазивни видове също има значимо въздействие върху отделни водни тела.

Подземни води:

- „Точковите източници на замърсяване“;
- „Дифузните източници на замърсяване“;
- „Натиск от директно въвеждане на замърсители в подземните води“

32 бр. подземни водни тела (64%) в БДДР са оценени като натоварени от дифузни източници. Основната движеща сила, пораждаща дифузно замърсяване е земеделието, поради силно развитата селско стопанаска дейност в Дунавски РБУ. Друг значим източник на замърсяване се явяват населените места без изградена канализация. В 9 бр. подземни водни тела (18%) площта, засегната от дифузно замърсяване, надвишава 90 % от разкритата площ на водното тяло. Основната движеща сила, причиняваща този значим натиск, също е земеделието.

В Черноморски район: Съгласно раздел 2 на ПУРБ 2016-2021 г. основните категории и видове натиск върху повърхностните и подземните води са:

Повърхностни води:

- **Точкови източници** - градски пречиствателни станции за отпадъчни води на населени места (агломерации) с над и под 2000 еквивалентни жители (е.ж.); Градски канализационни мрежи на населени места (агломерации) с над и под 2000 е.ж.; Локални пречиствателни станции за битови отпадъчни води (ЛПСОВ); Животновъдни ферми, заустващи отпадъчни води в повърхностен воден обект; Рибарници, заустващи отпадъчни води в повърхностен воден обект
- **Дифузни източници** - депа за отпадъци, без изолираща подложна повърхност и дренажна системи; Замърсяване от индустриални терени вследствие на минали екологични щети; Земеделие, Животновъдство;

Този документ е създаден в рамките на бюджетна линия BG16RFOP001-8.002-0002 “Бюджетна линия на отдел „Оценка, информация и публичност“/ Координация и оценка, финансирана по Приоритетна ос 8 „Техническа помощ“ на Оперативна програма „Региони в растеж“ 2014-2020, съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейския фонд за регионално развитие

- **Дифузно замърсяване на преходни и крайбрежни води** - заустване на непречистени отпадъчни води от населени места без изградени канализационни системи; интензивно селско стопанство, свързано с използването на азотни и фосфорни торове; изграждане на мидени ферми в морските води; изграждане на рибни (мидени) ферми в морските води и от изкуственото им хранене; риболовните дейности (тралиране на морското дъно); драгиране и депониране на драгажни маси; корабен трафик;
- **Физични изменения/хидроморфологични изменения** - Натиск от водовземане; изменение на оттока; Натиск от морфологични изменения; Прегради в реките - миграционни бариери; Регулиране на оттока; Драгиране;

Подземни води:

- **Точкови източници** - Градска пречиствателна станция за отпадъчни води (ГПСОВ); Оператори с издадени комплексни разрешителни (КР по ЗООС); Оператори без издадени комплексни разрешителни (КР по ЗООС); Промислени оператори без издадени КР (разрешителни по ЗВ); Ферми, складове и други селско-стопански обекти; Депа за отпадъци, сметица (заемащи площ до 250000 м²); Мини, хвостохранилища (заемащи площ до 250000 м²); Замърсявания от минали дейности (заемащи площ до 250000 м²); Складове за пестициди (ББ кубове); Мини, кариери; Хвостохранилища.
- **Дифузни източници** - Селско стопанство (обработваема земя, трайни насаждения, пасища, хетерогенни селски стопанства); Депа за отпадъци/сметица; Дренажи от градовете; Мини, хвостохранилища; Замърсявания от минали дейности.
- **Климатични изменения;**

Източнореломорски район: Съгласно раздел 2 на ПУРБ 2016-2021 г. основните категории и видове натиск върху повърхностните и подземните води са:

Повърхностни води:

- **“Точкови източници на замърсяване на повърхностните води“:** Заустване на непречистени или частично пречистени битови отпадъчни води от населени места; Заустване на частично пречистени промислени отпадъчни води; Заустване на непречистени или недостатъчно пречистени промислени отпадъчни води зауствани в канализационните мрежи и системи; Заустване на недостатъчно пречистени отпадъчни води от животновъдни ферми; Заустване на отпадъчни води от стари общински сметица, които не отговарят на екологичните изисквания и нерегламентирани сметица.
- **„Дифузни източници на замърсяване“:** Населени места с над 2000 ЕЖ без изградена или частично изградена канализационна мрежа/система; Площадки на стари общински сметица, които не отговарят на екологичните изисквания и нерегламентирани сметица; Площадки на стари производствени сметица, които не отговарят на екологичните изисквания и нерегламентирани сметица; Промислени лагуни; Земеделие, Животновъдство; Добив на подземни богатства; Атмосферни отлагания на замърсители;

- **„Хидроморфологичен натиск само за повърхности води“:** *Инфраструктурни обекти за: Питейнобитово водоснабдяване, Риборазвъждане, Напояване, Производство на електрическа енергия Изменения на речното легло; Непрекъснатост на реката; Изменение на оттока; Транспорт; Защита от вредното въздействие на водите; Водовземане от повърхностни*
- **„Климатични изменения“:** *Засушаване; Поройни валежи; Повишаване на средната температура*

Подземни води:

- **„Точкови източници на замърсяване“:** *Площадки на стари общински сметища, които не отговарят на екологичните изисквания и нерегламентирани сметища (под 0.25 дка); Площадки на стари производствени обекти, които не отговарят на екологичните (под 0.25 дка); Промислени лагуни; Земеделие - Площадки за съхранение на торове, Складове за препарати за растителна защита, вкл. ББ кубове; Складове за препарати за растителна защита, вкл. ББ кубове; Добив на подземни богатства; Заустването на битови и промишлени отпадъчни води;*
- **„Дифузни източници на замърсяване“:** *Населени места с над 2000 е.ж без изградена или частично изградена канализационна мрежа/система; Земеделие – обработваема земя, трайни насаждения, пасища, хетерогенни селскостопански. Животновъдство – брой и гъстота на отглежданите животни във водосборната площ на повърхностното водно тяло; Преглед на ползването на земята в площ на водното тяло. Площадки на стари общински сметища, които не отговарят на екологичните изисквания и нерегламентирани сметища (над 0.25 дка);*

Основните източници на замърсяване/въздействие върху повърхностните и подземните води на територията на БДИБР са: неизградени ГПСОВ на населените места, които имат изградена канализация; Нереконструирани и неефективни ГПСОВ на населените места с над 2000 еквивалент жители; Неизградена или недоизградена канализационна мрежа на населените места с над 2000 еквивалент жители; Незакрити и/или nereкултивирани общински и нерегламентирани сметища; Незакрити и/или nereкултивирани производствени и нерегламентирани сметища; Урбанизираната територия/ промишлена територия, земеделска и др.

В раздел 2 на Западнобеломорски район са идентифицирани следните видове значим натиск върху повърхностните и подземните води:

Повърхностни води:

- **Точкови източници на замърсяване** - зауствания на битови отпадъчни води от: *Градски пречиствателни станции за отпадъчни води (ГПСОВ) на населени места (агломерации) с над и под 2000 еквивалент жители (е.ж.). Градски канализационни мрежи (ГКМ) на населени места (агломерации) с над и под 2000 е.ж.; Локални пречиствателни станции за битови отпадъчни води (ЛПСОВ). Зауствания на*

Този документ е създаден в рамките на бюджетна линия BG16RFOP001-8.002-0002 “Бюджетна линия на отдел „Оценка, информация и публичност“/ Координация и оценка, финансирана по Приоритетна ос 8 „Техническа помощ“ на Оперативна програма „Региони в растеж“ 2014-2020, съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейския фонд за регионално развитие

промишлени отпадъчни води с: Разрешително по Закона за водите (ЗВ). Комплексно разрешително (КР), съгласно Закона за опазване на околната среда (ЗООС)

- ***Дифузни източници на замърсяване** - Депа за отпадъци, Населени места под и над 2000 е.ж. без изградена или частично изградени канализационна мрежа във водосборната площ на поречията, животновъдство, добив на подземни богатства, риборазвъждане, туризъм и рекреация, замърсяване от минали дейности, транспорт;*
- ***Физични изменения/хидроморфологични изменения** - водовземане (включително свързаното с него изграждане на съоръжения); морфологични изменения, в т.ч. изграждане на съоръжения за защита от наводнения (диги, корекции); дейности по изземване на наносни отложения регулиране на оттока (прехвърляне на води, ретензионни обеми и др.); производство на електроенергия чрез водно-електрическа централа (МВЕЦ).*
- ***Натиск от инвазивни видове***
- ***Натиск от климатични изменения***

Подземни води:

- ***Точкови източници на замърсяване** - Градски пречиствателни станции за отпадъчни води (ГПСОВ). Инсталации с комплексни разрешителни (КР по ЗООС). Промислени предприятия без издадени КР (Разрешителни по ЗВ). Ферми, складове, ББ-кубове и други селскостопански обекти. Депа за битови, строителни и промишлени отпадъци (с площ до $0,25 \text{ km}^2$). Мини, кариери и хвостохранилища (с площ до $0,25 \text{ km}^2$). Замърсявания от минали дейности (с площ до $0,25 \text{ km}^2$).*
- ***Дифузни източници на замърсяване** - Селско стопанство - (обработваема земя, трайни насаждения, пасища, хетерогенни селскостопански площи). Депа за отпадъци/сметища (с площ над $0,25 \text{ km}^2$). Мини, хвостохранилища (с площ над $0,25 \text{ km}^2$). Замърсявания от минали дейности (с площ над $0,25 \text{ km}^2$). Населени места без или частично изградена канализация.*
- ***Водовземане от подземни води;***
- ***Натиска от климатични изменения***

Проблемите, свързани с управлението и качеството на повърхностните води в България са и:

- ***Разход на природни ресурси** - Констатирани загуби на вода от водопроводната мрежа са изключително големи и се дължат основно на физически течове – както видими, така и скрити. Загубите на питейни води са следствие от силно амортизираните водоснабдителните мрежи. Преобладаващата част от действащите водоснабдителни активи (водовземни съоръжения, водопроводна мрежа, помпи, хидрофори, водомери и др.) са въведени в експлоатация преди 1980 г. и са изградени от материали (преобладаващо етернитови и стоманени тръби), чийто срок на годност е изтекъл. Понастоящем проекти за подмяна на*

водопроводна мрежа се финансират от Предприятие за управление на дейностите по опазване на околната среда (ПУДООС) и Оперативна програма околна среда (ОПОС) 2014-2020 г. През настоящия програмен период по Оперативна програма „Околна среда“ 2014-2020 г. Министерството на регионалното развитие и благоустройството разработи регионални прединвестиционни проучвания за 14 области - Бургас, Сливен, Шумен, Варна, Добрич, Силистра, Русе, Пловдив, Кърджали, Ямбол, Стара Загора, Перник, Видин и Враца, които дадоха изчерпателни и актуални данни за състоянието на мрежата, за качеството на водата, за наличните водни ресурси, за населението и неговите потребности. Такива има и за Смолян, като пилотен от предходния програмен период, и за Столична община. Така се дефинираха проекти, с които ВиК операторите кандидатстваха за финансиране по ОПОС 2014-2020 г. на обща стойност 1,8 млрд. лева. Чрез тях ще се постигне съответствие с европейските директиви в областта на питейните води, отвеждането и пречистването на отпадъчните води в агломерациите над 10 000 е.ж. Предоставените безвъзмездни средства няма да успеят да покрият всички нужди за цялата страна, възлизащи на 11 млрд. лв., както за постигане на съответствие с параметрите за отвеждане и пречистване на отпадъчни води, така и за качество на питейните води и цялостна подмяна на водопроводната мрежа за постигане на ефективност на системите.

Качество на питейните води - В голяма част от водопроводната мрежа, в т.ч. вертикалните водопроводни инсталации в сгради, нивото на корозия или натрупвания на отлагания е значително, което обуславя рискове за качеството на водата. Най-често изтъквани причини за отклонения по отношение качеството на питейните води остават:

- неефективна и непостоянна дезинфекция на водата поради липса на подходяща апаратура за правилно и непрекъснато дозиране на дезинфектантите;
- лоша технологична схема на водоснабдяването, в т.ч. неправилно разположение на съоръженията за дезинфекция или техния недостатъчен брой;
- отсъствие на пречиствателни станции и съоръжения, необходими за пречистване на водите, предназначени за питейно-битово водоснабдяване дори и на водите от повърхностни водоизточници, да които наличието им е задължително;
- остаряла, амортизирана и често аварираща водопроводна мрежа в населените места, в по-голямата си част изградена и въведена в експлоатация през 60-те и 70-те години на миналия век, включваща и етернитови водопроводи;
- липса на санитарно-охранителни зони около водоизточниците или неспазване на режима на ограничения и забрани в тях;
- неправилно и несъответстващо на добрите земеделски практики използване на азотни минерални торове; неспазване на изискванията за събиране, съхраняване

и обезвреждане на торовия отпадък в животновъдството; липса на канализация и съоръжения за пречистване на фекално-битови отпадъчни води;

- използване на водоизточници с природно обусловено наднормено съдържание на някои елементи, като флуор, хром, манган, без съответно пречистване на водата;

Качество на повърхностните води - Съществуват сериозни проблеми по отношение на качеството на повърхностните води (замърсяване, липса на ПСОВ и т.н.), но те нямат отношение към ПРР 2021-2027 г.

5.3. Почви

Негативните процеси в почвите, имащи отношение към ПРР 2021-2027, се изразяват най-вече с развитие на проблемите свързани с почвено запечатване, ерозия, свлачищни процеси и локално замърсяване.

- 1.) Почвено запечатване - Процесът на почвено запечатване се отнася за почви, използвани и трайно застроени за селищно изграждане, инфраструктурно строителство, търговски и транспортни участъци, пътна мрежа. Очаква се през следващите години процесът да е още по-силно изразен поради планираните за реализация проекти.
- 2.) Почвената ерозия засяга огромни площи от територията на страната. Тя е естествен процес, който е силно зависим от антропогенните фактори. Обезлесяването и прочистването на естествената растителност при реализация на инфраструктурни, туристически и др. проекти, и липсата на адекватни противоерозионни мероприятия водят до задълбочаване на проблемите, свързани със загуба на ценни почви в следствие на развитието на ерозия.
- 3.) Свлачищата също са природни процеси и причините за възникването им са свързани със силно пресечения релеф и други специфични геоложки дадености в определени райони, но са и много зависими от дейността на човека в силно урбанизираните райони.
- 4.) Локалното замърсяване на почвите е свързано най-често с транспортната мрежа, складовете за опасни вещества и промишлените предприятия. Проблемите, свързани с транспорта, се изразяват в локални замърсявания с нефтопродукти, засоляване на околните почви в следствие на поддръжката на пътната мрежа в зимни условия и замърсяване с битови отпадъци. Всички складове за опасни вещества създават реална опасност за околната среда и населението. Промислените предприятия са един от основните източници на замърсяване на почвите с тежки метали.

5.4. Ландшафт

Проблемите, свързани с нарушаването на ландшафтите и водещи до промяна на ландшафта и неговите компоненти, имащи отношение към ПРР 2021-2027 са описани по-долу.

- 1.) *Липса на нормативна база* - В момента единственият нормативен документ в България, който регламентира опазването и управлението на ландшафтите е Европейската конвенция за ландшафта. Липсата на национално законодателство в областта на ландшафтите е сериозна пречка за правилната оценка на въздействието върху ландшафтите и техните компоненти и тяхното опазване. Необходимо е законово да се регламентират дейностите по опазване и устойчиво управление на ландшафтите.
- 2.) *Замърсяване на компонентите на ландшафтите* - В резултат от строителните дейности за изграждане на нови обекти, както и реконструкция и модернизация на съществуващите обекти се получава запрашаване и замърсяване на компонентите на ландшафтите с тежки метали и сажди от пътищата; с отпадъци и гориво-смазочни материали от автотранспорта и строителната механизация, и от дейностите свързани с поддръжка на транспорта.
- 3.) *Промяна на типовете ландшафти* - Промяната на съществуващите ландшафти, както и замърсяването им с отпадъци, има неблагоприятно визуално-естетическо въздействие върху ландшафтите. Създаване на нови ландшафтни типове в резултат от изграждане на новите съоръжения и антропогенизацията на териториите в също съществен проблем.
- 4.) *Нарушаване на ландшафтите* - Нарушенията върху ландшафтите могат да бъдат преки и косвени. Преките нарушения на ландшафтните компоненти се наблюдават по време на строителните дейности и рехабилитация на всички видове обекти и са резултат от присъствието и експлоатацията на строителна техника на площадката, като се получава и визуално-естетическо натоварване на териториите. Косвени промени в ландшафтите се наблюдават вследствие на следните дейности: промени в използването на земята, поставянето на огради и осветление, промени на характера на ландшафтите вследствие причинени от интензификацията на използването на терените, ерозия на почвите, въздействие върху ландшафтите вследствие в резултат предложенията за оформяне на ландшафта.
- 5.) *Визуално-естетически въздействия* - Косвени промени върху ландшафтните компоненти има вследствие от изграждане на нови структури и обекти. Визуални въздействия се получават при изграждане на електропроводи, подмяна на

инфраструктура. В градска среда има допълнително визуално натоварване и се получават промени на ландшафтите в следствие засилената антропогенизация при изграждане на нови обекти и интензифициране на използването на средата.

5.5. Биологичното разнообразие, флора, фауна

Интензивната урбанизация и разрастването на градовете, застрояването на много нови територии по Черноморското крайбрежие и във вътрешността на страната, интензификацията на транспорта, замърсяването на вътрешните водоеми и нови територии с индустриални и битови отпадъци и др., са мощни негативни фактори, влияещи върху богатото и оригинално биологично разнообразие на България.

Застрояването или изграждането на туристическа и др. инфраструктура във все повече чувствителни територии (вкл. защитени територии, зони от Натура 2000, редки и уязвими местообитания и екосистеми като влажни зони, поречия, гори и др.) се превръща във все по-сериозен проблем за България през последните години.

Загубата на биологично разнообразие е един от най-големите проблеми за околната среда както в глобален мащаб, така и за България. Под влияние главно на човешките дейности, в днешно време видовете изчезват от 100 до 1000 пъти по-бързо от нормалното. В последните десетилетия почти всички екосистеми и биоразнообразието, което е част от тях, са подложени на редица негативни фактори като разрушаване, фрагментация, замърсяване и свръхексплоатация на местообитания, и промени в климата.

Замърсяването на въздуха, особено в големите градове, от интензивен автомобилен транспорт води до влошаване условията за живот, а от там и до намаляване на биологичното разнообразие и дори изчезване на синантропни видове птици и бозайници. Отлагането на атмосферни замърсители е продължаващ проблем и за здравословното състояние на горите и състава на растителните съобщества. То нарушава здравния баланс на организмите или екосистемите, пряко или чрез вкисляване на почвата. Взаимодействието на отложените атмосферни замърсители с листната маса променя хранителния статус на дърветата и повишава чувствителността им по отношение на атаките от гъбни патогени или насекомни вредители.

Горските пожари са голям проблем за флората и фауната и околната среда като цяло, тъй като променят всички условия на средата, в т.ч. унищожаване на растителни и животински видове, много от тях редки и ценни, частично или изцяло разрушаване на хумусния почвен слой, създаване на условия за проникване и развитие на гъбични и др. вредни организми, последствията, от които са нарушаване на устойчивостта на екосистемата.

Чужди, инвазивни и потенциално инвазивни видове - Кумулативният брой на чуждите за България видове е нараствал постоянно от 1900 г. Като чужди, инвазивни и

потенциално инвазивни за България са определени общо 50 вида папратови и семенни растения и 20 вида гъби. Най-уязвими за навлизането и натурализирането на чужди растителни видове са създадените от човека местообитания, следвани от крайречните местообитания.

Пренаселването на големите градове като София, Варна и Пловдив, води до намаляване на зелени площи, паркове и градини, за сметка на ново строителство. Парковете и зелените площи са места, където освен градски тип фауна се съхраняват успешно и видове птици и бозайници, приспособили се към градските условия.

Неконтролираното изхвърляне на строителни отпадъци от гражданите и фирмите при изходите на населените места, около пътните артерии и замърсяване на зелените площи в самите населени места е също сериозен проблем. Това пряко влошава местообитанията и унищожава ценни растителни видове, и също така се отразява както пряко, така и косвено върху фаунистичното разнообразие.

5.6. Културно наследство

Настоящите проблеми, свързани с опазването на културно-историческото наследство на България са:

- Недостатъчно спазване на изискванията за защита и опазване на НКЦ по реда на ЗКН, ЗУТ; ЗООС и наредбите към тях; на СПН (специфични правила и норми) в ОУП и ПУП за устройство в териториите с КИН.
- Непредвидени и непредприети превантивни мерки на физическа защита и опазване;
- Недостатъчност на нормативните изисквания за обхвата и съдържанието на устройствените планове и на инвестиционните проекти за предвиждане на интегрирани мерки за обновяване, регенерация и защита на обектите на културното наследство (КН) и експозиционната им среда от увреждания и унищожаване от действието на предвидими природни и антропогенни фактори;
- Непредвидени в проектния устройствен и инвестиционен инструментариум интегрирани мерки за защита и опазване при обновяване на средата и обектите, при благоустрояването и озеленяването на терените;
- Непредвидени мерки по поддържане качеството на експозиционната среда на обекти на КН в отдалечени райони и в урбанизирана среда – липса на изисквания за поставяне на малки пречиствателни съоръжения; полагане на канализация; създаване на условия за добра естествена въздушна вентилация на пространствата в старинните плътно застроени части на градовете;
- Некачествено изпълнени консервационно-реставрационни работи (КРР) или избрани неподходящи материали за КРР по отношение на специфичните условия (микроклимат) в експозиционната среда

- Избрани неподходящи материали за КРР по отношение на устойчивите и на специфичните условия (микроклимат) в експозиционната среда;
- Некомпетентност и импровизации в провеждане на текущи ремонтни и КРР, на строителни и благоустройствени работи по недвижими културни ценности и в експозиционната им среда;
- Липсата на институционализиран постоянен мониторинг на промените относно параметрите на различните фактори на въздействие върху материалната субстанция и експозиционната среда на обектите на културното наследство;
- Непълноценно определени режими за защита, опазване и управление на социализацията на културните ценности;
- Допускане на приоритетност на рискови за защитата и опазването на недвижимите културни ценности дейности и действия по обновяването на самите тях или на експозиционната им среда.

5.7. Отпадъци

На национално ниво съществуващи екологични проблеми по отношение на фактор отпадъци е нарастващото потребление и развиващата се икономика, които продължават да образуват големи количества отпадъци – като все повече усилия са необходими за намаляването и предотвратяването на образуването им. Отпадъците се явяват екологичен, социален и икономически проблем.

Съществуващ проблем по отношение на отпадъците и техните местонахождения, имащи отношение към ПРР 2021 – 2027 г., е свързан и с генерирането на строителни отпадъци – такива ще се получат при дейностите, свързани с ново строителство, рехабилитация, реконструкция на съществуващи сгради и обекти на транспортната инфраструктура. Проблемът не е пряко свързан с ПРР 2021-2027 г., тъй като предвидените за финансиране дейности сами по себе си, на ниво конкретна дейност не са такива, при които се генерират големи количества строителни отпадъци. Проблемът е по отношение на нерегламентираните сметища за такива строителни отпадъци, както и липсата на алтернативи на депонирането за такива отпадъци и ограниченият брой и недостатъчен капацитет на съществуващите специализирани депа за строителни отпадъци.

Този проблем води до замърсяването на повърхностните и подземни води и влошаването на тяхното качество, замърсяване на почвите и земните недра и нарушаване и замърсяване на ландшафта.

5.8. Рискови енергийни източници

Шумът е един от факторите с неблагоприятно въздействие върху населението в големите градове. Породен от развитието на промишленото производство, на пътническите, товарните и въздушни транспортни средства, на масовия градски

транспорт и не на последно място от културата на обитаване. Дългогодишните изследвания показват, че нивото на шума в последните години нараства и в повечето случаи превишава граничните стойности за съответните населени територии.

Основните източници и причини за създаване на проблемен акустичен режим са посочени по-долу.

Източник „пътен” трафик:

- Висока интензивност на пътния трафик;
- За голяма част от градовете липса на обходни пътища за транзитно-преминаващи транспортни средства;
- Движение в режим на тръгване и спиране и неспазване на ограниченията за скорост (особено по най-ошумените трасета – основните булеварди и отсечки на населените места);
- Остарял автобусен, тролейбусен, трамваен парк на градския транспорт с генерация на високи шумови стойности;
- Липса на нормативно подсигурана база за регулярни технически прегледи и въвеждане на Европейски изисквания за максимални прагове на генериран шум за превозните средства;
- Пътна настилка с ниски показатели по отношение на предаване на шума.

Утежненият акустичен климат в градовете се обуславя още от:

- Голямата плътност на застрояване и гъстотата на обитаване;
- Наличието на голям брой градски магистрали, разположени в близост до жилищната територия;
- Липсата на адекватни мерки в посока на снижаване на нивата на шума в местата на въздействие: шумозащитни екрани (бариери) и активни противощумни мерки за зоните с предполагаема приоритетна шумова защита (тихи зони, детски, учебни и лечебни заведения);
- Несъобразяване на съвременното строителство с изискванията за акустичен комфорт; неотразяване в проектите за нови сгради на изискванията за намаляване на шума и звукоизолация на изложените на шум фасади; неспазване на изискванията за намаляване и ограничаване на шума при строителните и ремонтните дейности и не на последно място слаб строителен надзор;
- Съчетаване на зоните за отдих и забавление и зоните за обитаване.

Непрекъснатият мониторинг на шума е единственият достоверен източник за проследяване развитието на акустичната ситуация в градовете. От 2006 г. функционира Национална система за мониторинг на шума в околната среда на Министерство на здравеопазването. С течение на годините градовете претърпяват и много изменения в архитектурно и инфраструктурно отношение. Това налага да се разгледат отново пунктовете на измерване и да бъдат прецизирани. Данните от измерванията от

различните Регионалните здравни инспекции (РЗИ) не се представят по идентичен начин. Необходимо е да се унифицира начина на представяне на данните съгласно изискванията на Директива 2002/49/ЕО на Европейския Парламент. Според тази Директива всички данни за нивата на шума в околната среда трябва да се събират и съпоставят в съответствие със сравнителни критерии, които следва да бъдат унифицирани.

По места липсват специалисти в тази област и оценките се извършват от кадри, които не са обучени да извършват тази дейност. Необходимо е лицата, извършващи измервания на шум, да преминават периодично обучение и проверка за компетентност по отношение на прилагането на методите за мониторинг.

В ежегодно предоставяните данни от контрола на шума от страна на РЗИ се правят препоръки и предложения за ограничаване на интензитета и влиянието на шума. В отделни случаи доброто взаимодействие с общините дават и своите резултати.

В плановете за действие към стратегическите шумови карти на агломерациите с над 250 000 жители, общинските плановете за действие по околна среда и здраве за общини с над 100 000 жители, както и тези за основните пътищата - с трафик над 6 000 000 преминавания годишно на база анализ на проблемните зони се вземат конкретни мерки за разрешаване на проблемите с акустичното натоварване на средата.

5.9. Материални активи

Макар да липсват официални и обществено достъпни данни за текущото състояние на национално ниво на образователната, здравната, социалната и културната инфраструктура, на базата на частични и неофициални данни, голяма част от тази инфраструктура има нужда от основни ремонтни дейности (смяна на ВиК инфраструктура и топлофикационните инсталации, ремонт на покриви и на вътрешни помещения, и др.) и са много енергонеефективни. Подобно е положението и с жилищния фонд в България.

5.10. Население и човешко здраве

Голяма част от населението живее в условия на влошено качество на атмосферния въздух, шумово натоварване, подаване на вода, неотговаряща на качества и с недостатъчно количество. Специално внимание следва да се отдели и на влиянието на климатичните промени върху здравето на хората, свързано с:

- Увеличаване на заболявания и смъртни случаи от по – силни и чести горещи вълни, особено в градска среда;
Увеличаване на травми, смъртни случаи и пост-травматичен стрес вследствие екстремни метеорологични събития;
- Увеличен риск от инфекциозни заболявания;
- Вредно въздействие на сушите върху хората в селските и отдалечени райони.

6. ЦЕЛИТЕ НА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА НА НАЦИОНАЛНО И МЕЖДУНАРОДНО РАВНИЩЕ, ИМАЩИ ОТНОШЕНИЕ КЪМ ПРР 2021-2027 г., И НАЧИНЪТ, ПО КОЙТО ТЕЗИ ЦЕЛИ И ВСИЧКИ ЕКОЛОГИЧНИ СЪОБРАЖЕНИЯ СА ВЗЕТИ ПОД ВНИМАНИЕ ПО ВРЕМЕ НА ИЗГОТВЯНЕТО НА ПРОГРАМАТА

6.1. Цели на опазване на околната среда на национално равнище

Целите на опазване на околната среда на национално ниво се съдържат в съответните национални стратегии, програми и планове, изброени в т. 1.3 на доклада за ЕО, поставящи изисквания към опазване на околната среда. Анализът на съответствието на предвижданията на ПРР 2021-2027 г. с целите по опазване на околната среда, е представен по-долу както следва:

- **Национална програма за развитие: България 2030 г.** одобрена с Решение №33 на Министерски съвет от 20 януари 2020 г.

Националната програма за развитие на БЪЛГАРИЯ 2030 е рамков стратегически документ от най-висок порядък в йерархията на националните програмни документи, детерминиращ визията и общите цели на политиките за развитие във всеки сектор на държавното управление, включително техните териториални измерения. Документът определя три стратегически цели, за чието изпълнение групира правителствените намерения в пет области (оси) на развитие и издига 13 национални приоритета. В рамките на *Приоритетна ос за развитие 2: „Зелена и устойчива България“* са определени 3 приоритета:

1. *Кръгова и нисковъглеродна икономика;*
2. *Чист въздух и биоразнообразие;*
3. *Устойчиво селско стопанство;*

Таблица 44 Анализ на съответствието на ПРР 2021 - 2027 г. с целите по опазване на околната среда, заложен в Националната програма за развитие: България 2030

Цели по опазване на околната среда	Начин по който целите са взети предвид в ПРР
<p>Националната програма за развитие: България (НПР БГ)2030: <i>Ос за развитие 2: „Зелена и устойчива България“.</i> <i>В рамките на тази ос правителството определя 3 приоритета:</i></p>	
<p>Приоритетна ос 4: <i>Кръгова и нисковъглеродна икономика</i></p>	<p><i>Идентифицираните за подкрепа за дейности по ПРР са директно насочени към постигане на целите на Приоритетна ос 4 на НПР БГ 2030- „Кръгова и нисковъглеродна икономика“. Целите на НПР БГ са взети в предвид при формирането на приоритетите за развитие в ПРР и в частност към формулираните мерките за <i>Енергийна ефективност и обновяване на жилищни и обществени</i></i></p>

	<i>сгради с проекти за изграждане на системи за оползотворяване на енергията от възобновяеми източници за енергийните и др.</i>
Приоритетна ос 5: Чист въздух и биоразнообразие	<i>Целите на НПП БГ по приоритетна ос 5: „Чист въздух и биоразнообразие“ са взети в предвид при формирането на приоритетите за развитие в ПРР и в частност към формулираните мерките за сектора на: Енергийна ефективност и обновяване на жилища и обществени сгради, Устойчива градска мобилност, Пътна инфраструктура, функционални връзки и пътна безопасност; Зелена градска инфраструктура и сигурност в обществени пространства</i>

- Националната стратегия за адаптация към изменението на климата и План за действие до 2030 г

Националната стратегия за адаптация към изменението на климата и План за действие на Република България задава рамка за действия за адаптиране към изменението на климата (АИК) и приоритетни направления до 2030 г., като идентифицира и потвърждава необходимостта от действия за АИК, както за цялата икономиката, така и на секторно ниво. Включените сектори са: „Селско стопанство“, „Биологично разнообразие и екосистеми“, „Енергетика“, „Гори“, „Човешко здраве“, „Транспорт“, „Туризм“, „Градска среда“ и „Води“. Управлението на риска от бедствия се разглежда като междусекторна тема.

Таблица 45 Анализ на съответствието на ПРР 2021 - 2027 г. с целите по опазване на околната среда, заложен в Националната стратегия за адаптация към изменение на климата и план за действие до 2030 г.

Цели по опазване на околната среда	Начин по който целите са взети предвид в ПРР
<p><i>Общи стратегически цели в Националната стратегия за адаптация към изменение на климата са</i></p> <ul style="list-style-type: none"> <i>• Приобщаване и интегриране на АИК. Това включва подобряване на политиките за адаптиране и включването на съображенията за адаптация в съществуващите национални и секторни планове и програми.</i> <i>• Изграждане на институционален капацитет за АИК. Това включва изграждане на експертни знания, обучение, база от знания, мониторинг и изследвания,</i> 	<p><i>Пряко отношение към ПРР 2021-2027 г. имат сектори, „Енергетика“, „Туризм“, „Транспорт“ и в частност „Води“;</i></p> <p><i>ПРР 2021-2027 г. интегрира АИК в приоритетна ос 1: „Интегрирано градско развитие“, приоритетна ос 2 : „Интегрирано териториално развитие“ и приоритетна ос 3 : „Техническа помощ“;</i></p> <p><i>В проекта на ПРР са предвидени допустими дейности за енергийна ефективност и инсталации/съоръжения за оползотворяване на ВЕИ в сгради, които ще доведат до редуциране</i></p>

<p>за да се осигурят и подкрепят действията за адаптиране.</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>Повишаване на осведомеността относно АИК. Това включва повишаване на образованието и осведомеността на обществеността по въпросите, свързани с АИК и необходимостта от действия за адаптиране, които да бъдат изпълнени в България, за да се постигне обществена подкрепа и участие в политиките и действията, свързани с адаптацията.</i> <p><i>-Изграждане на устойчивост към изменението на климата. Това включва укрепване управлението на инфраструктурата и материалните активи и защита на природните богатства като обхваща инфраструктурата на водната система, инфраструктурата за енергоснабдяване, както и защита и подобряване на екосистемните услуги (включително тези, предоставяни от горските ресурси).</i></p>	<p><i>емисиите на парникови газове и подобряване на микроклимата в градовете като цяло.</i></p> <p><i>Към секторна цел - „Включване на устойчивостта към климатичните промени в проектирането и инженеринга“ към сектор „Енергетика“, са интегрирани допустими мерки по приоритет 1 и 2, „Енергийна ефективност и обновяване на жилищни и обществени сгради“ и „Енергийна ефективност и кръгова икономика“.</i></p> <p><i>Към сектор „Транспорт“ са интегрирани допустими мерки по приоритет 1 и 2 - „Устойчива градска мобилност“.</i></p> <p><i>Към сектор „Води“ са предвидени дейности към подобряване на управление на инфраструктурата на водната система в жилищни и обществени сгради.</i></p>
---	--

- Националната стратегия за намаляване на риска от бедствия 2018-2030 г.

Стратегията отчита международния подход за осигуряване на съгласуваност на политиките за намаляване на риска от бедствия, адаптиране към промените в климата и устойчиво развитие. Очакванията от изпълнение на стратегията са: „Ограничаване възникването на нови и намаляване на съществуващите рискове от бедствия, с цел постигане на устойчивост.“

Таблица 46 Анализ на съответствието на ПРП 2021 - 2027 г. с целите по опазване на околната среда, заложен в Националната стратегия за намаляване на риска от бедствия

Цели по опазване на околната среда	Начин по който целите са взети предвид в ПРП
<p><i>В националната стратегия за намаляване на риска от бедствия са разгледани следните стратегически цели:</i></p> <p><i>1. Постигане на устойчивост на обществото при бедствия;</i></p>	<p><i>Стратегията е интегрирана в проекта на ПРП 2021-2027 г., във всички приоритетни оси, като допустими мерки, които ще имат пряк принос за постигане на стратегическите цели са в частта - Пътна</i></p>

<p>2. Изграждане на капацитет за управление на риска от бедствия на всички административни нива на управление;</p> <p>3. Постигане на съгласуваност при провеждане на политиките за устойчиво развитие, адаптиране към промените в климата и намаляване на риска от бедствия;</p> <p>4. Постигане на устойчивост на финансирането на защитата при бедствия.</p>	<p>инфраструктура, функционални връзки и пътна безопасност (напр. укрепване на свлачища), както и в дейности по „Енергийна ефективност и обновяване на жилища и обществени сгради“ с проекти за изграждане на системи за оползотворяване на енергията от възобновяеми източници за енергийните.</p>
---	---

- Национална програма за контрол на замърсяването на въздуха (2020 – 2030)

Основната цел на Националната програма за контрол на замърсяването на въздуха е да изпълни задълженията за намаляване на емисиите спрямо 2005 г. според разпоредбите на Директива (ЕС) 2016/2284, което да доведе до постепенно постигане на нива на КАВ, които не водят до значителни отрицателни въздействия и рискове за човешкото здраве и за околната среда. В член 1 и в приложение II към Директива (ЕС) 2016/2284 са определени задълженията за намаляване на емисиите за 2020 г. и 2030 г., които се отнасят до годишните антропогенни емисии на всяка държава-членка на серен диоксид (SO₂), азотни оксиди (NO_x), неметанови летливи органични съединения (НМЛОС), амоняк (NH₃) и фини прахови частици (ФПЧ_{2.5}).

Таблица 47 Анализ на съответствието на ПРР 2021 - 2027 г. с целите по опазване на околната среда, заложен в Националната програма за контрол на замърсяването на въздуха (2020-2030 г.)

Стратегически документ и цели по опазване на околната среда	Начин по който целите са взети предвид в ПРР
<p>Основната цел на Националната програма за контрол на замърсяването на въздуха е да изпълни задълженията за намаляване на емисиите спрямо 2005 г., според разпоредбите на Директива (ЕС) 2016/2284, което да доведе до постепенно постигане на нива на КАВ, които не водят до значителни отрицателни въздействия и рискове за човешкото здраве и за околната среда.</p>	<p>Връзката на ПРР 2021-2027 с опазване чистотата на атмосферния въздух е индиректна. ПРР 2021-2027 ще има индиректно положително влияние върху качеството на атмосферния въздух, посредством изпълнение на проекти, насочени към енергийна ефективност и кръговата икономика, както и с мерки по устойчив градски транспорт (електромобилност, зелена градска среда и др.), което ще спомогне до постепенно постигане на нива на КАВ, съгласно Директива (ЕС) 2016/2284</p>

- Национална програма за подобряване качеството на атмосферния въздух 2018-2024 г.

Разработването на програмата е извършено посредством договор за консултантски услуги между Световната банка и Министерство на околната среда и водите (МОСВ). Поради неспазване на нормите за качество на въздуха, правителството на България понастоящем е обект на процедура по нарушение пред Съда на ЕС. По-специално, това се отнася до двадесет и осем общини, в които се наблюдава неспазване на изискванията на директивата за по-чист въздух за Европа (директива SAFE) по отношение на ФПЧ₁₀. В програмата е направен преглед на резултатите от мониторинга на качеството на въздуха на общините, които не са отговаряли на директива SAFE в някакъв момент в периода 2011-2016г. Прегледа показва, че основния проблем за българските общини е броят на дните, в които средноденонощната норма от 50 µg/m³ е превишена. Поради тази причина, в програмата са заложили мерки, които да бъдат изпълнени до края на 2024г., за да се постигне съответствие с изискванията на директивата за по-чист въздух за Европа по отношение на нивата на ФПЧ₁₀.

Предложени са четири мерки за намаляване на емисиите на ФПЧ₁₀ от битовото отопление: те се отнасят до вида гориво, качествата на горивата и технологиите, които се използват за преобразуване на енергия от горивата в полезна топлина. В областта на транспорта са предложени две мерки за намаляване на емисиите на ФПЧ₁₀: подобряване на качеството на периодичните технически прегледи, както при първоначална регистрация на автомобила, така и по време на нормалната му употреба, комбинирани със санкции.

Стратегически документ и цели по опазване на околната среда	Начин по който целите са взети предвид в ПРР
<p>Мерки в сектор транспорт:</p> <p>- Подобряване на периодичните технически прегледи: (проверка за наличие на DPF филтри и катализатори; парична санкция на всеки собственик на автомобил, за когото е установено, че управлява незаконно превозно средство.)</p> <p>- Създаване на зони с ниски емисии</p> <p>Принципът на зоните с ниски емисии (ЗНЕ) е, че водачите на превозни средства от категории, които замърсяват повече - в случая дизелови автомобили от категории преди Евро и Евро I - са задължени да заплащат такса за влизане в зоната, така че част от собствениците на тези автомобили няма да влизат изобщо в зоната или ще се пренасочат към обществения транспорт, или дори ще закупят по-модерно превозно средство с по-ниски емисии. ЗНЕ са предназначени да спират по-старите превозни средства и да насърчават използването на по-новите,</p>	<p>ПРР има отношение към мерките в сектор „транспорт“ и по-конкретно при изпълнение на дейности за обновяване на транспортната, инфраструктура, включително инфраструктура за алтернативни горива за нуждите на обществения градски транспорт (например гнездовата и контактна мрежа, подобряване на спирки, депа, бази за ремонт, поддръжка и оборудване, зарядни станции)</p> <p>Мерките в Националната програма за КАВ ще бъдат изпълнени, посредством дейности, касаещи разработването и подобряване на системи за обществен градски транспорт, в това число закупуване на нов,</p>

Този документ е създаден в рамките на бюджетна линия BG16RFOP001-8.002-0002 “Бюджетна линия на отдел „Оценка, информация и публичност“/ Координация и оценка, финансирана по Приоритетна ос 8 „Техническа помощ“ на Оперативна програма „Региони в растеж“ 2014-2020, съфинансиран от Европейския съюз чрез Европейския фонд за регионално развитие

<p>по-чисти Евро категории превозни средства, особено дизеловите.</p>	<p>екологосъобразен подвижен състав за нуждите на градския транспорт, който отговаря на европейската нормативна уредба за вредни емисии от двигателите и използване на възобновяеми/алтернативни енергийни източници в градския транспорт.</p>
---	--

- Планове за управление на речните басейни за периода 2016- 2021 г.

Планът за управление на речните басейни (ПУРБ) е основен инструмент за интегрирано управление на водите съгласно изискванията на Директива 2000/60/ЕС - Рамкова Директива за водите. Съгласно директивата първият План за управление на речните басейни е изготвен в края на 2009г. и се актуализира на всеки шест години.

Планът за управление на речните басейни (ПУРБ) се разработва на ниво басейнова дирекция, съгласно изискването на чл. 155, ал. 1, т. 2 от Закона за водите и чл. 13 на Рамковата директива за водите.

Таблица 48 Анализ на съответствието на ПРР 2021 - 2027 г. с целите по опазване на околната среда, заложен в ПУРБ 2016-2021 г.

Стратегически документ и цели по опазване на околната среда	Начин по който целите са взети предвид в ПРР
<p>Неразделна част от ПУРБ е Програма от мерки за постигане на целите за опазване на околната среда. На база на определеното текущо състояние на водите и водните екосистеми, отчитайки бъдещото развитие и потребностите от вода, са определени целите за всяко водно тяло (ВТ) за постигане на „добро състояние на водите“, като са взети предвид и зоните за защита на водите и техните специфични изисквания. Въз основа на анализа на състоянието на всяко водно тяло и причините, довели до това състояние, съобразявайки се с поставените цели, са планирани мерки за редуциране или отстраняване на негативния ефект.</p>	<p>Проектът на ПРР 2021-2027 г. интегрира целите и мерките за постигане на добро състояние на водите, разгледани в ПУРБ. По приоритет 1 и 2 са включени като допустими мерки от ПУРБ, дейности за подобряване на състоянието на водите по изграждане на нови сградни ВиК инсталации в жилищни, обществени и административни сгради.</p>

6.2. Цели на опазване на околната среда на европейско равнище

- *Програмата за устойчиво развитие за периода до 2030 г. на Организацията на обединените нации (ООН) „Да преобразим света“:*

Програмата до 2030 г. за устойчиво развитие, приета от Организацията на обединените нации (ООН) през септември 2015 г., представлява нова и амбициозна рамка за постигане на устойчиво развитие и изкореняване на бедността. Същността на Програмата до 2030 г. се състои в определянето на набор от Цели за устойчиво развитие (ЦУР) и свързаните с тях практически насочени задачи.

ЕС следва играе водеща роля за изпълнението на Програмата, съответстваща на активното му участие в преговорите. В съобщението на Комисията, озаглавено „Следващи стъпки за устойчиво европейско бъдеще: европейско действие за развитие“, се посочва значението на ЦУР за Европа и се обяснява как ЕС ще допринесе за тяхното изпълнение, включително чрез външната си дейност. В Глобалната стратегия за външната политика и политиката на сигурност на ЕС, която представя визията за ролята на Европа в света, се подчертава значението на ЦУР в контекста на външната дейност на ЕС. Освен това Програмата до 2030 г. трябва включва политиката на Съюза в областта на сътрудничеството за развитие, по-специално чрез преразглеждане на общата визия на институциите на ЕС и държавите членки, определена в Консенсуса за развитие, който беше подписан през 2005 г. и имаше за цел постигането на Целите на хилядолетието за развитие.

Целите за устойчиво развитие, които се поставят в Програмата за устойчиво развитие до 2030 г. са (подчертаните имат отношение към ПРР):

- Цел 1: Изкореняване на бедността;
- Цел 2: Премахване на глада;
- Цел 3: Добро здраве и благоденствие (По приоритет 1 и 2 се предвиждат следните дейности с пряко отношение към ЦУР 2: Осигуряване на системи за защита от шума, Обновяване на транспортната инфраструктура, включително инфраструктура за алтернативни горива за нуждите на обществения градски транспорт, закупуване на нов, екологосъобразен подвижен състав за нуждите на градския транспорт, който отговаря на европейската нормативна уредба за вредни емисии от двигателите и използване на възобновяеми/алтернативни енергийни източници в градския транспорт. изграждане на обществени зони за отдих и зелени площи, включително физически елементи на градската среда и зелена инфраструктура за сгради);
- Цел 4: Качествено образование; (по приоритет 1 и 2 се предвиждат следните дейности с отношение към ЦУР 4: инфраструктура за предучилищно, училищно и висше образование, включително детски градини; доставка и монтаж на специфични и иновативни инструменти и оборудване за подкрепената инфраструктура.)

- Цел 5: Равенство между половете;
- Цел 6: Чиста вода и канализация: *(по приоритет 1 и 2 се предвиждат следните дейности с отношение към ЦУР 6: Обследвания за енергийна ефективност и технически обследвания на съществуващи жилищни и административни сгради, подмяна на ВиК сградни инсталации и др.)*
- Цел 7: Икономически достъпна и чиста енергия;
- Цел 8: Достоен труд и икономически растеж:
- Цел 9: Промисленост, иновации и инфраструктура: *(по приоритет 1 и 2 се предвиждат следните дейности с отношение към ЦУР 8 и ЦУР 9: техническа инфраструктура за бизнес и предприемачество; инфраструктура (включително сгради) за развитие на бизнес и индустриални зони);*
- Цел 10: Намаляване на неравенствата;
- Цел 11: Устойчиви градове и общности *(ППР 2021-2027 г. като цяло има за цел насърчаването на интегрираното социално, икономическо и екологично развитие, културното наследство и сигурността в градските райони, което е в изпълнение на ЦУР 11)*
- Цел 12: Отговорно потребление и производство
- Цел 13: Дейности във връзка с климата – *(по приоритет 1 и 2 се предвиждат следните дейности с отношение към ЦУР 13: Изпълнение на мерки за енергийна ефективност, топлинно изолиране на външните ограждащи елементи (външни стени, покриви, подове и др.); системите за поддържане на микроклимата: основен ремонт, модернизация или подмяна на локални източници на топлина/котелни стопанства или прилежащите им съоръжения; изграждане на системи за оползотворяване на енергията от възобновяеми източници за енергийните потребности на сградата и др.)*
- Цел 14: Живот под водата
- Цел 15: Живот на земята
- Цел 16: Мир, правосъдие и силни институции;
- Цел 17: Партньорство за изпълнение на целите. *(Принципът на партньорство се прилага при изпълнението и на двата приоритета: при Приоритет 1 за интегрирано градско развитие той отразява партньорството в рамките на една градска община или между отделните градските общини (включително местните заинтересовани страни), включени в градски клъстери с общи бюджетни пакети, и по Приоритет 2 за интегрирано териториално развитие на регионите между различните заинтересовани страни в съответния регион от ниво NUTS 2. Партньорството между различните общини не е задължително условие, но е необходимост и ще се прилага по отношение на проекти, насочени към територии с по-широк обхват. Същевременно, партньорството между различни видове организации (бенефициенти) ще бъде задължително изискване по Приоритет 2, предвид спецификата на инструмента ИТИ. В тази връзка, допустими бенефициенти в рамките на ППР*

2021-2027 са партньорства, включително някои или всички от изброените по-долу (списъкът не е изчерпателен):

- държавни органи, областни администрации и общински власти
- представители на гражданското общество - неправителствени организации, организации на работодатели, синдикати, фондации
- бизнес - представители на големи предприятия, представители на малки и средни предприятия и др.
- научна общност - представители на университети, Българска академия на науката, Селскостопанската академия и др.)

- **„Европейска зелена сделка“**

„Европейската зелена сделка“ поставя 10 основни точки в плана на Европейската комисия, както следва:

- **„Климатично неутрална“ Европа** – Това е всеобхватната цел на Европейската зелена сделка. ЕС ще се стреми да постигне нулеви нетни емисии на парниковите газове до 2050г., цел, която ще бъде подпомогната от „Закон за климата“
- **Кръгова икономика** – включва устойчива продуктова политика с „предписания как да се произвеждат стоки“, използвайки по-малко материали и гарантирайки, че те ще могат да бъдат използвани повторно и да бъдат рециклирани.
- **Реновиране на сградите** – Това е една от водещите програми на Зелената сделка. Основната цел е „поне да се удвои или дори утрои“ степента на обновяване на сградите, която в момента е около 1%. ПРР ще се изпълнява в съответствие с Дългосрочната стратегия за саниране на сградния фонд в Република България с хоризонт до 2050 г., като ще се финансират всички видове мерки за енергийна ефективност в сградите.
- **Нулево замърсяване** - Независимо дали във въздуха, почвата или водата, целта е да се постигне „околна среда без замърсители“ до 2050 г. Инициативи там включват стратегия за химическата индустрия.
- **Екосистеми и биоразнообразие** – снова стратегия за биологичното разнообразие до 2030 г. с нови мерки, адресиращи основните причинители за загубата на биологично разнообразие, мерки за справяне със замърсяването на почвата и водите, както и нова стратегия за горите;
- **Стратегия „От фермата до трапезата“** – цели „зелено и по-здравословно земеделие“ и включва планове за „значително намаляване на използването на химически пестициди, торове и антибиотици“
- **Транспорт** – цели по отношение на въглеродните емисии на автомобилите; насърчаване на електрическите превозни средства и на устойчивите алтернативни горива – дейности към „Устойчив градски транспорт“ по приоритетна ос 1 и „Инвестиции за устойчива градска мобилност“ по приоритет 2

- **Финанси** – механизъм за справедлив преход чрез предоставяне на помощ за районите, които са най-силно зависими от изкопаемите горива;
- **Научни изследвания и разработки и иновации** – финансиране на научни изследвания за благоприятни за климата технологии и изследователски проекти с екологични цели
- **Външни отношения**

7. Вероятни значителни отрицателни въздействия върху околната среда и човешкото здраве при реализиране на предвижданията на ПРР 2021 - 2027 г.

7.1. Въздействие на проекта на ПРР на ниво приоритетни оси, инвестиционни приоритети и специфични цели

В настоящият раздел е направена оценка на въздействието на околната среда на ниво приоритетни оси, инвестиционни приоритети, специфични и допустими цели. Оценката не е извършена по приоритетна ос 3 „Техническа помощ“, тъй като предвидените дейности са свързани с подобряване на обмена на информация, организиране на информационни събития (конференции, информационни дни, и т.н.), посветени на възможности за финансиране, дейности, насочени към подобряване на контрола, одита и юридическите и представителните услуги; дейности по оценка на административния процес и др.

Извършената оценка по Приоритетна ос 1 и 2 е извършена като вероятните значителни въздействия върху околната среда са определени като: преки, косвени, вторични, кумулативни, едновременни, обратими, необратими, краткосрочни, средносрочни, дългосрочни, постоянни, временни, положителни и отрицателни.

Оценката на вероятните значителни въздействия върху компонентите и факторите на околната среда, в т.ч. човешкото здраве, е направена в следващите таблици. Отделно са направени анализи и прогнози за връзките и взаимодействията между факторите и компонентите на околната среда, за възможността за възникване на трансгранично въздействие на ПРР 2021-2027 г. върху околната среда и здравето на хората на други държави. Изведени са обобщени изводи за въздействията.

Таблица 49 Въздействия върху климата и атмосферния въздух

Възможни последици														
Стратегическа цел, специфични приоритети, Конкретни мерки и цели	преки	косвени	вторични	кумулятивни	едновременни	обратимо	необратимо	краткосрочни	дългосрочни	постоянни	временни	Положителни	отрицателни	Степен на въздействие, компонент на околната среда, върху който въздейства и пояснения“. „Климат и атмосферен въздух“
ПРИОРИТЕТ 1 „ИНТЕГРИРАНО ГРАДСКО РАЗВИТИЕ“														
<i>СЦ 1 Насърчаване на интегрираното социално, икономическо и екологично развитие, културното наследство и сигурността в градските райони</i>														
Инвестиционен приоритет: Инфраструктурни мерки за насърчаване на икономическата активност	✓					✓			✓	✓		✓		Положително въздействие, дължащо се на предвидените дейности в областта на инфраструктура (включително сгради) за развитие на бизнес и индустриални зони. Изпълнението на дейности и мерки в обхвата на тази област ще доведат до редуциране емисиите в производствата, чрез обновяване на техническите параметри на сградите и производствата;
Инвестиционен приоритет Енергийна ефективност и обновяване на жилищни и обществени сгради:	✓					✓			✓	✓		✓		Положително въздействие, дължащо се на предвидените дейности за енергийна ефективност и инсталации и съоръжения за оползотворяване на ВЕИ в сгради, подмяна на локални източници на топлина/котелни стопанства или прилежащите им съоръжения, които ще доведат до редуциране емисиите на парникови газове и подобряване на микроклимата в градовете;
Инвестиционен приоритет Устойчива градска мобилност:	✓					✓			✓	✓		✓		Положително въздействие, дължащо се на обновяване на транспортната инфраструктура, включително инфраструктура за алтернативни горива за нуждите на обществения градски транспорт в т.ч. изграждане/обновяване/реконструкция на улични мрежи и транспортна инфраструктура и съоръженията към нея, както и на инфраструктура за развитие на велосипеден транспорт.

Възможни последици														
Стратегическа цел, специфични приоритети, Конкретни мерки и цели	преки	косвени	вторични	кумулятивни	едновременни	обратимо	необратимо	краткосрочни	дългосрочни	постоянни	временни	Положителни	отрицателни	Степен на въздействие, <i>компонент на околната среда, върху който въздейства</i> и пояснения“.
														„Климат и атмосферен въздух“
Инвестиционен приоритет Пътна инфраструктура, функционални връзки и пътна безопасност:	✓					✓			✓	✓		✓		Положително въздействие, дължащо се на обновяване на пътната инфраструктура на пътища от I, II, III и IV клас. включително създаване на интелигентни транспортни системи, с цел превенция и повишаване на осведомеността.
Инвестиционен приоритет Зелена градска инфраструктура и сигурност в обществени пространства	✓					✓			✓	✓		✓		Положително въздействие, дължащо се на изграждането на нови и рехабилитацията на зелени площи, зони за отдих и парковете (фонтани, водни площи, озеленяване и др.), което ще има пряк ефект за подобряване или компенсация на негативните последици от урбанизацията, като повлияят положително на микроклимата на града и спомогнат за намаляване на топлинния стрес по време на горещите вълни.
Инвестиционен приоритет Образователна инфраструктура		✓				✓				✓		✓		Положително въздействие от предвидените дейности по отношение на изграждане на инфраструктура в училища, детски учебни заведения и ясли в т.ч. за енергийна ефективност и инсталации и съоръжения за оползотворяване на ВЕИ в сгради, подмяна на локални източници на топлина/котелни стопанства или прилежащите им съоръжения, които ще доведат до редуциране емисиите на парникови газове;
Инвестиционен приоритет Общинско жилищно настаняване		✓				✓				✓		✓		Положително въздействие от предвидените дейности за енергийна ефективност и инсталации и съоръжения за оползотворяване на ВЕИ в сгради, вкл. подмяна на локални източници на топлина/котелни стопанства или

Възможни последици														
Стратегическа цел, специфични приоритети, Конкретни мерки и цели	преки	косвени	вторични	кумулятивни	едновременни	обратимо	необратимо	краткосрочни	дългосрочни	постоянни	временни	Положителни	отрицателни	Степен на въздействие, компонент на околната среда, върху който въздейства и пояснения“.
														„Климат и атмосферен въздух“
														прилежащите им съоръжения които ще доведат до редуциране емисиите на парникови газове;
Инвестиционен приоритет Здравна и социална инфраструктура		✓				✓				✓		✓		Положително въздействие в резултат на предвидени дейности в областта на здравна и социална инфраструктура. в т.ч. енергийна ефективност и инсталации и съоръжения за оползотворяване на ВЕИ в сгради вкл. подмяна на локални източници на топлина/котелни стопанства или прилежащите им съоръжения, които ще доведат до редуциране емисиите на парникови газове;
Инвестиционен приоритет Култура и спорт		✓				✓			✓	✓		✓		Положително въздействие в резултат на предвидени дейности в областта на културата и спорта в т.ч. изграждане на инфраструктура за култура и спорт (енергийна ефективност и инсталации и съоръжения за оползотворяване на ВЕИ в сгради, вкл. подмяна на локални източници на топлина/котелни стопанства или прилежащите им съоръжения, които ще доведат до редуциране емисиите на парникови газове;)
Инвестиционен приоритет Туризъм		✓				✓			✓	✓		✓		Положително въздействие от предвидените дейности за енергийна ефективност и инсталации и съоръжения за оползотворяване на ВЕИ в сгради, вкл. подмяна на локални източници на топлина/котелни стопанства или прилежащите

Възможни последици														
Стратегическа цел, специфични приоритети, Конкретни мерки и цели	преки	косвени	вторични	кумулятивни	едновременни	обратимо	необратимо	краткосрочни	дългосрочни	постоянни	временни	Положителни	отрицателни	Степен на въздействие, компонент на околната среда, върху който въздейства и пояснения“.
														„Климат и атмосферен въздух“
														им съоръжения които ще доведат до редуциране емисиите на парникови газове;
ПРИОРИТЕТ 2 ИНТЕГРИРАНО ТЕРИТОРИАЛНО РАЗВИТИЕ НА РЕГИОНИТЕ														
Инвестиционен приоритет Здравна и социална инфраструктура		✓				✓			✓	✓				Положително въздействие в резултат на предвидени дейности в областта на здравна и социална инфраструктура. в т.ч. енергийна ефективност и инсталации и съоръжения за оползотворяване на ВЕИ в сгради, вкл. подмяна на локални източници на топлина/котелни стопанства или прилежащите им съоръжения, които ще доведат до редуциране емисиите на парникови газове;
Инвестиционен приоритет Образователна инфраструктура		✓				✓			✓	✓				Положително въздействие от предвидените дейности по отношение предвидената за изграждане инфраструктура в училища, детски учебни заведения и ясли в т.ч. за енергийна ефективност и инсталации и съоръжения за оползотворяване на ВЕИ в сгради вкл. подмяна на локални източници на топлина/котелни стопанства или прилежащите им съоръжения, които ще доведат до редуциране емисиите на парникови газове;
Инвестиционен приоритет Културна инфраструктура		✓				✓			✓	✓		✓		Положително въздействие в резултат на предвидени дейности в областта на културата инфраструктура (енергийна ефективност и инсталации и съоръжения за

Възможни последици														
Стратегическа цел, специфични приоритети, Конкретни мерки и цели	преки	косвени	вторични	кумулятивни	едновременни	обратимо	необратимо	краткосрочни	дългосрочни	постоянни	временни	Положителни	отрицателни	Степен на въздействие, компонент на околната среда, върху който въздейства и пояснения“.
														„Климат и атмосферен въздух“
														оползотворяване на ВЕИ в сгради, вкл. подмяна на локални източници на топлина/котелни стопанства или прилежащите им съоръжения които ще доведат до редуциране емисиите на парникови газове;)
Инвестиционен приоритет Жилищно настаняване		✓				✓			✓	✓		✓	✓	Положително въздействие в резултат на предвидени дейности в областта на здравна и социална инфраструктура. в т.ч. енергийна ефективност и инсталации и съоръжения за оползотворяване на ВЕИ в сгради вкл. подмяна на локални източници на топлина/котелни стопанства или прилежащите им съоръжения, които ще доведат до редуциране емисиите на парникови газове;
Инвестиционен приоритет Енергийна ефективност и кръгова икономика	✓					✓			✓	✓		✓		Положително, чрез газифициране на сгради изградяване на системи за оползотворяване на енергията от възобновяеми източници за енергийните потребности на сградата, подмяна на локални източници на топлина/котелни стопанства или прилежащите им съоръжения;
Инвестиционен приоритет Инвестиции за устойчива градска мобилност:	✓					✓			✓	✓		✓		Положително, чрез обновяване на транспортната инфраструктура, включително инфраструктура за алтернативни горива за нуждите на обществения градски транспорт.

Възможни последици														
Стратегическа цел, специфични приоритети, Конкретни мерки и цели	преки	косвени	вторични	кумулятивни	едновременни	обратимо	необратимо	краткосрочни	дългосрочни	постоянни	временни	Положителни	отрицателни	Степен на въздействие, компонент на околната среда, върху който въздейства и пояснения“.
														„Климат и атмосферен въздух“
Инвестиционен приоритет Пътна инфраструктура, функционални връзки и пътна безопасност:	✓					✓			✓	✓		✓		Положително, чрез изграждане/обновяване/реконструкция на пътната инфраструктура пътища от I, II, III и IV клас, с което ще намалее емисиите на ФПЧ.
Инвестиционен приоритет Качествена и безопасна среда	✓					✓			✓	✓		✓		Положително, чрез изграждане на зелена инфраструктура в т.ч. паркове, зелени пояси, междублокови пространства и др.
Инвестиционен приоритет Мерки за насърчаване на икономическата активност		✓				✓			✓	✓		✓		Положително въздействие, дължащо се на предвидените дейности в областта на инфраструктура (включително сгради) за развитие на бизнес и индустриални зони. Изпълнението на дейности и мерки в обхвата на тази област ще доведат до редуциране емисиите в производствата, чрез обновяване на техническите параметри на сградите;
Инвестиционен приоритет Туризм		✓				✓			✓	✓		✓		Положително въздействие от предвидените мерки, свързани с развитието, подобряването, разширяването и социализацията на туристическите зони и свързаната с тях инфраструктура.

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ ФОНД ЗА
РЕГИОНАЛНО РАЗВИТИЕ

www.eufunds.bg

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
РЕГИОНИ В РАСТЕЖ

www.bgregio.eu

Възможни последици														
Стратегическа цел, специфични приоритети, Конкретни мерки и цели	преки	косвени	вторични	кумулятивни	едновременни	обратимо	необратимо	краткосрочни	дългосрочни	постоянни	временни	Положителни	отрицателни	Степен на въздействие, <i>компонент на околната среда, върху който въздейства</i> и пояснения“.
														„Климат и атмосферен въздух“
Инвестиционен приоритет Културно-историческо наследство		✓				✓			✓	✓		✓		Дейностите по тази мярка (организационни, административни, и др.) не са свързани с въздействие върху околната среда

Този документ е създаден в рамките на бюджетна линия BG16RFOP001-8.002-0002 “Бюджетна линия на отдел „Оценка, информация и публичност“/ Координация и оценка, финансирана по Приоритетна ос 8 „Техническа помощ“ на Оперативна програма „Региони в растеж“ 2014-2020, съфинансиран от Европейския съюз чрез Европейския фонд за регионално развитие

Таблица 50 Въздействия върху водите - повърхностни и подземни

Възможни последици														
Стратегическа цел, специфични приоритети, Конкретни мерки и цели	преки	косвени	вторични	кумулятивни	едновременни	обратимо	необратимо	краткосрочни	дългосрочни	постоянни	временни	Положителни	отрицателни	Степен на въздействие компонент на околната среда, върху който въздейства и пояснения „Повърхностни и подземни води“
ПРИОРИТЕТ 1 „ИНТЕГРИРАНО ГРАДСКО РАЗВИТИЕ“														
<i>СЦ 1 Насърчаване на интегрираното социално, икономическо и екологично развитие, културното наследство и сигурността в градските райони</i>														
Инвестиционен приоритет Инфраструктурни мерки за насърчаване на икономическата активност		✓				✓			✓	✓		✓		Въздействието се оценява като положително, чрез изпълнение на инфраструктурни мерки за насърчаване на икономическата активност в т.ч. изграждане на ВиК сградни инсталации, рехабилитираните водопроводни и канализационни сградни отклонения.
Инвестиционен приоритет Енергийна ефективност и обновяване на жилищни и обществени сгради:		✓				✓			✓	✓		✓		<p>Не се очаква пряко въздействие върху повърхностни и подземни води, тъй като предвидените дейности засягат само вертикални технически ВиК сградни инсталации. Положително въздействие се очаква върху качеството на водите за питейно-битови цели от рехабилитираните водопроводни сградни отклонения, както и предотвратяване на загубите на вода. По отношение на канализационните отклонения – ще бъдат предотвратени загуби и разливи на отпадъчни води.</p> <p>При евентуално използване на геотермални води за оползотворяване на топлината им в сгради по предвидените дейности за оползотворяване на ВЕИ в сгради ще се окаже въздействие върху количеството на подземните геотермални води. Налични са технологии, при които след</p>

Възможни последици														
Стратегическа цел, специфични приоритети, Конкретни мерки и цели	преки	косвени	вторични	кумулятивни	едновременни	обратимо	необратимо	краткосрочни	дългосрочни	постоянни	временни	Положителни	отрицателни	Степен на въздействие компонент на околната среда, върху който въздейства и пояснения „Повърхностни и подземни води“
														отнемане на топлината, водите се връщат обратно, при което въздействието ще е незначително. Въздействието се оценява като положително.
Инвестиционен приоритет Устойчива градска мобилност		✓				✓			✓	✓		✓		Няма дейности, които биха оказали въздействие върху качеството и количеството на водите.
Инвестиционен приоритет Пътна инфраструктура, функционални връзки и пътна безопасност:		✓				✓			✓	✓		✓		Не се очаква пряко въздействие върху повърхностни и подземни води, тъй като предвидените дейности засягат пътища от I, II и III клас от републиканската пътна мрежа и IV клас за пътищата за 10те градски общини.
Инвестиционен приоритет Зелена градска инфраструктура и сигурност в обществени пространства		✓				✓			✓	✓		✓		Единствено дейностите по възстановяване на водни площи, чешми и фонтани са свързани с водоползване. Ще се постигне по-добра ефективност с ползването на води, в сравнение с текущото състояние, поради подобряване и обновяване на съоръженията. Дейностите не предполагат замърсяване на води и влошаване на качеството им.
Инвестиционен приоритет Образователна инфраструктура		✓				✓			✓	✓		✓		Няма дейности, които биха оказали въздействие върху качеството и количеството на водите. При евентуално използване на геотермални води за оползотворяване на топлината им в сгради по предвидените дейности за оползотворяване на ВЕИ в сгради ще се окаже въздействие върху количеството на подземните

Възможни последици														
Стратегическа цел, специфични приоритети, Конкретни мерки и цели	преки	косвени	вторични	кумулятивни	едновременни	обратимо	необратимо	краткосрочни	дългосрочни	постоянни	временни	Положителни	отрицателни	Степен на въздействие компонент на околната среда, върху който въздейства и пояснения „Повърхностни и подземни води“
														геотермални води. Налични са технологии, при които след отнемане на топлината, водите се връщат обратно, при което въздействието ще е незначително.
Инвестиционен приоритет Общинско жилищно настаняване		✓				✓			✓	✓		✓		Няма дейности, които биха оказали въздействие върху качеството и количеството на водите. При евентуално използване на геотермални води за оползотворяване на топлината им в сгради по предвидените дейности за оползотворяване на ВЕИ в сгради ще се окаже въздействие върху количеството на подземните геотермални води. Налични са технологии, при които след отнемане на топлината, водите се връщат обратно, при което въздействието ще е незначително.
Инвестиционен приоритет Здравна и социална инфраструктура		✓				✓			✓	✓		✓		Няма дейности, които биха оказали въздействие върху качеството и количеството на водите. При евентуално използване на геотермални води за оползотворяване на топлината им в сгради по предвидените дейности за оползотворяване на ВЕИ в сгради ще се окаже въздействие върху количеството на подземните геотермални води. Налични са технологии, при които след отнемане на топлината, водите се връщат обратно, при което въздействието ще е незначително.
Инвестиционен приоритет Култура и спорт:		✓				✓			✓	✓		✓		Няма дейности, които биха оказали въздействие върху качеството и количеството на водите.

Възможни последици														
Стратегическа цел, специфични приоритети, Конкретни мерки и цели	преки	косвени	вторични	кумулятивни	едновременни	обратимо	необратимо	краткосрочни	дългосрочни	постоянни	временни	Положителни	отрицателни	Степен на въздействие компонент на околната среда, върху който въздейства и пояснения „Повърхностни и подземни води“
														При евентуално използване на геотермални води за оползотворяване на топлината им в сгради по предвидените дейности за оползотворяване на ВЕИ в сгради ще се окаже въздействие върху количеството на подземните геотермални води. Налични са технологии, при които след отнемане на топлината, водите се връщат обратно, при което въздействието ще е незначително.
Инвестиционен приоритет Туризъм		✓				✓			✓	✓		✓		Няма дейности, които биха оказали въздействие върху качеството и количеството на водите.
ПРИОРИТЕТ 2 ИНТЕГРИРАНО ТЕРИТОРИАЛНО РАЗВИТИЕ НА РЕГИОНИТЕ														
Инвестиционен приоритет Здравна и социална инфраструктура		✓				✓			✓	✓		✓		Няма дейности, които биха оказали въздействие върху качеството и количеството на водите. При евентуално използване на геотермални води за оползотворяване на топлината им в сгради по предвидените дейности за оползотворяване на ВЕИ в сгради ще се окаже въздействие върху количеството на подземните геотермални води. Налични са технологии, при които след отнемане на топлината, водите се връщат обратно, при което въздействието ще е незначително.

Възможни последици														
Стратегическа цел, специфични приоритети, Конкретни мерки и цели	преки	косвени	вторични	кумулятивни	едновременни	обратимо	необратимо	краткосрочни	дългосрочни	постоянни	временни	Положителни	отрицателни	Степен на въздействие компонент на околната среда, върху който въздейства и пояснения „Повърхностни и подземни води“
Инвестиционен приоритет Образователна инфраструктура		✓				✓			✓	✓		✓		Няма дейности, които биха оказали въздействие върху качеството и количеството на водите. При евентуално използване на геотермални води за оползотворяване на топлината им в сгради по предвидените дейности за оползотворяване на ВЕИ в сгради ще се окаже въздействие върху количеството на подземните геотермални води. Налични са технологии, при които след отнемане на топлината, водите се връщат обратно, при което въздействието ще е незначително.
Инвестиционен приоритет Културна инфраструктура		✓				✓			✓	✓		✓		Няма дейности, които биха оказали въздействие върху качеството и количеството на водите. При евентуално използване на геотермални води за оползотворяване на топлината им в сгради по предвидените дейности за оползотворяване на ВЕИ в сгради ще се окаже въздействие върху количеството на подземните геотермални води. Налични са технологии, при които след отнемане на топлината, водите се връщат обратно, при което въздействието ще е незначително.
Инвестиционен приоритет Жилищно настаняване		✓				✓			✓	✓		✓		Няма дейности, които биха оказали въздействие върху качеството и количеството на водите.

Възможни последици														
Стратегическа цел, специфични приоритети, Конкретни мерки и цели	преки	косвени	вторични	кумулятивни	едновременни	обратимо	необратимо	краткосрочни	дългосрочни	постоянни	временни	Положителни	отрицателни	Степен на въздействие компонент на околната среда, върху който въздейства и пояснения „Повърхностни и подземни води“
														При евентуално използване на геотермални води за оползотворяване на топлината им в сгради по предвидените дейности за оползотворяване на ВЕИ в сгради ще се окаже въздействие върху количеството на подземните геотермални води. Налични са технологии, при които след отнемане на топлината, водите се връщат обратно, при което въздействието ще е незначително.
Инвестиционен приоритет Енергийна ефективност и кръгова икономика		✓				✓			✓	✓		✓		<p>Не се очаква пряко въздействие върху повърхностни и подземни води, тъй като предвидените дейности засягат само вертикални технически ВиК сградни инсталации. Положително въздействие се очаква върху качеството на водите за питейно-битови цели от рехабилитираните водопроводни сградни отклонения, както и предотвратяване на загубите на вода. По отношение на канализационните отклонения – ще бъдат предотвратени загуби и разливи на отпадъчни води.</p> <p>При евентуално използване на геотермални води за оползотворяване на топлината им в сгради по предвидените дейности за оползотворяване на ВЕИ в сгради ще се окаже въздействие върху количеството на подземните геотермални води. Налични са технологии, при които след отнемане на топлината, водите се връщат обратно, при което въздействието ще е незначително.</p>

Възможни последици														
Стратегическа цел, специфични приоритети, Конкретни мерки и цели	преки	косвени	вторични	кумулятивни	едновременни	обратимо	необратимо	краткосрочни	дългосрочни	постоянни	временни	Положителни	отрицателни	Степен на въздействие компонент на околната среда, върху който въздейства и пояснения „Повърхностни и подземни води“
Инвестиционен приоритет Инвестиции за устойчива градска мобилност:		✓				✓			✓	✓		✓		Няма дейности, които биха оказали въздействие върху качеството и количеството на водите.
Инвестиционен приоритет Пътна инфраструктура, функционални връзки и пътна безопасност:		✓				✓			✓	✓		✓		Не се очаква пряко въздействие върху повърхностни и подземни води, тъй като предвидените дейности засягат пътища от I, II и III клас от републиканската пътна мрежа и IV клас за пътищата.
Инвестиционен приоритет Качествена и безопасна среда		✓				✓			✓	✓		✓		Единствено дейностите по възстановяване на водни площи, чешми и фонтани са свързани с водоползване. Ще се постигне по-добра ефективност с ползването на води, в сравнение с текущото състояние, поради подобряване и обновяване на съоръженията. Дейностите не предполагат замърсяване на води и влошаване на качеството им
Инвестиционен приоритет Мерки за насърчаване на икономическата активност		✓				✓			✓	✓		✓		Въздействието се оценява като положително, чрез изпълнение на инфраструктурни мерки за насърчаване на икономическата активност в т.ч. изграждане на ВиК сградни инсталации, рехабилитираните водопроводни и канализационни сградни отклонения.
Инвестиционен приоритет Туризъм														Няма дейности, които биха оказали въздействие върху качеството и количеството на водите.

Възможни последици														
Стратегическа цел, специфични приоритети, Конкретни мерки и цели	преки	косвени	вторични	кумулятивни	едновременни	обратимо	необратимо	краткосрочни	дългосрочни	постоянни	временни	Положителни	отрицателни	Степен на въздействие компонент на околната среда, върху който въздейства и пояснения „Повърхностни и подземни води“
														При евентуално използване на геотермални води за оползотворяване на топлината им в сгради по предвидените дейности за оползотворяване на ВЕИ в сгради ще се окаже въздействие върху количеството на подземните геотермални води. Налични са технологии, при които след отнемане на топлината, водите се връщат обратно, при което въздействието ще е незначително.
Инвестиционен приоритет -Културно-историческо наследство		✓				✓			✓	✓		✓		Няма дейности, които биха оказали въздействие върху качеството и количеството на водите.

Таблица 51 Въздействие върху почвите

Възможни последици														
Стратегическа цел, специфични приоритети, Конкретни мерки и цели	преки	косвени	вторични	кумулятивни	едновременни	обратимо	необратимо	краткосрочни	дългосрочни	постоянни	временни	Положителни	отрицателни	Степен на въздействие, компонент на околната среда, върху който въздейства и пояснения „Почви“
ПРИОРИТЕТ 1 „ИНТЕГРИРАНО ГРАДСКО РАЗВИТИЕ“														
<i>СЦ 1 Насърчаване на интегрираното социално, икономическо и екологично развитие, културното наследство и сигурността в градските райони</i>														
Инвестиционен приоритет Инфраструктурни мерки за насърчаване на икономическата активност		✓				✓		✓			✓		✓	Изграждането на нови сгради ще е свързано с отнемане на почвен слой, което е в малки количества, а като се има предвид, че е и на територията на градовете, където почвите не са с добри физико-химични характеристики, загубата на почви може да се оцени като незначителна
Инвестиционен приоритет Енергийна ефективност и обновяване на жилищни и обществени сгради:		✓				✓		✓			✓		✓	Основните загуби на почви се очакват при реализирането на изграждане на нови сгради. Засегнатите площи са малки. Повишаването на енергийната ефективност на сградите, води до намаляване на изхвърляните SOx и NOx във въздуха. Тези оксиди са една от основните причинители на киселинни дъждове водещи до сериозно увреждане на повърхностния слой на почвата.
Инвестиционен приоритет Устойчива градска мобилност		✓				✓		✓			✓		✓	Основните загуби на почва се очаква при реализирането на проекти по мярката за Устойчива градска мобилност в т. ч чрез обновяване на транспортната инфраструктура, включително инфраструктура за алтернативни горива за нуждите на обществения градски транспорт. Подобрването на транспортната инфраструктура ще доведе до подобряване качеството на атмосферния въздух (намаляване на количеството на ФПЧ).

Този документ е създаден в рамките на бюджетна линия BG16RFOP001-8.002-0002 “Бюджетна линия на отдел „Оценка, информация и публичност“/ Координация и оценка, финансирана по Приоритетна ос 8 „Техническа помощ“ на Оперативна програма „Региони в растеж“ 2014-2020, съфинансиран от Европейския съюз чрез Европейския фонд за регионално развитие

Възможни последици														
Стратегическа цел, специфични приоритети, Конкретни мерки и цели	преки	косвени	вторични	кумулятивни	едновременни	обратимо	необратимо	краткосрочни	дългосрочни	постоянни	временни	Положителни	отрицателни	Степен на въздействие, компонент на околната среда, върху който въздейства и пояснения „Почви“
Инвестиционен приоритет Пътна инфраструктура, функционални връзки и пътна безопасност:			✓			✓			✓				✓	Основните загуби на почва се очаква при реализирането на проекти по мярката за пътна инфраструктура, функционални връзки и пътна безопасност в т. ч. чрез обновяване на пътната инфраструктура по републиканската пътна мрежа. Подобряването на пътната инфраструктура ще доведе до подобряване качеството на атмосферния въздух (намаляване на количеството на ФПЧ), предвид амортизираните пътни мрежи в България.
Инвестиционен приоритет Зелена градска инфраструктура и сигурност в обществени пространства	✓					✓			✓			✓		Ще има положително въздействие чрез изграждане на обществени зони за отдих и зелени площи, включително физически елементи на градската среда и зелена инфраструктура за сгради
Инвестиционен приоритет Образователна инфраструктура		✓							✓				✓	Не се очаква значително отрицателно въздействие. Основните загуби на почви се очакват при реализирането на изграждане на нови сгради. Засегнатите площи са малки. Повишаването на енергийната ефективност на сградите, води до намаляване на изхвърляните SOx и NOx във въздуха. Тези оксиди са една от основните причинители на киселинни дъждове водещи до сериозно увреждане на повърхностния слой на почвата.
Инвестиционен приоритет - Общинско жилищно настаняване		✓							✓				✓	Не се очаква значително отрицателно въздействие. Основните загуби на почви се очакват при реализирането на изграждане на нови сгради. Засегнатите площи са малки. Повишаването на енергийната ефективност на сградите,

Този документ е създаден в рамките на бюджетна линия BG16RFOP001-8.002-0002 "Бюджетна линия на отдел „Оценка, информация и публичност“/ Координация и оценка, финансирана по Приоритетна ос 8 „Техническа помощ“ на Оперативна програма „Региони в растеж“ 2014-2020, съфинансиран от Европейския съюз чрез Европейския фонд за регионално развитие

Възможни последици														
Стратегическа цел, специфични приоритети, Конкретни мерки и цели	преки	косвени	вторични	кумулятивни	едновременни	обратимо	необратимо	краткосрочни	дългосрочни	постоянни	временни	Положителни	отрицателни	Степен на въздействие, компонент на околната среда, върху който въздейства и пояснения „Почви“
														води до намаляване на изхвърляните SOx и NOx във въздуха. Тези оксиди са една от основните причинители на киселинни дъждове водещи до сериозно увреждане на повърхностния слой на почвата.
Инвестиционен приоритет Здравна и социална инфраструктура		✓							✓				✓	Не се очаква значително отрицателно въздействие. Основните загуби на почви се очакват при реализирането на изграждане на нови сгради. Засегнатите площи са малки. Повишаването на енергийната ефективност на сградите, води до намаляване на изхвърляните SOx и NOx във въздуха. Тези оксиди са една от основните причинители на киселинни дъждове водещи до сериозно увреждане на повърхностния слой на почвата.
Инвестиционен приоритет Култура и спорт:		✓							✓				✓	Не се очаква значително отрицателно въздействие. Основните загуби на почви се очакват при реализирането на изграждане на нови сгради. Засегнатите площи са малки. Повишаването на енергийната ефективност на сградите, води до намаляване на изхвърляните SOx и NOx във въздуха. Тези оксиди са една от основните причинители на киселинни дъждове водещи до сериозно увреждане на повърхностния слой на почвата.
Инвестиционен приоритет		✓							✓				✓	Не се очаква значително отрицателно въздействие.

Възможни последици														
Стратегическа цел, специфични приоритети, Конкретни мерки и цели	преки	косвени	вторични	кумулятивни	едновременни	обратимо	необратимо	краткосрочни	дългосрочни	постоянни	временни	Положителни	отрицателни	Степен на въздействие, компонент на околната среда, върху който въздейства и пояснения „Почви“
Туризъм														Основните загуби на почви се очакват при реализирането на изграждане на нови сгради. Засегнатите площи са малки. Повишаването на енергийната ефективност на сградите, води до намаляване на изхвърляните SOx и NOx във въздуха. Тези оксиди са една от основните причинители на киселинни дъждове водещи до сериозно увреждане на повърхностния слой на почвата.
ПРИОРИТЕТ 2 ИНТЕГРИРАНО ТЕРИТОРИАЛНО РАЗВИТИЕ НА РЕГИОНИТЕ														
Инвестиционен приоритет Здравна и социална инфраструктура		✓							✓				✓	Не се очаква значително отрицателно въздействие. Основните загуби на почви се очакват при реализирането на изграждане на нови сгради. Засегнатите площи са малки. Повишаването на енергийната ефективност на сградите, води до намаляване на изхвърляните SOx и NOx във въздуха. Тези оксиди са една от основните причинители на киселинни дъждове водещи до сериозно увреждане на повърхностния слой на почвата.
Инвестиционен приоритет Образователна инфраструктура		✓							✓				✓	Не се очаква значително отрицателно въздействие. Основните загуби на почви се очакват при реализирането на изграждане на нови сгради. Засегнатите площи са малки. Повишаването на енергийната ефективност на сградите, води до намаляване на изхвърляните SOx и NOx

Възможни последици														
Стратегическа цел, специфични приоритети, Конкретни мерки и цели	преки	косвени	вторични	кумулятивни	едновременни	обратимо	необратимо	краткосрочни	дългосрочни	постоянни	временни	Положителни	отрицателни	Степен на въздействие, компонент на околната среда, върху който въздейства и пояснения „Почви“
														във въздуха. Тези оксиди са една от основните причинители на киселинни дъждове водещи до сериозно увреждане на повърхностния слой на почвата.
Инвестиционен приоритет Културна инфраструктура		✓							✓				✓	Не се очаква значително отрицателно въздействие. Основните загуби на почви се очакват при реализирането на изграждане на нови сгради. Засегнатите площи са малки.Повишаването на енергийната ефективност на сградите, води до намаляване на изхвърляните SOx и NOx във въздуха. Тези оксиди са една от основните причинители на киселинни дъждове водещи до сериозно увреждане на повърхностния слой на почвата.
Инвестиционен приоритет Жилищно настаняване		✓							✓				✓	Не се очаква значително отрицателно въздействие. Основните загуби на почви се очакват при реализирането на изграждане на нови сгради. Засегнатите площи са малки.Повишаването на енергийната ефективност на сградите, води до намаляване на изхвърляните SOx и NOx във въздуха. Тези оксиди са една от основните причинители на киселинни дъждове водещи до сериозно увреждане на повърхностния слой на почвата.
Инвестиционен приоритет		✓							✓				✓	Основните загуби на почви се очакват при реализирането на изграждане на нови сгради. Засегнатите площи са малки.

Възможни последици														
Стратегическа цел, специфични приоритети, Конкретни мерки и цели	преки	косвени	вторични	кумулятивни	едновременни	обратимо	необратимо	краткосрочни	дългосрочни	постоянни	временни	Положителни	отрицателни	Степен на въздействие, компонент на околната среда, върху който въздейства и пояснения „Почви“
Енергийна ефективност и кръгова икономика														Повишаването на енергийната ефективност на сградите, води до намаляване на изхвърляните SOx и NOx във въздуха. Тези оксиди са една от основните причинители на киселинни дъждове водещи до сериозно увреждане на повърхностния слой на почвата.
Инвестиционен приоритет Инвестиции за устойчива градска мобилност:		✓							✓				✓	Основните загуби на почва се очаква при реализирането на проекти по мярката за Устойчива градска мобилност в т. ч чрез обновяване на транспортната инфраструктура, включително инфраструктура за алтернативни горива за нуждите на обществения градски транспорт. Подобряването на транспортната инфраструктура ще доведе до подобряване качеството на атмосферния въздух (намаляване на количеството на ФПЧ).
Инвестиционен приоритет Пътна инфраструктура, функционални връзки и пътна безопасност:		✓							✓				✓	Основните загуби на почва се очаква при реализирането на проекти по мярката за пътна инфраструктура, функционални връзки и пътна безопасност в т. ч чрез обновяване на пътната инфраструктура по републиканската пътна мрежа. Подобряването на пътната инфраструктура ще доведе до подобряване качеството на атмосферния въздух (намаляване на количеството на ФПЧ), предвид амортизираните пътни мрежи в България.
Инвестиционен приоритет		✓							✓				✓	Не се очаква значително отрицателно въздействие.

Този документ е създаден в рамките на бюджетна линия BG16RFOP001-8.002-0002 “Бюджетна линия на отдел „Оценка, информация и публичност“/ Координация и оценка, финансирана по Приоритетна ос 8 „Техническа помощ“ на Оперативна програма „Региони в растеж“ 2014-2020, съфинансиран от Европейския съюз чрез Европейския фонд за регионално развитие

Възможни последици														
Стратегическа цел, специфични приоритети, Конкретни мерки и цели	преки	косвени	вторични	кумулятивни	едновременни	обратимо	необратимо	краткосрочни	дългосрочни	постоянни	временни	Положителни	отрицателни	Степен на въздействие, компонент на околната среда, върху който въздейства и пояснения „Почви“
Качествена и безопасна среда														Основните загуби на почви се очакват при реализирането на изграждане на нови сгради. Засегнатите площи са малки. Повишаването на енергийната ефективност на сградите, води до намаляване на изхвърляните SOx и NOx във въздуха. Тези оксиди са една от основните причинители на киселинни дъждове водещи до сериозно увреждане на повърхностния слой на почвата.
Инвестиционен приоритет Мерки за насърчаване на икономическата активност		✓							✓				✓	Изграждането на нови сгради ще е свързано с отнемане на почвен слой, което е в малки количества, а като се има предвид, че е и на територията на градовете, където почвите не са с добри физико-химични характеристики, загубата на почви може да се оцени като незначителна
Инвестиционен приоритет Туризм		✓							✓				✓	Не се очаква значително отрицателно въздействие. Основните загуби на почви се очакват при реализирането на изграждане на нови сгради. Засегнатите площи са малки. Повишаването на енергийната ефективност на сградите, води до намаляване на изхвърляните SOx и NOx във въздуха. Тези оксиди са една от основните причинители на киселинни дъждове водещи до сериозно увреждане на повърхностния слой на почвата.
Инвестиционен приоритет		✓							✓				✓	Не се очаква значително отрицателно въздействие.

Този документ е създаден в рамките на бюджетна линия BG16RFOP001-8.002-0002 “Бюджетна линия на отдел „Оценка, информация и публичност“/ Координация и оценка, финансирана по Приоритетна ос 8 „Техническа помощ“ на Оперативна програма „Региони в растеж“ 2014-2020, съфинансиран от Европейския съюз чрез Европейския фонд за регионално развитие

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ ФОНД ЗА
РЕГИОНАЛНО РАЗВИТИЕ

www.eufunds.bg

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
РЕГИОНИ В РАСТЕЖ

www.bgregio.eu

Възможни последици														
Стратегическа цел, специфични приоритети, Конкретни мерки и цели	преки	косвени	вторични	кумулятивни	едновременни	обратимо	необратимо	краткосрочни	дългосрочни	постоянни	временни	Положителни	отрицателни	Степен на въздействие, компонент на околната среда, върху който въздейства и пояснения „Почви“
Културно-историческо наследство														

Този документ е създаден в рамките на бюджетна линия BG16RFOP001-8.002-0002 “Бюджетна линия на отдел „Оценка, информация и публичност“/ Координация и оценка, финансирана по Приоритетна ос 8 „Техническа помощ“ на Оперативна програма „Региони в растеж“ 2014-2020, съфинансиран от Европейския съюз чрез Европейския фонд за регионално развитие

Таблица 52 Въздействия върху ландшафта

Стратегическа цел, специфични приоритети, Конкретни мерки и цели	Възможни последици													Степен на въздействие, компонент на околната среда, върху който въздейства и пояснения „Ландшафт“
	преки	косвени	вторични	кумулятивни	едновременни	обратимо	необратимо	краткосрочни	дългосрочни	постоянни	временни	Положителни	отрицателни	
ПРИОРИТЕТ 1 „ИНТЕГРИРАНО ГРАДСКО РАЗВИТИЕ“														
<i>СЦ 1 Насърчаване на интегрираното социално, икономическо и екологично развитие, културното наследство и сигурността в градските райони</i>														
Инвестиционен приоритет Инфраструктурни мерки за насърчаване на икономическата активност		✓				✓			✓	✓		✓		Очаква се като цяло положително въздействие върху индустриалните зони по отношение на визуално-естетическата стойност на ландшафта.
Инвестиционен приоритет Енергийна ефективност и обновяване на жилищни и обществени сгради:		✓				✓			✓	✓		✓		Очаква се като цяло положително въздействие на предвидените дейности за административни и жилищни сгради по отношение на визуално-естетическата стойност на ландшафта.
Инвестиционен приоритет Устойчива градска мобилност		✓				✓			✓	✓		✓		Не се очаква отрицателно въздействие върху ландшафта, предвид, че дейностите са в урбанизирани отдавна територии, в които първични ландшафти не са налични. Въздействието ще бъде косвено, положително поради подобряване на градската среда като цяло, от там и привлекателността на градския ландшафт.
Инвестиционен приоритет - Пътна инфраструктура,		✓				✓			✓	✓		✓		Не се очаква отрицателно въздействие върху ландшафта, предвид, че дейностите са в урбанизирани отдавна територии, в които първични ландшафти не са налични. Въздействието ще бъде косвено, положително поради

Този документ е създаден в рамките на бюджетна линия BG16RFOP001-8.002-0002 “Бюджетна линия на отдел „Оценка, информация и публичност“/ Координация и оценка, финансирана по Приоритетна ос 8 „Техническа помощ“ на Оперативна програма „Региони в растеж“ 2014-2020, съфинансиран от Европейския съюз чрез Европейския фонд за регионално развитие

Възможни последици														
Стратегическа цел, специфични приоритети, Конкретни мерки и цели	преки	косвени	вторични	кумулятивни	едновременни	обратимо	необратимо	краткосрочни	дългосрочни	постоянни	временни	Положителни	отрицателни	Степен на въздействие, компонент на околната среда, върху който въздейства и пояснения „Ландшафт“
функционални връзки и пътна безопасност:														подобряване на градската среда като цяло, от там и привлекателността на градския ландшафт.
Инвестиционен приоритет Зелена градска инфраструктура и сигурност в обществени пространства	✓					✓			✓	✓		✓		Очаква се значително пряко положително въздействие върху градските ландшафти, свързано с рехабилитация и създаване на зони за отдих и паркове и предвидените дейности за сгради по отношение на визуално-естетическата стойност на ландшафта
Инвестиционен приоритет Образователна инфраструктура		✓				✓			✓	✓		✓		Очаква се като цяло положително въздействие на предвидените дейности за сгради по отношение на визуално-естетическата стойност на ландшафта.
Инвестиционен приоритет Общинско жилищно настаняване		✓				✓			✓	✓		✓		Очаква се като цяло положително въздействие на предвидените дейности за жилищни сгради по отношение на визуално-естетическата стойност на ландшафта.
Инвестиционен приоритет Здравна и социална инфраструктура		✓				✓			✓	✓		✓		Очаква се като цяло положително въздействие на предвидените дейности предвидени за сградите на заведения по отношение на визуално-естетическата стойност на ландшафта.
Инвестиционен приоритет Култура и спорт:		✓				✓			✓	✓		✓		Очаква се като цяло положително въздействие на предвидените дейности предвидени за сградите за култура и

Възможни последици														
Стратегическа цел, специфични приоритети, Конкретни мерки и цели	преки	косвени	вторични	кумулятивни	едновременни	обратимо	необратимо	краткосрочни	дългосрочни	постоянни	временни	Положителни	отрицателни	Степен на въздействие, компонент на околната среда, върху който въздейства и пояснения „Ландшафт“
														спорт по отношение на визуално-естетическата стойност на ландшафта.
Инвестиционен приоритет Туризъм		✓				✓			✓	✓		✓		Очаква се положително въздействие - по отношение на визуално-естетическата стойност на ландшафта
ПРИОРИТЕТ 2 ИНТЕГРИРАНО ТЕРИТОРИАЛНО РАЗВИТИЕ НА РЕГИОНИТЕ														
Инвестиционен приоритет Здравна и социална инфраструктура		✓				✓			✓	✓		✓		Очаква се като цяло положително въздействие на предвидените дейности предвидени за сградите на заведения по отношение на визуално-естетическата стойност на ландшафта.
Инвестиционен приоритет Образователна инфраструктура		✓				✓			✓	✓		✓		Очаква се като цяло положително въздействие на предвидените дейности за сгради по отношение на визуално-естетическата стойност на ландшафта.
Инвестиционен приоритет Културна инфраструктура		✓				✓			✓	✓		✓		Очаква се като цяло положително въздействие на предвидените дейности за сгради по отношение на визуално-естетическата стойност на ландшафта.
Инвестиционен приоритет Жилищно настаняване		✓				✓			✓	✓		✓		Очаква се като цяло положително въздействие на предвидените дейности за жилищни сгради по отношение на визуално-естетическата стойност на ландшафта.

Възможни последици														
Стратегическа цел, специфични приоритети, Конкретни мерки и цели	преки	косвени	вторични	кумулятивни	едновременни	обратимо	необратимо	краткосрочни	дългосрочни	постоянни	временни	Положителни	отрицателни	Степен на въздействие, компонент на околната среда, върху който въздейства и пояснения „Ландшафт“
Инвестиционен приоритет Енергийна ефективност и кръгова икономика		✓				✓			✓	✓		✓		Очаква се като цяло положително въздействие на предвидените дейности за административни и жилищни сгради по отношение на визуално-естетическата стойност на ландшафта.
Инвестиционен приоритет Инвестиции за устойчива градска мобилност:		✓				✓			✓	✓		✓		Не се очаква отрицателно въздействие върху ландшафта, предвид, че дейностите са в урбанизирани отдавна територии, в които първични ландшафти не са налични. Въздействието ще бъде косвено, положително поради подобряване на градската среда като цяло, от там и привлекателността на градския ландшафт.
Инвестиционен приоритет Пътна инфраструктура, функционални връзки и пътна безопасност:		✓				✓			✓	✓		✓		Не се очаква отрицателно въздействие върху ландшафта, предвид, че дейностите са в урбанизирани отдавна територии, в които първични ландшафти не са налични. Въздействието ще бъде косвено, положително поради подобряване на градската среда като цяло, от там и привлекателността на градския ландшафт.
Инвестиционен приоритет Качествена и безопасна среда	✓					✓			✓	✓		✓		Не се очаква отрицателно въздействие върху ландшафта, предвид, че дейностите са в урбанизирани отдавна територии, в които първични ландшафти не са налични. Въздействието ще бъде косвено, положително поради

Възможни последици														
Стратегическа цел, специфични приоритети, Конкретни мерки и цели	преки	косвени	вторични	кумулятивни	едновременни	обратимо	необратимо	краткосрочни	дългосрочни	постоянни	временни	Положителни	отрицателни	Степен на въздействие, компонент на околната среда, върху който въздейства и пояснения „Ландшафт“
														подобряване на градската среда като цяло, от там и привлекателността на градския ландшафт.
Инвестиционен приоритет Мерки за насърчаване на икономическата активност		✓				✓			✓	✓		✓		Очаква се като цяло положително въздействие върху индустриалните зони за по отношение на визуално-естетическата стойност на ландшафта.
Инвестиционен приоритет Туризъм		✓				✓			✓	✓		✓		Не се очаква отрицателно въздействие върху ландшафта, предвид, че дейностите са в урбанизирани отдавна територии, в които първични ландшафти не са налични. Въздействието ще бъде косвено, положително поради подобряване на градската среда като цяло, от там и привлекателността на градския ландшафт.
Инвестиционен приоритет Културно-историческо наследство		✓				✓			✓	✓		✓		Не се очаква отрицателно въздействие върху ландшафта, предвид, че дейностите са в урбанизирани отдавна територии, в които първични ландшафти не са налични. Въздействието ще бъде косвено, положително поради подобряване на градската среда като цяло, от там и привлекателността на градския ландшафт.

Таблица 53 Въздействия върху растителността

Възможни последици														
Стратегическа цел, специфични приоритети, Конкретни мерки и цели	преки	косвени	вторични	кумулятивни	едновременни	обратимо	необратимо	краткосрочни	дългосрочни	постоянни	временни	Положителни	отрицателни	Степен на въздействие компонент на околната среда, върху който въздейства и пояснения „Растителност“
ПРИОРИТЕТ 1 „ИНТЕГРИРАНО ГРАДСКО РАЗВИТИЕ“														
<i>СЦ 1 Насърчаване на интегрираното социално, икономическо и екологично развитие, културното наследство и сигурността в градските райони</i>														
Инвестиционен приоритет Инфраструктурни мерки за насърчаване на икономическата активност		✓				✓			✓	✓		✓		Косвено положително въздействие от реализирането на дейности, свързани с енергийна ефективност и ВЕИ (ограничаване на емисиите на вредни вещества и отлагането им върху растителността).
Инвестиционен приоритет Енергийна ефективност и обновяване на жилищни и обществени сгради:		✓				✓			✓	✓		✓		Косвено положително въздействие от реализирането на дейности, свързани с енергийна ефективност и ВЕИ
Инвестиционен приоритет Устойчива градска мобилност		✓				✓			✓	✓		✓		Косвено положително въздействие от реализирането на дейностите по този подприоритет (произтичащо от намаляване на замърсяването на въздуха от изгорели газове от ДВГ)
Инвестиционен приоритет Пътна инфраструктура, функционални връзки и пътна безопасност:		✓				✓			✓	✓		✓		Изграждането на пътищата има отрицателно въздействие - в границите на трасетата на пътища растителността ще бъде унищожена. Продължителност на въздействието: еднократно; Обхват на въздействието: в района на интервенция.

Този документ е създаден в рамките на бюджетна линия BG16RFOP001-8.002-0002 “Бюджетна линия на отдел „Оценка, информация и публичност“/ Координация и оценка, финансирана по Приоритетна ос 8 „Техническа помощ“ на Оперативна програма „Региони в растеж“ 2014-2020, съфинансиран от Европейския съюз чрез Европейския фонд за регионално развитие

Възможни последици														
Стратегическа цел, специфични приоритети, Конкретни мерки и цели	преки	косвени	вторични	кумулятивни	едновременни	обратимо	необратимо	краткосрочни	дългосрочни	постоянни	временни	Положителни	отрицателни	Степен на въздействие <i>компонент на околната среда, върху който въздейства и пояснения</i> „Растителност“
Инвестиционен приоритет Зелена градска инфраструктура и сигурност в обществени пространства	✓					✓			✓	✓		✓		Очаква се пряко положително въздействие в резултат на изпълнението на дейностите, свързани с териториите за отдих, зелените и парковите площи в строителните граници на градовете. Продължителност на въздействието: дългосрочно;
Инвестиционен приоритет Образователна инфраструктура		✓				✓			✓	✓		✓		Косвено положително въздействие от реализирането на дейности, свързани с енергийна ефективност и ВЕИ (ограничаване на емисиите на вредни вещества и отлагането им върху растителността).
Инвестиционен приоритет Общинско жилищно настаняване		✓				✓			✓	✓		✓		Косвено положително въздействие от реализирането на дейности, свързани с енергийна ефективност и ВЕИ
Инвестиционен приоритет Здравна и социална инфраструктура		✓				✓			✓	✓		✓		Косвено положително въздействие от реализирането на дейности, свързани с енергийна ефективност и ВЕИ (ограничаване на емисиите на вредни вещества и отлагането им върху растителността).
Инвестиционен приоритет Култура и спорт:		✓				✓			✓	✓		✓		Косвено положително въздействие от реализирането на дейности, свързани с енергийна ефективност и ВЕИ
Инвестиционен приоритет Туризъм		✓				✓			✓	✓		✓		Възстановяването на атракциите, в т.ч. природни, е свързано и с положително въздействие върху растителността и

Възможни последици														
Стратегическа цел, специфични приоритети, Конкретни мерки и цели	преки	косвени	вторични	кумулятивни	едновременни	обратимо	необратимо	краткосрочни	дългосрочни	постоянни	временни	Положителни	отрицателни	Степен на въздействие <i>компонент на околната среда,</i> <i>върху който въздейства и пояснения</i> „Растителност“
														дейности по нейното опазване в съответните територии за интервенция.
ПРИОРИТЕТ 2 ИНТЕГРИРАНО ТЕРИТОРИАЛНО РАЗВИТИЕ НА РЕГИОНИТЕ														
Инвестиционен приоритет Здравна и социална инфраструктура		✓				✓			✓	✓		✓		Косвено положително въздействие от реализирането на дейности, свързани с енергийна ефективност и ВЕИ (ограничаване на емисиите на вредни вещества и отлагането им върху растителността).
Инвестиционен приоритет Образователна инфраструктура		✓				✓			✓	✓		✓		Косвено положително въздействие от реализирането на дейности, свързани с енергийна ефективност и ВЕИ (ограничаване на емисиите на вредни вещества и отлагането им върху растителността).
Инвестиционен приоритет Културна инфраструктура		✓				✓			✓	✓		✓		Косвено положително въздействие от реализирането на дейности, свързани с енергийна ефективност и ВЕИ
Инвестиционен приоритет Жилищно настаняване		✓				✓			✓	✓		✓		Косвено положително въздействие от реализирането на дейности, свързани с енергийна ефективност и ВЕИ
Инвестиционен приоритет Енергийна ефективност и кръгова икономика		✓				✓			✓	✓		✓		Косвено положително въздействие от реализирането на дейности, свързани с енергийна ефективност и ВЕИ

Този документ е създаден в рамките на бюджетна линия BG16RFOP001-8.002-0002 “Бюджетна линия на отдел „Оценка, информация и публичност“/ Координация и оценка, финансирана по Приоритетна ос 8 „Техническа помощ“ на Оперативна програма „Региони в растеж“ 2014-2020, съфинансиран от Европейския съюз чрез Европейския фонд за регионално развитие

Възможни последици														
Стратегическа цел, специфични приоритети, Конкретни мерки и цели	преки	косвени	вторични	кумулятивни	едновременни	обратимо	необратимо	краткосрочни	дългосрочни	постоянни	временни	Положителни	отрицателни	Степен на въздействие компонент на околната среда, върху който въздейства и пояснения „Растителност“
Инвестиционен приоритет Инвестиции за устойчива градска мобилност:		✓				✓			✓	✓		✓		Косвено положително въздействие от реализирането на дейностите по този подприоритет (произтичащо от намаляване на замърсяването на въздуха от изгорели газове от ДВГ)
Инвестиционен приоритет Пътна инфраструктура, функционални връзки и пътна безопасност:		✓				✓			✓	✓		✓		Изграждането на пътищата има отрицателно въздействие - в границите на трасетата на пътища растителността ще бъде унищожена. Продължителност на въздействието: еднократно; Обхват на въздействието: в района на интервенция.
Инвестиционен приоритет Качествена и безопасна среда		✓				✓			✓	✓		✓		Косвено положително въздействие от реализирането на дейностите по този подприоритет (произтичащо от намаляване на замърсяването на въздуха от изгорели газове от ДВГ)
Инвестиционен приоритет Мерки за насърчаване на икономическата активност		✓				✓			✓	✓		✓		Косвено положително въздействие от реализирането на дейности, свързани с енергийна ефективност и ВЕИ (ограничаване на емисиите на вредни вещества и отлагането им върху растителността).
Инвестиционен приоритет Туризъм		✓				✓			✓	✓		✓		Възстановяването на атракциите, в т.ч. природни, е свързано и с положително въздействие върху растителността и

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ ФОНД ЗА
РЕГИОНАЛНО РАЗВИТИЕ

www.eufunds.bg

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
РЕГИОНИ В РАСТЕЖ

www.bgregio.eu

Възможни последици														
Стратегическа цел, специфични приоритети, Конкретни мерки и цели	преки	косвени	вторични	кумулятивни	едновременни	обратимо	необратимо	краткосрочни	дългосрочни	постоянни	временни	Положителни	отрицателни	Степен на въздействие <i>компонент на околната среда,</i> <i>върху който въздейства и пояснения</i> „Растителност“
														дейности по нейното опазване в съответните територии за интервенция.
Инвестиционен приоритет Културно-историческо наследство	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	Не се очакват въздействия

Този документ е създаден в рамките на бюджетна линия BG16RFOP001-8.002-0002 “Бюджетна линия на отдел „Оценка, информация и публичност“/ Координация и оценка, финансирана по Приоритетна ос 8 „Техническа помощ“ на Оперативна програма „Региони в растеж“ 2014-2020, съфинансиран от Европейския съюз чрез Европейския фонд за регионално развитие

Таблица 54 Въздействия върху животинския свят

Стратегическа цел, специфични приоритети, Конкретни мерки и цели	Възможни последици													Степен на въздействие компонент на околната среда, върху който въздейства и пояснения „Животински свят“	
	преки	косвени	вторични	кумулятивни	едновременни	обратимо	необратимо	краткосрочни	дългосрочни	постоянни	временни	Положителни	отрицателни		
ПРИОРИТЕТ 1 „ИНТЕГРИРАНО ГРАДСКО РАЗВИТИЕ“															
<i>СЦ 1 Насърчаване на интегрираното социално, икономическо и екологично развитие, културното наследство и сигурността в градските райони</i>															
Инвестиционен приоритет Инфраструктурни мерки за насърчаване на икономическата активност	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	Не се очаква въздействие – дейностите са в границите на градовете, териториите са силно урбанизирани, фауната е представена от предимно синантропни видове.
Инвестиционен приоритет Енергийна ефективност и обновяване на жилищни и обществени сгради:	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	Не се очаква въздействие – дейностите са в границите на градовете, териториите са силно урбанизирани, фауната е представена от предимно синантропни видове.
Инвестиционен приоритет Устойчива градска мобилност	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	Не се очаква отрицателно въздействие – дейностите са в границите на градовете, териториите са силно урбанизирани, фауната е представена от предимно синантропни видове. Възстановяването на градски територии в лошо физическо състояние ще има косвен положителен ефект върху животинския свят, т.к. ще подобри градските местообитания на съществуващите животински видове.
Инвестиционен приоритет	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	Не се очаква отрицателно въздействие – дейностите са в границите на градовете, териториите са силно

Този документ е създаден в рамките на бюджетна линия BG16RFOP001-8.002-0002 “Бюджетна линия на отдел „Оценка, информация и публичност“/ Координация и оценка, финансирана по Приоритетна ос 8 „Техническа помощ“ на Оперативна програма „Региони в растеж“ 2014-2020, съфинансиран от Европейския съюз чрез Европейския фонд за регионално развитие

Възможни последици														
Стратегическа цел, специфични приоритети, Конкретни мерки и цели	преки	косвени	вторични	кумулятивни	едновременни	обратимо	необратимо	краткосрочни	дългосрочни	постоянни	временни	Положителни	отрицателни	Степен на въздействие компонент на околната среда, върху който въздейства и пояснения „Животински свят“
Пътна инфраструктура, функционални връзки и пътна безопасност:														урбанизирани, фауната е представена от предимно синантропни видове. Възстановяването на градски територии в лошо физическо състояние ще има косвен положителен ефект върху животинския свят, т.к. ще подобри градските местообитания на съществуващите животински видове.
Инвестиционен приоритет Зелена градска инфраструктура и сигурност в обществени пространства	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	Не се очаква отрицателно въздействие – дейностите са в границите на градовете, териториите са силно урбанизирани, фауната е представена от предимно синантропни видове. Възстановяването на градски територии в лошо физическо състояние ще има косвен положителен ефект върху животинския свят, т.к. ще подобри градските местообитания на съществуващите животински видове.
Инвестиционен приоритет Образователна инфраструктура	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	Не се очаква отрицателно въздействие – дейностите са в границите на градовете, териториите са силно урбанизирани, фауната е представена от предимно синантропни видове.
Инвестиционен приоритет Общинско жилищно настаняване	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	Не се очаква отрицателно въздействие – дейностите са в границите на градовете, териториите са силно урбанизирани, фауната е представена от предимно синантропни видове.

Възможни последици														
Стратегическа цел, специфични приоритети, Конкретни мерки и цели	преки	косвени	вторични	кумулятивни	едновременни	обратимо	необратимо	краткосрочни	дългосрочни	постоянни	временни	Положителни	отрицателни	Степен на въздействие компонент на околната среда, върху който въздейства и пояснения „Животински свят“
Инвестиционен приоритет Здравна и социална инфраструктура	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	Не се очаква отрицателно въздействие – дейностите са в границите на градовете, териториите са силно урбанизирани, фауната е представена от предимно синантропни видове.
Инвестиционен приоритет Култура и спорт:	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	Не се очаква отрицателно въздействие – дейностите са в границите на градовете, териториите са силно урбанизирани, фауната е представена от предимно синантропни видове.
Инвестиционен приоритет Туризъм		✓				✓			✓	✓		✓		Насочеността на дейностите към развитие на съществуващи туристически обекти не предполага допълнителни отрицателни въздействия върху фауната, различни от досегашните. Подобряването на туристическата инфраструктурата ще има косвено положително въздействие върху животинския свят (подобрен ландшафт, материална база, по-малко източници на вредности)
ПРИОРИТЕТ 2 ИНТЕГРИРАНО ТЕРИТОРИАЛНО РАЗВИТИЕ НА РЕГИОНИТЕ														
Инвестиционен приоритет Здравна и социална инфраструктура	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	Не се очаква отрицателно въздействие – дейностите са в границите на градовете, териториите са силно урбанизирани, фауната е представена от предимно синантропни видове.

Възможни последици														
Стратегическа цел, специфични приоритети, Конкретни мерки и цели	преки	косвени	вторични	кумулятивни	едновременни	обратимо	необратимо	краткосрочни	дългосрочни	постоянни	временни	Положителни	отрицателни	Степен на въздействие компонент на околната среда, върху който въздейства и пояснения „Животински свят“
Инвестиционен приоритет Образователна инфраструктура	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	Не се очаква отрицателно въздействие – дейностите са в границите на градовете, териториите са силно урбанизирани, фауната е представена от предимно синантропни видове.
Инвестиционен приоритет Културна инфраструктура	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	Не се очаква отрицателно въздействие – дейностите са в границите на градовете, териториите са силно урбанизирани, фауната е представена от предимно синантропни видове.
Инвестиционен приоритет Жилищно настаняване	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	Не се очаква отрицателно въздействие – дейностите са в границите на градовете, териториите са силно урбанизирани, фауната е представена от предимно синантропни видове.
Инвестиционен приоритет Енергийна ефективност и кръгова икономика	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	Не се очаква отрицателно въздействие – дейностите са в границите на градовете, териториите са силно урбанизирани, фауната е представена от предимно синантропни видове.
Инвестиционен приоритет Инвестиции за устойчива градска мобилност:	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	Не се очаква отрицателно въздействие – дейностите са в границите на градовете, териториите са силно урбанизирани, фауната е представена от предимно синантропни видове.
Инвестиционен приоритет Пътна инфраструктура, функционални връзки и пътна безопасност:	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	Не се очаква отрицателно въздействие – дейностите са в границите на градовете, териториите са силно урбанизирани, фауната е представена от предимно синантропни видове.

Този документ е създаден в рамките на бюджетна линия BG16RFOP001-8.002-0002 “Бюджетна линия на отдел „Оценка, информация и публичност“/ Координация и оценка, финансирана по Приоритетна ос 8 „Техническа помощ“ на Оперативна програма „Региони в растеж“ 2014-2020, съфинансиран от Европейския съюз чрез Европейския фонд за регионално развитие

Възможни последици														
Стратегическа цел, специфични приоритети, Конкретни мерки и цели	преки	косвени	вторични	кумулятивни	едновременни	обратимо	необратимо	краткосрочни	дългосрочни	постоянни	временни	Положителни	отрицателни	Степен на въздействие компонент на околната среда, върху който въздейства и пояснения „Животински свят“
Инвестиционен приоритет Качествена и безопасна среда	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	Не се очаква отрицателно въздействие – дейностите са в границите на градовете, териториите са силно урбанизирани, фауната е представена от предимно синантропни видове. Възстановяването на градски територии в лошо физическо състояние ще има косвен положителен ефект върху животинския свят, т.к. ще подобри градските местообитания на съществуващите животински видове
Инвестиционен приоритет Мерки за насърчаване на икономическата активност	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	Не се очаква отрицателно въздействие – дейностите са в границите на градовете, териториите са силно урбанизирани, фауната е представена от предимно синантропни видове.
Инвестиционен приоритет Туризм		✓				✓			✓	✓		✓		Насочеността на дейностите към развитие на съществуващи туристически обекти не предполага допълнителни отрицателни въздействия върху фауната, различни от досегашните. Подобряването на туристическата инфраструктурата ще има косвено положително въздействие върху животинския свят (подобрен ландшафт, материална база, по-малко източници на вредности)
Инвестиционен приоритет Културно-историческо наследство	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	Не се очаква отрицателно въздействие – дейностите са в границите на градовете, териториите са силно урбанизирани, фауната е представена от предимно синантропни видове.

Таблица 55 Въздействия върху защитени зони и територии

Стратегическа цел, специфични приоритети, Конкретни мерки и цели	Възможни последици												Степен на въздействие компонент на околната среда, върху който въздейства и пояснения „Защитени територии и зони“	
	преки	косвени	вторични	кумулятивни	едновременни	обратимо	необратимо	краткосрочни	дългосрочни	постоянни	временни	Положителни		отрицателни
ПРИОРИТЕТ 1 „ИНТЕГРИРАНО ГРАДСКО РАЗВИТИЕ“														
<i>СЦ 1 Насърчаване на интегрираното социално, икономическо и екологично развитие, културното наследство и сигурността в градските райони</i>														
Инвестиционен приоритет Инфраструктурни мерки за насърчаване на икономическата активност	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	Интегрираните приоритети и специфични цели към Приоритетна ос 1 ще се реализират в границите на населените места. Няма да се засягат защитени зони и територии. Очаква се косвено положително въздействие върху най-близките защитени зони и територии, предвид ограничаване на източниците на вредности от градовете и устойчивото им интегрирано развитие.
Инвестиционен приоритет Енергийна ефективност и обновяване на жилищни и обществени сгради:	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
Инвестиционен приоритет Устойчива градска мобилност	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
Инвестиционен приоритет Пътна инфраструктура, функционални връзки и пътна безопасност:	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	

Този документ е създаден в рамките на бюджетна линия BG16RFOP001-8.002-0002 “Бюджетна линия на отдел „Оценка, информация и публичност“/ Координация и оценка, финансирана по Приоритетна ос 8 „Техническа помощ“ на Оперативна програма „Региони в растеж“ 2014-2020, съфинансиран от Европейския съюз чрез Европейския фонд за регионално развитие

Възможни последици														
Стратегическа цел, специфични приоритети, Конкретни мерки и цели	преки	косвени	вторични	кумулятивни	едновременни	обратимо	необратимо	краткосрочни	дългосрочни	постоянни	временни	Положителни	отрицателни	Степен на въздействие компонент на околната среда, върху който въздейства и пояснения „Защитени територии и зони“
Инвестиционен приоритет Зелена градска инфраструктура и сигурност в обществени пространства	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
Инвестиционен приоритет Образователна инфраструктура	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
Инвестиционен приоритет Общинско жилищно настаняване	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
Инвестиционен приоритет Здравна и социална инфраструктура	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
Инвестиционен приоритет Култура и спорт:	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
Инвестиционен приоритет Туризъм	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	

Възможни последици														
Стратегическа цел, специфични приоритети, Конкретни мерки и цели	преки	косвени	вторични	кумулятивни	едновременни	обратимо	необратимо	краткосрочни	дългосрочни	постоянни	временни	Положителни	отрицателни	Степен на въздействие компонент на околната среда, върху който въздейства и пояснения „Защитени територии и зони“
ПРИОРИТЕТ 2 ИНТЕГРИРАНО ТЕРИТОРИАЛНО РАЗВИТИЕ НА РЕГИОНИТЕ														
Инвестиционен приоритет Здравна и социална инфраструктура	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	Интегрираните приоритети и специфични цели към Приоритетна ос 2 ще се реализират в границите на населените места. Няма да се засягат защитени зони и територии. Очаква се косвено положително въздействие върху най-близките защитени зони и територии, предвид ограничаване на източниците на вредности от градовете и устойчивото им интегрирано развитие.
Инвестиционен приоритет Образователна инфраструктура	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0		
Инвестиционен приоритет Културна инфраструктура	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0		
Инвестиционен приоритет Жилищно настаняване	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0		
Инвестиционен приоритет Енергийна ефективност и кръгова икономика	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0		
Инвестиционен приоритет Инвестиции за устойчива градска мобилност:	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0		

Този документ е създаден в рамките на бюджетна линия BG16RFOP001-8.002-0002 "Бюджетна линия на отдел „Оценка, информация и публичност“ / Координация и оценка, финансирана по Приоритетна ос 8 „Техническа помощ“ на Оперативна програма „Региони в растеж“ 2014-2020, съфинансиран от Европейския съюз чрез Европейския фонд за регионално развитие

Възможни последици														Степен на въздействие компонент на околната среда, върху който въздейства и пояснения „Защитени територии и зони“
Стратегическа цел, специфични приоритети, Конкретни мерки и цели	преки	косвени	вторични	кумулятивни	едновременни	обратимо	необратимо	краткосрочни	дългосрочни	постоянни	временни	Положителни	отрицателни	
Инвестиционен приоритет Пътна инфраструктура, функционални връзки и пътна безопасност:	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0		
Инвестиционен приоритет Качествена и безопасна среда	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
Инвестиционен приоритет Мерки за насърчаване на икономическата активност	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
Инвестиционен приоритет Туризъм	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
Инвестиционен приоритет Културно-историческо наследство	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	

Таблица 56 Въздействия върху културното наследство

Стратегическа цел, специфични приоритети, Конкретни мерки и цели	Възможни последици													Степен на въздействие компонент на околната среда, върху който въздейства и пояснения „Културно-историческо наследство“	
	преки	косвени	вторични	кумулятивни	едновременни	обратимо	необратимо	краткосрочни	дългосрочни	постоянни	временни	Положителни	отрицателни		
ПРИОРИТЕТ 1 „ИНТЕГРИРАНО ГРАДСКО РАЗВИТИЕ“															
<i>СЦ 1 Насърчаване на интегрираното социално, икономическо и екологично развитие, културното наследство и сигурността в градските райони</i>															
Инвестиционен приоритет Инфраструктурни мерки за насърчаване на икономическата активност	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	Дейностите не са свързани с въздействие върху културното наследство
Инвестиционен приоритет Енергийна ефективност и обновяване на жилищни и обществени сгради:		✓				✓			✓	✓		✓		Очаква се положително въздействие при административни сгради, които са паметници на културата.	
Инвестиционен приоритет Устойчива градска мобилност	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	Дейностите не са свързани с въздействие върху културното наследство	
Инвестиционен приоритет Пътна инфраструктура, функционални връзки и пътна безопасност:	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	Дейностите не са свързани с въздействие върху културното наследство	

Възможни последици														
Стратегическа цел, специфични приоритети, Конкретни мерки и цели	преки	косвени	вторични	кумулятивни	едновременни	обратимо	необратимо	краткосрочни	дългосрочни	постоянни	временни	Положителни	отрицателни	Степен на въздействие компонент на околната среда, върху който въздейства и пояснения „Културно-историческо наследство“
Инвестиционен приоритет Зелена градска инфраструктура и сигурност в обществени пространства		✓				✓			✓	✓		✓		Очаква се положително въздействие в градовете, които имат исторически център.
Инвестиционен приоритет Образователна инфраструктура	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	Дейностите не оказват въздействие върху културното наследство.
Инвестиционен приоритет Общинско жилищно настаняване	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	Дейностите не оказват въздействие върху културното наследство.
Инвестиционен приоритет Здравна и социална инфраструктура	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	Дейностите не оказват въздействие върху културното наследство.
Инвестиционен приоритет Култура и спорт:	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	Дейностите са свързани с обновяването и опазването на сгради с културно-историческо значение . Въздействието ще е положително.

Възможни последици														
Стратегическа цел, специфични приоритети, Конкретни мерки и цели	преки	косвени	вторични	кумулятивни	едновременни	обратимо	необратимо	краткосрочни	дългосрочни	постоянни	временни	Положителни	отрицателни	Степен на въздействие компонент на околната среда, върху който въздейства и пояснения „Културно-историческо наследство“
Инвестиционен приоритет Туризъм		✓				✓			✓	✓		✓		Дейностите са свързани с развитие и опазване на обекти на КН, имащи значение като туристически дестинации. Въздействието ще е положително.
ПРИОРИТЕТ 2 ИНТЕГРИРАНО ТЕРИТОРИАЛНО РАЗВИТИЕ НА РЕГИОНИТЕ														
Инвестиционен приоритет Здравна и социална инфраструктура	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	Дейностите не оказват въздействие върху културното наследство.
Инвестиционен приоритет Образователна инфраструктура	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	Дейностите не оказват въздействие върху културното наследство.
Инвестиционен приоритет Културна инфраструктура	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	Дейностите са свързани с обновяването и опазването на сгради с културно-историческо значение. Въздействието ще е положително.
Инвестиционен приоритет Жилищно настаняване	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	Дейностите не оказват въздействие върху културното наследство.
Инвестиционен приоритет		✓				✓			✓	✓		✓		Очаква се положително въздействие при административни сгради, които са паметници на културата.

Възможни последици														
Стратегическа цел, специфични приоритети, Конкретни мерки и цели	преки	косвени	вторични	кумулятивни	едновременни	обратимо	необратимо	краткосрочни	дългосрочни	постоянни	временни	Положителни	отрицателни	Степен на въздействие компонент на околната среда, върху който въздейства и пояснения „Културно-историческо наследство“
Енергийна ефективност и кръгова икономика														
Инвестиционен приоритет Инвестиции за устойчива градска мобилност:	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	Дейностите не оказват въздействие върху културното наследство.
Инвестиционен приоритет Пътна инфраструктура, функционални връзки и пътна безопасност:	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	Дейностите не оказват въздействие върху културното наследство.
Инвестиционен приоритет Качествена и безопасна среда		✓				✓			✓	✓		✓		Възстановяването на градски територии в лошо физическо състояние ще има косвен положителен ефект върху животинския свят, т.к. ще подобри градските местообитания на съществуващите животински видове
Инвестиционен приоритет Мерки за насърчаване на икономическата активност	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	Дейностите не оказват въздействие върху културното наследство.
Инвестиционен приоритет Туризъм		✓				✓			✓	✓		✓		Дейностите са свързани с развитие и опазване на обекти на КН, имащи значение като туристически дестинации. Въздействието ще е положително.

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ ФОНД ЗА
РЕГИОНАЛНО РАЗВИТИЕ

www.eufunds.bg

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
РЕГИОНИ В РАСТЕЖ

www.bgregio.eu

Възможни последици														
Стратегическа цел, специфични приоритети, Конкретни мерки и цели	преки	косвени	вторични	кумулятивни	едновременни	обратимо	необратимо	краткосрочни	дългосрочни	постоянни	временни	Положителни	отрицателни	Степен на въздействие компонент на околната среда, върху който въздейства и пояснения „Културно-историческо наследство“
Инвестиционен приоритет Културно-историческо наследство		✓				✓			✓	✓		✓		Дейностите са свързани с обновяването и опазването на сгради с културно-историческо значение . Въздействието ще е положително.

Този документ е създаден в рамките на бюджетна линия BG16RFOP001-8.002-0002 “Бюджетна линия на отдел „Оценка, информация и публичност“/ Координация и оценка, финансирана по Приоритетна ос 8 „Техническа помощ“ на Оперативна програма „Региони в растеж“ 2014-2020, съфинансиран от Европейския съюз чрез Европейския фонд за регионално развитие

Таблица 57 Въздействия от фактор отпадъци

Възможни последици														
Стратегическа цел, специфични приоритети, Конкретни мерки и цели	преки	косвени	вторични	кумулятивни	едновременни	обратимо	необратимо	краткосрочни	дългосрочни	постоянни	временни	Положителни	отрицателни	Степен на въздействие компонент на околната среда, върху който въздейства и пояснения „Отпадъци“
ПРИОРИТЕТ 1 „ИНТЕГРИРАНО ГРАДСКО РАЗВИТИЕ“														
<i>СЦ 1 Насърчаване на интегрираното социално, икономическо и екологично развитие, културното наследство и сигурността в градските райони</i>														
Инвестиционен приоритет Инфраструктурни мерки за насърчаване на икономическата активност		✓				✓		✓			✓		✓	С генериране на отпадъци е свързано самото изпълнение на дейностите. Видът на генерираните отпадъци – строителни, както и количеството им, което е незначително, предвид дейностите, не са свързани със значително отрицателно въздействие върху околната среда. Въздействието е идентично за всички подприоритети. Продължителност на въздействието: еднократно; Обхват на въздействието: локално.
Инвестиционен приоритет Енергийна ефективност и обновяване на жилищни и обществени сгради:		✓				✓		✓			✓		✓	
Инвестиционен приоритет Устойчива градска мобилност		✓				✓		✓			✓		✓	
Инвестиционен приоритет Пътна инфраструктура, функционални връзки и пътна безопасност:		✓				✓		✓			✓		✓	

Възможни последици														
Стратегическа цел, специфични приоритети, Конкретни мерки и цели	преки	косвени	вторични	кумулятивни	едновременни	обратимо	необратимо	краткосрочни	дългосрочни	постоянни	временни	Положителни	отрицателни	Степен на въздействие компонент на околната среда, върху който въздейства и пояснения „Отпадъци“
Инвестиционен приоритет Зелена градска инфраструктура и сигурност в обществени пространства		✓				✓		✓			✓		✓	
Инвестиционен приоритет Образователна инфраструктура		✓				✓		✓			✓		✓	
Инвестиционен приоритет Общинско жилищно настаняване		✓				✓		✓			✓		✓	
Инвестиционен приоритет Здравна и социална инфраструктура		✓				✓		✓			✓		✓	
Инвестиционен приоритет Култура и спорт:		✓				✓		✓			✓		✓	
Инвестиционен приоритет Туризъм		✓				✓		✓			✓		✓	

Възможни последици														
Стратегическа цел, специфични приоритети, Конкретни мерки и цели	преки	косвени	вторични	кумулятивни	едновременни	обратимо	необратимо	краткосрочни	дългосрочни	постоянни	временни	Положителни	отрицателни	Степен на въздействие <i>компонент на околната среда, върху който въздейства и пояснения</i> „Отпадъци“
ПРИОРИТЕТ 2 ИНТЕГРИРАНО ТЕРИТОРИАЛНО РАЗВИТИЕ НА РЕГИОНИТЕ														
Инвестиционен приоритет Здравна и социална инфраструктура		✓				✓		✓			✓		✓	С генериране на отпадъци е свързано самото изпълнение на дейностите. Видът на генерираните отпадъци – строителни, както и количеството им, което е незначително, предвид дейностите, не са свързани със значително отрицателно въздействие върху околната среда. Въздействието е идентично за всички подприоритети. Продължителност на въздействието: еднократно; Обхват на въздействието: локално.
Инвестиционен приоритет Образователна инфраструктура		✓				✓		✓			✓		✓	
Инвестиционен приоритет Културна инфраструктура		✓				✓		✓			✓		✓	
Инвестиционен приоритет Жилищно настаняване		✓				✓		✓			✓		✓	
Инвестиционен приоритет Енергийна ефективност и кръгова икономика		✓				✓		✓			✓		✓	
Инвестиционен приоритет Инвестиции за устойчива градска мобилност:		✓				✓		✓			✓		✓	

Възможни последици														
Стратегическа цел, специфични приоритети, Конкретни мерки и цели	преки	косвени	вторични	кумулятивни	едновременни	обратимо	необратимо	краткосрочни	дългосрочни	постоянни	временни	Положителни	отрицателни	Степен на въздействие компонент на околната среда, върху който въздейства и пояснения „Отпадъци“
Инвестиционен приоритет Пътна инфраструктура, функционални връзки и пътна безопасност:		✓				✓		✓			✓		✓	
Инвестиционен приоритет Качествена и безопасна среда		✓				✓		✓			✓		✓	
Инвестиционен приоритет Мерки за насърчаване на икономическата активност		✓				✓		✓			✓		✓	
Инвестиционен приоритет Туризъм		✓				✓		✓			✓		✓	
Инвестиционен приоритет Културно-историческо наследство		✓				✓		✓			✓		✓	

Таблица 58 Въздействия от рискови енергийни източници

Възможни последици														
Стратегическа цел, специфични приоритети, Конкретни мерки и цели	преки	косвени	вторични	кумулятивни	едновременни	обратимо	необратимо	краткосрочни	дългосрочни	постоянни	временни	Положителни	отрицателни	Степен на въздействие компонент на околната среда, върху който въздейства и пояснения „Рискови енергийни източници“
ПРИОРИТЕТ 1 „ИНТЕГРИРАНО ГРАДСКО РАЗВИТИЕ“														
<i>СЦ 1 Насърчаване на интегрираното социално, икономическо и екологично развитие, културното наследство и сигурността в градските райони</i>														
Инвестиционен приоритет Инфраструктурни мерки за насърчаване на икономическата активност		✓				✓			✓	✓		✓		Предвидените дейности за енергийна ефективност – топлоизолация, смяна на дограма, ще доведат до намаляване на нивата на шум в сградите.
Инвестиционен приоритет Енергийна ефективност и обновяване на жилищни и обществени сгради:		✓				✓			✓	✓		✓		Предвидените дейности за енергийна ефективност – топлоизолация, смяна на дограма, ще доведат до намаляване на нивата на шум в административните и жилищните сгради.
Инвестиционен приоритет Устойчива градска мобилност		✓				✓			✓	✓		✓		Дейностите като цяло ще доведат до намаляване на нивата на шума и вибрациите, генерирани при движението на градския транспорт. Към допустимите дейности по този подприоритет е предвидено осигуряването на система за защита от шума чрез поставяне на антивибрационни и шумозащитни елементи.
Инвестиционен приоритет		✓				✓			✓	✓		✓		Дейностите като цяло ще доведат до намаляване на нивата на шума и вибрациите, генерирани при движението на МПС.

Този документ е създаден в рамките на бюджетна линия BG16RFOP001-8.002-0002 “Бюджетна линия на отдел „Оценка, информация и публичност“/ Координация и оценка, финансирана по Приоритетна ос 8 „Техническа помощ“ на Оперативна програма „Региони в растеж“ 2014-2020, съфинансиран от Европейския съюз чрез Европейския фонд за регионално развитие

Възможни последици														
Стратегическа цел, специфични приоритети, Конкретни мерки и цели	преки	косвени	вторични	кумулятивни	едновременни	обратимо	необратимо	краткосрочни	дългосрочни	постоянни	временни	Положителни	отрицателни	Степен на въздействие компонент на околната среда, върху който въздейства и пояснения „Рискови енергийни източници“
Пътна инфраструктура, функционални връзки и пътна безопасност:														
Инвестиционен приоритет Зелена градска инфраструктура и сигурност в обществени пространства		✓				✓			✓	✓		✓		Дейностите по изграждане на зони за отдих и паркове, и по-конкретно растителността в тях, ще доведе до поглъщане на шума в градските зони и намаляване на неговото ниво. Предвидените дейности за енергийна ефективност – топлоизолация, смяна на дограма, ще доведат до намаляване на нивата на шум в сградите.
Инвестиционен приоритет Образователна инфраструктура		✓				✓			✓	✓		✓		Предвидените дейности за енергийна ефективност – топлоизолация, смяна на дограма, ще доведат до намаляване на нивата на шум в сградите.
Инвестиционен приоритет Общинско жилищно настаняване		✓				✓			✓	✓		✓		Предвидените дейности за енергийна ефективност – топлоизолация, смяна на дограма, ще доведат до намаляване на нивата на шум в жилищните сгради.
Инвестиционен приоритет Здравна и социална инфраструктура		✓				✓			✓	✓		✓		Предвидените дейности за енергийна ефективност – топлоизолация, смяна на дограма, ще доведат до намаляване на нивата на шум в сградите.
Инвестиционен приоритет Култура и спорт:		✓				✓			✓	✓		✓		Предвидените дейности за енергийна ефективност – топлоизолация, смяна на дограма, ще доведат до намаляване на нивата на шум в сградите.

Възможни последици														
Стратегическа цел, специфични приоритети, Конкретни мерки и цели	преки	косвени	вторични	кумулятивни	едновременни	обратимо	необратимо	краткосрочни	дългосрочни	постоянни	временни	Положителни	отрицателни	Степен на въздействие компонент на околната среда, върху който въздейства и пояснения „Рискови енергийни източници“
Инвестиционен приоритет Туризъм		✓				✓			✓	✓		✓		Предвидените дейности за енергийна ефективност – топлоизолация, смяна на дограма, ще доведат до намаляване на нивата на шум в сградите.
ПРИОРИТЕТ 2 ИНТЕГРИРАНО ТЕРИТОРИАЛНО РАЗВИТИЕ НА РЕГИОНИТЕ														
Инвестиционен приоритет Здравна и социална инфраструктура		✓				✓			✓	✓		✓		Предвидените дейности за енергийна ефективност – топлоизолация, смяна на дограма, ще доведат до намаляване на нивата на шум в сградите.
Инвестиционен приоритет Образователна инфраструктура		✓				✓			✓	✓		✓		Предвидените дейности за енергийна ефективност – топлоизолация, смяна на дограма, ще доведат до намаляване на нивата на шум в сградите.
Инвестиционен приоритет Културна инфраструктура		✓				✓			✓	✓		✓		Предвидените дейности за енергийна ефективност – топлоизолация, смяна на дограма, ще доведат до намаляване на нивата на шум в сградите.
Инвестиционен приоритет Жилищно настаняване		✓				✓			✓	✓		✓		Предвидените дейности за енергийна ефективност – топлоизолация, смяна на дограма, ще доведат до намаляване на нивата на шум в жилищните сгради.

Възможни последици														
Стратегическа цел, специфични приоритети, Конкретни мерки и цели	преки	косвени	вторични	кумулятивни	едновременни	обратимо	необратимо	краткосрочни	дългосрочни	постоянни	временни	Положителни	отрицателни	Степен на въздействие компонент на околната среда, върху който въздейства и пояснения „Рискови енергийни източници“
Инвестиционен приоритет Енергийна ефективност и кръгова икономика		✓				✓			✓	✓		✓		Предвидените дейности за енергийна ефективност – топлоизолация, смяна на дограма, ще доведат до намаляване на нивата на шум в административните и жилищните сгради.
Инвестиционен приоритет Инвестиции за устойчива градска мобилност:		✓				✓			✓	✓		✓		Дейностите като цяло ще доведат до намаляване на нивата на шума и вибрациите, генерирани при движението на градския транспорт. Към допустимите дейности по този подприоритет е предвидено осигуряването на система за защита от шума чрез поставяне на antivibrationни и шумозащитни елементи.
Инвестиционен приоритет Пътна инфраструктура, функционални връзки и пътна безопасност:		✓				✓			✓	✓		✓		Дейностите като цяло ще доведат до намаляване на нивата на шума и вибрациите, генерирани при движението на МПС.
Инвестиционен приоритет Качествена и безопасна среда		✓				✓			✓	✓		✓		Предвидените дейности за енергийна ефективност – топлоизолация, смяна на дограма, ще доведат до намаляване на нивата на шум в административните и жилищните сгради.
Инвестиционен приоритет Мерки за насърчаване на икономическата активност		✓				✓			✓	✓		✓		Предвидените дейности за енергийна ефективност – топлоизолация, смяна на дограма, ще доведат до намаляване на нивата на шум в административните и жилищните сгради.

Възможни последици														
Стратегическа цел, специфични приоритети, Конкретни мерки и цели	преки	косвени	вторични	кумулятивни	едновременни	обратимо	необратимо	краткосрочни	дългосрочни	постоянни	временни	Положителни	отрицателни	Степен на въздействие компонент на околната среда, върху който въздейства и пояснения „Рискови енергийни източници“
Инвестиционен приоритет Туризъм		✓				✓			✓	✓		✓		Предвидените дейности за енергийна ефективност – топлоизолация, смяна на дограма, ще доведат до намаляване на нивата на шум в административните и жилищните сгради.
Инвестиционен приоритет Културно-историческо наследство		✓				✓			✓	✓		✓	✓	Предвидените дейности за енергийна ефективност – топлоизолация, смяна на дограма, ще доведат до намаляване на нивата на шум в административните и жилищните сгради.

Таблица 59 Въздействия върху материални активи

Стратегическа цел, специфични приоритети, Конкретни мерки и цели	Възможни последици												Степен на въздействие компонент на околната среда, върху който въздейства и пояснения „Материални активи“	
	преки	косвени	вторични	кумулятивни	едновременни	обратимо	необратимо	краткосрочни	дългосрочни	постоянни	временни	Положителни		отрицателни
ПРИОРИТЕТ 1 „ИНТЕГРИРАНО ГРАДСКО РАЗВИТИЕ“														
<i>СЦ 1 Насърчаване на интегрираното социално, икономическо и екологично развитие, културното наследство и сигурността в градските райони</i>														
Инвестиционен приоритет Инфраструктурни мерки за насърчаване на икономическата активност	✓					✓			✓	✓		✓		Очаква се положително въздействие по отношение на материалните активи – в т.ч. сгради, техническа инфраструктура, паркови площи в градовете, повишаване на достъпността на градската среда и тн. Продължителност на въздействието: дългосрочно; Обхват на въздействието: в обхвата на дейностите и в рамките на градовете.
Инвестиционен приоритет Енергийна ефективност и обновяване на жилищни и обществени сгради:	✓					✓			✓	✓		✓		
Инвестиционен приоритет Устойчива градска мобилност	✓					✓			✓	✓		✓		
Инвестиционен приоритет Пътна инфраструктура, функционални връзки и пътна безопасност:	✓					✓			✓	✓		✓		

Възможни последици														
Стратегическа цел, специфични приоритети, Конкретни мерки и цели	преки	косвени	вторични	кумулятивни	едновременни	обратимо	необратимо	краткосрочни	дългосрочни	постоянни	временни	Положителни	отрицателни	Степен на въздействие компонент на околната среда, върху който въздейства и пояснения „Материални активи“
Инвестиционен приоритет Зелена градска инфраструктура и сигурност в обществени пространства	✓					✓			✓	✓		✓		
Инвестиционен приоритет Образователна инфраструктура	✓					✓			✓	✓		✓		
Инвестиционен приоритет Общинско жилищно настаняване	✓					✓			✓	✓		✓		
Инвестиционен приоритет Здравна и социална инфраструктура	✓					✓			✓	✓		✓		
Инвестиционен приоритет Култура и спорт:	✓					✓			✓	✓		✓		
Инвестиционен приоритет Туризъм														

Възможни последици														
Стратегическа цел, специфични приоритети, Конкретни мерки и цели	преки	косвени	вторични	кумулятивни	едновременни	обратимо	необратимо	краткосрочни	дългосрочни	постоянни	временни	Положителни	отрицателни	Степен на въздействие <i>компонент на околната среда, върху който въздейства и пояснения</i> „Материални активи“
ПРИОРИТЕТ 2 ИНТЕГРИРАНО ТЕРИТОРИАЛНО РАЗВИТИЕ НА РЕГИОНИТЕ														
Инвестиционен приоритет Здравна и социална инфраструктура	✓					✓			✓	✓		✓		Очаква се положително въздействие по отношение на материалните активи – в т.ч. сгради, техническа инфраструктура, паркови площи в градовете, повишаване на достъпността на градската среда и тн. Продължителност на въздействието: дългосрочно; Обхват на въздействието: в обхвата на дейностите и в рамките на градовете.
Инвестиционен приоритет Образователна инфраструктура	✓					✓			✓	✓		✓		
Инвестиционен приоритет Културна инфраструктура	✓					✓			✓	✓		✓		
Инвестиционен приоритет Жилищно настаняване	✓					✓			✓	✓		✓		
Инвестиционен приоритет Енергийна ефективност и кръгова икономика	✓					✓			✓	✓		✓		
Инвестиционен приоритет Инвестиции за устойчива градска мобилност:	✓					✓			✓	✓		✓		

Този документ е създаден в рамките на бюджетна линия BG16RFOP001-8.002-0002 “Бюджетна линия на отдел „Оценка, информация и публичност“/ Координация и оценка, финансирана по Приоритетна ос 8 „Техническа помощ“ на Оперативна програма „Региони в растеж“ 2014-2020, съфинансиран от Европейския съюз чрез Европейския фонд за регионално развитие

Възможни последици														
Стратегическа цел, специфични приоритети, Конкретни мерки и цели	преки	косвени	вторични	кумулятивни	едновременни	обратимо	необратимо	краткосрочни	дългосрочни	постоянни	временни	Положителни	отрицателни	Степен на въздействие <i>компонент на околната среда, върху който въздейства и пояснения</i> „Материални активи“
Инвестиционен приоритет Пътна инфраструктура, функционални връзки и пътна безопасност:	✓					✓			✓	✓		✓		
Инвестиционен приоритет Качествена и безопасна среда	✓					✓			✓	✓		✓		
Инвестиционен приоритет Мерки за насърчаване на икономическата активност	✓					✓			✓	✓		✓		
Инвестиционен приоритет Туризъм	✓					✓			✓	✓		✓		
Инвестиционен приоритет Културно-историческо наследство	✓					✓			✓	✓		✓		

Таблица 60 Въздействия върху населението и човешкото здраве

Възможни последици														
Стратегическа цел, специфични приоритети, Конкретни мерки и цели	преки	косвени	вторични	кумулятивни	едновременни	обратимо	необратимо	краткосрочни	дългосрочни	постоянни	временни	Положителни	отрицателни	Степен на въздействие компонент на околната среда, върху който въздейства и пояснения „Население и човешко здраве“
ПРИОРИТЕТ 1 „ИНТЕГРИРАНО ГРАДСКО РАЗВИТИЕ“														
СЦ 1 Насърчаване на интегрираното социално, икономическо и екологично развитие, културното наследство и сигурността в градските райони														
Инвестиционен приоритет Инфраструктурни мерки за насърчаване на икономическата активност	✓					✓			✓	✓		✓		Зоните за икономическо развитие ще допринесат за създаване на нови работни места в благоустроена среда, създаваща добри работни условия за населението, съответно водещо до повишаване качеството на живот. Подобряване привлекателността и развиване на нови за съответните зони на интервенция спортни съоръжения, повишаване на спортната активност на населението, подобряване на здравословното му състояние.
Инвестиционен приоритет Енергийна ефективност и обновяване на жилищни и обществени сгради:	✓					✓			✓	✓		✓		Очаква се подобряване качеството на атмосферния въздух, намаляване на нивата на шума в градската среда и помещенията на сградите, предмет на дейности и мерки по енергийна ефективност, подобряване на градския микроклимат.
Инвестиционен приоритет Устойчива градска мобилност	✓					✓			✓	✓		✓		Очаква се подобряване качеството на атмосферния въздух, намаляване на нивата на шума в градската среда и подобряване на градския микроклимат. Дейностите ще доведат до регулиране на транспортния трафик, привлекателност и достъпност на обществения градски транспорт, намаляване използването на лични МПС, подобряване качеството на въздуха (поради намаляване на

Възможни последици														
Стратегическа цел, специфични приоритети, Конкретни мерки и цели	преки	косвени	вторични	кумулятивни	едновременни	обратимо	необратимо	краткосрочни	дългосрочни	постоянни	временни	Положителни	отрицателни	Степен на въздействие компонент на околната среда, върху който въздейства и пояснения „Население и човешко здраве“
														прахоотделянето, емисиите на изгорели газове от ДВГ), намаляване на нивата на шум от градския транспорт
Инвестиционен приоритет Пътна инфраструктура, функционални връзки и пътна безопасност:	✓					✓			✓	✓		✓		Очаква се подобряване качеството на атмосферния въздух, намаляване на нивата на шума в градската среда и подобряване на градския микроклимат.
Инвестиционен приоритет Зелена градска инфраструктура и сигурност в обществени пространства	✓					✓			✓	✓		✓		Дейностите за подобряване на градската среда ще осигурят подобряване качеството на атмосферния въздух, намаляване на нивата на шума в градската среда, подобряване на градския микроклимат, повишаване естетическата стойност на средата, възможностите за почивка и рекреация, достъпността на хората.
Инвестиционен приоритет Образователна инфраструктура	✓					✓			✓	✓		✓		Дейностите ще допринесат за подобряване привлекателността на образователните институции, което от своя страна ще допринесе за повишаване на интереса за образование, съответно образователното ниво на населението.
Инвестиционен приоритет Общинско жилищно настаняване	✓					✓			✓	✓		✓		Очаква се подобряване качеството на атмосферния въздух, намаляване на нивата на шума в градската среда и помещенията на сградите, предмет на дейности и мерки по енергийна ефективност, подобряване на градския микроклимат.

Възможни последици														
Стратегическа цел, специфични приоритети, Конкретни мерки и цели	преки	косвени	вторични	кумулятивни	едновременни	обратимо	необратимо	краткосрочни	дългосрочни	постоянни	временни	Положителни	отрицателни	Степен на въздействие компонент на околната среда, върху който въздейства и пояснения „Население и човешко здраве“
Инвестиционен приоритет Здравна и социална инфраструктура	✓					✓			✓	✓		✓		Очаква се изразено положително въздействие върху здравето и живота на населението, чрез увеличаване на възможностите за ранна диагностика на онкологични заболявания, достъп на повече хора до първична, специализирана и спешна медицинска помощ, намаляване смъртността на населението. Положително ще е въздействието и по отношение на социално слабите групи от населението – ще се постигне тяхното социално приобщаване, борба с бедността, осигуряване на съвременни социални жилища за хората в неравностойно положение, подобряване на социалния и здравен статус на тези лица
Инвестиционен приоритет Култура и спорт:	✓					✓			✓	✓		✓		Очаква се подобряване качеството на атмосферния въздух, намаляване на нивата на шума в градската среда и помещенията на сградите, предмет на дейности и мерки по енергийна ефективност, подобряване на градския микроклимат.
Инвестиционен приоритет Туризъм	✓					✓			✓	✓		✓		Продължителност на въздействието: дългосрочно;
ПРИОРИТЕТ 2 ИНТЕГРИРАНО ТЕРИТОРИАЛНО РАЗВИТИЕ НА РЕГИОНИТЕ														
Инвестиционен приоритет	✓					✓			✓	✓		✓		Очаква се изразено положително въздействие върху здравето и живота на населението, чрез увеличаване на

Този документ е създаден в рамките на бюджетна линия BG16RFOP001-8.002-0002 “Бюджетна линия на отдел „Оценка, информация и публичност“/ Координация и оценка, финансирана по Приоритетна ос 8 „Техническа помощ“ на Оперативна програма „Региони в растеж“ 2014-2020, съфинансиран от Европейския съюз чрез Европейския фонд за регионално развитие

Възможни последици														
Стратегическа цел, специфични приоритети, Конкретни мерки и цели	преки	косвени	вторични	кумулятивни	едновременни	обратимо	необратимо	краткосрочни	дългосрочни	постоянни	временни	Положителни	отрицателни	Степен на въздействие <i>компонент на околната среда, върху който въздейства и пояснения</i> „Население и човешко здраве“
Здравна и социална инфраструктура														възможностите за ранна диагностика на онкологични заболявания, достъп на повече хора до първична, специализирана и спешна медицинска помощ, намаляване смъртността на населението. Положително ще е въздействието и по отношение на социално слабите групи от населението – ще се постигне тяхното социално приобщаване, борба с бедността, осигуряване на съвременни социални жилища за хората в неравностойно положение, подобряване на социалния и здравен статус на тези лица
Инвестиционен приоритет Образователна инфраструктура	✓					✓			✓	✓		✓		Дейностите ще допринесат за подобряване привлекателността на образователните институции, което от своя страна ще допринесе за повишаване на интереса за образование, съответно образователното ниво на населението.
Инвестиционен приоритет Културна инфраструктура	✓					✓			✓	✓		✓		Дейностите ще допринесат за подобряване привлекателността на образователните институции, което от своя страна ще допринесе за повишаване на интереса за образование, съответно образователното ниво на населението.
Инвестиционен приоритет Жилищно настаняване	✓					✓			✓	✓		✓		Очаква се подобряване качеството на атмосферния въздух, намаляване на нивата на шума в градската среда и помещенията на сградите, предмет на дейности и мерки по

Възможни последици														
Стратегическа цел, специфични приоритети, Конкретни мерки и цели	преки	косвени	вторични	кумулятивни	едновременни	обратимо	необратимо	краткосрочни	дългосрочни	постоянни	временни	Положителни	отрицателни	Степен на въздействие компонент на околната среда, върху който въздейства и пояснения „Население и човешко здраве“
														енергийна ефективност, подобряване на градския микроклимат.
Инвестиционен приоритет Енергийна ефективност и кръгова икономика	✓					✓			✓	✓		✓		Очаква се подобряване качеството на атмосферния въздух, намаляване на нивата на шума в градската среда и помещенията на сградите, предмет на дейности и мерки по енергийна ефективност, подобряване на градския микроклимат.
Инвестиционен приоритет Инвестиции за устойчива градска мобилност:	✓					✓			✓	✓		✓		Очаква се подобряване качеството на атмосферния въздух, намаляване на нивата на шума в градската среда и подобряване на градския микроклимат. Дейностите ще доведат до регулиране на транспортния трафик, привлекателност и достъпност на обществения градски транспорт, намаляване използването на лични МПС, подобряване качеството на въздуха (поради намаляване на прахоотделянето, емисиите на изгорели газове от ДВГ), намаляване на нивата на шум от градския транспорт Очаква се подобряване качеството на атмосферния въздух, намаляване на нивата на шума в градската среда и подобряване на градския микроклимат.

Възможни последици														
Стратегическа цел, специфични приоритети, Конкретни мерки и цели	преки	косвени	вторични	кумулятивни	едновременни	обратимо	необратимо	краткосрочни	дългосрочни	постоянни	временни	Положителни	отрицателни	Степен на въздействие компонент на околната среда, върху който въздейства и пояснения „Население и човешко здраве“
Инвестиционен приоритет Пътна инфраструктура, функционални връзки и пътна безопасност:	✓					✓			✓	✓		✓		Очаква се подобряване качеството на атмосферния въздух, намаляване на нивата на шума в градската среда и подобряване на градския микроклимат.
Инвестиционен приоритет Качествена и безопасна среда	✓					✓			✓	✓		✓		Очаква се подобряване качеството на атмосферния въздух, намаляване на нивата на шума в градската среда и подобряване на градския микроклимат.
Инвестиционен приоритет Мерки за насърчаване на икономическата активност	✓					✓			✓	✓		✓		Зоните за икономическо развитие ще допринесат за създаване на нови работни места в благоустроена среда, създаваща добри работни условия за населението, съответно водещо до повишаване качеството на живот. Подобряване привлекателността и развиване на нови за съответните зони на интервенция спортни съоръжения, повишаване на спортната активност на населението, подобряване на здравословното му състояние.
Инвестиционен приоритет Туризъм	✓					✓			✓	✓		✓		Продължителност на въздействието: дългосрочно;
Инвестиционен приоритет Културно-историческо наследство	✓					✓			✓	✓		✓		Продължителност на въздействието: дългосрочно;

7.2. Предполагаеми трансгранични въздействия

Съгласно Протоколът за стратегическа екологична оценка към Конвенцията за оценка на въздействието върху околната среда в трансграничен контекст, е направен анализ и оценка на въздействието на предвижданията на ПРР 2021-2027 г. върху околната среда и човешкото здраве, в т.ч. върху други държави, спрямо критериите за определяне на възможното значително въздействие.

Таблица 61 Критерии за преценка от предполагаемо трансгранично въздействие

№	Критерии за определяне на възможното значително въздействие върху околната среда, включително здравно въздействие съгласно Анекс III на Протокола за стратегическа екологична оценка към Конвенцията за ОВОС в трансграничен контекст	Анализ и оценка на предполагаемото трансгранично въздействие на ПРР 2021-2027 г. по съответните критерии
1	Съответствието на ПРР по отношение на интегрирането на екологични, включително здравни, съображения, в частност с оглед подпомагането на устойчивото развитие.	Въз основа на анализа на предвижданията на ПРР спрямо други съотносими планове и програми и спрямо националните, европейски и международни документи, поставящи екологични цели, ПРР 2021-2027 г. съобразява и интегрира екологични, вкл. здравни съображения.
2	Степента, до която ПРР дава рамка за проекти и други дейности или по отношение на разположение, естество, размер и условия на експлоатация, или чрез разпределяне на ресурси.	Приоритетните оси на ПРР 2021-2027 г. определят рамката за развитие на проекти и други дейности, с локален обхват на реализиране на предвижданията, съответно локален обхват на въздействието върху околната среда и човешкото здраве.
3	Степента, до която ПРР оказва въздействие върху други планове и програми, включително онези в йерархията	ПРР съобразява, произтича, съответства и не влиза в конфликт с националните и европейски стратегически, планови и програмни документи, с които е съотносима (съгласно анализа по т. 1.3. от ДЕО)
4	Екологични, включително здравни, проблеми, свързани с ПРР	ПРР и приоритетните и оси са насочени към устойчиво развитие, свързано и с разрешаването на съществуващи екологични и здравни проблеми. Това се отнася особено за 10те градски общини, по Приоритет 1 и 40 градски общини по

		<i>приоритет 2, които ще бъдат обхванати от програмата.</i>
5	<i>Естеството на въздействията върху околната среда, включително здравните въздействия, като вероятност, продължителност, честота, обратимост, величина и разпространение (например географска област или брой на населението, които има вероятност да бъдат засегнати).</i>	<i>Въздействия върху околната среда и човешкото здраве се очакват предимно за фазите на строителство по отношение на отделните допустими дейности, които се предвижда да се финансират, продължителността е малка, честотата също, въздействията като цяло са обратими, обхватът на въздействие е локален.</i>
6	<i>Рисковете за околната среда, включително здравето</i>	<i>Не са прогнозирани сериозни или значителни рискове по отношение на околната среда и човешкото здраве при реализиране на ПРР 2021-2027 г.</i>
7	<i>Степента, до която ОПРР ще засегне ценни или чувствителни области, включително ландшафти с признат национален или международен статут на защитени</i>	<i>Не се очаква засягане на такива области и ландшафти.</i>

Предвид извършения анализ, ПРР 2021-2027 г. и предвидените за финансиране дейности (с локален обхват и разположение) по съответните приоритетни оси, не предполагат финансиране на дейности, които имат потенциал за трансгранично въздействие върху околната среда и човешкото здраве на други държави.

7.3. Изводи за въздействието на ПРР 2021-2027 г. върху околната среда и човешкото здраве

От извършените анализи и оценки на предполагаемите въздействия върху околната среда на Приоритетните оси, и специфични цели (СЦ), както и на конкретните допустими дейности по тях, произтичат следните обобщени изводи:

- На ниво Приоритетни оси, специфични цели (СЦ), въздействието на ПРР 2021-2027 г. върху околната среда и човешкото здраве като цяло е с комплексен положителен характер, тъй като реализирането на приоритетните оси, СЦ ще доведат до намаляване на емисиите на парникови газове, подобряване качеството на атмосферния въздух в населените места на градските общини, ограничаване на шума от обществения градски транспорт в населените места, подобряване

състоянието на зелените градски пространства, повишаване стандарта и качеството на живот на населението като цяло;

- На ниво конкретни допустими дейности, въздействието също е положително, равнозначно на въздействието на ниво Приоритетни оси, СЦ. Незначителни отрицателни въздействия се очакват единствено за периода на строителство по съответните дейности, като те са свързани с повишаване на замърсяването на въздуха с прах, повишаване на шума, генериране на строителни отпадъци. Въздействието, предвид малкия мащаб на всяка конкретна дейност е временно, с локален характер – в рамките на строителните площадки и обекти, и обратимо. Очаква се изцяло положително кумулативно въздействие от дейностите по ПРР по отношение на климата, качеството на атмосферния въздух в градовете, състоянието на зелените площи, качеството на живот и материалните активи
- И на двете нива на оценяване се допуска възможност за отрицателно въздействие, в т.ч. кумулативно отрицателно въздействие на някои от Приоритетите и допустимите дейности – свързани основно с регионалната пътна инфраструктура, което поради ниската подробност на предвижданията (липса на конкретни пътни обекти и техните трасета, както и липса на конкретни проекти), не може да бъде оценено на настоящия етап, поради което само е индикирана възможността за възникване на отрицателно въздействие. Тези обекти подлежат на процедура по ОВОС (за конкретното инвестиционно предложение за изграждане, рехабилитация или реконструкция на път) и на процедура по екологична оценка (за парцеларните планове за пътните обекти) по реда на Закона за опазване на околната среда, както и на процедури по оценка за съвместимост с предмета и целите на опазване на защитените зони по чл. 31 от Закона за биологичното разнообразие, при провеждането на които ще бъдат избрани вариантите, които са най-щадящи по отношение на околната среда.

8. МЕРКИ ЗА ПРЕДОТВРАТЯВАНЕ, НАМАЛЯВАНЕ И ВЪЗМОЖНО НАЙ-ПЪЛНО КОМПЕНСИРАНЕ НА НЕБЛАГОПРИЯТНИТЕ ПОСЛЕДСТВИЯ ОТ ОСЪЩЕСТВЯВАНЕТО НА ОПРР ВЪРХУ ОКОЛНАТА СРЕДА

8.1. Мерки за предотвратяване, намаляване и възможно най-пълно компенсиране на неблагоприятните последици за отразяване в окончателния вариант на ПРР

По-долу са идентифицирани мерки, които следва да се приложат в окончателния вариант на ПРР.

- За дейностите, попадащи в обхвата на Приложения № 1 и № 2 към ЗООС да извършва оценка на допустимост, спрямо ПУРБ и ПУРН, след което да се проведат изискващите се процедури по ОВОС и ЕО. За тези дейности, или за други дейности, попадащи под разпоредбите на чл. 31 от ЗБР, да се проведат изискващите се процедури по оценка за съвместимостта им с предмета и целите на опазване на защитените зони. Одобряването на дейностите следва да става само след положително решение/становище по ОВОС/ЕО/ОС и при съобразяване с препоръките в извършените оценки, както и с условията, изисквания и мерки, разписани в решението/становището;
- Бенефициентите, заедно с документите, с които периодично отчитат степента/етапа на изпълнение на дейността, да предоставят в МРР и информация за начина и степента на изпълнение на мерките от решенията по ОВОС, Становищата по ЕО, Решенията по ОС;
- Да се изисква от бенефициентите периодично предоставяне на информация и по мерките и индикаторите по наблюдение и контрол в т.10 на настоящия доклад, които са релевантни за съответната дейност;
- Да се организира от МРР събирането на информация за изпълнението на мерките от т.8 и т.10 от бенефициентите и от съответните компетентни органи, поддържащи информация по съответните индикатори, която да се включва в периодичните доклади по наблюдение и контрол по чл. 30 от Наредбата за условията и реда за извършване на екологична оценка на планове и програми.

8.2. Мерки за предотвратяване, намаляване и възможно най-пълно компенсиране на неблагоприятните последици при прилагането на ОПРР

Таблица 62 Мерки за предотвратяване, намаляване и възможно най-пълно компенсиране на неблагоприятните последици от прилагането на ПРР 2021 - 2027 г.

№	Мярка	Очакван положителен ефект
1	Инвестиционни предложения/планове, програми или проекти, за които се изисква ОВОС/ЕО (по реда на Закона за опазване на околната среда) и оценка на съвместимостта с предмета и целите на опазване на защитени зони (по реда на Закона за биологичното разнообразие) да се одобряват по реда на съответния специален закон само след произнасяне с акт за съгласуване от компетентните органи по околна среда и при съобразяване с препоръките от извършените оценки, както и с условията в съответния акт.	Недопускане на значително отрицателно въздействие върху околната среда

2	По време на строителството от страна на бенефициента да се осигури ефективен контрол за прилагането на релевантните за съответната дейност мерки за ограничаване на емисиите от прах и вредни вещества в атмосферата (оросяване на площадката, товарене, разтоварване и превозване на генерираните строителни отпадъци и строителни материали съобразно приложимите мерки и изисквания по чл. 70 от Наредба № 1 за норми за допустими емисии на вредни вещества (замърсители), изпускани в атмосферата от неподвижни източници на емисии), съответно да се докладва по какъв начин са изпълнени мерките;	Недопускане на значително отрицателно въздействие върху компонентите на околната среда
3	По отношение на предвидените ВиК сградни инсталации - да се дава приоритет на изграждането на съвременни водопроводни мрежи и канализационни системи, на поддържането им в добро състояние, като не се допускат загуби и течове;	Опазване на водите и предотвратяване на риска от влошаването им
4	При предвиждане на терени за разполагане на нови жилищни райони, обекти с обществено предназначение по смисъла на т. 29в от § 1 от ДР на ЗООС и големи транспортни пътища по смисъла на т. 29е от § 1 от ДР на ЗООС, в близост до съществуващи предприятия с нисък или висок рисков потенциал, да се извърши потвърждаване на безопасните разстояния или да бъдат предприети допълнителни технически мерки до тези предприятия.	Недопускане на значително отрицателно въздействие върху компонентите на околната среда и човешкото здраве.
5	Планирането и изграждането на нови предприятия/съоръжения с нисък или висок рисков потенциал (както и изменения в тях), да се извършва след потвърждаване на безопасните разстояния за тези предприятия до жилищни райони, площи с обществено предназначение, зони за отдих, големи транспортни пътища, райони с особена природозащитна чувствителност и обекти на културно-историческото наследство в околностите на предприятия, когато е целесъобразно, с цел тяхното опазване.	Недопускане на значително отрицателно въздействие върху компонентите на околната среда и човешкото здраве.
6	Спазване на съотносимите за всеки инвестиционен проект мерки, включени в Програмите от мерки за постигане на целите за опазване на околната среда в ПУРБ за 4те Басейнови дирекции;	Опазване на водите и предотвратяване на риска от влошаването им

7	Спазване на съотносимите за всеки инвестиционен проект мерки, включени в Програмите от мерки към Планове за управление на риска от наводнения (ПУРН) за 4те Басейнови дирекции, както и със забраните, ограниченията и регламентите на чл. 143, 146, 149, ал. 2 и ал. 3 от Закона за водите (ЗВ).	Предотвратяване на риска от настъпване на наводнения
8	Спазване на приложимите за всеки инвестиционен проект мерки от Становища по Екологична оценка на ПУРБ за 4те Басейнови дирекции и мерки от Становища по Екологична оценка на ПУРН за 4те Басейнови дирекции	Опазване на водите и предотвратяване на риска от влошаването им и настъпване риск от наводнения
9	За всички планирани инвестиционни предложения и проекти да се спазват съответните забрани и ограничения в поясите на СОЗ, съгласно, регламентирани в Наредба №3/16.10.2000 г.	Опазване на водите и предотвратяване на риска от влошаването им
10	При планиране и изпълнение на проектите, местоположението да е съобразено с конкретната дейност, очакваните емисии на вредности в околната среда и наличието на обекти, подлежащи на здравна защита;	Опазване на населението и човешкото здраве.
11	Инвестиционните проекти на всички видове строежи трябва да съдържат анализ на източниците на шум на строителната площадка и описание на мерките за ограничаване на шума по време на строителството в зависимост от избраното местоположение на строежа, разстоянията до местата с нормиран шумов режим, продължителността и фазите на строителството, продължителността на работите през деня и през седмицата, както и от използваните строителни машини и транспортни средства;	Опазване на населението и човешкото здраве.
12	При инвестиционни предложение при които се очакват евентуални неблагоприятни последиствия върху околната среда и човешкото здраве да се предвидят ефективни мероприятия и да се предприемат своевременни мерки за възможното им отстраняване	Недопускане на значително отрицателно въздействие върху компонентите на околната среда и човешкото здраве
13	Дейностите за развитие на туризма по Приоритетна ос 1 и 2 да се допускат при съобразяване на нормите за рекреационно натоварване на територията;	Недопускане значително отрицателно въздействие върху биологичното разнообразие

14	По време на строителните работи да се осигури защита, чрез прилагане на безопасни строителни практики на защитените видове по ЗБР на ниво екземпляр (например строителните работи да бъдат съобразени с размножителния сезон на прилепите, които е между м. май и м. септември	Недопускане значително отрицателно въздействие върху биологичното разнообразие.
15	В процедурите по ОВОС трябва да бъде задължително зададено и проучване на съществуващите алтернативи за преминаване на трасето на защитени видове (прилепи, лястовици, бързолети и др.). Докладът трябва да установи съществуващите прилепни убежища за всяка от разглежданите алтернативите.	Недопускане значително отрицателно въздействие върху биологичното разнообразие.
16	За местоположението на всеки нов пътен обект да бъдат предложени и разгледани варианти, съобразени с режимите за ползване на защитени територии, защитени зони, зоните за защита на водите по реда на чл.119а от Закона за водите, опазване на културно-историческото наследство, спазване на забраните и ограниченията на санитарно-охранителни зони и обекти, подлежащи на здравна защита;	Недопускане на значително отрицателно въздействие върху компонентите на околната среда и човешкото здраве
18	Шумозащитните мерки, при необходимост от прилагане на такива, да са обект на допълнителен, отделен проект, който включва акустична, архитектурна и конструктивна част.	Недопускане на значително отрицателно въздействие върху компонентите на околната среда и човешкото здраве

9. МОТИВИ ЗА ИЗБОР НА РАЗГЛЕДАНИТЕ АЛТЕРНАТИВИ

9.1. Мотиви за избор на разглежданите алтернативи

На база на информацията в проекта на Програмата за развитие на регионите 2021-2027 г. са разгледани следните алтернативи:

- **„Нулева алтернатива“** – нулевата алтернатива, практически означава отказ от реализацията на ПРР 2021-2027 г., при което няма да се реализират заложените в нея приоритетни оси, специфични цели и дейности. При „нулевата алтернатива“ текущото състояние на околната среда се запазва. Тази алтернатива е неприемлива, както от икономическа и социална, така и от екологична гледна точка. Отказът от изпълнението на ПРР ще доведе до пропуснати ползи за околната среда от нереализиране на предвидените дейности, повечето от които имат пряко положително въздействие по отношение на околната среда и човешкото здраве.

- **Алтернатива 1** – вариант на ПРР 2021 – 2027 г. от април 2020 г., включва 3 приоритетни оси :

Приоритетна ос 1: „Интегрирано градско развитие“ с 9 подприоритета:

- *Инфраструктурни мерки за насърчаване на икономическата активност;*
- *Енергийна ефективност и обновяване на жилищни и обществени сгради;*
- *Устойчива градска мобилност;*
- *Зелена градска инфраструктура*
- *Образователна инфраструктура;*
- *Общинско жилищно настаняване;*
- *Здравна и социална инфраструктура*
- *Култура и спорт*
- *Туризм;*

Приоритетна ос 2: „Интегрирано териториално развитие на регионите“ с 13 подприоритета:

- *Здравна и социална инфраструктура;*
- *Образователна инфраструктура*
- *Културна инфраструктура*
- *Спортна инфраструктура*
- *Жилищно настаняване*
- *Енергийна ефективност*
- *Инвестиции за устойчива мобилност и функционални зони и всички видове мерки за пътна безопасност, включително превенция и повишаване на осведомеността*
- *Цифрова и безопасна транспортна свързаност*
- *Качествена и безопасна среда, включително зелена инфраструктура*
- *Мерки за насърчаване на икономическата активност*
- *Туризм*
- *Културно-историческо наследство*
- *Други действия, допустими по ЕФРР и идентифицирани въз основа на подхода „отдолу-нагоре*

Към предвидените дейности по приоритетна ос 1 и 2 в Алтернатива 1, липсват дейности към интегриран подприоритет „Енергийна ефективност и обновяване на жилищни и обществени сгради“ в т.ч. не са описани дейности за: модернизация или подмяна на локални източници на топлина/котелни стопанства или прилежащите им съоръжения; изграждане на системи за оползотворяване на енергията от възобновяеми източници за енергийните потребности на сградата. Към подприоритет „Устойчива градска мобилност“ също липсва информация за дейностите, които ще бъдат подрекени в рамките на приоритетните оси и конкретния интегрирани подприоритети към тях:

Приоритетна ос 3: Техническа помощ

В рамката на приоритетната ос 3 „Техническа помощ“, УО на ОПРР, предвижда изпълнението на следния индикативен списък от дейности за подкрепа:

Този документ е създаден в рамките на бюджетна линия BG16RFOP001-8.002-0002 “Бюджетна линия на отдел „Оценка, информация и публичност“/ Координация и оценка, финансирана по Приоритетна ос 8 „Техническа помощ“ на Оперативна програма „Региони в растеж“ 2014-2020, съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейския фонд за регионално развитие

- *Информация и комуникация:* подобряване на обмена на информация, включително чрез иновативни инструменти и уеб-базирана платформа с цел достигане до по-широк кръг хора и до по-голям брой целеви групи; организиране на информационни събития (конференции, информационни дни, и т.н.), посветени на възможности за финансиране, постигнати резултати от програмата, предстоящи събития и процедури за кандидатстване; прилагане на мерки за подобряване на видимостта на подкрепата от ЕСИФ, в т.ч. мерки за публичност, изпълнявани от регионалните съвети за развитие.
 - *Подготовка, изпълнение, мониторинг и контрол* – дейности, насочени към подобряване на контрола, одита и юридическите и представителните услуги; дейности по оценка на административния процес.
 - *Оценка и проучвания, събиране на данни* - оценки на ефективността и ефикасността на изпълнение на програмата, включително събиране на данни; извършване на проучвания, анализи, включително за нуждите на подготовката за програмния период след 2027 г.; въпросници за получаване на обратна връзка от бенефициентите.
 - *Укрепване на капацитета на органите на държавите членки, бенефициентите и съответните партньори:* дейности, насочени към обезпечаване на ефективен работен процес за прилагане на регионалната политика; разработване на практически насоки и семинари за бенефициенти, членове на РСР, партньори; семинари и обучения за служителите на УО, РСР, градските власти, участващи в изпълнението на програмата, други бенефициенти, членове на Комитета за наблюдение; участие в обучения и форуми, ръководени от ЕС; организиране и участие в съвместни семинари от други УО; стимулиране на служителите; техническо оборудване.
- *Алтернатива 2 - вариант на ПРР 2021 – 2027 г. от септември 2020 г., включва 3 приоритетни оси :*

Приоритетна ос 1: „Интегрирано градско развитие“ с 10 подприоритета

- *Инфраструктурни мерки за насърчаване на икономическата активност:*
- *Енергийна ефективност и обновяване на жилищни и обществени сгради:*
- *Устойчива градска мобилност:*
- *Пътна инфраструктура, функционални връзки и пътна безопасност:*
- *Зелена градска инфраструктура и сигурност в обществени пространства, вкл .:*
- *Образователна инфраструктура;*
- *Общинско жилищно настаняване;*
- *Здравна и социална инфраструктура:*
- *Култура и спорт;*
- *Туризъм;*

Приоритетна ос 2: „Интегрирано териториално развитие на регионите с 13 подприоритета

Този документ е създаден в рамките на бюджетна линия BG16RFOP001-8.002-0002 “Бюджетна линия на отдел „Оценка, информация и публичност“/ Координация и оценка, финансирана по Приоритетна ос 8 „Техническа помощ“ на Оперативна програма „Региони в растеж“ 2014-2020, съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейския фонд за регионално развитие

- *Здравна и социална инфраструктура*
- *Образователна инфраструктура*
- *Културна инфраструктура*
- *Спортна инфраструктура*
- *Жилищно настаняване*
- *Енергийна ефективност и кръгова икономика*
- *Инвестиции за устойчива градска мобилност*
- *Пътна инфраструктура, функционални връзки и пътна безопасност*
- *Качествена и безопасна среда*
- *Мерки за насърчаване на икономическата активност*
- *Туризм*
- *Културно-историческо наследство*
- *Други действия, допустими по ЕФРР и идентифицирани въз основа на подхода „отдолу-нагоре“*

В рамките на Алтернатива 2 и приоритетна ос 1 и 2 са разписани конкретни дейности в обхвата на интегрирани подприоритети „Енергийна ефективност и обновяване на жилищни и обществени сгради“ и „Енергийна ефективност и кръгова икономика“ в т.ч. модернизация или подмяна на локални източници на топлина/котелни стопанства или прилежащите им съоръжения; изграждане на системи за оползотворяване на енергията от възобновяеми източници за енергийните потребности на сградата. Добавен е нов подприоритет към приоритетна ос 1 - „Пътна инфраструктура, функционални връзки и пътна безопасност“. Към подприоритет „Устойчива градска мобилност“ и „Инвестиции за устойчива градска мобилност“ към приоритетна ос 1 и 2 на ПРР са добавени конкретни дейности, някои от които касаят: Обновяване на транспортната инфраструктура, включително инфраструктура за алтернативни горива за нуждите на обществения градски транспорт; Осигуряване на системи за защита от шума, закупуване на нов, екологосъобразен подвижен състав за нуждите на градския транспорт, който отговаря на европейската нормативна уредба за вредни емисии от двигателите и използване на възобновяеми/алтернативни енергийни източници в градския транспорт и др.

Приоритетна ос 3: Техническа помощ

В рамката на приоритетната ос 3 „Техническа помощ“, УО на ОПРР, предвижда изпълнението на следния индикативен списък от дейности за подкрепа:

- *Информация и комуникация:* подобряване на обмена на информация, включително чрез иновативни инструменти и уеб-базирана платформа с цел достигане до по-широк кръг хора и до по-голям брой целеви групи; организиране на информационни събития (конференции, информационни дни, и т.н.), посветени на възможности за финансиране, постигнати резултати от програмата,

предстоящи събития и процедури за кандидатстване; прилагане на мерки за подобряване на видимостта на подкрепата от ЕСИФ, в т.ч. мерки за публичност, изпълнявани от регионалните съвети за развитие.

- *Подготовка, изпълнение, мониторинг и контрол* – дейности, насочени към подобряване на контрола, одита и юридическите и представителните услуги; дейности по оценка на административния процес.
- *Оценка и проучвания, събиране на данни* - оценки на ефективността и ефикасността на изпълнение на програмата, включително събиране на данни; извършване на проучвания, анализи, включително за нуждите на подготовката за програмния период след 2027 г.; въпросници за получаване на обратна връзка от бенефициентите.
- *Укрепване на капацитета на органите на държавите членки, бенефициентите и съответните партньори:* дейности, насочени към обезпечаване на ефективен работен процес за прилагане на регионалната политика; разработване на практически насоки и семинари за бенефициенти, членове на РСР, партньори; семинари и обучения за служителите на УО, РСР, градските власти, участващи в изпълнението на програмата, други бенефициенти, членове на Комитета за наблюдение; участие в обучения и форуми, ръководени от ЕС; организиране и участие в съвместни семинари от други УО; стимулиране на служителите; техническо оборудване.

Сравнението на въздействието на Алтернатива 1 и Алтернатива 2, върху околната среда е направено в следващата таблица:

Таблица 63 Сравнение между разглежданите алтернативи

Критерии за въздействие	Алтернатива 1	Алтернатива 2
<i>Въздействие на ниво приоритетни оси и Инвестиционни подприоритети върху околната среда</i>	<i>Не се очакват значителни отрицателни въздействия, вкл. въздействия върху биологично разнообразие, природни местообитания и защитени видове. Въздействието е положително.</i>	<i>Въздействието е положително, поради включването и описанието в тази алтернатива на повече дейности в сравнение с Алтернатива 1. Дейностите са насочени към опазване чистотата на въздуха, ограничаване на емисиите на парникови газове, Обновяване на транспортната инфраструктура в т.ч. осигуряване на системи за защита от шума, закупуване на нов, екологосъобразен подвижен състав за нуждите на градския транспорт.</i>

		<i>Не се очакват значителни отрицателни въздействия, вкл. въздействия върху биологично разнообразие, природни местообитания и защитени видове. Въздействието е положително.</i>
<i>Въздействие на ниво допустими дейности за финансиране</i>	<i>Включени са дейности за енергийна ефективност в приоритетна ос 1 и 2</i>	<i>Включва повече допустими дейности, пряко насочени към опазване на околната среда, в т.ч. свързани с енергийна ефективност, ВЕИ, ограничаване на емисиите от транспорта, подобряване на зелени и паркови площи, включени са и дворните площи към сградите, за които се предвиждат дейности за финансиране. По-значим е и положителния кумулативен ефект върху климата, качеството на атмосферния въздух, материалните активи, качеството на живот на населението.</i>
<i>Степен на съответствие на екологичните цели на НПП на Република България 2030</i>	<i>Екологичните цели като цяло са отчетени и съобразени</i>	<i>В алтернатива 2 е направено по-пълно съобразяване и следване постигането на екологичните цели в НПП България 2030 по отношение на Приоритетна ос 4: Кръгова и нисковъглеродна икономика на НПП България 2030. В проекта на ПРР 2021-2027 г се предвиждат дейности за ВЕИ (отговарящи на целите за ресурсна ефективност)</i>

Изводи:

Нулевата алтернатива е неприемлива на първо място от икономическа гледна точка, тъй като ПРР е изискуем програмен документ за Република България, съгласно ангажиментите ни произтичащи като държава-членка на Европейския съюз (ЕС). Алтернативата е нежелателна и от гледна точка на опазване на околната среда и човешкото здраве, тъй като от направените анализи и оценки в доклада до този момент ясно се вижда, че екологичната насоченост на проекта на ПРР, ще допринесе за постигане на устойчиво развитие и подобряване на компонентите на околната среда чрез прилагане на предвидените за финансиране дейности по съответните приоритетни оси.

От направените прогнози на въздействията на **Алтернатива 1**, както и от сравнението на предполагаемите въздействия върху околната среда и човешкото здраве в резултат приемането на **Алтернативи 2**, може да се направи изводът, че **Алтернатива 2** е най-благоприятната по отношение на околната среда и човешкото здраве, тъй като тя ще има много по-комплексен положителен ефект (в т.ч. положителен кумулативен ефект) по

отношение на околната среда и човешкото здраве и по-голяма устойчивост на инвестициите.

Алтернатива 2 се осигурява най-пълно съобразяване и изпълнение на екологичните цели на НПР на Република България до 2030 г.

9.2. Методи за извършване на екологична оценка

Екологичната оценка е нормативно определена процедура в следните нормативни документи на световно, европейско и национално ниво:

- Протокол за стратегическа екологична оценка към Конвенцията за оценка на въздействието върху околната среда в трансграничен контекст;
 - Ръководство за стратегическа екологична оценка, Европейска комисия;
 - Директива 2001/42/ЕО за оценката на въздействието на някои планове и програми върху околната среда;
 - Закон за опазване на околната среда /ЗООС/;
 - Наредба за условията и реда за извършване на екологична оценка на планове и програми /Наредба за ЕО/.

Целта на екологичната оценка е интегриране на екологичните съображения в разработваните планове, стратегии и програми, които имат потенциал за въздействие върху околната среда и човешкото здраве при прилагането си. По този начин опазването на околната среда ще се съвмести и съобрази при самото изготвяне на програмата (ПРР 2021-2027 г.), с което се допринася за постигане на опазването на околната среда и устойчиво развитие в резултат на прилагането и реализирането ѝ.

Същността на екологичната оценка се състои в идентифициране, анализ и оценяване на потенциалните въздействия върху компонентите и факторите на околната среда, вкл. човешкото здраве, в резултат на реализиране на съответния план/програма/стратегия на възможно най-ранен етап от изготвянето му, преди неговото крайно приемане. В доклада за екологична оценка се предлагат адекватни мерки за предотвратяване, намаляване и ограничаване на въздействията върху околната среда и човешкото здраве, както и мерки за наблюдение и контрол на въздействието върху околната среда при прилагането на самата програма. Основни методически документи, които са ползвани съгласно изискването са указания и методики на Европейската комисия за стратегическа екологична оценка, публикувани на интернет страницата на Комисията и на интернет страницата на Министерство на околната среда и водите:

- Ръководство за стратегическа екологична оценка, Европейска комисия;
- Директива 2001/42/ЕО за оценката на въздействието на някои планове и програми върху околната среда;
- Директива 2011/92/ЕС относно оценката на въздействието на някои публични и частни проекти върху околната среда.

- Закон за опазване на околната среда /ЗООС/;
- Наредба за условията и реда за извършване на екологична оценка на планове и програми /Наредба за ЕО/.

Основни нормативни актове, които са съобразени при извършване на екологичната оценка са:

- *Закон за опазване на околната среда;*
- *Закон за устройство на територията;*
- *Закон за чистотата на атмосферния въздух;*
- *Закон за водите;*
- *Закон за горите;*
- *Закон за защита на растенията;*
- *Закон за биологичното разнообразие;*
- *Закон за почвите;*
- *Закон за защита от шума в околната среда;*
- *Закон за управление на отпадъците;*
- *Закон за защитените територии;*
- *Закон за ограничаване изменението на климата;*
- *Закон за културното наследство;*
- *Закон за защита при бедствия;*
- *Закон за здравето;*
- *Закон за здравословни и безопасни условия на труд;*
- *Наредба за условията и реда за извършване на екологична оценка на планове и програми;*
- *Наредба за условията и реда за извършване на оценка на съвместимостта на планове, програми, проекти и инвестиционни предложения с предмета и целите на опазване на защитените зони;*
- *Други подзаконовни нормативни документи по опазване на околната среда, в т.ч. Наредби, Заповеди, Постановления;*
- *Европейски директиви и международни конвенции (не са изброявани поименно, тъй като са транспонирани/ратифицирани в националното законодателство).*

В процес на изготвяне на проекта на доклада за екологична оценка не са срещнати трудности при събиране на необходимата информация с изключение на статистически данни за различните видове инфраструктура в страната в.ч за пътна инфраструктура, паркове и градини, инфраструктура за хора с увреждания. Като друго идентифицирано затруднение, което води до ниска степен на подробност на направените прогнози и ги прави по-скоро индикативни, отколкото количествени, може да се посочи липсата на конкретни инвестиционни предложения в ПРР 2021-2027 г.

10. МЕРКИ ВЪВ ВРЪЗКА С НАБЛЮДЕНИЕ И КОНТРОЛ ПО ВРЕМЕ НА ПРИЛАГАНЕТО НА ПРР 2021-2027 Г.

В тази точка са предложени мотивирано необходимите допълнителни конкретни мерки за наблюдение и контрол по време на прилагането на ПРР 2021-2027 г.

За целите на наблюдението и контрола на въздействието върху околната среда и човешкото здраве при прилагането на програмата, предлагаме следните мерки и индикатори към тях:

Таблица 64 Мерки за наблюдение и контрол при прилагането на ПРР 2021-2027 г.

<i>Мерки за наблюдение и контрол и индикатори за наблюдение</i>	<i>Индикатор за изпълнение</i>	<i>Източник на информация</i>	<i>Периодичност на отчитане</i>
Брой многофамилни жилищни сгради/блок секции и административни сгради на държавната и общинска администрация с подобрени енергийни характеристики	Бр. сгради	Бенефициенти	При изпълнение на конкретните дейности
Увеличен дял на електротранспорта от обема на градските превози	%	НСИ	Веднъж за периода
Обща дължина на новопостроени, реконструирани и рехабилитирани пътища	км	АПИ, ИУН	Два пъти
Население, което се очаква да се възползва от подобрените здравни, социални и образователни услуги	Брой и/или % население	ИСУН/МЗ/МОН	Два пъти за периода

11. ЗАКЛЮЧЕНИЕ НА ДОКЛАДА ЗА ЕКОЛОГИЧНА ОЦЕНКА

От направения анализ на вероятните въздействия върху околната среда става ясно, че се очаква като цяло ПРР 2021-2027 г. да окаже положително комплексно въздействие по отношение на околната среда и човешкото здраве на национално ниво. Очакваните въздействия при прилагане на ПРР 2021-2027 г. са предимно положителни, с оглед на дейностите за опазване на природните екосистеми и устойчивото градско развитие.

С изпълнението на ПРР се очаква положително въздействие както от подобряване на екологичната обстановка, чрез намаляване на емисиите на парникови газове, така и от

възможностите за създаване на нови работни места, подобряване на доходите и условията на живот (социалната и техническа инфраструктура) в градските райони. Отрицателни въздействия се очакват при някои от мерките, свързани с изпълнение на ново строителство и реконструкция на обекти от инженерната инфраструктура. Тези въздействия ще бъдат краткосрочни и локални и ще бъдат намалени с прилагане на предложените смекчавачи мерки. За предотвратяване и максимално ограничаване на прогнозираните отрицателни въздействия са предвидени съответните мерки в т. 8 на доклада за ЕО, както и индикатори в т. 10 на доклада, които да следят тенденциите по отношение на въздействието на програмата върху околната среда и човешкото здраве. Най-благоприятен от гледна точка на опазване на околната среда е разгледаният подробно в доклада за екологична оценка втори вариант на програмата от септември 2020 г., поради което препоръчваме съгласуването му.

Като отделно приложение към Доклада за екологична оценка е изготвено нетехническо резюме, в което е представена съкратена информация по основните раздели на Доклада за екологична оценка, несъдържаща технически термини.

Приложения към ДЕО:

Приложение 1: Нетехническо резюме;

Приложение 2: Списък на литературни източници;

Приложение 3: Списък, декларации за независимост, съгласно чл. 16, ал. 1 от НУРИЕОПП и дипломи на експертите, участвали в разработването на ЕО;

Приложение 4: Втори проект на Програма „Развитие на регионите“ 2021-2027 г.

Приложение 5: Копие на Писмо с изх. № ЕО-28/06.10.2020 г., с което Министърът на околната среда и водите определя да се извърши задължителна екологична оценка на проекта на Програма „Развитие на регионите“ (ППР) 2021-2027 г.

Приложение 6: Копия от становища, получени в резултат на консултациите по заданието за обхват и съдържание на доклада за ЕО

Приложение 7 - Оценка на химично и екологично състояние на повърхностни водни тела, категория „реки“ на територията на БДЗБР, съгласно ПУРБ 2016-2021 г.

Приложение 8 - Заповед № РД 660/28.08.2019 г.

Приложение 9 –Предприятия с висок и нисък рисков потенциал